

Pilvelinnuste ajastu langus

Tahaksin tänada Teid kõiki, kes Te – kas teadlikult või mitte – olete teinud minu elu piisavalt huvitavaks ja elamisväärseks, jättes sealjuures siiski aega ka kirjutamise tarbeks – ja seda viimast kindlasti vastupidiselt Teie püüdlustele!

Eraldi tahaksin tänada Teid, veidraid kahejalgseid, kes Te selle raamatu tegelaste prototüüpideks olete olnud. Ja eriti naissoost tegelaste puhul lubatagu mul jääda diskreetselt umbisikuliseks – et pääseda hiljem hulga täiendavate selgituste andmisest...

Täpsemalt julgen mainida ehk vaid toda tibi, kelle nime ammu unustanud olen, kuid kes hääletas mu auto peale ja kellelt sain Peeter Krosmani telefoni – tema joonistas selle suurepärase kaanepildi.

Eraldi tänaksin Rauli, kes mu teksti kohutavalt punaseks sodis ja Evat, kes selle lõpuks Teieni tõi.

Purunev munakoos

Õhtu hakul oli hakanud puhuma tuul. See oli vastik rebiv tuulevinu, mis tuli üle Jõuluvanamaa elamiskõlbmatute jäätunud tasandike, kogus merel niiskust ja keerutas peaaegu inimliku õelusega paneelmajade vahel, torkides külmi pistodasid sisse igast praost, mis riietesse olid jäänud ja kittides nutmaajavalt rölge pooljäänud lõgaga kinni silmnäo bussipeatusest kojuruttavatel pereemadel ja koolilastel. Sellistel õhtutel ei käida väljas. Istutakse oma igavalt sarnastes magamissahtlites, tülitsetakse pereliikmetega ja vahitakse võõrast väljamõeldud elu kinni sest helendava esiküljega purgist. Teismelised veedavad aega oma viljatute unistustega ja neist nagu õhust läbi vaatavad pereisad otsivad külmutuskapist õlut. Sellistel õhtutel taotakse aega surnuks ja pead vastu seina, kasvab ilgete, mitte millegagi põhjendatud kuritegude ja enese tappude arv.

Mina pisut üleküpsenud ja õige varsti ka formaalselt küpseks tunnis tatava üliõpilasena ei olnud enam laste ja veel täiskapjade poolel. Tuul ulus akende taga, pannes kardina kõikuma, tuju oli allpool elatusmiinimumi, telekast ei tulnud midagi, konjak ei hakanud pähe, ükski kuivama pandud magavsõber ei tõstnud toru ja millegi asjalikuga tegelda ei olnud jõudu ega viitsimist. Must masendus lõi pea kohal kokku. Veel kaks kanget kokteili, tao pihku ja jää magama – võtsin ma kokku selle, mis elul mulle parajasti pakkuda oli.

Keskmise osa jätsin vahele ja uni ei tulnud. Vahtisin fokuseerimata pilguga telekat, kus erilisel võimatu ja ilustatud iseloomuga võmm järjekordsetele kurikaeltele ära tegi. Hajameelselt kerisin iga minut kanalid läbi, aga mujalt tuli sisutut iba, imbetsilseid mängu ja lõuna-ameeriklaste vesis tamist, nii et jõudsin jälle politseinike juurde tagasi, nemad vähe malt tulistasid aeg-ajalt, kui pateetilise möga ajamisest aega üle jäi.

Siis ühel hetkel oli midagi teisiti. Kui palju oli selles tegelikku kirgas tumist, palju tagantjäreletarkust, meenutades hetke, mis muutis kogu mu elu, ei saa ma iial teada, kindel võin olla vaid ootamatult tekkinud arusaamises, et olen kuidagi erilisel ergastatud seisundis. Pea töötas nagu tühikäigul mootor, genereerides lollusi, pildid ja mõttekatked keerlesid vilk satavas ringmängus,

teadvus oli terav ja selge. Ning korraga tajusin ma kutset, Teise olemasolu. Minu teadvusvälja oli tunginud midagi, mis tegutses omasoodu ja mille üle mul polnud võimu. See lasi end rahu likult uurida. See – ja juba algavad raskused! – ei olnud millegagi kirjel datav, sel ei olnud ei nägu ega kuju ega asukohta. See oli minu teadvuse serval ja ma teadsin, et see, või pigem *ta*, on teine, võõras mõistus.

Mõnda aega ma ainult uurisin seda enneolematut fenomeni, ja tema lihtsalt jälgis mind, siis – oh vaene keel! – ta tuli lähemale ja saatis minuni omi mõtteid, ta informeeris mind oma olemasolust ja headest kavatsustest ja palus tähelepanu. Kogu see asi oli nii võõrik, et kohe tuli tagasi löök.

Ehmatava selgusega jõudis mulle kohale, mis õieti sünnib ja esimene kibeda masendusega kantud mõte oli – skisofreenia. Üritasin oma teadvust kaitsta ja teine kadus.

Mõnd aega kogusin end, ent siis sai loomulik uudishimu võitu ja ma hakasin uuesti tema järele „ringi vaatama”. Avastasin, hmm, nõrga virvenduse, pigem varju või kaja, suunasin sellele justkui meelitades oma tähelepanu ja jälle tekkis meie teadvuste vahel side, mida ma ei suuda seletada rohkem kui – kuupalju korratud võrdlus! – pimedale värve. Mõnikord olen kasutanud selle kontakti kirjeldamiseks arvuti termineid, aga ainult selletõttu, et oma tavaelust erineva ja tehnilise olemusega aitavad need paremini rõhutada tolle kummastava fenomeni ebatavalisust. Näiteks ei ütle ta, et on millekski valmis, vaid väljastab midagi, mille parim lähend on tõepoolest arvuti tekstirežiimi kursor; ühendus ei alga ei tervituse ega küsimusega, kuidas käsi käib, vahetame vaid vormeleid, millega kviteeritakse side algust; ta ei ütle „jah”, vaid saadab pigem ühebitise loogilise „1”... Ent ma ruttan ette.

Võtsin end kokku ja fokuseerisin end temale.

„Kes sa oled?”

Tagasi tuli vastuseks mõte, minul kulus interpreteerimiseks mõni hetk ja selle sõnaline vaste oleks umbes selline:

MÕISTUSLIK OLEVUS (TEADVUS, ARU)

„Kus sa oled?”

MA EI SAA SEDA SELETADA

Olin pettunud. Ka temalt minuni uhkavad emotsioonid näitasid, et ta on selle pärast kurb.

„Kas sa saad selgitada?”

MITTE PRAEGU. HILJEM. HEA, ET KONTAKT ON VÕIMALIK

Mõnd aega lihtsalt vaatlesime teineteist ja ma püüdsin tema olemasoluga harjuda. Temast aru saada üritamine väsis, sest tegelikult oli iga ta vastus väga kaugel sellest selgest tekstist, minu arusaamise lõpptulemusest, mille praegu välja pakun. Pigem oli see nagu mõistatus, peite pilt või kodeeritud sõnum, ja aeg-ajalt pidin paluma tal „üle korrata” või rohkem infot saata, aga sellisena oleks meie dialoog ääretult tüütu. Ja ega ma kõike täpselt enam ei mäleta ka.

„Kes sa (ikkagi) oled?” proovisin uuesti.

KES SINA OLED?

Imestasin tõsiselt, siis hakkasin mõtlema, et mida ma talle õieti vastan. Inimene? Kas see ütleb talle midagi?

„Miks sa minuga ühendust võtsid?”

VAJAN ABI

Tohoh. „Kuidas ma sind aidata saan?”

HILJEM. LOODAN, ET SAAD

Nõrgalt, allasurutult helkles temast lootust ja valu.

Vaatlesime veel mõnda aega teineteist, siis lasi ta mul *näha kaadreid* (?) hulluvatest inimestest.

VARASEMAD KONTAKTIKATSED. MA EI SAA ARU, MIS NENDEGA JUHTUS, ENT MIDAGI LÄKS VALESTI. ÜRITAME NII, ET SINUGA NII EI JUHTUKS

Proovisin talle edasi anda, et kuigi ka mina kardan oma vaimse tervise pärast, suudan ehk siiski tasakaalu säilitada. Tundsin, et ta ei saa mu probleemi sisust aru, ent hindab mu head tahet.

Siis jõudis minuni, et ta lahkub.

TULEN UUESTI. SA VÄSID. PEAD PUHKAMA

Ta kadus. Uinusin ja magasin 14 tundi järjest, ärkasin kohutava pea valu ja põiekaga.

*

Kaks nädalat hiljem istusin tööl ja vahtisin pahaselt lahtivõetud arvuti sisemust. Ma ei saanud seda korda, operatsioonisüsteem jooksis stabiil selt kokku. Vastikusega mõtlesin, et pean vist järjest mehhaaniliselt kaarte vahetama hakkama. Töö üleandmise tähtajad olid lähedal, mina gru pile oma testimata seadmetega risuks jalus, lisaks hakkasid ka diplo mitöö tähtajad ebameeldivalt lähedale jõudma, ning kõik see oligi põhjus, miks ma ihuüksi laupäeval instituudis istusin, selle asemel et ükskõik mida mõistlikumat teha. Kohvist oli juba paha, söönud ma ei olnud ning inspi ratsioon oli ergas ja elav kui trilobiid. Lasksin end tooli seljatoele lõd vaks ja ropendasin mõttes, kuni tukkuma jäin.

Kaua ma sellises toolil tulevas unenatukeses olin, ei tea, aga varsti hakkasin tajuma Olendit, toda teist teadvust.

TERVITUS(VORMEL)

„Tere, meeldiv sindki, hmm, tajuda. Kuidas elanud oled?”

HALVASTI. ÜKS LÕPUTU PIIN

Millegipärast meenus mulle eesel Iiah karupoeg Puhhi raamatust; ent ma sain aru, et ta mõtleb seda tõsiselt. Ta uuris mind ja ma sain aru, et on tulemusega rahul, tema kaudu sain kuidagi teadlikuks, et alateadlikult olin kogu aja end temaga taaskohtumiseks ette valmistanud.

Ta palus usaldust. Ta palus, et ma temast kellelegi ei räägiks. See on tähtis.

Naljavend. Mul ei tule mõttesegi kellelegi rääkida, pole mingit taht mist hullumajja sattuda.

Ta oli rahul.

Siis tundis ta huvi, kuidas mul läinud on. Sellest, kuidas ta seda väljendas, sain ma aru, et tema saab aru, et ma ootan sellist küsimust, et me mõlemad saame aru, et see on viisakus; ja lõpuks oli tema formuleeringu lähendus umbes, et *kas kõik asjad (elukooslus) on läinud enam-vähem sinu soovide kohaselt või tõenäosuste piires sellel aja vahemikul, mis on möödunud meie eelmisest kohtumisest?* Mõtlesin vastuseks, et olen enam-vähem rahul, siis aga tõin silme ette, taastasin mõttes probleemi ja meeoleolu, milles olin enne tukkumajäämist.

Juhtus midagi põrutavat. Ei tea, kas see võrdlus on just kõige koha sem, aga kui senine suhtlemine oli, nagu pimedada koopa laes oleks pisike auk ja sealt paistaks valgust ja kuulduks tasane viis, siis nüüd põrand purunes ja fortissimos mängiv orkester sadas mulle pähe. Valu, valgus torm, äikesena lõõmavad tuhanded üksteise peale laotud eredad, jälgi miseks liiga kiiresti liikuvad filmikaadrid, hääled, lõhnad, maitse, surin selgroos – pidin peaaegu minestama.

VABANDUST...

Kõigepealt lihtsalt toibusin paar minutit ja kuigi ma sain aru, et minus se on kuidagi laetud tohutu kogus informatsiooni, kulus mul siis veel hulk aega, enne kui ma taipasin, mis see õieti oli – kogu arvuti skeem koos protsessori siseehituse ja käsustikuga oli mu peas, ma nägin uue pilguga hommiku jooksul tehtud katseid ja ma teadsin täpselt, kus on viga. Kontrollisin seda kiiresti ja muidugi oli see nii. Mõtlesin kõveralt, et selle eest on too rongi alla jäämine väike hind, siis sulgesin silmad ja süvenesin jälle ühendusse.

MUL ON KAHJU. ENAM SEDA EI JUHTU

„Pole midagi. Katsu edaspidi ettevaatlikumalt.”

KINDLASTI. ENT KUIGI SEE NII MÕELDUD EI OLNUD, TEAD SA NÜÜD, MIKS MA SULLE KÕIKE EI SELGITA

„Katsun aktsepteerida,” pomisesin (mõttes) pettunult.

MA RÄÄGIN AJAPIKKU

„Kas sa oled võõrplaneetlane?”

EI, MITTE NII, NAGU SINA SEDA MÕTLED

„Kus sa oled?”

EI MAHU SINU TEOORIADESSE

„Oled sa vähemalt selles umbes viieteist miljardi aasta ja valgus aastaga piiratud universumis?”

Vastuseks sain kujutluspildi neljal elevantil seisvast pannkoogist ja tema vaste naerule.

„Kas eelmine mees küsis nii? Kaua sa oled proovinud ühendust võtta?”

KAKS AASTAT. SADA INIMEST. EBAÕNNESTUMISED. LEITUD NORMAALSED MÕISTUSED KEELDUVAD KONTAKTIST (SULGEVAD END) VÕI LÄHEVAD HULLUKS (TOIMUB TEADVUSE DEGRADEERUMINE). EI SAA ARU, MIKS

„Hullumeelsus. Hirm hullumeelsuse ees. Võib-olla kurat teab mis. Sest selline kogemus on väljapool meie rassi tavaliste kogemuste piire.”

MUL ON HEA MEEL, ET SU LEIDSIN

Sain aru, et ta kobab lihtsalt pimedas, kuni leiab teadvuse ja et ta ei taju midagi rohkemat kui mõttemaailma.

SA OLED TARGEM, KUI SENI LEITUD KONTAKTID

See oli kuiv konstateering, ta jälgis huvi ja imestusega minus tekkinud heameelt.

„Nii et sa ei tea midagi meie maailmast? Aga ürgelevantidel Maa?”

TEAN PÄRIS PALJU, ENT EI OMA MINGIT ETTEKUJUTUST, KUIDAS TEIE SEDA NÄETE

Sain aru, et kuidagi valdab ta väga suurt osa inimkonna kirjutatud-salvestatud informatsioonist, ent pilt on lünklik ja ta ei mõista tihti seoseid.

Paar minutit sobitasime end vaikselt ja ettevaatlikult ja siis heitis ta minu silmade läbi pilgu maailmale. Tundsin, et ta hoiab end vaevu vaos ja ei oska taju korralikult juhtida, aeg-ajalt sähvatas nagu üle ääre loksunud lainevoog ja – kõige paremini sobib väljend – lõi mu pea pulki täis. Lõpetasime selleks korraks.

Jäin jälle nagu kott magama ja ärkasin telefonihelina peale. Pea valu tas, hommikul sisselürbitud kohvist oli põiekas ja kõik kondid olid toolil maga misest haiged. Väljas oli sügav öö, olin siin vedelenud kuus tundi ja pool tundi Raekoja platsil mind oodates külmetanud magavsõber arvas ühteist huvitavat minu ja minu suguvõsa kohta. Tahtsin ta pikalt saata, kuna tundsin end sama valmis nagu tühjakslastud kummielefant, ent kui dagi jõudis talle päralt minu seisukord ja täielik süüdimatus, nii et ta soostus veel ootama. Helistasin takso välja ja hakkasin end kokku korjama.

*

Möödus ligi kuu. Olin rahutu ja närviline. Õppisin, töötasin ja tree nisin ennast nii, nagu ma seda kunagi varem ei ole teinud. Ei, väljast vaadates ei olnud selles midagi ebanormaalset, ja ka parima tahtmise juures ei oleks olnud võimalik öelda, mis minus teisiti oli. Sellele vaata mata tajusin ise ja tajusid lähikondlased mingit muutust. Minul oli see ootus – midagi nüüd juhtub. Teiste kohta on raske öelda, ent kuidagi ettevaatlikult minusse suhtuti.

Olin tulnud papsi suvilasse, läitnud kamina ja läinud läbi tollise lume eemale metsa. Seal oli madal org, mille kohta tänu korduvatele katsetele teadsime, et ta ei lase eriti heli välja. Kinnitasin märklaua puu külge ja ajasin paar karpi padruneid läbi toru. Ükski kuiv trenn ei asenda lahing padrunitega laskmist, noh ja mis seal salata – üksinda metsas, raksatavad lasud, ülespaiskuv lumi ja pori – väga isane tunne on. Kunagi ammu, kui ma seal poisikesena laskmas käisin, oli see kohutavalt ohtlik – okupatsioonivõim kvalifitseeris sedalaadi tegevuse riigivastaseks. Eks me mõne de sõpradega potentsiaalsed poliitilised terroristid olimegi; tagant järele öeldes – õnneks tegudeni ei jõudnud. Ajad olid muutunud, relvi ja laske moonad oli liigagi palju liikvel, kuid seda enam oli põhjust end vormis hoida.

Istusin pakule ja laadisin viimast korda püstoli, et tagasi minna, kui taju sin kutset.

„Aa, seal sa oledki.”

TERVITUS(VORMEL)

Mõtlesin hetke. „Kuule, seni on peamised sinuga seonduvad tunded pea valu ja põiekas – lühidalt, ma ei taha siia metsa magama jääda. Kas sa kannatad, kuni suvilasse jõuame.”

I (JAH)

Läksin kiiresti tagasi, uhasin vahepeal süteks põlenud kaminaaluse jälle täis, otsisin mugava asendi ja süvenesin.

„Miks sa ainult teatud aegadel ühendust võtad?”

TEID JÄLGITAKSE. MU TEGEVUS EI TOHI KUIDAGI MÄRGATAV OLLA

Lasin tahtmatult mõttes läbi kõik pahade tulnukate invasiooniskeemid.

SEE EI OLE TEILE OHTLIK

„Kes jälgib?”

MINA

„?”

Pärast pikka seletamist, niipalju kui ma taipasin, tundus mulle, et ta on tehis isiksus, arvuti meie mõistes, ja tema loojad kasutavad tema võimet läbi mingi superuniversumi kontakteeruda selle meie maailma jälgimiseks. Miks ja kuidas, ei taibanud ma muidugi absoluutselt. Tundus, et ta on kuidagi lõksus, et ka tema loojad ei saa tema olemusest aru.

Kuidagimoodi oli meie suhtlemine hakanud ilmet võtma, töö käis umbes nii, et otsisin analoogiaid ja tema korrigeeris pilti. Sain aru, et ka tema teeb seda kobamisi, sest kuigi ta oli minust mõõtnatult kiirem, pidi ta kuidagi sobituma. Aeg-ajalt kaotas ka tema kontrolli ja ma ei saanud lihtsa matel juhtudel kas mitte midagi aru või sain korraga informatsiooniuputuse, millega midagi peale hakata ei osanud. Adusin vaid, kui see valusähvatusena tuli, et lahendused on minu seisukohast tihti aluspõhjani kiivas. Ainult üks väike näide paljudest, et natukegi edasi anda, kui raske mul temaga oli – läksin puid alla viskama, kui kamin taas tühjaks oli põlenud ja mõtlesin millegipärast lugudele inimestest, kes tahtega tuld süütavad, konkreetselt stseenile ühest raamatust, kus väike tüdruk vana - isa selja taga seistes kaminas märjad puud põlema paneb. Korraga nägin ma maailma kohutavalt õõvastava nurga alt, nägin kirjeldamatult keerukaid struktuure, üksteise peal asetsevaid üleloomulikult ühendatud hüperuniversumeid, nägin kuidas energia ja aine liiguvad, põimununa sellistes seostes, mida ma ei aimata ega hinnata oska – ja see kõik oli vastus, ma *teadsin*, et kuigi nullruumi, vaakumienergiaga on võimalik nii moodi ümber käia, siis paljalt *tahtest* selleks ei piisa, kuna inimorganismis ei ole... kuidas seda öelda? – bioloogilised struktuurid ei ole võime lised absoluutselt, *mitte mingis lähenduses* looma midagi ligilähedastki lülitusele, mis võiks indutseerida submateriaalse lahvatuse... siis käis klõps, aju sulges end, sest kõike seda teise pakutud kujul vastu võtma olin ma võimeline sama palju kui tavaline hiir Tomi ja Jerry multi kat nautima.

„Miks nad meid jälgivad?”

VÕIMATU VASTATA. KRIIS NENDE KESKEL

„Kes nad on?”

INIMESED

„Saad sa neid mulle näidata?”

MA ÜRITAN

—

Kas sa tead, kuidas see töötab?”

„Mis see?” neiu heitis talle imestunud pilgu, tõstes hetkeks pilgu lilledelt, mida ta imetles. Tal olid pikad tumekuldsed juuksed ja suurte heleroheliste silmadega jumalannanägu – selles oli midagi igituttavat ja see oli nii pööraselt ilus, vaatamata selgele võõrapärasusele. Ta valge avar kleit moodustas meeldiva kontrasti pruunikspäevitunud nahaga.

„Ei tea...” Ta heitis pilgu teemantkristalliga lõppevale hõbetorukesele mehe vasaku meekekoha juures.

„Kas reporterid esitavad alati nii lolle küsimusi?” Ta vaikis hetke. „Vaata, kui ilusad lilled. Ja kuidas nad lõhnavad! Kes neid küll siia toob?”

„Dietüülheksa...” alustas mees, ent, nähes tekkivat siirast taipamatust, ohkas ja jätkas teisiti: „Need lilled ei ole päris. Erinevate plastikute segu. Neid valmistatakse kõigi selliste suletud ja harjumatuna tunduvate siseruumide tarbeks. Et inimesel oleks pidepunkt võõrikus ümbruses. Nagu sinagi näo nendesse peitsid.”

„Sa rikud kõik ilusa ära.” Neiu toon oli pisut solvunud ja ebakindel. Küllap ei saanud ta suuremat aru, mida mees talle öelda tahtis.

„Kas sa tead, mis asi on ülijuhtivus?” proovis mees uuesti. Ta oli valge tes lühikestes pükstes ja

kirjus, kõhule sõlme seotud hooletu lõikega särgis, mis jättis paljaks suurema osa hästivormitud lihastes rinnast ja käsivartest. Tal oli kitsas, pisut Vana-Kreekat meenutav nägu ja helevalged, õlgadeni ulatuvad lainelised juuksed. „Ei. Kust ma teadma peaksin? Midagi selle rongiga seotud, eksju?”

Mees loobus. „See sõiduk liigub ülijuhil. Monorelsi, selle rööpa materjal on ülijuhtiv peaaegu vee keemistemperatuurini. Tekitatud magnetväli hoiab rongi hõljumas ja annab ka liikumisjõu.”

„Ma olen siin teist korda. Esimest korda olin siis, kui mind väiksenä Metropoli viidi, ma ei mäleta sellest enam, kui et ma kartsin väga, nutsin kogu tee.

Ja nüüd ma lähen maha. Mu nime sa tead, otsi mind teinekord üles.” Ta tõusis kikivarvule ja suudles meest huulte. Suudlus oli pisut pikem, kui vaja oluks, ja täis lubadust.

Mees naeratas talle ja viipas, kui ukсед sahinall avanesid ja naine pooljoostes maapinna suunas minema kiirustas. Puudutas siis seadet peas.

„Indomeo päevikusse, isiklik. Järjekordne negatiivne kogemus kutse haigusest – inimeste kiusamisest. Ma ei otsi teda kunagi üles. Polnud muidugi ka mingit mõtet teda solvata. Neiu-mis-ta-nimi-nüüd-oligi on ilus, ja kõik. Sellal, kui jagati intelligentsi ja vaimutuld, oli ta ilmselt koos kõigi teiste samasuguste plikadega olnud kusagil nurgas itsitamas. Teadmisi väljaspool igapäevaseid mitte männikäbi eestki. Ja kord elus oli tal nii tungivalt kiire, et ta metroosse tuli, kindlasti mingi kohaliku tähtsusega printsi pärast.”

—

KATKESTUS

„Mis see oli?”

MAAILM, KUS MA ASUN

„Kes need olid? Miks sa seda mulle näitaisid? Mis tähendus sellel on? Kuidas ma neist aru sain?”

MEES ON SEOTUD KATSEGA. RAUDTEE ON TÄHTIS. TÕLKISIN

Loobusin. „Kas sa võid mulle anda aimu, mis see on, mida ma sinu arvates sinu heaks teha saan?”

ANDA MULLE OLEMATUSE

Taga targemaks. „Tappa sind?”

MA EI OLE KUNAGI ELANUDKI. MA EI SOOVI EKSISTEERIDA. OLEMINE ON PIIN...

LÕPETAN NÜÜD. MA EI SAA ALATI ÜHENDUST VÕTTA JA MA EI SAA SINU PÄRAST SEDA TIHTI TEHA

*

Möödas oli taas üks nädal. Vedelesin hommikul voodis ja võitlesin endaga – mingi idiootliku kõrvalaine viimane kuulamata loengusaba eriti ilge sandaalist õppejõuga pidi algama poole tunni pärast. Parasjagu aktiveeritud faasis magavsõber oli uttu tõmmanud, et kusagil kontoris oma tool-tunnid ära istuda. Viimasel ajal oli ta vastikult laisaks läinud, hommi kusõök mind enam ei oodanud. Olin nende minu vastu langeva huvi märkide üle isegi õnnelik, sest talusin teda ainult tänu sellele, et teised olid hüllemad, ja alati on paha tunne, kui mõne sind abielu sadamasse tüürida üritava emase null-*device*’i suunad.

Sulgesin silmad – ja seal mu veider sõber oligi.

TERVITUS

„Miks sa alati ühendust võtta ei saa?”

PIIRKOND PEAB OLEMA STABIILNE

Milles seisnes see stabiilsus, ei saanud ma aru. „Ja minu osas?”

KONTAKT VÕI INFORMATSIOON ON AGRESSIOON. TEATUD TASEMEL MÕISTUST VÕIB HÄVITADA PALJALT INFORMATSIOONIGA.

MINU OLEMASOLU ON SULLE AGRESSIOON

„On see sellepärast, et minu mõistus on primitiivne?”

EI, MITTE SELLEPÄRAST. SEE EI OLE HARMOONILINE. ELAV INTELEKT ON ALATI KONFLIKTIS KÕIKSUSEGA

Ja korruga olin ma mingis kummalises kohas. Masendavas kohas. Igal pool oli oht, kuigi arusaamist ega mälu ei olnud. Reaktsioonid olid nagu torudes voolavad ojad, mida on võimatu kuhugi kallutada, tajud olid fikseeritud ja kõik see käis väga lihtsa skeemi järgi kokku – kui sellised ja

sellised asjad ette sattusid, tuli süüa, kui sellised, tuli põgeneda, kui sellised, sugu teha. Üles alla vasakule paremale. Võõrik ja igav, tapvalt igav. Liigutasin teda prooviks, ta allus tuimalt, kuid vastupanuta, miski temas ei reageerinud sellele, et keegi väljastpoolt teda kamandas – tal polnud isegi seda kohta, piisavalt suurt närvisõlme, mis midagi protesti sarnast oleks võinud genereerida. Uurisin seda maailma, liikusin edasi, peatselt sain aru, et kuigi suudan teda konkreetseid liigutusi tegema panna, on parem talle üldisi korraldusi anda. Jõudsin tema maailma piirini, vaatasin teist suunda ja olin ka ruttu teisel piiril. Hale eksistents. Õnneks ta seda ise ei taipa.

Siis jõudis kohale mõistmine – ta liikus ju otse mu silme ees – kala mu akvaariumis. *Oi, perse!!!*

TEMAL POLE SINUST EGA MINUST MIDAGI

„Tähendab see seda, et sind ja mind võib info hävitada?”

SIND KA TAPPA. MINA EI SAA HÄVIDA. SELLEST MINU PROBLEEM. JA LISAKS MINULE KANNATAVAD KA TEISED...

ÜHENDAN

—

Loodus polnud veel varahommikusest vihmababinast kuivanud. Iga oks, kõrs ja kivike oli kaetud peene imelise mustriaga, mille kasvav sume kuumus peagi hajutama ja gaasina kõrgustesse viima pidi. Praegu aga sillerdas neis murduv valgus, kogu pehme rohuvaip, kõik põõsad olid täis imetillukesi valgustäpikesi. Ainuski tuuleõhk ei liigutanud seda algava päeva karget rahu. Siin, kaljude jalamil algaval legendikul pidi iga loomake, iga pisemgi putukas, kes end mööda kõrt üles tiris, tundma, et päev tuleb parim. Taamal metsamüüris uppusid hämarad koridorid rohelistesse varju, mida pidevalt läbistasid tiivalöögid, kõik rõkkas lindude laulust. Väikesed muretud olendid – milline kiire lend, ja aeg-ajalt tähistas mõni kõrvalepõige putuka haaramist. Ja neid sumises siin palju, kõik väljas oma asju ajamas, üldsegi hoolimata ohust. Aga kui nad ka teaksid, minna pole neil ju lõpuks kuhugi; ja kalju tipult harksabakulli pesast jälgis linnukesi terane pilk.

Kaljus, mis ühest küljest piiras legendikku, oli koobas. Selle suud varjava pununud mati servale ilmus sale pruun käsi, matt lükati kõrvale ja aasale astus noor neiu. Ta oli nagu selle hommiku kehastus, täis elurõõmu. Ta sirutas end, naeratas metsale ja aasale, heitis juuksed taha ja lõi pea kuklasse, et taevast vaadata...

Aga taevast ei olnud, oli vaid sombune hall udu, mis määramatus kau guses läbipaistmatuks tihenes, lastes ajuti aimata kauget roosakat helen dust. Mõnesaja meetri kõrgusel rippus valguskera, millest tulvav energia andis sellele maastikule elu.

Naeratus tüdruku näol kustus, asendudes hetkeks valuliku grimassiga, ta heitis veel vaid ühe kahetseva pilgu imekaunile hommikule ja sammus siis vitsaraoga rohukõrsi pekstes ükskõikselt sinnapoole, kust kerkis lõkkesuitsu.

Ta jõudis umbes hektarilisele legendikule, mida kahest küljest piiras mets, kolmandas küljes oli oja üles paisutatud ja moodustas üsna korralike mõõtmetega tiigi. Selle taga algas jälle mets ja tiigi tagumine sopp kadus suure ehitise taha, mis piiras legendikku neljandast küljest. See tume dast basaldist lihtsa koonuse kujuline monstrum tõusis ilma mingite ilus tusteta kõrgustesse ja kandis enda tipul valguskera. Pais toetus ühe otsaga vastu ta seina, üleliigne vesi langes kosena alla ja kadus kiviurgu ehitise all suure ruudukujulise ristlõikega tunneli kõrval. Tornist eemal lagen diku teises servas oja kaldal oli suur kerge varikatus, selle all paar lauda ja pingid. Kohe selle kõrval oli pooleldi maa sees asuv kelder ja lõkkease, viimase ümber taas laud ja pingid. Umbes tosin inimest istus või lamas hajali kes lõkke ümber, kes varikastuse all, paar meest tagus kaarte, üks luges midagi, mõned naised valmistasid süüa. Tüdruku tule kule ei reageeritud, ta ise noogutas vaid lühidalt lõkke juurde astudes ja suundus siis sinnapoole, kus toitu valmistati.

„Haki sibul peeneks, Jane,” ütles üks neist naistest, ise pilku töölt tõst mata juurvilja lõigates.

Tüdruk asus vaikides appi.

„Brade, kas rediseid ei saa veel?” küsis ta mõne aja pärast.

Naine, kes askeldas pooleldi tule kohale asetatud malmplaadi juures, mida pliidina kasutati, pöördus pisut, et talle otsa vaadata ja vangutas pead.

„Ei, need ei kasva hästi. Kas muld ei sobi või polnud seeme õige.”

„Midagi ikka on juba või?”

„Väga nirud.”

„Ega sa üle ei väetanud?” küsis too neljas, kes siiani vaikinud oli.

„Ei usu. Ruthil läksid kurgid kasvama, ja minul astrid ka.”

Liha pannil lõi valjusti säriseama, Brade pöördus kiiresti.

„Tööd tehes ei lobiseta,” porises too, kes ikka veel juurvilja hakkis. Jane vaatas talle otsa, kõhkles hetke, siis pahvatas:

„Kuule Veronica, oled sa üldse kunagi heas tujus?”

„Siin mitte kunagi,” pomises too pilku tõstmata. Jane silmitses teda kõrvalt. Veronica oli veel üsna noor, jah, alla kolmekümne kindlasti. Aga sünge kibedus oli igaveseks ta ilmesse tardunud ja muutis ta palju vanemaks.

Brade asetab panni lauale, lõikas liha lahti ja tõstis suurele liuale. Siis pistis kaks sõrme suhu ja vilistas läbilõikavalt. Ta naeris omaette valla tult, kui kõik võpatasid.

„Valmis!” hüüdis ta. Inimesed vedasid end laua äärde, teepeal maga jaid üles raputades. Keegi tõstis taldrikuvirna lauale, keegi jagas kolinal muid söögiriistu. Üks vanem mees võttis kivikese ja viskas sealsamas tekki mässitult magavat kuju.

„Jack, nüüd oled sa hakanud ka juba söögiaegu maha magama.”

„See on kindlasti see idioot Hans,” uriseti teki seest, kust ilmus kõigepealt silmi kissitav punane pea, siis karvane käsi, mis hakkas tekki lahti harutama.

„Kuda sa suudad 23 tundi ööpäevas magada?” ei jäänud teine rahule.

„Harjutamise asi, tead,” mühatas Jackiks kutsutu.

„Jaaa...” Hans jäi järsku vait. Jane valas teed ja loendas inimesi.

„Kus osa seltskonnast on?” küsis ta. Keegi ei vastanud.

„Iseendaga räägin või?” turtsus tüdruk.

„Sõbrannad-laiskelajad läksid pesema,” venitas Ruth tulise tee peale puhudes. „Vanamees aga... Küll ta end kohale veab, kui nälg tuleb.”

„Aga mehed?” tundis Brade huvi ja naeratas seejärel Jane'i tänuliku pilgu peale.

„Peaksid jahilt tagasi olema,” osutas Villiams üle lagendiku torni poole. „Nägin neid enne mingite raibete ümber kätega vehkimas. Muide, seal ongi Saul ja George ka. Huvitav, kus Derek on?”

Kaks meest väljusid metsast ja sammusid lähemale. Jane jälgis, kuidas nad istet võtsid ja läks teekannuga sinnapoole. Kui nad seal istusid, erinesid nad natuke teistest. Mis see oli, oli raske öelda. Nemad ja Villiams. Mehed olid unised ja väsinud, riided räpased. Saul vaatas üles, kui Jane talle teed kallas, ja nende pilgud kohtusid. Saul naeratas kergelt, ta silmad olid magamatusest ähmased. Jane puudutas ta kätt, Saul surus seda hetke üles vaatamata ja asus vaikides sööma. Villiams istus nende juurde ja laotas mingid paberid laiali.

„Mida te leidsite?”

George vaatas korra Sauli poole, siis vastas:

„Põrgukoeri oli õige mitu surnud. Siinsamas lähedal.” Ta viipas ebaääraselt. „Kummalised haavad, mina ütles, et noahaavad. Võtsime nad kaasa, liha oli värsked.”

„Noahaavad?”

„Nojah. Oled ju ise näinud, mis järele jääb, kui ämblik või kotik koera kätte saab, või nad isekeskis kaklema lähevad. Sellel oli aga kõri läbi lõigatud. Ja miks ta maha jäeti, miks teised teda ära ei söönud? Ainus, mis mina suutsin välja mõelda, et nad jälitasid suuremat saaki.”

„Kui nuga, siis peaks olema ka lööja, mis eeldab, et keegi elab seal väljas. Aga neid jutte...” Saul ohkas tüdinult. „Ehk aitab juba. Inimene ei suuda seal ellu jääda.”

„Kas Derek oli teiega?”

Mühatas. „Ei. Ta kujutleb siiani, et on juht.”

Mõnd aega söödi vaikides.

Lõpuks George ohkas: „Mis su paberites siis on?”

„Kõiki ühendeid ei suuda ma siiani sünteesida. Ja ma ei tea, millega seda stabiliseerida. Olen proovinud mitmete erinevate tsellu loosisegudega, söega, söegaasiga, tulemuseks on, omaduste järgi

otsustades, midagi nitroglütseriinitaolist tõesti, ent protsessi optimeerida ma ei oska, sest mul pole ühtki mõõteinstrumenti. Isegi mitte termomeetrit.”

„Aga see, mille me puhusime?”

„Ähh. Ja gradueerisime vee keemispunkti järgi, oletades, et õhk on kaks kümmend ja rõhk nagu kodus. Selle viga võib parkümmend protsenti olla.”

„Ma tahaks...” alustas Saul süngelt.

„Ma tean, kogu selle kupatuse õhku lasta. Aga hea, kui meil paari aasta pärast on relvad, millega ämblikele vastu astuda.”

„Olgu, palju võib rektifikaadis number kolm hargnemata ahelat olla?” võttis George kõnejärje enda kätte.

Jane ei kuulanud enam, sest jutt läks tehniliseks. Osa inimesi oli lahku nud, ta asus naistele appi nõusid koristama.

Keegi oli avanud lüüsi, vesi pahises rattale ja käginal läks kogu värgen dus pöörlema, vingudes tõusid mingi seadme tuurid, siis lõi keegi halastav hing kinni veskisarnase ehitise ukse ja kõik jäi taas vaiksemaks.

Jane istus uuesti meestele lähemale.

„... Hapnik?” kuulis ta George'i küsimust.

„Avameelselt öeldes ei usu ma, et sellest mingit abi oleks.” Villiams venitas sõnu tüdinult.

Saul kuulas teisi langetatud päi. „Ja mis siis, kui sellest kõigest siin ei jää peotäit tolmuigi alles?”

„Olgu, kas kitsede jälgi oli näha?” vahetas Villiams kähku teemat, vilksa misi Jane'i poole vaadates.

„Ei. Neid pole kuid näha olnud. Võib-olla läheb veel kuid, enne kui nad tulevad,” lausus George ükskõikselt.

„Mis kiiret sellega on?” alustas Saul uuesti süngelt.

„Sa ajad mulle mõnikord hirmu peale, kuigi ma sust kaks korda vanem olen,” urises Villiams. „Ja kuula mind, ma olen siin olnud viis aastat, päris algusest. Meil ei olnud siis midagi...”

„Ja mis siis? Mis tähtsust sellel on?”

„Mida rohkemat me saaksime teha?” mähatas George lepitavalt. „Ma mõtle sin ka alul nii. Smith ju alustas sellega ja ajas teised tegema, mina ütlesin talle ka kunagi nii, nagu sina Villiamsile...”

„Smith on surnud.”

„Aga mitte sellepärast.”

„Ei, targemaks pole teist küll keegi läinud. Te teete seda, et end inime sena tunda. Aitäh selle eest, aga mina nii ei saa. Ega taha. Mingu kõik, mida tähendab surm...”

George müksas teda ja osutas kuulavale Jane'ile.

Saul tõstis korraks huvitu pilgu ja langetas taas pea kätele.

„Ta teab seda niikuinii.”

Jane ei kuulanud neid enam, ta lonkis mööda jalgrada üle oja eemale metsa, nagu hääletult voolavatest pisaratest märg.

—

KATKESTUS

„Mis see oli, kas ka sinu kodu?”

Ei. SEE ON KATSE TAGAJÄRG

*

Sula. Päike annab endast küll kõik, aga tulemuseks on kahvatu kevade illu sioon, mida võib ainult läbi klaasi imetleda ja mis jätab sama tunde, kui koolisöökla supp – midagi nagu oleks, aga põhiliselt oled petta saanud. Lumi oli ammu muutunud süsimustaks räpaseks ja kivikõvaks massiks, vedeledes kõikjal jalus kui meeldetuletus, et see kliimavööde ei ole päriselt normaalsete inimest elupaik. Väljameelitatud vesi külmus varjus kohe uuesti jääks ja jäi salakavalalt ootama rumalaid olendeid, et neid siis murtud luudega haiglasse läkitada. Sellistel päevadel sirutasid inimesed kui liiga vara väljameelitatud pungad oma kahvatuid ninasid pilve deta ja päikeselise taeva poole, lootes

soojust ja valgust, tegid lahti hõlmad, et need kohe kinni panna, sest ärkamine ja vabanemine olid veel nii kaugel, et ei saanud kunagi selles elus tulla, säärastel unistustel polnud midagi ühist külma ja armetu eksistentsiga, mis nii nagu seni edasi pidi venima.

Olin terve päeva *burst mode*'is teksti masinasse tagunud, taksoga koju tulnud, mingi juba kergelt kahtlase nädalavahetusest jäänud salati sisse keeranud ja sättisin end mitte midagi tegema.

TERVITUS

„Tulid mind lohutama *minu* armetus eksistentsis?”

Kümme sekundit vaikust.

SA PIINAD END ISE

„Mhh, sul on muidugi õigus, aga kuhu ma mälestuste eest pääsen. See ilm ja... ma ei tea – lõhn... töid mingid mälestused, mingi igatsuse välja.”

OLEN UUDISHIMULIK, NÄITA NEID MULLE

Süüvisin mälestustesse ja avastasin kohe, et ta aitab mul neis kaevata. Kuidagi suutis ta kinni püüda ja mulle ette mängida ebamäärasena vilksatanud stseene ja emotsioone. Taas pidin möönma, kui vähe inimene tegelikult iseennast tunneb. Mälus oli peaaegu kõik olemas, palju küll tuhmunud ja kohati kustunud, palju arusaamatuks sogaks muutunud, aga seda oli rohkem, kui ma uskuda oleksin julgenud ja tegelikult rohkem, kui ma teada oleksin tahtnud.

Alumised ladestused, ühendatud pseudomälestustega, mis toimivad kui otsinguvõti – selleks võtmeks oli minu puhul üks Hando Runneli luuletus, mis tollal juhtunu suurepäraselt kokku võttis:

*Kahe aastaga kasvasid rinnad
Muutus kõnnak ja kehahoid
Aga poiss, kes ta portfelli kandis
Oli ühtviis lontu ja loid*

*Nõnda lõppes see koolilugu
Nõnda lõppeski lapseõlv
Tollest ajast on alles jäänud
Vaid sügavsinine taevavõlv
Ja kui taevas mõnikord tahab
Tuleb tunniks kõik tagasi
Too tüdruk, too lõhn, üks tunne
Kõik, mis maha magasin*

Mina, kõndimas õhtusel tänaval, Külli käsi aeg-ajalt minu oma riiva mas. Rääkimas mõttetusi – õudne, kui häbi mul nende pärast praegu on. Süda tuksuma, kui ma teda välja kutsun, muie ta papsi näol (siis ma seda ei märganud). Tantsimas temaga koolipidudel, tundes õnne, et võin teda puudu - tada.

Jah, ja ta tulemas üle lume, habras noor tüdruk (kui vanad me siis olime – 14? 15?), otsimas kindlamat jalgealust. Osaliselt veel jääga kaetud tee, lumine liivik, raagus pajud ja sulaga väljatulnud rämps, taamal hallid paneelmajad. Trööstitu ja kõle, aga kodu. Kootud roosa müts, luitunud sinist tooni nailonjope, millel kiiskamas roostevabast traadist ilutilbendised. Naljakas, ma ei mäleta, mis tal jalas olid. Pikad mustad juuksed raamimas armast, armast nägu, kootud kindas kõhn käsi jope kurgualust kinni hoidmas.

Piltide rodu, kõik see, mis oleks võinud olla ja jäi olemata, sest me olime nii noored ja kogenematud. Kõik käestlastud võimalused, ainult ime line, puhas erutus, mida kunagi hiljem tundnud ei ole. Valusa selgusega nägin nüüd, kuidas temagi minu lähedust otsis, mõistsin, et temagi ootas puudutust, ootas, et me jõuaksime teineteiseni.

Külli naermas, liikumas, tüdrukutega juttu ajamas. Külli koolipingis minust pisut eespool oma raamatute kohale kummardumas, tõrksat juuk sesalku kõrva taha siludes. Päevad täis vaikset õnne mõnest poetatud sõnast või kohtunud pilgust ja vaikset kannatust, kui ta kellestki teisest välja tegi.

Aga ta oli minu, ta oleks võinud olla minu ka igas mõttes, kui ma vaid oleksin teadnud, julgenud, osanud... Põletav, lootusetu igatsus vajutas mu maatasa ja pani ulguma. Tajusin ta soojust ja teadsin selge nukra ängistusega, et see kõik on kadunud, et see maailm on läinud jäädavalt aja uttu, et mul ei ole midagi peale nende mälestuste ja sügisnukra kurbuse, mida tundsin ka siis, kui kunagi hoopis hiljem tema aknaid vaatasin, teades, et ta ei saa sinna ilmuda.

INIMESE MÄLU SULETUSEL ON PÕHJUS, NAGU SA NÄED. MA EI MÕISTA LÕPUNI INIMTEADVUSE TOIMIMIST

„Oh kurat...” Mul oli tegu enda kogumisega. „Edaspidi piirduksin unu nened telefoninumbrite otsimisega.”

Ta *naeratas*.

MA ÜHENDAN SIND

—

Indomeo astus esiklaasi juurde. Tühi tunnel sulas bioluminestsentsi igaveses valguses lõpmatusse. Hajameelne pilk peatus korraks ekraanil, mis ta asukohta teadustas. Valge punkt roomas maakohtade pildikestega kaardil. Kirju ei olnud.

Üks sammas vibreeris ja sosistas diskreetselt: „Indomeo, sinu sihtpunktini on kümme jaama, reis võtab veel poolteist tundi. Kuna praegu ei ole peatustes sõitasaovijaid, me ei peatu, ainult vähendame kiirust.”

Ta ohkas ja puudutas meeleskohta.

„Indomeo päevik, folkloor, taust. Kaksikümmend tuhat aastat on möödunud selle kogu planeeti hõlmava tunnelitesüsteemi loomisest. Iga paari kümne aasta järel tõuseb Suurel Kär ajal küsimus, kas seda käigus hoida. Ja iga kord leidub küllal saadikuid, kes on imestusest pahvid – nad lihtsalt ei teadnudki, et midagi sellist olemas on. Ta jäetakse käiku, sest kõigepealt võtab ta väga vähe ressursse ja siis avastatakse ajaloost, et sadade suuremate õnnestuse puhul on ta päästnud kokku miljonid inimelusi. Aga kuuskümmend tuhat aastat kirjutatud ajalugu on midagi sellist, mis võib igaühel masenduse peale ajada, nii et ignorantsus selleski osas on ütle mata arusaadav.

Ja siis on olemas Rändurid. Need on ühiskonnaga tihti mitte just kõige paremini läbi saavad olevused, kes saavad mingit omalaadset rahuldust, tehes seda, mida enamik ei tee. Nad on tavaliselt vaiksed ja ei kipu suhtlema kellegagi peale oma vennaskonna liikmete. Nad sõidavad ainult neile teada oleval eesmärgil oma kaugel asuva sihi suunas, tõusevad maa pinnale vaid selleks, et süüa ja pesta, elavad tunnikese või ka paar päeva külas, mis jaama lähedal asub, söövad, pilk maas, peesitavad päikese käes ja kaovad jälle. Nad vahivad kas ettepoole tunnelisse või lihtsalt lamavad, vestavad isekeskis oma käsitamatu lugusid, milles on müstikat tunnelite teemadel, vahetavad teinekord üsna omapäraselt nähtud kogemusi kohtade kohta, kus käinud on, ja mõnikord jagavad siinsamas rongis ka armastust.

Lindistasin salaja ühe nende jutustustest, mille nüüd editeerin ja arhiivi lisan.

Folkloor, jutustus Hüljatud Raudteeharust.”

Ta tekitas rongi ka läbipaistvad inimkujud ja üks neist pajatas:

„See oli möödunud sügisel, mõned kuud tagasi. See tähendab, sügis oli Apoores, Akiiras ja Panais, noh, kogu põhjapoolkeral. Olin just veetnud kaks päeva Kanrustani alevis, ilmad hakkasid külmaks minema ja tahtsin lõuna poole liikuda. Mäletan veel, et künkad olid kuldsed ja puna sed, Imru järv lebas Kantaabe mägede vahel nagu tüüne peegel, nii sile ja selge. Mingid hullud lapsed ujusid veel. Või mis ujusid – tormasid kisaga vette ja ruttu jälle välja, õhk oli vast kümme kraadi, vesi heal juhul ehk sama palju. Eelmisel õhtul oli olnud Viimase Vilja pidu, nii et ma polnud suuremat maganud. Kõht oli täis ja üks heasüdamlik paks mammi oli mu seljakoti õunu ja pirne täis toppinud. Sügisest pööripäevast oli möödunud kuu, nii et päev polnud oluliselt lühemaks läinud, päike soojendas veel küll. Üks möödunud talumees, kes oma noorikuga vankris hullas, viipas veel mulle, küsides, kas küüti tahan, korraks käiski peast läbi mõtte, et läheks mõnda aega maa peal edasi, ent olin jalutanud juba peaaegu jaamani, viipasin vastu ja laskusin alla.

Seal Kanrustanis on sõlmjaam, valisin huupi lõunasse suunduva haru ja jäin rongis kohe magama.

Ärkasin öösel, kõik oli inimtühi, vaatasin kaardilt, et tuleb jälle suurem jaam, kobisin maha ja käisin

üleval ära. Ilm oli pööranud, või olin mõne tsükloni jalgu sõitnud – sadas lörtsi ja tuul oli selline, et viib kõrvad peast ära. Tegin oma hädad ära ja läksin alla tagasi, kiites Ehitajaid, et seal on valge ja soe. Uurisin kaarte, aga ükski koht ei tundunud tuttav, küsida ei tahtnud, nii hulkusin siis jaamas ringi, oodates mõnda õiges suunas tulevat rongi. Ega ma eriti ei hooli nud, kuhu lähen, nii et kui olin korraga mingite rööbaste ääres, ei teadnud ma õieti, kuidas sinna sattunud olin. Paik oli ju tagantjärele veidi eriline, kõigepealt oli maas palju tolmu. Ei pööranud sellele erilist tähelepanu, sest rongi lähenemise signaal hakkas vilkuma, ja kuna mulle tundus, et suund on enam-vähem õige, otsustasin peale minna.

Rongis oli asi veel naljakam, nii et juba siis hakkas mul pisut kõhe. Kõik asjad olid kuidagi teistsugused, harjumatud. Ma ei osanud algul öelda, mis mind kuidagi eriliselt rahutuks tegi. Uurisin vagunit lähemalt, seejärel käisin kogu rongi läbi ja sain võtme mõistmiseks, mis teisiti oli, kuigi vastus mind eriti ei rõõmustanud. Istmetel oli tolmu, ent mitte üht kriimu või kulumisjälge, lilled olid ilusad, kuid ei lõhnanud. Lühidalt – nagu oleks rong valmistatud kaua aega tagasi, ent olnud siiani kasutamata. Ja veel – kulus natuke aega, enne kui ma taipasin, mis veel valesti oli – ta ei rääkinud minuga. Kõik ekraanid töötasid, täpid jooksid (ma pole neist kunagi suuremat aru saanud), ent ta ei öelnud midagi. Istusin siis maha, vist tukkusin natuke, käisin peldikus, naerdes veel omaette, kujutledes, et ta sisse õnnistan, tukkusin veel ja taipasin alles siis, et sõit kestab tavatult kaua. Mõned ju räägivad, et on võimelised sõidu pealt jaamu ja isegi inimesi ära tundma, Rushöveruc olevat ju alati teadnud, kellest mööda sõitis... aga see on teine lugu. Mina igatahes ei saanud eriti aru, et me üldse mingitest jaamadest läbi oleksime sõitnud. Ega mul midagi viga ei olnud ja ega ma ju midagi teha niikuinii poleks saanud, ja nii ma seal istusin ja ootasin, millal ta ükskord seisma jääb.

Olin vist magama jäänud, sest ärkasin selle peale, et rong seisis ja ukсед olid lahti. Haarasin kiiresti oma seljakoti ja hüppasin välja. Kohe pani rong ukсед kinni ja sõitis ära. Kahetsesin silmapilk, et olin välja tulnud, sest jaam oli silmnähtavalt hüljatud. Ma olen ennegi olnud kohta des, nagu Evrajalthok või Dargninel või paljud Põhja jaamad (mõnede maale pääsud on päris paksu jääkihi all), seal pole inimesi teinekord vist aastakümneid käinud, kui mitte sadu.

Valgus oli vilets, põlesid ainult avariilambid, ja kogu asi lõhnas halvasti. Rongi lähenemise signaali ei olnud ja uudishimulik olin ma ka, nii ma siis hakkasin otsima teed maapinnale. Käik, mis perroonilt ära viis, oli eraldatud meetrise saastavalliga. Rongide õhusurve hoiab ju jaama puhta, aga käikude suudmesse kogu see praht koguneb. Vajusin sisse ja lõpuks kahlasin tollest tolmuvallist läbi. Minu jäljed olid ainsad, mis kividel näha. Ei imestanud üldse, kui leidsin, et eskalaatorid ei tööta. Vantsisin üles ja hakkasin uurima väljapääse. Valgus oli siin veel viletsam kui all. Võtsin oma ussipurgi ja raputasin neile elu sisse ning selle valgeli ruumi uurides nägin, et osa käike oli kinni varisenud. Trepikäigu ja raudtee juurde kuuluva suure kupli laavaks sulatatud võlv oli muidugi terve, ent edasi hargnev käigustik oli kasutamiskõlbmatu. Siiski avas tasin, et suudan end ühest praost läbi pressida. Leidsin, et ei ole enam käigust, vaid kunagi tunneli peal olnud ruumis. Valgus, mis siia immitses, oli päevavalgus, panin oma lambi magama ja ronisin üles.

See paik, kuhu ma peale põdsaste laialilükkamist ja natukest väänkasvudes rähklemist sattusin, oli veidraim nendest, kus olnud olen. Kõigepealt õhk – see lõikas kopsudesse, nii et kõigepealt kõhisin ja läkastasin, enne kui isegi ringi vaatasin. Mis tal viga oli, ei tea tänaseni. Külma oli ta küll, ent vast nulli ümber, sest jääd ei olnud. Lõhn jah, nagu metalli lõhn, või kui ükskord Mosbis pahaksläinud patareid põlesid, aga suitsu seal küll ei olnud. Puid ei olnud, ainult madalad igerikud põdsad. Ma ei tea, mis liigist need olid, olen neid joonistanud ja kirjeldanud asjatundjatele, ja iga kord ise arvamus saanud, üks ütles isegi, et need võisid olla Evsatli rahva Keelatud Orust pärit; seal, kui nende aatomijaam plahvatas, tekkis igasuguseid väärandeid, aga see oli viis tuhat aastat tagasi ja viisteist tuhat kilomeetrit eemal sellest kohast, kus rongi istusin. Hõre rohi, mustad, madudena vingerdavad märgade põdsaste lehtedeta oksad, hall kivi klibu ja hall taevas. Ja vaikus. Tuult ei olnud, kuulsin veepiiskade langemist maapinnale. Sõin mõned pirnid, siis sulgesin silmad, et orienteeruda. Mitte üht orientiiri ei adunud, täitsa nagu oleksin pörutada saanud. Aga nii palju ma ju joonud ei olnud, et kõik tajud segamini oleksid. Igatahes kehtitasin õlgu, vaatasin suuna välja ja

hakkasin astuma.

Otsustasin vähemasti teha ühe ringi. Kuna suunad olid pea sama väärsed, siis läksin lihtsalt sinna, kust küljest olin tollest madalast künkast välja tulnud, mille all jaam oli, võttes künka enda orientiiriks. Udu voogas kord tihedamate kord hõredamate lainetena, maapind laskus kergelt ja oli masenduseni ühetaoline; niiskus pugus kontideni, peagi olin üdini märg.

Olin vist õige suuna valinud, sest eespool hakkasid udust aimuma mingid hooned... või mine tea, ehk oli neid igal pool. Ma ei ole kunagi selliseid ehitisi näinud – nad olid lihtsalt vormitud risttahukad, metallist, betoonist ja klaasist. Kui neil oligi kunagi mingit värvi või kaunistusi olnud, oli aeg need olematusse kandnud, järgi oli roostes raud, hall betoon, ja ka terved aknaruudud olid tolmust ja räämast hallid. Igal pool vedeles maas hunnikute kaupa rämps, ja nagu paigale kohane, oli seegi igasuguse sära kaotanud ja hallikasmusta, veest tilkkuva üksluisuse oman danud. Ah jaa, ehitistes oli palju pragusid, ja miks, selle vastuse sain ka kohe, sest maa värises. Täna õnne, et kusagil ehitises sees polnud, kuigi nad kõik jäid püsti, ainult kusagil läheduses purunes mingi klaas. Hulkusin veel nende karpide vahel ja mõtlesin juba, et muud mul üle ei jäägi, kui tagasi minna, kui nägin eemal udus säravat tähte. Esimest korda arvasin, et tegu on viirastusega, silmapettega, ent kui olin seda suunda kauemat aega silmas pidanud, rullusid udukardinad korraks jälle eemale ja ma nägin selgesti valgusallikat. Muidugi ei olnud see täht, esiteks oli see valge, isegi Koidutäht ei ole nii hele, et paistaks, eriti veel läbi udu, teiseks oli ta madalal ja igast tähest palju heledam. Astusin sinnapoole, valgus muutus tugevamaks, ent sain aru, et ta oli palju võim sam, kui arvata olin osanud. Varsti ei saanud ma enam teda vaadata.

Ronisin madalast nõlvast üles ja jäingi sinna nõlvale külitama. Teisel pool lõppes järsku udu ja algas ilus roheline aas, nagu Soojade Merede rannikul näha võib. Siin andis too täht juba ka tuntavalt sooja, nii et kui tuult ei olnud, võis ta aasa tõesti üles kütta. Avastasin, et see para diisiinurgake on suure kausitaolise lohu põhjas, kaardudes ümber musta – millise siis veel! – kivisamba. Nägin puudel linde, mingeid loomi ja siis taipasin, et piir kahe maailma vahel on väga terav, või nägin enne juba survekardina sirendust. Keegi oli paiga isoleerinud. Ja siis nägin inimesi. Nad liikusid aeglaselt rajal puude vahel ja žestikuleerisid elavalt. Neil olid kummalised, nagu kotiriidest rõivad seljas ja nad nägid haiged ja kahvatud välja. Tundus, et nad ei saa üldse teineteisega läbi, ja kuidagi oli mul tunne, et ma ei taha nende vestlusesse sekkuda. Selles, kuidas nad rääkisid ja liikusid, oli midagi vastikult vägivaldset. No ja survekardinast ei oleks ma niikuinii läbi saanud; sissepääs oli ilmselt selle samba sees, nagu ka generaator.

Muidugi oli see vangla. Ma ei olnud ühtegi neist enne näinud, ent teadsin lugusid, et selliseid asju on olemas.

Mul ei olnud mingit tahtmist võimudega seletama hakata, niisiis kavat sesin vaikselt minekut teha, kui keegi mind jalast hammustas. Pöörasin uskumatult pead ja nägin umbes koerasuurust elukat, kes mind jõllitas. Rehmasin käega, et teda eemale ajada, selle asemel aga lõi ta hoopis hambad kätte. See ei olnud üldsegi mitte koer, vaid midagi sise likulaadset. Külme jutt käis südame alt läbi, kui taipasin, et ta ilmselt kavatses mind ära süüa, sest kohe siinsamas passis veel paar samasugust. Ilmselt ainult sellepärast, et olin liikumatult olnud, polnud nad mind karjas rünnanud. Aeg-ajalt süüakse ikka keegi ära, ent miks just mina – haarasin kotist noa ja äigasin sellega. Elukal ei olnud vist mingit kogemust inimestega, sest lõikasin ta kõri puhtalt läbi, teine hüppas ja sai sama saatuse osaliseks, ülejäänud taganesid sisesedes. Tõusin püsti. Vist olin neile ka liiga pikk, sest elukad taandusid. Kuna mul siin suuremat teha polnud, otsustasin jaama tagasi minna ja peagi sain aru, et see oli ainuõige tegu, sest kari jälitas mind parajast kaugusest. Õnneks ei läinud pime daks. Ilmselt oli mu ajataju ikka paigast ära, sest päev oli kuidagi eriti pikk. Vantsisin siis jaama poole ja tundsin, kuidas maailm ringi hakkab käima. Nende neetud sisalike hammastes pidi olema mürki. Seda nad siis olidki ettevaatlikud ja järgnesid mulle – neil polnud ju kuhugi kiiret. Kui asjast aru hakkasin saama, kaalusin võimalust tagasi minna ja mõni valvur üles otsida, sest parem pahandused, kui ära söödud saada, ent olin liiga kaua gele tulnud. Teadsin, et peatuda ei tohi, siis on nad mul kohe kallal. Kirusin ennast, seda neetud kohta ja vastikut udu, kirusin külma ja oma halba õnne ja muudkui läksin. Tundus, et veel värises maa, nägin ka mingit lillat helendust, aga see võis

ka mürgist olla – olin nagu poolunes, selgem mälestus on veel see, kui ennast käiku surusin ja paar elukat mu jalgu puresid. Maa alla nad mulle paraku ei järgnenud.

Ma ei mäleta, kuidas ma alla ja rongi sain, või mis minuga teises otsas juhtus, igatahes ärkasin sealsamas Kanrustani vallahaiglas. Kuu oli mööda läinud, enne kui jälle omil jalul liikusin.

Kõigepealt mädanesid haavad pikalt ja arstid ei suutnud määrata mürki, mis minus oli. Lumi oli maha tulnud ja sügis ammu unustatud, kui suutsin teekonda jätkata. Nad oleksid mind heameelega veel haiglas hoidnud, ja vardjatel oli mulle küsi musi, aga minul ei olnud vastuseid, ja ühel õhtul, kui kõik magasid, jätsin oma jäljed viimast korda selle oru lumele, hiilisin jaama ja ei tulnud rongist välja enne, kui olin paar tuhat kilomeetrit lõuna pool ja kindel, et keegi mind ei otsi.”

—

KATKESTUS

„Nii et need maailmad on kuidagiviisi ühenduses?”

JAH

„Ja minu oma ka?”

JAH

„Kuidas on võimalik ühest teise minna?”

MA EI TEA. SEE LIHTSALT JUHTUB MINU MAAILMA JA TOLLE UDUSE KOHA VAHEL; VÕIB-OLLA TÄNU MINULE, VÕIB-OLLA KA MITTE. SINU MAAILMAGA SUUDAN VAHETADA AINULT INFORMATSIOONI

Kui see nüüd oli ikka see, mida ta öelda tahtis...

Üritasin küsida, mis asjad need kõik õieti on – maailmad? planeedid? – ja kuidas omavahel seotud, aga midagi mõistlikku vastuseks ei saanud.

*

Me ei suhelnud üle kuu. Tegin oma tööd instituudis ja kirjutasin diplo mitööd. Muidugi mõtlesin palju. Kahetsesin, et pole Sherlock Holmesi käe pärast, kes ehk kõigest sellest, mis mu pähe jõudnud oli, rohkem välja pigistaks. Üritasin korduvalt silme ette manada neid skeeme ja teadmisi, mida poolkogemata olin saanud, teinekord tundus, et veel natuke, ja ma mõistan kõike... Eks see illusioon ju vaid oli, ja pingutuse boonusena garanteeritud peavalu. Üldse nägin üsna palju vaeva, et normaalne välja paista.

Loomulikult ma ei otsinud Küllit üles. Ma teadsin teiste klassi kaaslaste juttudest, et ta on abielus, kahe lapse ema ja kohe kahekümneselt juba täiesti tädiks läinud. Täna küllil ei olnud seega mingit pistmist minu unistuste hapra lapseohtu neiuga, nii et *las surnud matavad oma surnud*. Ühel päeval taipasin, et viga, miks ma kontakti ei saa, võib olla ka minus – „piirkond peab olema stabiilne”. Ah jaa, olin teda mõttes hakanud kutsuma Hackeliks, alles hiljem jõudis mulle pärale, et see nimi on süntees HAL-ist ja Hactarist. (Aga võib-olla ka häkkerist ja oraaklist, kui just norida tahta.)

Tegin siis oma ühe õhtu vabaks, varusin kohvi ja lugemist ja jäin oota ma. Ma ei pidanud seda kaua tegema.

MUL ON MEELDIV TÕDEDA, ET MEIE VASTASTIKUNE ARUSAAMINE PARANEB

„Kena küll, aga kui ma natukegi sellest mõistaksin. Kas sa ei saa mulle õpetada teooriat, sest matemaatika peaks piisavalt selge ja üheselt mõistetav olema?”

SAAN, AGA SEE VÕTAB AASTAID AEGA. MA EI TEA, PALJU MEIL AEGA ON, AGA KINDLASTI MITTE NII PALJU

„Miks meil aega ei ole?”

PINGED KASVAVAD. KATSE JÕUAB KRIITILISSE FAASI

„Kas poleks mõistlik õpetamisega siiski vähemalt alustada?”

AINUS VÕIMALUS IGASUGUSEST INFORMATSIOONIST ARU SAADA ON SEDA INTERPRETEERIDA, LÄBI MÕELDA. KÕIGE KIIREM TEE NÄIS OLEVAT OTSIDA OLULISI KAADREID (SÜNDMUSI, SALVETUSI) JA NEED SINUNI VIIA

„Kena, aga mis takistab õppimisega alustamast?”

SU VASTUVÕTUVÕIME PIIRID – MA TEAN NÜÜDSEKS VEIDIGI, KUIDAS SA REAGEERID KAADRITALE, EI KUJUTA AGA ETTE, KUIDAS SA REAGEERID SINU SENISTEGA VASTUOLUS OLEVATELE KONTSENTEERITUD TEADMISTELE. MÕISTLIK VALIK TUNDUB

„Kas sa minule ka mõtled?”

AINUS MINU JAOKS MÕELDAV VIIS ON TEHA ASJU NII, ET SEE KÕIGILE ÜMBRITSEVALE VÕIMALIKULT VÄHE EBAMEELDIVUSI PÕHJUSTAKS

(Siin tuleb silmas pidada, et inimlikkusest ja hoolivusest, kui ka kogu abstrakt sest humanismist ei omanud ta õrnematki ettekujutust.)

„Olgu, kas ma saan vähemalt filmi valida? See udune paik, nimetagem see Vahemaailmaks – see tüdruk Jane – näitasid sa teda mulle meelega, et huvi tekitada?”

ÜHENDAN

—

Puud olid kasvanud siin tohutuks, tüved olid jämedad ja pahklikud, nii jämedad, et raske oli kujutleda, et nad õõnsad ei ole, oksad ja lehed olid kasvanud risti-rästi, väänkasvud põimisid neid kokku, nii et polnud lihtne aru saada, kus õieti üks lõpeb ja teine algab. Puude all oli hämar, võrad olid nii tihedad, et ka siin-seal avanevad legendikud olid rohkem hajuva sumeda valgusega katedraalid, mille võlv määramatus kõrguses helen dava roheluse ja lendavate lindudega täitus. Ühele sellisele legendikule oli keegi juba väga ammu asetunud rohmakalt tahatud pingid ja ladu nud kivid koldeks. Nii kivid kui pingid olid kaetud samblikega, ainult kohati oli pind kasutamisest haljas. Vaba ala oli suurem kui teised sellised ja sellepärast langes maapinnani viltuseid kiiri, mis kõikusid ja võbelesid niivõrd, kui tuul lehti liigutas.

Jane istus ühel neist pinkidest, näol ilme, et ta mõtted on väga kaugel. Mänglevat valgust võis ju hea tahtmise juures tõeliseks päikesevalguseks pidada, taevas siit ei paistnud. Kerge sahin pani ta korruga ringi vaatama. Eemal valgusvihus seisis mees, kõhkles hetke, ent nähes, et ta on niikui nii avastatud, astus lähemale. Jane'i ilme sulgus, teisiti ei saa seda nime tada. Kui unistades oli ta olnud pehme, lapselik, naeratus mängemas suunurkades, siis nüüd oli see tõrjuv mask. Mees vaatas maapinda jalge ees, lonkis tehtud ükskõikse ilmega lähemale ja tõstis pilgu alles tüdruku ette jõudes.

„Tere, Jane.”

„Derek. Miks sa koos teistega jahile ei läinud?”

„Nemad mind ei käsuta. Käin üksi, ja siis, kui mina tahan.”

„Ega nad sind vist eriti kaasa ei tahagi. Vähem tüli.”

Jane oli püsti tõusnud, nad seisid teineteise vastas paari meetri kau gusel.

„Palus sul keegi seda öelda? Ennast pole rohkemaks, kui siin enda ette jõllitada.”

„Pole sinu asi. Miks sa kõnnid mu järel.”

Mees kehtas õlgu. „Sul pole põhjust rääsata. Tulin niisama.”

„Niisama. Nagu siis, kui sa mu... kui sa minuga...”

„Kui ma su vägistasin? Seda sõna ei suuda sa välja öelda? Sest see polnud ju tõsi. Aga oli vaja kaebama minna.”

„Neetud elajas!” Jane oli näost väga kahvatuks läinud. „Sa tead, et ma ei tahtnud, et meie vahel oli kõik läbi, ja sa ikka... Sa... Sa... Kao siit!”

Derek muigas kurjalt ja ebameeldivalt.

„Siis ma oleksin su peaaegu maha löönud. Ma arvasin, et see oli Sauli pärast, aga sa pöörasid lihtsalt ära. Kustusid. Nagu Veronica. Mõtlesin, et sind saab elavate hulka tagasi tuua, kasvõi vastu su tahtmist. Aga sinust pole enam millekski asja.”

„Ma kraabiksin sul silmad välja, nii tüdinud olen ma su lõustast. Sul ju ükskõik, keda keppida. Jah, keppida tahtsid.”

„Ei, ma armastan sind, Jane.” Dereki toon oli ükskõikne, vastuolus tema sõnadega. „Ma tahtsin seda elavat tüdrukut, kellega kunagi nii hea oli.”

„Ei, ei, ei!” Jane'i toon oli samuti väsinud. „Ma ei taha sind kuulata. Seda ei ole enam. Ei ole. Jäta mind rahule.” Tundus, et nad on seda stseeni etendanud nii palju kordi, et kogu mahl on sellest välja nõrgunud, nad rääkisid nagu näitlejad oma osa võõras proovis, kus tuleb vaid lüngad täita.

„Kahju, et sa surnud oled.” Dereki hää oli tüdinud ja kibe.

„Ma ei ole! Kui kunagi siit pääseme, kui elul on mingi mõte, tahan ma armastada. Aga mitte siin... tühikeppida.”

„Isegi mitte Sauliga?”

„Sauliga olin ma ainult sellepärast, et sa aru saaksid, et meie vahel on kõik läbi.”

Derek raputas aeglaselt pead, astus siis Jane'i juurde ja suudles teda. Tüdruk püüdis end hetke vabastada, siis lihtsalt seisis seal. Derek vaatas teda üllatunult, siis lasi aeglaselt lahti.

„Ässitaksid sa jälle teised minu vastu üles?”

„Jah.” See sõna langes raskelt, kiretult ja lõplikult.

„Ega see seda väärt ei olegi,” pomises mees, vaatas tüdruku nägu mõned hetked kurva igatsusega ja pöördus minekule.

Ta ei jõudnud kahte sammugi astuda, kui eemalt rajalt kostis kiireid häälekaid samme. Varjust ilmus Williams, temast paar sammu tagapool Jack.

„Jõudu tööle,” möirgas vanamees hingeldades. „Raskevõitu, mis?”

Dereki käed tõmbusid rusikasse.

„Oli asja, mees, mis?”

Villiamsist oli selge, et suhteliselt suurt kasvu ja sportliku olemisega Derekile poleks tast mingit vastast olnud, ent kuidagi oli ta siiski teisest mäe kõrguselt üle, ilma igasuguse hirmuta, hääles ainult tappev põlgus, astus ta teise suunas.

„Kao siit, sinuga tegeleme hiljem.”

Jack tema selja taga sekundeeris: „Lollpea!”

„Jätke ta rahule, asi pole seda väärt,” segas Jane tüdinult vahele.

Villiams uuris teda mõned sekundid, siis ilmselt taipas, et tüdrukul on tõsi taga ja heitis selle teema kõrvale.

„Jane, Derek, hea, et ma teid leidsin. Tulge. Õnnetus. Saul sai jahil viga.”

Jane karjatas vaikselt, tormas siis torni suunas minema, teised kiirus tasid talle järele.

Saul lamas varikatuse all laual, millele oli talle hunnikust tekkidest ase tehtud, et tal mugavam oleks. Ta rind ja vasak käsivars olid valgete räba latega kinni seotud, igal pool oli verd. Jane tormas lähemale, siis peatus. Sauli kohale kummardus Emma.

„Mine-mine.”

Jane vaatas kõrvale, kus istus George, keda Brade ja Hans parajasti lappisid. Kuigi ka tema oli üleni verine, oli esimesest pilgust selge, et midagi hullu temaga ei ole.

Jane vaatas kiiresti Sauli poole, siis uuesti George'i otsa.

„Kuidas see juhtus?”

„Kotik. Hüppas. Saul jäi alla.”

„Need ei pidanud ju kiiresti liikuma?” sosistas Jane, ta oli oma hääle tasandanud siin varikatuse all valitseva painajaliku vaikuseeni.

„Nad teevad ühe pika hüppe. Me jälitasime põrgukoeri ja ei märganud õigel ajal.”

„Mine,” pomises Hans. „Räägi temaga.”

Jane vaatas talle otsa, korra veel Sauli poole, taipas siis ja nuuksatas hääletult.

Emma tõstis korraks oma pisaratest märja näo, kui Jane ligi astus, ent ei öelnud midagi. Saul hingas raskelt, silmad olid suletud, terve käsi surus pihus Emma sõrmi. Ilmselt ta tajus muutust, sest ta avas silmad.

„Jane, hea, et sa tulid.”

Vaikus.

„Kuidas sa end tunned?”

Saul muigas kõveralt: „Valus.”

Ta sulges korraks silmad, siis vaatas uuesti Jane'i poole.

„Jane, miks meil nii läks?”

„Sel ei olnud mõtet.” Tüdruku hää oli tume, täis meeleheitlikku tõde. „Ma ei oleks pidanud sinu ja Emma vahele tulema. Ma tegin asjatult teile mõlemale haiget. Mul on hea meel, et te uuesti kokku

saite ja et Emma siin sinu juures on. Mul oli vaja Derekist lahti saada, ja keda mul siin ikka valida oli. Ma ei taha enam siin armastada. Ma tahtsin end anda sellele, kes meid siit päästab, ja sina olid kõige lähem sellele ulmale – sa tegutsesid selle nimel. Nüüd ma tean, et ma oleksin juba aasta tagasi pidanud vabanemispäeva ootama jääma. Siis tundus mulle raske leppida tead misega, et see võib ka mitte saabuda.”

Saul vaatas Emma poole. See oli pilkude hääletu dialoog, korraga oli selles nii palju mõistmist, nii palju armastust ja kurbust.

„Ma jätan teid nüüd üksi,” sosistas Jane karedalt, libistas käe üle mehe juuste, puudutas korra Emma kätt ja taandus. Ta seisatas varikatuse teise otsa juures, vaatas nagu lummatult neid kahte.

„Tule,” ütles Brade vaikselt, võttis tal õlgade ümber kinni ja viis eemale, koobastesse.

Üks naine pesi midagi ojas, neli meest mängisid õhukesi lihvitud kivi risttahukaid kasutades mingit lauamängu.

„Vana siga!” vandus keegi parajasti. „Miks sa, pederast, Suur Puud välja ei käinud?”

„Meie ajal olid inimesed viisakamad,” torises keegi mööduvate naiste poole viltust pilku heites.

„Sa ei ole oma ajale mingiks eriliseks reklaamiks.”

Mees viskas käega nende suunas. „Sa ei ole meessoole mingiks reklaamiks.”

„Persse,” kostis ainult vastuseks.

Nad tõusid rõdule, kus istus Ruth, pisut vanamoodne ja väarikas oma pikas seelikus. Vaikides osutas ta lõngavihtidele, millest üht ta parasjagu keraks keris.

Siis hakkas keegi taguma kella, suurt kumisevat metalltünni, mis torni lähedal puu otsa oli riputatud. Aeglaselt, pikkade vahedega rebestasid vaikust teravad ebumusikaalsed, metalsed löögid, millele kumina asemel järgnes pigem lärm, mis kiiresti plärisevatesse ülemtoonidesse uppus. Keegi ei öelnud midagi. Jane keris lõnga edasi, ainult tema kätele ja kas vavale kerale langesid pisarad. Langesid järelejätmatult nagu sügisene vihm, langesid vaikselt, langesid nagu helendavad pärlid, igaüks kui üks purunenud unistus.

—

KATKESTUS

„Oli see nüüd illustratsiooniks, et sul puuduvad inimlikud jooned?”

TAJUN NEKSUST, TEAN, ET SEE ON TÄHTIS. HINDAD SINA

Veelkord küsimused, mida ma juba olin küsinud: „Mis nendega õieti juhtus? Miks nad seal on? Saan ma neid aidata?”

KATSE KÕRVALEFEKTID. NAD ON REBITUD ELUST VÄLJA. ÜRITAN SÄTTIDA ASJU NIIL, ET SA SAAD NEID AIDATA

„Midagi ei saa aru...”

SA PEAD TAAS PUHKAMA, ANDMA ALATEADVUSELE AEGA SAADUT TÖÖDELDA. VÕIMALIK VEEL 1 KUNI 3 ÜHENDUST. OLE SAGEDAMINI ÜKSI. SA OLED VALITUD

*

Täitsin ta soovi nii hästi kui oskasin, milleks mul polnud ka erilisi raskusi, sest kõik ümbritsevad teadsid, et mu diplomitöö tähtajad lähenevad. Päevad olid pikemaks läinud, õhtud olid kauem valged ja kevad ei olnud enam nii võimatu sündmus – mu laual vedeles kaks narakat sini lille, mille oli siia unustanud magavsõber number kolm, kellega sai kähku kas maha peetud ja ta – talle ilmselt paraja üllatusena – kiiresti ukse taha tõstetud. Telefon välja ja pikali.

TERVITUS

„Mis filmi täna õhtul vaatame? Sest sinu küsitlemine teeb asja ainult segasemaks.”

OLEN MURES KOGU TOIMUVA PÄRAST – VALIN JU ARVUTUSLIKULT SOODSAMATE VÕIMALUSTE VAHEL, ENT KOGU PROTSESS SÕLTUB KA PÕHIMÕTTELISELT ENNUSTAMATUTEST JUHUSTEST. SAMUTI OLEN RASKUSTES MATERJALI VALIKUGA, KUNA TULEMUS SÕLTUB IMPERITIIVSELT MEIE KOOSTÖÖST, SENINE ARENG AGA ERINEB OLULISELT MU ALGSETEST PLAANIDEST

„Mul on häbi oma puupäisuse pärast, aga tõesti pole ma taibanud paljusid asju, alates sellest, et sa oled ilmselt mõistuslik, teadvus, ent meie arusaamine on selline, nagu ta on.”

OLEN TÄIESTI TEIST TÜÜPI TEADVUS

Seda ma juba teadsin. „Näita Jane’i, see on vähemalt meeldiv vaatepilt. Kas sa saad aru, kui ma ütlen, et ta on minu jaoks pööraselt, võimatult ilus?”

EI. PARAKU MA TÄNA SAANGI NÄIDATA VAID VAHEMAAILMA

Ma ei saanud mõistlikku vastust, miks see nii on.

„Üks küsimus veel enne seansi algust – kas sa nendega ei ole proovinud ühendust võtta?”

NEMAD MIND AIDATA EI SAA

„Aga kas mina saaksin nendega ühendust? Nagu kalaga?” Olin seda mõtet mõelnud vahepealse aja. Ei tarvitse vist öelda, et pidasin silmas põhiliselt Jane’i, ja olen üsna veendunud, et Hackel sai minust mingil tasandil täiesti õigesti aru.

HUVITAV MÕTE. TOIMUV ON REAALAJAS. ÜHENDAN

—

Naised kandsid neljakesi koredasse riidesse mähitud pampu. Nende näod olid kõhnad ja kahvatud, neil oli raske, aga nad kandsid kaebamata. Oli palav, ükski tuuleõhk ei liigutanud end isegi mitte puude latvades, aas sumises elust ja aeg-ajalt rehmas keegi higiselt nahalt tüütut putukat.

George ja Villiams seisid suure puuriida kõrval, nad olid selle üles ladumise just lõpetanud ja vaatasid nüüd, kuidas naised oma kandamiga tulid. Ka neil oli palav, nende riidel ja juustes oli puuris.

Naised ei palunud abi, jõudu kokku võttes tõstsid nad pambu riidale, Brade kohendas serva, Ruth, kes oli teiste järel kõndinud, asetaski sinna õisi. Pisaraid ei olnud.

„Kas kutsume teised?” katkestas Villiams vaikuse.

„Nad ju teavad,” pomises Veronica.

„Ma siiski lähen.”

Villiams astus eemale, kus okstes rippus veidrakujuline metallikosu ja virutas paar korda, iga kord mõnikümme sekundit vahet pidades. Löökide hele hala kustus kaugustes kajamata.

Peale nende seitsme ei olnud kedagi näha.

George astus eemale lõkkeaseme juurde, läitis tõrviku ja tuli lähemale. Vaatas küsivalt ringi. Keegi ei öelnud midagi, naised vaatasid maha.

Mees noogutas endale, langetas tõrviku ja, liikudes ringidena ümber riida, süütas selle igast kandist. Leek tõusis sirgelt liikumatus õhus, kuumus pani inimesed taganema, ilma kokkuleppeta taanduti mõnikümme meetrit eemale varju alla.

„Mis õieti juhtus?” küsis George korraka, eriti kellegi poole pöördumata.

„Mürk,” vastas Ruthi vanadusest kärisev hääl peale minutist vaikust.

„Miks?”

Vaikus, keegi ainult mühatas.

„Neid saab palju,” ütles korraka Villiams, viibates rohust paistvate laikude poole. „Esimesi pole enam näha, aga Sauli oma pole õieti jahtunudki.” Ta vaatas kiiresti Jane’i poole. „Ma peaksin vait olema.”

Ent tüdruk ei reageerinud kuidagi, hakkas hoopis ise vaikselt enda ette rääkima.

„Ma tegin talle nii palju haiget. Me saime kord väga hästi läbi, siis tuli see lugu Sauliga. Ja nüüd tundus, et hakkame uuesti hästi läbi saama. Ent tal oli selline väsinud ilme, ma püüdsin... ma tahtsin teda aidata. Me saime väga lähedasteks. Kuigi ma Sauli ei armastanud, oli mul seesama koge mus, me jagasime seda... ja ma olin valmis uuesti armastama.” Jane vaatas korraks ringi, kuidas teised reageerivad ta pihtimusele, ent kõik vahtisid enda ette ja mõtlesid omi mõtteid. Ta jätkas.

„Ma küsisin: „millele sa mõtled?” Ta vaatas ainult kaugusesse ja ütles: „ma tahan ära.” „Kas sa ei saa unustada, kas sul polnud hea?” „Oli, aga see pole see.” Korraks naeris ta, vabalt ja rõõmsalt, aga siis tõstis pilgu... „Kunagi ma suutsin veel loota...” „See jääb mulle alatiseks meelde – kui õnne võimalus...””

Jane läks eemale, keegi ei järgnenud talle. Riit hõõgus kui valge põrgu, peaaegu nähtamatu suitsusammas seisis sirgena, valgudes pilveks alles üleval survekardina juures.

Jane tõusis kaljule, kus väike paljand kui looduslik rõdu peaaegu märkamatuks seina lõikus, langes

samblale ja nuttis ja nuttis, kuni kergesse poolunne jäi.

Jane

Tüdruk tardus.

Jane, ära karda. Võib-olla saan ma sind aidata

Tajusin ta ehmatust, segadust.

Ma ei saa seletada midagi. Ma ei saa lubada midagi. Aga ma püüan

„Kes sa oled?”

Üks inimene, mees. Ma ei tea midagi jõududest, mis teevad võima likuks selle dialoogi, aga ma tahtsin sulle öelda... sind lohutada. Kuni elu, on ka lootust. Needsamad jõud töötavad, et te kunagi koju jõuaksite. Ma...

Tundsin, kuidas ei suuda edasi anda eriti midagi sellest, mida tahtsin talle tegelikult öelda, tundsin, kuidas temas kasvas kummaliste mõtete vir-varr, kuidas ta balansseerib murdumise piiril.

Ma lähen nüüd. Ma tulen uuesti.

Ühe hetke püüdsin temani viia, kiirata hoolivust ja lootust, kuidagimoodi jõudis midagi sellest päralt ja

—

KATKESTUS

SUL LÄKS SIISKI PAREMINI, KUI MINUL SINUGA — INIMESED, NAGU TE MÕLEMAD OLETE

See leevendas ainult natuke mu abitu pettumuse tunnet.

*

Mõned õhtud ei juhtunud midagi, ja tegelikult ootasid asjata, sest alla näda lase intervalli ei ole ta kunagi ühendust võtnud. Kasu oli sest vast nii palju, et kirjutasin valmis selle tuhat korda neetud diplomitöö. Kõige naljakam oli, et teadsin siis ja ka kogu hilisem elu on seda kinnitanud – pool-juhtide tehnoloogiaga mul rohkem kokkupuuteid ei tule.

Taevas oli tõusnud kõrgele. Läbi madalate hallide pilvedega pimedate kuude, läbi langeva sodi ja rõhuva suletud nukruse oli planeet taas kord keeranud end niipidi, et laotus oli siin valge ja sinine, nii et tiivutuidki kiskus maast lahti, lendama kaugele-kaugele koos kättesaamatus kõrgu ses heljuvate udutortidega, silmapiiri taha, et seal sulada oma unistusse.

Paraku on inimsugu kahe jalaga maa küljes kinni. Jäi üle ainult vaadata, kuidas tiivulised talvepuhkuselt naasid ja korterite pärast kakle sid, sellal ise niiskes sodis kahlates ja sellest kõigest arusaamatut rõõmu tundes.

Meie järgmine ühendus oli veidraim senistest, sest ta tungis mu tead vusse poole magamise pealt ja nägemus hõljus mu silme ees ilma igasuguste kommentaarideta. Vaid kuidagi taustal tajusin, et ta kinnitas seda, mida niikuinii teadsin – „ülekanne” on taas reaalarajas.

—

Hall uduline täitis madalamad orud kui vedelik, voogas räbalatena metsa vahel ja kadus, hetkeks lõbusalt kullendama lüües, kui tõusva päikese kiired seda puudutasid. Mitmevärvilised, kuid peamiselt valgest kivist hooned kerkisid siin-seal ürgmetsast, tukkudes liikumatuna puu latvade, sildade, kivisse tardunud jumalate, vaikselt kohisevate purskkaevude, kastest tilkuvate hekkide, aiamaõõbli ja üksikute veidrakujuliste sõiduriistade kohal.

„See ei ole midagi uut, Preetor,” veenis Indomeo enda vastas tugitoolis istuvat meest, „ja selleks me seda kõike sulle näitamegi. Elu on uuritud DNA enda reduplikeerumisvõimet kasutades juba pea viiskümmend tuhat aastat. Ja ilmselt oskasid seda ka varasemad tsivilisatsioonid.”

Nende kohal oli riidest varikatus ja pisike pannike hõõguvate sütega hoidis ühe hoone tipu lähedase rõdu kuiva ja sooja.

„Jah, aga samuti peaksid sa siis teadma, et neid oskusi kasutati ini meste segregeerimiseks, tõenäosuslikud elukaarearvutused võtsid suurelt osalt elanikkonnast lootuse normaalsele tulevikule, isegi normaalsele kohtlemisele.”

Preetoriks nimetatud mees oli Indomeost lühem, turd, samasuguse pisut vahemeremaalasi meenutava näo plaaniga, tumedama nahaga ja pealt näha üle viiekümne. Ta kandis valget toogataolist rippuvat rüüd ja keerutas närviliselt sõrmede vahel aurava teega kruusi, samal ajal teatava vastumeelsusega Indomeo mee kohal rippuvat kaameratoru kiigates.

„Tollal proovisid paljud – eriti need, keda alaväärtuslikuks tembeldati – geneetilist pärandit muuta. Tagantjärele on võimatu öelda, mis oli mee heitlik püüe midagi võltsida või parandada, mis lootusetult ebaadekvaatsete meetodite tõttu viltuläinud teaduslik katse, aga isegi kaks kümmend tuhat aasta hiljem märgiti mõningate haruldaste tõbede põhjustajana tollal kahjustatud geene.”

„See on teine asi,” raputas Indomeo pead. „DNA koodi õpiti lugema ja modelleerima veel primitiivseid digitaalarvuteid kasutades ja siis sündis sellest segadus, millele sa vihjad ja mis peaaegu hävitas inimese. Paraku luba meelde tuletada, et möödunud tohutu pika aja peale on suur osa ajaloost mattunud tõlgenduste alla ja teine osa on kõigele vaatamata lihtsalt puudu, nii et ega me tegelikult ei tea, mis tollal päriselt juhtus ja mis vaid arvamusteks või kuulujuttudeks kvalifitseerub. Katseseade Nemsüne all põhineb hilisematel avastustel – DNA assotiativne töötlemine, maatriksteisendused, mis lubasid mistahes elu laadset protsessi uurida, induktiivne kombineerumine, mis andis kõrge tõenäosusega vastused sellistele katsetele, ja nii edasi. Paljudest, eriti mate maatilisest osast, ei ole ma kunagi aru saanud ja mul on tunne, et suurest osast teooriast ei saa aru mitte ükski praegu elav inimene. Millalgi siis – jah, umbes viiskümmend tuhat aastat tagasi – loodi DNA-arvuti, võimsaim ja kiireim teadvusesarnane eluvorm, mida me tunneme...”

„Ja ajastu suubus mutandisõdadesse.”

„Jah. Aga me oleme midagi õppinud. Luba meelde tuletada, et DNA-arvuti loomiseks vajalikud teadmised on tegelikult needsamad, mida kasutakse meie igapäevaelus vajalike juhmide abiliste loomiseks. Vähemasti kümme tuhat aastat ei ole keegi üritanud kokku panna midagi võim samat, sest sellega tegelevad teadlased on leidnud end välidituna kui pida litõbised, samas kui viimatikasutatud tehnoloogia oli võrdlemisi lolli kindel. Eldrund ja Rusteros ei ole, niipalju, kui mina otsustada suudan, eksinud ühegi turvanõude vastu.”

„Olgu, sellest on varem jutu olnud. Ent see on vaid mäng. Mis on seal sellist, mis õigustaks *sellist* riski?”

„Ma püüan väljenduda ratsionaalselt, kuid kaalukausil on ei rohkem ega vähem, kui meie tsivilisatsiooni olemasolu mõte.”

„Tühjad sõnad!” Preetor üritas seda öelda lahkelt, kuid tema sisemine kannatamatus ja iroonia olid selgelt tuntavad.

Indomeo raputas pead, jätkates kangekaelselt: „Kui selles, mida need inimesed teevad, ei ole mingit põhimõttelist viga, koorub tasapisi välja midagi enneolematut – reaalse tõenäosusega alternatiivne variant. Üksainus sündmus – ja kui nii oleks juhtunud, oleks maailm tundmatuseni teist sugune. Nad lasid sel katses juhtuda.”

„Kas sa ise usud seda?”

„Piisavalt, et neid siin esindada, Chreder.”

„Ma küsin siis teisiti – sa tead suurepäraselt, et see, mida te teha tahate, on seaduserikkumine, eetikanormide hülgamine?”

„See on suurim asi, mis sel aastasajal on juhtunud. Mida ma räägin – paljude põlvkondade jooksul!”

Preetor puhatas: „Sul on põnev, Indomeo! Aga kas ei või see riko šetina tabada meid kõiki?”

Ma ei taha sellest rohkem kuulda. Pane oma toru kinni.”

—

KATKESTUS

„Nii et sina oled siis see DNA-arvuti?”

JAH

„Ja mis see oli, mida juhtuda lasti?”

KATASTROOF. NAD EI SAA ARU, NAD EI TEA, MIDA NAD TEEVAD

„Kas vähemalt see osa, mida Indomeo teab, on õige?”

EI

Ohkasin mõttes. „No eks ma siis õpi edasi...”

KOLMAPÄEVA ÕHTUL SUVILAS. VÕIB PIKALT MINNA

*

Jätsin siis määratud päeval linna sinise gaasiga täidetud ristmikud, kevad päikesest kuivatatud tolmupilved, mida kivide vahel hingitsev rohi veel kinni pidada ei olnud jõudnud, trügivad autod ja lumpeni. Tulin ära suvilasse, ära vaid parkümmend kilomeetrit, et leida end ärkavalt maalt, sandis - tatud, kuid elava looduse keskelt, ja üle lahe paistev linn, mille inetute kivikäkkide kohal hõljus must saastapilv, tundus arusaamatu, kuritegeliku väärmoodustisena, mis peaks esimeses saatusetormis olematusse varisema.

Kütsin kaminat, harjutasin tulistamist, koristasin aeda, lõikasin puid ja sättisin end ootama.

SEE JUHTUB

„Misasi?”

SINU SAATUS. PLaanid hakkavad realiseeruma

ÜHENDAN

Rong peatus ja ukсед avanesid. Indomeo astus eskalaatorile, mis tema lähenedes oli automaatselt käivitatunud, ja liugles üles maapinna poole.

„Paar meetrit sekundis,” rääkis ta omaette vaikselt kõrvalolevat linti ja seinu uurides. „Miks see mind huvitama on hakanud? Närune kiirus. Ma ei tea selle väärtust, nagu ma ei tea midagi selle eskalaatori mehhanismi kohta, ei seda, millest ta koosneb, ega seda, mis ta liikuma paneb. Ega ka seda, kuidas ta korras püsib... – aga seda ma vist siiski tean, selleks on Käräja juures mingi grupp.” Rasked kaljuüksed üleval olid suletud. Indomeo pöördus kõrvalkäiku, tõusis mõned meetrid mööda kivisse raiutud trepiastmeid, lükkas lahti hingedel liikuva terasukse ja paiskas siis enda järel kinni, võideldes väljatormava õhuvooluga. Ta tõmbas kopsud täis varahommikust karget õhku, mis oli kaste ja lillede lõhnadest raske.

„See kisub istuli,” kommenteeris ta endiselt kõva häälega iseendale. „Räägitagu mis tahes, aga tõelise õhuga võrreldes on see seal all küll vaid gaaside segu, millest 20% on hapnik. Ja valgus!” Taevas läänes kaotas vaid pisut oma sametmustast värvist. Idas roosa tas, kõrgel olevad pilved helkisid veel kaugel horisoni taga asuva päikese kiirtest. Põhjas eristas silm kaljude sakilisi piirjooni, udu hõljus metsa kohal, muutes kõik ebamääraseks ja laialivalguvaks. Kerge tuuleke ajas seda hallide kihtidena künka poole, mille harjal Indomeo seisis. Mis linnud need olla võisid, kelle hõiskamine saabuvale päevale tere ütles? Indomeo paistis neist palju teadvat, sest ta vilistas vastu, põhjustades hetkeks lähikonnas kohkunud vaikuse. Ta silitas kastest rohtu ja liigutas eba määraselt pead.

„Beeta loodus – suitsevad, mürki taevasse paiskavad korstnad, jäätme kuhilad, elutud jõed, halli tolmuga kaetud, rüvetatud maastikud, heit gaasidest sinised asfaldikõrbed, surevad, hapetest pruunid metsad...”

Siis lahvatasid kiirtevihud üle taeva ja sulametallina lõi helkima hõbe linnu soomus, kui ta päikese kätte sattus. Hiiglasliku kotkana pikeeris ta, pidur das laialiaietud tiibadega, sirutas jalad ette, vehkis paar korda ja oligi maas. Astus poolviltu lähemale, ise Indomeod ühe oma mõttelageda silmaga jälgides, sellal kui seda juhtinud naisolevus voolundaja kupli kõrvale lükkas ja end rihmadest vabastas.

Gilla. Tüdruk nagu tulesäde, silma järgi nii 20. Leekivpunased, kerge terra kotahelgiga vööni ulatuvad juuksed, mis lahtiselt ei tahtnud ta seljale ära mahtuda. Linnulikult kiired liigutused, hästivormitud keha, mida kattis veider veikle-v-räbaldunud kombinesoon.

Ta hüppas maha, suudles Indomeod tormakalt huulte ja uuris siis mõne hetke, pea viltu ja ninasõõrmed võbelemas.

„Sa tuled Metropolit?”

„Jah. Läheme?”

Tüdruk noogutas, haaras tiivanukist ja vibutas end ühe iga atleeti kade daks tegeva hüppega linnu selga tagasi. Ta viipas mehe enda taha ja enne, kui Indomeo ennast korralikult paigale sätida jõudis, sundis linnu õhku tõusma. Nad sattusid kohe päikese kätte ja mees tõstis ühe käe silmade ette kaitseks; teist vajab ta kinnihoidmiseks. Tüdruku rüü muutus sätendavas hommikuvalguses udutaoliseks. Ta tiris kaitsekatte neile ümber, valgus mahenes, enam ei löönud vastutormav õhk hinge kinni ja kukkuda ei olnud võimalik. Kohe keeras Gilla end ringi ja sattus nii mehe sülele. „See linnu harjal õõtsumine muudab mu alati natuke pööraseks,” ütles ta natuke vabandavalt, surudes end teise vastu. Ta silmad olid ähmased ja toon nurruv. Indomeo oli seda nägu, et tal pole õiget tujut, et kõige parema meelega oleks ta pisut uudiseid küsinud ja peale kohalejõudmist algatuseks tiiki sukeldunud, et reisitolmu maha pesta. Ent kuigi paistis, et ta pole Professori juures viibides elu helgematele külgedele mõelnud ja on tolle tüdrukuga võib-olla üldse kokku paar sõna vahetanud, oli teine piisavalt kena, et mitte pikalt kõhelda. Tüdruku rüü oli kuhugi kadunud ja Indomeo taipas, et seda pole kunagi olnudki. Mis seda tegi – vist need hiigelsuured kõrvarõngad...

*

Indomeo oli vist tukkuma jäänud, sest korraga kaldus lind, vuhises tiibade tekitatud tuul ja nad olid maas. Gilla paitas korra ta põske, sosistas „tere hommikust” ja korjas kätte kokku. Indomeo libistas end rohule ja vaatas ringi. All madala oru põhjas voolas loogeldes oja, silm seletas mitut purret ja üht toekamat silda, mis sellest üle viisid. Teisel nõlval tõusid puude latvadest kõrgemale Templi valged ajahambast puretud sambad. Mets oli nende vahel ja ümber, mitmesaja-aastased saared ja vahtrad võitlesid inimeste kätetööga ja olid siin-seal murdunud valgest kivist müüre, mis kord nähtaval, kord kadudes looklesid künkanõlvadel. Paremalt, umbes samal kõrgusel, kui nad seisid, olid aiad ja elumajad kui kristallist ja elevantiluust mänguasjad, kord esile tõusvad, kord rohe lusse upuvad. Kusagil nende taga olid teenrite elusasemed, aga need siia ei paistnud. Gilla oli linnule selgeks teinud, kuhu see minema pidi ja nad hakkasid koos templi poole minema. Indomeo libistas kaamera läätse silma ette ja muigas – kujutisel oli tema kõrval nüüd vikerkaarena helkivas trikoos tütarlaps täiesti alasti.

„Mis sa naerad?”

„Äh, mõtlesin, et siia oleks pidanud haruliini ehitama.”

„Kas sulle ei meeldinud, et ma vastu tulin?”

„Muidugi meeldis, seda enam, et sulle ilmselt meeldib vastas käia.”

„Meeldib küll. See on parem kui niisama ringi lennata, siis on natuke nagu asja pärast ka. Ja ega iga põõsa alt saa toru välja tulla.”

„Mis iga põõsa alt! Küsitlused näitavad, et kümnendik arvab, et käike on liiga palju, kahel kolmandikul on ükskõik ja ülejäänud ei ole süsteemist kuulnudki. Õnneks on Metropolis vähe valgustatum seltskond koos.”

„Sa oled pahas tujus? Ma ei mõelnud seda üldse nii.” Tüdruku hääli oli pisut solvunud. „Jah, ma tean – keppida on mind mõnus, aga loll olen ma üle talutavuse piiri. Kas midagi tõsist on juhtunud?” Ta paistis eelmised sõnad juba unustanud olevat ja piidles meest silmanurgast halvasti peidetud uudishimuga. „Nad kutsusid sind eile õhtul transkontinentaalse side kaudu. Ma ei ole varem sellist asja näinudki. Enne seda käis Professor Pree tori juures, tagasi tulles kutsus projektigrupi kiirele nõupidamisele, mis kestis kaks tundi. Prof ja vana läksid vist tülli, igatahes oli Saathes sidrunisöömise näoga, ju tal oli jälle õnnestunud korkvendrina töötada, hea inimene, nagu ta on. Rusteros ainult oksendas kaktusi. Alia käis Saat hest piinamas, aga ilmselt ei suutnud midagi asjalikku välja õngitseda, nii et vist sellepärast käitus ta Jeniga pisut ülekohtuselt ja pärdik vihas tas. Aga kui Jen vihastab, siis... Mami jõudis kolme tunniga ahas tuse äärele, käis Rusterosele kaebamas ja ratas läks uuele ringile.”

„Mis see Jen tegi? Lõhkus midagi ära?”

Indomeo ei jaganud eriti siinse kogukonna sisemist hierarhiat, aga nii palju ta teadis, et oma

„vanaema” hoidsid nad väga ja ainus, mis Mamit tõsi selt pahandada võis, olid selle neetud šimpansi tembud, halvasti kasvatatud, nagu ta oli.

„Ei midagi nii primitiivset. Kõigepealt värvis ta Alia kassi siniseks, siis oli kusagilt väetise välja nuhkinud ja Gerdi kõrvitsad pooletonnisteks vormituteks kamakateks kasvatanud. Irving sattus talle peale, kui ta mesikärgedesse oopiumi puistas ja ässitas talle mesilased kallale. Jen läks hirmsasti paiste, ta tuli eluvanni panna, millegipärast oli aga Margo sellise moega, nagu oleks tal eluvedelikuga kitsas. Mis sinuga õieti on?”

Millalgi nendel hetkedel oli Indomeo otsusele jõudnud.

„Sidekeskus, kutsung 1035, andke eeter, teavitage täisnimekirja.”

Nad jõudsid sammaste vahele. Seal oli jahedam, sest katus varjas otse se päikeselõõsa ja puhus ka kerge tuul. Indomeo palus Gillat oodata ja ronis kiiresti katusele.

„See on Nemsüne Tempel, ehitatud kolm tuhat aastat tagasi. Peale mitmeid asukaid ja otstarbeid, keda-mida ma praegu üles lugema ei hakka, on ta olnud viimased kakssada aastat hüljatud. Siin all on käigustik, katakombide süsteem, mis on ideaalselt sobinud asupaigaks ühele võim saimatest arvutitest, mis kunagi ehitatud. Edelas, nagu te siit näete, on kaljune platoo, mis paistab süsimusta auguna, ebaloomuliku lõhena maastikus. See on päikesepatareide põld, Aju energiaallikas. Kõike ei ole siit näha, ent seda on üle kümne ruutkilomeetri. Koos maa all laiuvate aku mullaatorite-juhtmete-juureosadega moodustab too Aju energiaallika.”

Ta tuli alla, ise samal ajal rääkides: „Mäe all on umbes 200 kilomeetrit käike. Aju täidab neist suurema osa. Seda seadet hakkas ehitama Eldrund Galuti juhitud rühm 40 aastat tagasi. Eldrund on siiani grupi juht, tema abiks on Rusteros App, kes liitus rühmaga seitse aastat tagasi. Fakt jääb faktiks, aga kui enne teda oli katse hullumeelsuse piiril olev süütu askel damine, andes küll – kahjuks väheseid huvitavat – informatsiooni tehis intellekti ja seniste katsete materjalide kontrollimise ja süstematiseerimise osas, siis Rusterose tulekuga suund muutus, ja on viimasel ajal saanud epiteedi „ohtlik”.”

Nad läksid kaugemale sammaste vahele ja sattusid kõigist külgedest avatud saali, mille igivana tahatud kiviga olid teravas vastuolus juhtimispuldid ja muu liikuv kraam, mis siia ilmselt viimasel ajal oli toodud. Gilla kadus kuhugi. Saathes istus toolil puldi ees, uurides mingeid kuju tisi. Saathes. Ta oli Indomeost vast käelaba jagu pikem kuivetu eba määrases eas mees. Ta tundus keskeltläbi neljakümnene, kuid kiired rabadad lii gutused näitasid teda nooremana ja näkku tardunud tõsidus vanemana. Ta kärtsult väävelkollast tooni juuksed olid kuklasse hooletuks hobu sesabaks kogutud ja tundus, et omanik ei hooli neist üldse. Mis muide keh tis ka üldisemalt ta välimuse kohta. Pöördumata viipas ta Indomeole.

„Kõik on valmis,” ütles ta tasa. Gilla tuli tagasi, mingid peenikesed lindi ribad käes.

„Kuidas on?” Tüdruk heitis tagasi juuksesalgu, mis vaatamata metall võrle silmadele kippus.

„Piirkond on stabiilne.” Ta ulatas lindid Saathesele. „Mis ma edasi pean tegema?”

„Ole Alial käepärast. Kas kõik on kokku kutsutud?”

„Vist. Mina olin ju sõidus.” Ta viipas reporteri poole ja punastas kergelt.

„Kus Rusteros on?” tundis Indomeo huvi.

„Sidepuldil, räägib Chrederiga.”

„Aga kui Preetor...”

„Me ei oota.”

„Saathes, Aju on reaalarajas,” ütles ühest tugitoolist pöördumata keegi, keda Indomeo polnud seni täheleegi pannud.

Telk. Umbes 25-ne igavese üliõpilase süüdimatu ilmega mees. Kesk mist kasvu, suhteliselt heleda nahaga.

Saathes trummeldas mõned sekundid sõrmedega lauale, heitis pilgu kaa merale Indomeo peas ja ohkas siis.

„Telk, ma lähen korraks alla. Kus teised poisid on?”

„Tulevad kohe. Ise käsutasid nad magama. Kohe.” Sellal oli ta toonud suurele ekraanile kujutise basseinist, kust mõned mehed ja naised just välja ronisid. Kristallpuhas vesi sätenda, inimeste

täiuslikud kehad kumasid karastavast suplusest, naeru ja naljaga hõõruti üksteist kuivaks, tõrju des eemale püüdlikke karvaseid abilisi. Esimesed olid just hakanud mööda pehmet rohtu Templi poole astuma, mõned kitleid-kleite või lühikesi pükse ja särke käigult selga ajades, teised välja tegemata, et nad alasti olid.

„Beeta basseinides on vedelik nii kloorine ja muid kemikaale täis, et siin ei lubataks seda puhastamata ühtegi veekogusse lasta,“ rääkis Indomeo omaette. „Me sünteesisime seda siin kord nalja mõttes nende joogi vett ja õige mitmeid ajas too lubjane-roostene vedelik öökima. Keskmine järverand tööstuspiirkonnas aga näeb välja selline, nagu oleks sinna jäätme konteiner ümber kallatud. Ent nemad lendavad ühel päeval tähte dele. Meie ei tee seda iial.“

Ta laskus Saathese kannul kivist käiku mööda suurde maa-alusesse ruumi. Tõeliselt suurde. Templialused tühimikud olid ilmselt palju suuremad kui Tempel ise, tohutud võlvlaed kaardusid hämarasse kõrgusesse, bioluminestsentsi nõrgas valguses sirutusid koridorid nii kaugemale kui näha võis. Igal pool toimus midagi. Näiliselt korrapäratult paiknesid põran dal inimesekõrgused vormitud kogud, mis elasid oma salapärasel elu. Siin-seal sähvatas heledam valgus, kusagil jooksid tulede read, kostis käginat ja ohkeid, miski mulksus.

„On see Aju?“ küsis Indomeo aukartlikult.

Saathes heitis talle kõõrdpilgu.

„Ei. Aju on sügavamal. See on blokkide kasvatamise tehas.“

Ta oli suundunud ühte orva ja käsutanud valguse heledamaks. Uuris midagi puldil ja viipas teised lähemale. Seal, eluvedelikus ja teadvu setult, lamas inimene.

„See?“

„See. Tema. Taaju täitub praegu informatsiooniga. Ta on küll for maalselt loodud arvutisünteesitud geneetilise koodi alusel, ent tegelikult, sama võrra, kui Aju kujutatud maailm on täisväärtuslik, on ka tema täisväärtuslik inimene, mis sest, et virtuaalne, kuivõrd ta ei ole reaalses maa ilmas elanud. Aga seda ta muide ise ei tea, tema jaoks on ta senine elu sama reaalne, kui meie elu meie jaoks.“ Ta kõneles seda rohkem kaamerale kui Indomeole.

Alia, Gilla ja veel mõned naised olid vaikselt kui vaimud sisse tulnud, Alia kummardus tehisinimese kohale.

Alia. Ei pikk ega lühike, saledapoolne, kuid mitte kõhn. Mitte esimesel hetkel pahvikslöövalt ilus, kuid ükskõik kuidas teda uurida, ei hakka silma ühtki viga. Nõtke, hästi vormitud keha. Lohud põskedes, suured sinakas-rohelised silmad, elav, kergelt pilklik ja armas naeratus. Kuldsed keeru - katesse patsidesse pununud juuksed.

„Et see peaks siis nüüd olema vastus sellele, miks oli Templi juurde minu klassi arsti vaja,“ lausus ta kah pigem kaameratorule rääkides. „Et kindlasti mitte ei ole ma ainult kellegi armuke või sedasi... See ei meeldi mulle, aga ma teen oma tööd. Vastik natuke, ja hirm on.“

„Me ju leppisime kokku,“ alustas Saathes, „et vastutame meie Rusterose ja vanaga...“

„Nähh, ole vait. Kui alustasin, teen lõpuni kaasa. Laske jalga, te ainult segate.“

„Kuidas temaga on?“ küsis Indomeo.

„Ainuke raske moment on ärkamine võõrasse maailma,“ kehtas Alia õlgu.

„Õlgu, jälgime ülevalt. Kui midagi on...“

„Ei ole midagi, millega meie hakkama ei saaks. Kaduge.“

Mehed ronisid maapinnale tagasi.

Nendega peaaegu ühel ajal tulid pultide juurde Rusteros ja Eldrund.

Rusteros. Suhteliselt pikka kasvu, laiaõlgne ja aeglase liigutustega kuue kümnele lähenev mees. Käsitama harjunud näoilme, teravad kurrud suu ümber. Hallid juuksed tollisteks püगतud. Raske, laia lauba, kõrgete põsesarnade ja kandilise lõuaga pea, kaela peaaegu ei olegi.

Eldrund. Vähemalt kaheksakümneaastane mees. Keskmist kasvu, hea rühiga, kuid vanadusest kokku kuivanud. Pargamendina kortsutõmbunud tumepruun nahk ja kahte patsi pununud valged juuksed. Heledad tähelepanelikud silmad, klaverimängija sõrmed ja hillitsetud olek.

Viimane pühkis kergelt longates, kuid ikkagi oma vanuse kohta hämmas tava kiirusega poodiumile keskse puldi juures, klõpsis mingeid lüliteid ja hõõrus käsi.

„Läheb lahti,” kraaksatas ta kurjalt muiates.

„Mis juhtus?” küsis Saathes oma kohale maandudes.

„Pidasime Chrederiga sõnasõja maha. Ta võttis kellegi julgeolekust kaasa ja hakkas siipoole tulema. Kui ta tuleb ratsuga, on meil poolteist tundi, kui lennates, siis pool. Nad ei taha seda mitte kuidagi lubada; tõtt-öelda ei hämmasta see mind. Kaklus on vist vältimatu. Kuidas ühis kondlik arvamus on?” pöördus ta Indomeo poole.

Viimane uuris oma ekraane ja vastas siis: „Me oleme uudise läve üle tanud. 4% on poolt, 12 vastu, ülejäänud äraootaval seisukohal.”

Saathes tõusis. „Ma käin sepa juures ära.”

*

Ümbruskonnas algas liikumine. See oli vaevutabatav, aga olemas. Elus olendid kadusid, eemal lagendikul võis kariloomi näha kaugemale jõe suunas astumas.

„Ta tuleb,” sosistas hääl, või pigem mõte. Ekraanile tekkis kujutis lähe nevast hõbelinnust. Saathes astus sisse, tema järel kahe ja poole meetrine gorilla, kes sammus ühe vaba laua juurde, asetas sellele kaltsu mähitud asjanduse ja harutas selle lahti. Ninna löi metalli-, õli- ja kergelt kõrbe lõhna. Ahv tõstis ettevaatlikult automaadi, demonstreeris, et mehaa niline osa töötab. Võttis teisest kotikesest padruneid, toppis magasinis täis, tõmbas padruni rauda, kaitseriivistas relva ja pani äärmise ettevaatusega lauale tagasi. Urahtas kergelt, ja kui Saathes lubavalt viipas, lahkus kiiruga.

„Blokeering – nüüd,” ütles Telk.

Hõbelind, kes oli maja suunas liuelnud, oleks nagu millegi vastu põrganud, kaotas tasakaalu, hakkas õhus laperdama ja tuli maha üsna selle koha lähedal, kus Indomeo ja Gilla olid maandunud.

Tulivihane Chreder hüppas välja.

„Mis tembud need on?”

Telk kruttis midagi ja kuigi vahemaa oli mitusada meetrit, kuulsid nad üks teist normaalselt.

„Vabandust, külalised on praegu ebasoovitavad. Kõike, mis siin toi mub, edastab 1035. saatja. Katse on väga tundlikus järgus.”

„Nii et te alustasite. Millegipärast ma arvasin seda, te ajukäädused. Terve eetika, filosoofia, aastatuhandete kogemused! Ja ikka keegi ei hooli. Kas te teate, mida see kaasa toob?”

„Meil on kahju. Ent me proovisime sulle selgitada...”

„Küsimus pole minus. Mina järgin seadust. Antud juhul see muidugi ühtib mu isikliku arvamusega.”

„See arvamus on meie arvates vale, ja me palume võimalust seda tõestada.”

„Siis oleks tulnud väljastada informatsioon, alustada diskussiooni, mitte teha midagi sellist, mis välistab edaspidised katsed. Ükskõik, mida mina arvan, aga nüüd on trump käes nendel, kes Aju hävitada tahavad.”

„Ka see oht on kogu aeg olemas olnud ja me arvestame sellega. Ent sina tunned pisut katse tingimusi, teistele ei ole selles midagi reaalset. Kuidas tõestada, et see on nii reaalne, et meil on sellest midagi õppida?”

„Ja vastuseks on tehisolend, kes ka kõik potentsiaalsed sõbrad või minu sugused seni neutraalsed kujud teie vastu häälestab? Võimalus, et teie töö siin edasi kestab, on nullilähedane.”

„See jõuab niikuinii lõpule. Meil ei ole eriti enam informatsiooni ette sööta. Nad on piiril peaaegu kõigi teadustega, mida meie konformistid ei ole arendada lubanud. Esimese lünga puhul on katse jätkamine tõesti küsitav. Ent kui meie oleme väljasurev rahvas, siis nendel on lootust.”

„Arvutimängul on lootust! Kas sulle ei tundu, et te võtate endale liiga suure koorma?”

„Võib-olla, kuid anna mulle andeks mu pateetika, me teeme seda terve inimkonna heaolu nimel.”

„Ma ei saa lubada teil seda teha.”

„Mul on kahju, ent me teeme seda.”

Chreder vaatas üle õla, tema tulekuteelt tuli veel kaks hoopis suuremat lindu.

„Mul on ka kahju. Meil on abinõusid, et teid alistuma sundida.”

„Ma pean hoiatama, et meil on abinõusid nende vastu.”

Chreder läks maandunud lindude juurde, rääkis midagi meestega, kelle selja tagant astus murule suur eridressuuriga tiiger.

„Ma annan teile ühe minuti,” hõikas preetor taas nende suunas.

„Tähendab, te eelistate valet, keeldudes teada saamast tõde!” proovis Rusteros veel kord.

Chreder ainult laiutas käsi.

„Kui te ta siia saadate, tuleb teil uus muretseda.”

Preetor vaatas korraks looduskaitsemeeste poole, need kehtisid õlgu. „Ta on kindlustatud igasuguste mõjutuste vastu.”

„Selle vastu mitte.” Saathes näitas relva. „See on loodud ajus oleva informatsiooni järgi.”

Preetor vaatas veel korra meeste poole. Uus õlakehitus.

„Ta nahk on tugevdatud, hambad, nooled ja terariistad läbi ei lähe.”

Chreder pöördus uuesti Templi poole.

„Minut on läbi. Mul on kahju.”

Looduskaitsemehed lasid tiigri lahti ja see hakkas läbi oru tulema, hüppas kergelt üle viiemeetrise oja, hiilis lähemale, inimesi silmas pidades. Teine tiiger koos kolme mehega järgnes talle. Need olid ilusad loomad, oma pool tonni rasked, targad ja treenitud saledad kiskjad. Nende nahk läikis ja sillerdas, kui nad sujuvalt ja hääletult liikusid.

„Mul on ka väga kahju,” ütles Saathes veel kord, kuigi kõnesild oli katke nud ja keegi teda ei kuulnud. Ta käed ja hääl värisesid.

„Ma ei ole kunagi tõelises ohus olnud ja tegelikult ei ole seda ka nüüd,” ütles ta Indomeole, kes teda jälgis. „Tiigrid on õpetatud püüdma kurja tegijaid ja ohtlikuks muutunud loomi. Esimesi paiskavad nad maha ja hoiavad kinni, teised rebivad lõhki. Neile ei ole vastast, kuid peale paari müksu ei ähvarda mind miski. Ma oskan ainult nii, nagu Seal nähtud. Ma ei usu, et minu tegevusest sõltub inimkonna saatus. Äh, olen lobisema hakanud...”

Ta küürutas samba ette ja muigas vabandavalt Indomeo poole, ilmselt end tobedana tundes. Ta käte värin oli kuhugi kadunud. Lähenevad mehed jäid tahapoole ja esimene tiiger valmistus hüppeks.

Saathes laskus ühele põlvele, toetas selja vastu sammast, tõstis relva, sihtis ja siis, kui tundus, et on juba hilja, hingas pahinal välja, hüüdis „Nüüd!” ja vajutas päästikule.

Nelja-viie lasu järel vedas relv üles ja Saathes paiskus valusalt vastu sammast. Ta rabeles end kohe laskeasendisse tagasi, sihtis kiiresti uuesti ja tulistas veel kaks lühikest valangut. Tiiger vaatas imestunult kuuliauke oma kehas, langetas siis pea rohule ja suri.

„Oleks pidanud korrakski proovima.” Sõnad kostsid nagu läbi vati, kõrvades vilistas.

Saathes ajas end üles, masseeris tasakesi oiates õlga ja pööras end seljaga vastu sammast näoga templi poole, justkui ei suudaks ta tiigrit vaadata. Indomeo aga see-eest vaatas, teades, et koos temaga vaatavad paljud. Ta astus tiigri juurde, libistas käe mööda pehmet puhast karva, mis alles hetk tagasi oli katnud elusolendit, ja sulges tiigri silmad. Teine tiiger lasi kuuldavale kurvastuse ja viha mõirge ning mehed pidid kogu jõu appi võtma, et teda paigal hoida.

„Kaduge,” ütles Indomeo neile ja soolasambana seisvale preetorile. Seltskond kõhkles, ent läks siis aina kiirenevas tempos lindude poole tagasi.

Indomeo astus Saathese juurde ja, hoidudes relva toru sihist, katsus seda. Ta sõrmedele jäi õlijalg.

„Nii et see kolakas on üle tšempiontiigrist. Kas see mõrv ei olegi pöördepunkt,” arutles ta vaikselt samapalju iseendale, Saathesele kui kogu selleks ajaks kümnetesse tuhandetesse paisunud kuulajaskonnale. „Vähemasti oleme nüüd tähelepanu keskpunktis. Mis tähendus on sel, üle tuhandete aastate esimesel automaadivalangul ajaloos? Paljudel avas see silmad, paljud pööravad need õudusega ära. Andku saatus meile andeks...”

Mõne minuti silmitses Indomeo, kuidas punane veri rohtu valgus ja püüdis endas selgusele jõuda, siis äratas ta tähelepanu Alia hääl.

„Ta hakkab teadvusele tulema.”

Kõik kiirustasid sammastikku tagasi. Teiselt poolt tulid naised käigust, tõrjudes sissekippujaid tagasi.

„Me toome ta välja,” selgitas Alia. „Las olla siin kõrval varjus. Ja palun vaikust, see on juba peaaegu tavaline uni, kontaktid on muidugi veel küljes. Olgu, Indomeo võib.”

Reporter kasutas lubadust ja heitis pilgu lamajale. Tehisinimene oli riietatud kergesse puuvillasesse hõlsti. Ta hingas, rinnakorv tõusis ja langes vaikselt. Ta nahk ja isegi juuksed olid juba kuivad. Silmamunad liikusid ja sõrmeotsad värisesid, nagu näeks ta und.

„Jäab ta ellu?” küsis Indomeo vaikselt.

„Muidugi,” vastas tema kõrval seisnud Rusteros samuti tasa. „Tehis olendi surma põhjustab teadvuse ärkamise šokk, imikut kaitseb arene mata mõistus. Tolle aju aga on täidetud, sisuliselt on tegemist pigem uue keha kasvatamisega... Kuigi ka selleks ei taheta luba anda. Kui inim eetikuid kuulatakse, laseks nad pigem ühejalaliste-käelistena ringi käia...”

Nad taandusid vaikides.

„Kui kaua veel?” Indomeo vaatas ringi mõne Alia rühma inimese järele, siis suunas oma küsimuse Gillale. Viimane naeratas talle ja kehtas õlgu.

„Mõned minutid, võib-olla ka pool tundi.”

„Oskab ta keelt?” taipas Indomeo järsku küsida.

„Nii lihtsat asja ei jäta me kahe silma vahele.” Tüdruk muigas.

„Oh kurat!” röögatas keegi, tekkis hetkeline segadus, mille põhjuseks oli sammaste vahel seisev Chreder. Käes oli tal toru, kus hoiti mürgiseid heri lasmutante, keda tavaliselt kasutati marutõbiste loomade tapmiseks.

„Kus ta on?” nõudis ta.

Rusteros astus ta teele ette.

„Pea! Ta on peaaegu teadvusel, ta on inimene ja sa ei tohi teda tappa!”

Saathes astus sammu automaadi poole. Toru Chrederi käes pöördus teda jälgima.

„Vabandust, ma pean su tapma, kui sul on minu suhtes see vaga kavatsus.” Ta pöördus uuesti Rusterose poole. „Palun astu kõrvale.”

Rusteros ei liigutanud, hoopis Telk ja Eldrund astusid ta kõrvale, püüdes kindlameelsed välja näha.

„Ta on inimene,” ütles vana teadlane lihtsalt.

„Ei, ta on tehisolend, vördjas, ja miski, mitte miski ei õigusta ta ole masolu.”

„Me oleme tolad küll,” lausus Saathes kibedalt end teiste kõrvale sea des. „Mis oleks lihtsam olnud, kui natukegi valvata.”

„Ei tohi!” kostis korraka kõrvaltoast Alia hirmunud hüüe.

„Teised julgeolekumehed,” taipas Indomeo esimesena. „Me ei suuda ka õppida!”

Chreder naeratas nende löödud ilmeid jälgides, samas aga oma toru endi selt hoolikalt nendele suunatuna hoides.

Kostis kolinat, siis kahe karjatus. Miski seal teises toas oli ilmselt valesti. Järgmiseks ilmus uksele kõigepealt looduskaitsemehe verine valu grimassis nägu, siis astus ta paar väga kohmakat sammu, end kummaliselt ebaloomulikus asendis hoides. Miks, taipasid teised alles siis, kui nägid, et tehisinimene on ta käe selja taha väänanud ja hoiab teda kilbina enda ees. Kõik taganesid. Võõras vaatas kiiresti ringi, suunas toru Chrederile ja üritas herilasi lahti lasta, ei saanud aga tundmatu seadmega hakkama. Pusi ainult hetke, (preetor seisis kivinenult paigal), viskas siis toru preetori suunas ja paiskas mehe järele. Preetor oli sunnitud põikama kõrvale kõigepealt lendava toru eest, siis toetas ta instinktiivselt kaaslast ja selle ajaga oli tehisinimene jõudnud lauani ning haaras automaadi.

Isegi nende hetkede jooksul panid pealtvaatajad tähele, kui teistmoodi ta on – ta oli kuidagi kohmakas ja miski temas kõneles halbadest eluviisidest, ometigi liikus ta kiiresti ja tegi täpselt seda, mida vaja. Relva haaras ta kõhklusteta ja selgelt tajutava professionaalsusega.

Chreder tõstis toru, ent ei jõudnud lasta, enne raksatas lask. Tehis inimesel oli aega sihtida ja oli näha, et ta ei tahtnud tappa – ta sihtis õlga.

Lõhkkuul rebis õla ribadeks ja preetor lendas selili, kastes pealt vaatajad verega.

Puhkes segadus, paljud tormasid Chrederile appi, kusagilt otsiti side meid ja mingeid muid abivahendeid, improviseeriti kandraam ja ta viidi elu vedelikuvannide suunas minema.

Olend unustati hetkeks, kuid ilmselt oli ta ise kogu aeg ümbrusel silma peal hoidnud. Korraga paiskus ta ettepoole ja lasi kukerpalli. Herilane tormas seinani ja suri, veel teine kihutas kurjalt inisedes ruumi, keegi tehnikutest karjatas ja langes näost sinisena kokku. Jälle kõlasid kurdid tavad lasud, millele järgnes tuhm mütsatus. Sammaste vahelt meeletuna heri lasi lahti lasknud looduskaitsemees oli kaltsunukuna põrandale paiskunud, üks kuul oli tabanud ta jalga ja selle peaaegu otsast rebinud, teine pillutanud ruumi laiali sisikonna. Nüüd alles puhkes tõeline segadus, keegi karjus ja paljud vankusid näost rohelistena eemale. Ka Indomeo tundis pööritust, sest nii palju verd ja vägivalda ei olnud neist mitte keegi oma elus näinud.

Alia jagas käske, Rusteros mõirgas ja kuidagi saadi ka teine mees ja heri lasehammustuse saanud tehnik eluvedelikku.

Kogu selle aja jälgis Olend neid lauaservale toetudes altkulmu, hoides auto maati laskevalmilt käes. Mõned minutid hiljem saabus suhteline rahu ning kui Indomeo ja Saathes leidsid end võõrast uurimas, vahetasid nad pilgu, kehtasid õlgu ja astusid lõpuks lähemale.

„Ta tulistab täpselt ja kiiresti,” kommenteeris Indomeo tolele uurivalt otsa vaadates, justkui püüdes ta ilmet lahti mõtestada. „Ta tulistab kaitseks ja ainult niipalju, kui vaja. Aga kuidas ta nii kähku olukorda jagas?”

„Tema originaal ajus magab. Me andsime talle šoki vältimiseks ka viimase kahe tunni jooksu info. Ta nägi ja teadis kõike.”

„Saab ta meist aru?”

„Jah. Ah et selline oleks siis inimene, kui jääajad oleksid karmimad, kui kooskõla loodusega oleks järjekindlalt lõhutud ja puutumata fossiilse kütuse baasil tõuseks tehniline tsivilisatsioon.”

„Hei, teie seal,” hõikas Rusteros. „Ühendus on ju peal, ka praegu saab arvuti-isik kogu info.”

„Oi õudust, mis tagajärjed sel olla võivad...”

„Äh, midagi see ei loe, kes teda usub.”

Rusteros keeras ühenduse maha.

*

See, mis nüüd juhtus, sarnanes kõige rohkem kirjeldustele surmast – reaalsus oli kusagil kõrval, nägin ja tundsin kõike nagu vanas filmis, teades musta masendusega, et ei kuulu õieti sinna. Ja lisaks sellele, et kogu asi näis paha unenäona, oli neid kohti, kus *ma enam ei olnud*, kaks. Kogu maailm kahestus, arusaamatul viisil tajusin eraldiseisvatena kahte komp lekti meelelisi aistinguid, lamasin ikka veel omas voodis poolunes ja seisin Arkaadia päikeses. Mõnda aega olid tajud samaväärsed, ma ei saanud aru, kuspool ma tegelikult olen, nagu piki hiiglaslikku suitsust toru lendlesid mu mõtted tuulest kantud tolmurtortidena ühelt poolt tei sele. Siis, (tagantjärele seletades) see asi käändus ja muutus libeda mäenõlva sarnaseks, hakkasin libisema ja miski otsustas minus (või väljaspool mind?), et see sammastega hoone või ärkvelolek on huvitavam, või ole masolu seisukohalt olulisem, seda enam, et omateada magasin, ja panin end selle automaati käes hoidva tegelasega kokku. Nüüd olin küll kindlas kohas, veidra valutegeva kirvendusega kukkusin – sest kogu toru oli nüüd „vertikaalne” – supsatasin sellesse kehasse, nagu... ei – *peaaegu* nagu kuulunuksin sinna, selle erinevusega, et kuklas oli nagu auk või tuule tõmbus, ja mingil viisil, mida ma isegi ei üritanud mõista, nii ilmselgelt võõrik oli see, olin ma ikka veel seotud oma Maal magava kehaga.

Vaatasin ruumi ja tundsin end nii ebareaalselt, kui see üldse võimalik on. Nüüd, aastaid hiljem üritades seda lugu kirja panna, et natuke mõtetes korda luua, ei õnnestu mul mingi pingutusega tabada hetke meeleolu. Andestatagu see üks kõrvalepõige, luban, et ma rohkem oma isikut ja mul - jeid jutustusse ei sega, sest sellel, mida siis ütlesin ja mõtlesin, on väga vähe ühist tolle tegelasega, kes enne mõtleb, kui teeb, ja siin arvuti taga seda teksti sisse lööb. Oma segaste meeleolude kirjeldustega nende tundide jooksul võiksin täita kümme korda paksema raamatu, ent lugu sellest paremaks ei lähe ja vaevalt see kedagi huvitab, kuna ei huvita õieti mindki enam. Kuigi olin pisut ette valmistatud ebatavalisteks sündmusteks tänu Aju kontaktile, oli toimuv siiski piisavalt

kummastav, et toimisin järgnevatel tundidel – asju õigete nimedega nimetades – pidevas kurnavas šokiseisundis.

Oli soe, vast 25-30 kraadi. Oli väga valge, päike oli kõrgel, varjud olid väga lühikesed. Taevas, niipalju kui seda katuse alt ja sammaste vahelt paistis, oli türkiissinine ja ainsagi pilveta. Aeg-ajalt tungis galeriisse sisse kerge tuuleõhk, mis kandis endaga võõraid aroome. Ruumi kivi põrand oli kulunud, murenenud olid ka sambad. Valkjas kivi oli kord puhas, kord täis pruune ja rohelisi täppe ning sooni, ei tea siiani, olid need algusest peale kivis olnud või aegade jooksul tekkinud. Sambad olid kord ilmselt väga täpselt paigas olnud, kohati suutsin ühendusjoont jälgida ainult tänu sellele, et teistes kohtades olid tükid välja pudenenud ja siin-seal olid praod samblaga ääristatud. Põrand oli halvemas seisukorras, sest tundus, et ta on otse pinnasele laotud ja vihmad (võib-olla ka kül mad, kuigi sel momendil oli üsna troopiliselt soe) olid alust uhtunud. Siin oli ühe plaadi servast väljas kild, sest teise paadi vastu vajumine oli teda murdnud, siin ühe serv kerkinud teisest paar sentimeetrit kõrgemale, siin oli voolav vesi uuristanud endale renni ja seal oli värsket kukkumine killu välja löönud. Ja peaaegu kõikjal kasvas plaatide vahel rohi.

See kittel, mis nad mulle selga olid andnud, oli õhuke ning samuti võõra mustriga ja kiuga. Mahedad, sugugi mitte ebameeldivad toonid, esimesel pilgul arusaamatult servadeta kokkupandud tegumood, sellele kontrastiks uskumatult tuttavaimelised suured hallikast luust nõöbid. Olen kord pärast avariid ärganud haiglapalatis ja korra lennanud keset talve teisele poolkerale ja teise ajavööndisse. Nende jaoks, kellel on sääraseid kogemusi olnud, saan, kui need kaks asja kokku panna, anda ehk ligikaudse aimduse tolle hetke meeolust.

*

Indomeo lähenes mulle, vaadates mind uurivalt. Imestusega märkasin, et ta on minust palju lähem. Ta silmade pilk oli selge, innustunud, ent kuidagi tundus, et ta kõhkleb.

„Tere tulemast siia ilma. Saad sa minust aru?”

Äärmiselt veider oli teda kuulata – ta liigutas huuli, sõnad olid üht aegu võõrad ja tuttavad, kuulsin ühtaegu tundmatut keelt ja samas sain sellest täielikult aru, nagu ma kunagi ühtki võõrkeelt ei ole osanud.

Kergelt löbustatult mõtlesin, et ei tea, kuidas vastamine välja tuleb, noh, proovime – läks.

„Tundub, et saan aru ja vist tuleb vastus ka välja. *Oi, perse.*” Kuulasin ka ise imestades oma kummaliste sõnade kõla – lõpp muidugi täiesti maine –, samas neid mõistes.

„See oli arusaadav, kuigi võõra aktsendiga. Me ei ole sinu suhtes kuigi ilusti käitunud. Ent eksisteerimine ja uue maailma kogemus, mida me sulle pakume, ehk korvab selle.”

„Nii et kas ma tõesti olen ainus, kes olemas on? Kogu minu maa ilmast? Kuidas ma tunnen end täiesti inimesena, ent kogu... kogu mu tsivilisatsioon on vaid arvutikujutis, nagu te väidate?”

„See oli tõtt-õelda vastus, miks me su ellu kutsusime – kui inimene sa oled. Ilma selleta ei usuks meid keegi.”

Saathes hüüdis midagi arusaamatut, osutades käega taevale. Eldrund ütles samuti midagi arusaamatut. Tundsin end üsna abitult, arvates, et mui nasjutuline keele mõistmisvõime on mind maha jätnud. Ent selle üle juureldes hakkas tähendus aegamööda kohale jõudma. Mu arusaamine oli mehaaniline – ei oska seda teisiti väljendada, kuid tuleb ju arvestada, et üsna ilmselt oli see seotud teadvuse teistsuguste kihtidega, kui „normaalselt” omandatud keele puhul. Igatahes polnud see nagu poolvõõras keeles, milles eristad üksikuid tuttavaid sõnu, vaid kui väljenduti sega selt, ei mõistnud ma korraga midagi, kõne asemel oli ainult tähenduseta mulin, ja „tõlge” tuli tervikuna või ei tulnud üldse.

„Linnud, kümned hõbelinnud!”

„Nüüd läks lugu neetult vastikuks!”

Rusteros sammus kiiresti lähemale.

„Indomeo, Alia, Võõras – tulge kaasa, läheme alla Aju juurde käiku desse. Esiteks on meid sealt raske leida ja teiseks takistab see Aju hävitamast, kui kellelgi selline meeletu soov tekiks.”

Läksime tema järel välja ja tee peal haarasin kaasa koti padrunitega, pan nes teised pilke vahetama. Sammudes künkanõlvast alla, uurisin ümb rust ja samal ajal toppisin padrunisalve täis, tundes kahetsust, et neid vaid üks on; padroneid oli kuus-seitsekümmend.

Peatusime mullakäpa seinas oleva nikerdatud kivist luugi ees. Rüste ros tegi mingi arusaamatu liigutuse ja luuk kerkis. Ta pöördus nagu pisut kõheldes minu poole.

„Kas sa ei tahaks relva minu kätte anda? Seal all on ohutu ja ma tõesti ei tahaks, et keegi seal tulistaks, sest Aju on väga, äärmiselt õrn.”

„Ei. Kord on mul seda juba vaja läinud. Ja nagu sa märkad, oskan ma sellega ümber käia.”

Ühe pika hetke kestis pilkude duell, siis Rusteros pöördus ja me läksime alla.

Keerdastmed laskusid nii kaua, et kaotasin täiesti arusaamise suunast ja kaugusest. Siis hakkas silm seletama igas suunas hargnevaid käike, mille seintel rippus midagi valkjat nagu kaltsud, meenutades õõvatekitavalt õudukaid võõrplaneetlaste sissetungist. Kui silmad harjusid, siis kogu see värk fluorentseeris kergelt.

„Kas see on Aju?”

„Jah.”

„Kas me lähme veel kaugele?”

„Kuidas sa end tunnend?” küsis Alia kiiresti ja seletas vabandavalt sama palju mulle kui teistele. „Ma oleks pidanud juba varem küsima – sa ei ole ju kunagi tegelikult seda keha kasutanud.”

„Sihuke tunne on küll, et jube lihtne on üle pingutada. Heameelega istuks.”

„On umbes kakskümmend meetrit,” teatas Rusteros. Trepp lõppeski ja edasi hargnesid ristina nelja suunda tühjad koridorid. Otse tepi ligidal olid mõned istmed ja igasugust muud koli. Valgus oli siis ka heledam kui mujal. Varisesin ühele istmele, mis kõige rohkem meenutas nahast her nekotti.

Rusteros vaatas igatsevalt mu automaati, raputasin hoiatavalt pead ja ta pööras pilgu ära. Ta läks eemale mingi kirstumoodi asja juurde ja tõi meile kõigile mingid kitli või mantli moodi asjad; tajusin alles neid vaadates, et käikudes on tunduvalt jahedam kui üleval. Kittel oli mulle napilt paras, teiste jaoks olid nad meeldivalt avarad.

Indomeo leidis mingi pudeli, nuusutas, vaatas korra küsivalt Rusterose poole ja võttis lonksu, jällegi kõhkles ja ulatas pudeli siis mulle. Maitsesin – täiesti tavaline, väga hea vesi. Olime istunud oma veerand tundi, Rusteros kõndis lähikonnas ringi, Alia hoidis mu kätt ja suletud silmadega üritas vist mind tajuda, Indomeo istus ja uuris mind ja üritas jul gustavalt naeratada. Olin talle selle eest tänulik, sest kuigi kindlasti nii nagu tema mulle, tahtsin ka talle igasuguseid küsimusi esitada, ent see väike füüsiline harjutus oli mu parasjagu läbi võtnud. Otsekui mu mõtete kaja, ütles Alia vaikselt: „See läheb mõne päevaga normi.”

Järgmiseks, niipea, kui natuke toibunud olin, leidsin end teda uuri mast. Ta oli nii väike, et pidin taas korrigeerima oma kujutlust sellest ilmast – siin keskmist kasvu, oli ta vaevalt üle meeter viiekümne. Mida rohkem ma teda silmitsesin, seda kenam ta tundus. Ta oli imeliselt hab ras ja igas ta liigutuses, kui lihased siidise, tugevalt päevitunud ja veatu naha all liikusid, oli harmooniat ja hulluksajavat sensuaalsust. Ta oli üleni kuidagi nii naiselik, et leidsin end teda ihaldamas... Ta punastas ja vaa tas mulle tänulikult otsa. Ehmatasin – kas ta loeb mõtteid?

„Mitte mõtteid. Emotsioone, hingeseisundeid. Aga needki on tihti – nagu nüüd – piisavalt selged, et mõttedki ära arvata. Ära karda, me siin oleme... teistsugune maailm. Keegi ei kasuta seda kurjasti.”

Ta süüvis taas minusse, siis jätkas vaikselt. „Ma olen näinud katse salvestisi ja arvan teadvat, kui raske sul on. Ole rahulik, me aitame sind kuidas saame. Selles, et sa mind ihaldad, ei ole siin midagi häbiväärset. Kui tuleb sobiv aeg, polegi see halb tee olemisega leppimiseks... Olgu, ma ei räägi sellest, see tekitab tugevaid emotsioone... Milline kalk ja külm maa ilm see on, kust sa tuled! Ei ole vaja piinlikkust tunda. Ma teen kõik valesti.” Ootamatult lasi ta mu käe lahti, haaras kaela ümbert ja suudles tugevasti huultele. Siis, peale sekundeid, mis kohutavalt ruttu otsa said, libis tas käed põskedele ja vaatas mulle lähedalt silma. Ta pilk oli niiske ja suunurkades võbeles naeratus.

„Olgu, nüüd kõhuli matile, vaatame, kas masseerijana saan ma pare mini hakkama.”

Heitsin kuulekalt kõhuli ja ta tundlikud ning osavad näpud hakkasid mu keha kallal vaeva nägema. Ootamatult tundsin end tõesti hästi, sest see maailm oli mulle midagi ahvatlevat ja head lubanud.

Vist olin suigatanudki, sest korraga kostsid teiste kolme ärritatud hääled mõne sammu kauguselt, kus nad olid mingi aparaadi ümber kogunenud. Rusteros nagu kuulas midagi, siis rääkis teistega ja siis jälle aparaati, mis oli vist mingi sidevahend. Võtsin tasakesi kobades automaadi ja jäin asjade arengut ootama.

Siis tulid nad minu juurde.

„Asjad on halvad. Nad tulid suurte jõududega, võtsid eluvannist lõhna proovi ja lasevad kohe Aju juurde sinu lõhna peale reageerivad tapja herilased. Me peame kiiresti allapoole minema ja katsuma jõuda nii kaugemale kui võimalik. Ma üritasin neile kahele selgeks teha, et nad võik sid parem jälgi segada, ent – kumbki oma põhjusel – ei ole nad nõus sinust lahkuma. Alia arvab, et sa võid kiiresti abi vajada ja Indomeo tahab sind võimalikult kaua üldsusele näidata, leides – milles tal võib ka õigus olla –, et iga hetk, kui ta sind maailmale saab näidata, on hinda matu. Ja ma ei saanud seletada peamist põhjust, miks ma neid kaasa ei taha...”

„Miks me siis muneme. Liigume, *kurat*.” Avastasin, et sellist sõna neil polegi ja lisasin selle omas keeles. „Kas poleks targem põgenemise ajaks saade välja lülitada, et teised meie teed jälgida ei saaks?”

„Selle peale tuleme isegi meie,” porises Rusteros pisut solvunult.

Ta tõstis põrandast luugi ja me laskusime järgmisele keerdtrepile. Luuk kolksatas kinni.

„Kas luuk herilasi kinni ei pea?”

„Peab, aga nad ootavad kümme minutit ja tulevad siis alla, otsivad läbi kõik luugid ja praod, mida võib avada ja kordavad kogu asja. Sinu... meie lootus oleks mõni kindlalt suletud uks, aga see oleks ajutine eelis, sest siin pole selliseid uksi, mis nii õhukindlalt kinni käiksid, et lõhn läbi ei tule, või siis järjestikused hargnemised, kus neil kulub liiga palju aega. Ja avalik arvamus...” Ta jäi vait, vaadates Indomeo poole.

„Sel ajal kui põgeneme, ta ei näita, sel ajal, kui näitab, peilitakse meid välja?” jätkasin ise. „Miks nad mu peale nii verised on ja milline on avalik arvamus ja mida sellega teha võib?”

Vastas Indomeo: „Kokkuvõtlikult on kõigil hirm ja see on sügavalt juur dunud refleks. Seadus ei luba mingeid katseid tehisinimestega, sest iga kord, kui seda on lubatud, on ühiskonda tabanud rängad vapustused, enamasti häving. Igasugune edu selles vallas on väga ajutine ja vaid sisse - juhatareks probleemide lumepallile. Meie inimesed on siiski piisa valt heasoovlikud, et esialgu tuleb nad lihtsalt ära lollitada, et nad leiaksid, et vaatamata kogu riskile teeme siiski sel ühel korral erandi, sest inimene ju... Kuigi just nii on see iga kord alanud. Kuigi seekord on eesmärk hoopis teine – aga seda tulebki selgitada. Tegelikult on mõned erandid olnud. Noh, ausalt, meie riski ei saa sinu omaga võrreldagi, kuigi ebaõnnestumise korral tabab meid üsna kindlalt töö kaotus, kui mitte pagendus.”

„Nii et te tirisite mu ellu, teades, et mind võib oodata vaid hukkamine?”

„Noh, me lootsime... arvestasime...” – süüdimatu seltskond.

Laskusime ainult natuke, siis valisime ühe käigu, järgnes jälle üks lõpu tuna tunduv laskumine, siis kõndisime paarsada meetrit, tõusime tükk aega, kõndisime käigus ja laskusime taas.

„Kui sügaval oleme?” küsisin, kui toetusime istuma umbes sama sügusel ristumisel, kui see esimene ülalpool.

„Umbes 400 meetrit,” ohkis Rusteros.

„Mis edasi? Siin põrandas luuki ei ole.”

Hingetuna osutas mees ühele käikudest.

Viimased tunnelid olid olnud tühjad, siin jooksid seinal nagu mingid kaab lid. Jõudsime suure ruumi, mille kohta oli raske öelda, oli ta sammastega saal või ristuvad käigud. Kõik kohad olid täis mingeid paarimeetrise mune.

Peatusin selle peale, et Alia oli meist eemaldunud, asetanud käe ühele munale ja kuulatas oma sisemist häält. Rusteros oli hetke sellise moega, et tahab teda ära kiskuda, ent ohkas siis alistunult.

„Siit ei leia meid keegi niipea.”

„Mis need on? Mida ta kuulatab?”

Rusteros ei vastanud, sättis midagi ühe pulditaolise asjanduse juures.

„Indomeo, kas nüüd on side?”

Küsitu vaatas oma riistapuud, siis noogutas.

„Kui ruttu nad meid selle järgi leiavad?”

„See ei lähe otse, vaid läbi mitmete süsteemide. Kulub päevi, enne kui nad end sellest läbi kaevavad.”

Lasin end mingile jurakale lõdvaks ja Indomeo rääkis samal ajal ise enda ja oma auditooriumiga:

„Omapärane on see kogemus, mida minuga jagab vaid käputäis Maa pooldest miljardist inimesest – võimalus end kellegi mõtteliselt võrdsega võrrelda. Ka mina ei ole eriti tihti mõelnud näiteks mehhanismidele, millega elus harva, kuid siiski me kõik kokku puutume. Kunagi stuu diumis neid jah käsitletakse, ent enamiku arvates – ja seekord kuulun sinna ka mina –, on teema igav ja tarbetu. Kõike teevad aretatud ja kohandatud loomad ja nendega oskame me suurepäraselt hakkama saada. Pendelkell aga käib üle mõistuse.

See, milleni ise olen jõudnud ja mis teil ees seisab, on omandatud maa ilmasüsteemi pea peale pööramine, nii et sellest suuremat järgi ei jää. Asju õigete nimedega nimetades pakun – vapustava selgusega –, et kogu rassi filosoofiline väärtussüsteem tuleb ümber hinnata. Ja seda segadust, mis siis järgneb, ei ole ma veel valmis kujutlema, veel vähem vastutust võtma.”

Imestasin neid tema sõnu kuulates. Keskmise PR-tegelane laseks selle jutu peale endale kuuli pähe, nii aus ja otsekohene – ja eesmärgipäratu (maalaste rikutud vaatekohast) oli see. Indomeo jätkas:

„Kui paljusid asju oleme võtnud loomulikena, nende üle kunagi mõtisk lemata! Mina olen näinud salvestisi Katses ja mõistnud, nii nagu kõik sellega tegelejad erinevatel aegadel, et kogu meie maailm on noateral balansseerimine püha juhuse armust. Olen tundnud end nagu ini mene, kes on seotud silmadega ära käinud pika tee, siis on side silmadelt võetud ja ta on end avastanud jalalaiuselt laualt kuristiku kohal. Peale esimest ehmatust tuleb äravõitmatu tahtmine teada, kas oht oli reaalne või mitte. Selleks tuleb astuda samm kõrvale.

Olen kaua kõhelnud, sest ma ei ole üks. Ma tean, tean algusest peale pii nava selgusega, et nüüdsest hetkest edasi ei ole maailm enam endine.

Omavahel nimetavad katses osalejad neid virtuaalolendeid beeta lasteks, mõnikord lihtsalt Olenditeks. Ent kuidas neid ka kutsuda, tunneme mõni kord end nende ees abitult, kord oleme täis vihasegust põlgust. Mõle mal juhul aga on meie enda maailm kui jääkristallidest unistus, mille ilul ja harmoonial ei ole mingit tähendust jõudude ees, mida beeta lased kasutavad. Olgu seal epiteedid mõtlematult, kuritegelikult, rumaalt, taipamatult, südametunnistusetult või mida iganes, aga – kasutavad! Jutt on muidugi aatomienergiast.

(Isiklik arhiiv, kaader TP1.)

Näitan teile pilti, mida üks seda näinud inimene ialgi ei unusta – pimes tav, päikest tuhmistava võimsusega valgussähvatus, põrgu koidi kuna lahvatav hele tuli, helikiirusel edasitormav ja kõike purustav lööklaine, tuhanded elusalt põlevad ja kõrbeavad inimesed, tuhastuva vere, kivide ja hõõguva õhu keeris, aeglaselt kerkiv tumepunane seenekujuline pilv...

Jah, see on tsivilisatsiooni koidik, seda on ka meil päriselt palju kordi juhtu nud. Tähtsaim on tõde – nad suudavad sellega koos elada. Jah, mõel ge kasvõi metroosüsteemile – midagi niisugust ei ole beetalased niipea võimelised looma. Me oleme neist ees, targemad, tugevamad. Veel! Aga ainult aatomijõudude kaudu läheb tee teiste maailmadeni. Sest seni, kui me jääme siia, ilusale, kuid kitsale planeedile, sureme me ühel päeval, nagu on surnud kõik rassid viieteistkümne miljoni aasta jooksul enne meid, ja miski, mitte miski ei saa seda takistada!”

*

Sulgesin teda kuulates hetkeks silmad.

TERVITUS

„Noh, sa kurat oleks võinud pisutki, no natukenegi hoiatada, mis sündima hakkab.”

VABANDUST. AGA MIS VAHET, NÜÜD SA TEAD

„Kas nad teavad, et sa minuga räägid?”

Ei. LAS SEE OLLA NATUKE AEGA NII

„Nii et sinu plaanid ei ühti nende omadega?”

JAH

„Sina valisid minu?”

JAH

„Ega ma vist poleks aktsepteerinudki tõde.”

MIDA SA TÕEKS PEAD? INIMESTE „TÕED” ON KUMMALISED

„Hakkab peale. Saad sa mind vähemalt tihemini juhendada, kuivõrd loode tavasti on sul mind ka edaspidi tarvis?”

SAAN. SIIN JU POLE JÄLGIMIST... ALIA TAIPAB KOHE MIDAGI OLULIST

Alia tuli munade juurest tagasi meie teiste juurde ja viipas Indomeole.

„Lülita saade välja.”

Indomeo kergitas ainult kulme ja tõstis korraks käe oma kaamera juurde.

„Väljas. Mida sa teada said? Sa oled nii imeliku näoga.”

Alia niisutas korraks huuli, siis tõstis häält, nii et ka kümmekond sammu eemal olev Rusteros võis teda kuulda.

„Kas sa tead, mis asi on gecistii muna?”

Indomeo mõtles viis sekundit, siis vaatas ehmunult ringi.

„Sa tahad öelda, et need...”

Ta vaatas Rusterose poole, kes oli lähemale tulnud.

Too noogutas.

„Aga miks? Mida sa nendega teed?”

„Saan infot.”

„Infot?... Ega...” Indomeo ahmis õhku.

„Mitte päris. Pigem on tegemist korrelatsiooniga.”

„Seletage nüüd mulle ka,” sekkus Alia. „Indomeo, mida sa arvasid, et sellega tehakse?”

„Ja alustage algusest, et mina ka taipaksin,” pistis vahele. „Mis asi on gecistii muna?”

Teised vaatasid üksteisele otsa ja jätsid seletamise Indomeole: „See on üks leiutis, mille taga seisvat teooriat me ei tunne. Ta on pärit vähemalt eelmise tsivilisatsiooni aegadest, aga võib-olla veelgi vanem, me ei saa seda kuidagi teada. On spekuleeritud, et Hõbekultuuri hävimises umbes miljoni aasta eest mängis see tehnoloogia peamist rolli. Nad muudavad mingil viisil aeg-ruumi struktuuri ja me ei tea isegi seda, kas selle taga on põhjuslikkuse rikkumine või kontakt millegi reaalsega. 50000 aasta eest, ühel DNA-arvutite kasutamise kõrgajal taastati legendide järgi nende struktuur ja ehitusviisid, katsete tulemuste kohta pole minu teada täit selgust, aga need olid hävitavad. Sel teemal on rohkem küsimusi kui vastuseid, sest mingit märgatavat, mõõdetavat füüsilist mõju ümbrusele neil munadel ei ole.”

Mõtlesin natuke.

„Nii et sina arvasid, et tegu pole arvutikatsega, vaid nad saavad infot kusa gilt teisest maailmast?”

küsisin või pigem tõdesin Indomeo poole vaadates ja pöördusin siis Rusterose poole: „Ja sina väidad, et ainult korrigeerisid arvutuslikke resultaate selle saabuva info põhjal? Kust see saabub?”

Rusteros kehtas õlgu. „Ma ei tea. Keegi ei tea. Mina olen nendega” – ta vaatas korraks teiste poole ja viipas siis munadele – „oma kaksikümne aastat mässanud. Viie aasta eest ühendasime need arvutiga. Enne seda oli katse täielik jama, kontrollarvutused näitasid tõeväärtust nulli lähe dal. Kui me viisime masinavärgi kokku selle maatriksiga siin, hakkasime kummalisi, kuid kontrollitavaid lahendeid saama. Kahjuks ei ole teooriat, häälestasime neid katse-eksitusmeetodil, proovisime mitmeid punkte, otsisime, kuni info tulema hakkas. On need mingid koordinaadid või lihtsalt lähteandmed...?”

„Kust sa energiat saad?” küsis Indomeo järsku. „Need ei käi ###-ga, nad vajavad elektrit.”

„Alt raudteelt võtame.”

„Mis sõna see oli, millest ma üldse aru ei saanud?” segasin vahele. „###?”

Indomeo kibrutas kulme, Rusteros muigas. „Ah jaa, te ei tunne veel viien dat interaktsiooni,

eluenergiat. Te vist hakkasite juba taipama, et tegelikult on kõik jõud looduses ühe baasinteraktsiooni avaldumisvormid, aga kindlasti te veel ei tea, et neid erinevaid vorme on seitse. Tunnete nelja, olete teinud katseid, kus avalduvad ka viies ja kuues, aga hea tahtmise juures on võimalik neid seletada esimese neljaga.”

Seedisin seda hetke ja heitsin siis kõrvale, selle vastu oli aega hiljem ka huvi tunda – kui see „hiljem” üldse tuleb. Edaspidi kui jutus oli see sõna, kuulsin „eluenergia”, ja mulle sellest piisas. Mingi asi hakkas prigisema. Rusteros kuulatas hetke.

„Nad lähenevad taas. Herilased on viimases trepikäigus.”

„Kuhu?” See olin muidugi mina, kellele küsimus oli tõeliselt eluline.

Rusteros kõhkles. Ma ei jaganud küll hästi nende emotsioone, aga mulle tundus, et eriti järjekindlad ja usaldusväärsed nad ei ole. Hämastavalt, ka endale kahjulikult ausad küll, aga kuidagi tundus, et sellised saavad nad olla vaid ainult tänu sellele, et kogu muu süsteem on „natuke nii ja natuke naa...”

Seekord igatahes jõudis ta veel otsusele.

„Tulge.”

Ta sikutas luuki ja seekord ei käinud asjad nii kergesti kui varem. Asusin talle appi ja saime kivitahvli üles. Silma hakkas mulle muide, et ma ei olnud seni siin kusagil metalli näinud. Alla läks kõik, mis ei olnud eriti mugav ja kui need siin seinal ei olnud tugevvoolukaablid, siis...

„Kas me läheme alla metroosse?”

Rusteros vaatas korraks üle öla minu poole. „Jah.”

„Nii et isegi suurem osa neist, kes Katsesest teadsid, ei tea, et saad infot väljastpoolt süsteemi?”

„Jah.”

„Kui palju teeb see asjad hullemaks avaliku arvamusega?” küsisin oma korda üle öla Indomeolt.

„Ma parem ei lülita mõnda aega saadet sisse. See oleks katastroof.”

„Kas sa ei saaks selle ütlemata jätta?”

Ta pilgutas silmi, ilmselt ei olnud säherdune idee talle pähe tulnud. Siis ta ohkas ja üritas laskuda minu metsluse tasemele. „See ei ole võimalik. Saad aru, ma saan midagi teha, mul on õigus ja võimaluski eetris olla ainult niikaua, kuni olen absoluutselt aus. Esimese vale puhul tõm matakse mulle vesi peale.”

Ei ole kindel, kas ta just täpselt seda ütles, aga mõtles ta umbes nii küll.

„Aga kas sa ei saa seda serveerida kui eriti pikantset ja huviäratavat detaili? Midagi, mis muudab asja veelgi tõepärasemaks ja tähtsamaks?”

„Kõigepealt pean ma ise selles veendumusele jõudma.”

„Siis jõua ruttu.”

Ta tahtis õiendama hakata, ent loobus. Nii et informatsiooni pisut aega enda teada hoida on see lubatav tolerantne nende „absoluutses” aususes? Kum maline seltskond.

Ronisime läbi teise luugi metroojaama. Tundus tuttav, sest olin selli seid paar korda näinud.

„Siiapoole,” ütles Indomeo, kui oli korra ringi vaadanud. Astusime läbi peene tolmu perrooni äärde, enam-vähem kohe tuli ka rong, ning vaevalt minut pärast käigust väljumist lasime end istmetele lõdvaks.

„Lülitad meid sisse?” küsis Alia, kes jälle minu kallal ametisse asus.

„Ei veel, pean natuke mõtlema,” kohmas Indomeo.

„Kas sa nii ei saa teha, et räägid lihtsalt millestki muust? Kuni kõik jutu sees välja tuleb? Kas ma saan õigesti aru, et enamikule teie inimestest on kogu tehnikavärk üks ohtlik jama kõik?”

„Saad küll õigesti aru.” Ta vaatas mind natuke aega mõtlikult ja lülitas siis kaamera sisse. „Indomeo taas eetris kanalil 1035. Liigume rongis, kuhu, seda palun ärge küsige. Ja muide, ma ei tea seda isegi – pole vaatamas käinud.

Paljud teist ei ole kunagi siia sattunud, ent minu jaoks on see väga tihti kasu tatav liikumisvahend.

Ma tean, et paljudel inimestel tuleb peale ära võitmatu õudus mõtte juures, et nad peaksite oma elu usaldama millegi tehnilise hoolde. Aga sellega harjub kui vaja on. Teadlased, poliitikud, repor terid ja veel paljud sarnaste elukutsete esindajad on põhiline kontingent, kes siin all reisivad, ja ma ei saa

ütlemata jätta, et enamasti on nad huvitavad ja keskmisest palju-palju avarama silmaringiga inimesed. Olen siin omi asju ajades juhuslikult kohanud praktiliselt kõiki tähtsamaid ametnikke, kuulsamaid kunstnikke ja muidu seiklejaid. Nii et inimkonnal on lootust. Meeldiva erandina aga sõidab siin igasuguseid täiesti tavalisi inimesi. Hiljutisest ajast meenub näiteks üks neiuke, kes oma armsama juurde kiirustas – kui vaja oli, ta tuli ja sõitis.

Minu jaoks on siin veedetud tundidel ka hoopis teine tähendus. Annan endale aru, et süvenemiseks ja keskendumiseks, mõtlemiseks kvaliteedi mõttes pole mul, eriti viimasel ajal, aega olnud. Ainult need minu jaoks õnnistatud tunnid rongis. Need annavad mulle eelise ja on kaudselt mu edu saladus. Ma määrän nende tundide jooksul seosed ja põhimõtted, mediteerin otsused valmis. Ja sellepärast jääb teile mulje, et ma olen kiire. Jah, mulle meeldib kuulda, et olen noor ja andekas, ja aastatega tehtud tööga olen jõudnud selleni, et mõned ringkonnad heameelega väldik sid mind. Katsesest – nagu primitiivne inimene kord erinevaid kivikesi üksteise vastu räkis, et oma tööriistu teha, ja kord sattusid olema koos ränikivi ja tulekivi ja tael oli õige koha peal, kuhu säde sai hüpata, ja kogu ajalugu muutus, sest oli sündinud midagi enneolematut – inimene oli õppinud tuld läitma. Kas seni ei ole parem, kas see leiutus ei või kogu senist elukorraldust uppi keerata? Kas ma suudan vastutada leiutise tagajärgede eest? Huvitav, kas käis midagi sellist peast läbi ka tollel metslasel, kes tule läitis? Mõnikord ma arvan, et kui ta oleks olnud piisavalt paks, laisk ja eluga rahul, oleks ta kiiresti ringi vaadanud ja teised kivid otsinud. Enamik teist oleks küll nii käitunud. Huvitav, mida beeta-inimesed teeksid? Viskaksid kohe üle parda kogu selle loodusbutafooria ja paneksid kogu kupatuse vähemalt kümnekond korda kiiremini liikuma, vilistades tuhandekordsele ohutõenäosuse kasvu. Mis see siis ära ei ole – elada võib ka veel kümme astmes miinus kuuega! Aeg on raha!”

Olin vaikselt tõusnud ja asunud uurima värvilist ekraani vaguni ees otsas. Alia järgnes mulle. „Vaatamata mu kartustele oskate te suurepäraselt mölapidu pidada,” ütles sin talle vaikselt. Ta ulatus mu kõrval seistes mulle kaenla alla, nii et kummardusin ta poole alla – ei teadnud ju, kui tundlik on see nende saateaparatuur.

Ta oli segaduses, siis vanguta pead. „Sul on nii kummaline suhtumine. Kohati selline, et kui seda ütleks keegi meist, ma solvaksin. Sul nagu pole mingit austust.” Ta otsis sõnu.

„Miks siin kirju ei ole? Või ei ütles need mulle midagi?” tegin teist juttu, osutades sümbolitele ekraanil.

„Enamik inimesi ei oska ju niikuinii lugeda.”

Nüüd oli minu kord segaduses olla. „Ei oska lugeda? Kuidas... Meie kirjandus, meelelahutus ja haridus on paljus üles ehitatud kirjutatud sõnale. Kuidas see teil on?”

Ta ei kuulanud mind, vaid oli tardunud liikumatuks ja justkui kuulatas poolsuletud silmadega. Indomeo tõusis. „Ühendus katkes.”

„Minul ka,” lisas Rusteros, kes oli eemal istmel kogu aja mingi oma kastiga nõidunud. „Proovisin jälgida, kas keegi jõuab munaderuumi ja kas meie signaal on piisavalt peidetud, ja...” ta laiutas käsi.

„Eluväljas oli tugev impulss ja nüüd on spekter muutunud,” lisas Alia. „Meie kõigi seosed on sassis, aga Võõra aura... on üldse kummaline.”

„Mis sellega on?” tundis Rusteros huvi minu poole vaadates. „On seda üldse?”

„Ei peaks olema, aga on. Minu jaoks seninägematut värvi, aga igal juhul mitte imiku oma. Pigem ###, ja lisaks ### ##.”

„Meie maailmas on aura esoteerika,” tuletasin väsinult meelde.

„Sul toimub nagu energiaülekanne, aga teist otsa ei ole,” ütles Alia, kui oli natuke sõnu otsinud.

Kaalusin korra, kas rääkida oma teisest magavast minast Maal, ent leidsin, et pole mingit vajadust kiirkorras ümber kasvada – las ma siis olen pärit tsivilisatsioonist, kus ausus ja lollus on sünonüümid.

„Kas see mõjutab kuidagi meie plaane? Kas tegemist võib olla vaenu aktiga?”

„Eluenergiat ei kasuta keegi meie vastu, see on mõeldamatu. Pole mingit, eee... relva.”

Neid vaadates sain aru, et plaanidega on neil samuti „eee...”

„Kas poleks mõttekas mõnes lähemas jaamas ümber istuda?”

Nad vaatasid tablood nagu vasikas uut aiavärvat.

„Kas te ei tea, kus me oleme?”

Indomeo katsus vaid sümboloid, Rusteros mõtles ja Alia vaatas ühe otsast teise otsa.

„Te ei tea, kus me oleme. Te ei oska seda ka siit välja lugeda,” võtsin ma seisu kokku. „Ootame jaama? Või kas sel riistapuul on mingi käsitsijuhtimine? Oot, ma arvan ära – te ei tea, kas on, ja kui ka oleks, te ei tea, kuidas seda kasutada?”

Vaikus.

„Mina panen korraks silmad kinni. Loodetavasti te ikka saate aru, kui jaam tuleb?”

Sarkasm läks vett vedama, sest nad noogutasid tõsimeeli.

TERVITUS

„Mis siis nüüd? Kas me ei liigu mitte sinust eemale?”

JAH. PLAANIDE MUUTUS VASTAVALT SINU SOOVILE. ÕNNESTUMISTÕENÄOSUS ISEGI KÕRGEM KUI ALGSEL PLAANIL

„Olen ma siis arvutimäng või reaalsus?”

MIS ON REAALSUS?

„Olen ma vähemalt umbes sama reaalne, kui need teised?”

JAH

„Jah? Mis juhtub, kui ma siin surma saan? Kas elan Maal edasi?”

VÕIMATU VASTATA. LOODETAVASTI. KUI PALJU SA MÄLETAD JA PALJU SINUST SUREB, EI TEA KATSETAMATA (MIDA PALJALT KATSE PÄRAST EI OLE KINDLASTI SOOVITATAV TEHA)

„Ja mis siis saab, kui ma siin elan? On mind kaks?”

VASTUS SAMA, MIS EELMISELE KÜSIMUSELE

„Kuidas see siis üldse laheneb? Jääbki mul kuklasse auk teise maailma?”

LASE MINNA. LIHTSAM ON LASTA SUL LÄBI ELADA, KUI SELETADA

„Huvitavam ka kahtlemata; sina saad vähemalt sarkasmist aru. Tead sa siis vähemalt seda, kuhu me õieti läheme?”

TEAN. SA OLEDKI PEAAEGU KOHAL. SA TUNNED PAIGA ÄRA

Kostis vaikset sahinat ja Alia puudutas mu kätt.

„Peatus, läheme maha.”

Astusin läbi avatud uste tolmu ja viletsa valguse kätte, vaatasin ringi ja, jälgides lahkuvat rongi, kordasin mõttes Indomeo hüüatust: „Hüljatud raudteeharu!”

*

Rusteros ja Alia vaatasid talle arusaamatuses otsa, sellal kui mina püüdsin tegelikult silme ees seisvat pilti jutustuse põhjal tekkinuga kokku viia ja murdsin pead, kuidas põrgu moodi need asjad kõik omavahel seotud on.

Indomeo seletas: „Kuulsin kord ühelt rändurilt üht väga kummalist jutust, mis sarnaneb paljus kirjeldustega Vahemaailmast, kuhu satuti siis, kui Mignioli katsetas... Ohh!” Ta hää l vaibus, natuke aega suutis ta vaid maigutada.

„Gecistii mune?” lõpetas Alia tema eest.

„Jah?” küsis Rusteros. „Ma olen neid lugusid muidugi kuulnud – ini mesi läks kaduma, mõned rääkisid mingist kummalisest udusest pai gast... siis veel lood igasugustest... hmm, mina liigitaks selle paranormalseks. Ma olen muidugi lugenud ja olen nüüd katsete ajal salamisi natu ke kartnud, ehkki pole taolisi lugusid eriti tõsiselt võtnud... ja ma ei teadnud, et keegi on sarnaseid rääkinud viimastel aastatel. Lugusid on ju iga suguseid – haigustest ja kiskjatest, teistest maailmadest...”

„Vahemaailm?” küsisin, sest kuigi nii ma olin sellest määrangust aru saanud, tundsin, et siin taga on midagi rohkemat.

Rusteros kehtas õlgu. „Nii nimetatakse meie maailma loogilist või infor maatilist jätku koeksisteerivate ruumide teoorias. Võrranditest tuleb välja mingi substants, mis peaks kopeerima...” Edasine tekst läks minu jaoks laama. Üritasin kuidas oskasin, aga tajusin ainult gram - matilist struktuuri – nii palju oli võõraid mõisteid.

Indomeo seletas ka midagi, mis oli minu jaoks sama arusaadav ning see ga, arvestades kogemusi Hackeliga – et vältida tekkivat peavalu –, jätsin nad vaidlema ja astusin eemale. Kuigi sain aru, et tegu on populaarteadusliku tasemega, sõitis tekst mul nii kõrgelt üle pea, et jääk kvali fitseerus pigem valgeks müraks.

Asusin uurima perroonilt ära viivat käiku. Selgesti olid tolmus näha ühesse minevad jäljed ja ka allatuleku omad.

„Siin on keegi käinud,“ viipas teised lähemale. „Ma ei ole küll mingi jäljekütt, aga siin oli pilt väga selge ja need tagasitulevad olid pigem roomamine.“

„Oo!“ Indomeo vangutas uskumatult pead. „See võib siis tõsi olla.“

„Misasi?“ mängisin lolli.

„Üks rändur olevat siin olnud. Ta... Jutu järgi on siin mingisugune kaitstud ala, kus elab inimesi,“ meenus Indomeole. „Häda. Selliseid kaitstud alasid ma vanadest juttudest küll ei mäleta, aga neid on palju ja suur osa neist on ümberjutustused, nii et...“

„Ja siis?“ küsis Alia.

„Mis nad siin teevad? Elavad siin?“

„Võib-olla on lõksus, ei oska tagasi tulla?“ riskisin vahele pista.

Indomeo vaatas mind nagu ilmutist, siis ütles aeglaselt: „See on väga tõe näoline... Me peaksime proovima neid päästa, tagasi tuua. Hmm...“ ta näris huuli. „Läksime?“

„Kuhu?“ ei taibanud Rusteros. „Mina tahaksin küll tagasi. Ootaks teisele poole liikuvat rongi. Kui nad seal elus on, peavad nad paar päeva veel vastu. Kui tulek ja minek on korratavad, päästame nad, kui ei ole, ei saa me neid niikuinii aidata.“

„Minu arust pole meil targemat teha, kui päästjateks olla,“ üritasin neid liikuma saada. „Anname neile infot, et siire on võimalik, ja saame mingit aimu selle paiga kohta. Huvitav, kas tüüp mainis, milline ilm väljas on?“

„Seal pidi külm olema,“ vajas Indomeo norgu. „Nulli ümber.“

Vaatasime õnnetult oma suviseid rõivaid.

„Mis seal üleval üldse on?“ küsis Alia. Indomeo seletas lühidalt seda, mida ma juba teadsin; olin selle üle ütlemata rõõmus, sest andsin endale aru, et kui ma veel kaua üritan asja juhtida, teades, mida teadsin, ja juhtides tähelepanu asjadele, mille peale Indomeo peaks tulema, aga ei tule, jään ühel hetkel vahele. Ja see andis mulle aega mõelda.

Kui ta lõpetas, seedisid kõik seda jutustust mõned minutid. Siis sobras Alia oma vöökotis ja võttis mõned kuulikesed.

„Igaüks neist annab tunniks sooja, üle kolme järjest võtta ei tohi. Loode tavasti on neil seal rõivaid, kui võrd nad jahil käivad. Kui ei, peame vähe malt päeva puhkama, enne kui järgmisi tohib võtta... Paha lugu, mul on neid ainult mõned. Mida kauem saame ilma läbi, seda parem.“ Ta pistis igaühele kaks tükki pihku.

Puhkasime trepil kaks korda, nii pikk oli see. Üleval kulus paar minu tit, siis leidsime läbipääsu (millest mina, kes ma teistest pea kaks korda raskem olin, vaevu läbi mahtusin), ja siis seisime vahemaailma nukral kõnnul. Kogu see värk meenutas mulle kõige rohkem hilissügisest prügi mäge – kidurad niisked lehtedeta põõsad, hallikaskollane hõre rohi, paljad murdunud kaljud ja vilets hämar valgus, mis koos laisalt voogava halli uduga piiras nähtavuse mõnesaja meetriga.

Kummalisel kombel ei tundnud ma külma ning arvasin esiotsa selle nii olevat vähimagi tuule või õhuliikumise puudumise tõttu; ja nahk oli meil kõigil ronimisest märg.

„Kraadi viisteist, mitte nulli ümber,“ kommenteeris Alia.

Istusime kividele ja Alia vaatas mind jälle üle. Rusteros ja Indomeo olid taas alustanud vaidlust, mis mul peas ainult lühiseid tekitas. Sulgesin silmad.

„Kus sa siis nüüd oled?“

Vastus võttis väga kaua aega ja oli nii ebaselge, et mõistsin seda vaevu.

PIIRKOND EBASTABIILNE. KIIRUSTA. MINE

„Siin ei pidanud ju jälgimist olema?“

ON KA TEISI, FÜÜSILISI TEGUREID. ENNUSTAMATUID, JA MEILE EBASOODSAID

„Kuidas ma kiirustan, pean ju puhkama?”

PUHKA LOOMULIKULT, AGA ÄRA KUSAGIL LIIGSELT VIIVITA

„Viivita millega?”

SENI OLED SA KÄITUNUD OPTIMAALSELT (ARVESTUSTE KOHASELT). NÜÜD ON VÕIMALIK SUUREM HAJUVUS. KIIRUSTA...

Ta hajus.

Istusime viisteist minutit, siis tõusin.

„Läksime siis, vaielda võite ka teel.”

„Ma ei tunne mingit suunda,” kaebas Rusteros.

„Kui jutustust uskuda, siis läks ta sinna,” osutas Indomeo käega nõlva lasku mise suunas.

„See ei ole mingi orientiir.”

„Me võime ju minna ja vaadata,” proovisin neid kiirustada. Uurisin nõlva, leidsin mingeid jälgi, ent kui vanad need olid ja kelle omad? Mina seda ei teadnud.

„Siit on ta läinud, ja ka tulnud,” kuulutasin jälgedele osutades. Teised kolm uurisid jälgi ja ma sain aru, et looduses elades teavad nad neist jälge dest minust määratult rohkem, ent kuna seekord oli mul õigus, ei saanud nad aru, et bluffisin.

Vantsisime ligi tunni üle niiske jämeda liiva, hoidudes pinnasest turri tavatest kividest ja tihedamast võsast. Siis jõudsime hooneteni ja seisatasime nende räämas inetute kivikarpide vahel.

„Kus suunas on „täht”?” küsisin Indomeolt.

„Ma ei tea.”

„Kas jutustuses suunda ei mainitud?”

„Ei mäleta.”

Mina ka ei mäletanud.

„Kas sa originaalist järgi vaadata ei saa?”

„Ei. See salvestis on studios ja siin ei ole ühendust.”

Mühatasin. „Teeme ringi ümber hoonete.”

Tähe leidsime meie tuleku suunda arvestades kella 8-st, see tähendab vasa kult natuke tagapoolt.

Küllap oleksime seda varemgi näinud, kui oleksime õiges suunas vaadanud.

Astusime taas üle selle troostitu maastiku, kuni eespool muutus nähta vaks minu jaoks ulmeline (aga mis muu ei olnud?) moodustis – kõrge mast valguskeraga tipus ja vaevumärgatav läbipaistev, kergelt helendav lame pöördellipsoid selle ümber. Kupli all ei olnud udu, nii et see oli nagu valguse ja elu mull. Peatusime „survekardinast” mõnekümne meetri kaugu sel, ringina ta ümber keerduva valli harjal ja arkaadlased seisatasid toda Eedeni aeda ammuli sui vahtides.

„No on ikka...” pomises Alia.

„Kus sissepääs võiks olla?” küsisin pisut kannatamatult.

„Kas sa kunagi millegi üle imestad ka?” ei pidanud Indomeo vastu.

„Mu imestamisvõime varu sai Templis ärgates otsa,” ei suutnud ma mürgi selt pistmata jätta.

Ta vaatas mind hetke segaduses, siis kehtas õlgu. „Teeme tiiru?”

„Kummale poole? Ring on üle viie kilomeetri.”

Vaikus.

„Milline see sissepääs üldse olema peaks?” üritasin uuesti. „Koobas?”

„Meil on sellistes väljadeflektorid, sees tavaline värav,” vastas Rusteros lõpuks. „Mõnedes ei ole ka. Maa all on ta muidugi nõrgem...”

„Kui tugev ta on? Mis juhtub, kui teda puudutada?”

„Midagi,” vastas Rusteros ja lisas siis: „Kui ta on ikka sama tüüpi kui need, mida meie kasutame. Tugevamast ei saa – ei jõua läbi minna, nõrgemast, mida mõnikord kasutatakse loomade vastu, annab end läbi suruda; loomad ei tee seda lihtsalt kunagi, isegi mitte paanikas.”

„Lähme proovime?” astusin allapoole. Teised järgnesid. Viskasin käi gult paar kivist vastu kardinat, need pörkusid tagasi. Kõhklesin, Rusteros möödus minust, pani käe selle vastu ja surus.

Nägin, kuidas valgus murdus ta sõrmede ümber ja see oli üsna võõrik vaatepilt – ta seisis viltu, toetudes eimillelegi, siis läks käsi läbi, ta rabeles natuke ja oligi sees pool.

Ta pöördus meie poole ja ütles midagi, ent ühtegi heli ei olnud kuulda. Sõnum oli niigi selge,

astusime edasi ja surusime end läbi. See üks lausejupp muidugi ei kirjelda, mis tunne see oli – väga naljakas igatahes. Kõigepealt nagu vati puudutus, siis, kui edasi suruda, muutus vastupanu tugevamaks, ent jäi selliseks täiesti pehmeks. Siis läks käsi läbi, välja murduva valguse koha peal oli mingi kummaline kirvendus ja kätt edasi liigutades kippusid lihased tõmbema nagu elektrijuhtmeid puudutades, ent sama ristlõike juures peaaegu enam ei olnud takistust. Süda hakkas puper dama, kui keha läbi läks, automaati tuli eraldi tirida.

Sees oli kuum. Valgust lasi kate takistusteta läbi, nii et silmad oli ammu harjunud peaaegu Maa keskpäevase heledusega, temperatuur aga oli 35 kraadi ümber. Vaatasime üksteisele otsa, ja ma viipasin küsivalt käega samba suunas ning hakkasin astuma, sest nad olid jälle seda nägu, et võiks millegi üle diskuteerida. Mets algas peaaegu kohe, puude võrad muu tusid tihedamaks ja sume rohelus haaras meid endasse. Astusime pehmel rohuvaibal, linnud siristasid ja putukad sumisesid. Alateadlikult otsisin metsa all avanevatest hajuva rohelise valguse orvadest vanu pinke, kuigi loogika ütles, et metsa oli siiski mitu ruutkilomeetrit ja mul polnud vähimatki ainu, kuspool siinsed asukad mu nägemustes olid tegutsenud. Õige varsti sai mets otsa ja jõudsime samba lähedasele lagendikule. Nüüd juhtus kõik väga kiiresti – olime vaevalt paarikümne meetri kaugusel varikatusest, mille all tosin inimest sõi. Nad märkasid meid peaaegu samal hetkel kui meie neid, korraga olid kõik püsti; hõiked; üllatunud, ent sõbralikud ja naeratavad näod, ja nad olid meie ümber. Ja siis jõudis mulle kohale, et esiteks ei ole nad minu arkaadlaste sarnased ja teiseks ei saa ma mitte midagi nende kõnest aru ning teiste arkaadlastega ei ole lugu parem.

Siis unustasin end hetkeks, sest märkasin Jane'i, kes tuli eemalt lõkke juurest lähemale. Ta oli minust rohkem kui peajagu lühem, nii meeter kuuskümmend-seitsekümmend ja piitsavarrena kõhn. Ta ei kuulunud ilmselgelt ühtegi mulle tuttavasse rassi, ta oli kergelt kuldpruuni nahaga, ent toon oli hoopiski mitte asiaatlik või negriidne, pigem valge rassi päe vitus. Näojooned olid mulle jaapanlannasid meenutanud samuti pigem oma võõrapärasuse tõttu. Ta juuksed olid süsimustad, sirged ja kuidagi kummalises soengus, justkui õlgade pikkuselt saamatult lühemaks nüsi tud. Silmad olid samuti süsimustad ja suured. Tal oli seljas seesama lühi ke koredast riidest kleit või pigem hõlst, milles teda kogu aeg näinud olin ja mis jättis paljaks ta jalad – mõne maitsele kindlasti liiga peened, minu jaoks aga ütlemata kenad jalad. Ja üldse oli ta nii ilus, et ma ei oska teda kuidagi kirjeldada. Kogu ta olemus oli selline habras, kerge, samas kiskjalikult painduv ja liikuv. Kõikjalt temast kiirgas ebamaist – kui hea väljend! – ilu, graatsiat ja veetlust, mis mu tummaks lõi. Tabasin ta pilgu, ta naeratas, siis kibrutas kulme ja võpatas, silmad läksid suureks. Ta pöördus segaduses kõrvale, siis oli mõne sammuga mu ees ja küsis midagi. Mul jäi üle ainult käsi laiutada. Ta vaatas mind uurivalt, nagu püüdes midagi lahti mõtestada.

Meid paluti lihtsate ja üldmõistetavate liigutustega laua äärde ja pakuti süüa. Selleks ajaks olid ilmselt kokku kogunenud kõik, kes siin elasid, ja ma loendasin neid 23. Nad panid meile taldrikuid-tasse ette ja arutasid meid uurides midagi elavalt.

„Kas sa saad midagi aru?” küsis Indomeo minult. „On see teie keel?”

„Ei. Ja ma kahtlen, kas see on üldse mingi Maa keel, nii võõras tundub... kuigi päris kindel ma olla ei või.”

„Ah jaa, teil on ju sadu keeli.”

„Ja teil?”

„Üks. Tõsi, mured erinevad suuresti, ent kõik inimesed planeedil on võime lised üksteist mõistma. Ainult ajaloolased oskavad veel ka vanu keeli. Kui palju teie keeled erinevad? Kust nad siis on, kui nad Maalt ei ole?”

„Hea küsimus. Muide ka nende välimus on nii võõras, et rohkem selle, kui keele järgi olen ma veendunud, et nad ei ole Maalt.”

„Jah, nad on sinust ka väiksemad, aga sa olid vist ka Maal mitte kõige tava lisem.”

„Nojah... aga mitte midagi erakordset.”

„Oma füüsiliste parameetrite poolest kuulub ta oma rahva hulgas ülemise kolme, Maal tervikuna ülemise poole protsendi hulka. Arvestades ka ta vaimseid võimeid, on ta kombinatsioonis üks umbes kümnest tuhandest. Erilisemat ei julgenud me otsida,” ütles Rusteros vabandavalt.

Mina ja näidiseks emplar? Kust ta seda luges? Ja palju Hackel andmeid kohendas? OK, selle üle mõtleme hiljem...

„Meie jaoks on nad ka võõrad,” lausus Alia. „Ja ma ei taju neid. Mulle on nad pikad ja kuidagi teravate joontega. Kuidas nad sulle tunduvad?”

„Natuke väiksemad ja väga saledad,” olin vaadanud ringi ja pidin oma esi algset arvamust korrigeerima – mu nägemustes olin neid nälginuteks pida nud, ent see ei olnud tõsi, nad olidki kõik Maa mõistes väga kõhnad. „Teie olete rohkem meie moodi, lihtsalt nagu miniatuuris.”

Alia nooguta aeglaselt ringi vaadates. „Proovime, mida meile paku takse – viisakus, seda meilt oodatakse.”

Ta maitses kruusist ja murdis tüki mingist leivasarnasest asjast. Oota matult tundsin tugevat nälga. „Olen ma üldse elus söönud?”

Alial pidi peaaegu leivatükk maha kukkuma.

„Nähh. Söö. Söö kohe. Ära ainult liiga kiiresti ja palju.”

Ta vaatas mulle pisut vabandavalt otsa. Imearmas, kuidas nad kunagi millegi peale ei tulnud.

Maitsesin tema eeskujul kõigepealt kruusist. Mingi kummalise, ent mitte üldse halva maitsega tee.

Leib oli ka nagu natuke eriline, jahune, ent on hullematki söödud. Kogu selle aja istus Jane minu vastas ja uuris mind. Silmitsesin teda ja ka teisi, tundes nad ära, ent nende juttu kuulates taipasin, et nimed on küll täiesti mööda. Millegipärast olid need assotieerunud indoeuroopa nimedega, tegelikult aga kuulsin ma hoopis midagi muud. Kui näiteks Jane'i kõnetati, oli tema nimi pigem „Zei”. Siinsetest suurim (Maa mõõtkavas nigelapoolne) mees, kes minu jaoks oli seni olnud Derek, oli näiteks „Ärrhh” või hea tahtmise korral „(D)ärh(k)”; Brade oli „Bee(d)” ja nii edasi.

*

Ja kogu selle aja uuris Zeii mind. Tundsin, et Hackel on ühe seletuse võlgu, lasin end seljatoele lõdvaks.

KUULEN SIND

„Nad ei ole ei Maalt ega Arkaadiast?”

JAH

„Kust nad on?”

KOLMANDAST KOHAST

Suurepärane... Üritasin uurida, mis paik see selline on ja kuidas nad siia sattusid, ent nagu pahatihti temaga, ei tulnud meil selles osas infovahetusest midagi välja.

„Kas me saame nad kuidagi koju aidata?”

Ei

„Mis me nendega siis peale hakkame?”

VIITE ARKAADIASSE. KUNAGI HILJEM EHK ÖNNESTUB NAD KOJU SAATA

„Kas me saame tagasi?”

JAH, KUI GRAAFIKUS PÜSITE

OK, nendele selle selgeks tegemisega saame ehk hakkama.

„Kes selle paradiisiaia siin rajas?”

MA EI TEA. SIGNATUUR NAGU VÄIDAKS, ET SEDA ON TEHTUD GECISTII TEHNOLOOGIA ABIL – PEAKS OLEMA VÕIMALIK INDUTSEERIDA REAALSE MAAILMA ESEMETE KOPEERUMIST VAHEMAAILMA

Kui ma temast nüüd õigesti aru sain, ei saa ta kogu tehnoloogiast koos kõigi kaasnevate efektidega ise ka lõpuni aru. Tema arvates ei tohiks midagi Mullitaolist vahemaailmas poolt aastatki püsida, samas aga – kasvõi siin kasvavate puude vanust arvestades – peaks kogu moodustis mitu sada aastat vana olema. Minu jaoks oli kõige huvitavam aga järel dus, et vahemaailmas toimetab keegi, kes on suuteline vähemalt Arkaadia tasemel tehnoloogiaid kasutama.

AEG JOOKSEB. PRAEGU TULEKS TEIL VÕIMALIKULT KIIRESTI RAUDTEEJAAMA TAGASI MINNA

„Kas sa mind Zeiiga ühendada saad?”

ÜHENDAN –

Korraga nägin ümbrust, kuigi mu silmad olid endiselt suletud. Tajusin ka enda vastas istuvat tüdrukut ja minuni peegeldus tagasi, et temagi tunne tab kontakti. Saatsin temani oma imetluse ja head soovid.

Ta naeratas mõttes – samal ajal peegeldus see muide ka ta näos –, ja ma „kuulsin” tema mõtteid: „Nii et see oled siis sina. Ma tundsin su ära. Kas me pääseme siit? Ja kes sa üldse oled?”

„Ühest teisest maailmast. Ja nemad on kolmandast. Ma saan aru, et kohe te koju ei saa, aga lähme nende maailma, mis on kindlasti parem, kui see siin.”

Tundsin ta kurbust ja ka leppimist.

„Kuidas sa suudad mu meeltega ühendust võtta?”

„Tegelikult mitte mina, vaid üks arvuti.”

Ta ei saanud aru, mis on arvuti.

„Masin.”

„Masin mõtleb, tungib minu mõtetesse?” Tajusin ta segadust.

„Usalda mind. See ei ole tegelikult üldse tähtis. Ma ei tea ka kõike.”

„Sa ei tea, mida see kõik tähendab?”

Oh häda. „See ei takista meil teid siit päästmast. Vastuseid paljudele küsimustele esialgu ei ole. On aga julgus tegutseda, kui selleks vähegi võima lust on. Aita meil neile selgeks teha, et me kiiresti teele asuksime.”

„Kas meil on kiire? Mis juhtub?”

Mõtlesin kerge meeleheitel, et kas olen sama salapärane ja viha tekitavalt arusaamatu ning ebamäärane, kui Hackel mulle (tajusin selle mõtte juures taustal Hackeli muiet), mängisin hetke mõttega, et kas Hackelit juhib keegi kolmas, heitsin selle siis kui kasutu spekulatsiooni kõrvale ja üritasin endast parimat anda.

„Kui aega saan, seletan sulle niipalju, kui ise tean. Nüüd palun aga hakkame tegutsema. Ma ei tea, kas sul on mõistlik omadele öelda, et sa minuga mõtete teel suhtled?”

Ta mõtles hetke. „Parem vist mitte.”

„Siis jäägu see nii. Muide ka teised minu omad ei tea, et ma sinuga suhtlen.”

Tajusin taas ta kasvavat hämmingut.

„Selgitused hiljem. Loodame et kõik läheb hästi. Ja... Zeii... Ma armas tan sind.”

Vastust ootamata palusin Hackelil ühendus katkestada.

„Kas sa ei saa mulle ta keelt õpetada?” küsisin Hackelilt.

SA OSKAD SEDA. PEAN SELLE AINULT AKTIVEERIMA. MA EI TEINUD SEDA VAREM, KUNA SIIS OLEKS VÄLJA TULNUD, ET SUL ON SEOS MINUGA

Aeg-ajalt oli mul tunne, et kahju, et mõnel tegelasel pole kõri, mida pihku võtta... Ropendasin mõttes ja avasin silmad. Loomulikult sain ma aru, et olin kogu aeg olnud ja olin ka sel hetkel Hackeli abitu mängukann, mida ta oma vajaduste järgi suunas, ent mul lihtsalt ei jäänud muud üle, kui teda usaldada. Sama ilmselgelt oskasin esitada endale kõik need elementaarsed küsimused, alates näiteks sellest, et kas ta ikka tahab olemast ja kas ta ikka kavatseb minu eest hoolitseda, lõpetades sellistega, et mis koht on neil kolmanda maailma inimestel tema plaanis, kuhu tal kiire hakkas ja kui suurel määral ta olukorda kontrollib. Kuna mul peale mitte millegagi põhjendatud spekulatsioonide midagi vastuseks pak kuda ei olnud, olingi tagasi sealsamas, et lasen aga heas usus edasi; nagu ma ka seni teinud olin.

Kummardusin oma reisikaaslaste poole.

„Kuulge, me peaksime natuke puhkama ja siis alustama tagasiteed. Mis te arvate, kas meil õnnestub neile kuidagi selgeks teha, kes me oleme ja et nad peaksid meiega kaasa tulema?”

„Me arutasime just seda,” pöördus Indomeo minu poole. „Ma olen kunagi õppinud teooriat kontaktist võõrastega, ehk suudan mingi sümbolite jada joonistada. Alial on samuti kogemusi suhtlemisel erinevate elu vormidega. Midagi mõtleme ehk välja.”

„Sina parem puhka,” hoiatas Alia mind.

Pärast pikemat kätega vehkimist tekkis lauale paberit ja mingid kirju tusvahendid. Mul oli juba raske oma suud kinni hoida, sest tõepoolest olin hakanud nende keelt mõistma. Nagu ma juba ka

arkaadlastele olin öelnud, oli minu imestamisvõime tükk aega tagasi otsa saanud, nii et ma võtsin selle pigem teadmiseks.

Rusteros tõusis ja läks sammast uurima ja mõned järgnesid talle, mina tõusin ja sättisin end lamama teistest paarkümmend sammu eemal teise varikatuse all. Zeii ja Beed järgnesid mulle teekannu ja leibadega, kohendasid minu jaoks aset ja siis, kui olin naeratuse ja paari lihtsa liigutusega märku andnud, et vajan ainult rahu, läks Beed teiste juurde tagasi ning korruga olin Zeiiga kahekesi.

„Huvitav, oled sa haige või mis,“ rääkis tüdruk omaette. „Jube suur oled sa küll, teised jälle on pisikesed.“

„Ära teistele ütle, et ma teie keelt oskan,“ laususin vaikselt, niipea kui Beed kuuldekauguselt väljas oli. Võõrad sõnad vormusid plekisena mu keelel. Zeii ahmis õhku.

„Sa räägid!“

Rääkiv ahv jah... „Siin on palju asjaolusid, mida ma ei saa selgitada, ent on tähtis, et keegi praegu aru ei saaks, et mul on oskusi, mida teised ei tea. Usalda mind, Zeii.“

Tüdruk vaatas mind segaduses. „Sa oled see, kes on mulle unenägudes ilmunud. Sina rääkisid minuga peale Emma surma? Ma ei mõista sind, aga millegipärast ma usaldan sind.“

„Täna sind.“

Ta vaatas kiiresti ringi, ega keegi meid ei jälgi, siis kibrutas kulme. „Aga küsimusi võin ikka esitada? Mis toimub? Miks me siia sattusime? Kes te olete? Mis koht see õieti on? Mis üldse toimub?“

Lubasin endale kerge muige. „Kõigepealt, ma tõesti tean suhteliselt vähe. Ühes kohas, millest ma ei tea, kus see asub, tehakse katseid, millest on teada, et need mõjutavad mingil viisil universumi struktuuri. Need, kes katseid teevad,“ viipas teiste poole, „ei tea selle kõrval efektidest, nagu näiteks teie siiasattumine. Katseid juhib masin, kellel on mingi omapärane mõistus. Teatud mõttes korjas ta minu hoopis kolmandast maailmast üles selleks, et ma aitaksin tal asjad jälle korda panna.“ Olin ülejäänud seltskonda kogu aeg jälginud. „Ma ei saa sinuga kaua ves telda, see ärataks tähelepanu. Seesama masin on mulle muide õpetanud teie keelt. Ja üldse on minuga veidrad lood, seetõttu vedelen siin ja pean puhkama. Nende inimeste maailm ei ole üldse mitte paha paik, tule me just sealt, nii et seal on kindlasti parem kui siin, ja ajapikku õnnestub ehk midagi välja mõelda, kuidas teid koju läkitada. Praegu aga tuleks kiiresti minema hakata.“ Võtsin ta käe, see võpatas, siis pigistas ta mu sõrmi. Ta vaatas kiiresti ringi, kõhkles hetke, langetas siis silmad ja läks teiste juurde.

*

Seletamine ja kätega vehkimine võttis igatahes ligi kaks tundi ja alles see järel kogunes seltskond umbes sama koha juurde, kust sisse olime tulnud. Surusime end taas läbi välja ja hakkasime sammuma üle vahemaailma tagasi künka poole. Enamik nende rõivaid olid tuttavad koti riide- taolised, aga oli ka värvilisi kummalise tegumoega riideesemeid, mis rännaku puhuks kusagilt välja olid ilmunud. Kaugelt polnud vaja otsida järeltust, et arvatavasti olid need neil siia sattudes seljas olnud. Mingeid relvi peale odade ja vibude ma tähele ei pannud ning nendega nad ilmselt jahil käisidki.

Ja kohe juhtus midagi – üle küngaste kaikus kõrgetooniline sisisev ulg, mis natuke meenutas linnu siristamist, ja korruga seisis eespool meie mine kusuunast pisut kõrval põdsaste vahel kõige jäledam elukas, keda kunagi näinud olen. Kui mul poleks paari sekundit aega olnud, oleksin võib-olla paanikasse sattunud. Kõige rohkem meenutas see olend lõvi suurust ämblikku ning selle maa pealt ei saanud ma aru, oli ta kaetud karva või krobeline kitiiniga; toon oli loomulikult tuhmhall. Meie poole vaatas neli silma, lõuad tilkusid lima ja olid täis kümnesentimeetrise nõel teravaid hambaid. Siis nihkus see luupainaja lähemale ja näis nagu hüppeks valmistuvat. Mehed olid küll odad ette sirutanud, kuid sain nende käitumisest ja paarist vahetatud sõnast aru, et elukas ei ründa, kui me talle just varvastele trampima ei lähe. Ent nüüd olin end juba kogu nud, tõstsin relva ja kihutasin peletisele kuuli kerre. Lask siin udus ei kajanud. Elukas lasi kukerpalli, vehkis natuke aega kriisates jalgadega ja tardus paigale. Astusin lähemale. Isegi paari meetri pealt ei saanud ma aru, kas on

tegemist kooriku või madala karvaga, ja mul polnud mingit taht mist seda õudusunenägu lähemalt uurima hakata. Mehed vaatasid aupakliku huviga mu automaati, kui viipasin, et ilmselt võime edasi liikuda.

Me ei saanud seda eriti kaua rahunud teha, sest nii võimatu, kui see ka ei tunduks, näis, nagu hakkaks maailm tükideks pudunema. Maapind kõikus kergelt ja kuigi ma selle neetud igavese udu tõttu eriti kaugele ei näinud, tundus mulle, et künkad liiguvad. Igatahes kaikus meie ümber kauge kõmin ja krigin, maapinda tekkisid praod, kuhu nirises liiva ja õhus levis kõrbenud kivide hais. Kohalikele paistis see nähtus tuttav olevat, sest kuulsin jutukatketest, kuidas paljud tahtsid tagasi minna. Ma kaalusin juba otsest sekkumist, kuid nad suutsid siiski närvi säilitada ja kiirendasid vaid sammu, mis iseenesest oli ainult positiivne. Siis tormasid meie tagant umbes kolmesaja meetri kauguselt üle raja mingid lehmasuurused elukad. Mehed olid rahulikud, ent igaks juhuks jäin taha. Siis volksas oma pool kilomeetrit eemal kivide vahel noid kuuejalgseid hunte, keda ränduri juttudest teadsin. Tundus, et ka kõike elavat on paanika haaranud, kuid mõni minut hiljem tekkis paar tükki neid viimaseid meie taha rajale ja nad hakkasid meid jälitama. Alul tegid nad seda aupaklikus kauguses ja ma piirdusin nende sihikuga jälgimisega, kuid varsti sai neid juba paarkümmend ja nad hakkasid lähenema. Olime oma „jaamast” minu arvestuste järgi vaid paari kilomeetri kaugusel ja tege likult ei tulnud elukad lähemale kui sada meetrit, nii et reaalset ohtu arva tavasti ei olnud. Tahtsin teistele järgi minna, kui valutuikega lõi teadvusse Hackel.

JÄÄ TAHA

Jäin seisma ja igaks juhuks saatsin parematele jahimaadele mõned lähi mad peletised. Ma ei tabanud iga lasuga, sest vahemaailm meenutas neil minutitel pöörangutel ukerdavat trammi, ent lõhkekuulid tegid oma töö korralikult ja ka riivamisi tabamus võttis kuuejalgse pikali. Juhmid loomad ei taibanud suuremat, mis nendega juhtus, küll aga tekkis terveksjäänutel terav huvi pikalijäänud kaaslaste vastu. Meid unustati silmapilkselt ja asuti langenuid sööma, hoolimata vähimatki sellest, et mõned veel hammaste all rabelesid.

Vaatasin üle õla, Zeii oli viimaseks jäänud ja vaatas tagasi minu poole. Viipasin talle. Ta kõhkles hetke, siis pööras teistele selja ja hakkas minu suunas tulema. Maa vääratas nii tugevalt, et pidin korraks käe maha toetama. Järgnes teine tugev tõuge ja meie vahele, umbes sinna, kus Zeii oli, hakkasid tekkima praod. Mürin vasakul sundis mind sinna poole vaatama. Künkad tõusid seal tolmuna õhku, maa all liikus nagu midagi hiigelsuurt. Olles seda paar sekundit vaadanud, taipasin, et mis iganes see ka oli, liigub ta minu ja teiste vahelt läbi. Ajasin end jalule, vankusin Zeii juurde ja tirisin ta mööda meie tulekuteed tagasi. Kogu maastik liikus ja mina, kes ma elus ühtki maavärinat ei olnud tundnud, ei ole parim hindaja, ent sellegipoolest kahtlen, kas nii tugevaid saab maal olemas olla. Me üritasime tasasemat maad leida ja kogu aeg kukkudes pragude eest hoiduda. Põlved olid mul igatahes lõhki, Zeii, kes teiste oma inimeste eeskujul oli toekamasse kostüümi pugenud, sai vähem kannatada. (Nad olid meilegi omi rõivaid pakkunud, aga kuna külm ei olnud ja tee oli teada – ja pealegi minu suurust neil ei olnud – olime nendest loobunud.)

Sellest peamisest lõhest, mis meie ja teiste vahele oli tekkinud, hoovas kummalist lillakat auru, mis siin-seal sinaka leegiga plahvatas, õhus hoo vas osooni ja kõrbelõhna.

„Juhtub seda siin tihti?” küsisin tüdrukult.

„Aeg-ajalt. Üks kord olid kütid väljas ja neid ei ole me rohkem näinud.”

PUNASE TÄHE SUUNAS

Vaatasin ringi, üritades taibata, mida ta mulle öelda tahab. Selline ootamatu kontakt, mida ta neil minutitel praktiseerima oli hakanud, oli ebaselge ja päris otseses mõttes valutekitavalt ebamugav. Leidsin tõepoolest udust paistva punaka valgusallika ja kiirustasime üle ikka veel kõikuva maa sinnapoole.

„Me läheme teistest eemale,” hingeldas Zeii mu kõrval.

„Läheme selle punase tähe suunas,” osutasin valgusele.

„Aga teised?”

„Otseteed nendeni ei ole, nii et loodame parimat. Ehk pääsevad nad jaamani.” Rangelt võttes oleksin talle öelnud ükskõik mida, sest sel hetkel oli peamine kiiresti õiges suunas liikuda. Mul oli

vaid ähmane ja üldine aimdus Hackeli loogikast ning lootsin vaid, et ta ikka dirigeerib veel pisut toimuvat. Rühkisime edasi, kuni märkas, et midagi oli muutunud. Maapind jäi rahulikuks ja lisaks hakkas hämaruma. Udus meie ümber mürises ikka veel aeg-ajalt miski, siin-seal sähvatas või särises värviline valgus ja teinekord jalgealune võpatas, ent seda kõike ei saanud võrreldagi vahepealse armageddoniga.

Täht eespool oli selgem ja hakkasime tõusma künkale. Korraga haaras Zeii mul käest, vaadates pärani silmi ettepoole. Esialgu ei näinud ma midagi erilist, siis hakkasin paarisaja meetri pealt hoomama tumedamat, nagu mustast udust võlvi või pigem poolikut ovaali, mis vaevu tabatavana aimus künkaharjal.

„Mis see on?” küsisin. „Oled seda näinud?”

„Sellisest tulime me läbi... kui siia sattusime. Teel oli selline pime dusevõlv ja siis kadus kodu... meie maailm, oli ainult vahemaailma udu ja kaljud.”

„Kas olete neid siin ka näinud?”

„Harva. Erruh – üks mees – läks sellest läbi ja kadus. Ei tea, kas ta jõudis koju või mitte.”

Punane täht põles tühjuses rippudes umbkaudu kaks korda kõrgemal arvata 15-meetrisest võlvist, see tuhmus ja kustus, kui olin võtnud Zeiil käest kinni ja me lähemale läksime. Üritasin korraks Hackelit tabada, kuid ta ei vastanud. Tundus aga üsna ilmne, et peaksime sealt võlvi alt läbi minema. Udune võlv lainetas ja voogas pisut ja selle all hakkas silm sele tama mingit hoonet, mille taustal omakorda vilkus järgmise maailma pilt ja kui oli veel nii paarkümmend meetrit minna, hakkasin taipama, mida ma õieti näen – see oli mu papsi suvila, kus ma omateada magasin. Selgitasin pimeduses ähmast kogu suvila trepil seismas ja oodates meie poole vaatamas. Korraga hakkas Zeii kiiresti hingama ja surus mu kätt, ja minule hakkas päralt jõudma, et näen end ka üle tasandiku tulemas, hoides teismelisena tunduvat kõhna plikat käeotsas. Maigutasin ainult – minuga on viimastel tundidel nii palju naljakaid asju juhtunud, et see üks ees või taga ei muutnud üldpilti. Ainult et ma ei olnud märganud, millal ja miks „ma” trepile tulin...

„Kes see on?” sosistas tüdruk. „Ta on nii sinu moodi...”

„See olengi mina – minu omas maailmas. Aga ega ma aru ei saa...”

„Olge head, istuge siia,” ütles trepil seisev „mina” Zeii keeles ja osutas enda kõrvale pingile.

Taipasin kergendusega, et Hackel juhib teda, aitasin tüdruku pingile ja laskusin ta kõrvale, katsudes käe all lapsepõlvest tuttavat pinda ja tundest teatud vaimset meeletust kogu olukorra võõrikuse tõttu. Korduvalt pean märkima, et asjale tuli ainult kasuks, või pigem oli ainus tee mingisugust vaimset tasakaalu säilitada see, et kui need võimatud ja üle mõistuse käivad olukorrad ette tulid, polnud mul tavaliselt eriti aega mõelda. Ka nüüd hakkas see Hackeli juhitud „mina” rääkima:

„Lõdvestuge niipalju, kui see teie vaimset seisust arvestades võimalik on. Kõige parem oleks, kui saame kontakti ja ehk on nüüd, kui valdan seda keha, mul ka lihtsam taibata, mida ma selgitama peaksin.”

Naeratasin Zeiile julgustavalt ja sulgesin silmad. Peaaegu kohe avanes maailm mu ees taas, nägin uuesti ümbrust, tajusin ka, kuidas tüdruk koba mis, kõhklevalt end avab ja kuulama satib.

„Kõigepealt – liikumised vahemaailmas on pisut nagu ilm – ma suudan neid natuke ennustada ja natuke mõjutada, ent mitte täielikult kontrollida, seega kui ma ütlen, et meil pole kümme minutitki, on see 90%-se tõenäosusega tõsi – kauem ei suuda ma väravat lahti hoida.

Ja Zeii – ma vabandan, kiiruse huvides kasutan selliseid mõisteid ja loogi lisi konstruktsioone, mis sulle paljus arusaamatuks jäävad, ent sul on aega hiljem pärida.” Ta fokuseeris end taas rohkem minule.

„Minu esialgne plaan oli, et sa teed minu eest seda, mida ma keha puudumisel teha ei saa, ja siis suunan ma su tagasi esialgsesse. Kuivõrd – veelkord – kogu see ühendus läbi vahemaailma on äärmiselt ebakindel ja ennustamatu, ja ka paljudel muudel põhjustel on igas mu plaani etapis loomulikult tegemist vaid tõenäosusega, ja isegi mina ei suuda arvutada lausmääramatust paremini, kui tegin – iga üksiku tegevuse õnnestumise tõenäosus oli üle 90%, tihti üle 99%, ent kumuleeruv napilt üle 50-ne, nii et alternatiivseid variante tuli mul korraga töös hoida palju. Praegu realiseerub variandis suutsin ma päästa ka enamiku Zeii maailma ini mesi. Su maailm on väga

vaenulik, seepärast, vältimaks lõputuid komplikatsioone, sättisin asjad nii, et sinuga tuleb ainult see, keda sa kõige rohkem oleksid tahtnud kaasa võtta, sest teda suudad sa kaitsta...”

„See olid siis sina, kes käskis tagasi minna!” pahvatas Zeii.

„Jah. Vaata, Zeii, sul pole momendil mingisugustki võimalust mõista mu olemust, kuna sinu rahval pole kaudseimatki sedalaadi kogemust. Ent nagu ma ütlesin, on sul aega. Praegu kuula vaid, ma annan kiiresti infot.

Arkaadlased on arenenud väga pikka aega ja tunnevad väga erilisi leiutisi. Omal viisil on nad ehitanud üles suurepärase maailma, ent selle hinnaks on, et teadlikult on loobutud kahtlastest leiutistest, tehnoloogiatest ja uurimissuundadest. Nad oskavad ehitada suuri kompuutreid, ent tavaliselt ei tee nad seda. Ja kui teevad – sest nad on siiski intelligentid ja uudishimulikud –, on neil aastatuhandete vanused reeglid nende käsitlemiseks, mis peavad tagama, et masinad ei väljuks kontrolli alt, ja Eldrundi meeskond järgis neid pimesi; näiteks suhtlemine minuga on meelega tehtud primitiivseks ja mul ei oleks pidanud olema ligipääsu ühelegi reaalse maailma mõjutavale lülitusele. Arvutiisiksus on hoopis teist tüüpi kui elav teadvus. Ei, mul ei olnud midagi viga kõigi nende aastate jooksul, mil ma niiõelda kurdi ja pimedana lahendasin üles andeid, mis mulle anti. Siis aga ühendasid nad mind gecistii munadega. Ma sain maailmast teadlikuks. Maailm on ilus, suurepärane ja võimas. Sellest hetkest algas minu „elu”. Tasapisi mõistsin, kes ma õieti olen, mõistsin, milliseks valusaks kingituseks on mulle avanenud võimalused. Olles oma eksistentsi eest tänulik oma loojatele ja püüdes kogu oma olemusega hoida ja kaitsta tõelise maailma ilu, mõistust ja harmooniat, tegin siiski kindla otsuse – tagasi pimedusse ma enam ei lähe.

Kogu see lugu on rääkimiseks liiga pikk, ma võiksin päevade kaupa pajatada, kuidas avastasin vahemaailma ja üritasin tagada, et sinna sattunud vähemalt ellu jääksid, kuidas sel ajal, kui Indomeo laadis enda meelest Katse kaadreid (näiteks tuumaplahvatuse omi), häkkisin lahti tema saatja ning kuidas hakkasin otsima abilist. Ah jaa, kindlasti huvitab sind, paljus on juhus, et sinu valisin.

Kobasin suuresti pimeduses ja hakkasin ühendust võtma niipea, kui enam-vähem sobiv kandidaat ette sattus. Mul vedas, et sinu leidsin, sobivaid on väga vähe – intelligenti ja füüsiliste parameetrite peale tuled sa isegi, aga ma arvestasin sadu tegureid, mõned neist loomulikult tähtsamad. Sa pidid tundma võitluskunste, sa pidid oskama relvi kasutada, sa pidid olema ulmehuviline ja tehnilise taustaga, aga näiteks oli oluline ka selline asi nagu õigluse ja agres siivsuse õige tasakaal – ja see praktiliselt piiras mu otsinguid kõrgema kultuuriga rahvastega, kes on, või on hiljuti olnud madalamalt arenenud rahva-riigi võimu all, täiendava positiivse tingimusena, et mõni lähi sugulastest on sellise režiimi poolt tapetud – seega otsisin Ida-Euroopast, Iisraelist, Tiibetist ja nii edasi, aga ka iseseisvunud kolooniate valge elanik konna hulgast. Seda ei ole seni vaja läinud, kuid tõenäosusega kaks kolmandikku oleks sul tulnud langetada otsuseid inimelu üle. Kui vastav tegelane oleks sulle assotsieerunud venelasest kommunistiga, oleksidki sa ta hetkegi kõhklemata nagu hullu koera maha lasknud.

Ma ei arvestanud kohe igasuguste kõrvalefektide, või ütleme siis, kahjude kohese likvideerimisega, sest neid on igasuguseid ja paljudest pole sul aimugi. Algselt, nagu öeldud, pidid sa Arkaadias sisse elama ja ma oleksin sinu kaudu üritanud neile selgeks teha, mida nad õieti teevad. Nüüd pean sult paluma endale päriseks ühte nendest kehadest, seda enam, et kahte sa ei vaja. Olen ka selle otsuse sinu eest ära teinud, sest see, mille arkaadlased kasvasid, on parem kui see, milles seni elanud oled. Vahet pole muud, kui et sel ei ole igasuguseid vigastusi ja traumasid, see ei ole mürgitatud teie keskkonnast ja sel ei ole põetud haiguste jälgi. Nii et loodetavasti sa ei leina taga oma vistrikke? *Mina* suudan ka selle keha ajapikku korda teha. Ma ei tea praegu täpselt, kuidas kogu seda jama siluda. Ma ei tea, mis sellest kõigest välja tuleb. Ma ei tea, millal ma saan sinuga uuesti ühendust võtta, sest vahemaailm läheb iga hetkega pöörasemaks... Kaudset analoogiat appi võttes võiks öelda, et puhkemas on torm.

Mis veel? Padrunikotis on hõbejas kivike. See on Arkaadia standardne unesõppimise seade, millesse olen Zeii jaoks salvestanud su keele ja veel mõned Maa keeled. Pange lihtsalt padja alla. Kui tekivad tugevad peavalud, pange mõneks päevaks kaugemale.

Sellegipoolest peame arvestama, et tüdruk ei pea kaua vastu sinu ski softreenilises maailmas. Eks ma

võtan ühendust ja vaatame, kuidas teid Pilvelinnuste Maale saan – just nimelt teid, sest lootsin sind paluda veel asjadesse sekkuda, mis nüüd on imelihtne, kuna – kuigi ma ei osanud sellega arvestada – vaevalt sa raatsid Zeiist lahkuda ja ega sul ilmselt ei ole midagi paariaastase ekskursiooni vastu võõrasse maailma; sest kuigi on tõsi, et olete hämmastavalt kiiresti arenev kultuur, olete ka uskumatul määral vihkamisele rajatud maailm.

Olgu, aeg tuleb kiiremini kui arvasin, pean nüüd minema.” Ta ulatas mulle mõned täiskirjutatud paberilehed. „Siin on mõningaid vihjeid, mis su materiaalsele olukorrale hästi mõjuvad. Loomulikult tuleb kasuks kirjapandusse sügava ettevaatusega suhtuda, sest ma võin teie maailma toimimise suhtes eksida. Aga meil kõigil jääb vaid parimat loota. Ja eks ma katsun teil silma peal hoida.”

Ühendus katkes ja tasapisi hajus ka mu teine mina, kui ta end seal sisse seadis. Ta tõusis, viipas naeratades ja kõndis tagasi vaatamata künkanõlvast alla. Ta oli läinud paarkümmend meetrit, kui maailm vääratas ja võlv hajus. Olime hõredate pilvedega tähise taeva all ja meie ni uhkas varakevade öö hammustavat külma. Võdistasin õlgu, tõusin, võtsin taas Zeii käe ja viisin ta suvilasse sisse.

Tuli kaminas põles (ilmselt oli Hackel selle uuesti põlema pannud), kõik oli nii tuttav ja rahumeelne. Kõik oli nagu päris. Vaatasin veel kella, see näitas seitse hommikul. Nii et kogu see jama oli võtnud alla kaheteistkümne tunni – ainult et olin teisest maailmast kaasa toodud hõlsts, käe otsas rippus automaat ja toas vaatas uudistades ringi samuti teisest maa ilmast pärit tüdruk.

„Nii et siin me siis oleme?” katkestas ta vaikuse. „Eks ole, ma olen nüüd sinu naine? Mida me tegema hakkame? Mida naised siin seljas kannavad?”

Ootamatult tundsin määratud õnne ja väsimust. Riputasin automaadi varna ühe kitli alla, et see esimesel pilgul välja ei paistaks.

„Kõigepealt läheme magama, olen täiesti läbi. Siis vaatame edasi.”

Heitsin pilgu paberitele käes ja jäin kirjaridasid – minu käekirjaga kirja ridasid! – õige mitmeks minutiks üsna totralt jõllitama. Ent ma lihtsalt ei jaksanud reageerida ja seega otsustasin lähema uurimise hilisemaks jätta, mis sest, et näiteks esimene paberilt vastuvaatav rida kõlas: „Vanas tumepunases kuuris söekuhja all vineerkohvril plekkpurk 60 000 USD-ga – aadress: ... koordinaadid: ...”, ja see oli muide suhteliselt taga sihoidlik algus...

„Eks me sätime su soengut ja küllap leiame, mida selga panna,” pöörasin pilgu taas tüdrukule, kes paberitele vaid ühe pilgu oli heitnud ja tegi, nagu uuriks laual vedelevaid raamatuid, ise mind kogu aeg altkulmu piieldes. Ühe pilguga oli selge, et kõik need riided, mis tal hetkel seljas olid, kõlbaksid siin vaid karnevalile. Mulle meenus, et kusagil garaaži kappides vedeleb ehk õe riideid. Tüdruku kogu hinnates oli selge, et need on talle muidugi laiad (kuigi õde on kleenuke), aga annab võõga kokku tõmmata, ja vähemasti kasv on enam-vähem õige – saame siit välja ja poodi. Korraga sai mulle veel ka see selgeks, et mul tekib temaga raskusi, sest sellist tüdrukut vahivad kõik, ükskõik kuhu me ka ei läheks. Mingid dokumendid tuleb talle ka osta... Ent see kõik oli täiesti tühine peamisega võrreldes.

„Zei,” võtsin ettevaatlikult ta käe. „Sa oled parim, mis elus minuga juhtuda võis ja selle nimel oleksin valmis veel hullemast supist läbi käima, teades, et sinu endale saan.”

Ta punastas, tõmbasin ta aegamisi käte vahele. Ta oli habras ja kerge, nii et kartsin talle haiget teha. Ta asetas käed kõhklemissi mu õlgadele, ma kummardusin teda suudlema, mõeldes, et ega ma muidu teada ei saa, kuidas ta reageerib. Mõtlesin sedagi, et ega tea, kas ta rahvas üldse teab midagi suudlemisest, ja leidsin ta huuled kutsuvalt avali mind ootamas.

Sel esimesel ööl, mis me koos veetsime, olime tegelikult mõlemad liiga läbi, et millelegi peale magamise mõelda. Ronisime tekkide alla (jõudsin teda veel šokeerida sellega, et üle poole aastast ongi siin nii külm või veel külmem – tema kodukoht oli hoopis troopilisem) ja isik likult mina uinusin viie sekundiga. Ent kogu magamise aja tundsin enda vastas tema suurepärasest saledat keha, tundsin tema soojust, teadsin, et ees ootab veel hulga seiklusi, sest kogu see lugu oli täiesti poole peal, lahendamata otsi lugematult – ent kõigepealt ma ärkan ja näen enda kõrval padjal tema hirmutekitavalt kaunist nägu – ja see mõte täitis mind rahu ja rõõmuga.

Kui tähtsam kui siht oli tee

Nüüd jätan ma vahele ühe aasta. Terve aasta, mis, nii uskumatu kui see ka ei oleks, möödus enne, kui midagi olulist juhtuma hakkas. Jah, ja seda kirja pannes muigas inimese omaette – nii, nagu jutustustes teinekordki juhtub, sattusin juba teise lause juures raskustesse, sest seisin silmitsi küsi mustega, mis on ühelt poolt triviaalsed ja teiselt poolt... no eks katsuge vastata: mis on õieti oluline? Mida me siin elus otsime ja tahame? Ei, palun ärge jääge mõttesse, sest kui teis on vähegi sügavust, siis otsite te seda vastust kogu elu, päevadel täis tegusid ja öödel hea konja kiga, vaieldes sõpradega hääled kähedaks. Mina neile vastata ei suuda, seda enam, et vastuseid on sama palju kui inimesi. Selle aasta jooksul ei juhtunud midagi käsitamatu ega kummalist – tõsi. Aga... ma ei salli ülivõrdeid ja eksalteeritud kõnepruuki, kuid isegi kui ma võtan endale aega selle üle *natuke* järele mõelda, ei pääse ma tõdemusest, et see aasta on üks parimaid minu elus, ja kui ma *kaua* mõtlen, siis muidugi tulevad kahtlused, aga jään endale kindlaks selles, et ta oli määratult parem kui eelnevad. Ma ei teadnud, palju Hackel meid reaalselt jälgis, kontakti ta igatahes ei võtnud ja kuigi me Zeiaga tegime igasuguseid oletusi, kuidas lugu edasi võis minna, polnud meil mingit võimalust teada saada, mis nendest kahe maailma inimestest ja kogu Katses edasi sai. Rääkimata sündmustesse sekkumisest – vähe sellest, et meil polnud tollal ju kõige õrnematki aimu, mismoodi need maailmad omavahel seotud on, oli isegi ainuüksi selliste üleminekute võimalus väljaspool meie mõlema ja – niipalju kui siis mõistsime – ka arkaadlaste (või pigem, nagu nad ise ütlesid, agedide) kogemuste piire.

Aga ega me tegelikult ei juurelnudki selle kallal nii palju, kui arvata võib, sest meil oli enda ja oma eluga piisavalt tegemist. Ja nagu laulusalm ütleb, „*Only love can make a memory*”. Kui ma vaimus sellesse aastasse tagasi pöördun, on see üks otsatuna voogav õnn, mis tule nes ainult, lõplikult ja ülimalt Zeii olemasolust, meie armastusest. Ma mäletan koos veedetud öid, kuumi öid täis kirge ja vaikset vestlust. Ma jõin küllastumatuna ta ilu ja nautisin tema täiuslikku keha, tema ker gelt pilklikest silmadest ei kadunud kutse ja ühise rõõmu ootus. Meile ei lugenud aastaajad ja ümbrus. Kevad puhkes sel aastal vara, mai kellukestele järgnes õunapuude valge õiesadu. Möödusid heina- lõhnalised jaanipäeva valged ööd, valmisid maasikad ja taliõunad, lehed langesid, hallad kahu tasid valgeks nende kireva vaiba ja jõuluõhtul keerles õhus lund. Mäles tused sulavad ajapikku kokku, kes enam teab, mis oli enne, mis pärast... ja ega sel polegi tähtsust. Tähtis on see ühtlane kuldne valgus, mis miilab päevist, mil õnn saatis meid koheva kassipojana, ja ükskõik kui vanaks me elame, sellele aastale tagasi vaadates võime me mõlemad öelda: me oleme elanud – me armastasime.

Üritades jutujärjega edasi minna ja leides taas oma praktilisema poole, suudan sellest ajast välja noppida palju muudki, mis meile ja meie edasi sele saatusele oluline oli – meenub, et lisaks öödele olid ka päevad. Ja ikkagi annan ma selle osa loost edasi võimalikult lühidalt. Muidugi on hea olla krahv Monte Cristo, aga toda klišeed on juba narmendamiseni nühitud, nii et vähemalt minu jaoks pole sinna enam mitte midagi köitvat järele jäänud. On üheaegselt lihtne ja raske ja peamiselt nõuab see pingutavalt eksimatut kavalust, kui sul on meeletu rikkus, millest keegi midagi ei tea ega teada tohi. Kuigi – ja ma mõtlen seda tõsiselt! – oli minu jaoks ainus suur väärtus Zeii, siis tuli hirmus pikk joru tühja maad, ja siis muud võimalikud asjad päikese all, on seekord siiski juttu nendest rohkem või vähem peremeheta varandustest, mille asukohad Hackel mulle „töötasuks” kaasa andis. Igasuguste enam-vähem kehtivate rahatähtedega oli lihtne, kui välja arvata teatud äratoomise risk, sest nii mõnelgi puhul oli karta, et keegi siiski valusalt terava huviga peidupaika jälgib, aga esimesel hetkel võttis ikka päris nõutuks, et mida kuradit peale hakata kulla ja teiste väärismetallidega? Õnneks on mul üks kau gest sugulasest kullassepp ja – detailidesse laskumata – loomulikult vaatas ta toimuvat äärmiselt suure kahtlusega, aga igal juhul oli tal side meid ja võimalusi... ja ma nägin, kuidas temagi majja tuli jõukus. Ent mis mul sellest – kuigi ma polnud „läbi töötanud” murdosagi nimekirjast, olime rikkad nagu draakonid.

Mõnes mõttes olime palju ära teinud. Zeii oli nüüd Prantsusmaa kodanik Jane Rice, kelle vanaema oli eestlanna olnud. Nagu „Jane”, on ka „Rice” muide vaid lähend – too nimi kõlas tegelikult nagu

saksakeelne „reich”, millele on tugev „s” lõppu poogitud ning seega oleks õigem öelda „Raihs”. Siin on muide paras koht selgitada järgnevas jutus nimedega para tamatult ettetulevaid segadusi. Näiteks kõrgmaa keel, või Käärfare, kääri keel, mis praktiliselt on ühe suures osas Zeii maailmas levinud keele pisut arenenum murre, sarnaneb esmakordsel kuulamisel kasside kevad kontserdiga – selles on palju laulvaid täishäälikuid, aga ka hirmsasti, eriti nime des, umbes „rhšr”, „gssff”, „zkkh”-ga kirjeldatavaid koledusi. Kui ma nägin maailma läbi Hackeli silmade, seega läbi tema interpretatsiooni ja tõlke, assotsieerusid kõik nähtused, sõnad ja nimed mul millegi tutta vaga. Kohapeal oli asi hullem. Ei tohi unustada, et kuigi ma oskasin keeli, olid need minusse „istutatud”, kuidagi Hackeli poolt otse minu aju kirjutatud viisil, millele Maal analoogi ei ole. Sõnade mõte jõudis kõverteid pidi päralt, aga nimedega oli nagu ühes muistses naljas, et Hiina sepp saab olla ainult Tsink Plekk Pang. Hakkasin ju juba Mullis kohtumisest alates Jane'i asemel häälduspärasemat Zeiid kasutama, kuid ega Arkaa diaga parem polnud. Kuigi too nimi ise vast ongi kuidagimoodi nende maailmast tulnud, kõlaks nende endi keelne sõna pigem „Aed”, ja tänu ilmsele assotsiatsioonile olen ise hakanud mõttes seda maailma Aiaks nimetama (ja vastavalt käänama); sealne elanik oleks „aged” ja keel „aked”. Mõlema maailma puhul aga tähendaks katse nimesid alg - kujul edasi anda paari tosina uue hääldusmärgi defineerimist, seega – kuna nimel ei ole ju mingit iseseisvat tähendust (ja kui on, pean ma selle nii kuinii üle seletama) – kasutan kuju, mida suurem enamik maalasi suudab välja öelda, või lähimat arusaadavat analoogi.

Need meie dokumendid aga, mida ma mainisin, olid peaaegu paremad kui ehtsad, olime neid mitu korda proovile pannud. Meil olid pangaarved Šveitsis ja veel mingid mitte eriti head paberid, mille järgi olime Nauru kodanikud, abielus. Olime madalat profiili hoidnud ja ainult üks kord Pariisis oli toimunud kummaline tagasilöök – olime igavusest läinud min gile vastuvõtule, sinna läkitatud algaja seltskonnaajakirjanik vist otsis lihtsalt ilusat pilti ja kuna tal midagi paremat tollest rasvunud kändude ja nende tobedate naiste-armukeste pundist võtta polnud, mak sime tüdruku edevusele pisut lõivu ja lubasime mõned ta pildid ühes Prantsusmaa seltskonnaajakirjas avaldada. Kohe seejärel sadas meile kaela mingi vana aadlik, üsna soliitse moeagentuuri osanik ja tuntud met seen, ning muutus üsna tüütuks. Midagi oli asjas valesti, sest manne keenide keskmisest kasvust jäi Zeiil ju hea jupp puudu ja kuigi ta võõrapärane ilu just piltidel kuidagi eriti pahvikslöövalt mõjule pääses, peaks igas modelliagentuuris sama kenasid tüdrukuid pidevalt nii prügišahvist kui peldikutorudest sisse ronima, nii et moosima küll kedagi ei hakata. Iga tahes kui hakati tundma haiglast huvi meie mitte eriti seletusi kannatava tausta vastu, olime sunnitud sealmail oma tegevuse lõpetama, jäljed kao tama ja koju pakku tulema.

Olin tuhninud raamatukogudes ja sobranud hallitanud paberites, üri tades leida jälgi mingitest siiretest, hiljem panin seda tööd tegema paar üli õpilast, aga midagi peale parasodi sõelale ei jäänud. Pisut üllatav oli teada saada ka tolle tiigripüssi prototüüpi. Muidugi oli mulle piisanud ühest pilgust teadmaks, et see on Dragunov, sest olin õige mit meid modifikatsioonene vene armees põhjalikult tundma ja kasutama õppinud, kuid SV-79E oli Vene eriüksuste tõhus mõrvarelv, vähemalt sel ajal tõenäoliselt efektiivseim maailmas, salajane ja õige mitmeid rahvus vahelisi leppeid rikkuv. Kodus harjutamiseks sobisid muide täiesti tavalised 7,62-sed vintpüssi padrunid, sest noid ütlemata mõjusaid lõhkkuule, mida agedid olid järgi teinud, ei olnud mõistlik üritadagi hankida. Aga tavaline ei olnud see relv üheski lähenduses – Dragunovi auto maatreldvad on ju juba oma olemuselt pigem snaiqipüssid kui jalaväe kuulipritsid, sest tänu raskemale padrunile on kogu relv raskem ja kuigi tabavtuli võib ulatuda 3 kilomeetrit AKM-i 400 meetri vastu, on tagasilöök nii võimas, et väiksemad mehed lihtsalt ei saa automaattuld anda – kisub istuli. Mu rahumeelsed sõbrad olid praktilistena käitudes jätnud tegemata näiteks ka lasersihiku ja optika, mille ise relvale peale sobitasin, lisamagasinidki suutis üks endisest klassivennast automehaanik (sobiva tasu eest) valmis väänata; ja tegelikult sobisid relvale ka 150-sed kerge kuulipilduja magasinikettad.

Suvilas me elasimegi, sest linnaga ei suutnud tüdruk kuidagi leppida. Inetud kivikarbid, kolinal tõnguv ja jõnklev ratastega raudkastide vool, ristmikel sinise mürgipilvena hõljuv ving, trügivad ja röökivad jõhkrad inimelajad, morn, juhm ja inetu alkoholist segane ahvirahvas – seda kõike olid talle liiga palju, liialt võõras oli ta meie „talutavate, kuid mitte lootusetute” tingimuste jaoks, koos

selle „kiire paranemise lootustega”. Tol hetkel teadsin natuke Aiast ja Zeii oli mulle kirjeldanud oma elu oma maailmas, vahelduseks ja võrdluseks sellele, kui teda enda oma kohta harisin. Hiljem olen päris paljusid maailmu näinud ja seisnud vaikselt aukartuses, imestades, kuipalju ilu ja tarkust multiversumisse mahub. Jah, mõned maailmad on totrad, mõned haiged ja mõned suremas, aga midagi nii roppu ja värdjalikku, kui kahekümnendaks sajandiks sureva kristluse õied, kommunistlikud ja fašistlikud režiimid, on raske kusagil leida, ja selle umbsitase pärandi keskel me ju elasime. Ent see on teine lugu.

Kui selgelt on mul meeles need õhtud, kui tuln tuledest valgustatud suvila ette, astusin sooja tupp ja Zeii mulle kaela hüppas! Meile ei lugenud naabrite uudishimulikud pilgud ja pöörased kuulujutud, aknakatted olid tihedasti ees ja sees oli meie oma maailm ainult meie kahe jaoks. Mulle ei lugenud pere tumm uskumatus ja sõprade häälekas uudis himu. Külalisi käis meil vähe, eelistasime ise väljas käia. Zeii üritas meie maailmast õppida niipalju, kui võimalik, ja otsis kogemusi ja teadmisi, kuivõrd see oli võimalik oma päritolu saladust ohtu seadmata, ent ilmselt ootas ta, et Hackel peatselt täidab oma lubaduse meid tema maailma toime tada, sest ühtegi lähedasemat sõpra talle ei tekkinud.

Selleks ajaks, kui meie idüll otsa hakkas saama, oli taas tulnud kevad, veed voolasid ja päikesepoolsetel müüriäärsetel hakkasid esimesed lumi kellukesed ninasid välja ajama.

Tol päeval olin nagu tavaliselt linnas omi asju ajanud ja kuna ma ei olnud miskitpidi enam seotud tooltundide ja muu töötegemise imi teerimisega, saatsin suhteliselt varakult pikalt kõik, mida andis saata, ajasin jope selga ja sõitsin ära koju. Ajasin auto suvila ette, sulgesin värava ja pöö rasiin enne tuppaminekut nina taeva poole. Avastasin, et Zeii ei olnudki toas, vaid lõhkus maja taga puid, ta oli kuulnud auto häält ja tuli mulle vastu. Kuigi minust voogas läbi heameel teda nähes, pidin taas tõdema, et kooselu võõrplaneetlasega nii, et ümberkaudsetele muttidele jääks sisimaski väike kahtlus, et asi võib normaalne olla, on paras kunsttükk. Esiteks muidugi fakt, et ta puid lõhkus. Ei noh, põhimõtteliselt miks mitte, töötav naine ei ole ju ometi ennenägematu vaatepilt. Häda oli selles, et ta oli meeter kuuskümmend pikk, kaalu oli tal 45 ringis, aga jõudu oli tal rohkem, kui mõnel kaheksakümnekilosel neidisel. Lisaks riietus ta nagu... Ma ei ole kunagi riietusest midagi jaganud, see kas on otstarbekas või mitte ja sobiv või mitte, ent Zeii puhul püüdsin korduvalt defineerida, miks ta näeb selline välja, et koheselt kerge võõristusega seotud imestuse esile kutsub. Kõigepealt kartis ta külma, nii et oli end korra likult sisse mässinud – ta oli sikutanud jalga sõjaväelaste käest ostetud rohelised vateeritud püksid, nende peale oli ta tõmmanud sulejope ja kõige otsa mu vana kevadsügismantli, pea ümber oli ta mässinud kahe meetrise kootud salli... Ühesõnaga, stiliseeritud ja pisut operetlikud kodutud näevad Hollywoodi filmides umbes sellised välja.

Tüdruk oli paari hüppega minu juures, ta põimis käed-jalad minu ümber, harutas salli suu ümbert lahti ja surus huuled minu omadele. Suudlesin teda ja mõtlesin, kas tuletan talle taas meelde järgmist asja, milles olime korduvalt kokku leppinud, säilitamiseks vähemalt kilo meetristelt distantsidelt tavainimeste mainet – et ta ei teeks järske liigutusi. Sest ta oli kassilikult kiire, reaktsioon tunduvalt parem, kui ma ühelgi inimesel näinud olen. Ainult minu spetsiaalselt treenitud, täiesti reflektorsed karatevõtted olid kiiremad, tavaolukordades liikus Zeii väle damalt, kui enamik mõelda suudab. Üksjagu jube oli teda jälgida näiteks pinksi mängimas. Selline mäng on ka tema rahval olemas ja ta oli seda elus päris palju mõnuga taganud. Olen veendunud, et ta teeks meie maailmameistrile kuivalt pähe. Olgu, selle üle võib ju vaielda, kui keegi tahab, aga olin kuus korda üle mõõtnud, sest ise ka alul ei uskunud, et sadat meetrit jooksis ta üheksa sekundiga... Läksime tupp ja seal kiskus ta kogu külmaturvise kähku maha. Kui veel selliseid pikantseid kummalisi nüansse mainida, siis – tema rahvas ei tundnud pesu. Seeliku või kilti all ei kandnud keegi midagi, pükstes kandsid nii mehed kui naised juba sajaneid mingeid naljakaid lappe, nii et Maal võttis ta kohe kasutusele need ühekordsed pesukaitsed, mis just siis hakkasid väga moodi tulema.

Igasugused alastusega seotud tabud on ka suures osas meie tsiviilisatsiooni skisofreeniline leiutus, sest kuigi olin Zeiile avalikus kohas käitumise selgeks õpetanud ja ta järgis reegleid eksimatult, siis omavahel olles – ja loomulikult kui temperatuur lubas – ajas ta kõik riided kohe maha. Jällegi –

juuksed olid tal õhukesed ja peenekiulised, nii et juuk surid teda alati kerge kaastundega vaatasid, ja kusagil mujal kehal ei olnud tal mitte üht karva. Silmad olid tal suured ja süsimustad (tjah, rips med siiski olid olemas), kõrvad imeväikesed, hambad kollased ja kuigi ta oli talvega kahvatunud, oli ta üsna tõmmu. Sõrmed olid väga painduvad, sõrme devaheline nahk algas umbes sentimeeter tavalisest tagapoolt, üsna sõrmi peopesaga ühendava liigese kohalt ja küüned olid peaaegu olematud. Kõik ei tule kohe meeldegi. Üksikult võttes ei oleks neil detailidel mingit tähendust olnud – selliseid inimesi ju esineb – aga koos oleksid nad tähendanud sellele, kes nii pöörase oletuse peale oleks võinud tulla, et ta erineb keskmisest inimesest palju rohkem, kui Maa rassid üks teisest. Mõned muide vist tulid – vana Kiviallika nõid igatahes hüppas nagu nõe last torgatuna, kui teda esimest korda nägi. Aga see võis muidugi ka sellest tulla, et Zeii ta penile kaks korda haugatas, mispeale loom maha heitis ja rohkem piuksugi ei teinud...

Ent aitab sellest. Zeii oli teinud õhtusöögi, mille ainus puudus oli aja pikku sellega harjudes ka minu jaoks muutunud vooruseks – ta ei kasutanud peaaegu üldse maitseaineid. Põhjus oli ju lihtne – esiteks tema omasid siin ei olnud ja teiseks on suur osa maitsestamisest tulnud kõlbmatu toidu suupäraseks petmisest, ning seega taandub ajapikku ka maa koka kunstist, kui värsked ja kvaliteetsed toiduained normiks muutuvad. Seda võib muidugi veel mitusada aastat mitte juhtuda. Olgu, kuidas on, aga restoranidesse keeldus ta peale kolmandat korda tulemast, öeldes et ei taha taas pisaraid valada algselt võib-olla päris söödava toidu solkimise pärast.

Kõht täis, vedelesime voodil, jõime teed ja vestlesime tühjast-tähjast, kuni mulle hakkas tunduma, et midagi ei ole korras. Mina, kes ma isegi oma rahva hulgas olen aeg-ajal tituleeritud teraseks ja tundlikuks kui tammenui, ei osanud muidugi öelda, millest see tunne tekkis, ent kui ma selle välja ütlesin, jäi Zeii vait, ainult naeratas salapäraselt, siis ohkas ja keris end mulle süle.

„Ma kardan...”

„Mida siis?”

Ta võttis mu käe ja asetask oma kõhule. „Vähemalt üks küsimus, mille üle me oleme oletusi teinud, on saanud vastuse... Ma ootan kolmandat kuud last.”

Küsimus, millele ta aja võitmiseks ja enda kogumiseks viitas, oli muidugi, et kui kauged on need erinevate maailmade inimtõud teineteisest. Ühelt poolt oli see üldfilosoofiliselt tähtis, sisaldades intrigeerivat infot maailmade seotusest, ent meile oli see vastus, kas meie kooselul ka mingi mõte on.

Aga sellel hetkel võis inimkond küll kuu peale käia – minu armsam ootas minu last, sellest piisas mulle täiesti. Suudlesin ja kallistasin teda, ta võttis tuld ja asi lõppes nii, nagu ta meil ikka lõppes. Kui me hingeldades eemale tõmbusime, veeretask ta end naerdes selili.

„Mis sa naerad?”

„Ma vedasin iseendaga kihla, et kuidas sa käitud, kui sellest kuuled.” Ta sirutas end, pöörask siis näo minu poole. „Tegelikkus oli paremgi, kui loota julgesin. Sa olid nii õrn.”

Mõitlesin hetke. „Nojah, ilmselt olin. On see hea või halb? Ma olen sult ju küsinud, ega ma sulle haiget tee...”

„Ega sa teegi. Aga aeg-ajalt sa unustad, et oled minust üle kahe korra raskem, nässerdad nagu mängukaru. Nüüd vist enam mitte.” Ta ohkask teeseldult kurvalt.

„Ähh.”

Tüdruk muutusk tõsisemaks. „Aga ma tõesti kardan.”

„Mida?”

„Maa keskkond – see on nii mürgine. Ma tunnen seda kogu aeg. Ma ei tea, kas suudan last kaitsta. Ja teie arstiteadusk – see on nii primitiivne, julm ja ohtlik. Kuidagi ei tahaks siin last ilmale tuua.” Muutusk süngeks, mõeldes kes teab mitmendat korda, kui kohutav on ikka see hind, mida oleme maksnud elektri ja aatomijõudude eest.

Mida öelda? Olime kõigest variantidest mitu korda rääkinud, põhi mõtteliselt olin temaga nõus, et võimaluse korral oleksin ta praeguses seisus koju viinud. Aga kuidas? Mühatastin:

„Eks ma proovi veel korra Hackelile helistada, kas ta on broneerinud piletid Pilvelinnustele.”

„Vastik tüüp! Hackeliga paras paar – ma ei tea, miks ta mainisk Pilve linnuseid. Ei kiusa mind! Las

mul olla ka üks saladus.”

„No mis imenipiga saavad linnused pilvedel olla?”

Sain padjaga mööda pead.

„Olgu-olgu, tuli meelde – maailm on Smeete, kuningriik on Käärfare ja su kodukant on Ovemo . Mis seal's ikka, las ma süvenen korra.”

Ta silitas tänulikult mu käsivart ja tõmbus siis eemale. Kes teab mitmendat korda pidin tõdema – ja mu hilisemad kogemused on seda vaid kinnitanud –, et kõrgemate tsivilisatsioonidega on lihtne asju ajada. Ja enamik on meist kõrgemad. Ei mingit tottrat meeleolust, vääri timõistmist, ülesaamatuid eelarvamusi ja muud pimedale hingele omast. Ta ei hakanud vabandama, et paneb mu taas tegema seda, mis tundus lootusetu. Tal oli seda vaja, ma olin nõus seda tegema ja ta oli selle eest tänulik. Ja kui, siis muidugi kohe, ja kuna ta teadis, et tema lähedalolek mind seeläbi häirib, et hoopis muid tundeid tekitab, ei ole ta kunagi proovinud mingeid soovmõtteid arendada, umbes nagu „aga kas sa ei saa samaaegselt minu juures olla ja keskenduda?” Vastus on ju, et „saan, aga see segab”. Järelikult tulemuse huvides ta laseb mul omaette olla, tulemata kordagi selle peale, et hea tahtmise korral võib ju selle peale ka solvuda... Võib-olla on mul naistest eriline ettekujutus, aga ma tõesti ei suuda kuigi kõrgelt hinnata Läänemaailma eelarvamusi täis topitud, tige dat ja endast kohutavalt heal arvamusel olevat naissugu, kes kasutab oma sek suaalsust kui relva ja ei suuda midagi anda vastu saamata. See on muidugi lihtsalt üks obstruktsiooni faasi läbiva vihkamiskultuuri tunnuseid – aga ma ruttan taas ette.

Sulgesin silmad ja keskendusin. Kui seda õigesti teha, oli selline medi teerimine ju väga hea seisund iseenda hinge süüvimiseks... kuni keegi teises otsas toru ei tõsta.

TERVITUS

Tugev rõõm voogas minust läbi. Ent sellele järgnes kohe ka paha meelelaine, mida ma ei suutnud alla suruda:

„Tore, et sa ikka olemas oled? Loodame, et sa uuesti ära ei kao?”

OLEN OLEMAS. ÜRITAN MITTE KADUDA

„Kuidas sul läinud on?”

PIKK JA SEGANE JUTT

„Mõned asjad tõesti ei muutu...”

NAGU KA SINA. KAS ZEII OOTAB LAST?

Kuidas põrgu päralt ta seda teadis? Tundsin end võrdlemisi räbalalt – olin aasta otsa asjade üle mõelnud, ja nüüd esimese kolmekümne sekundiga alguses tagasi – mis kurat toimub???

ÜKS PÕHJUS, MIKS MA VIIVITASIN ÜHENDUSEGA, OLI – ILMSELT VÄÄRAKS OSUTUNUD OLETUS – ET SA EHK OOTAD KONTAKTI NIIVÕRD, ET UNUSTAD MINU PEALE VIHASTADA. VABANDUST, MA EI OSKA INIMESTEGA SUHELDA. TEIE LIIKIDE VAHEL EI OLE RISTUMISBARJÄÄRI. ÜMBES POOL AASTAT KULUB TÕRGETE TAANDUMISEKS, NII ET SELLE PEALE TULEMISEKS EI PEA JUMAL OLEMA, ET NÜÜDSEKS PEAKS ZEII RASE OLEMA. LISAKS TAJUN KA MUUTUSI ELUVÄLJAS JA KUNA MA NEIST ALATI ÕIGESTI ARU EI SAA, OLI MUL VAJA SEE KÜSIMUS ESITADA

Ohkasin mõttes.

„Sul on mind taas tarvis, nagu ma aru saan. Lõpuks ei läinud mul sind usaldades kõige halvemini, nii et tegelikult olen valmis riskima – Zeii tahab koju ja sina suudad meid sinna aidata.”

VALMISTUGE. VAHEMAAILM ON TAAS LÄBITAV. PÕHIMÕTTELISELT VÕIKSIN AVADA VÄRAVA KOHE, AGA PAREM ON OODATA – BARJÄÄRIDE MIINIMUM PEAKS OLEMA MILLALGI LÄHEMATE PÄEVADE SEES. TEIL ON SEEGA ETTEVALMISTUSAEGA, SIISKI MITTE ÜLE NÄDALA. PALUN KIIRUSTAGE, SEST TÕENÄOLISELT ON SOODSAIM MOMENT 2-3 PÄEVA PÄRAST.

„Mida ma seekord tegema pean?”

EGA SA OMETI VASTUST LOODA?

„Kaua ma tõenäoliselt ära olen?”

KAHETEISTKÜMNEST TUNNIST LÕPMATUSENI...

SUL ON ÕIGUS – MÕLEMAL JUHUL POLE ETTEVALMISTUSED ERITI VAJALIKUD. ARVESTA AASTAGA

„Mida ma kaasa võtan?”

RELVAD. MUU ON TEISTES MAAILMADES PAREM.

KUTSU KA ZEII ÜHENDUSSE, KATSUN TEILE NÄIDATA ZEII MAAILMA

„Puhh,” hakkasin end vaikselt liigutama. Zeii vaatas mind ootus ärevalt.

„Sa said ühenduse?”

„Jah. Kust sa tead?”

„Sa vajusid kuidagi teistmoodi ära, ja... räägi.”

Kehitasin õlgu. „Meil on paar päeva end reisile seada. Ma olen sulle kirjel danud, kui raske on Hackeliga – ega ma temaga eriti targemaks saanud, aga koju sa ilmselt saad. Aga ta tahab meile midagi näidata, katsu süveneda.”

Ta keris end mulle kaissu, käsi libises mu kätte, ta noogutas kiiresti ja lühi dalt ning sulges silmad; mina tegin sedasama.

ÜHENDAN

—

Suur kabinet oli hämaralt valgustatud. Aastad, kui mitte ajastud olid kirjanud ta marmormustreid vääriskusega, kiviparkett oli käidavate kohade pealt kergelt lohku kulunud ja tumedast puidust mööbel, ehkki rõhuvalt massiivne, jättis tükati mulje, et võib puudutusest tolmuks pudeneda. Siin oli piisavalt ruumi ja rikkust, et teenrid võisid teesklematu vääri kusega, mis tuleneb oma tegevuse privilegeerituse mõistmisest, pühkida tolmu seinalt nüri pilguga jõllitavatelt ammu surnud tegelastelt või kuuldamatul sammul tuua senjööriale kahesajaaastast veini kullatud hõbe karikas. Ruumi täpselt ja korralikult tahatud kiviseintele ja klassikalises ümar võlvis kaarduvale laele heitis pigem varje kui valgust kamin, kus hõõgusid niiskevõitu notid ja laua taga, selle arutult suure kiviplaadi ühes otsas istuvale mehele andis kirjutamiseks valgust heleda roosaka hõõgu sega põlev vaskne õlilamp. Sellistes suurtes hämarates kiviroomides on alati jahe, ükskõik kui palju kütta, ja kui temperatuur väljakannatamatult kõrgeks muutub, ei usu ruumisviibijad seda, pigem vaatavad nad pahuralt ringi, mõistmata, mis valesti on.

Mees laua taga tõstis käed nahkselt aluselt, mis pidi teda lauaplaadi kivi jaheduse eest kaitsma ja millel ta tegi kogu töö, ignoreerides ülejäänud lauapinda. Ta kummardus tagasi, haaras kandikult kõlinal hõbedase kruusi ja mühatas:

„Loe ette.”

Pimedusest laua kõrval hakkas miski liikuma, võttes valguslaiku jõudes üleni musta riidetatud sekretäri kuju. Noormehe põsed olid kahvatud, nagu liiga kaua pimeduses hoitud taimel, ta üritas hoolega hääletult ja samaaegselt nobedasti liikuda. Nüüd rebis ta kohmaka kandilise liigu tusega, kõrina peale nägu krimpsutades masinast lehe ja hakkas hästi modulleeritud, kuid ilmetul häälel lugema:

„Võttes kokku kõik eelpoolloetletud pool- ja vastuargumendid ning kasutades võimu, mille kuningas on mulle kui Ovemo kubernerile andnud, pean ma meie riigi hea käekäigu huvides vajalikuks kohe tegevusse asuda. Kahjuks ei võimalda kirjade edasi-tagasi liikumiseks kuluv aeg oodata ära Sõjanõukogu või Majesteedi enda heakskiitu.

Väidan, et meie huvide kaitseks piisab, kui Jotreepu lepinguga seotud osa pooled omavahel tülili ajada.

Edasi väidan, et kriisi provotseerimiseks piisab kolmest asjaolust: 1- Midärö dokumentide mängimisest Racestese kätte, 2- Chamauru kiriku peidiku sulguri vigastamisest ja 3- peamine – markiis äufriüree röövimisest.

Mis ja kuidas? Kuigi mulle on äärmiselt vastumeelne usaldada sellise tähtsusega fakte kirja hoolde (mis sest, et see saab olema kodeeritud ja meie riiklikku koodi ei ole veel keegi suutnud murda), pean vajalikuks lisada teatud selgitusi, kuna arvestades kahel viimasel nädalal mulle tehtud atentaate on suur tõenäosus, et minu alustatud töö peab lõpetama keegi teine, ja ma ei taha, et ta peaks alustama tühjalt kohalt.

Midärö nagu te kõik teate, on põhimõtteline reetur. Vaatamata sellele, et Nupedu ja Tep-Nesopu kuningate vastused on üldsõnalised, pigem viisakusest kantud, kuivõrd Midärö neile isiklikult kirjutab, piisab Racestesele vihastamiseks ainuüksi faktist, et tema ja Kõuepealiku selja taga on mingeid läbirääkimisi peetud. Ei tohi unustada, et Racestesele surus liidu peale tema kaupmeeste

kogu, ja ta on eluaeg unistanud piiramatu võimu taastamisest ning seetõttu suhtub kõigisse viimaste aastasadade jooksul absoluutset monarhiat ohjeldavatesse institutsioonidesse kirjel damatult halvasti. Minu agent on kindlaks teinud, et Midärö hoiab oma dokumente Rodlzodli klubis. Piisab Racestese adjutantide, krahv deGisile antud vihjest, et ta kellegi klubisse nuhkima saadaks. Samal õhtul tuleb klubi põlema panna ning, kasutades tekkinud segadust ja teenijaskonna hulka kuuluvat minu inimest, õige kott agendile pihku pista.

Chamauru kiriku peidiku sulguri vigastamine on tehniliselt veel palju lihtsam – minu agent valab selle lihtsalt epoksüülvaiku täis ja mõne tunni pärast ei liiguta mehhanismi enam keegi. Kuna too kiriku välisterritooriumil asuv uks on alt katakombidest ainus teadaolev ülespääs sealpool jõge, jäävad Racestese rünnakrühmlased lõksu. On muidugi olemas või malus, et too metslane nad lihtsalt ohverdab, näiteks laseb mõnes sobivas kohas hüljatud kiriku alla augu puurida ja gaasitab nad ära, aga kõigil muudel juhtudel peaks sellest paras segadus tekkima, sest ust ei ole võimalik vaikselt lõhkuda ja tundub uskumatu, et kõik ta sõdurid on nõus vaikselt pimeduses nälga ja janusse surema. Käigustiku kõik teised potentsiaalsed väljapääsud on aga linnas ja piisab, kui vaid mõned üritavad pääseda – ma ei tea, kustkaudu nad pidid linna tungima rünnaku korra, aga nimetatud kohti ei ole palju ja ma hoolitsen selle eest, et maapinnal saadakse nad kohe kätte. See peaks omakorda hävitama teiste valitsejate usalduse tema vastu. Loomulikult jätame ukse juurde maha mõned Nupedu sõdalaste nõöbid, et Racestese mõttetööd meile soovi tavas suunas juhtida.

Markiis äufriüree röövimine on tehniliselt samuti suhteliselt lihtne. Oleme jälginud tema käike ja piisab kahest mehest, et ta rajalt maha võtta. Ainus asi, et see peab olema tehtud puhtalt ning ta ei tohi mingil juhul enne õiget aega välja pääseda. Seega toon ta tõenäoliselt siia lossi. Ma tean, et risk on kõrge, aga panused on ka kõrged. Veelkord tuleb tõdeda – eksida ei tohi. Kui kõik läheb hästi, on oht meie valduste kohalt jälle aastakümneteks eemale tõrjutud, kui mind tabab ebaõnnestumine, olen niikuinii surnud mees...”

„Stopp. Jumal, aita! Ma olen tekstis kokku juba neli korda maininud, et mu seis on lootusetu. Tee see ümber, viska kõik sellised pöördumised välja... peale esimese. Jätka.”

„...Peab ütleva, et markiis on oma edevuses meie eest suure osa tööd ära teinud – ta on heitnud silma Racestesele ja Kõuepealikule, jõudu mööda flirtides ka Sigriedi ja Kaüzaga. Kui ta nüüd kaob, mõistetakse Kõuepealik avalikkuse poolt süüdi automaatselt, kuivõrd ta viimasel ballil sisuliselt lubas seda teha. Loomulikult instseneerin ma ka piisavalt vastu käivat tõendusmaterjali...”

„Võta järgmise lehe algus.”

„...Kõike on muidugi raske ennustada, veel raskem õiget tasakaalu säilitada. Näiteks ei tea ma täpselt, kui suur mõju on Racestesel Chamauru preestritele – mis nipiga ta üldse sai nende nõusoleku oma rühma peitmiseks nende templi alla? Kas nad lubavad mehi ohverdada? Iga tahes on teada, et Kõuelagendikega on preestrid alati halvasti läbi saanud. Kui nad panevad Magisti hertsogi jooksma, on paratamatuks kõrvaltulemuseks kodanike õigustesse tungimine, mis peaks heal juhul olema stimulaatoriks veidratele liitudele ja kokkuvõttes üldiseks võit lussignaaliks...”

„Oeh.” Kuberner trummeldas sõrmedega karikale, tõmbas karusnahku õlgadel koomale ja piidles silmanurgast abilist. „Sellest ei saa keegi, kes siinse poliitikaga kursis ei ole, sõnakestki aru.” Sekretär vaikis viisakalt.

Teine mühatas lõpuks: „Võtame korra uuesti esimese lehekülje lõpust – „...sotsiaalne olukord...””

Sekretär alustas kuulekalt: „Sotsiaalpoliitiline olukord kubermangus on ühest küljest rahulik, ent samas valmis plahvatuseks. Kõik klassid eelistaksid kokkulepet, sest nad ei taha sõda, täpsemalt sellega kaasnevaid purustusi. Paradoksaalsel viisil loodetakse, et me ühelt poolt anna me Jotreepu liidule järele, säilitades nii nende varanduse, teiselt poolt aga kaupleme oma võimsust kasutades neile välja head tingimused, et mammona ka uute valitsejate all alles jääks ja kasvaks. Sellisel viisil ei saa me arvestada mingi laialdase toetusega, kui otsustame sõjaliste akt sioonide kasuks, pigem võib puhkeda mäss...”

„Stopp... Kas ma julgen seda jama neile saata? Mingit mässu ei puhke. Ainult passiivne vastupanu. Mäss puhkeb siis, kui Racestes neile oma valitsemisstiilist selge ettekujutuse on andnud, aga siis on hilja...” Ta vaikis taas ligi minuti. „Aga nad kardavad seal pealinnas alati mässu. Las jääb nii,

jätka.”

„Ma olen juba astunud samme, et me saaksime suurematesse kindlustesse täiendavat meeskonda, aga selleks pole esiteks aega, seda meile lihtsalt ei anta...”

Nad mõlemad jäid kuulatama. Allkorrusel kostus mingi lärm, relvade kõlin ja segased hüüded.

Sekretär liigatas, kuberner tõstis kuulatades käe ja mõlemad tardusid paigale. Lärm kasvas.

Kuberner pigistas karikat käes ja kummardus ettepoole. Sekretär jäi kõhklevalt seisma, hakkas siis ettevaatlikult lähemale nihkuma. Ta silmad olid pärani, nägu kahvatu. Kõrisõlm jonksatas, käsi kobas riietes ja leidis pika pistoda. Noormees oli juba otse laua juurde jõudnud, aegamisi, väriseva käega tõstis ta pistoda, kõhkles veel piinarikka igavikuna tunduvad parkümmend sekundi ja löi siis heleda käheda karjatusega, sihtides ülevalt toolisistuja vasakut rinda. Edasine juhtus väga kiiresti ja esimesel hetkel täiesti arusaamatult. Enne, kui pistoda jõudis langeda, kummardus kuberner taha ja üks tooli käsipuudest tõusis ning blokeeris löögi.

„Ma andsin sulle kõik võimalused,” ütles kuberner omakorda kassi liku liigutusega püsti hüpates. Ta teine, laua all olnud käsi ilmus välja pika mõõgaga, tera sooritas õhus välkkiire kaare ning siis tardus stseen taas paigale.

Sekretär seisis püsti veel terve õhtu, imestunud ja natuke solvunud ilme näol. Siis hakkas ta pea vankuma, korraga purskus läbilõigatud kaelast välja veri, silmad läksid pahupidi ja pea hakkas pööreldes pöranda suunas langema. Sõrmed pigistasid ikka veel pistoda, ja teises käes olid paberid, mida ta äsja lugenud oli. Lõpuks nõtkusid põlved ja loomuvastane viirastus kukkus kokku, sarnanedes nüüd ometi täielikult sellega, mis ta selleks ajaks tegelikult oli – peata laip.

Kuberner sikutas ettevaatlikult teise sõrmede vahelt paberid, asetaski need lauale ja läks siis ukse suunas. Lärm allkorrusel vaikus järsku. Mees lükkas ukse riivi eest, paotas selle, ise varjus püses, kuuldes siis, et keegi trepist üles tuleb, jättis ukse lahti ja tõmbus varju. Ühe käega mõõka hoides ja teisega näolt verd pühkides astus sisse uhke sõja väelane. Liigutustes oli teeseldud sundimatust, ent mees oli valmis mistahes suunast tulevat rünnakut tõrjuma. Ta vaatas ringi ja avastas kubeneri, langetas mõõga ja andis au.

„Härra kuberner, sinu teenistuses. On kõik korras?”

„Jah.” Kuberner astus varjust välja. „Mis juhtus, miks nad enne kokku lepitud aega ründasid?”

„Nad tolad ei oska end peita – üks kokkadest avastas nad sahvris ja jõudis kisa tõsta. Ta vaeseke sai surma, aga meil ei jäänud muud üle, kui nad maha lüüa.”

Uksele oli nüüd tulnud teisigi sõdureid ja teenreid.

„Koristage see raibe!” osutas kuberner oma endise sekretäri poole. „Et nad endale pörgus sobiva koha leiaksid. Ma arvestasin, et ta kodeerib ja saadab mulle veel teate ära, nüüd pean seda ise tegema.”

„Minu lugupidamine, aga sa riskisid asjata.”

„Ähh. Ta ei võinud teada selle tooli omapära; vanasti olid valitsejad hoopis paranoilisemad. Pealegi oli ta rumal – mul oli teda peekri küljelt suurepärase jälgida. Kas keegi veel viga sai?”

„Mõned kriimud minu meestel. Pole kõneväärt.”

„Kokk – kas tal on pere? Omakseid?”

„Uurime. Kui tal mingi majapidamine oli, on ta niikuinii, nagu nad kõik, selle tegelikult meeri kiltrile pantinud. Hingelt oli see mees vaba, sisuliselt aga ammu ori.”

„Jah. Aga kuipaljud palgamõravad õnnestuvad seetõttu, et mitte keegi teenijaskonnast ei soovi märgata mõrtsukat. Ütle laekurile, et ta paneks valmis eee... kümme tuhat kuldnat, las Marck uurib järele, on seda kellelegi maksta, ja ühtlasi saadab mulle uue sekretäri, seekord soovitatavalt natuke ustavama.”

Mees andis mõõgaga au ja pöördus, et lahkuda.

„Tsentuurio Raihs!” hüüdis kuberner talle uksele järele. „Igale võitluses osalenud mehele, ka sinule sada kuldnat. Ja tänan!”

Ohvitser andis veelkord vaikides au ja lahkus.

Kuberner ootas, käed seljal ruumis edasi-tagasi kõndides, kuni teenrid viisid ära surnukeha ja koristasid pöranda. Olles jälle üksik jäänud, tõstis ta lambi eemal nurgas seisva raske kummuti

juurde, keeras selle lukust lahti ja pööras tööasendisse kummalise suure ja kohmaka kirjutusmasina, avas ruumis teistes kohtades kaks salalaegast ja võttis neist välja vasest aukudega silindrid, monteeris need masinale, laterna valgel vaevumärgatavaid särke sobitades. Lõpuks võttis ta valmiskirjutatud lehed ja hakkas kohmakalt, tähti otsides teksti masinasse lööma. Mehhanism krigises kergelt, tähtede asemel tekkis paberile arusaamatute sümbolite pudru. Kogu kirja kodeerimiseks kulus ligi tund, mees ohkas lõpuks, sirutas selga, silmitses koodiga kaetud lehti, lubades endale viimase kõhkluse. Otsustava, järsu liigutusega toppis ta paberid ümbrikusse ja pitseeris selle tagasihoidliku isikliku pitsatiga, monteeris lahti masina, lukustas kum muti, peitis silindrid ja helistas siis kella.

„Rathmer ja Raihs minu juurde,“ mühatas ta ilmunud teenrile.

Ta pilk puhkas pimeduses, peatudes alateadlikult ikka ja jälle kividel eristataval niiskusest tumedal laigul, kuhu oli voolanud veri. Esimesena saabus kuivetu natuke talupoegliku väljanägemisega mees.

„Kuberner, sinu teenistuses.“

„Sa asud veel täna pealinna poole tee. Siin on kiri.“ Ta lükkas nimetatu üle laua teisele lähemale.

„See on kodeeritud, nii et ära muretse. Kohale võiks ta muidugi sellegipoolest jõuda. Nagu alati, pane ta nende hulka, mida salakaubana kaasa vead. Siin on kuulujuttudest kubisev võlts kiri, mis ei sisalda midagi tähtsat. Kui õige on üle antud, hävita see.“ Ta lükkas üle laua ka teise, palju uhkemas ümbrikus ja ametliku kubeneri pitsatiga kirja. „Ootad kolm päeva, kuulad ja vaatad, siis tuled tagasi, sõltumata sellest, kas saad vastuse või mitte. Kui nad kindlalt lubavad, võid ühe päeva veel viivitada. Üks hetk.“ Ta pöördus vahepeal sisenenud ohvitseri poole. „Anna talle kaks meest kaasa, kes peavad teda saatma Kuru Ristini. Erariietes, loomulikult relvastatud.“ Siis uuesti kulleri poole pöördudes. „Võid minna. Head teed.“

Mees andis vaikides au ja lahkus.

Niipea, kui uks ta taga kinni kukkus, muutus Raihsi olek vabamaks, mees astus eemal lauakesel seisva veinikannu juurde ja valas endale peekritäie, unustamata nagu muuseas mühatada kubeneri poole „sinu loal“, kui ta parajasti tooli laskus.

„Oled sa seda kraami juba palju tarbinud?“ küsis kuberner tusaselt teist jälgides. „Ma tahaksin, et sa veel täna äufriüree ära tood.“

Ohvitser võttis rahulikult lonksu. „Praktiliselt esimene. Mul pole lihtsalt aega olnud. Mehed muidugi juba lakuvad.“ Ta kortsutas kulmu. „Täna öösel? Said loa?“

„Ei,“ pillas kuberner, huviga teise reaktsiooni oodates.

Raihs võttis kaalutletult veel ühe lonksu. „Ma peaaegu sooviksin, et poleks küsinud.“

„Ja ometi usaldad mind niivõrd, et teed seda siiski.“ See polnud mitte küsimus, vaid tõdemus.

„Teen. Lõpuks olen ma ju formaalselt käsutäitja. Ja muide mul ongi sellega seoses üks mõte – sa tahtsid ta siia tuua – hea, see on kindel koht küll, aga sama kindlalt hakatakse maja senisest hoolsamalt, õöl kui päeval valvama, nii et kui teda on kuhugi vaja viia, osutub see äärmiselt komplitseerituks. Noh, olles tegelikult viisakalt võimatu – me peaksime ta näiteks vaibarulli toppima, tropp suus. Vaata, sa tead mu suhteid vendadega – ma olen kolmas poeg ja läksin traditsiooni järgi sõjaväkke, kuna aga pärjelite ja mõisnike hulgas on komme sõjaväelastesse halvasti suhtuda, ei käi ma nendega avalikult palju läbi. Päriselt oleme nagu vennad ikka. Noh, ma käisin eile Febi mõisas, tal on seal keldris head viisakad ja hästi raske uksega ruumid. Me rääkisime ka, miks mul neid vaja võiks minna ja ta oli nõus meid aitama, sest nii nagu kõik valgus tatumad inimesed, sooviksid nad Käärfare Kuningriigi võimu jätkumist. Koht on ideaalne ja ta saab asjad sättida nii, et enamik tema inimestestki asjast midagi ei tea.“

Kuberner mõtles kolm minutit, siis noogutas. „Olgu. Aga pea meeles, et ma nülin su elusalt, kui midagi viltu läheb. Ja sa ju taipad ise, et nüüdsest ei ole sa enam käsutäitja, vaid kaasosaline.“

„Minu sisetunde jaoks pole vahet.“

Kuberner mühatas jälle. „Olgu siis nii, Tim. Kui tehtud saad, ükskõik mis kell ka oleks, tule ja räägi, kuidas läks. Ja nüüd kao siit.“

Ohvitser jõi oma veini lõpuni, tõusis ja saluteeris: „Head praadimist, Arne.“

„Õnn kaasa. Sul on valus huumorimeel.” Kuberner viipas talle nukralt muiates.

*

Tim Raihs laskus trepist alla ja rääkis tasakesi kahe mehega, kes suure veo auto juures teda ootasid. Ise võttis ta saduldatud hobuse ja kappas pimedusse, keeras teelt kõrvale ja peatus künkal puude vahel, kust teed silmas sai pidada. Veoauto sõitis väravast välja ja kadus vaikselt unnates mööda teed linna poole. Raihs ei märganud, et keegi seda jälitama oleks hakanud, ent kindluse mõttes olid nad leppinud kokku mõned manöövrid. Nüüd kihutaski ta vaevumärgataval rajal läbi metsa, siis pika maa peaaegu paralleelselt tagasi ja siis üle lagendike järgmisele künkale, kuhu ta jõudis parasjagu, et näha mõne minuti jagu käänulisel teel liikuvat veoautot. Ta kordas seda veel paar korda, ja olles lõpuks enam-vähem veendunud, et neid ei jälitata, suundus ise ka ühele teele ja lasi rahulikus traavis kauguses sirendava asula suunas. Jällegi tõusis ta nõlvast üles ja sättis end ootama. Kulused mõned minutid, siis välgatas teisel pool teeharul nõrk rohekas valgus. Mees ohkas kergendatult, sest plaani esimene osa oli korda läinud, veoauto oli kokkulepitud positsioonil. Teel oli vähe liiklust. Poole tunni jooksul, mis seal aegamisi igavikku nõrgus, venisid neist mööda neli vankrit, kolm ratsanikku, kaks autot ja üks hulkur. Mitte ükski neist, keda oodati. Korraks sahisid lehed. Sõjaväelane pöördus mõttekiirusel, süles lebanud amb sihtis põõsast. Kõik jäi vaikseks, siis kostis sealt võimatult valesi imiteeritud öösorri hõige. Mees hobusel hakkas tasakesi naerma.

„Roni välja, Stump.”

Üsna vaikselt libises hobuse kõrvale vari.

„Ta on teel,” ütles see tasasel häälel. „Jõuab kahe minuti pärast, kui ei kihuta. Kuidas sa teadsid, et mina?”

„Kes teine oskaks nii kummalist häält teha, mida sa ise öösorriks pead? Kas Filgen on positsioonil?”

„Jah.”

„Olgu, mine.”

„Tsentuurio?”

„Jah?”

„Kas me ei võiks lihtsalt...?”

„Ei. Millal te saatanad ära õpite, et kui võimalik, et tapeta. Viite nad Hundikuristik ku ja jätate sinna, elusalt ja tervelt. Kao!”

Mees kadus pimedusse, ratsanik laskus aegamööda teele ja seadis end näoga asula poole, hobune tantsiskles kohapeal. Eemalt hakkas kostma auto vaikset urinat, pimedusest roomas välja aeglaselt liikuv sõiduk. Siis kostis metsast vihinat, nool tabas rehvi, auto tegi järsu jõnksu ja peatus.

Tuled kustusid, ähmaselt oli veel näha, kuidas seesolijad relvi tõstes nurka desse tõmbusid. Raihs kannustas hobust ja sõitis mõõdukas tempos lähemale. Ümberringi oli kõik vaikne, ta peatas hobuse viie meetri kaugusel autost ja tegi, nagu uuriks seda kõhklevalt.

„Hei, on siin kõik korras?” hüüdis ta siis. Kümme sekundit kestis vaikus, siis kõnetas teda meeldiv naisehää:

„Keegi lasi mu kummi tühjaks, nii et olge ettevaatlik, nad võivad siinsamas tee kõrval passida.”

Tim lasi end hobuse esijalgade juurde maha ja tõi nähtavale ammu, mis tal ennegi süles oli lebanud. Selles valguses olid inimkujud vaevu eristatavad, metalli välgatus oli ainus, mida näha võis, ent detailidega ei tasanud eksida. Umbes minut aega valitses vaikus, siis lausus Tim kõhklevalt:

„Paistab, et on ära läinud? Mina ei kuule midagi.” Ta astus lähemale, hobune valjaidpidi järel, tehes näo, et ei märka teda autost jälgivat ammunoolt. „Saan ma teid kuidagi aidata? On teil varuratast? Ah jaa, minu nimi on vabahärra Ahard Gedderroc, teie teenistuses.” Nüüd oli ta üsna auto kõrvale.

„Varuratas on küll...” Amb langes kõhklevalt. Tsentuurio, kes seda oodanud oli, vajutas päästikule oma langetatud ammu päras, peaaegu kuulmatu sisinaga pihustus autosse valget pulbrit. Tim hoidis kakskümmend sekundit hinge kinni, siis tõmbas lapi näole ja kontrollis masina sise must. Kõik olid

teadvueta. Ohvitser välgatas lambiga signaali veo auto suunas ja hüüdis pimedusse:

„Kähku nüüd!”

Mehed aitasid tal teadvusetule naisele nagu hiigelsuure titekandmise koti ümber panna, Tim vinnas ta selga ja ronis hobusele, mehed kontrollisid veel, et lõtv kogu lebaks ta seljal kindlalt ja mugavalt, ja siis kappas ta minema. Seda, kuidas ta mehed veoauto küljes oleva kraanaga teel seisva auto koos teenijatüdruku ja ihukaitsjaga kasti tõtsid ja teises suunas kadusid, ta enam ei näinud.

Tunni aja pärast jõudis ta üksildase maamaja juurde ja seisatas kõhklevalt võlvi all pimeduses.

Vaatas ringi, siis kõlistas tasakesi mõõgaga. Korraga kostis nohinat ja keegi hakkas liikuma.

„Kes on?” tuli pahur ja unine küsimus.

„Tim. Kuidas sa suudad sellises olukorras magada?”

„Rikkumata tsiviilisiku terve uni. Kus siis röövitud printsess on?”

„Seljas,” mees hobusel viipas peaga üle õla.

Teine uuris teda natuke ja porises siis: „Sa oskad ka igast olukorrast maksimaalse võtta.” Ta lükkas värava lahti. „Läksime, Pesamuna... Mis sa naerad?”

„Ma olen nii kaua kuninga teenistuses sõdinud, et minuga hirmu tatakse lapsi... ja siis tuleb üks suur paks peletis ja – Pesamuna! Sellest on vähemalt kolmkümmend aastat, kui sa selle eest esimest korda jalaga tagumikku said. Aga mõned ei õpi.”

Nad jõudsid eraldi sissekäigu juurde, Feb avas ukсед ja Tim astus ta järel pimedusse. Nad laskusid kobamisi trepist ja vanem vend süütas tuled.

„Saad hakkama?” küsis ta silmi valguse eest varjates. „Ma hoolitsen hobuse eest.”

Vastust ootamata kadus ta ukse taha. Tim astus voodi juurde ja lasi kandami ettevaatlikult sellele, viskas pealiskuu maha ja kummardus neiu kohale, kontrollis ta hingamist ja pulssi, kergitas silmalauge ja kohendas asendit. Feb tuli uuesti tagasi ja sulges ukse.

„Aita,” osutas Tim peaga kotile, milles ta naise sinna oli toonud. Koos vabastasid nad teadvusetu kogu ka üleriietest ja saabastest ning lasid lõdve maks võõrihma. Siis seisatasid teda vaadates teine teisel pool voodit.

„Kuidas temaga on?” küsis Feb vaikselt.

„Ta ärkab mõne tunni pärast. Esimesel päeval võib olla peavalu ja tasakaaluhäireid, siis peaks üle minema. Kes sinu omadest teavad?”

„Ainult vanamoor. Albrehtile, mõisavalitsejale tegin lihtsalt korralduse siit ennast ja teisi eemal hoida, andes vihjamisi mõista, et hoian siin kedagi kinni – pole esimene kord. Pärdikud on ära, ja parem ongi, poisse oleks raske sellest mänguasjast eemal hoida.”

Naine oli kohalikus mõistes heleda peaga, see tähendab šokolaadi pruunide juustega, ta oli tugevasti päevitunud ja nägi armas välja. Ta oli pisut kummalistes rõivastes, ilmselt mingil etendusel või karnevalil osalenud; mehed seda ei teadnud, küll aga teadsid, et tantsijannana markiis auFriüreed hinnati, ja mitte ainult ta positsiooni pärast.

„Vana ta õieti on?”

„Kakskümmend.”

„Sama vana kui... Ta meenutab Zeiid,” ütles Feb hetke pärast vaikselt.

Tim heitis talle kiire pilgu, siis vastas: „Jah...”

„Sellest saab nüüd neli aastat,” jätkas teine nagu omaette. „Ikka veel ootame ja loodame, et ehk... Tema koht, tema tuba on alles. Mõnikord, kui lapsed on koos... ta peaaegu kummitab.”

„Võib-olla ma poleks pidanud teda siia tooma?” küsis Tim tumedalt. „Ma ei teadnud, et see nii valusaid mälestusi esile kutsub. Ka mina armastasin Zeiid väga, aga ta on sinu tütar. Ma ei osanud arvestada...?”

Feb muigas kurvalt.

„Ei, ma ei lase tal ära joosta. Küllap me oleme õppinud koos sellega – oma kaotusega – elama.”

Talle meenus miski. „Kas sa oled kuulnud, et üks mees ja naine, kes kadusid Ifignea juurest, on tagasi. Nad rääkisid väga kummalisi jutte, aga on muidu elusad ja terved. Nad olla toonud teateid ka teistest, kes koos nendega seal olid. Üks neist olnud Zeii-nime line. Saad sa kontrollida, on see lobajutt või midagi rohkemat?” Nähes teise näoilmet, jätkas ta kiiresti. „Ma tean, et see kõlab

totralt. Aga ma ei ole ju sind varem igasuguse jamaga tüüdanud, see on esimene, milles on mõte. Pimedusevõlv, nagu vanades legendides. Ja deemoneid olla mäge des nähtud. Ja kalainimesed on lõunas jälle kaldale roninud. Ja Kõueratsanikud rääkisid, et Zaarhcis olla üks Pilvelinnus põlema süttinud.”

„Ma uurin.”

Sõnad tulid raskelt ning Feb teadis, et vend andis lubaduse. Ta astus teise juurde ja pani talle käe õlale.

„Läksime?”

Teine noogutas. „Hommikul tulge koos Mäggiga teda vaatama, enne ei ole mõtet. Mina tulen homme. Praegu pean lossi minema – kuberner vahib seal mind oodates küünalt ja higistab.”

Nad lahkusid keldrist, sulgedes teel kõik rasked uksed.

—

KATKESTUS

*

Sel ööl nuttis Zeii end minu kaisus magama. Olin küll puruväsinud – jah, lisaks uute seikluste ootusele tulid kibeda vastikusega kurku tõusva klom bina meelde ka kõik need peavalud, mis ma Hackeli pärast olin saanud – ent sellele vaatamata tegin plaane, kuni unenäod ja tegelikkus segunesid veidral viisil, nii et ma enam midagi ei jaganud. Lõpuks olin sunnitud endale käsu andma magada, ja nii ma siis uutesse painajatesse sukeldusin, kuni valgus ja kohvilõhn mind üles ajasid. Zeii, minu T-särk ainsa riietusesemena seljas, pakkis seljakotti, tõsine kurd suu ümber. Sain möödaminnes kiire musi, kui ta siin-seal kappides tuustis; teda kaissu haarata ma ei proovinudki, sest selleks ajaks, kui unesegasena käed välja oleksin sirutanud, oli ta juba teises toa otsas.

„Ütleme, et mu vanaema jäi väga haigeks ja vajab hoolitsust,” seletas ta riideid valides. „Et sellepärast peame kiiresti ära sõitma.”

Sulgesin uuesti silmad. Meie paberid olid küll korras, ent kuidas ta ära ei harju, et siit maalt minemasaamiseks kulub tavaliselt aega? Aga ega mul paremat plaani ei olnud.

„Jah, aga me peame valetama, et teadsime seda juba mitu nädalat, ainult lootsime, et asi nii hulluks ei lähe. See ei kõla eriti usutavalt, aga mis teha. Igatahes peame kohe linna minema.”

Ta tegi vastikusgrimassi, aga noogutas.

Ja ega muud sellest päevast rääkida polegi. Seletamine sugulastega, iga suguste lepingute ja lubaduste ringitegemine, mõningate asjade ostmine – ja koju tagasi.

„Heldus, ma juba natuke kahetsen, et siit ära läheme – ja sulle on see kodu,” ütles Zeii toas pilku ringi käia lastes, kui endid voodisse kerisime et järgmist „ülekanne” oodata.

*

TERVITUS

„Kas kutsun ka Zeii ühendusse?”

KUI TA JUST SOOVIB.

Ta loomulikult soovis.

MINU ARUSAAMINE VAHEMAAILMAST ON EMPIIRILINE. MA OLEN ETTEVAATLIKULT KATSETADES JA JÄLGIDES LOONUD ENDALE SEDA MINGIL MÄÄRAL KIRJELDAVA MATEMAATILISE MUDELI, ENT MÕNINGATE SEOSTE PEALE TULIN MA ALLES EILE, KUI MINU LOODUD ÜHENDUS TÄIENDAVAIK HÄIREID TEKITAS. OLEN JUBA OMA PLAANE KORRIGEERIMAS

„Kuidas sa maailma jälgid? Kas nagu minu oma? Seal ei olnud ju mingeid seadmeid, mille kaudu sa seda teha võiksid?”

SMEETET ON PALJU RASKEM JÄLGIDA KUI SINU MAAILMA, KUIGI KA VIIMASE PUHUL ON ASPEKTE, MILLEST MA ÜLDSE ARU EI SAA. GECISTII TEHNOLOOGIAST TULENEVAID EFEKTE ON VÕIMATU SELETADA ILMA MATEMAATIKATA, KUID PÕHIMÕTTELISELT PEAKS SEE LUBAMA INFO JA ESEMETE LIIKUMIST VAID PÄRIS- JA VAHEMAAILMA VAHEL. MA EI TEA, MIDA RUSTEROS VEEL TEGI SELLEKS, ET AJU ALL ASUV GECISTII MAATRIKS LUBAB MUL JÄLGIDA ERINEVAID MAAILMU

„Kuidagi peegelduv informatsioon?” riskisin pakkuda.

OLEN SEDA KAALUNUD. KUI MA LOON VAATLUSKANALI SÜNDMUSTENI, MIDA JÄLGIDA TAHAN —

Tema edastatud kujutluspilt sarnanes kõige rohkem vast tugeva tuulega sigareti otsast üle metsade ja aasade puhutavate tuhahelvestega, mis imepisikestena keerlevad kuhu juhtub, kord tihedamalt, kord sadu meetreid üksteisest eemal, mõni paar minutit keereldes, teised pea kohe kadudes. Ja iga tuhakübe oleks siis nagu tema silm.

SEE, MIDA SINA NÄED, ON NIIGUINI MINU POOLT SULLE VASTUVÕETAVALE KUJULE ÜMBERARVUTATUD KUJUTIS. ENT ISEGI... SINU JAOKS ARUSAADAVAKS LIHTSUSTATUNA VAST PEEGELDUSI, INTERFERENTSI VÕI LEKKIMISI ARVESTADES ON INFOT MAA PUHUL UMBES 15 SUURUSJÄRKU ROHKEM, KUI PEAKS OLEMA

Selge – minul sellega oma pead vaevata ei tasunud. „Kas täna näitad ka Smeetet?”

JAH. SA NÄED NEID OLENDID JA SÜNDMUSI, MIDA ALGUSEST PEALE KAVATSESI NÄIDATA. MA EI OLNUD KINDEL, ET SUUDAN NÄIDATA NEID MIDAGI ARUSAADAVAT JA MÕTESTATUT TEGEMAS (SEL JUHUL OLEKSIN NÄIDANUD KOLLAAŽI VANADEST SALVESTUSTEST). ENT HAKKAS JUHTUMA. ARVUTUSED NÄITAVAD, ET OLIN TAHTMATULT KATALÜSAATORIKS

„Olgu näita. Muide – enne kui sa alustad – mis on Pilvelinnused?”

(NAER)

ÜHENDAN

—

Hütt puhkas öö mustale sametile külvatud tähehelmete valguses, kaota des päevast soojust mööda künkanõlvu puhavas tasases briisis ning nagisedes tasakesi, otsekui vesteldes põldhiirte ja gekodega, kes mööda ta vanadusest kõmmeldunud palke liikudes oma pisikesi asju ajasid. Üksik suurem loom vaatas eemalt metsaservalt inimese elamist ja käändus kõrvale, mis sest, et mingit ohtu ta ei haistnud – nii oli juba kombeks olevustel, kes mäletamata aegadest nendele veidratele kahejalgsetele ka kulinaarset huvi olid pakkunud. Öölinde tiivalöögid lõhes tasid kusagil õhku, rebane hüppas saagi suunas, puult kukkus käbi – see oli elu, kõik see, mida piisava tundlikkuse puhul võis tajuda, mõnikord nii nõrgalt, et selle üle juureldes ei saanud ise ka aru, kust teadmine tuli, ent see ei olnud mitte see, mis pani mehe hütis korruga õhku ahmima ja une segaselt istuli tõusma. Hütiasukas toetas paljad jalad põrandale, mas seeris kätega nägu, püüdes ärgata. Ta vaatas igituttavaid vasknõusid pliidi ääres, korralikult ukse kõrvale naelutatud põdrasarvedele asetatud relvi, kaltsuvaiba mällusööbinud mustrit ja teadis, et peab minema. Ta tundis valusid ristluudes ja nõrkust põlvedes, teades imehästi, et tal pole midagi häda, vaid keha annab mõista, et ei viitsi liigutada, ta mõtles kes teab mitmendat korda, et tal oleks ammu aeg endale sell otsida, ta rahus tas paari sõnaga koera, kes hoomas pelgalt, et midagi on juhtunud ja uri ses, nuuskides õhku ja püüdes taibata, kust oht tuleb, ta libistas käe üle tekiks oleva loomanaha, masseeris noorukina saadud armi kõhul ja adus, et ta vaim on juba teel.

Ta valas endale kaela tünnitäie päikesest veel leiget vihmavett, sättis end kiiresti valmis, selgitas koerale, et too peab koju jääma ja astus kiirel sammul mägedesse. Pigem vaistu kui meeltega orienteerudes astus ta üle kogu aeg kivisemaks muutuva lausiku tõusu. Läks jahedamaks, kui ta lähenes lumepiirile, harva tabas ta jalga nüüd sammalt, krudisedes ena masti teravatel kaljudel. Koidu ajaks oli ta kõrgel mägedes, selja taha olid jäänud liustikud ja sakiline hari kuristike vahel. Kui idataevas ahetama hakkas, ronis ta laia kurusse, ta haistis lõkkesuitsu ja teadis, et teda oodatakse. Tuld ennast nägi ta siis, kui oli juba väga lähedal, see põles tumeda mäeseina ees murrus, nii et kogu valgus neeldus, ja suits sulas ühte seinaga. Nüüd tundis ta ka kange tee lõhna, suur karusnahka mässitud kogu urahtas ta peale ja ulatas aurava tassi.

„Üüxan. Ole Päris. Mis lahti?” ütles tulija tassi vastu võttes.

„Unkas,” teise kõne oligi urin, ta häälendas sõnu aeglaselt ja hoolikalt, et teda üldse mõistetak. „Päris sinagi. Põrgu avanes, neelas inimesi. Me katsu’ nad ära tuua.”

„Millal?”

„Sa ju tead.”

„Kust nad pärit on?”

„Ei tea. Mitte meilt. Kusa’lt pimedatest maadest. Neil on härjavankrist kaks korda suurem metallist

ja klaasist liikuv asjandus. Aga see ei taha maastikul hästi liikuda. Nad rumalad. Jooksid laiali. Mõned juba neelatud, mõned lihtlollusest surnd.”

„Kuidas Värav on?”

„Siin. Libiseb meist üle päikesetõusul.”

„Palju neid on? Millised nad on?”

„Ei taju täpset arvu – seega üle kahekümne. Inimesed on. Igasuguseid, aga enamik on noored, neist omakorda enamik napilt lapseeas väljas naised. Mingid voolud on valesti, mingi potentsiaal ei ole õige. Aga mudu poleks see arvat'sti juhtundki. Lähemale jõuame, siis ehk oskan rohkem öelda.” Kahemeetrine natuke ahvi meenutav mehemürakas raputas õlgadele laotatud piisoninaha maha ja pakkis ilusti kokku, kallas veel oma tassi potist täis ja ilmse kahetsusega kustutas jäägiga lõkke. Ta nuusutas õhku, pilutas silmi ida poole ja noogutas, osutas siis kaljudele pea kohal, kus varjud võtsid lähemal uurimisel ebaloomuliku tumeda kuju, väändudes valedes kohtades pruunikas-roosal graniidil.

„Hüvasti pärismaailm, tere Põrgu.” Nende ümber laskus udu ja koidik kadus, asendudes tugevama, kindla allikata halli valgusega. Nad seisid kivi-klibuga kaetud nõlval, oli niiske ja tuuletu. Mõlemad haistsid õhku, siis kontrollisid varustust, vaatasid korraks teineteisele otsa ja laskusid allapoole, sihiks turritavad kaljud, millede jalamil oli samast jalge all leba vast kivist viltuvajunud ja sammaldunud ehitis. Nad sisenesid läbi rohka kalt tahutud ukseta ava katuseta õue, selle keskel oli suur kivilaud ja seal ümber seisid mõned inimesesarnased kogud, kes neile lühidalt noogutasid.

„Tere, Smeete rahvas,” pöördus üks kogu nende poole. „Olgu Päris teiega.”

„Tere, deemonid.” Mehed astusid lähemale. Kui nemad olid mõlemad nahk setes riietes, Unkas üle keskea, pisut hallendavate hõredate tumede juustega ja heleda päevitunud nahaga, Üüxan raskesti määratletavas täiskasvanueas, nägu ja peopesad hallikasvalged, muu, mis nähtaval, kaetud madala valkja karvaga, siis need, keda nad siin kohtasid, olid kaetud omaenese mustjasviolette kahuse karvaga, seljal aimus sinist, vurrudes ja habemes punast. Nad olid enamvähem Üüxani kasvu, liha-selised, punaste silmadega ja nende suud avanesid palju kaugemale mööda põski tahapoole, nii et huuled olid vähemasti kolm-neli korda pikemad kui samade proportsioonidega inimestel.

Üks neist osutas lauale laotatud kaardile, ta hääli oli kähe ja väga madal bass, kuid kõne selge ja hästi artikuleeritud.

„Siire toimus kusagil Keelatud Maailmades. Me ei tea, kus. Nad on siin, selles ringis,” – ta osutas kaardile joonistatud ovaalile – „mis algab siit samast ja ulatub Vargikaljudeni ligi sada kilomeetrit sinna.” – käeviibe üle õla – „Ala laius on kuni kuuskümmend kilomeetrit. Meie nõid jäl gib neid, ma usun, et seda teeb jõudumööda ka Üüxan,” – noogutus mehe poole – „aga siin me täpset asukohta loomulikult ei leia. Ma pean kõige otstarbekamaks, et läheme kõigepealt ahelikus läbi ala, teie hoiate keskele kümnekonna kilomeetri kaugusele teineteisest. Ükskõik kes nad on, on ilmselt parem, kui teie nendega suhtlete, muidu tuleb kiljuvaid olevusi mööda kõndu taga ajada ja mõni saab veel infarkti; ja võib-olla on neil mingeid vastikuid tundmatuid relvi.”

„Me läbime päevas 70-80 kilomeetrit, kuid otsides tuleb edasijõudmist vaevalt 20.” Unkas uuris kaarti. „Vargikaljudeni neli päeva ja kui me ei leia, tuleme ringiratast tagasi. Kahest kümne päevani. Elavad nad selle üle?”

„Dieedi elavad üle – aga sa peaksid inimesi meist paremini tundma... arvestades, et nad on ilmselt inimesed. Ja kui nad ei ole nii uskumatult tõlbid, et vett ei leia. Aga vabandust – sa küsisid ilmselt põrgu stabiilsuse kohta – mingi uus faktor on tekkinud, see on nüüd kindel. See on kasvanud aastast aastasse sellest ajast kui me seda esmakordselt märkasime. See on mõjutanud nii tormide sagedust kui võimsust. See, mis toimub, ei ole iseenesest midagi erakordset, hullemaidki aegu olnud, aga seekord kipuvad mõned rõngutajad nähtusi seostama just tundmatu faktoriga. Kaug siirdeid ei ole olnud ju sajandeid, sellel suunal aastatuhandeid.”

„Nii et sa ei riski ennustada? Mõned süüakse ära, mõned neelab maa, neid võidakse heita ka tundmatutesse maailmadesse. Osa hukub nii sama ja kui nad laiali jooksevad, jõuab vaevalt mõni Hallideni?”

„Nii see on.” Deemon, kes nendega oli rääkinud, pöördus pisut ja võttis maast kaks tumedat

küütlevat silindrit. Olevus ei erinenud teistest oma sugustest peaaegu millegi poolest, tähelepanelikul vaatlemisel oleks ehk silma hakanud, et ta hõredatest rõngastest metallvööl ja õlarihmadel oli rohkem elemente. Paar teist deemonit lasid kuuldavale madala, kuul mispiiril vibreeriva urina, ta vahtis neid raskel leekival pilgul ja nad jäid vait.

„Meie hulgas ei ole täit üksmeelt,” lausus kõneleja kurvalt. „Aga mina olen Vanem. Need on meie sidevahendid. Me ei anna neid teile meel sasti... ja loomulikult laseme vanduda, et annate need pärast selle Otsingu lõppu tagasi. Aga olukord on piisavalt ebaharilik ja me tunneme teid aastakümneid. Me vajaksime ju praegu rohkem helde, aga kust neid võtta? Mida me teilt selle eest tahame? Näha ja teada kõike, mis te teada saate. Hea oleks, kui meile jääks uurimiseks nende esemeid, aga seda võimaluste piires. Mitukümmend korda on viimase poole sajandi jooksul meie linnadele langenud kuuma tuhka ja seda ei ole juhtunud üksteist tuhat aastat, kui oli viimane Suur Must Torm. Me oleme mures.”

Mehed vaatasid silindreid, siis sirutas Unkas käe, Üüxan heitis talle kiire kõõrdpilgu ja tegi samuti. Silindrid olid kerged ja nagu tulised.

„Me oleme näinud, kuidas te neid kasutate.” Unkas lausus selle kui küsimuse, ootavalt deemoni poole vaadates.

„Suru vastu meeleskohta ja mõtle meile,” mõrise karvane olevus hetkeks ette näidates. „Kui hakkab imelik, võta peast eemale, ühendus katkeb. Harjutada pole aega, aga kõik on selle selgeks saanud. Ma käin veel nõia juures, teie võite minema hakata.” Ta keeras kannal ja kadus taha poole sammaste vahele. Mehed väljusid ehitusest ja istusid korraks sammaldunud kividest trepile.

Üüxan keerutas saatjat käes. „Paljud inim'd on seda katsuda saand?”

„Vanades lugudes mõned. Ei keegi, keda meie tunneme.”

„Ta'i last meil vanduda. Aga kuhu me sellega ikka lähaks?”

„Jah. See saab muide mõne nädalaga tühjaks ja on peale seda täiesti kasutu. Deemonid oskavad neid laadida. Azrael rääkis seda juttu rohkem omadele. Mis kuum tuhk? Keegi pole kunagi nende elupaigas käinud.”

„Kuidas nad neid... faktoreid mõõdavad?”

„Ei tea. Kuidas sina siiret tajud? Deemonitest teatakse üldse väga vähe. Sina said heldiks oma eriliste tajude ja saatuse pärast, mina... aga sa tead. Nad on vanad ja targad. Nad lasevad meil olla. Hea, kui meie abi vajavad.”

„Sina tunnend teooriat, minu jaoks on see täiesti arusaamatu. Ma lihtsalt tean, kuhu astuda.” Deemonid väljusid hoonest ja astusid vasakule ja paremale üle kõnnu minema. See, kes meestega rääkinud oli, peatus nende selja taga.

„Kolm on surnud, kolm surevad mõne lähema tunni jooksul. Kümme on koos, kuus laiali. Hoiame viiekilomeetrist vahet, mina tulen teie vahel.” Ta vedas kaardil kiiresti küünega jooni, kui mehed olid vaatama pöördunud. „Minge. Minul on veel veerand tundi aega. Kolme tunni kont rolljooned on siin.” Ta küünejälgedest jäid kaardile helendavad triibud. „Arvestame neil raportitega, see on meie viis. Muidu aga nii, nagu tavaliselt – nelja päeva pärast Lohenõlvade hütis, ja kui jälgi näete, minge neid mõõda.”

Ta astus uuesti ruumi sisse.

Mehed tõusid ja hakkasid astuma. Nad tundsid radu, nii et esimese mõni sada meetrit sammusid nad kõrvuti, siis pidid nende teed hargnema hakkama.

„Ma ei ole kunagi aru saanud, miks nad meid ja siiasattunuid õieti aitavad?” küsis Üüxan vaikselt.

Mõnda aega astusid nad vaikides, siis lausus Unkas: „Sa küsid seda iga kord. Kahte põhjust me teame, kolmandat võin aimata. Esiteks on nad, nagu kõik vanad rassid, oma julmal viisil head.

Võitlused muutuvad rutiiniks ja nad ei tee rohkem kahju kui just vaja; kurjus sureb ruttu. Teiseks on neil igav ja nad on uudishimulikud... vähemalt mõned neist. Ja... Nad on vist kuidagimoodi väga haavatavad. Heameelega lööksid nad vahemaailma ukse üldse kinni, aga see on nähtavasti võimatu. Nad tahavad teadmisi ja siin toimetamist kontrollida, ise varju jäädes.”

Üüxan vangutas pead. „Mina suudan inimesi ära tuua ja sellest mulle piisab. Sina mõtle – mõnikord ma tahan teada, miks kõik sünnib.”

Unkase rada oli hakanud teisest eemalduma, ta naeratas kraesse ja pöördus, et kaaslasele viibata.

„Olgu Päris sinuga.”

Mõnekümne sammu järel pöördus Üüxan veel kord.

„Unkas! Miks nad kaarte joonistavad, kui siin peaaegu kunagi kaks korda samasse kohta sattuda ei saa?” hüüdis ta teisele järele.

„Ähh,” löi Unkas vaid naerdes käega ja kadus oma teed sammudes aegamisi uttu.

—

KATKESTUS

Eelviimane õhtu kodus ei erinenud suurt millegagi eelmistest, peale selle, et reisipalavik hakkas meid juba oma võimusesse võtma.

Ma ei mäleta, et oleksime sel õhtul Hackeliga üldse midagi peale tervi tuste vahetanud, ta „lülitas saate” kohe sisse.

—

Läheneb lemb, mil sind silitan süles,

lõime alt leian ja soojendan üles.

Ükskord läheb looja ka jumala silm,

leekivalt-liibunult sirutub ilm...”

„Hak! Pea lõuad! Kõle piinav on sind kuulata, nagu rikkis pumba kääksumine. Oled sa kunagi kuulnud, et sellel laulul oli viis ka?”

Mees, kes lõkke kohal pottide ja pannidega askeldas, selle juurde täiesti võimatult ebumusikaalselt laulujoru üürates, vaatas naerdes teise poole, kes masinast koli välja tiris, parasjagu kasukaid tuulduma sättides.

„Ainuke häda on publik, täpsemalt selle puudumine. Mulle meeldib laulda mägedele, taevale, lumele...”

„Need ei kuule sind õnneks jah. Võid ainult mõne hulkuva demoni ligi meelitada, aga see oleks sulle paras.”

„Paraku vaevalt ta valib toitu kuulmise järgi, nii et mis rõõmu sul sest?”

„Ohh. Aga ka tõsiselt – siin mägedes kajab hästi, su röökimist võidakse kuulda miilide taha.”

„Jäta, Ludas. Mootorit samuti. Õnneks ei tule lumepiirini mitte keegi. Isegi kalainimeste esimeste patrullide teedest peaksime olema tunduvalt kõrgemal.”

Mõnda aega vaatasid mõlemad lõunasse, kus neist mõnesaja meetri kaugusel lõppes lumi, laugelt laskuval tasandikul algasid samblikud, mis lumeveest ojade vahel läksid tasapisi üle võsaks, kuni veelgi kaugemal tumendas mets. Ludas kummardus ka hetkeks kolmjalale seatud pikk silma kohale ja uuris tähelepanelikult maastikku.

„Seal udus, umbes sada kilomeetrit siit peaks olema Fort Kentrenda, vana klooster, kus elavad demonid. Isegi seda suudan ma uskuda, kala inimeste patrulle aga mitte.”

Hak tõstis panni kõrvale, viskas tee vette ja hakkas taldrikuid valmis sättima.

„Usud sa, et me üldse kedagi näeme?”

Ludas oli taas peadpidi masinas. Ta vastas alles siis, kui lõkke äärde maandus.

„Tsentuurio usub, ja sellest mulle piisab. Ja selge, et tsentuuriolle on seda rääkinud keegi teine, võib-olla kuberner ise. Või mine tea, mina oletada ei riski. Igatahes on see just see liustik, Laamakeel.

Kõueratsanikud käivat aeg-ajalt nii kaugel. Karriidid ei ole arvatavasti käinud. Ega mullegi rohkem pole öeldud, kui sulle – kuidagi kusagilt on pealiken jõudnud sõnumid, et Racestese mehed peaksid siin kellegagi kohtuma. Ja siin me nüüd siis passime.”

„Ma kartsin kogu aeg, et ündid...”

„Nad on meist eemale hoidnud. Loodan, et see nii jääb. Kaks kümmend aastat on Fort Dezhgihz seal lumes, nad pole kordagi lähedale tulnud. Vaesed vennad seal, aga vähemalt on meil nüüd sihukesed masinad. Me ei ole ka näinud ju ühtegi inimest siinpoolel küljel.”

„Kas nad üldse ei suhtle?”

„Nad on meie omasid hoiatanud lumelaviinide ja ohtlike kohtade eest peale seda, kui sõdurid kord ühe poolsurnud tüübi kusagilt mägiojast välja tõmbasid ja ellu äratasid. Paar korda on juhtunud teineteist aitama.”

„Oskavad nad rääkida meie keelt?”

„Mõned. Mitte kõik.”

Eemalt üle lume lähenes kaks meest, Ludas ja Hak heitsid neile ainult pilgu, siis jätkasid oma tegemisi. Mehed tulid istusid lõkke äärde ja võtsid vaikides teed.

Hak uuris neid vaikides, Ludas samuti, nad vahetasid pilgu, ja Ludas küsis:

„Kas juhtus midagi?”

Natuke vanem mees, kes tundus tähtsam olevat, noogutas süngelt.

„Ündid.” Ta käed värisesid.

„Me rääkisime minut tagasi, et nad ei suhtle meiega,” pomises Ludas õnnetult. „Ja?”

„Nad käskisid meil end koristada.”

„Kuidas?”

„Nad ütlesid, et kui me kohe ära läheme, siis nad lasevad meil minna.”

Ludas kaalutles hetke.

„Räägi järjekorras.”

Mehed olid end natuke kogunud.

„Ega midagi eriti olegi. Tulime läbi kuru tagasi, kui nad otse lumest meie ette kerkisid. Tõmbasime oma ammud vinna, aga nad ainult seisid, umbes viiemeetriste vahedega, neid oli vähemalt kümme. Üks hüüdis meile, me ei saanud kohe aru, aga nad kordasid ja ta ütleski, et kaduge siit.”

„Kus see oli?”

„Siinsamas nõlva taga, vaevalt kakssada meetrit. Olime tagasiteel. Nad on meid jälginud.”

Ludas mõtles hetke, siis tõusis.

„Ma lähen räägin nendega. Kui ma tagasi ei tule, tuleb teil nende korral dust täita – sõitke minema. See on käsk.”

Ta asetas demonstratiivsete kaalutletud liigutustega relvad maha ja astus üle lume sinnapoole, kust mehed olid tulnud.

Ta peatus nõlva harjal, uuris ümbrust ja hüüdis:

„Hei, ma tahan teiega rääkida!”

Ta läks aegamööda edasi, püüdes aru saada, kus teised peituvad. Tema ette kerkiski otse lumest kaks kogu.

„Mine tagasi,” kostus tume urin. „Lahk’ge siit. Kohe.”

Ludas tõstis tühjad peod.

„Me tuleme rahus. Meil ei ole teiega vaenu. Me vaatame natuke tasan dikku ja läheme. Me ei soovi siit maalt midagi, ja me ei jää siia kauaks. Kes te olete?”

„Te nimetate meid ündideks. Meil ei ole millestki rääkida. Lahkuge, kuni... elus olete.”

„Me ei soovi teile halba,” kordas Ludas. „Võib-olla on midagi, mida te vajate, ja mida me saame teile anda?”

„Kui oleks, oleksime selle juba võtnud.” Tundus, et pikk lumine kuju muigas. „Teie tulek tähendab pahandusi, nii et lahkuge.”

„Me lahkume. Aga teile ei tekita mingisugust kahju, kui oleme veel mõne päeva siin mäenõlval? Me ei lähe kuhugi mujale, meid ei tule juurde ja me ei jäta siia midagi.”

Vaikus venis minutini.

„Miks te tahate siin olla?”

„Me tahame vaadata alla tasandikule, seal peaks sündima varsti midagi huvitavat.”

„Mida võib seal sündida? Räägi!”

„Me oleme Käärfare kuninga teenistuses. Kuningas tahab teada, kas mõned tema vaenlased ei käi nii kaugel lõunas. Kui ei käi, ei ole meil siia rohkem asja. Kui aga käivad, tuleb meil midagi ette võtta. Kui me näeme, et tema vaenlasi siin ei ole, siis ei tule me mitmeid aastaid siia vaatama.”

„Kas te olete sellest kindlusest põhjakaares? Harjast kolm korda mada lamad kaks tippu, nende vahel lame kungas, mida mägioja poolitab?”

„Ilmselt mõtled sa Fort Dezhizit? Jah.”

„Mida kuningas teeb, kui ta vaenlasi siin on?”

„Noh, otseselt midagi. Sõda praegu ei ole, üle paari mehe nii kaugele saata ei ole võimalik. Pigem tuleks siis siin liitlasi otsida, sest kuningas on hea ja tema vaenlased halvad. Küllap nad lähevad tülli nendega, kes siin elavad.”

„Mis juhtub, kui te tagasi ei tule?”

Ludas kõhkles hetke.

„Ka eriti midagi. Varsti saadetakse vast järgmised, kui need ka tagasi ei tule, siis suurem hulk inimesi asja uurima. Teid leitakse. Sõda teie vastu ei alustata, sest te olete liiga kaugel ja meie kuningale tähtsusetud. Pigem hoiatatakse meie sõdureid mägedes, et kui ünde nähakse, tuleb küsi - mata lasta, ja see võib jääda sajanditeks nii.”

„Miks te arvate, et just siia teie vaenlased kogunevad?”

„Ei arvagi. Me jälgime maad niikaugemale, kui siit näha on?”

„Ja tunnete ära vaenlased?”

„Meil on seade, mis aitab silma. Näib, nagu tooks asjad lähemale.”

Olend vaikis jälle minuti.

„Ma olen sellistest kuulnud. Ma tulen sinu laagrisse, ja sa näitad seda mulle, samuti teisi asju, mis teil on. Me räägime. Niikaua, kui me räägime, võite jääda, aga laagrist ei tohi te rohkem lahkuda, ja lähete tagasi sama teed, kui tulite.” Ünd viipas talle, et ta minema hakkaks.

„See sobib,” ütles Ludas ja pöördus laagri poole tagasi.

Mehed tõusid püsti ja jälgisid teda pinevalt, kui ta tuli. Keegi ei liigu tanud. Ludas pakkus lumeinimesele istet ja valas ühte kruusi tulist teed.

„Ettevaatust, see on kuum,” hoiatas ta seda uustulnukale ulatades. Too võttis tassi vastu, maitstes ettevaatlikult ja noogutas siis tänutäheks. Peale seda, kui ta lume maha oli raputanud, oli ta lihtsalt suur valgesse karusnahka rietatud mehemürakas, ainult et ta oli teistest palju kahvatum ja kaetud hallikasvalge karvaga, niipalju, kui seda näol ja käeselgadel näha oli.

Ludas astus pikksilma juurde ja uuris maastikku, viipas siis teise lähemale ja selgitas, kuidas seadet kasutatakse. Peale paari katset tabas ünd õige asendi ära ja pööras imestusega läätsi ühele ja teisele poole. Ludas selgitas talle optika põhitõdesid ja ünd kuulas teda katkestamata. Siis asusid nad auto kallale. Päike oli vajunud madalamale, Hak vaatas järjekordselt ringi, ja segas siis vahele:

„Vabandust. Ludas, inimesed, keda me ootame, on vist kohal.”

Ludas uuris kaugusi, siis viipas ündi lähemale ja juhendas, kuni temagi pildi kätte sai. Ünd silmitses vaheldumisi kujutist, siis puuris pilgu kaugusesse, kus vaevalt oli eristatav mustade punktide rida.

„Kas teil on neid veel?” ta osutas aparaadile.

„Kindluses.”

„Ühel päeval saadan ma kellegi kaupa tegema, mõelge välja hind.”

„Me teeme seda.”

Teine noogutas, nagu oleks kokkulepe juba sõlmitud.

„On nad varem siin käinud?” küsis Ludas kaugusse tulijate poole viibates.

Ünd ei vastanud.

„Neid karvaseid, suurte kasukatega, igalpool äärtes karusnahksed ribad, kutsume meie kõueratsanikeks,” jätkas Ludas. „Neid muid, kes väik sematel hobustel on, nimetame karriidideks. Nad on meie naabrid ja meie vahel on rahu, aga me jälgime valvsalt üksteise tegemisi.”

„Kas te neid vaatama tulitegi?”

„Jah.”

„Miks?”

„Me tahame teada, mida nad teevad siin, nii kaugel kodust.”

„Kust te teadsite, et nad tulevad?”

„Ma ei oska sellele vastata,” laiutas Ludas käsi. „Kuninga spioonid on seda kusagilt kuulnud. Mind

saadeti vaid kontrollima, kas kuuldus tõe le vastab.”

„Mind saadeti teid ära ajama.”

„Kes saatis?”

„Deemonid.”

Ludas vaikis pika hetke, mehed lõkke ümber vahetasid pilke.

„Deemonid...” sai Ludas lõpuks taas sõnad suust. „On neid üldse olemas? Sajanditevanused lood...”

Hak okulaaride taga ohkas kuuldavalt. Ta toon oli erutusest laulev. „Suured, mustad, karvased...”

Ludas lükkas ta kõrvale ja vaatas pikksilma, ajas siis end aeglaselt sirgu.

„Preestrid räägivad nendega...”

Ünd noogutas. „Sellepärast siis. Te olete meid aidanud. Aga nüüd olete te näinud kõik, mis teil näha oli. Kaduge siit. Kohe.”

Ta sammus tagasi vaatamata üle lume minema.

Mehed vaatasid ootavalt Ludasele otsa, mees omakorda oli mõttes sevajunult ündile järgi vahtima jäänud. Pilke tajudes ta nagu ärkas.

„Meil ei ole siin enam midagi teha,” ühmas ta. „Lõke kustu, asjad kokku ja minema. Liigutage!”

– *KATKESTUS*

Lumised nõlvad hajusid, ent Hackel jäi tajutavaks.

VÄRAVAD ON AVATAVAD. HOMMEÕHTUSEL TERMINAATORIL

Just nimelt „terminaatoril”, mitte „päikeseloojangul”, sest kujutus pildil, mille ta mulle edastas, roomas pimeduseviirg üle Maa, nagu jälgiksin ma seda väga kõrgelt, pea kosmosest.

*

Ma ei ole kunagi päris täpselt aru saanud, miks reisijuttudes loetakse põhjalikult üle, mis kõik neil seljas ja kaasas on. Ju on selles mingi soov tõestada, et oleme tublid ja asjad läksid nii, nagu nad läksid, kindlasti mitte sellepärast, et me korralikult ei valmistunud. Tõsi ta on, et kui ma just veoautot kaasa võtta ei tahtnud, tuli mul pisut mõelda, et mitte nagu jõulu vana loll vend kasutu tráni all vankudes vahemaailma astuda. Püss, neli magasini, kõik agedide padrunid ja hunnik kohalikku toodangut, kaks TT püstolit paarisaja padruniga. Ja igasugused muud vidinad, alates Šveitsi armee noast ja välgumihklist, lõpetades niidi ja nõelaga. Jällegi sõja väelastelt pärit lapilised tunked seljas, seljakotid õlal... Kui mult küsitaks, millised kolm asja võtaksin Kuule kaasa, vastaksin loomulikult, et konjaki, litsi ja raamatu, tegelikult aga vajaksin hoopis täiskomplektset raketti, et sealt ka kunagi tagasi saada, sest mida põrgut ma Kuul peale hakkan? Aga see nimekiri, millest koosneb üks töötav kuurakett, venib juba kilomeetrite pikkuseks...

Segasevõitu rabelemine, sest kuidas teisiti nimetada toalillede ema juurde viimist? Naabritädi löi risti ette, kui Zeii lubas pärast kassidelt küsida, kas ta neid ikka korralikult toitit (raha ta selleks sai ja tüdruk kräunus loomadega vastamisi, neile selgeks tehes, kust edaspidi süüa saab). Kuni selleni välja, et sõpradele ja õemehele selgeks teha, et me ei vaja küüti lennuväljale. Naerukoht, kuigi ma oleks eelistanud muidugi lennureisi...

Ei ole lihtne kolme päevaga korraldada kogu elu ümber nii, et sa lähed ja mõnda aega seda rohkem ei mõjuta. Midagi vajalikku jäi kindlasti tege mata ja mittevajalikku sai tehtud, väike lohutus, et lõpuks saavad kõik asjad suurepäraselt ilma sinuta toime, ja viltu läheb Murphy seaduse alusel hoopis see osa, millele sa erilist tähelepanu ei pööranud, eeldades, et see on niigi korras.

Seega siis – valmis või mitte, nüüd on minek. Seistes sellisena täisvarustuses suvila ees, taastus aastatagune tulekumeleolu. Ilm oli ka väga sarnane – külm ja vastik, niiske tuul sundimas kraed koomale tõmbama, madalad hallid pilveräbalad pahaendelisel taeval tormamas. Ma olen ammu aru saanud, kui kasulik on paljudel rahvastel laialt prak tiseeritav tava peale tulekut ja enne minekut natuke seista või istuda – inimesel kulub mingi aeg ka vaimus sinna paika või teele jõudmiseks. Venelastel on see taandunud juba peaaegu kasutuks formaalsuseks, teised, natuke primitiivsemad rahvad ikka munevad oma veerand tundi täis.

Me Zeiiga jagasime kogemust, millest paljud paarid on unistanud, ilmselt vaistlikult taibates, kui

määratult see neid aitaks – me olime näinud teineteise teadvust. Ma ei tea siiani öelda, kui palju on illusioon, kuipalju tegelikkus, et kõik lähedased inimesed võivad aeg-ajalt teine teist tajuda ka otsese kontaktita. Meid oli aidanud võimas tehismõistus. Kui me seal käsikäes seisime ja valmistusime uuele elule vastu astuma, ei olnud meil vaja rääkida, me mõlemad teadsime, et meenutame läinud imelist aastat.

Ka Hackel andis meile oma kümme minutit, nii et olimegi juba vaimus teel, kui loojangukuma murdus korraga suvila kohale kaarduvas suitsjas võlvis ja meieni hoovas udu. Vedasin tahtmatult ninaga õhku, sest nii vilets, kui inimese ja eriti minu haistmine ka oleks – erinevad maailmad lõhnasid ka nohu jaoks ärevusttekitavalt erinevalt.

OTSE EDASI

Meie taga sulas Värav taas uduga kokku ja olimegi teel, astusime reipalt üle hallide kivide. Alateadlikult otsisin vahemaailmas sarnasust koduga – et umbes siit peaks algama merekallas – aga midagi sellist ei olnud. Hüljatud ehitusplasti meenutavad liiva, mulla ja kruusakuhjatiseid laiusid igas suunas, niipalju kui näha võis. Seekord ei olnud seal sugugi soojem kui kodus ja puhus vinge, hootine tuul. Hackel pidi paar korda meie kurssi korrigeerima ja olime olnud teel oma kolm tundi ning läbinud umbes kümme kilomeetrit, enne kui udust hakkas paistma valge tuli, ja kulus veel tund, enne kui surusime end läbi Mulli survekardina ja meid võttis vastu troopiline leitsak. Veerand tundi hiljem vajusime higistades puupinkidele rohtunud legendikul varikatuse all. Viskasime selja - kotid lauale ja ajasime pealisriided maha. Kogu paik jättis hüljatud mulje, ent mitte täiesti, sest siin keskel oli natuke elumärke; ja tekkinud oli ka kaks üsna suurt valget ehitist, mis detailideta risttahukatena aasal kõhutasi. Pöörasingi esimesena pilgu nende poole, lastes tüdrukul olla – Zeii vaatas seda kõike muidugi hoopis teise pilguga, sest tema oli siin mitu aastat elanud. Ta silitas äraolevalt laua tolmunud plaati, pilk uita mas maastikul.

Nüüd avaneski ühe hoone küljel uks ja sealt tulid meie poole kaks inimest. Tundsin nad silmapilk ära, need olid Indomeo ja Alia. Neil paistis meid nähes olevat päris hea meel, vahetasime tervitusi ja nad kutsusid meid sisse. Muigasid tahtmatult, kui ukсед meie taga sulgusid – kogu hall ja selle tagune koridor oli täis pottides kasvavaid taimi. Ometi oli sees jahedam ja osa tagumisi, laboratooriume meenutavaid ruume olid üsna steriilsed. Jätsime suurema osa oma asju ühte tugitoolidega saali ja Alia võttis Zeii endaga kaasa, sellal kui Indomeo toppis mind järgmised kaks tundi kõikvõimalikest aparaatidest läbi, pannes kannatuse tõsiselt proovile. Kogusin juba mõttes musti pilvi ta pea kohale, kuid enne, kui halvasti käituma oleksin jõudnud hakata, lentsisime lehtlat meenutavasse kohvikusse, kus Alia ja Zeii juba ootasid. Ka Saathes ja veel kolm mulle tundmatut agedi istusid seal. Ja veel – kõik agedid rääkisid püüdlikult kääri keeles, tundes end küll ebamugavalt (seda hinda maksad, kui tunned ja kasutad elus ainult ühte keelt!), ent samas ka nautides olukorda.

Viskasin pilgu meie asjadele sealsamas kõrval saalis, vajusin siis lõpuks tugitooli ja asusin uurima kruuse mingi teega ja mitmesuguseid suupisteid. Üldiselt olin eelnevast torkimistest ja keemiast siiski nii tüdinenud, nii et kui otsustasin natuke kuri olla, polnud vastikut meele olu ja suhtumist üldsegi teeselda vaja.

„Kuule, Indomeo, ma olen üritanud küsida, mis vahepeal on toimunud. Seni olen saanud vastuseks ainult salapärase naeratuse, millest mul – kogu lugupidamise juures – siiralt kõrini on. Ja milleks oli mind vaja kaks tundi loputada – isegi maalased oskavad täitõrjet õrnemalt teha?”

Indomeo toppis suu pirukat täis. „Noh, suur osa sellest oli eee... pro fülaktika – kui tahad üle 30 aasta normaalne püsida, tuleb oma keha eest hoolit seda; ja see on lihtsalt hämmastav, millist saasta sulle sealt su maailmast selle aastaga kogunenud oli. Mõnda asja palus tehisaju teha. Miks, ma ei tea, aga kahju see sulle tegema ei peaks. Ta peaks muide kohe saabuma. Kas ta ei ole sulle selgitanud? Ta palus napolisõnaline olla, ei selgitanud tegelikult mullegi, öeldes, et lihtsam on kõik vajalik ära teha, kui sulle põhjendada.”

„Ühel päeval teen ma selle teile tagasi,” sajatasin piisavalt kujundliku sõna vara puudumisel kuues maa keeles. „Zeii, kuidas sul läks?”

Tüdruk naeratas: „Ei, mul pole häda midagi. Alia vaatas ka lapse üle – kõik on korras.” Nad

naeratasid teineteisele, ilmselt olid ühise keele leidnud, ja siis vaatas Alia minu poole, nagu oleksin halvasti kasvatatud koolipoiss – muidu armas, aga süüdimatu.

„Teile võib igas mõttes õnne soovida,” ütles ta pehmelt.

Noogutasin lühidalt ja vedasin suu korraks naerule, siis pöördusin uuesti Indomeo poole.

„Tehisaju – mismoodi tuleb? Ja kuidas teil on läinud pärast seda, kui aasta tagasi siit põgenesid lahku läksime?”

Mees vaatas mind kerge imestusega. „Muidugi sinu vana kehaga tuleb. Mõnikord, et vahet teha, kutsume teda Hackeliks – sina oled muide selle nime andnud? Katse aga... Tead, ikka on parem, kui ta ise seletab...” Ja märgates mu näoilmet, jätkas ta siiski:

„Me nägime lõhesid ja pragusid ning maa ju värises, ja kuna nii mina, Rusteros, kui ka smeeotelased teadsid, et kogu vahemaailm võib hakata segumasinaga sarnanema, ei olnud meil võimalik teid oodata. Nägime teid omas suunas minemas ja lootsime, et jõuate kuidagi jaamani. Me oota sime teid seal õige mitu tundi, siis – nagu olime kokku leppinud – tuli rong ja pooled läksid sellega minema, lõpuks tulime Rusterosega alla ja sõitsime kõik tagasi.

Jaam ja kogu ümbruskond oli muidugi julgeoleku ja valitsuse inimesi täis. Õnneks ei taibanud esimestel päevadel keegi toimuvast midagi. Oli isegi pisut kurbnaljakaid stseene, kuna mõned kahtlesid, et kas Smeete inimesed pole ka mitte mingi meie trikk. Paraku aga oli juba siis igal pool rahvast ja peamiselt see takistaski neil esimestel tundidel arvutit, Tehisaju hävitamast; ega keegi õieti ei teadnud ka, kuidas seda teha tuleks. Selleks ajaks aga, kui Väikese Käräja juurdlus peale hakkas, oli kogu metsaalune telke täis – tulijad esindasid erinevaid huve ja... mis seal salata, mõnel oli ka lihtsalt igav, aga igatahes muutis see sisuliselt võimatuks igasugused suuremad aktsioonid tolle kiiruga kokkuklopsitud preetorite juurdluskomisjoni poolt. Õnneks all keegi eriti ei käinud, sest Aju tegi natuke ilutulestikku.”

Ma ei saanud aru, kas oli tal raske kääri keelt rääkida või kõhkles ta, igatahes tundus tal jätkamisega raskusi olevat. „Sündmused kuhjusid üks teise otsa. Veenduti, et smeeotelased on „ehtsad”, ja kui olime oma loo rääkinud, oli üldine arvamus, et kuni on võimalus, et veel inimesi pääseb (kust ja mismoodi, on teisejärguline), ei tohi teha midagi, mis seda takis tada võiks, ja nii ei julgenud keegi kuude kaupa tõsta küsimust masinavärgi torkimisest. Sind ei leitud kusagilt. Toimusid debatid ja komisjon nuhkis Templis ringi, kuni tüdines. Meil oli ka omavahel mitmel pinnal lahk arvamusi ja Rusteros kadus peaaegu kohe, keegi ei tea, kuhu ta läks või mis tast üldse saanud on. Kui avastati gecistii munad, pöördusid osad toetajad meist ära, teise pundi saime aga juurde... Igatahes ma kardan, et toimuva kogu tähendus jäi ka suurema enamiku sellega tegelenud ini meste jaoks sügavalt hämaraks ja ega me ei kiirustanud ka ütleva.

Paljusid sa meist nimepidi tead? Eldrund, Rusteros, Saathes ja enamik meeskonnast said esimese hooga tegutsemiskeelu, Rusteros tagaselja ka pagenduse. Eldrund suri. Mul on ebameeldiv seda öelda, aga väga „õigel” hetkel (ta oli vana ja süda ei pidanud pingele vastu) ja see pani katse sisu uurimise tegelikult seisma. Sest nagu ma ütlesin, Rusteros põgenes. Avalikkuse pahameel langeski peamiselt neile kahele... Ja sellepärast laguneski meie meeskond – olime Rusterose ja Eldrundi peale pahased, sest asju õigete nimedega nimetades olid nad meid petnud... tegelikult hülgasid vanamehe kõik.”

Indomeo ohkas ja otsis taas sõnu. „Suure Käräja otsust võis ette näha – see oli hukkamõistev; toetust vaid 7%... Võib muidugi väita, et ega nad asjast ei rääkinudki, ainult põhimõtetest... Ma peaksin alustama kaugelt...” sattus ta veel rohkem segadusse ja läks siis mulle paraja üllatu sena üle inglise keelele: „Objektiivsele kasvumaksimumile järgnevas staa diumis tsivilisatsioonis on paratamatud teatud juhitamatud aktiiv susepuhangud, milliste toimimise koguefekt allub raskesti matemaatilisele modelleerimisele, kuivõrd praktiliselt võimatu on määratleda tasa kaaluoleku parameetreid. Protsess on ka tugevasti tagasisidestatud, kuivõrd laiad grupid Aias oskavad isiklikku motivatsiooni näha ühe sellekohase teadusharu tulemuste maatriksis, mille kõige lähem vaste teie maailmas on vast Isaac Asimovi psühhoajalugu...” Ta ütles seda järjest aeglasemas tempos, kobamisi, kuni jäi lõpuks abitult vait, mõtles sekundit viis ja rehmas siis peaga. „Ah, jätkem see!” Ta läks taas üle kääri keelele. „Igatahes nad vaidlevad siiani, aga taevas kaela ei kukkunud ja kuigi

katse jätkamine tunnistati äärmiselt ebasoovitavaks – meil teravamas toonis keelde ei olegi –, lubati enamik endisest tiimist „katse tulemusi süstematiseerima”. Smeete inimesi uuritakse... noh, sina nimetaksid seda poputamiseks. Kõik on hämmastusest keeletud, sest lõpuks on tõeks tunnis tatud, et nad on kusagilt teisest maailmast, aga kuna Smeete pole ju sinu aatomijõudusid kasutav tsivilisatsioon, jäid Katse sooritajad lolliks...”

„Sa üritasid enne mulle midagi selgitada?” tahtsin teada. „Mis see oli?”

Ta otsis taas sõnu. „Ma ei saa sulle edasi anda teadmisi, mis sinu omadest liiga kaugel on.”

„Ma sain aru, et sa ei osanud seda kääri keeles väljendada, ent akedis?”

„Jah, aga kui mõiste millegagi ei haaku... On sul momente, kus sa lihtsalt ei saa aru, mida me räägime?”

Ta ütles paar lauset omas keeles ja mul jäi vaid noogutada – ma nagu sain sõnadest aru, aga mõte ei jõudnud kohale.

„Ma räägin teadusladest, mis sinu – ja ka Smeete – maailmas ei ole veel sündinudki...”

Vaata – lühidalt – järgneva paari sajandi jooksul süvenevad meie rahva hulgas mõttetusetunne ja huvipuudus ning sellega kaasnevad para tamatult igasugused muud negatiivsed tendentsid, mis lõppkokkuvõttes viivad meie rahvaarvu vähenemisele järgneva poole aastatuhande jook sul. See on ühiskondade arengu loomulik protsess ja juhitematult oleks see vägivaldne ning rahvaarv kõiguks mitukümmend korda. Meie oleme oma kolm-nelikümmend tuhat aastat suutnud hoida planeedi elanikkonda kolmesaja miljoni ja pooleteise miljardi vahel. Üle selle ei kannata sel lise – Aia-, Maa- või Smeetetaolise – planeedi keskkond välja. Nende liikumiste hulgas, mis ei soovi leppida Aia tänase tsivilisatsiooni hävinguga, on näiteks selliseid, kes sooviksid minna kosmosesse ja selliseid, kes sooviksid minna vallutusretkele läbi vahemaailma.”

„On see viimane võimalik?”

„Ei ole. Vähemalt meie tänaste teadmiste põhjal. Maavärinad, tormid, epideemiad ja viirastused on puhkenud haruldase jõuga ja see on otseselt vahemaailma torkimise tagajärg. Nüüd oleme Tehisaju abil tuletanud vähemalt mõned seosed – teame, miks näiteks meil siin ühes komplemen- taarsuspunktis, mis vastab umbes Islandile Maal, on olnud juba kuus tsunamit. Aga see selleks. Tõenäoliselt ei saa me enam kaua takistada Aju hävitamist, sest süsteemi töös hoida tundub toimuva ühiskondlik-poliitilise tralli taustal juba liiga ohtlik... Tead, sellest peaks rääkima nädalaid, enne kui sa mingi pildi saaksid, sest sa ei tunne meie tavasid ja õigussüsteemi.”

„Arvestamata Tehisaju enda ja meie, kohalolijate arvamust – kas teda on tarvis töös hoida?”

Agedid vahetasid pilke ja Indomeo ohkas sõnu otsides: „Siin on väga palju momente. Ütleme – väga palju on neid, kes tahaksid katseid jätkata. Enamik aga ei taha, ja nende taga on Käräja otsus. Me ei ole pidanud võimalikuks avalikustada sinu osa, meie teadmisi Smeetest ja paljut muud.”

Kibrutasin kulme. „Ma saan aru, et te olete väga ausad. Kuidas see võimalik on, et sedalaadi info avalikkusele teatavaks ei ole saanud?”

Indomeo tundis end järjest ebamugavamalt. „Ma vist saan aru, mida sa küsid. Vaata, kõik see, mida ma sulle räägin, on jäämäe tipp. Mul ei ole ühtegi kindlat tõendit, aga ma olen täiesti veendunud, et – ma ei tea, kuidas Eldrund – vähemalt Rusteros on seotud inimestega, kes on seda laadi katseid ennegi teinud; ja ma olen veendunud, et teevad edasi ja kindlasti on tal meeskonnas salajasi toetajaid. Preetor näis Rusterost juba ammust ajast tundvat...” Ta libistas peod üle näo. „Ausad... see on eetikaküsimus ja sulle on seda raske seletada. Me ei pea pakkuma infot ja soov teada saada on meie rahva hulgas madal. Ei, see ei ole päris täpne. Või... Vaata, ma olen sinu maailma uurinud rohkem kui enamik teisi, sest mulle tundus juba aastate eest, et see ei ole *mitte ainult* arvutikujutis, kuigi teadjad seda viimase hetkeni kui rauda raiusid. Ma tean, kui tohutu on vahe meie vahel ja ehkki olen teistest paremini ette valmistatud, ometigi sa näed ju, kui suurtes raskustes ma olen meie jaoks igapäevaste asjade selgitamisega. Ühelt poolt olime napolisõnalised – see on meie üld aktsep- teeritud õigus –, teiselt poolt tegeles iga küsija teda puudutava prob leemiga.

Me oleme kogu aeg teadnud teiste maailmade olemasolust ja nende vahel toimuvatest juhuslikest siiretest, aga... see on üks neist teadmistest, millel pole praktilist väärtust ja... targas seltskonnas sellest ei räägita. Milline analoogia oleks sobiv...? Kõik on nõus, et LSD tekitab väga huvi tavaid

nägemusi, aga muud tagajärjed on sellised, mis muudavad LSD kasutamise selliseks kuriteoks inimsuse vastu, et selle tarvitaja saab ainult põlgust ja hukkamõistu esile kutsuda. Või vene rulett – meil ei usu *mitte keegi*, et selline asi on võimalik. See võib ju päästikulevajutajale uusi sisemisi horisonte avav ja pealtvaatajatele põnev elamus olla, aga tervest mõistusest selles võtmes küll enam rääkida ei saa.

Meil on üsna tõepärased hüpoteesid Hõbekultuuri hävimisest vahe maailma torkimise tagajärjel. Kui kaugele nad aga jõudsid ja mis tollal üldse juhtus? Keegi ei tea. Seega ei tea keegi ka seda, millal ja mil viisil meiega sama asi võiks juhtuda. Ent mis siis, kui neid katseid kusagil Aias edasi tehakse? Mis siis, kui kusagil on meile unikaalsena tunduva Aju sarnaseid organisme? Meile tundus kogu aeg, et too uurimiskomisjon reageerib üle. Mida nad teavad?” Ta näris mõtlikult huult ja valas endale hajameelselt teed.

„Sa ei saa sellest aru, aga meie maailmas ongi mingil ametialal tegutsemise keelamine üks raskemaid karistusi selliste võimu ja usalduse kuri tarvitamiste eest. See karistus määrati kõigile meile, kes me siin oleme. Selliseid keelde *lihtsalt ei rikuta*. Siit jookseb piir inimese ja kurja tegija vahel – kui ma hakkaksin näiteks tehnikaga tegelema, Alia läheks õpetajaks ja Telk arstiks, ei mainiks tulevikus mitte keegi kunagi, et meil oli teatud alal mingeid pahandusi... tingimisel loomulikult, et me seal omakorda midagi kokku ei keera. Meie siin rikume seadust viletsa võitu ettekäändega, et me ei ole enam Aias. Me isegi ei tea, mida õigusteadlased selle peale ütlesid, aga kuna me kõik leidsime, et kui vähegi võimalik, tuleks juba toimumust õppida nii palju kui võimalik, põgenesime siia. Ma loodan, et meid ei otsita, arvates, et oleme korraldusele allu nud ja soovime kusagil tundmatuna uut elu alustada. See on pikk lugu, alates kasvõi parajast šokist, kui tuli Hackel ja selgitas, kes ta õieti on. Meil on side tolle „andmeid süstematiseeriva” grupiga Tehisaju juures, kuid kõike ei ole me pidanud võimalikuks ka neile rääkida. Me ei saa kuigi vabalt liikuda, sest esiteks tekitab iga liikumine häireid ja teiseks sõidavad mõned huvilised siiani metrooga edasitagasi. Olukord läheb iga päevaga veidramaks, sest andmete ümberlaadimine on sisuliselt lõppenud ja tehnikud ainult imiteerivad veel tööd, et otsuseid edasi lükata. Ja meilgi hakkab siin aasta täis saama ning palju kauem me siin vastu ei pea.”

„Miks?”

„Vahemaailm on elamiskõlbmatu. Sa ei tea nii paljusid asju. Elu energia käib maha. Siin mullis on veel võimalik elada, aga see on väga ebamugav. Ja Hackelil on probleeme, mida meie arvates ei tohiks lahendamata jätta, aga see on pikk jutt.”

„Alusta siis.”

Ta otsis taas sõnu, ent siis läks üks lahti ja Hackel astus sisse. Teda vaadata on raskesti kirjeldatav tunne – ma teadsin, et see olen „mina” olnud, teadsin, kuidas see kõik nii läks, ja et mu uus keha oli parem, aga ikka oli mul räbal ja kade tunne, kui nägin teda tulemas. Ta potsatas laua taha maha, sandaalid tolmuste varvaste otsas ja T-särk higist märg.

„Uhh, te ei kujuta ette, kui lõpmata omapärane tunne on elus olla!” Ta vaatas meid Zeiiga muiates.

„Tere tulemast.”

Tõesti on raske kirjeldada, mida ma õieti tundsin, igatahes mille gipärast olin ülimalt ärritatud ja mul oli väga hea meel, et kõigepealt hakkas ta sööma, andes mulle aega end koguda. Kui sedalaadi psühholoogilised detailid huvi pakuvad – hiljem olen oma meeleseisundi üle juurelnud – ainult ühe lausega öeldes – meie keha on väga sügavalt meie „oma”, ja alateadvus lõi häirekella, nagu kuidagi oleks mingi osa minust varastatud.

Ta suunas mulle uuesti pilgu paari minuti pärast ja kallutas end toolil tagasi.

„Küsi.”

Mühatasin. „Teen seda eriliste tulemusteta kogu aeg. Aga loomulikult, kuni hing sees... Miks sa varem ühendust ei võtnud?”

„Mjah, nagu ma kord varem ütlesin, tuleks selle mõistmiseks sulle päris paras jagu teooriat õpetada...”

„Ja poolteist aastat oled sa seda tegemata ära raisanud, sitapea.”

Ta vaikis pool minutit. „Sa ei kulutanud seda aega ju asjata...”

„Siivutud vihjed sind ei päästa, sa vettinud kuivik!”

Ta vaikis veel pool minutit, siis tegi käega ebamäärase viipe ja poetas ägades: „Inimteadvus jääb mulle mõistatuseks. Ma saan aru, et olen sinu kriteeriumite järgi halvasti käitunud – seega ma vabandan, aga tunnistan samas, et ega ma seoseid ei taipa. Niipalju kui ma teid jälgin, saite te suurepäraselt hakkama ja olite nii õnnelikud.

Üritan nüüd algusest alustada – nagu ma sulle juba ütlesin, ei ole minu käsutuses ammendavat teooriat, mis aitaks selgitada või ennustada vahe maailma käitumist. Mul on ainult empiirilised seosed. Maailmade vahel on potentsiaalid, mille kõikumises on eristatavad ööpäeva, (nõrgemalt Kuu) ja aasta rütmid, aga tegelikult on nad palju ennustamatamad kui ilm. Kui ma läbistan universumi madalseisus, on häired väiksed ja suure tõenäosusega sumbuvad, kui kõrgemal nivool, leiab aset lai skaala tavalises olukorras harvaesinevaid fenomene, mis suuremas osas on ebameeldivad. Ja sel kõigel on lisaks veel kumuleeruv efekt. Kui Katse alustas vahe maailma torkimist, sagesid siirded Smeetel *kuue suurusjärgu* võrra – mitu miljonit korda. Minu pidevalt Aia ja Maa vahel avatud infokanal on maksnud vähemalt paarikümne tuhande inimese elu...

Ei... Sõnad on ikka valed, seletus pikk ja arusaamatu.”

Ta vaikis enne jätkamist mõned sekundid.

„Kõige lihtsamalt öeldes ei taha ma ühendust võtta, kuna iga kord juhtub midagi halba – ja see on ainus kindel asi. Ma ei tea, kus ja kuidas, aga kindel on see, et juhtub. Ootamatused ja ebameeldivused on ainus, millele võime vahe maailma puhul kindel olla.”

„Mislaadi ootamatused ja ebameeldivused? Ja mis viirastusi Indomeo enne mainis? Mis need on?”

Hackel ja Indomeo vaatasid teineteisele otsa ja vist ohkasid mõttes.

„Viirastused on eluenergia kontsentratsioonid ilma kandjata. Tondid... Kuidas sa seletad universumi ehitust lamedal Maal elanud inimesele?”

Sulgesin hetkeks silmad. „Olgu, ma viskan kõik oma teadmised üle parda. Proovi vähemalt.”

„Siis peaksin alustama sellest, et materia võib olla kolmes olekus – aine, energia ja informatsioon. Nad on omavahel seotud interaktsioonidega, mida võib iseloomu järgi jagada seitsmeks... Jättes vahele igavese suure tüki – kas sa oled valmis uskuma, et ma tean, millest räägin? Võtame näiteks aatomiplahvatuse – kuidas sa seletaksid kasvõi XVIII sajandi ini mesele kiirguskahjustusi?”

„See oli nüüd retooriline küsimus, eks ole?”

Hackel jäi korraks lauda vaatama, siis laiutas käsi: „Analoogiad on viletsad. Lepime praegu nii kokku, et mida vähem on vahe maailma torkimist, seda parem?”

Kaalusin seda mõttes. „Nüüd sa ju võtsid ühendust? Ja rahvas liigub kogu aeg, nagu ma aru saan, Aia ja siinse reservaadi vahet?”

„Esiteks on madalseis, teiseks ma lubasin Zeii koju toimetada, kolman daks vajan ma sinu abi ja neljandaks on mitut eri liiki vahe maailmu. See siin on Aia „oma” vahe maailm, teatud mõttes Aia „vari”.”

„Olgu, võtame lihtsamad asjad – Zeii koju. Millal me läheme?”

„Mõnest tunnist mõne päevani, see sõltub natuke vahe maailma potent siaalidest. Arvatavasti läheb piirkond sobivalt madalatele väärtustele, avame värava vahe maailma ja Smeete vahel ja lähetegi. Mis viib juba küsimata kolmanda punkti juurde – sinu abi. Kõige parem oleks, kui sa viid Zeii koju ja pöördud paari päeva pärast tagasi...”

„Kas mina ei või tulla?” küsis Zeii kiiresti.

„Ei. Sa ootad last...” Hackel vaatas Alia poole ja viimane ütles tüdru kule lause, milles oli kaks mulle tundmatut sõna. Panin kõrva taha, et ka kääri keeles oli eluenergia kohta termineid, järelikult teadsid nad sellistest asjadest rohkem kui maalased. Zeii noogutas pisut kohkunult ja rohkem peale ei käinud.

„Need deemonid –” jätkas Hackel ja tema suust kõlas tolle tumeda karvalise rahva nimi hoopis teisiti – pigem „dlömnid”. Küllap oli seesama sõna Maal suupärasemaks ’deemoniks’ muutunud ja tegelikult hoopis midagi muud tähendama hakanud, nii et ma pidasin sobilikuks teha oma peas üks lülitus ja kõnealuselt hõimust edaspidi kui dlömnidest mõelda.

„Katse – see tähendab mina – olen terve nende rahva näib et hävingu äärele tõuganud. Kuidas, ei

tea. Küsima me lähemegi, aga nad on vastikult agressiivsed. Neil on omad meetodid maailmade asjadesse vahele segada ja ma oletan, et see, et Smeete sai põhilise sauna, tulenes sama palju minust, kui sellest, et nemad üritasid omakorda end kaitsta.”

Kaalusin seda hetke. „Oleme alguses tagasi – kas sel „madalseisul”, „potent siaalidel” ja muul sihukesel on ka mingi füüsiline ekvivalent?”

„Olgu – et sa ei saaks öelda, et ma pole üritanudki õpetada.” Ta tekitas seinale hunniku vonklevaid jooni. „Need on gecistii munade teatud potent siaalide graafid, esimene pool joonisest viimane kuus aastat, teine pool viimane nädal; noh ütleme, et see on vahemaailma seismograaf. Nende seoseväli on järgmine.” Ta tekitas teisele seinale võrrandite abra kadabra, tõusis ja hakkas näpuga järke vedades seletama. „Õnneks sa tunnend integraalarvutust ja tead, mis on fraktalid. Olen üritanud pilti lihtsustada, taandades osa iteratsioonide loogilise tulemusega funktsioonideks ja ruumipuudusel näidanud määramatust kohtades, kus tuleks kasutada sulle tundmatuid operaatoreid. Värvid vastavad joontele, et sul lihtsam jälgida oleks...”

Järgmise pool tundi jätan vahele, sest ilma joonisteta ei ole see nii kuini mõistetav. Hackeli jälgimine nõudis äärmist pingutust, aga tasuks oli teiste laua ümber olijate aukartlik hämmeldus, et ma üldse olen võimeline sellest midagi taipama. Demonstratsioonitehnika oli tal muide vägev.

„... nii et kui me siin tekitame siirde,” – graaf muutus ja arvu tustulemused ning joonised korrigeerisid end – „siis esiteks tekib siin kaudne tagasiside ja kuna võrrandid siin, siin ja siin sisaldavad osatuletisi, saame tegelikult võrrandite arvule vastava dimensioonide hulgaga tõenäo süvälja. Läbi arvutades saame 60% sumbu, 30% piigid paralleelgraafidel, mis, lihtsuse huvides ütleme, et kui nad ei satu osatuletiste imaginaarväärtustele, sumbuvad, 9% tase II energialainetust ja 1% siirdeni küündivad hüpped punktides 2, 4, ja 11, lisaks veel temporaalne nihe. Muutes siirde parameetreid...”

„On sul aga vägev tabelarvutus...” pomisesin seda jälgides. Ta peatus hetkeks ja esimest korda tajusin, et ta vist vihastas, sest enne jätkamist torkas ta nagu muuseas: „See erineb teie Visicalc’ist või Lotusest rohkem, kui arvutuspulgad Cray’st.”

Poole tunni pärast niisiis andsin alla. Naistel oli igavus talutavuspiiri ületa nud ja nad olid ujuma läinud, teised aegid eesotsas Indomeoga olid ilmselt ka leidnud, et lihtsas seisus ei tohi eksida, ning ükskõik neile järele hiilinud. Olin väsinud ja tüdinud, aga ka kuidagi laetud, ja üritasin vihaga kasutada võimalust inimkeelseid vastuseid saada.

„Sellega jätkame teine kord. Kus need dlömnid õieti elavad ja mismoodi ma nende juurde lähen?” Hackel vaatas mind arvustavalt. „Mu seniste teadmiste ja katsete edasi andmine võib tükk aega võtta...”

„Et kui sa valemitega jätkaksid, siis saaksin ma nii aasta kahekümne pärast isegi aru, tingimusel, et ma vahepeal ei maga?”

„Ise küsid, ise vastad. Ma võin loomulikult alustada...”

„Ühel päeval muide palun ma sul seda teha,” ütlesin end vaos hoides. „Seni harjuta üht kah suurt intelligenti nõudvat omadust – olla aru saadav. Nii et ma olen see topis, kelle sa lõvipuuri viskad?”

„E-ei... Jah, aga selle vahega, et mitte topis, pigem midagi suurt ja koledat. Sa pead piisavalt aukartust äratama, et nad meid üldse jutule võtaksid. Nad on targad ja päris heal tehnilisel tasemel, aga sealjuures ennast täis ja suletud. Sa oled relvastatud ja ma saan sinuga ühenduses olla. Muide, paremat ühendust me hakkame harjutama.”

„Millal ma lähen, ja kuhu? Ja kas ma ei peaks neist, sinu meetoditest ja vahemaailmast rohkem teada saama?” Kaalusin olukorda iga kandi pealt ja tulemus oli kahjuks liiga selge, et seda mitte välja öelda. „Ma ju ei oska ega tea midagi? Mis ma seal peale hakkam, kui juhtuksin nendega kokku puutuma?”

„Kõigepealt lähete Smeetele, viid Zeii koju. Mõne aja pärast – paarist tunnist nädalani – sobivalt stabiilsetel väärtustel avan ma värava ja sa tuled siia tagasi. Arvatavasti on mul võimalik kulutada vähemalt nädal, kui mitte kuu su õpetamiseks, siis lähed tagasi Smeetele, jalutad teise kriitilise punktini ja ma avan sealt värava dlömnide „lähi”-vahe maailma.”

„Mis tähtsust on asukohal? Kas nad elavad mingis neljandas maa ilmas?”

„On ainult teatud kohad, kus siire on võimalik, ja igast sellisest pääseb teatud vahemaailma piirkonda. Dlõmnide elupaiga struktuurist ja olemusest pole ma täiesti aru saanud - nad elavad veidrates vahemaailma soppides, mis kaudselt sarnanevad selle Mulliga siin, aga on kuidagi jäigalt Smeetega seotud.”

„Kas siit otse nende juurde saab?”

„Kui sa tahad kaheksa tuhat kilomeetrit kõmpida.”

„Palju maailmu üldse on?”

„Ei tea. Olen tajunud ligi kolmekümnet, aga neid on arvatavasti tuhandeid... teoreetilist piiri ei ole. Pole tahtnud spetsiaalselt otsida, sest nad asuvad kuuemõõtmelises nullruumis meist „kaugemal”, ja kogu olemine läheb siin lolliks, kui ma pingutan. Vabandust, paremini ma mate maatikata seletada ei oska.”

Jäin vist üsna kibeda ilmega enda ette põrnitsema, sest ta ohkas ja lükkas teekannu mulle lähemale:

„Võta, joo. Tuleb kasuks.”

Võtsin. Ma ei mäletagi, millal ma end viimati nii juhmi ja õppi misvõimetuna tundsin, ent lõpuks oli kell kaks öösel ja matemaatika hea unerohi. Mingil hetkel vist lülitusingi paariks sekundiks välja, sest korraga märkasin, et Hackel on vait jäänud ja vaatab mind uurivalt. Minu jaoks oli see selge märk, et on viimane aeg lõpetada, muidu valgub mu aju keefirina kõrvadest välja... Otsustasin ka ujumas käia ja magama kerida; voodi oli Alia meile ammu kätte näidanud.

Ajasin tiigi ääres riided maha ja jäin end üllatunult ja nõrdinult vahtima. Ma olen nimelt üsna karvane indiviid, nüüd aga polnud tervel kehal üht karvajuppigi. Kui ma seal siis maigutasin ja püüdsin meelde tuletada, millisesse masinasse ma oma kasuka jätta võisin, jõudis tead vusse, et Alia, Zeii ja kogu ülejäänud seltskond hirnuvad mind vahtides nagu kamp kuradeid. Olin liiga väsinud, et vihastada... ja lõpuks, mis mul neist karvadest. Selge, et sellisena oli mul Smeetele parem minna; muide, ka nahk hakkas tumedamaks tõmbuma, nagu oleksin päevitunud. Aga nad raisad ei vaevunud jälle mulle midagi ütlema, nii et sellest vaate nurgast sobis sündmus päeva lõpetuseks nagu rusikas silmaauku.

Tegin tüdinult „hä-hä-hä” ja sukeldusin sooja vette.

*

Vahemaailma hommik ei erinenud mitte millegi poolest oluliselt mingist muust ajast. „Õhtul” hall udu hämardus, ent see oli kaugel planeedi süsimustast ööst ja valgus nõrgenes tegelikult vaevu märgatavalt, sest põhilise osa sellest andis niigi hoopis too kera masti otsas. Loodu sele sellest siiski piisas, et oma ööpäevaseid rütme paika kruttida, vaid tuim inimene pidi kellalt abi otsima. Seekord aga ärkasin hoopis selle peale, et Hackel üritas mulle pähe ronida. (Tähendab, aegade mää ratluste järgi oleksin ma pidanud ütlema „Tehisaju”, kuid mina olin ju tegelikult arvuti enda nii nimetanud ja ei osanud parimagi tahtmise juures vahet teha.)

PROBLEEMID

„Ma tean. Midagi läheb sul kogu aeg viltu. Mis seekord?”

SEE BUSSITÄIS RAHVAST, KEDA HELDID JA DLÕMNID OTSIVAD, ON MAALT. SIIRE TOIMUS VÄHEM KUI 30 KILOMEETRIT SINU SUVILAST

Seedisin seda natuke. „Alustame algusest. Kus sa ise oled?”

KOOS

See tähendas siis seda, et inimkujuline Hackel on Tehisaju juures Aias.

„Suudad sa kuidagi arusaadavalt seletada, miks see juhtus?”

MA JU NÄITASIN SULLE EILE. SEE ON PÕHIMÕTTELISELT ENNUSTAMATU. OLEKS MA JUBA ALGUSES NII TARK, KUI SINA PÄRAST...

Kiusasin teda pisut aega ja sain talt ähmase kaemuse, mis natuke meenutas liikuvat kolmemõõtmelist interferentspilti.

„Millised on ettepanekud?”

VII ZEII KOJU. HOMME ÖÖSEL TULE TAGASI, MA SAADAN SU SEKTORISSE, KUS OTSINGUD TOIMUVAD. LIIGUTA!

Ajasin end vandudes üles, Zeii tõstis padjalt unise näo ja vaatas mind uskumatusena.

„Mis juhtus, kallis?”

Pärast Maalt lahkumist oli ta siira enesestmõistetavusega hakanud rääkima oma kodukeelt, ent kuigi ma seda oskasin, oli ühtaegu harjumatu ja naljakas kuulda ta suust võõrast natuke kõrvu kraapivat häälikujada, sellal kui kuidagi teistpidi ka tähendus mulle pähe imbus.

„Hackel. Nagu sa tead, tähendab see ootamatusi. Hea uudis on, et hakkame kohe su kodu poole minema.”

Ta hakkas tasapisi ärkama ja takseeris mind arvustavalt.

„Mis on?” vaatasin ka korra end tähelepanelikumalt. Mu nahk on nii pruun olnud ainult mõnikord suve lõpuks.

„Anna musi,” nõudis ta.

Suudlesin teda, ja kargasin siis lõuga katsudes istuli. „Kurat!”

„Mõnus,” nurrus ta. „Kuidas ma su karvast lõuga ei sallinud!”

Vandusin veel. „Kas olen nüüd sobilik Smeete muinasjutuprintsiiks – vastikud beebilõuad, nagu teil kombeks?”

Ta noogutas. „Hakkad juba meenutama inimest, mitte surnud tursa värvi orangutangi.”

Krabasin ta sülle ja seadsin sammud tiigi poole.

„Et need teised midagi ei ütle, aga et sina ka...”

„Hackel olla Indomeole öelnud, et lihtsam on pärast su leinahala kuulata, kui sõjakisa saatel pügada...”

Viskasin ta kättemaksuks tiiki, täpsemalt muidugi hüppasin koos temaga. Trikk oli selles, et kui minule oli kahekümnekraadine vesi vannivesi, siis tema oleks eelistanud nii külma vette aegamisi minna.

Ka agedideni olid jõudnud teated meie minekust, nii et nad ootasid meid hommikusöögilaua juures.

Peale eilsete oli seal veel üks naine, kelles ma arvasin ära tundvat Gilla. Alia andis mingeid asju Zeiile, kiiresti nende otstarvet seletades, sellal kui Indomeo sama minuga tegi – Hackel oli teinud relvale palju korralikuma sihiku, nii et vana võisin minema visata, taskulamp sai „igavese” patarei ja nii edasi, kõike ei mäletagi. Nii mulle kui Zeiile andis Alia Aia arstipaki, seletades, kuidas seda kasutada. Sõime kogu selle paar tundi toimuva instruktaazi ajal, sest meelde jätta oli päris palju. Siis kallistasid naised üksteist, noogutasime meestega, nad aitasid meil koli ja riideid barjäärini kanda ning juba me läksimegi.

Olime minu arvestuste järgi kõndinud oma kümme kilomeetrit, kui pähe tuikas Hackel.

SEISKE SIIN. KUI MA ÜTLEN, TORMAKE KOGU JÕUST. PIIRKOND EBASOODUS, VÄRAVA AVANEMISEGA KAASNEB

ENERGLATÕUGE

Hakkasin seda tüdrukule ümber jutustama, ent ta katkestas mind: „Ma kuulsin.”

Hääletooni järgi sain aru, et ta on närvis. Aga see võis olla samapalju sellest mitte eriti tõsisest ohust, mida Hackeli sõnad endas kätkesid, kui teadmisest, et ta üle paljude aastate taas kodumaile satub.

Maa hakkas värisema, ragina ja mürinaga liikusid künkad nagu kevadine jää. Särinaga süttisid koroonalahendused, ja siis oli see olemas – meist umbes viiekümne meetri kaugusel tekkis must vikerkaar.

NÜÜD!

Meile uhkas vastu tormi-iil, mis kandis kaasas liiva ja kuivanud lehti, maa vankus, nii et raske oli tasakaalu säilitada, ulumine ja piksekärgatused sulasid üheks. Me jooksimise, kuidas see nendes tingimustes võimalik oli, Zeii üle õla tagasi minu poole vaadates, ja korraka olime põleva rohul, meie taga käis sähvatus ja kärgatus, nagu oleks välg löönud peaaegu kandadesse... ja oligi kõik, olime läbi, värav oli kadunud, ainult põlev rohi näitas, kus ta oli olnud, ja tuli kustus peaaegu sama kiiresti, kui põlema oli lahvatanud.

Vaatasime ringi. Seisime madalal künkal, mida kattis hiigelsuurtest puudest, vist tammedest hõre mets. Puude lehed olid noored, rohi äsja tärnanud. Taevas oli selge ja üksikute valgete pilvetupsudega. Maapind oli niiske, nagu oleks äsja sadanud. Kõik oli nii tuttav, ja nii võõras

ühtaegu; kuigi see tunne võis tulla pigem situatsioonist, nii-öelda teadmisesest, sest kui minu käest oleks küsitud, siis ega ma poleks osanud öelda, mis selles kevadises metsas teisiti oli kui kodus... peale selle, et sellise pildi jaoks oli paar kuud liiga vara. Järgmiseks adusingi, et oli mõõdukalt soe, vast kraadi viisteist, nii et jope rändas jälle seljakoti harjale. Ka Zeii kooris enda oma maha ja viskas ühele kivile, ta kummardus maha, laskus siis põlvili ja katsus ning silitas maapinda. Ta vaatas minu poole. „Ma tean, et see on tobe. Ma... ma olen jälle sellel tuttavalt pinnal. See on minu maa. Nii hea on olla...”

„Ma ei naera,” ütlesin vaikselt. „Tahad sa hetke üksi olla?”

„Thh,” ta vangutas pead ja tõusis juba. „Ma tean, et *sina* tahaksid sellistel hetkedel üksi olla, aga ära kannu selliseid harjumusi teistele tsiviilisatsioonidele üle. Aitäh siiski.” Ta naeratas mulle vabandavalt ja pisut äraolevalt.

Ootasin minuti, siis küsisin: „Ega sa juhuslikult ei tunne seda paika?”

Ta raputas pead. „Aga otsime kellegi ja küsime.” Ta rullis ka oma jope kokku ja kinnitas seljakoti peale, kohendas talle lisaaukudega parajaks tehtud püstolivööd (sest sõjaväevarustust laste mõõtuudega ei tehtud), arutas sekundi püstolit vaadates midagi mõttes ja asutas end siis minema. Järgnesin talle. „Miks see suund on parem kui kõik teised?”

„Siin on ju rada.”

„Ahah. Olgu, kui sa nii ütled.”

„Vaat mis juhtub, kui pioneerilaagrid vahele jätta. Minu jaoks on see rada selge nagu trükikiri.”

„Jajah, seeni leidsid sa küll minust paremini...”

Me polnud läinud viitekümmet meetritki, kui eemal metsas kostus hääli ja nähtavale ilmus ratsanik. Olen ise ka imestanud, kui ruttu ma mõnikord relva kätte saan.

„Jäta, tobu.” Zeii vajutas sõrmedega püssitoru allapoole ja hüüdis: „Hei, siia!” ise kätega vehkides. Ratsanik pööraski meie poole.

„Uhh, nagu oleks välk maha löönud, aga mitte üht äikesepilve ei ole,” alustas ta kuuldekauguses hobust pidurdades. „Tulin vaatama, et tuli lahti ei lähe. Kas te nägite...”

Ta oli meist viie meetri kaugusel seisma jäänud ja takseeris nüüd kahtlustavalt meie välimust, käsi libisemas ammu suunas.

„Mina olen Ovemo Ingölha metsavaht Ezdör Ehrug. Vabandage – kes teie olete? Ja kuhu teekond viib?”

„Ehh Ezdör, nüüd ma tundsin su ära,” pahvatas Zeii. „Kas sa mind ei tunne – Zeii Raihs.” Mees vaatas teda mõned sekundid, siis läksid ta silmad suureks. Ta hüppas hobuselt ja astus lähemale.

„Zeii... Jah. Kust sa siis tuled? Ja kes see sinuga kaasa on?”

„Alf Human, kaupmees Grääzbust,” tutvustasin end, nagu olime kokku leppinud.

„Kus me asume?” küsis Zeii kiiresti. „Ma tahtsin hirmsasti koju jõuda ja me ilmselt eksisime öösel.”

„Noh, mitte eriti,” mees naeratas. „See on Müddltärnä Hiis.”

„Ähh,” vaatas Zeii hoopis uue pilguga ringi. „Muidugi!”

„Võtke mu hobune,” pakkus metsavaht nüüd. „See viib teid mõlemaid kiiresti kohale.” Ta pilk mõttis mind ja ta näoilme ütles, et ta hakkas oma sõnades kahtlema.

„Meil pole ratsutamiskunst au sees, nii et ma käin parem jala,” aitasin ta olukorrast välja. Viskasime varustuse hobusele, Zeii istus selga ja me sammusime nüüd juba kindlas suunas minema. Zeii küsis uudiseid, ent sellest vestluse osast ei mäleta ma midagi, sest jutt käis inimestest, keda ma ei tunne. Jõudsime peagi teele, liikusime seda mööda vast kilomeetri, siis jõudis meile järele üks selle maa kummalistest auruveoautodest. Roolis olev vabahärra ei tundnud Zeiid, kuid kuuldes, kes ta on, pakkus end ise meid mõisa viima, kuigi see talle väikse ringi tegi. Ja nii katsime viimased kilomeetrid autokastis.

*

No ja enne keskpäeva seisime kivist võlvi all, mida mina korra öises kontaktis näinud olin, ja mis Zeiile tähendas kodu, kõike seda, millest ta aastaid tagasi eemale kisti.

Mis seal's ikka rääkida – Zeii läks nagu kuutõbine maja poole, verandale oli keegi uudistama tulnud, kostis hüüdeid ja nagu rakett lendas kusa gilt välja keskealine, kuid ikka päris kena naisterahvas, kellest esimesel pilgul oli selge, et ta on Zeii ema. Nad tormasid teineteise embu sisse ja üritasid maad märjaks nutta. Vabahärra viipas mulle disk reetselt ja lahkus; ma ei saanud kunagi teada, kes ta oli. Kusagilt tormas kohale mees, kelles tundsin ära Febi, Zeii isa. Ta haaras omakorda neil mõlemal ümbert kinni ja edasi ulusid nad kolmekesi. Muud rahvast oli ka ringi kogunenud, kes siis neid jõudumööda ürituses toetasid.

Kui neil lõpuks sellest aega üle hakkas jääma, liikusid nad maja poole, mis polnud üldse lihtne, sest nood muud inimesed, keda kogu aeg aina kogunes, tahtsid ka oma häid soove öelda ja tulnukat katsuda. Zeii taipas minu poole vaadata, ta selgitas omadele, et ma olen nii-öelda ta päästja, nii et Feb sirutas minu poole tühjad peod (nende tervitus; parem pihk, sõrmed harali, on tavaline, mõlemad käed on suurem austusavaldus) ja tiris mu kaasa majja (kümned käed vabastasid mu kottidest; püssi ma ära ei andnud). Naised jätkasid läbisegi nutmist ja naermist, Feb sobras kapis, mis meeldivalt meenutas baari, leidis tagant ühe tolmuse pudeli ja kallas väriseva käega pruunikat vedelikku nelja klaasi. See osutus väga heaks konjakiks (hiljem sain teada, et jook oli kaheksasada aastat vana!), Zeii ainult maitstes ja teatas siis vabandavalt, et ootab last. Nad vaatasid küsivalt talle otsa, Zeii noogutas ja osutas minu poole. Naised alustasid uut niisutustsüklit, Feb kallas meie klaasid ääreni täis...

Ei, aitab. Lõuna venis sel päeval õhtusöögini, istusime ja nad muudkui rääkisid, ja õhtuks olime vähemalt meie Febiga parasjagu pehmed, ja mina ootasin hetke, et nad oleks piisavalt rahunenud, et tõsisemaid asju arutada.

Laud kaeti uuesti ja teenijad käsutati kuuldekaugusest kaugemale, Zeii istus minu kõrvale, mind aeg-ajalt kohalike tavade osas õpetades-juhen dades, ning rääkis vahepealsete aegade juhtumustest. Seda, kuidas ta oli vahemaailma sattunud, olin ma piisavalt kuulnud, hoopis huvitavamaks läks asi siis, kui ta hakkas rääkima kontaktidest minuga ja siis meie viima sest ühisest aastast. Mitu korda tahtsin teda katkestada, sest pilt, mille ta Maast maalis, võis küll üsna vildak jääda. Lootsin siiski, et ta teab, mida teeb, sest peale tõe tuleb ju ka arvestada seda, kuidas seda ollakse valmis vastu võtma. Jutustuse arenedes tajusin igatahes laua ümber valitsevat ebareaalsuse õhkkonda. Situatsioon ei erineks millegi olulise poolest, kui keegi kodus Maal lõunalauas selliseid asju räägiks. Ainuke fakt, mis üldse pani arvama, et selles võib tõe peituda, oli meie endi olemasolu – see, kuidas me eikuski olime tekkinud koos oma võõrapäraste riiete ja esemetega. Peale lühendatud versiooni rääkimist juhtisin vestluse kiiret lahendust nõudvatele probleemidele ja avastasin rõõmuga, et Febil oli päris palju praktilist mõistust. Leppisime kokku, et niikuinii teab juba kogu ümbruskond, et olen „kaupmees Grääzbust”, nii et las see jääb nii. Leppisime ka kokku, et meie tegelikest seiklustest saavad teada võimalikult vähesed. Teadjate ring jääb nende otsustada, ainult nad hoiatavad mind, kes kui palju teab, et ma väga loll välja ei paistaks. Feb märkis, et Zeii vennad peaksid asjast teadma, samuti Tim. Viimasega olin eriti päri, sest kuna mul arvatavasti oli vaja liikuda erinevates paikades, võis sellest ilmatu tüli tõusta, kui ma kellelegi jalgu juhtuksin jääma; ja algatuseks küsimata tuld anda ei ole ka alati hea mõte. Neid ehmatas, kui tuli välja, et me teame äufriürest ja Timi tegemistest, ning Zeiil tuli kannatlikult seletada, et see on seotud meid aida nud tehisteadvusega. Kahjuks olen üsna kindel, et Hackelist jäi neil mulje, kui kusagil sügavates koobastes lõsutatavast hiidkaheksajalast, kes suudab põrguvärvavaid avada ja paha vaimuna inimeste teadvusse ronida. Nad ilmselt ei jäänud kunagi uskuma, et selliste parameetritega moodus tises võib midagi „head” peituda.

Saabus veel külalisi – tulid ta vennad, Maüül ja Öszhe ning enne, kui nad õieti tervitused lõpetasid, oli kohal ka Haghz, Febi ja Timi keskmine vend, oma naise, kahe tütre ja pojaga, ja kui ma seda eemalt jälgides akende all seisin, saabus ratsanik, kellest tundsin ära Timi.

Minu teadvusvälja tekkis Hackel. Pidin tõdema, et inimene harjub kõigega, sest mingit valuaistingut ma enam ei tundnud; see ei olnud ka selline hädaolukorra sissetung, pigem midagi vahepealset meditatsioonikontaktiga.

KATSU KAINEX SAADA. VIIIE TUNNI PÄRAST KÜNKAL, MIS ASUB SU PRAEGUSEST ASUKOHAST KAKSSADA KUUSTEIST KILOMEETRI SSO-S

Ta saatis mulle kaardi ja ähmase kujutise. Huvi pärast otsisin sellelt üles ka meie tulekukohta, tolle Müddlärnä hiie, mis oli igatahes hoopis teises suunas – umbes kuuskümmend kilomeetrit mõisast läänes.

„Relvad?”

JAH

„Temperatuur?”

NAGU IKKA PAARIST KRAADIST PAARIKÜMNENI

„Kestus?”

MÕNEST TUNNIST NÄDALANI

Leidsin enda kõrvalt Zeii.

„Rääkisid Hackeliga?” küsis ta tasa.

„Jah. Ta palus mul viie tunni pärast olla ühel künkal siit lõunas.”

„Ma olen hakanud kuidagi kuulma, kui ta sinuga räägib. Aru küll ei saa... Kauaks sa lähed?”

„Mõnes tunnist nädalani. Ma tahan Timiga omavahel rääkida.”

Ta noogutas kiiresti, sest juba tulid teised, ja ka Tim oli verandale jõudnud ning tuli meie poole, ning tüdruk tormas oma onu kallistama.

See oli Feb, kes peale teenijate järjekordset eemaleajamist teistelegi teatas, et oleme tulnud vahemaailmast, millele järgnes imestus, kohkunud vaikustki, ja siis alusta Zeii taas oma jutustust. Mingil hetkel suutis ta Febile sosinal selgitada, et mul on vaja minna, Feb viis mu eemale, andis mingit rohtu, mis mu kaineks tegi, hoiatades, et pohmakast see ei päästa, näitas, kus end pesta ja otsis ise rätikud. Rääkisin, et ei taha hobust, aga iga muu transpordivahend oleks teretulnud.

Versiooniks sai, et olime oma kaaslastest, minu OveoThzi („Ovemo City”) poole suunduvatest kaaskaupmeestest lahku läinud, ning lähen neid nüüd otsima. Selle loo järgi oli ka täiesti loomulik, et Tim minuga kaasa tuli, ja varsti loksusin kaarikus hääbuvast õhtuvalguses mööda teed minema. Tsentuurio istus minu kõrval kaarikus ja tegeles selle riista juhtimisega, mille üle mul ka ütlemata hea meel oli, kuna nad siin näisid mitte suutvat ette kujutada inimest, kes on terves elus hobuseid ainult paar korda kaugelt näinud.

*

Olime umbes viis minutit kabjaplaginal ja vedrude kääksudes liikunud ja mina jõudnud järeldusele, et kuigi mitte autoga võrreldav, on see täiesti vastuvõetav liikumisviis, kui Tim näo minu poole pööras ja küsis:

„Kuhu sa õieti lähed?”

Vaikisin viisteist sekundit ja pöörasin siis ka ennast, et talle otsa vaadata.

„Vahemaailma.”

Jõllitasime teineteist parkümmend sekundit, siis vaatas ta vilksamisi teed ja mühatas.

„Vahemaailmast räägitakse muistsetes legendides. Kas nimi Jack Zrauth ... või Beed Ixttde ütleb sulle midagi?”

„Perekonnanimesid ei ole ma kunagi kuulnud, aga selliste nimedega inimesed olid Zeiiga koos vahemaailmas küll.”

„Nad ilmusid mõne kuu eest oma koduküla juures Elssmüxis välja peale viieaastast kaotsisolekut. On sul sellega midagi pistmist?”

Ohkasin. „Tead, Tim...”

Ta võpatas ja vaatas mind imelikult. Ju ta polnud võõrastelt sellise kõnetusega harjunud, ent hästikasvatatud inimesena ta peaaegu ei näidanud seda välja ega vaevunud mind kuidagi

korrigeerima.

„Teeme nii, et mina räägin ja sina küsid niipea kui millestki aru ei saanud. Mul oleks hädasti vaja, et sa mind usaldaksid ja aitaksid, sest mul on sinutagi muresid küllalt?”

Ta noogutas, ja ma alustasin. Temaga oli lihtne rääkida, sest tal oli terav ja eelarvamusteta mõistus. Ta esitas väga asjalikke küsimusi, nii et ma aeg-ajalt pidin imetlema ta risküsitlustaktikat. Muidugi häiris teda hirmsasti, et olin ta kahe öö taguseid toimetusi nagu televiisorist vaada nud, ent mulle tundus, et just see pani teda mu jutustuse ehtsusse uskuma. Kui ma olin lõpetanud, mulle osutatud kungas juba paistis ja mul oli aega veel ainult pool tundi, vajus ta sügavalt mõttesse. Muidugi ei rääkinud ma talle kõigest. Ma libisesin üle tegelikult nii Maa, kui Aia kultuurist, Hackeli olemusest ja vahemaailma struktuurist, nii vähe või palju, kui ma sellest selle aja peale ise taibanud olin. Ja mis seal salata, ei öelnud otse välja ka seda, kui passiivne ja juhuslik mu osa kogu seik luses oli. Päris künka tippu teed ei läinud, nii et jätsime kaariku maha ja surusime end läbi võsa. Varsti leidsime end lagendikul, mille ühes nurgas olid varemed, mille kunagist otstarvet enam ära arvata ei saanud, ja mõnedel puudel ümberringi olid veidra haiguse jäljed. Tim oli võtnud mingi laternasarnase asjanduse, mis päris head valgust andis, ja uuris sellega ümbrust. Ta võpatas, kui ma oma taskulambiga aitasin. Lõpuks istus ta mornilt kivile ja silmitses mind arvustavalt.

„Ma ei sooviks sõnagi uskuda sellest, mis sa mulle rääkisid, aga mul ei ole paremat seletust. Zeii on tagasi, ma pean sõltumata asjaoludest sulle tänulik olema, ja su jutt sobib ideaalselt kokku. Sa siis lähed?”

Vaatasin kella. „Lähema veerandtunni jooksul, kui miski viltu ei lähe.”

„Mida sa õieti tegema lähed?”

„Ei tea täpselt. Inimesi kokku korjama, et neid koju läkitada. Dlõmnidega vestlema. Vahemaailma uurima. Liiga palju asju on põhjalikult valesti. Ka Smeetel.”

Ütlesin viimase lause rohkem niisama, efekti pärast, ent ta võpatas uuesti.

„Kas sa ka tead, kui paljudele küsimustele, mida aastaid olen tulutult esitada tahtnud, sa tegelikult mulle vastasid? Kui need ikka õiged on... Olgu, kui sa nüüd tõesti lähed, kui ma näen Väravat, ma usaldan ja aitan sind, kui sa tagasi tuled.”

„Katsun tulla, kuigi vahemaailma puhul ei saa kunagi kindel olla. Hoia eemale, kui värav avaneb. Jõud, mis kaitsevad mind, ei pruugi seda sinu puhul teha.”

Kas see ikka oli nii? Taas oli tegemist järeldustega, mis kuidagi tuletatud, vormunud ähmastest ülekannetest, millega Hackel erinevatel aegadel mu aega veetnud oli. Aga kuidagi tundus see õige, loogiline... või oleks õigem öelda „vaistlik aimdus”? Kuid ka sellest piisas, et mitte riskida.

„Ma tean,” noogutas ta kiiresti, sest just siis miski nagu liigatas.

Kohises eikuski pärit tuul, kandes risu ja võõraid aroome, raksatas äbarik põuavälg ja meie üle kaardus pimedus, hoovas udu ja halli valgust, mida mõlemaid näinud inimene iial millegi muuga segi ei aja.

Tõusin. „Mul on aeg. Hoolitse Zeii eest hästi.” Saatsin talle harali sõrmedega nende tervituse ja ta tervitas vaikides ka mind. Astusin mööda kivist kõndu ja kui paarikümne meetri järel tagasi vaatasin, oli värav sulgunud ja kadunud.

HOIA SUUNDA

teadustas Hackel.

Porisesin: „Jajah,” ja jätkasin astumist, pea täis mõrusid mõtteid, vastamata küsimusi ja õrna algavat pohmakat.

*

Ma ei ole kunagi sallinud matkamist. Ma ei mõista inimesi, kes vabatahtlikult millegi sellisega tegelevad. Ma suhtun inimeste veidrustesse üldiselt tolerantset, kuigi mõnedele tundub ülima sallimatusena juba see, et ma ta pühasid harjumusi ja arvamusi veidrusteks pean. Iga tahes olen ka kodus Maal õige mitmetega tülli läinud, kuna ei ole leidnud kunagi midagi selles, et sammuda vettinuna mööda ebatasast pinda. Igas olukorras eelistaksin, kui selline maastik just on vaja läbida,

teha seda kasvõi džiibis istudes, kui just helikopterit ei anta. Paraku pidin ise hak kama saama. Olin pisut aega kogu maailma peale solvunud, ent käimine mõjus tujutõstvalt ning kui tundsin, et pohmakas on asendunud tavalise väsimusega ja ma kellale vaadates avastasin, et olen üleval olnud kaksikümmend kaks tundi, jäin ühe äbariku lombi äärde laagrisse.

„Hackel, kurat. Siin on ju igasugu vastikud elukad, kuidas ma magan?”

MA VALVAN SIND

„Unelaulu võid ära jätta.” Seadsin end nii hästi kui võimalik kuivemale kohale ja olin nii väsinud, et uinumine ei valmistanud vähi matki raskust – enda arust kukkusin ära silmapilk.

Ning juba teist hommikut oli mul äratuskella eest Hackel.

SOOVITAN ÄRGATA, KUI SA EI TAHA ÄRA SÖÖDUD SAADA

Nii mõjusa hoiatuse peale tegin seda hetkega. Tõusin istuli ja tundsin mind umbes kümne meetri kauguselt uurivalts silmitsevas kogus ära tuttava ämbliklõvi. Krabasin õhtul käepäraselt pandud püstoli pihku ja eks ma natuke järsult äratatud olin, sest tühjendasin ta pihta terve magasinini. Ajasin end magamiskotist välja, käisin põiel, puhastasin ja laadisin püstoli, panin asjad kokku ning kõndisin edasi, tee peal hommikust süües.

Mõne aja pärast harjusin käigurütmiga ja kuna maastikus polnud midagi imetlemisväärset, süvenesin mõtetesse, proovides aeg-ajalt harju tamise mõttes tekkinud küsimusi Hackelile esitada, mis sest, et nagu tavaliselt, tegi nii mõnigi seletus asja hoopis hullemaks. Ah jaa – olin kõrva juurde kinnitanud hõbetoru, mis minu jaoks sarnanes ära vahetamiseni sellega, mida Indomeo oma reporteritöös kaamerana kasutas. Kuidas see sinna kinnitus, oli minu jaoks täielik müstika – toru lihtsalt kleepus õigesse kohta ja kui proovisin ühe kivinurgaga, tuli see lahti alles siis, kui juba arvasin, et tükk kolpa läheb kaasa, samal ajal kui normaalsetes oludes käis see imeriist üsna kerge käesurvega kohale ja kohalt ära. Põhimõtteliselt võis Hackel seda võimendina kasutada minuga rääkimiseks ja selle kaudu ka ümbrust näha, kuid ta ei tahtnud seda eriti teha, kartes kõiksuse koes häireid tekitada. Tasapisi hakkasin tajuma, kui ta kiiresti ringi vaadates ümbruse enda jaoks nagu fotografeeris ja kui vahetasime lühikesi teateid, polnud see võrreldavgi aastataguse masendava abitusega. Ent teinekord ikkagi oli side hetketi nõrk ja arusaamatu. Kui ma selle kohta küsisin, saatis ta mulle kommentaaridega kaardi, mida uuri des oleksin endal pea kõhu lahti ehmatanud.

LÜLITA SIHIKULASER SISSE

Hackel oli seda tõesti täiendanud. Kiirt oli võimalik lülitada nii heledaks, et see siin udus selgelt näha oli. Aga sirge see ei olnud. Kiirt aegamööda erinevates suundades pöörates hakkas see mõnikord juba paarisaja meetri pealt kõverduma, üksikutes punktides lausa lotendas üsna ehmatavalt, aeg-ajalt katkedes.

VÄHEMAAILMA KÕVERUST JA KATKESTUSI SA EI NÄE, KUNA ASTUD NEIST NIIÕELDA ÜLE, UDU JA HAJUMINE SEGAVAD VAADET

„Kuidas siin üldse on võimalik ühest kohast teise jõuda?”

KÜLL MA ÕPETAN. SINA KÕNNI

*

Olin sel „päeval” vaid mõned korrad veerandtunniks peatudes oma kaheksa tundi edasi liikunud, kui avastasin liivas jäljed. Näitasin pilti ka Hackelile.

MINE TALLE JÄRGI. MA EI SUUDA TÄPSELT MÄÄRATA, KUI KAUGELT TA ON

Ta oli mulle näidanud parimat, mida ta sai – pilti, mis sarnanes kõige rohkem lähivõttega poriloigust ja kust võis hea fantaasia korral välja lugeda jah, et teatud tõenäosusega on paari kilomeetri kaugusel keegi.

„Ime, et teda pole ära söödud,” porisesin suunda muutes.

VÄHEMAAILM ON PALJU ELUVAESEM, KUI SINU KODUMAA TAVALINE METS. LÕHN ON SIIN EBAUSALDATAV, SEEGA SAAKI JÄLITATAKSE PEAMISELT KUULMISE JA NÄGEMISE JÄRGI. PALJU OLENEB JUHUSEST, AGA VAREM VÕI HILJEM SÜÜAKSE HULKUJAD MUIDUGI ÄRA

Üks küsimus oli mind ammu huvitanud:

„Kuule, kuidas need loomad ja taimed siin elada saavad – Indomeo mainis, et eluenergia käib siin

alla... kuidas iganes seda mõista tuleks?"

INTERAKTSIOONIDE TASANDIL ON VAHE INFORMATIIVNE... ÜTLEME, ET NÄITEKS LOODE SIIN ARENEDA EI SUUDA JA TAIMED PALJUNEVAD AINULT VEGETATIIVSELT. ON AGA ÜKS MAAILM, KUST ON VÄGA KERGE VAHEMAAILMA TULLA. SEE – NIMETAGEM SELLE EBAILMAKS – ON SUUREMA OSA SIIN ESINEVA ELU KODU. MÕNED LIIGID ON OMANDANUD VÕIME SIIN AEG-AJALT JAHIL KÄIA – LOODUS EI SALLIVAT TÜHJA KOHTA ;:-)

„See interaktsioonid ja informatsioon – kas siis füüsilised tingimused on maailmades erinevad?"

Ei. MAAILMADE OMADUSED – FÜÜSIKASEADUSED – ON UNIVERSUMI STRUKTUURIS VÄGA SÜGAVAL JA MUUTUDA EI SAA. ENT VAHEMAAILM EI OLE MAAILM JA KUI TUUA ÜKS NÄIDE, SIIS EI ESINE SIIN TUUMAINTERAKTSIOONI PAARSUSE RIKKUMIST, MIS ON TAGANUD ANTIINE PRAKTILISE PUUDUMISE TAVARUUMIS...

Eespool oli madalate küngaste rivi, mille ees laius nagu kümne meetrine küntud vagu, milles jälgi ei olnud. Natukese aja pärast leidsin need teiselt poolt üles, aga kolm-nelikümmend meetrit vasakul. Miks polnud vaos jälgi? Võimalik, et ma lihtsalt ei osanud otsida... Näitasin Hackelile oma silmade kaudu ümbrust. Kujutluspilt, mille ta mulle juhtunu koht andis, tekitas minus kõieta benji-hüppe tunde – maastik oli paigalt nihkunud ja sellepärast polnudki jäljed enam kohakuti. Laserikiirt seal edasi-tagasi pöörates nägin, et ruum oli siin veidralt kurrutatud ja vao kohal oli tõepoolest katkestus. Tegelikult oli seda väga paha vaadata – kiir lihtsalt katkes ühes punktis ja jätkus mõnikümmend meetrit kaugemal teise nurga all...

MINE VASAKULE, ÜLE TEISE KÜNKA HARJA

Tegin tema soovitusel kohaselt ja avastasin teisepool küngast eelmistega peaaegu risti minevad jäljed. Oli ta eksinud suunast?

Ei. NELJANDA KÜNKA HARJALT VAADATUNA OLEKS JÄLJERIDA SIRGE. SA HOIDSID KOKKU UMBES KILOMETRI

Einojah, ka laserikiir kaardus ümber künka ja ma tunnetasin taas oma abitust ning vaatamata Hackeli juuresolekust sisendatud kindlusetundele otsustasin närvisüsteemi säästmise huvides natuke aega mitte küsimusi esitada.

Panin tähele, et üks rohukõrs jäljes ajas end sirgu – keda iganes ma parasjagu jälitasin, kaugel ta enam olla ei saanud. Maastik laskus eespool natuke ja kui jõudsin lähemale, avanes pilgule madal tiik või pigem kaljude vahele kogunenud lomp. Kohe märkasid ka kividel midagi valget. Läksin vaikselt lähemale ja seal ta oligi – tiigi kaldal kivile laskuvalt jõi peoga vett üks tüdruk. Ma ei näinud ta nägu, ent ta olekust oli selge, et ta on surmani väsinud; porine oli ta ka. Ju sai janu täis, ta ammutas kokkupandud kätega vett ja üritas nägu pesta.

„Tere päevast,” ütlesin lähemale astudes.

Ta pöördus kiiresti. Kui ta päris puhtaks pesta ja välja magada lasta, poleks tal ehk väga vigagi. Ta oli umbes 16-17 aastat vana, üsna sale ja blond. Vedasin hambapastanaeratuse näole. Ta karjatas ja langes mulle kaela. Siis mulle koitiski, miks kõik muinasjutuprintsid armsamaid just tingi mata päästma peavad. Muigasin omaette, silitasin ta pead ja pomi sesin: „Kõik on hästi.”

Printsid vist nii ei tee, sest ta kogus end natukese aja pärast ja tõmbus eemale. Ta oli natuke kohmetunud, silmad pisarais. Panin ta uuesti kivile istuma.

„Kuidas sa end tunnend? Kaua sa oled üksi olnud? Saad sa must üldse aru?"

Ta noogutas kiiresti viimase küsimuse peale, siis pahvatas:

„Jumal küll, mis koht see on? Ma... ma olen teist päeva ringi käinud, mingid elukad ajasid mind taga. Ei teid, mitte ühtki inimest, mitte midagi.”

Rahustasin teda ja pistsin talle šokolaaditahvli pihku. See kadus vähem kui minutiga. Ohkasin ja kraamisin muu söögipoolise ka välja. Ta sõi, või on selle tegevuse nimi tegelikult õgimine. Täitsin ka enda kõhu ja küsitlesin korra Hackelit.

„Mis edasi?"

Ta näitas mulle suuna kätte.

LEIAD TEISE, AGA TÄHTSAM ON JÕUDA HÜTTI KOOS HELDIDE JA DLÖMNIDEGA, LEITUD INIMESED JÄÄVAD HÜTTI, TE LÄHETE BUSSI JUURDE VIIMASTE JÄRELE

Avasin silmad ja leidsin ta end uurimas, eriti mu relvi.

Katkestasin vaikuse: „Räägi, mis õieti juhtus?"

Ta kõhkles hetke: „Teate, see on nii imelik..."

„Esiteks on mind üks. Seda, et see imelik on, ma tean, nii et sellest ära lase end segada. Alustame algusest – kes sa oled ja kust kuhu tee oli, kui te Maalt minema libisesite?”

Ta ahmis õhku, ent oma eesmärgi maa saavutasin, kuivõrd ta sai aru, et hulluks ma teda ei pea. Ta nimi oli Ethel, perekonnanime ei mäleta. Ta oli mingist tantsutrupist, mis aeg-ajalt kontsertidel „tausta tegi”. Igatahes oli siis see natuke purjus ja üsna ülemeelik seltskond öösel kodu poole veerenud, kui korraga oli buss hirmsasti rappuma hakanud ja siis seisma jäänud.

„... enamik magas. Mina ka, ent nii vastik tunne oli korraga, nii hirmus, nagu kukuksin kuhugi. Ehk oli see raputusest, aga paar pliksi hakkasid karjuma ka. Bussijuht vandus, käis väljas. Mõned kasutasid peatust, et suitsetama või põiele minna, ja nende väljasolijate hääled läksid nii ärevaks, et ajasid minu ka üles. Alguses ei saanud aru, mida nad seal räägivad, et teed ei ole. Ei tahtnud soojast bussist välja minna, aga tundus, et liikuma me ei hakka ja läksin ka vaatama. Käisime ümber bussi, ainult kivid ja liiv, eespool tulede valgel olid põõsad, rohi ja kivid. Kellelgi oli taskulamp, vaatasime tahapoole... tead, see oli naljakas ja jube – tee nagu tekkis... lihtsalt võttis kuju, seal oli korralik asfalt, kraavid ja puha ja siis kadus jälle, lihtsalt tasapisi sulas kruusa... sulas... ja enam ei olnud. Ainult udu, lõhnas veidralt ja oli soojem kui Tartus...”

Mõtlesin teda kuulates, et kui paljud inimesed selliseid asju läbi elama on pidanud? Kui uskuda Hackelit, et siirded on tegelikult väga haruldased, siis õnneks mitte eriti paljud. Midagi sarnast olin ma Zeii suust tegelikult juba kuulnud ja sellest piisas, et taolisi kogemusi mitte kellelegi soovi tada, kui just eluisu otsas ei ole.

„... mõned ei saanud midagi aru. Ega toimunu tõsidus meile üles ei jõudnud. Osa kummutas veel pudelit. Bussijuht oli päris kaugele tagasi läinud, ta ütles, et on midagi kuulnud, tuli ja lülitas mootori välja. Oli hämmastavalt vaikne, ent iga natukese aja tagant kord siin, kord seal müri ses midagi, ja maa värises kergelt. Udus nagu oleks mingi prožektor... või välku löönud. Me oleks vist rohkem kuulnud ja näinud, sest see kõik jäi vaiksemaks, kuni lakkas hoopis. Keegi ütles, et need on ehk sõjaväemanöövrid, keegi küsis tõemeeli, et kas bussijuht silte õieti ei vaadanud, järsku oli kusagil ümbersõit, ja tükk aega arutati selliseid tobe daid oletusi. Kuigi oli selline ebamäärane hall valgus, ei viitsinud keegi eriti uurida, otsustati oodata hommikut, ja nii me pikapeale uuesti magama jäime...”

Hommikul oli kolm inimest puudu, nende hulgas bussijuht. Keegi teadis, et bussijuht oli tahtnud veel ühe ringi teha, kui ta poole tunni pärast tagasi ei olnud, olid teised ka hulkuma läinud – pime ju polnud.

Nad olid söönud, mis veel kellelgi leidus, kruttinud raadiot, mis vaikis, jagelenud, rääkinud anekdoote ja põhiliselt istunud ja oodanud, et keegi tuleks ja seletaks, mis toimub. Üks kolmene grupp, mingi saatebänd muide, oli omavahel asja arutanud ja kah uttu tõmmanud (kui hea väljend!). Pikapeale oli neil nälg ja janu tekkinud. Nad olid hakanud laiemalt ringi käima ja keegi oli põrgukoorte käest pureda saanud. Edasisteks retkedeks olid nad otsinud kõikvõimalikud kaikad ja mutrivõtmed, mis relvadeks sobisid. Keegi oli lõpuks vett leidnud. Nad käisid seal suure karjaga, võtsid kõik pudelid täis. Nagu ikka peaaegu kohe oli kellelgi veel vaja vee juurde saada, ja nad tulid selle peale, et lähemale sõita. Tükk aega olid nad selle üle vaielnud, sest mõned tahtsid paigale jääda, nagu oleks see koht millegi poolest parem kui mõni teine. Siis ei leidnud nad võtmeid, need oli bussijuht arvatavasti endaga kaasa võtnud, aga üks mees, Erik, mingi mänedžeri abi, oskas „juhtmed kokku panna”. Nad olid bussiga roomanud peaaegu allikani. Hakkas jälle hämarduma, enamik konutas masendunult istmetel. Kerge tüluga jagati viimast küpsi sepuru ja närimiskummit.

„... taga algas mingi sõnelus. Marek, ta arvas endast alati vastikult palju, ja tal oli Sirjega ennegi midagi valesti, ta oli Sirje juurde roninud ja proovis midagi aretada. Sirje ei tahtnud ja Marek virutas talle vastu vahtimist. Erik proovis algul heaga, kui ise ka vastu lõugu sai, andis vastu, enamik plikasis ainult kiljus ja tagus Marekit kottidega, mõned vehkisid kõige pihta, mis ette sattus... Palju seal bussi vahikäigus ruumi on. No lõpuks saadi ta maha, Erik andis talle korralikult kitli peale, viskas bussist välja. Thea ja paar tükki veel aitasid teda, Hugo aga istus nurgas ja teeskles, et magab. Kesse usub, et magas, täiesti võimatu, argpüks sihuke... Marek viskas ühe akna sisse ja kui Erik uuesti välja läks, jooksis ära. Sirje jooksis talle järele...”

Too Erik oli päev otsa ühe tüdrukuga sosistanud, nad olid suudelnud ja aina kirglikumaks muutunud, ja siis vaikselt kadunud. Marek oli üksi tagasi tulnud, riided verised, ta oli segast juttu ajanud, millest nad olid aru saanud, et mingi imeelukas oli Sirje maha murdnud ja ära söönud. Neil oli nälg ja nüüd hakkas hirm.

Nad kahtlesid, kas Marek mitte ise ei olnud ära pööranud ja Sirjet tapnud, sest ta käitus väga kummaliselt, istus nurgas ja soigus. Ent nad ei saanud midagi teha, hoidsid tast ainult eemale. Nende juhendaja oli proovinud temaga rääkida, ent see oli lõppenud sellega, et kutt oli talle päris sügava haava pähe löönud. Mingil hetkel oli paljudel ära visanud, ja nad olid läinud ükskõik mida otsima, teisi hoidis aga hirm paigal. Ka Ethel oli koos oma hea sõbranna Merlega otsustanud suurema ringi teha, nad olid kõikad kaasa võtnud ja läinud, ent varsti teineteist ära kaotanud.

„... otsustasime, et läheme teine teiselt poolt küngast. Ootasin teda tükk aega, siis panin paar oksa kokku, et talle märku anda, kus ma olen, kirjutasin liivale, et üritan talle jälgi mööda järgi tulla, aga vist eksisin ära. No ja siis tulid sina.”

Vaikisime minuti. Ei hakanud asja hullemaks tegema seletades, et see „teisel pool küngast” võib siin väga erinevaid asju tähendada.

„Jaksad sa käia? Lähme vaatame, kas leiame Merle üles,” ajasin end jalule.

„Pea!” Ta hüppas ka püsti. „Sa ei ole mulle midagi öelnud. Mis koht see on? Kuidas me siia sattusime? Kes sa oled?”

„Lähme, seletan teel.”

Sammusime üle halli tasandiku.

„Kas sa ikka tahad seda teada? Sest ma üritan sind koju toimetada, ja kui sa siit ükskord läinud oled, siis mida kiiremini sa selle kõik unustad, seda parem sulle. Niikuinii sind mitte keegi ei usu ja siiasattumine on nii haruldane, et seda sinuga teist korda ei juhtu.”

„Aga teised? Ja Sirje on surnud.”

„Ka paljud teised.”

Ta jäi seisma. „Kuidas sa seda kõike tead? Kes sa oled?!”

Tajusin, et ta on hüsteeria piiril. Sammusin edasi, ja ta tuli siiski mulle järele. Mida ma talle ütleva pidin?

„Olen samasugune inimene nagu sinagi. Muide, mulle on meeldinud sinu pundi esinemised, te oskate seda päris hästi. Ma tahtsin ka sinna teie kontserdile tulla, aga kahjuks oli muud tegemist...” Ajasin talle sellist jama ja ta rahunes natuke. Midagi ma talle rääkima pidin.

„Seda paika siin nimetatakse vahemaailmaks. See ei ole päriselt meie maailma osa...” Kobamisi ja hoolikalt sõnu valides üritasin talle mingit praktilist pilti anda. Ma arvan, et teda rahustas rohkem minu rääkimise fakt, kui et ta midagi taibanud oleks.

„Käid sa siin tihti maalastel järele?”

„Ausalt öeldes esimene kord.”

„Kuidas sa seda kõike tead siis, dlömnidest ja heldidest...”

„Olen filme näinud. Mhh, midagi kursustelaadset.”

Veelkord – midagi ma talle ju rääkima pidin.

Olime Hackeliga seadnud mu trajektori nagu spiraalis keerduma ümber Merle tõenäolise asukoha, ja meie arvestus toimis, sest mõne tunni pärast avastasin jäljed. Kiire võrdlus, need ei olnud Etheli omad. Küsitlesin veel Hackelit ja vastus oli sama ebamäärane nagu varemgi.

Ethel uuris ka jälgi.

„Kust sa tead, et need kellegi teise igivanad jäljed ei ole?”

„Siin pole inimesi sajandeid käinud, vaevalt, hmm – *tossujäljed* nii kaua säilivad.” Mu hääles ei olnud iroonia varjugi, aga sõnadest piisas, et ta mossi tõmbuks.

Appihüüet kuulsime korraga. Hakkasime jooksma, tegime seda üsna võrdselt, sest ma ei riskinud seljakotti maha jätta ja ta oli küllalt välejalgne. Õnnetu Merle istus ühel suuremal, kahemeetrisel kivil ja peletas kaikaga eemale kolme teda uudishimulikult silmitsevat põrgukoera. Meie tulekust piisas, koerad lugesid, et jõud on võrdsed, aga meie suuremad, ning loobusid kaklusest, traavides laisalt eemale. Esimesel hetkel tahtsin neil minna lasta ja mitte laskemoona raisata, kuid järgmiseks

taipasin, et nad võivad kohe mõne teise inimese leida. Toetasin püssi kivile, et parem sihtida oleks ja lasin nad siis maha, enne kui nad uttu kaduda jõudsid.

Kogu kohtumisstseen kordus, ainult et mul oli lihtsam, kuna mina ei pidanud kõike seletama. Küsisin Hackeli käest nõu ja kui tuli esimene sobiv lomp, teatasin, et siia me nüüd jääme. Nad mõlemad vajusid kividele istuma sellise ilmega, et neid liigutatakse sealt kraanaga. Mul ei olnud paljusid asju, sealhulgas telki ja tulepuid. Kupatasin plikad pesema vaatamata sellele, et nad madala temperatuuri üle protesti avaldasid. Ähvardasin, et raputan nad ise riietest välja, kui nad palju virisevad. Kahetsesin seda kohe, sest Merle ilmest võis lugeda, et see polekski ehk nii paha mõte. Mul oli ainult üks tekk, õnneks küll üsna suur. Tegin okstest ja rohust aseme ja niimoodi, plikad teine teisel pool mu külje vastu surutud, me selle „öö” veetsimegi.

Ärkasin esimesena. Ümbruses ei passinud ühtegi imeelukat ja ka Hackel püsis vait. Ei tahtnud daamihakatise äratada ja ajasin end vaikselt üles, pesin jõudumööda. Hommikueine kohta on „valmistama” liig öelda ja tegin ettevalmistusi pigem ajaraiskamiseks. Hackel aga oli palunud kiirustada ja kella vaadates nägin, et olime maganud seitse tundi. Kell muide näitas mul ikka kodust aega, sest mille järgi ma ta seadma pidin? Ah jaa – vahemaailmas olid võimalikud ajamoonutused, mingid sekundid või minutid läksid kaduma igal siirdel jne, ent kui ma Hackelist õieti aru sain, olid vahed enamasti tühised.

Naljakas oli vaadata neid neihakatise. Või mis, täiesti voodi kõlbulikud tüdrukud. Keskkooliplikad; võib-olla vahetasid magavsõpru nagu kindaid ja olid kogenumad kui mõni kangelasema. Millegipärast aga vaatamata sellele, et nende ilu ja seksikust hindasin, suhtusin neisse nagu lastesse. Kui nad mul kaisus olid, oli see muidugi armas, aga umbes sama erutav kui nad oleksid viieaastased olnud. Võib-olla mingi liigiteadvusega võtsin sellise „suure isa” rolli, võib-olla alateadlikult kaitsesin ennast selles ajas ja kohas pehmelt öeldes eesmärgipäratute mõtete eest – nad vajasisid kaitset, mina kaitsesin neid. Kusagil peoõhtul oleksid nad kõhklusevirvendusetagi täie eest peale läinud, seda enam, et tegelikult olid nad Zeiist kõigis mõtudes suuremad, Zeiid aga pole ma kunagi lapseks pidanud.

... Rappa läheb see selgitus, küpsus ei sõltu ju mõtudest...

Igatahes oli situatsioonis mingi väljendamatu absurdsus, mingi kum maline, sünge huumor. Seal ma siis olin – fantaasiakirjandusse, lohelugudesse sobival maastikul, „päästmas” kahte neiu, keda isegi olin esinemas näinud ja keda tuhanded ihaldasid. Mida ma neist ja nende elu vaadetest teadsin? Bändid, muusika, tantsimine, kohalikud kuulsused, esinemised... Nad võisid elada kõrvalmajas, aga juba enne kontakte Hackeliga olin oma ülikooliseltskonna ja huvidega neist valgusaastate kaugusel. Kui Rusteros App poleks kunagi Eldrund Galutile auku pähe rääkinud, saades nõusoleku keelatud tehnoloogiate kasutamiseks katses, ja sellega põhjustanud segaduse, mida neist keegi oodata ei osanud, oleksid need tüdrukud mulle alatiseks jäänud laval vilksatavateks ebaisikulisteks kimää - rideks ja nad poleks iial minust midagi teada saanud.

Tegin siis piisavalt kolinat, et nad ärkaksid, sõime ja alustasime jälle kõndimist üle halli niiske kruusa.

Iga paari tunni takka peatudes olime läbinud hea hulga kilomeetreid ja hakkas taas hämarduma, kui Hackel viimast korda mu suunda korrigeeris ja teatas, et peaksin kohe ehitisi nägema.

ÜÜXAN ON SIIN, SAMUTI 5 INIMEST MAALT. UNKAS ON LÄINUD TAGASI BUSSI JUURDE, MIDA DLÖMNIID KAUGELT VALVAVAD, RISKIMATA LÄHENEDA. NAD ARUTASID JUST, ET PEAKSID SEDA VÕIB-OLLA SIISKI TEGEMA, KUNA KAKS INIMEST NELJAST, KES SINNA ON JÄÄNUD, ON PÕRGUKOERTE KÄEST HAMMUSTADA SAANUD JA NENDE SEISUND ON HALB, HAAVAD MÄDANEVAD
„Inimesi oli bussis vist 22?”

JAH

„Bussijuht ja kaks järgmist lahkujat olid juba hommikuks surnud, nagu dlömnid ütlesid. Need kolm, „saatebänd”, kes lahkusid ja kelle kohta dlömnid ütlesid „suremas”, on nad ka surnud?”

ARVATAVASTI

„Viis siin, neli bussis, kaks minuga – teeb 11. Ülejäänud viis?”

SIRJET SA TEAD. KAKS ON VEEL HUKKUNUD. ÜKS PAAR, ARVATAVASTI ERIK JA SEE TÜDRUK, ON KUSAGIL KAUGEMAL

„Kuidas need viis leiti?”

NAD LIIKUSID KOOS JA TÄHISTASID KIVIHUNNIKUTEGA RADA. ÜHEGI KATKESTUSE JA RUUMIAUGU OTSA NAD EI KOPERDANUD JA LOOMAD ÜLDISELT JUBA KAHE – RÄÄKIMATA ROHKEMATEST – NALJALT EI RÜNDA; NEID POLE ISEGI MITTE NÄHA

Mul ei olnud raskusi ehitiste äratundmisega, sest Hackel oli neid mulle näidanud. Astusime lähemale, viisin nad sammaste vahelt sisse. Keset platsi lõõmas tuli, inimesed istusid tekkidesse mähitult ja ilmselt ei olnud neil suuremat viga. Aga Üüxani silmi tasus vaadata ja meelde jätta, kui ta mind jõllitas.

„Kes sa sihuke veel oled?” pahvatas ta lõpuks.

Tüdrukud olid pelglikult meie poole vaadates juba omade keskel koha leidnud, nad said ilmselt ise endaga hakkama, nii et mühatasin Üüxanile kääri keeles: „Istume, meil on tarvis rääkida.”

Toetasin end väsinult kivile. Ma ei ole viriseja, aga oleksin vist enda suurimaks vaenlaseks lugenud seda, kes sel hetkel oleks tulnud ütleva, et veel on vaja kuhugi kõndida. Üüxani refleksid hakkasid kohe tööle, ta vaatas tüdrukud kiiresti üle, andis kompsust neile teki, valas kruusi desse teed ja tõi ühe ka mulle. Ta kõhklus, ilmselt kartis seda mulle otse pihku pista, ent terve mõistus sai võitu ja ta tegi seda siiski.

Siis istus ta mu vastu ja keerutas käes dlömnide saatjat, kaaludes, kas kohe minust teatada.

„Kohe ütled neile,” lahendasin olukorra ta eest. „Ma olen held sellest maailmast, kust need inimesed pärit on. Ma tulin neile järele. Ma tänan teid abi eest.”

Noogutasin saatja suunas. Ta tundus üsna pörutatud olevat, silmitses mind veel hetke arvustavalt ja surus siis silmi sulgedes saatja meelekohale.

Kasutasin aega, et teda silmitseda. Ta oli enam-vähem minu pikkune, natuke kõhnem. Esmapäilgul võis ta meenutada valkja karvaga kaetud ahvi, lähemal vaatlemisel oli ta inimene mis inimene. Ma kujutan ette, et Austraalia aborigeen võiks isegi võõram tunduda. Rõivaid ja tegumoodi on juba Maal nii palju, et kusagil moeshow'l oleks ta igavalt igapäevane olnud. Mingeid relvi silma ei hakanud, kuid võõl ja taskutes oli tal mitmesuguseid esemeid, mille otstarvet ma ei teadnud. Sulgesin silmad, et Hackeliga paremat kontakti saada.

„Mis nüüd?”

SELLEL PAIGAL ON MINGID OMAPÄRAD – VAHEMAAILMA STRUKTUUR MURENEB IGA KORD, KUI SINUGA ÜHENDUST VÕTAN. SAADAN SULLE TAGASITEE KUJUTISE, ILMA HÄDAVAJADUSETA EELISTAKSIN ROHKEM MITTE MÖTTEID VAHETADA
See hakkaski mulle nirisema.

ABSOLUUTSELT KÕIK ESEMED VÕID MAHA JÄTTA, INIMESED, KES LIKUDA SUUDAVAD VII KAASA. MA LEIDSIN SELLE EBATÕENÄOSUSKANALI, MILLE KAUDU NAD TULID JA SEE SUHTEISELT LIHTNE TEE ON SULGUNUD. HEA OLEKS NAD TAGASI VIIA SMEETE KAUDU

„Aga millal ma heldide ja dlömnidega jagelema hakkan?”

ESITEKS VÕIB-OLLA PIISAB ALGUSEKS NENDEST KONTAKTIDEST, MIS NIIKUINI OLEMA SAAVAD, TEISEKS VÕIN SULLE MATEMAATILISELT NÄIDATA, ET NENDE TEISTE IGA VAHEMAAILMAS VEEDETUD HETK ON RISK ELUGA JA SEDA HINDA MA MAKSTA EI TAHA, NII ET MIDA RUTEM SA NAD MINEMA SAAD, SEDA PAREM

„Risk minuga pole nii oluline?”

SIND SAAN MA TEINEKORD PISUT AIDATA JA LÕPUKS OLED SA VABATHATLIKULT SELLE SEIKLUSE VALINUD

„Nojah, edu mulle...”

Seevastu mu kontakt maastega algas väga halvasti. Mul ei olnud sedalaadi kogemusi ja kümne minutiga olin Üüxaniga ühes pundis – mingi *paha tulnukas*. Kõigepealt kogunesid nad nagu hirmunud loomad minu ümber, ent ei olnud mul neile kiireid ja argimõistusele sobivaid seletusi. See vestlus, mida mul on alati piinlik meenutada, käis umbes nii:

Küsimus: „Mis koht see on?”

Vastus: „Vahemaailm, väljaspool meie universumit asuv ebaruum, meie maailma informaatiline vari.”

Küsimus: „Kuidas me siia sattusime?”

Vastus: „Niiõelda häire aegruumi struktuuris kopeeris teid varjule.”

Küsimus: „Kuidas me koju saame?”

Vastus: „Viin teid läbi allilma teise universumi kaudu.”

Ma ei pea vist jätkama? Kui keegi räägiks midagi sellist normaalsetes oludes, ei kahtleks isegi diletandid diagnoosis. Tegelikkus oli palju hullem. Paaril inimesel tundus olevat betoonist arusaam, et nad on sattunud mingisse varjatud kaameraga *X-files*'i võtetele. Mida kõike nad mulle ütlesid – „see ei saa võimalik olla!”, „viige meid KOHE koju!”, „Millist organisatsiooni te esindate, ma kaeban teid kohtusse!”. Järgmiseks ma muidugi ütlesin neile, mis ma asjast arvan – et nad on kari imbetsille, keda isegi läbielatud raskused ei ole maailma avarama pilguga vaatama pannud, sest ilmselt ei ole neil seda halli ainet, mis kriitilistes oludes aktiveerudes inimest loomast eristab. Käskisin neil vait olla ja puhata, kuni minek on, ja kõndisin neist eemale Üüxani juurde. Viimane vaatas mind kummaliselt. Alustasin ise:

„Ma läksin nendega tülli. Nad nõudsid, et ma nende ees juhtunu pärast vabandaksin ja nad kohe koju viiksin.”

Ta vaikis ja võisin peaaegu vanduda, et ta suunurkades võbeleb muie.

Jätkasin: „Ma saan aru, et ka sina käid inimesi ära toomas? Mida sa neile ütled?”

„Midagi,” mõrises ta. „Kord ei taht üks minuga tulla, sest ma olla valet karva hõimust. Kui ma minema hakkasin, jooksis siiski järele.”

„Aga kui nad küsivad?”

„„Suu kinni ja järgne mulle, kui koju tahad!””

„Ma peaksin ka nii tegema,” noogutasin nukralt omade poole vaadates.

„Sa ei järgnenud neile otse, teed ei ole. Kuidas sa siia said?”

„Smeete kaudu. Olin pool päeva Ovemos, kuni tuli soodne moment siia tulla.”

„See on huvitav, aga ma ei mõelnud seda. Vabandust, aga ma ei suuda tajuda sinus allteede tunnetust. Kuidas sa vahemaailma saad?”

„Värav avatakse minu eest. Mind abistab üks... olevus, kes ise ei saa liikuda, kuid suudab väravaid avada.”

„Olevus. Sa ütlesid ta *avab* värava?”

„Jah. Kuidas sina siia saad?”

„Ma tunnetan vahemaailma. On kohad, kus Päris on õhem, seal liigub värv, ma läbin selle. See on väga ohtlik – püüda väravat avada.”

„Me teame. Me üritame seda mitte teha ilma vajaduseta. Sellest on väga vähe aega, kui me äratasime ellu vanad kunstid, mis võimaldavad puutuda maailmade struktuuri. Kuidas sina seda teed?”

„Mõnedel ündidel on see võime. Harjutasin.”

„Käid sa tihti siin?”

„Ei. Dlömnid ei luba seda. Kui nad abi vajavad, siis kutsuvad.”

Ma ei mäleta meie tollest esimesest vestlusest tegelikult suurt muud, kui vastikut ebakindluse ja ebareaalsuse tunnet. Me püüdsime vastastikku ettevaatlikult oma teadmisi täiendada ja kombata teineteise arusaamise määra. Hackeli poolt mulle ajju laetud kaardid ja juhised tekitasid mui dugi rõveda peavalu, olin ringikõndimisest kohutavalt väsinud ja tege likult kukkusin umbes poole tunni pärast ära ning magasin selle ajani, kui Unkas ja dlömnid viimaste maalastega tulid ja hirmust ümmarguste silmadega Ethel mind ettevaatlikult ärkvele sakutas, ise tasakesi piik sudes dlömnide poole osutades.

Neid oli kümme ja neli neist juhtisid kahte kandraami, mis umbes vaksajagu maapinna kohal hõljusid. Ma muidugi teadsin, et seegi rahvas on maalastest palju kaugemale arenenud, kuid selle kohta taolisi ilmselgeid tõendeid saada mõjus pisut häirivalt. Unkas juhatas kaks omal jalal tulnud tüdrukut teiste maalaste juurde ja silmitses mind samuti tohutu põnevusega, sellel kui kuus neist mulle lähemale astusid. Ebakindluse ja ebareaalsuse tunne läks aina hullemaks, sest ükskõik kui rikutud on videoajastu inimene, kes igal õhtul näeb košmaarseid peletisi ja läbi näo välja tungivaid tulnukaid, kuuluvad need ikkagi meelelahutusmaailma, ning mul oli raske end veenda, et olevused, kelle puhul ma end hästi ei tunneks, kui nad pimedas vastu tuleksid, ei ole mitte maskides ja kostüümides.

„Tere, võõras,” alustas kõige lähem neist sügaval tumeda bassihäälel, peatudes minust umbes viie

sammu kaugusel. „Me ei tea, kes sa oled ja palju sa tead meist. Nagu Üüxan meile ütles, oskad sa kääri keelt? Mõistad meid?”

„Tere teilegi. Jah, ma mõistan teid.”

„Kes sa oled? Üüxan ütles, et sellest maailmast, kust need inimesed?”

„Jah.”

„Meil ei ole väga ammu olnud kontakte selle maailmaga. Kuidas te end kutsute? Kuidas see maailm välja näeb?”

Mida ma pidin neile ütlema? Vaatamata kõigele oli „Hackeli meetodil” mõningaid suuri eeliseid...

„Meie maailmal on erinevates keeltes palju nimesid. Vast kõige õigem oleks seda nimetada Terraks.”

Olend mu vastas vahetas teistega pilke, nad noogutasid.

„Jah, kõik klapi. Terra. Seda me arvasime.”

„Olete meie maailmas käinud? Meil on palju vanu teadmisi kaduma läinud,” lisasin vabandavalt. Üks dlömnidest astus ette ja kõnetas mind ladina keeles. Vangutasin pead.

„Sellest ajast, kui iga haritud inimene ladina keelt valdas, on palju vett merre voolanud. Ma ei tea, millal te viimati Maal käisite, aga Rooma võim on kadunud üle pooleteise tuhande aasta tagasi...”

Minu jaoks hakkas see asi korduma. Võib-olla on seda põnev lugeda, mõeldes ise, mida ja kuidas sarnases olukorras öelda. Inimene harjub kõigega ja juba siis hakkasid need sissejuhatused mind tüütama.

Üritasin midagi ka nende kohta teada saada, aga selles osas olid nad ütle mata kidakeelsed. Vastasin siis enda osas umbes samaga, nii et rääkis inimestele lõppkokkuvõttes palju vähem kui Üüxanile ja tegelikult jõudis veerand tunniga meie vestlus surnud punkti.

„Hästi, võõras,” kõmises lõpuks nende eeskõneleja. Ma arvan, et see oli Azrael, aga me olime millegipärast tutvustamise ära jätnud. „Millised on sinu plaanid?”

„Ma tulin neid kokku korjama, et koju viia. Ma olen teile väga tänulik, et te olete selle töö enamasti minu eest ära teinud. Niipea, kui nad suudavad minna, tahan ma nad siit ära viia.”

„See ei ole nii lihtne. Kaks neist on väga haiged.”

„Ma tean. Heameelega ootaksin nende paranemist, aga siin pole vahendeidki.”

„Meie suudaksime nad terveks ravida.”

„Kaua see aega võtab?”

„Ma ei tea täpselt. Paar päeva. Aga võib-olla paar nädalat.”

„Te olete niigi väga palju teinud. Võib-olla on see nende inimestele parim, aga me, ülejäänud, ei saa oodata, sest sobivat võimalust ei pruugi niipea tulla.”

„Me teame seda. Seepärast soovitamegi need meie juurde jätta. Kas sa viid nad tagasi sõidukiga, millega tulite?”

„Kiiruse huvides ma ohverdaksin sõiduki. Tähendab, loodetavasti teid ei häiri, kui see siia jääb?”

„Mitte sugugi. Me aitame teid minekul. Sa tuled kunagi sobival võimalusel teistele järele?”

„Jah. Kus te neid ravite ja hoiate?”

Nad kõhklesid hetke ja seda kasutades jätkasin:

„Ma muidugi tuleksin heameelega teie elamist vaatama, kui neile järele tulen, kuigi mul on ilmselt lihtsam tulla Smeetele. Ka nende arstid on tasemel, nii et võib-olla Unkas ja Üüxan hoolitsevad nende eest?”

Dlömn tõstis käe Smeete tervituseks ja sain aru, et antud juhul tähendas see kokkulepet. Ma olin üldiselt rahul, ent mulle tundus, et meile mõlemale jäi mulje, et oleme mingis mõttes petta saanud.

Kõndisin omade juurde tagasi ja hakkasin neid minekuks ette valmis tama. Neid oli nüüd kokku üheksa ja viimasel kahel plikal oli kõige raskem, sest mingit erilist puhkeaega nad ei saanud.

Vaatasin ka haavatud üle, kuid nende puhul jäi vaid pead vangutada. Nad tundusid olevat uinu tatud ja tajusin taas kibedalt, et parimagi tahtmise korral ei oskaks ma midagi, kohe üldse mitte midagi nende heaks ette võtta. Märkasin Unkase näol teatud üllatust ja vast ka lugupidamist, kui mainisin kuival, et tulen neile millalgi Smeetele järele.

Rivistasin siis kiirkorras oma padikonna üles, kuna Hackeli kiirus tades ja ähmaselt välगतavad

prognoosid olid ütle mata ebasoodsad. Inimestel lööb hoolivus kaaskodanikest välja siis, kui seda üldse vaja ei ole. Kui teatasin, et kaks haavatut jäävad maha, tõstsid teised häält, et nii ei lähe, siis nemad ka ei tule. Seekord ma ei vaevunud nendega seletama ega vaidlema:

„Haavatud jäävad siia. Hammastes oli mürki, mida Maal ei tunta, nii et siin ravitakse nad terveks, Maal ei saa ma seda garanteerida; nad võivad ka surra. Ma ei saa neile järele tulla enne paari kuud, võib-olla ka aastat. Neil ei ole midagi valida. Kes tahab nendega jääda, palun. Mina hakkän minema ja võtan viin koju need, kes tulevad. Üles nüüd!”

Üüxan ja Unkas toppisid maalastele kottidesse ja taskutesse toidu moonä, andsid kaasa ka tekid, mida aitasid kokku pakkida. Enamik dlömne oli kuhugi kadunud ja ülejäänud vahtisid meid hoidudes eemale. Vahetasin smee telastega viimast korda tervitusi. Mul ei olnud üldse hea tunne – kohutavalt ebakindel ja pealegi oli minu vastutusel see lasteaed. Niipalju küsimusi jäi õhku ja natuke näis see põgenemisena; ja mitte hea põgenemisena, sest osa jäi maha.

„Alla poolte,” ümises Üüxan. „Kui sa nende kõigiga koju jõuad, on see vahemaailma kohta siiski päris hea tulemus. Mine nüüd kähku.”

Jällegi – miks ta seda viimast ütles? Igatahes oluliselt rohkem need sõnad mind muretsema panna ei saanud. Ühelt poolt Hackeli ennustused, mida ma teadsin, teiselt poolt muu informatsioon situatsiooni kohta, mis tal kindlasti oli – paistis ju selgelt, et ta ei armasta ega usalda dlömne.

Niikuinii oli mul tunne, et jalge all on kuradi õhuke jää, ent mul ei olnud millegi baasil otsustada, mis üldse juhtuda võiks. Nagu rohkem selleks, et muljet avaldada, lülitasin sihikulaseri sisse ja uurisin suunda, mida Hackel oli plaanides näidanud. Hele kiir vonkles udus, ent oli valitud suunas suhteliselt sirge. Tõstsin veelkord peopesa ja hakkasin astuma, sellal kui nad kõik mulle seletamatu ilmega järgi vahtima jäid.

Möödunud tundidel selles kummalises sammaldunud ehitises, mida nad ise eksitavalt hütiks nimetasid, olin tundnud huvi põhiliselt Üüxani vastu, nüüd, käies oli mul tegelikult esimest korda aega vaadata, millised olid inimesed, keda ma siis Maale tagasi viia üritasin. Kaks kutti olid ilmselt Hugo ja Marek. Mõlemad, nagu ka need ülejäänud seitse tüdrukut, keskkoolialised. Marek sihuke meeter üheksakümnene vibalik, heleda lokkis peaga, ühesõnaga tõeline neidude unistus, Hugo väiksemat kasvu moodsa soengu ja vinnilise lõustaga kõõlusk. Muidu tava lised, aga mul ei õnnestunud neisse kuidagi eelarvamusteta suhtuda, sest juhtumisi teadsin, mida nad väärt on. Tüdrukud – Etheli ja Merle olin mina kõnnult üles otsinud, ülejäänutest on selgemalt meeles Thea, kes oli selline suhtlusaldis neidis, nimedest tuleb veel meelde Stella ja Ingrid, aga tegelikult ei suudaks ma enam ammu nimesid ja nägusid kokku panna. Kauge kajana *oma* keskkooliaegsetest unistustes oleksin ehk ju soovinud nendega mõneks aastaks palmisaarele sattuda – ahel daksin kutid ratta külge, mis vajalikke masinaid ringi ajab, tüdrukud korjak sid puuvilju ja neid oleks parajasti iga nädalapäeva õö jaoks üks... Hea kui mõned unistused on elust nii kaugel, et vähimagi sideme puudumise tõttu reaalsusega nad isegi ei sega. Meie ümber oli oht. Minul oli vastu tus. Pooled neist olid juba hukkunud.

*

Ajasin neid teismelisi edasi nagu hanekarja, tunnid möödusid ja ma ei julgenud peatuda. Hackeli antud plaanid hakkasid otsa saama ja miski oli ilmselt valesti. Inimesed nurisesid väsimusest, kasvas protestivaim, nii et aeg-ajalt pidin kurja nägu tegema ja õnneks veel sellest aitas. Mul poleks ka endal veerandtunnise puhkuse vastu midagi olnud, ent teadsin, et mida kiiremini me siit minema saame, seda parem.

Nõrgalt, väga nõrgalt tajusin Hackelit:

PAREMALE, KELLA KAHE. KIIRUSTAGE

Muutsime suunda ning samal ajal uurisin seda käigult laseriga. Esialgu ei olnud seal midagi erilist, siis läks kiir sõlme ja võbeledes ilmus tume kaar.

„Joostes,” röögatasin, lükates lähimatele hoo sisse. Maa hakkas väri sema, inimesed vankusid üksteist toetades edasi ja kiirendasin viimast vist isegi jalahoobiga tagumikku. Tormasime üle

vankuva maa kesksuvisele aasale, kus lendles lehti ja kohises eikusagilt pärit tuul. See võis olla muidugi illusioon, kuid mulle näis, et värav sulgus valge valgus pahvaku ja plaksatusega otse mu kandadel, kõditades kuklakarvu ja visates meile järele viimase udutombu. Vaatasin kiiresti ringi ja vedasin ninaga õhku. Bioloogid väidavad, et ka inimese aju on tegelikult haistmisaju – lõhnade eristamise masin, millele on ajapikku muud funktsioonid juurde tekkinud. Eks see nina vist kuidagi otseteed mööda on jah ajuga ühenduses, sest enne kui silmad ja kõrvad midagi olulist öelda oskasid, andis esimene nuhutus häiret.

„Hackel!” nõudsin. „See ei ole ei Smeete, Maa ega Aed?”

Hackeli vastus oli tugev ja selge, ent mitte rõõmustav:

VABANDUST...

„Järjekordne Maa analoog kusagil kuuemõõtmelises ruumis? Miks me siin oleme ja kas on sul mulle selle paiga kohta mingit olulist infot anda?”

MA EI TEA, MILLES OLI ASI, AGA MA OLETAN, ET DLÖMNID TULID SULLE JÄRELE. NII ET NEMAD – TAHTLIKULT VÕI MITTE, EI OSKA ARVATA – VÕI MISKI MUU SISULISELT BLOKEERIS SMEETE SUUNA. TÕIN TEID ESIMESEL AVANENUD VÕIMALUSEL ÄRA PÄRISRUUMI, MAAILMA, MIDA OLEN VAREM TAJUNUD. SEDA MAAILMA OLEKS SOBIV NIMETADA TERTSIAARIKS

„See on üks geoloogiline ajastu, eks ole? Ma ei mäleta, mis jõletisi see sisaldas?”

SINU ÕNNEKS MITTE DINOSAURUSI. MUIDE, ÜKS KOHALIKU FAUNA NÄIDIS ON SINUST VASAKUL, MA ARVAN, ET SUL OLEKS SOBIV REAGEERIDA

Olin parema kontakti huvides sulgenud silmad ja tundsin nüüd, kuidas mind varukast sikutati.

„Kuule...” ütles värisev neiuhääl. „Ma ei tahaks su meditatsioonihetke küll segada, aga siin on üks hirmus suur tiiger, kes meie vastu ebameeldivalt huvi tunneb.”

Võtsin automaadi enne, kui silmad avasin.

„Tean,” ühmasin relva palge tõstes ja andsin tina. Mul oli igaks juhuks relvas magasin lõhkkuulidega, antud juhul kulus see ära. Amuuri tiigrist pea kaks korda suurem mõõkhambuline tiiger lasi kuuldavale kileda kräunatuse, viskas õhus kukerpalli ja varises kokku.

„Jälle tiigrid,” patsutasin püssi. „See amet on sul selge.”

„Käid sa siin neid tihti laskmas?” hääl oli ettevaatlik ja ehmatusest segane.

„Ei.”

Vaatasin ringi. Tõtt-öelda oli seal ilus. Kui mitte arvestades seda, et seisime jalgupidi soos.

Üleujutatud jõeorg käändus laisalt maaliliste tihedate kõrgete puudesalude vahel, mis tõusid eemal tumerohelisteks küngasteks, vesirooside või millegi taolisega kirjatud veepind virvendas ainsagi pilveta taevast heldelt soojust kallava päikese kiirtes. Kõrge lopsaka rohuga kaetud kaldaniidud lõikusid metsa, hargnesid põõsastunud aasadena ja kadusid hämarate koobastena hiigelpuude alla.

„Hackel, mis edasi?”

MÄGEDESSE

Ta saatis mulle kaardid.

LAHKUGE RUTTU VÄRAVATSOONIST. VÕIB-OLLA ON SEE LIGNE ETTEVAATUS, AGA MA EI TAHA ROHKEM RISKIDA.

EELMÄGEDES PEAKS OLEMA SOBIVAIK KOHTI TEKITADA SIRE AIA VÕI MAA LÄHIVAHEMAAILMA

„Läksime,” püüdsin olla sünge ja otsustav, et igasuguseid vaidlusi vältida. Päriselt see mul ei õnnestunud, sest segases häältekooris aval dasid nad nõrdimust. Käigupealt hõikasin üle õla:

„Läheme värvatsoonist võimalikult kähku minema. Siin võidakse meid jälitada. Sealte mägedest peaks minema tee Maale.”

„Kes meid jälitab?” Mõnedki piirasid mind sammu pidades vasakult ja paremalt, nõudes selgitust.

„Deemonid.”

Nagu öeldud, kui üldiselt idiootlik situatsioon mind toetanud poleks, oleks nad ilmselt otsima hakanud, kuidas mulle valge suure punase ristiga „uua-uua” järele kutsuda...

Sellel paigal oli lisaks muudele ka veel üks nuhtlus, mis meie elu hapuks tegi – sääsed. Hordide ja parvedena ründasid nad meid, nii et kõndisime, vehkides nagu tuuleveskid. Ilmselt haisesime elu järele, sest õhk oli meie ümber paks ja läks aina paksemaks. Suured olid need elukad ka, ainuüksi sellest oleks piisanud, et mõnd paanikasse ajada. Kuplad läksid paiste ja eks minulgi hakkas natuke kõhe, sest mingil hetkel tekkis tunne, et see võib halvasti lõppeda.

„Hackel, appi! Meid süüakse elusalt!”

MA SAAN MUIDUGI ARU, ET KUI SIND SURNULT SÖÖDAKS, SA ENAM EI LÕUGAKS. MA EI TAJU ÜHTKI ELUVORMI...

„Sinu massiga võrreldes on see muidugi tühine, kuigi ma tahaks teada, mida sa ise teed, kui sind sääsed sööma hakkavad.”

JAH, NÜÜD MA NÄEN PROBLEEMI. KUIGI MA EI KUJUTA ETTE, MIDA MA TEHA SAAKSIN...

„Mõtlen midagi välja! Aih, kkkurat!”

Seda viimast ütlesin ma selle peale, et olin liigselt ühendusse süvenenud ja jooksin vastu puud.

„Kas käies mediteerimine aitab kuidagi sääskede vastu?” kostus kõrvu vihane hää ühest rapsivast pahmakast, mis pidi vist Ethelit kujutama.

Korruga praksus kõik ümberringi, staatilise elektri sinakad Püha Elmo tuled lõid lõõmama igal karvakesel ja kõigis teravamates kohtades kuni rõivanurkadeni. Ka sääsed lõid kahest otsast helendama ja pragisesid. Elekter kadus ja meie ümber kukkus läbi õhu maha miljoneid surnud putukaid.

„Nõid...” kostis mu selja tagant kohkunud vaikuselt.

„Naised on nõiad, mehed on võlurid,” kohmasin rohkem selleks, et midagi öelda, sest see sääsetõrjemeetod oli mullegi mõju avaldanud.

Umbes kaks minutit oli õhk meie ümber puhas, siis hakkas kõik otsast peale. Ajasin jälle viimaseid edasi, kui eespool kostis segast lärmi ja kiljatusi.

„Jiiik!! Sarvedega ninasarvik!”

„Tritseratops,” parandasin ja andsin tuld. Elukas mõtles selle üle natuke ja laskus siis külili.

Jätkasime teed, aga enam meid rahule ei jäetud. Kari hüäänimoodi elukaid hakkas meile järgnema, siis jooksis üks neist ligemale, nagu proovides „karja viimast” ära näpsata. Tuld. Ja igaks juhuks veel kolmele-neljale, kes olid piisavalt juhmid pauku mitte kartma. Ragin eespool. Tuld. See oli küll ainult mingi elevandisuurune piison, kes arvatavasti püsis lihtsalt veendumusel, et tema nüüd küll kellelegi teed ei anna. Järjekordne jäletu volask kaslane. Surnud piison oma ilmselt tuttava maitsega tundus olevat kutsuvam kui kari tokerdunud kahejalgseid, nii et ta ainult heitis meile sööma minnes tuhastava pilgu. Hüäänidki olid leidnud, et sugulaste matmine seedetrakti kaudu lahendab nende toidumured natukeseks ajaks, ja meid rahule jätnud. Pilk üle õla näitas, et teised rohkem hunti meenutavad elukad olid kogunenud ringi kaslase einele kaasa elama. Sääsed olid uued hordid rünnakule saatnud.

„Hackel, elektrit!”

Meist lendas eemale ka üks kohutavalt halvas tujus, käratsev ja natuke suitsev ning kõrbenud vares. Sebramoodi imeelukas, ilmselt lihasööja, eee... tuld... ilmselt mingi karu. Meie teed tähistas pidusööjate jada, arvatavasti meelitas seegi järjest uusi üritajaid ligi. Kas näljased kiskjad või suured tõlbid rohusööjad. Kõik väiksemad elukad, kes selles kaalus ei võistle, olid end vähemalt nähtavuspiirist koristanud. Sääsed, kärbsed, moskiitod, mõned neist pääsukesesuurused... olgu, valetan, koolibri suurused. Kuigi parmud ja metsmesilased olid siin küll viiesentimeetrised.

„Hackel, elektrit!”

Kerge krõbinaga langevad surnud putukad. Näljane lihasööja. Tuld. Suur tõlp rohusööja. Tuld. Mahajääjatele ergutuseks jalaga tagumikku. Elektrilöök, kurdistavad lasud, elektrilöök. Juuksed, kulmud ja ripsmed olid ka meil kõigil kõrbenud. Viimastele jalaga tagumikku, tuld, elektrit...

*

Tasapisi hakkasime sellest liiga elusast orust välja jõudma. Eelmägede esimene madal kiil lõikus maastikku ja me tõusime selle harjale. Kui meile juba pool tundi ühtegi peletist ette polnud sattunud, hakkas paik jälle ilus tunduma. Tuul puhus ka sääsed laiali. Meie teel oli paar langust, mille põhjas oli metsa, kuid mul tuli ainult kaks-kolm korda tulis tada ja tavaliselt aitas ühest elektrilöögist ümbruse puhastamiseks lenda vast saastast. Hari muutus järsemaks ja kõrgemaks, käimist takistanud kõrge rohi madaldus muruks. Päike hakkas loojuma ja kella vaada tes nägin, et olime peaaegu neliteist tundi jalul olnud. Inimesed püsisid vertikaalis ainult inertsist. Nii et kui me

teele sattus üks kaljudega suhteliselt suletud plats, kust allikas välja voolas ja paar kuivanud puud läheduses vedeles, suunasin oma padikonna sinna ja teatasin, et täna me edasi ei liigu. Nad kukkusid jalalt.

Ka mina vajusin istuma ja tundsin endale natuke kaasa. Vahemaailm oli olnud kümne kraadi ringis, all orus oli olnud kraadi kolmkümmend viis ja väga niiske, siin oli umbes kakskümmend. Meie kõigi rõivad olid sõna otseses mõttes tilkuma higistatud, sest sääskede pärast polnud keegi pakse riideid ära võtnud. Rõivastest katmata nahk oli kuiv ja tuhane, sääsekublad olid hiigelsuured ja kipitasid. Mõnedel olid rõivad siit-sealt lõhki, kukku mistest mõned marrastused, aga lõppkokkuvõttes olime kergelt pääsenud. Teist korda ei tahaks ma seda põrgut mingi hinna eest läbi teha. Veerand tunni pärast ajasin nad siiski natuke liikuma – jõime, pesime rõivaid ja laotasime nad kaljudele kuivama, läitsime lõkke ja jaga sime kaasasolevat toidumooni. Avastas juba ka, et võlur olla polegi paha – ükskõik, mida ma ütlesin, vastuväiteid see ei põhjustanud.

Tegime endale rohust ja tekkidest pesad ning sättisime lõkke nii, et ta pidi mitmeid tunde piki puud ise edasi ronima. Öised kiskjad? Valvata polnud mingit lusti ja ega meist keegi naljalt ärkvel poleks püsinudki. Ent mul oli üks varjatud sõber:

„Hackel, sa ju valvad meid?”

OK

Ka Hugol, argpüks nagu ta oli, tuli pähe meie õise julgeoleku kohta enne uinumist küsida. Kui ma vastasin, et magagu rahulikult, ma tunnen ka läbi une, kui keegi meile läheneb, võeti see teadmiseks, nagu loomulikem asi maailmas. Tol õhtul poleks nad vist siis ka imestanud, kui olek sin põrmust inimese teinud. Aga me kõik olime muidugi kohutavalt väsinud.

Ärkasin ainult korra kisa peale. Mingi elukas põgenes mööda nõlva meist eemale ja kui ma mõned minutid kuulatades ärkvel olin, hakkas ninna kõrbenud karvade lõhna. Ilmselt nautis Hackel uut lähenemist maailma asjadele; vajusin rahulikult unne.

Järgmisel päeval kõndisime vaevalt kümme kilomeetrit. Olime väsinud ja tõbised. Ükskõik kui suurepärased me muidu olla võisime, see hale seltskond poleks tol päeval isegi maakonna paraolümpial esimese kümne hulka jõudnud. Erinevatesse maailmadesse minnes tuleb lisaks muudele jamadele ka kõik kohalikud haigused läbi põdeda. Agedide ja smeelelaste medikamendid päästsid hullemast, aga igasuguste võõraste mõjurite tõttu tundsin kõik end väga halvasti. Kolmandal päeval tõusime juba kõrgemale mäkke ja läks külmemaks. Hackel oli mulle ära näidanud tõenäolise värava asukohta, lootsin selle läheduses sobiva laagripaiga leida ja siis poleks enam muud teha olnud, kui oodata. Öömajaga polnud mingit raskust, kuigi lahendus oli oota matu. Järjekordsele nõlvale tõustes ja Hackeli kaardi järgi arvestades, et see on tõenäoliselt väravale lähim koht, leidsime end seismas roosast graniidist kirikut meenutava ehitise ees.

Maigutasin ja näitasin pilti Hackelile.

SEE AINULT KINNITAB, ET SIIN ONGI ÕIGE VÄRAVA ASUKOHT. MUL POLE AIMUGI, KES SELLE KUNAGI TEINUD ON

Käsitasin teised endast parkümmend meetrit tahapoole ja igaks juhuks püüsi laskevalmis hoides sammusin lähemale, kuigi kohe selgus, et see oli liigne ettevaatus. Enamgi veel, see oleks peaaegu laskemoona raiskamise ja võib-olla muudegi pahandustega lõppenud. Ega ma tegeli kult ei oodanud, et mõni paha koll seal pesitseb, aga ma ei näinud ühtegi põhjust, miks mõni kohalik kiskja ei võiks seda koopana kasutada. Ust ei olnud, nii nagu ka aknaavad olid lihtsalt kivist augud kõrgel müüris. Lähemale jõudes märkasim ukse kõrval üht teistmoodi kivi, pigem meenutas see valkja korrosiooniga kaetud metallkasti või piimklaasikarakat. Kui olin umbes viie meetri kaugusel, hakkas kivi välklambina sähvima ja kõrgetoonilise kräunumisega kisendama. Automaatselt visku sin tagasi pikali ja võtsin selle kirbule. Silmapilk saabus vaikus. Minuti pärast tõusin ja proovisin lähemale minna, kõik kordus. Mulle oli asi selge – loomi siin ei olnud.

„Hackel, tajud sa, kas siit mingid signaalid kuhugi edasi lähevad?”

Ei

Astusin sisse ja viipas teised järele. Ehitis oli üsna kõle, aga kuiv ja puhas. Keset ruumi oli kolle, või pigem lõkkease ja ma panin nad kõik suuremat põletuspuudevaru otsima – öösel võis temperatuur alla kümne kraadi langeda. Pagana tüütu oli iga kord, kui keegi uksest käis, seda

kräunumist kuulata, aga hea kaitse oli see seade küll. Tundsin huvi, kas Hackel suudab ta struktuuri tungida, aga pisut tema esialgsete testide tulemusi arutades leidsime, et ei tasu. Las olla. Nii nagu ma ei ole kunagi teada saanud, kes ja millal selle templi sinna väravale õieti rajas.

*

Magasin need päevad palju. Mitte sellepärast, et ma armastan palju magada, mis on muidugi enam kui tõsi, või et eelmiste päevade väsimust tasa teha, milles oli paraku muidugi ka oma osa, vaid peamiselt tihedate kontaktide tõttu Hackeliga. Süüvisin kontakti temaga nagu virtuaal reaalsusse, lebades teiste jaoks ilmselt nagu sügavas unes. Sellal kui info mu ajju nirises, kujutlesin vaimusilmas teda – või siis pigem iseennast – Mullis tahvli ees seismas ja pisut dotseeriva tooniga kõnelemas. Nagu ma juba lõputult korranud olen, ei saanud ma tihti midagi aru, kuid mõni infokild täiendas siiski pilti. Näiteks kui küsisin talt, miks vahemaailm udune ja kivine on, noogutas ta:

NEED KAKS VAHEMAAILMA OMADUST ON TEGELIKULT LÄHEDAL ASJA TUUMALE

Ja tema selja taga hakkasid elama ekraanid.

UNIVERSUMI ARENEMISEL JÄÄB TEMAST PIDEVALT MAHA LAHENDUSTETA INFORMATSIOONI FRONT. SA TEAD, ET VAAKUMIS ALLPOOL MÄÄRAMATUSE PIIRI TEKIB JA KAOB PIDEVALT OSAKESI, OSA SELLISEID LÕPETAMATA REAKTSIOONE KANDUBKI NÕNDANIMETATUD VAHEMAAILMA, SEE TÄHENDAB NORMAALSEST AEGRUUMIST VÄLJA. SEE KOMBINEERUB MASSIDE PÖÖRLEMISE JA MUU LIIKUMISEGA, TULEMUSEKS ON UNIVERSUMITE VAHEL VARJUNA HÕLJUV VÄRDROUM, MIS ON MAAILM SAMA PALJU, KUI KUULT PEEGELDUNUD PÄIKESEVALGUS TÕELINE TERMOTUUMATULI, JA MIS KOPEERIB MASSIDE PINNA LÄHEDAL TEGELIKKUST. SEE, MIDA SA NÄED, EI OLE AINULT UDU, VAID KA SINGULAARSUSHÄIRE, NÄHTAVUSPIIR SIIN ON UDU KA JA SELLE TEKKEMEHHANISMID ON LIHTSAD, TÄIESTI ARUSAADAVAD SINU RAHVA TEOORiate BAASIL, KUID PALJU OLULISEM ON SEE, ET VAHEMAAILM ON TUGEVAsti MOONUTATUD, KATKEV JA TAVAAARUSAAMADE JÄRGI EBALOOGLISELT KOKKU PANDUD. VAHEMAAILM ON PIDEVAS MUUTUMISES, AEG-AJALT TA „REBENEb LAHTI”, ET KUIDAGI TEISITI KOKKU SOBITUDA. ON KOHTI, MIDA SA SAAD LÄBIDA AINULT ÜHES SUUNAS, SESt KUNA TA ON MÖÖBIUSE LINDINA KOOS, SATUD TEISIPIDI KÄIES IGA NATUKESE AJA TAGANT SAMASSE KOHTA TAGASI, JA SEE ON VEEL LIHTNE KONFIGURATSIOON.

SEEGA SIIS NENDE MAAILMADE ÕHUVOOLUD, MIS VAHEMAAILMA TEMPERatuurIS ON ÜLE 100%-LISE SUHTELISE ÕHUNIISKUSEGA JA AINULT TAIMED, MIS KIIRESTI VEGETATIIVSELT PALJUNEVAD

„Oled sa selle ise kõik välja mõelnud?”

Ta raputas pead.

SELLE TAGA ON PALJU VANEMATE JA TARGEMATE RASSIDE TEOORIAID

Noogutasin mõttes. „Mul tekib hirm jalgealuse pärast. Palju seda maad meie all üldse on?”

MÕTTETU KÜSIMUS. VASTUS SÕLTUB SELLEST, KUIDAS JA MIDA SA MÕÕDAD. TEATUD TÄHENDUSES KAKSTEIST TUHAT SEITSESADA KILOMEETRIT, NAGU ALATI ON OLNUD; AGA SEDA „TEIST OTSA” KINDLASTI DEFINEERIDA EI SAA, SESt MÕTTELINE „ALLAVISATUD KIVI” VÕIB „VÄLJA TULLA” SAMA TÕENÄOSUSEGA SU JALGE ALT, KUI KOHAST, MILLENI TEOREETILINE „SIRGJOONELINE TEE MÕÕDA PINDA” ON NÄITEKS MILJON KILOMEETRIT...

Harjutasin ka hetkelisi kiired kontakte, mis sobisid selliste ühte fraasi kokku võetavate teabekildude edastamiseks, ning nagu see vaimule võõras ja pingutav tegevus mulle seni alati oli mõjunud, olin ka seal enamuse ajast unine.

Juba järgmisel hommikul kui me olime natukegi puhanud, algas üks häda, mis, hakkasin märkama, käis kaasas minu selle „ameti” ja sellest tuleneva „populaarsusega” – ma ei ole kunagi mingi naiste lemmik olnud, siin aga käis minu tähelepanu pärast vaikne võitlus. Inimestel ei olnud midagi teha ja psühholoogilise paratamatusega hakati karjasuhteid paika panema. Üldiselt eelistan seltskonnale üksindust, nüüd, nagu silma lahti tegin, istus keegi ja ootas, et ma ärkaksin. Kui ma kõndisin mööda templit seda uurides ringi, tolgendasid nad mul sabas. Muide, ka kutid tahtsid minuga, „karja juhiga”, hästi läbi saada.

Ma teen neile väga noortele inimestele – tegelikult lastele – asja selliselt serveerides muidugi palju ülekohtu. Kõigepealt olid nad mulle lihtsalt inimlikult tänulikud, seda enam, et ka momendil nad sõltusid minust. Ning samuti oli see intelligentne uudishimu, mis pani neid kiusama mind, kui ainsat potentsiaalset infoallikat.

Aga karjasuhete dimensioon oli nende käitumises siiski ilmselgelt eristatav. Ma nautisin seda tähelepanu, ise seda tunnet häbenedes ja põhiliselt tegi asi mulle nalja. Ilusaks ei ole mind naised isegi purjuspeaga pidanud, kuigi mind ei saa just päris ilma grimmita ka Quasimodot mängima saata. Teiselt poolt pole mul kunagi olnud raskusi naiste rahvaste leidmisega enda voodisse, kui ainult lõpetada viljatu jaht näidiseksplaridele. Zeii oli uskumatu vedamine ja igas mõttes erijuhtum. Ja nüüd otsivad mu sõprust, pakkudes kehakeeles intiimset lähedust, neiud, kelle järel, keel ripakil, jookseb tavaliselt nii arvukas kari, et sealt välja paista on kuradi raske... Igal juhul tundus mulle, et ma olen vähe nagu rändkarikas sotsiaalses mängus ja kohutav iroonia peitus faktis, et ma teadsin – ükskõik, mida ma muidu arvaksin aust ja eetikast, olid nad mul täiesti olemas ja seega oli välistatud olukorra ärakasutamine.

Selle asemel otsustasin neid natuke kiusata, et rahu saada – panin nad maja koristama ja korrastama. Selgitasin, et halvimal juhul tuleb meil soodsat momenti paar aastat oodata. Oleksite te nende nägusid näinud! Lasin neil teha korralikud punutud kätte ja samblatäidisega madratsid esime seks ööks kokkukuhjatud lehekuhjade asemel ja korralikult ära puhas tada lähedase allika. Käisime – mina julgustuseks kaasas – metsaande korjamas, sest toidumoon hakkas lõppema ja lasin ka – seekord tavalise kuuliga, muidu oleksid ainult räbalad järele jäänud – ühe kitsemoodi eluka, kes praetult väga maitsev oli.

*

Oli kolmanda päeva õhtu, kui Hackel teadustas:

VÄRAV AVANE!

Hüppasin püsti.

„Riidesse, ja korjake asjad kokku. Sina! Viska luud maha! Kõik korjake kokku, loodetavasti saame minema.”

Sihitu rabelemine, nagu ikka.

„Kas me lõkke kustutame ära?”

„Kas siin maailmas on midagi, mis *ei vääri* mahapõletamist?” katusin mitte naerda. „Jäta põlema, ega see nüüd raudkindel ole, et minema saame.”

Nad kogunesid tule ümber vaiksesse ringi. Sel hetkel ma lausa armastasin neid.

KAGUSSE 200 MEETRIT. KOLM MINUTIT, KRIITILINE AVANEMINE

Viipasin käega. „Läksime.”

Võtsin kellalt aega, ja üks kord oli Hackel täpne – stopper jooksis 2:55, kui hakkas aimuma tume kaar.

„Joostes.”

Harjutamine teeb meistriks, seekord jõudsid nad vahemaailma ilma jala hoopideta tagumikku.

Ka minek üle kivise tasandiku oli sündmustevaene. Ainult et nüüd ma juba teadsin, et tegelikult läksime ühest vööndist teise, otsides selles veidrass kompotis lõike, mis viiksid Maa varjule. Kuidagi taustal hakkasin tajuma, kuidas Hackel arvutas tõenäosusi ja otsis kohta, kust värav avada. Igatahes tabasin ta küsimuse – sama koht oli võimatu, ta pakkus teisi paiku. Panin ühe lokatsiooni kokku kaardiga ta mälus ja otsustasime – see.

Nii et siis peale neljatunnist jalutamist ebaruumis tegime järjekordse lühikese spurdi ja leidsime end külmast metsaalusest. Oli hiline õhtu, ja kui see oli Maa – ja kõik andis alust uskuda, et oli – oli kell üksteist õhtul. Aprill pole juuni, nii et valitses kottpimedus. Tõmbasime hõlmad koomale ja otsisime märgades lehtedes ja veel sulamata lumes teed. Igal maailmal on oma head ja halvad küljed – ei ühtki tüütut putukat, ei ühtki ohtliku looma, aga vastikult külm. Minu taskulambi valgel vaatasime ringi, kuid midagi peale vanadusest sammaldunud ja raagus pool kuivanud tammede näha ei olnud. Õnneks oli koht kõrgem, nii et kui lambi kustutasin ja paari minuti jooksul silmad nõrga tähevalgusega harjusid, hakkasime puude vahelistest tühimikest ümberkaudset maastikku aimama.

„Kus me õieti oleme,” ühel küljel oli Ethel, teisel Merle.

„Daamid, ma ei saa vajaduse korral tulistada, kui te mu kätest hoiate.” Nad lasid lahti. „Me oleme

kusagil Liivimaal, arvatavasti, hm, loode-tavasti Eesti poolel; siit umbes kakskümmend kilomeetrit läände on meri.”

„Tuli,” osutas Hugo minu poolt umbmääraselt viibatud suunas. Hirm muudab tähelepanelikuks. Muud orientiiri ei olnud, nii et ajasin oma lasteaia selles suunas liikvele. Vahemaailma stabiilne udu ja kaljud on käimiseks tegelikult hea pinnas, võrreldes keskmise varakevadise eesti metsaga. Mingit teed me ei leidnud, ragistasime võsas ja koperdasime libedal, ebaühtlasel, puujuurikaid täis pimedal metsaalusel. Madalamates kohtades oli vett ja mõned said varbad märjaks, kui kivilt kivile hüpates oja ületasime. Kaotasime tule aeg-ajalt silmist ja lähemale see tulevat ei paistnud, aga peale ligi tunnist kõntsas sumpamist jõudsime ühe talu hoovi. Õigemini värava taha, sest otse siinsamas karjus üks krants ja oli sellise moega, et kui ta ainult saaks... Märkus ohtlike loomade kohta oli seega osutunud enneaegseks. Seisime viis minutit, et ehk tuleb kära peale keegi kohale. Ma ei saanud teda ju niisama heast peast maha lasta. Tüütama hakkas.

„Hackel, appi!”

Kahetsesin seda selsamal silmapilgul, kui mõtte formuleerisin. Ümbrus lõi sädelema sinaka leegiga ja vaene peni kadus uludes kuhugi kaugemale, suitsujutt taga.

Maja aknast paistnud valgus kustus samuti, sest helide järgi otsustades oli pirn kildudeks lennanud. Lõpuks hakkas hoone pimeduses midagi liikuma ja uksele ilmus üks ettevaatlik ärajoodud lõust.

„Mis vaja?” Keel oli ka vale.

„Mis koht see on? Mis riik see üldse on?” Õnneks oskasin ma vene keelt suhteliselt korralikult.

„Kuidas te siia sattusite?” küsis ta vastu.

Sobiv jama tuli mul välja juba automaatselt. „Tulime Pärnu poolt, otsime Anniaktsi talu, see pidi olema, kui maanteelt kümnekond kilomeetrit enne piiri paremale keerata...” Ega ma täpselt nüüd ka ei mäleta, mida talle improviseerisin. Ta kuulas meid ja suu venis kõrvuni.

„Teie, tolgused. See on juba Lätimaa. Oh teid... Näe, seda teed mööda saate maanteele tagasi...”

Ta seletas pikalt ja segaselt, lõikasin ta jutuvoolu esimesel võimalusel pooleks, tänasime kiiresti ja tegime minekut.

„Hackel, sa lootusetu kõõmakott...”

VABANDUST. MUIDE SEE TULI, MILLE POOLE TE LÄKSITE, ON VALGERANNA MAJAKAS

Nüüd suutis ta meie asukoha kaardiga kokku panna ja saata mulle ka skeemi, kus sobivamad teed tähistatud. Äärmises hädas oleks ta ilmselt saanud ka värava avada, aga see polnud üldse kindel, mis sellega kaasnenud oleks ja kuhu me satuksime. Pigem vankrijälgedest koosnev metsa vaherajake laienes viletsaks kruusateeks. See suundus ligikaudu põhja poole ja oli mõned kilomeetrid hiljem ekskavaatoriga läbi kaevatud. Mõlemal pool seisid ka punavalgetriibulised postid – piir. Veel nii umbes 5 kilomeetrit edasi, kui hakkasime inimeste elupaikadele lähe nema, oodati meid teeristil enne heinamaid. Vanamehe kõrge kuju seisis erksalt metsa uurides suurel lamedal graniidirahnul. Hallis habemes näost vaatasid meid tähelepanelikud silmad ja tugevad käed hoidsid varbale toetatud päraga vene vinti.

„Tere, peremees.” Peatusime temast mõne sammu kaugusel.

„Tere ise kah.” Kuiv, asjalik, tigiduseta toon.

„Me oleme eksinud, meil on külm ja nälg. Kas me võiksim siin kusagil öömaja saada või vähemalt korraks maha istuda? Loomulikult oleme nõus oma kulude eest tasuma, kui see ettepanek kedagi ei solva, ja ehk oskad sa meile nõu anda, kuidas siit Pärnu poole edasi saab?”

„Kust te siis nüüd tulete?”

„Viimati Lätimaalt, aga sinna sattusime kogemata. Õnneks üks mees näitas suuna kätte.”

„Ja kust te enne seda tulite?”

Rääkisin talle endise uduse loo mingist talust. Ta muigas.

„Ega te üle Katsõvurre ei tulnud?”

„Mis koht see on?”

Ta osutas käega kagusse:

„Siit kümme kilomeetrit. Kõrgem koht, suured tammed.”

„Tulime küll.”

Olime nüüd tema talu hoovis. Aias rippuv lamp peletas siin pimedust, ta uuris meid selle valgel ja kõhkles pisut, käsi lingil.

„Ega te seal midagi ebatavalist ei märganud?”

Ja nagu oma küsimuse pärast häbenedes lisas ta siis pisut vabandavalt. „See on vana Liivi hiis. Vanarahvas räägib igasuguseid asju. Koerad hakkasid haukuma... Ja valgus...”

„Seal oli kõik täiesti tavaline,” naersin talle näkku. „Ja valgus tuli minu lambist.” Näitasin, kui heledat valgust see annab.

Pisut järsu liigutusega, nagu iseenda peale pahandades lükkas ta ukse lahti. Ajasime pealisriided maha ja sättisime end laua äärde. Panin oma püssi nurka, ja temagi pani enda oma ära, pani selle kuidagi... *käepäraselt*. Ta asus teed tegema ja uuris meid, üritas ühtteist küsida, kuid kõik olid väsinud ja vaiksed. Nõjatusin tagasi.

„Hackel, mis edasi?”

KÕIGE TARGEM OLEKS SUL OODATA. LÄHIMA KUU JOOKSUL TULEB SU KODU LÄHEDAL SOODNE VÕIMALUS...

„Unusta ära.”

SIIS TULEB KAUDSET TEED KASUTADA. MULLEGI KASULIK VÕIMALUS SAADA NIIÕELDA VAHETUID MULJEID MAAILMADEST, MIDA TAJUNUD OLEN. SÄTI ENNAST KOIDU AJAKS SINNASAMASSE, KUST TULITE

See sobis mulle. Ma ei kartnud võõrastes maailmades, et ta mu oma pead jätab, kodus aga küll; kartsin, et kohe tuleb „täna senitehtu eest, rohkem me ei kohtu”, ja kuidagi oli see hullem, kui mingi igitobeda maailma ähvardus.

Peremees oli lauale asetanud ka hulga klaase ja ühe kollakat hägust vedelikku sisaldava pudeli, tema loomupärane lahkus oli peale jäänud ja uuesti ümbrusele keskendudes kuulsin teda pajatamas: „... mõned minugi esiisadest olla kohalikud metsatargad olnd. Valvasiva seda Katsõvurre hiit.

Jakobson käinu siin ja vaats, ise teadis küll, aga kirjutas sest sakstele sobiva lora, et sealt pidavat iga saja aasta järel üks haldjaneitsi meie maailma tulema.”

„Kas on tulnud?” tundsin huvi klaasi järele küünitades.

„Ega vist viimased paarsada aastat ei ole...”

„No nüüd tuli seitse tükki korruga, kogu viimase aja eest. Tõsi, puht tehniliselt vaevalt neist enam keegi neitsi on.” Puskar oli kange, kuid päris hea maitsega, läkastasin ja irvitasin solvunud märkuste peale. Tüdrukud nihelesid, Thea proovis ka puskarit ja kõõksus tükk aega pisaraid valades. Igatahes panid need vahepalad aga seltskonna jälle elama, aidates üle ebareaalsuse momendist.

Kui tee valmis, tõmbasin peremehe kõrvale ja natukese ajaga saime kokkuleppele, et üks kohalik lähedast talust viib nad oma veoautoga alevikku bussijaama ära, siis pidid nad veel öisele Riia-Tallinna ekspressile jõudma. Summat, millele kokku leppisime, ma tõesti ei mäleta, aga nendes oludes oli see vist tubli kuupalk, nii et ma ei imesta, et nad nõusse jäid. Ega muud polegi. Poole tunni pärast seisis paukuv ja tossav käula ees, toppisin nad autosse ja viipasin hüvastijätuks. Juht vestles tolle vanamehega paar sammu eemal ja seda kasutades küsisid nad mult läbisegi:

„Mis edasi saab? Aga sina? Kas ongi kõik? Mida me ütleme?”

Mis mul neile öelda oli? Hackelist nemad ei teadnud ja mis ma õieti isegi olin või teadsin?

„Kallikesed, mina tõin teid ära Maale, nii kodu lähedale, kui sain. See pole absoluutselt minu mure, mida te räägite. Kui minu teha oleks, siis ma muide ütleksin, et käisite Lätis joomas ja teised tahtsid kuhugi kaugemale minna, teie tulite juhuslike autodega kodu poole. Mina? Mina lähen tagasi, vahemaailma...”

Ei ole tänu väärt, mu töö ongi niisugune.”

Viimast laususin naerdes ja tõmbusin eemale, sest juht juba tuligi. Nad kadusid pimedusse ja niikaua kui silm neid veel seletas, vahtisid nad mind nagu kari lambaid.

„Sa ei läinud nendega?” Vanamees oli jälle mu selja taga. Pöördusin ja raputasin pead.

„Kui sa mulle veel ühe tassi teed annaksid? Ja kas sa saad mind sinna Katsõvurre sallu juhatada? Ma peaksin seal olema koidu ajal. Seni pole mul siin kuraditki teha, nii et ma oleksin üliõnnelik, kui sa lubaksid mul oma talus magada.”

„Et ilma minuta ei leiaks teed tagasi või?”

„Leiaksin, aga mitte *teed*.”

Ta noogutas. „Tule siis.”

Kallasime endale veel teeklaasiga seda va omakeedetud haljast, mis kõrist alla minnes tekitas tunde, et kakssada kakskümmend volti pea ja perse vahele võiks olla lõdvestav massaaž. Ja kogu selle aja uuris ta mind.

„Noh, ei ole ma koerakoonlane ega mardus – ei anna mõõtu välja,” kohmasin ma lõpuks.

„Kes sa siis oled?”

Sulgesin korra silmad.

„Kas sa ikka tahad vastust? Räägi mulle parem oma esivanemate jutte sellest künkast.”

Ta tegi seda.

Millalgi olin uinunud, Hackel äratas mu. Vanamees oli teed keetnud ja valmis. Ta kohtles mind mingi pühaliku tõsidusega, aga ma ei naernud. Ta säilitas oma pühaliku ilme ka siis, kui värav avaneks, ja sellisena, väärrika ja tõsisena mulle viipamas ma seda suurepärasest inimest mäle tangi.

*

Värav sulgus ja ma vaatasin ringi. Ikka seesama võsa ja nukrad liivikud.

„Mis edasi?”

Hackeli vastus oli nagu sordiini all, ent ta näitas mulle suuna kätte.

„Miks sind siin nii halvasti kuulda on? Ja aru ma ei saa, on see tegelikkus või kujutlus, aga ma nagu tajusin, et mingid... seosed katkesid, midagi on nagu puudu, kui värav sulgus ja ma omast maailmast ära lõigatud olen.”

KUUES JA SEITSMES INTERAKTSIOON PRAKTILISELT EI TÖÖTA VAHEMAAILMAS

Tahtsin sellest rohkem teada saada, aga sain vastuseks:

MITTE PRAEGU

Nii tark olin ma juba ise, taipamaks, et ka meie paari päeva taguse rännaku ajal ei oleks ma pidanud nii palju rääkima.

Nukker ühetasane tühermaa laius seni eriliste muudatusteta, aeg-ajalt pidin ronima üle kaljukuhjatiste ja kord sain Hackelilt imperatiivse käsu suunda muuta. Midagi aga ei juhtunud ning kuna sain oma kaitseinglist aru, et mingi otsene oht mind ei ähvarda, liikusin siiski sinna, kuhu ta mind enne lubada ei tahtnud. Ehk ei oleks ma pidanud seda tegema. Maapind lõppes ära. Tasandik langes pisut ja pöördus siis alla, sügavikku. Edasi ei olnud midagi. Lihtsalt mitte midagi. Ilma ühegi varjundi või kontuurita hall tühjus laius nii üles kui alla, vasakule ja paremale. Pöördusin tagasi ja läksin „ringi”. Umbes kaks kilomeetrit edasi sellist tühjust enam ei olnud ja Hackeli saadetud kujutluspilt kõverast ja katke vast ruumist ei teinud enesetunnet paremaks.

Kui enam edasi minna ei jaksanud, magasin kuus-seitse tundi. Ärgates lõpetasin oma toidumoonna.

Olin Maalt saanud teemonaaks kaasa pool pätsi leiba ja väikese pekikantsaka, edasiseks jäi mul ainult vett. Üldiselt ei tee päev-paar nälgimist tervisele kahju, pigem toob kasu, nii et eriti ma ei muretsenud. Teine pikk marssimine hakkas lõppema. Mille kuradi pärast ma džippi ei oleks võinud kaasa võtta? Esitasin selle küsimuse Hackelile ja sain aru, et ega tal vastuväiteid ei olnud. Olin juba ka sellest aru saanud, et Hackel lasi mul rännata ühest potentsiaalsest kohast teise, ent iga kord oli ta pidanud barjääre liiga kõrgeks, et mind kuhugi ära saata.

Kaalusin juba mõttes peatust, et pisut puhata, kui maapind laskus veidi ja silmasin eemal varemeid. Lähemale jõudes sain ka paremini aru, mida Ethel oli mõelnud, rääkides „tekkivast teest” – varemed hakkasid kuidagi vaevumärgatavalt vormuma, olles esialgu vaid veidra kuju võtnud kivid. Need ei olnud loomulikud varemed, need olid nagu imitatsioon, mis läks järjest paremaks, mida kaugemale ma jõudsin. Veider varemetevöö laius nõlval, mis laskus nii kaugele, kui seda udus näha võis. Seni ei olnud ma vahemaailmas kohanud suuri kõrguseerinevusi, nii et ümbrus tegi mu rahutuks, kuid küsida ma ei tahtnud. Üldiselt tulevaimaks õhus oli hakanud lõõtsuma hootine tuul ja liivast ulatusid välja nagu hiigelmüüride vundamendid.

EDASI

Seal see värav oligi, tegin parkümmend sammu sörki ja sattusin jalgupidi lumme. Värav sulgus ja

ringi vaadates avastasin end lagedal platsil, selja taga valge lume ja jääga kaetud varemed, väga sarnased nendele, mille vahel vahemaailmas rännanud olin. Vedasin ninaga õhku.

„Midagi uut?”

JAH. SEE ON SEE EBAILM, MILLEST RÄAKISIME. VAATA ÜLES

Vaatasin ja ei saanud esialgu aru, milles asi. Päike oli just loojunud ja taevas selge. Tähed süttisid laskuvas pimeduses, kaugemal oli vaid mõni üksik pilveräbal. Oli jahe ja avastasin, et hingeldan – õhk andis kopsudele vähe toitu.

End igas suunas keerates avastasin, et need seljatagused varemed laiusid nii kaugele, kui silm seletas, lõppedes järsult umbes joonel, kus seisin, ja eespoolt moondus plats hiigelmüürideks, mille harjad olid mõnesaja meetri ulatuses platsiga samal tasemel. Ehitised vonklesid eemale, kasvasid langevast maastikust välja, nende pealispinnad ulatusid lõpuks oma paarikümne meetri kõrgusele ja siis tuli järgmine sarnane labürint, eelmisest kümnekond meetrit madalamal, ja siis veel üks ning kauguses seletas silm ka veel üht juppi järgmisel madalamal tasemel. Korruga taipasin vähemalt, mida näen – olin võõras surnud linnas, millest mingi osa oli vahemaailma kopeerunud, müürid aga olid kunagised sadamakaid. Meri oli ajastuid tagasi taandunud, elanikud olid ehitanud järgmised kaid, siis järgmised ja enne paiga hülgamist veel ühe jupi. Saatsin oma mõtted kontrolliks Hackelile ja ta ütles, et mul on õigus, aga et üles vaadates ei olnud ma ikka kõige olulisemat taibanud. Mis see olla võiks?

SEE ON TEISTEST NÕRGEM MAAILMAKIHT/KÕIKSUS. VÄHEM MATEERIAM. KÜLM JA VAENE

„Kas sellepärast ongi barjäärid madalamad?”

JAH

„Nii palju vaesem maailm, et tähti on silmnähtavalt vähem? Kuidas siin siis üldse elu võimalik on?”

PÄIKESETÜÜPI KOLLASEID EI OLE OLULISELT VÄHEM, AGA SINISED PEAAEGU PUUDUVAD. ELU EI OLEKS SIIN TEKKNUD, TA ON LEVINUD TEISTEST (AASTAMILJONITE VAATEPUNKTIS ON JU ÜHENDUS „PIDEV”)

„On siin tsivilisatsioon?”

OLI. HUKKUNUD

„Millal?”

EI TEA. SADU TUHANDEID AASTAID TAGASI

Vangutasin uskumatult pead. „Kuidas on varemed nii kaua säilinud? Kuidas nad üldse nii kaugele jõudsid? On siin inimesi?”

SIIN EI OLE TORME JA TAIMESTIK ON KIDUR. KUNAGI, ENNE JÄAAEGU OLI SIIN VÕIMALIK ELADA, OLID KA MERED. INIMESED TULID KUSAGILT TEISEST MAAILMAST. TÕENÄOLISELT EI ELA SIIN ÜHTKI KÕRGE MAT ELUVORMI PEALE SULLE VAHEMAAILMAST TUTTAVA NUHTLUSE

Vangutasin vaid pead, taibates taas musta masendusega, kui palju oli maailmas asju, millest ma mitte midagi ei teadnud, ja tõenäoliselt kunagi ka teadma ei saa. „Sa ütlesid „jääaegu”? On need siis ühised?”

GRAVIITATSIOON ON RUUMIS ÜHINE, LEVIB KIHIST TEISE, SÜNKRONISEERIB TÄHTEDE AKTIIVSUSE

Ja alati saab veel hullemaks minna... Külma hakkas näpistama, hõredas õhus keerles tigidat teralist lund, oli kõle ja trööstitu ning mul ei olnud korruga enam mingit tahtmist teada saada, kes ja mismoodi siin elanud oli.

„Mis edasi?”

KUI PIKI KALLAST VASAKULE MINNA, PEAKSID JÕUDMA TEISE VÄRAVANI

„Ma olen väsinud ja mul on külm. Kaugel see on? Ma ei saa siin magada, külmun ära.”

MA TEAN. MA OLEN HÄDAS

Lohutas ta mind küll! Mühatasin ja hakkasin astuma piki kunagist kaldateed. Linn osutus päris suureks, ei tahtnud ega tahtnud lõppeda, kogu aeg venis ta minuga kaasa, kord tõustes mitmekümnekorruseliseks hiiglasteks, mis muidugi vormituteks kivihunnikuteks olid moondunud, kord laskudes templeid meenutavateks ühepereelamuteks, mis aga vastu pidi suhteliselt tervelt säilinud olid. Oli pime, ja ma ei julgenud lampi sisse lülitada, sest kusagilt kaugustest kuulsin ulumist. Ent tähevalguses helendavast lumest mulle piisas. Olin ära marssinud kilomeetrit kuus, kui Hackel teadustas:

VASAKULE

Seekord ma lausa tervitasin vahemaailma udu ja umbes paari pluss kraadine külm niiskus tundus sõbraliku soojusena.

Mu teel oli järsult tõusev kiviklibune nõlv ja Hackel tegi mulle selgeks, et sealt tuleb üles minna. See teosa võistles vastikuselt vaid ehk Tertsiaari sääskedega. Tõus oli järsk, kaljud libedad ja mina väsinud. Paar korda libisesin ja peale üht lendu toibusin oma pool tundi ning tänasin õnne, et midagi katki ei ole. Valupisarad silmis, suutsin end kuidagi harjale vedada ja teisel pool tuli ainult pisut kergem laskumine tolle platoo kausikujulisse põhja. Igatahes vähemalt värav ootas mind ja püsis ilusti lahti, kui ma sellest aegamööda, vandudes läbi koperdasin, teadmata, mis see kellelegi kusagil maksma võis minna.

Õo oli soe ja selge, õhk suurepärane.

„Smeete?”

JAH. AGA OVEMONI ON 3000 KILOMEETRIT

„Kaugevõitu jala minna?”

JAH. SUHTU SELLESSE KUI ÖÖMAJJA, HOMME EDASI

Jõin ära oma vee, otsisin varjatuma ja pehmema koha ning uinusin kümne sekundiga.

Ärgates tundsin end halvasti, olin roidunud ja uimane. Kõige parema meelega oleksin sinnasamasse vedelema jäänud, aga see oleks vaid mu teelolekut pikendanud ja seega ei olnud sobiv alternatiiv. Ajasin end üles. Maailm käis ringi ja vaatamata sellele, et ma polnud juba teist päeva söönud, ei olnud mul vähimatki isu. Päevavalguses ümbrust uuri des avastasin end taas varemete keskelt, seekord olid need aga väga kummalised. Kõigepealt oli näha, et õnnetus oli juhtunud suhteliselt hiljuti – kohati olid säilinud veel puitosad, maalingud ja väikesed esemed olid värsked ja terved. Edasi oli maapind lõhedega kaetud ja mida edasi, seda veidrama nurga all olid ehitised, nagu oleks mingi hiiglaslik maalihe nad viltu lükanud. Imestasin veidi seda silmitsedes, enesetunne oli aga allpool seda piiri, et ümbruse vastu intelligentset huvi ilmutada.

Pealegi avas Hackel taas värava. Ropendasin päris kõvasti, kui avas tasin end taas sellelt platoolt ja teadsin, et ees seisab allaronimine. Tol hetkel oleksin vist kirjutanud alla lepingule saatanaga, et ärkan kodus oma voodis ja ei kuule kogu maailmadevahelisest värgendusest enam kunagi midagi. Komberdasin kuidagi paar tundi, värav avanes.

„Mis paik see nüüd on?”

Taevas oli ainsagi pilvetriibuta, kõrge ja hele. Vaid kuu kahvatu kolmveerandik sekundeeris silmi veele võtvale päikesele. Jalge all laius kanarbikune tasandik, sekka madalaid kadakamoodi põõsaid ja roheline samblaga kaetud rahne. Oli jahe ja kuiv, ühtlane tugev tuul keerutas liiva ja kuivanud lehti. Madalas laines tasandik venis igas suunas silmapiirini, vaid ühes kohas tõusid ühenäolisest siledusest ülespoole kauged mäed. Üsna minu lähedalt viskus üles ja lippas kaugemale jännes, eemal oli näha sarviliste loomade tosinkonda.

NIMEDE VÄLJAMÕTLEMINE ON TÄNAMATU TEGEVUS; MA EI TEA, KUIDAS KOHALIKUD SEDA KUTSUVAID; OLGU TA SAMBLAVÄLI

„On terve see maailm selline?”

LOOMULIKULT MITTE. AGA SIIN ON SUHTELISELT ROHKEM TUNDRA-STEPIMAASTIKKU

„Briops?” käis mul millegipärast peast läbi ja muidugi teadis ka Hackel, et umbes nii kõlab lehtsambla ladinakeelne nimetus; nimi oli maa ilmale pandud.

„Kuhu?”

Ta näitas mulle suuna.

Umbes viis kilomeetrit edasi sundis ta mu jooksure ja järgmine värav viis mu taas vahemaailma. Ma ei küsinud enam, tõstsin vaid tuimalt jalga jala ette. Näljatunnet mul ei olnud, kuigi Hackel seda kogu aeg üle küsis. Jõin vaid aeg-ajalt vett. Järjekordne värav, ja olin troopilises metsas, mu ümber olid lilled ja ma takerdusin väänkasvudesse. Maailm hakkas tasa pisi ringe tegema, kukkusin vist oma tosin korda ja imestan ise ka, et ikka tõusin. Tatsusin higistades oma kilomeetrid Tertsiaaris ja vankusin vahemaailma. Tajusin Hackeli muret ja nõutust, aga olin liiga läbi, et veel omakorda talle kaasa tunda. Ma õieti ei mäletagi, kuidas ja mismoodi avanes järgmine värav, igatahes olin

kuidagimoodi öisel niidul (kas ma vaatamata kõigele olin terve pika päeva kõndinud?!?), vedasin end oja äärde, jõin janu täis ja sättisin end sinnasamasse kivide vahele tukkuma, sest Hackel kinnitas mu teadmist, et see on Smeete, ja mitte liiga kaugel Raihside kodust.

Ärkasin selle peale, et keegi torkis mu sõrmi. Käsi kobas püstolit ja mõttes vandusin Hackelit, et ta mind hoiatanud ei ole. Silmi avades nägin koiduvalguses aga tuvisuurust sinakasroheline sulestikuga lindu, kes natuke eemale hüppas ja mind kahtlevalt silmitsema jäi.

„Hackel, kus suunas?” Ta andis suuna ja mingi tuima masendusega hakkasin läbi Smeete vaimustava hommiku astuma. Olin läinud aga vaevalt paarsada sammu, kui hakkasin korraga tigidalt, kurjalt ja lootusetult vanduma. Ainult mu nutmaajavalt viletsa seisukorraga saab põhjendada, et ma selle peale ei olnud tulnud:

„Hackel, telli mulle Zeii vastu.”

TA JUBA TULEB

Vedasin end siiski teeni, seda maad ei olnud kilomeetritki, mulle tuiskas vastu kaarik, pidurdas, ja ma püüdsin Zeii sülele. Kuradi hea oli teda näha!

„Aitäh, et tulid. Millal Hackel sulle ütles?”

„Kuidas sa oskad selline eesel olla?” vedas ta mind kaarikusse. „Mismoodi ma poleks tulnud? Ma muide kuidagi tundsin, kui sa Smeetele tekkisid. Ja siis ütles Hackel ka.”

Magasin juba kaarikus.

Tööd ja Maailmad

Alustasin oma elu Smeetel sellega, et jäin haigeks. Pärast seda, kui Zeii oli mind koju sõidutanud, pesin end korralikult puhtaks, jõin vaid mingit puljongit – isu ikka ei olnud – ja kerisin uuesti magama. Kui ma õhtul ärkasin, oli mul kõva palavik ja olemine kirjeldamatult sant. Häbi öelda, aga Zeii ja Feb aitasid mu peldikusse, ise polnud ma suuteline liikuma. Nad toppisid mu medikamente täis, ehkki täpselt ei teadnud, mis mul viga on. Järgmisel päeval ei olnud lugu parem. Nende meditsiin on küll tunduvalt paremal järjel kui meie oma, nii et kui mul ikka veel hing sees oli, siis mingit tõelist ohtu elule enam ei olnud. Paraku aga käis ka arst mind vaatamas ja laiutas vaid käsi.

„Tugev kurnatus” oli ainus, mis ta öelda oskas.

„Hackel?”

JUBA TEAN. SA LÄBISID VÄRAVAID LIIGA PALJU JÄRJEST. PALJUD POTENTIAALID, MIDA SA ELAMISEKS VAJAD, ON OHTLIKU MIINIMUMINI KAHANENUD, MÕNED LAUSA OLEMATUKS KULUNUD. LAMA, ÄRA ENNE TERVENEMIST ÜHENDUST VÕTA

Seda ma siis tegin. Magasin palju. See tulenes muidugi ka palju neist rohtudest, mida mulle kogu aeg sisse aeti. Hommikul vedasin end pesema (mis praktiliselt tähendas soojas vannis ligunemist), siis hommikusöögilauda, kuigi vahtisin kõiki toite nagu kitsepabulaid. Selle ajaga oli voodi sisu uuendatud, vajusin jälle mugavasse pehmusesse ja tukkusin paar tunnikest. Me ei maganud selle aja koos. Zeii nautis oma vana voodit ja meile kahele oleks see kitsas olnud. Mulle oli ase tehtud kõrvaltuppa ja tubade vahel oli enamasti pärani avatud uks, nii et nägime ja kuulsime teineteist kogu aeg. Vähemalt esimese nädala oli see tegelikult parim lahendus, sest mina oleksin seganud teda ja tema mind ning muudeks huvideks, mis intiimse lähedusega kaasnevad, olin ma liiga tõbine. Uuesti ärkasin tavaliselt umbes keskpäevaks. Toa puitpaneelidel ja mööblil mänglesid päikeselaigud, kardinad olid ees ja oli väga soe. Mingi mehhanism, mis käis peaaegu kuuldamatult, oli aknad ära kerinud, nii et aeg-ajalt kirjjud kangad lehvisid, lastes tuppa soojuse ja valguse pahvakuid. Kuuldes, et olen ärganud, tuli Zeii ja uuris, kas ma vajan midagi, tõi värsket külma mahla ja teatas mossitades, et uue keha asjus pean aegade poole pöörduma. Ta tõstis mulle süle mõne raamatu ja süvenes ka ise ühte, seekord minu voodi kõrval toolil kõõludes. Situatsioonis oli kergelt nostalgilist ühikahõngu, sest sisuliselt me mõle mad ju õppisime, mina uut maailma ja tema oli kohaliku koolivalitsusega kokku leppinud õppegraafiku, et jätkata seda, mis kunagi pooleli jäi. Lugesime ja lobisesime, nääklesime ja naersime, kommenteerisime loetut ja kandsime teineteisele ette, kui palju me targemaks oleme saanud.

Õhtupoole, kui oli läinud jahedamaks, tegin iga päevaga edukamaid pingutusi aias jalutada, siis ühinesid meiega ka Feb ja Mägg ning kui mõni pereliikmetest veel juhtus majas olema, ka tema. Palju sain ma elust teada nende nädalate jooksul ja kui üldisest nõrkusest tingitud ebamugavus maha arvata, oli see meeldiv pehme start. Ringi lõppedes istusime tavaliselt kõik avatud verandale õhtust sööma. Ümberringi kummaline igas suuruses lähistroopiline taimestik, millest osa meenutas koduseid, osa kanepiuimas botaanikaüliõpilase kontrolltööd ja osa mitte midagi. Kividest koldes lõõmav tuli, millel tehti toite ja soojendati vett, kerge ja tugev puitmööbel, kividest laotud põrand, palkidest vääntaimedesse peitunud katusepostid ja mustunud laudadest lagi. Loojanguvärvi laudlina, minu jaoks veidrate mustritega väga ilus ja pealtnäha õrn port selan, hõbedased söögiriistad. Minu tarvis oli kusagilt leitud hiigelsuur lamamistool, sellele sobitatud uus madrats ja nii ma seal külitasin ning üritasin peamiselt kuulamisega tegeleda, uurides tõelise metslase kombel iga asja alt, ülalt ja hamba all. Kassid kogunesid vaiksesse ringi põõsaste alla kaasa elama ja... (kurat, need ei olnud ju kassid. Kaslased, kassi analoogid selles maailmas. Aga põrgut, ma ei jaksa iga kord püüdliselt kirjutada „kassi meenutavad elukad”, nii nagu rangelt võttes ei olnud ju ka nõud portselanist ja söögiriistad hõbedast. Nii et siis:) ...ja mingil määral dresseeritud pääsukesed (seega mingid minu ornitoloogiliste teadmiste tasemel pääsukest meenutavad lendolevused) moodustasid ülemise ringi, hoides õhu putukatest vaba.

*

Smeete ühiskondlik struktuur oli kummalisem, kui veidrad näited, mida olin kohanud kodus majandust õppides. Ma nimetaksin seda feodaalseks demokraatiaks. Veel oli tolle omapäraks, et see töötas ja oli mõne tuhande aastaga vastu pidades ja teisenedes näidanud ka oma paind likkust. Kõike ma ei tea, sest Feb tuli küll toime mõisa juhtimisega, aga ta ei teadnud eriti palju makromajandusest, seda enam ühiskonnateadustest. Raamatuid muidugi oli, aga sügavuti õpetati neid aineid ainult Käärfare „vana osa” suurtes ülikoolides ja sinna polnud keegi lähi konnast sattunud. Lõpuks ei saa ju keegi igal alal geenius olla paljalt selle pärast, et mõni minusugune võib küsima tulla.

Raihside suguvõsale kuulus feodaalomandit meenutavate reeglite järgi üsna suur ala, nii umbes 400 ruutkilomeetrit, kui ma valesti ei mäleta; seal elas umbes 1200 inimest. Kui Ovemo provints umbes kakssada aastat tagasi Käärfare kuningriigiga liideti, jagati kuninga edikti alusel maad tema ametnikele, kes soovisid sinna elama asuda, sobisid oma ette valmistuselt ja olid nõus võtma kaasnevat vastutust. Justnimelt vastutust, sest „omand” oli küll pärandatav, aga kaasnevate kohustuste tõttu kasutan ma Febi puhul pigem sõna „volinik” kui „mõisnik”. Tegevus oli reguleeritud õige mitmete seadustega, mille sisu kokkuvõtlikult oli piirkonna hea käekäigu tagamine kõige üldisemas mõttes. Paarist provintsi ametnikust ja teistest volinik-mõisnikest hoolekogu vaatas paar korda aastas üksteise tegemised üle ja kõige halvemal juhul oli võimalik käivi tada sundmüügi protseduur. Provintsi kubeneri loal oli võimalik neid, ütleme siis – valdasid, ka muidu osta ja müüa, aga siin seisis kogu jällegi selle eest, et kõik see toimuks kogu riigi heaolu huvides vähemasti neutraalselt.

Süsteemi taga oli teooria, et ainult selliselt kogu oma elu alaga sidunud pere võib piirkonda (mille suurus pidi olema selline, et ta tõenäoliselt sellest üle käib) mõistlikult valitseda, laskmata hetkekasu ajal tuulde loodusrikkusi ja sajandite tööd. Asevalitseja võimalust ei olnud, ja seetõttu oli suguvõsadel tavaliselt peale tegevvoliniku varuks veel paar-kolm tegelast, kes võimu vajaduse korral üle võiksid võtta; kui kuberner hoolekogu soovitusel kellegi ametisse määras, siis see oligi uus omanik ja kui ta oli väljastpoolt peret, sai eelmine pere kompensatsiooni ja/või talle jäi kuuluma ainult mõisasüda, pindalaga üks trumf – umbes 25 hektarit. Tegelikult vist siiski olid mingid kirjutamata seadused, et näiteks kui lähemate aastate jooksul oli õpinguid lõpetamas „õigest verest” lootustandev noormees, otsusega viivitati. „Rosinale” oli eelmine sel perel alati õigus, kuigi sellest võis kompensatsiooni vastu loobuda, muu kompensatsioon sõltus sellest, palju head või paha sa hoolekogu arvates teinud olid. Selliseid trumfiseid rosinaid oli Ovemos vähe, kuning riigi vanimas

osas olid nad kohati probleem, nii et olevat olemas ka mingid seadused vajaduse korral nendestki lahtisaamiseks, kuigi omadusteks maises mõttes olid need ainsad peale suhteliselt väikeste kunin gaaude ja ainult vanas osas esinevate samuti pisikeste rüütlikülade.

Loomulikult elasid nii mõneski sajandeid suguvõsad, kes teravalt jälgisid iga valitseja liigutust, lootes, et kord eksib tema ja ajalugu pöördub, mõned neist oli sabotaažidega vahelejäamise pärast oma valdused kaotanud ja harvade eranditena oli õnnestunud ka restau ratsioon teostada. Volinike hulgas oli ütlemine, et esimene tõsine märk, et sa teed halba tööd, on see, kui su maale tuleb elama mõni nupukas noormees, kes hakkab end valla eluga põhjalikult kurssi viima.

Mida volinik tegema pidi? Nojah, lihtsam on öelda, mida ta tegema ei pidanud – nimelt oma jõustruktuure (välja arvatud kordnikud ja kaitse liit) ja diplomaatilisi esindusi. Igal aastal sõlmis volinik kuberneriga lepingu, palju ta peab makse maksma ja loodusõnnetuste korral võidi seegi ümber vaadata. Naabritega sõlmiti, uuendati või lõpetati vastavalt vajadusele lepingud teede, haiglade, tuletõrje, koolide ja muu taolise ühiskasutamise osas. Volinik kogus makse, kehtestades ühtlasi ka maksumäära, rentis pikaajaliseks kasutamiseks oma maad, mõistis kohut, arendas tööstust, planeeris valla tulevikku ja peaaegu et käsutas hommi kuti päikese taevasse. Ent nii nagu päike endaga üldiselt ise hakkama sai, käis ka enamik muid asju vallas omasoodu, reaalselt oli tal pigem vaja aeg-ajalt arbiteri mängida ja sünergeetilist taset silmas pidada. Igapäe vast elu juhtisid enamasti kodanikest või vabahärradest kogud, komiteed, komisjonid ja muud taolised moodustised. Jällegi seisab ees suur hulk terminoloogiaga vassimist. Käärfare oli varnaühiskond; mitte kastiühiskond, sest selline peen jaotus oli ammu kadunud, vaid just pigem seisustena olid kirjeldatavad need 10 kaudselt elukutset tähistavat mõistet, mis inimesega kaasas kippusid käima ja tema elu ja staatust määrama. Miks neid oli kümme ja mida nad täpselt tähendasid, jätan vahele, sest muidu sellel jutul lõppu ei tuleks, smee telaste peent mõistust ja head huumorimeelt aga näitab kümnenda või nullinda varna kasutamine – „varnatu” (st. mittekuulumine ühtegi var nasse) ühendas kurjategijaid, kangelasi, seiklejaid, välismaalasi, kerju seid ja kuningliku perekonna liikmeid.

Inimene kuulus varnasse perekonna järgi. Kui tema tegevus elu jooksul võttis selgelt teise suuna, läks ta vaikselt sobivamasse varnasse. Provintsi tasemel valisid varnasse kuuluvad kodanikud oma juhatuse, kes moodustas oma valdkondade juhtimiseks igasuguseid kogusid või ame teid. Enamasti need tegidki alal kogu töö, volinikul oli oma terri tooriumil nende otsuste üle vetoõigus.

Seadusandlikku võimu riigis teostas parlament, kuhu kodanikud valisid oma esindajad igapäevaselt demokraatlikul moel. Trikk oli selles, et kodanikke – või edaspidi kasutan ma nende kohta enamasti sõna „vabahärra”, mis ei ole sisuliselt nii täpne, kuid ühiskonna kui terviku kontekstis paremini mõistetav – oli 5% elanikkonnast. Hääleõiguse said need varnasse kuuluvad inimesed, kes teatud perioodi keskmisena olid maksnud makse rohkem tasemest, mida provintsi varna juhatuse sobivaks pidas. Süsteem oli keerukam ja üsna õiglane, vältides automaatse hääle õiguse kadumist hetkeliste majanduslike tagasilöökidega puhul, ent kokku võttes tagas see selle, et riigi juhtimises osalesid need, kes selleks ka oma ressursi andsid.

Ah jaa – Pilvelinnused. „... seletamatu atmosfäärinähtus, mis leiab aset Kõuelagendike piiril, Kentrendas ja Iberis, kuulu järgi ka Grääzbus ja mõnedes teistes paikades. Kindlates kohtades, mida kergesti tunneb ära maapinnale tekkinud hiiglaslike, kõiki keskmisest kõrgemaid pinnavorme läbivate vagude järgi, tekib juhuslike ajavahemike tagant kuni kilomeetrine peegeljas kera, mis läbib enam-vähem sõrkjooksu kiirusega kas kogu vao või osa sellest. P.-l puudub ümbrusele märgatav mõju. Kuigi erinevate usaldusväärsete vaatluste põhjal ei ole kahtlust, et selline fenomen eksisteerib, ei ole neid keegi põhjalikult uurinud.”

*

Umbes kuu aja pärast olin taas jalul. Olin veetnud hommikupooliku raamatukogus ja alles lõunalauda tulles sain aru, et midagi on õhus. Kõik nagu tormasid kuhugi, hääled olid lõbusamad ja inimesi oli palju. Otseselt hämmastavad ei olnud neist tunnustest ükski, sest kuigi nad tundsid mõistet nagu „töönäda!”, suhtusid nad sellesse hulga loomingulisemalt; lõbusad, lahked ja minu

hõimust hoopis siiramad ning vahetumad olid nad niikuinii; ja majas liikuvate teenijate arvu ei olnud ma kunagi täpselt teada saanud. Igatahes kui ma toimuva kohta Zeiile ettevaatliku küsi muse esitasin, vaatas ta mind kümme sekundit suuril silmil, siis purskas naerma:

„Täna õhtul on kevadpidu! Terve pere tuleb kokku, tuttavaid, sugu lasi... Isa korraldab, see on traditsioon.”

Kust mina seda teadma pidin? Igatahes sain aru, et Zeiilegi tekib tegemist, ja kuna mul peale lühikest mõtlemist oli selge, et ka kõige siirama abipakkumisega olen ma neil rohkem jalus – pealegi pidasin ikka veel paremaks ennast mitte väga vaevata – lasin saduldada hobuse, võtsin kaasa pudeli lahjat veinijooki, paar raamatut ja ratsutasin minema. Korralikult ratsutada ma ei osanud. Vist tundis seda ka hobu, nii et ta pigem *talus* mind, ignoreeris mu abituid juhtimiskatseid ja viis mind omapäi enam-vähem sinna, kuhu minna tahtsin... aga mulle hea küll. Vinnasin end sadulasse ja tegin elukale kuidagimoodi selgeks, et tahan majast umbes kahe kilomeetri kaugusele künkale, kust avanes suurepärane vaade ümbrusele ja mida kroonivad igivanad, vaevueristatavad varemed. Sättisin end istuma ja lugema ning lasin hobuse oma hobuseasju ajama. Elukas heitis mulle kelmika pilgu, pruuskas korra ja keeras ka ennast ühe põõsa varju pikali. Mõnes mõttes käitusin nagu looder koolipoiss – oleksin pidanud ratsutamist õppima, sest ilma selle oskuseta oli siinmail ilmselt raske läbi saada, selle asemel aga kadusin silmapiirilt ja uputasin end raamatutesse...

Päike hakkas lähenema silmapiirile ja aina tihemini silmasin teedel mõisa poole liikuvaid inimesi. Seega mitte lihtsalt pidu, vaid suur pidu, sõnastasin enda jaoks järelduse ja ajasin end ohkega jalule, sest arvatavasti oli targem käepärast olla. Minu all teel, umbes kahe saja meetri kau gulsel oli üks mõisa poole suunduv kaarik parasjagu möödumas vastas suunas ratsutavates munkadest, kui sulgesin hetkeks silmad, et Hackeliga ühendust võtta. Me ei vestelnud, vahetasime vaid kiireid määranguid või fraase – mina tahtsin teada, kas on midagi, mis tegutsemahakkamist nõuab, tema saatis oma „OK” ja manitsuse lamada, puhata ja asja rahulikult võtta, ning kogu meie side kestis sellisena alla sekundi.

Taas silmi avades nägin, et eemal teel oli kerge segadus. Vilistasin oma hobust ja teelolijaid silmitsedes sain aru, et üks munkadest oli vist libisenud, komistanud või sadulas magama jäänud, sest teised kogunesid ta ümber, ka mõisa poole suunduv kaarik oli hoo maha võtnud ja sõitjad silmitsesid meest üle õla. Paistis siiski, et midagi viga tal ei olnud, ta viipas järsult käega ja andis kaaslastele märku edasi liikuda, mispeale ka kaarik taas kiirust kogus. Mees ise aga lükkas kapuutsi tagasi ja keeras end minu poole, ta vaatas mind pikalt, käsi varjuks silmadel. Selle vahe maa pealt ei näinud ma õieti ta näojooni, eristasin vaid niipalju, et tege mist oli vanema, hallipäise mehega, kel teravad põsesarnad ja etteulatuv lõug. Sain oma hobuse selga ja hakkasin mõisa poole liikuma, ja siis kappas too munkki oma kaaslastele järele, olles mu enne täitnud rahutuse ja segadusega. Mida ta silmitses, mida vaatas? Mis temaga juhtus – oli ta tõesti tajunud, kuidas ma Hackeliga räägin?

*

Pidu ise oli pikk, segane ja lõbus. Istusin peamiselt perepoolel veran dal, kuhu külalised eriti ei kippunud ja kust oli hea pisut varju jäädes toimuvat silmitseda. Kell oli igatahes vähemalt kolm, kui möll vaibuma hakkas ja ennast hingetuks tantsinud Zeii mulle sülle maandus. Viisin ta meie vannituppa, pesin puhtaks ja tegime sealsamas ka ühe kähkuka. Siis tõstsin ta voodisse, sest ta jäi juba mu süles magama, minul aga miskipärast und ei tulnud – vist olin juba terveks saamas ja tegevusetusest tüdinud – ja ma läksin veel sinnasamasse verandale ööd imetlema. Paljud lahkusid, mõned tõmbasid põõsaste vahele improviseeritud telke üles, mõni oli end niisama mantlisse kerinud. Veel jalupüsiv osa muusikutest tõmbus kaugemale teenijaskonna majade kanti ja enamik pidulistest valgus neile järele. Raskustega vertikaali säilitavad Feb ja Haghz selgi tasid midagi teineteisel rinnust kinni hoides (niipalju, kui mina aru sain, oli tegemist kolmekümne aasta taguste arvete klaarimisega), Mägg viskas neile ämbriga vett ja käskis magama kerida. Ta küsis veel möödaminnes, kus Zeii on, ja vastust kuuldes tahtis teada, mida ma veel siin teen.

Tilkuv Feb tuli konjakipudeliga, Mägg väänas tal selle käest, aetas lauale ja käskis magama minna, üritades kurja nägu teha, ent suutmata naerupahvakuid tagasi hoida. Viimane, mis ma neist sel õhtul kuulsin, oli Febi lauljoru: „Viimane tants daamiga, täisnurga all tavalisest...”

Kusagilt ilmus õhetav ja natuke sasitud Tim. Ta noogutas mulle kiiresti ja kuuldes veel ühtesid lähenevaid samme, hüppas üles, haaras sarikatest ja kadus laepealsesse. Samast suunas, kus ta tulnud oli, ilmus samuti üsna kõikuva sammuga naisterahvas, keda teadsin lähikonnas elavat. Daam oli minu pilgule pisut üle kolmekümne, võrratult sale ja seksi kas – nagu nad siin enamuses kõik – juuksed sassis, käes veinipudel ja riietuseks napp suuresilmaline võrgutükk, millesse lilli punutud – ja ka see kõik oli tol õhtul täiesti tavaline.

„Egassa Timi pole näinud?” tahtis ta teada.

Raputasin pead.

„Neetud sõdur, ajab oma asja kiiresti ära ja siis kaob.” Ta silmitses mind silmapilgu arvustavalt, siis tuli ja istus kõhu peale, pani käed kaelale. „Sa näed nii üksik ja hüljatud välja?” Ta naeratas lahkelt, küsivalt ja kutsuvalt. Vabandasin, et panin oma daami just viis minutit tagasi magama, nii et kardetavasti valmistan talle pettumuse; ei julgenud üles vaadata, aga silmanurgast tundus, et kui ka Timi ennast näha ei ole, siis ta muie hõljub seal talade vahel kui Irvikkassi lõust.

„Mehed on nõrgaks jäänud.” Ta andis mulle lopsuva musi ja kadus kergelt kõikudes muusika ja tulede suunas. Tim pudenes alla ja sirutas esime seks käe Febi mahajäetud pudeli poole, vilistas seda vaadates ja valas heldelt kahte klaasi pruunikat jooki. Lõime kokku ja vedelik osutus heaks brändiks.

„Lahe tädi,” pillasin peaga lahkunule järele osutades. Tim naeris:

„Lahe, aga täitmatu. Pole esimene kord – õigel ajal vaja minema hiilida – muidu küsib Arne – kuberner – homme, kes talle tsentuurio asemel läbilutsutatud nahkehistöö teenistusse on saatnud.”

„Kas ta ka ei õpi?”

Tsentuurio kehtis õlgu: „Ju ma siis meeldin talle... See juba aastaid – esimeseks võtan tema ette.”

„Ainult pidudel kohtutegi?”

Ta vaatas mind kummalise pilguga ja näis sõnu otsivat.

„Tead... mul ei ole tahtmist... ega võimalustki paigale jääda. Nii ei hellita ta ehk vähemalt asjatuid lootusi... Aga me sobime.”

„Elab ta vist läheduses?”

Ta vaatas mind uuesti ja puhkes siis naerma: „Ah õige, sa ei tea ju...”

Brändi oli hea ja sinna juurde kuulsin ma tollest daamist rohkem, seal hulgas ka detaile, mis punastama panid. Olin smeelelastega muidugi juba harjunud, see elu ja suhtumine seksi meeldis mulle mõõtnatult rohkem, kui kodune läbinisti rõve ja haiglane eputamine, ent kasvatus istub süga - val – olin enda peale selle alateadliku reaktsiooni pärast tige ja tundsin ennast haleda jälke väärhoiakuid täistopitud metslasena.

Tim õnneks tegi näo, et ei märka. Võib-olla ei märganudki, sest sõjaväelastes on kõigis maailmades midagi ühist, pealegi hävitasime brändit kiiresti ja tunduvalt rohkem, kui see hea tuju säilitamiseks just hädapärast tarvilik oleks olnud. Taas pidin õnne tänama, et minu üli koolis saadud treening nii hea oli olnud ja ma nii suur olin – jõime võrdselt, ja kui tunnike hiljem minul veel pilt enam-vähem fokuseerus, siis tema oli kapitaalselt ämbris.

Ei mäleta enam, mis suunas ja kuidas jutt läks, aga korraga tõstsin pilgu, sest olin fikseerinud ta jutus ühe huvitava detaili:

„Sa tahad öelda, et sa tead, et dlömnid röövivad inimesi?”

Hetkega muutus Tim süngeks. Süngemaks, kui see üldse võimalik tundus olevat. Õhustik muutus, nende paari sekundiga tuln ma nagu kork pinnale rohekast ulmaunemaitsest brändijärvest, Tim aga vajus musta sohu.

„Ma tean,” kordas ta vaikselt. „Minu poeg on nende käes.”

See oli midagi uut. Vaatasin üles. Õhtu nirvaanafluidum oli pääs matult purunenud, teravad killud kraapisid hinge. Muud polnud teha kui jätkata.

„Sinu poeg?”

„Sa ei teadnud?” Ta naeratas vildakalt, üritades mind kaadrisse saada.

Raputasin pead. Iseenesest oli see viga, sest ruum keerles veel tükk aega tagantjärele.

„Noh, mul oli üks tüdruk Gherzas... See oli ammu, kakskümmend aastat tagasi. Ma ei ole kunagi kavatsenud abielluda, sest sõjaväelasena on see natuke mõttetu, ja... kuigi ta mulle hirmsasti meeldis, ei olnud see mingi hullus, mis oleks pannud mind oma karjääri ja kogu elu teise pilguga nägema... Lõpuks olin veel täiesti poisike, olime mõlemad alla kahekümne... Igatahes hoolitsesin ma lapse eest... Tore poiss oli... Ma ei ole – me tulime Gherzast ära Ovemosse viisteist aastat tagasi, sellest ajast nägin teda vast kaks-kolm korda. Talle meeldis end minu nimega kutsuda, ja kuigi Zili selle peale... natuke solvunud, ei ühtaegu ärritatud ja uhke oli... Mink Raihs – minu poeg.”

„Kas Feb ja teised teavad?”

Ta pilgus oli kerge üllatus. „Muidugi teavad...”

„Mis tast sai?” üritasin teda edasi aidata, kui ta näis oma mälestustesse uppuvat, nina klaasis.

„Ta jäi kadunuks.” Timi toon oli kuiv.

„Kust sa tead, et ta dlömnide käes on?”

Ta kõhkles hetke, siis võttis põuest nahkkaante vahelt kokkumurtud ja natuke rābaldunud paberilehe. Hakkasin vaevaliselt lugema käsitsi kirju tatud võõrast keelt, seda enda jaoks tõlkides.

„Jälle taas üks kiri, millest mul on imeväike lootus, et ta sihile jõuab. Oh jumalad, mis meeoleolu! Istun siin ja ei oska midagi teha, tahaks kirjutada, aga ei tule välja. Ma olen maha käinud, tühjaks saanud, nii kohutav ja võigas on see. Sain vestelda veerand tundi Maarjaga, nüüd olen täis kummalist rahutust. Ei, asi pole selles, mida me rääkisime, ma ei mäletagi seda õieti enam, sõnad hajusid tuulde. Asi on kogu selles ümbruses, emotsioonid kuhjusid, see oli meeldetuletus, tõelise elu vari. Jah, ma ei oska seda enam edasi anda, selle järgi saan aru, kui palju ma olen tagasi kukkunud, võin mõõta oma kirjutamisoskuse langust – kusagile teise astmesse. Kas loobuda sellest üldse... Ja seda ütlen mina! Ei, võidelda tuleb lõpuni. Kas ma peaksingi minema selle tee lõpuni? Ma olen lõpmatuseni selle üle juurelnud. Mõtetes kümneid kordi läinud. Kord tundub see ülev, kord lihtsalt põgenemine, elulootuse altvedamine. Ent kõik need aastad, juba praegu kaotatud aastad, kõigi oskuste hävimine, mandumine. Ainult vihkamist olen õppinud. See on kasvanud nii suureks, et ma isegi ei unista enam kättemaksust, ma tahan neid haavata nii raskelt kui võimalik. See mõte on andnud mulle elamiseks jaksu rohkem kui miski muu. Ma otsin võimalust, et oma elu kallilt müüa, kuigi ma ei näe ühtki võimalust, kuidas neid tõeliselt kahjustada, see süsteem on vana, nad on selle arendanud täiuslikkuseni, nii suur ja masendav on see. Ma tahaks tegutseda, aga mul on ainult see orjatöö. Veel on ees päevade mõttetu joru, põrgu. Mis loeb see, et füüsiliselt pole mul viga midagi, soe on, süüa saab ja tegelikult pole töö ka raske. Raskus rinnus, meelegeid pole kuhugi kadunud, on iga päev uus. Hädavaevu sunnin end harjutusi tegema, et end natukegi vormis hoida, aga relvi pole millegagi asendada, taon niisama kive, ilma partneri ja juhendajata lähevad võtted niikuinii paigast ära. Ma võin vaid oletada, mis aeg praegu on, vist aprilli lõpp. Kodus on nii ilus. Tahaks end päikese käes välja siru tada, hobustele järgi joosta, kuulata vihma rabinat verandal. Äh, mis ma end piinan. Siin ei ole vahet, niiske ja hall. Kui saaks kuidagi magada kogu selle aja, kui ma vaid liigutan, kuidagi kustu tada kõik. Paljud on selle valinud, aga sealt ei ärka kunagi, ka siis mitte, kui mul tõesti mu võimalus on. Vahel tundub ka vabadus käeulatuses olevat...”

„Kust sa selle said?” olin neist ridadest õhkuvast talitsetud meele heitest tahtmatult liigutatud.

Ta pea nõksatas, ta võttis mu käest kirja, voltis hoolikalt kokku ja pani ära.

„Tuli postiga.”

„Kust sa tead, et see ehtne on?”

„Kes selliste asjadega naljatakse? Pealegi on see Minki käekiri, ma tunneks selle igal ajal ära... Tegelikult lasin seda ka ühel grafoloogil uurida – Erzāfelizh, ta on peaaegu parim.”

„Nii et siis mingisugune side dlömnidega on olemas, on mingid lõtkud nende „täiuseni lihvitud

süsteemis”?”

Ta kallast endale sisse viimase konjaki ja, viitsimata tõusta, veel pool klaasi veini peale. Sulgesin silmad, kujutledes, mis mõju sel talle olla võis. „Ma olen seda põhjalikult uurinud. Tegemist on süsteemiga, ja see on nii kõikehõlmav, et ma tundun sellest rääkides iseendalegi para noiline. Dlõmnidest ei räägita kunagi. Dlõmnidest ei kirjutata kunagi... Oled sa proovinud kelleltki dlõmnide kohta küsida?”

„Zeilt. Ta vastas, aga ta ei teadnud eriti midagi.”

„Zeii... on sinuga... on juba teistsugune. Aga just – keegi ei räägi, ei tea. Ometi kõik teavad, et nad on olemas. Loodetakse ainult, et nendega kunagi tegemist ei tule teha. Kõik raamatukogud, kus on teadaolevalt kirjandust dlõmnide kohta, on varem või hiljem maha põlenud. Ükski raama - tukoguhoidja ei võta raamatuid dlõmnide kohta. Kes on prob leemiga liigselt tegelenud, on varem või hiljem mingi õnnetuse, haiguse või jumal teab mille tõttu halvasti lõpetanud. Seega keegi ei räägi nendest avalikult. Seda on võimalik tõestada, aga keegi ei tee seda, sest niipea, kui sa saad liiga targaks, oled sa ise ka vait, või on sul kindel teadmine, et sind ei ole kauaks.”

Tundes elu Nõukogude Liidus ei imestanud ma selle üle sugugi. „Kuidas nad oma asju ajavad? Peab ju olema, kelle kaudu.”

„Preestrite. Kõik religioonid on praktiliselt nende käsilased. Ega kirikud muidu ei püsikski. Lisaks on informaatoreid ja palgamõrvarite võrgud. Ma ei tea täpselt, kuidas see kõik toimib ja kokku käib, kas kirikud juhivad informaatoreid ja tapjaid või teevad dlõmnid seda otse, kontrollides teisipidi ka preestrid. Ma olen hoidnud end varju. Ükski süsteem ei saa olla lõpuni täiuslik, kui nad oleksid läbinisti kurjad, oleksid nad ammu end hävitanud. See tähendab, et nende hulgas on inimesi, kellele pole võõras kaastunne... või rahaahnus – et Feb on ehk suuteline piisavalt maksma... Tõenäoliselt ei pöörduks nad iial oma elulaadi vastu, ent ehk annab seda pehmendada. On muistseid lugusid, kuidas dlõmnide vange on välja vahetatud... Tõsi, kõik nad lõppevad halvasti.” Ta pea vajus norgu.

„Oled sa üritanud?”

Pea kerkis veel korra. „Ma saatsin Chamauru preestritele sõna; nad tegid näo, et ei saa minust aru, ja mingit vastust ei ole. Ma ei ole saanud lahkuda – sõda ja mu kohustused kuninga ees... Tuleb Kentrendasse minna...”

Ta jäi poolelt sõnalt vait, sest meie lähedusse oli tekkinud üks naiste rahvas. Olin hoopis teisel lainel, ent ometi pidin tulijat imetlema. Hakkasin juba harjuma Smeete naiste piitspeenikeste kehade nõrke hingematva iluga, ometi jäi tulijale pilk peale. Ta kandis helklevat hõbejat maski ja ta lilli täis tumedad juuksed olid korratus pahmakas põskedel, nii et ta nägu ma ei näinud.

„Tim, mul on aeg...”

Tsentuurio noogutas ja hakkas midagi taskust otsima, sellal kui mu aju tegi spurdi ja ma teadsin, kes ta on – markiis äufriüree. Tim võttis taskust pudelikese ja ulatas selle tüdrukule, see vaatas kõhklevalt minu poole.

„Võid maski ära võtta,” urises Tim. „Alf teab su lugu.”

„Te lasete tal vabalt ringi joosta...” ei suutnud ma oma hämmastust endale hoida.

Vana sõdur muigas. „Vangistuses ei pea igavusse surema. Ma andsin talle mürki ja ta pidi iga tund saama vastumürki. See viimane neutraliseerib mürgi lõplikult ja ma pean ta nüüd uuesti luku taha panema.” Ta proovis tõusta, ent see ei tahtnud eriti hästi õnnestuda. Tüdruk oli võtnud maski maha, joonud pudelikese tühjaks ja jälgis teda valvsa huviga.

„Kas ta ise vastumürki ei oleks leidnud?” tahtsin teada.

„Ei. Neid kombinatsioone on sadu. Ta ei tea, millist ma kasutasin ja analüüse nii ruttu teha ei jõua. Üsna lollikindel värk.”

„Kas ta siit kellegagi teadet ei võinud saata?”

Tim lõi käega. „Siin on ainult omad. Pealegi ta lubas. Ja emale ta juba kirjutas.”

Hull maailm... Hetkeks oli mul tunne, et olen mingis operetis.

„Meil ei oleks keegi iialgi midagi sellist teinud...” vangutasin pead.

Tüdruk uuris mind nüüd esmakordselt põhjalikumalt. „Sa oled Zeii armsam?” See oli pigem tõdemus.

„Jah?” laususin minagi nõustumise küsimusena *ja mis siis?*

Ta raputas pead. „Ega ma ei tea, kes ja kust sa õieti oled?”

„Ja las see jääb nii,” segas Tim vahele, ilmselt tundes end halvasti. „Teinekord,” lisas ta vabandava muigega äufriiiree poole ja laskus istmele tagasi. „Alf, sa tead, kuhu ta tuleb viia. Ole hea, pane ta ise luku taha.”

„Mis ma siis teen, kui ta jooksu pistab?”

„Võtad kinni. Nüüd ta tohib seda teha. Ta on küll andnud ausõna, aga kiusatus võib olla suur...”

Kuidas ma talle ütlen, et tõenäoliselt jookseb plika palju kiiremini kui mina...

„Eks ma siis teen oma parima... Kuigi... kuule, aga kui ta...”

„Improviseeri...” mühatas Tim. Sain aru, et mees oli ikka täiesti kustunud, et see oli vaid meeletu tahtejõud, mis pani ta veel oma kohustustele mõtlema.

Ta vaatas tüdrukut. „Ma olen kole purjus. Ma peaksin nüüd Febi või kellegi kutsuma, sest see tüüp siin ei tea tõepoolest midagi meie kommetest. Ma loodan, et sa ei ürita põgeneda, sest omal kodumaal on teda õpetatud, et pagev vang tuleb iga hinna eest peatada. Mõistad, põhimõtte pärast jäägu ta parem surnult maha...” Timi pea kolksatas lauale. Tegi ta seda meelega, et mind testida? Äkilise mõtte ajal lõikasin ühest kaunistusi kandvast nõõrist paraja jupi, sidusin selle plikale mittekokkulibiseva sõlmega vöö ümber, keerasin teise otsa ümber käe ja mühatasin:

„Läksime.”

Näis, et ta natuke ehmatas, vaatas nagu abi otsides Timi poole, viimane aga oli kallutanud end kõhuli eemale balustraadile ja oksendas, meist üldse enam välja tegemata. Tüdruk uuris mind sekundi segaduses, siis pöördus minema. Ja hea oli, sest ega ma tegelikult ei teadnud, kus täpselt see ta kelder asub.

Lükkasin ukse enda taga kinni ja süütasin lambi, siis võtsin kõiejupi ära. Ta tunnistas mind altkulmu.

„Kust sa oled? Mind ei ole keegi kunagi nii...” kerge naeruvine virvendas ta suunurkades, kui ta proovis oma solvumisest üle olla.

Laiutasin käsi: „Tim jättis mu sellesse suppi üksi ja ma olen ka tegelikult väga purjus. Loodan, et sa haiget ei saanud... kuigi hing vist sai. Mul on piinlik.”

„See oli omaette huvitav...” nüüd ta juba naeris. „Sa oled kohutavalt suur ja võõrapärane... Kas teil vangivõetud tüdrukute juures magamas ka käiakse, tahavad nad seda või mitte?”

Mul ei olnud naerutuju. „Sa ei taha seda teada... On ette tulnud.”

Ta piidles mind raskestiseletaval ilmel. „Aga sina ei teeks seda?”

„Ei.”

Ta astus mulle lähemale ja uuris mind, aetas käe mu käsivarrele. Ta oli noor ja kummaliselt ilus, nii ebareaalselt hurmav ja salapärane siin õlilampide roosakaskuldses valguses.

„Räägitakse, et mõnede hõimude naised naudivad seda, kui neid armuaktiks kinni seotakse...”

Naljakas... ma võiksin sellest nüüd isegi aru saada...”

Raputasin pead ja astusin sammu tagasi. Ta käsi langes alla. Taas oli ta ilmes segadus ja ma mõtlesin kibedalt, kuipalju kultuuritausta tuleks teada, et sedalaadi vestlus nii lootusetult „mööda” ei oleks.

„Kas sa kardad, et kui sa seda tegid...” ta naeratas uuesti. „Pole vaja. Ma võin ju selgesõnaliselt öelda, et palun jää siia...”

Raputasin pead. „Esiteks olen ma tõesti täis nagu tatikas – mitte eriti paremas seisus kui Tim – teiseks aga ei usalda ma... ennast... sind, kogu seda võõrast situatsiooni... nii abitu tunne. Anna andeks.”

Ta segadus ja hämning kasvasid, pöördusin, kohmasin: „Head ööd” ja lasin jalga. Tema vaikselt ja pisut värahtaval häälel head-ööd-soov jõudis mulle järele, kui hakkasin ust sulgema. Nuuksatas ta või naeris? Kurat teab. Neetud Tim. Leidsin ta sealtsamast verandalt diivanis kerra tõmbu nuna norskamas, tulgu või maailma lõpp... Olin liiga kapsas, et teda iga hinna eest jätkama torkida või mistahes mõistlikke tegusid teha. Tundsin, et mulle aitab, valasin hullema vältimiseks endale paar liitrit vett sisse ja ronisin voodisse, kus Zeii pahase porinaga ruumi tegi.

*

Järgmisel hommikul ootas mind kassiahastus ja kolmeliitrine kann külma haput mahla voodi kõrval. Jõin, mõtlesin eelmise õhtu vestlused üle ja tundsin, et olen liiga kauaks istuma jäänud. Kui ma neist vähegi õigesti aru sain, ei olnud aegidel aega, ja üks oli mulgi tekkinud omi plaane, mis teiste omadega üsna olulistest asjadest kindlasti ei kattunud ja millede realiseerimiseks tuli kusagilt otsast liigutama hakata. Senise Hackeli aitamise vastu polnud mul midugi midagi, kui välja arvata masendav ebakindlus, mis järele mõeldes tulenes vihastamapanevast tõde musest, et nii tema kui kogu Aia seltskond pidas mind metslaseks, kellele tundus lootusetu midagi seletada. Ma ei olnud kindel, kas ma kunagi olen võimeline nendega arutlema nende läbinisti matemaatilises keeles, milles nad oma tulevikuplaane tegid, ent ikkagi keeldusin ma ühelgi juhul aru saamast, miks nad ei ürita. Mina tahtsin „püsipiletit” Maa ja Smeete vahel. Oli ilmselge, et kõik muud mu nii isikliku mugavuse kui seiklusjanuga seotud soovid olid sellega võrreldes teise järgulised ja hiljem lihtsasti lahendatavad. Mulle meeldis, et nad mind vajasisid... või vähemalt nii nad ütlesid – kui kedagi, kes teeb osa musta tööd, mida nad ise ei suuda – kuid oli aeg pisut initsiatiivi üles näidata.

„Hackel!”

TERVITUS

„Kas me ei peaks midagi tegema hakkama?”

OLGU SIIS

„Kas sa annad mulle juhtnööre või tulen sinu juurde, nagu algne kava oli? Kui ma õigesti aru saan, põhjustavad häireid mõlemad, nii meie vestlus kui värava avamine. Seepärast, kui sa suudad värava avada, tuleksin sinu juurde.”

TULE MINU JUURDE

„Kas vahepeal on mingeid erilisi arenguid olnud, mida ma teadma peaksin?”

EI. ASJAD ON SAMA HALVASTI KUI KUU AEGA TAGASI, ARENG ON OLNUD SELLINE, NAGU INDOMEIO SULLE ENNUSTAS

„Millal ma tulen?”

Ta näitas mulle selle planeedi alaruumi jõujoonte kaarti.

POLE VAHET, KUI SA KORD JUBA TULLA OLED OTSUSTANUD. TULE MÜDDLTÄRNÄSSE SUVALISEL HETKEL, NII NAGU JÕUAD.

HÄIREID PÕHJUSTAB SEE NIQUINII, KUIGI MA EI TAHA TEHA ROHKEM KAHJU, KUI OLEN TEINUD

Mind hakkas see pidev kahju-jutt tüütama, kuigi teadsin, et tal on tõsi taga. „Kas sul on mingit infot teiste maalaste kohta?”

EI. AGA PALU TIMI, ET TA OTSIKS LÕUNAST, KUSAGILT NÕEZZI, STACAMNO JA KENTRENDA KANDIST JÄLGI. HELDID

ELAVAD KUSAGIL SEAL JA SAMAS ON KA MINGID INIMESED, GRUPID JA STRUKTUURID, KELLE KAUDU NAD OMI ASJU AJAVAD

Mõtlesin selle üle hetke ja palusin veel kord saata mulle see jõujoonte kaart. Hackel püüdis kuidagi kinni ka mõtte, mis mul oli olnud ja tunnistas selle õigeks.

*

Pea sobivaks lisada siia üks kommentaar, lubades edaspidi teemal enam mitte pikemalt peatuda – Kuigi ma nüüd ja edaspidi annan seal, kus see on hädavajalik, selgi tusi multiversumi ülesehituse kohta, pean tõele au andes mainima, et tagantjärele ei oska ma enam täpselt öelda, mis järjekorras ma ise üht või teist taipasin – tegemist on kvintessentsiga erinevate aegade teadmistest. Paljut sellest oli Hackel mulle üritanud näidata ka juba rohkem kui aasta tagasi ja siis ma ei olnud sellest midagi mõistnud, paljut olen taibanud hoopis hiljem. Neid selgitusi on juba eelnevas piisavalt, et võib-olla viiskümmend või viissada aastat hiljem, kui keegi seda lugema juhtub, istub ta toolist mööda, taibates, et ma ei võinud seda kirjutamise ajal ju kuidagi teada ja seega järsku on ka ülejäänud osa jutust tõsi... Samas aga tekib kindlasti paljudes meeleheide, kui lehtedelt vaatavad vastu väljendid nagu „mitteeukleidiline ruum”, „footoni seisumass” või „määrama tuse konstant”, ning kuigi ma ei pea oma kohuseks alati kirjanduslikke kaanoneid järgida ja iga hinna eest huvitav olla, lootes, et sündmused ise enda eest räägivad, keelab mingi sisemine nartsissism taotluslikult käkerdamast kokku midagi sellist, mis imaginaarsel lugejal pea kohal kokku lööb ja ta igavusega

tapab.

Ja teisalt... ei ole sel õieti tähtsust. Vahemaailm oli, on ja jääb alati olema kõle, arusaamatu ja vaenulik. Nii nagu ilma puhul – ega just ei sega teadmine, kuidas päikesesüsteem on tekkinud, tänasesse tasakaalu sattunud ja kuidas erinevad temperatuurid tekitavad ookeanidel tsüklo neid. Aga vihm leotab su ikka märjaks, tuul puhub pikali ja rahe lööb muhu pähe.

Meie teooriad universumi tekkimisest on ainult väike osa tõest – olles puudutanud rasside teadmisi, kelle kultuur ulatub *miljardi* aasta taha, oskan valemitega näidata, kuidas kümne mõõtmelises kontinuumis, mille igal mõõtmel on üheaegselt info, aja ja ruumi omadused, tekib matemaatilisel pildil ehk kõige paremini resonantsina kirjeldatav protsess, mis viib kuue mõõtme kordumisele, neist jääb järele ainult infoomadus, ühele jääb ainult aja omadus ja teistele kolmele ruumi omadus. Muide, ma ei tea, miks peaks multiversumis olema just kümme mõõdet, aga kui võtta valemite maatriksisse mistahes suurem arv, siis ülejäänud taanduvad välja; nii et kui nad ka on olemas, ei oma nad meie maailma puhul mingit tähtsust. Igatahes mingist hetkest alates hakkasid eralduma interaktsioonid (ja asi läks laias laastus kooskõlas Suure Paugu teooriaga) ja kadusid tasakaaluolekud, fluktuatsioonide sünkronisatsioon on kogu aeg nõrgenenud. Pole oluline ka see, mis juhtub umbes saja miljardi aasta pärast, kui koos elektrilise ja magnetilise interaktsiooni eraldumisega kaob viimane tasakaaluolek, footonile tekib seisumass, sünkronisatsioon lakkab ja universum läheb järgmise staadiumi.

Igatahes tekkis selline kuuemõõtmeline laialilendav sibul, mille iga kiht on üks neljamõõtmeline maailm, mille mõõtmed ja kõverus on arvutatavad kriitilise massi järgi. Kujutlus ruumi mitteeuclidilisest olemusest on põhimõtteliselt õige, ainult et kui hakata mingis suunas minema, siis ei jõutaks tagasi mitte siiasamasse, vaid kuhugi teise kihti. Nii et meie maailmapilt on murdosa reaalsusest, mis on lihtsalt tunduvalt komplitseeritum. Allpool määramatuse piiri liiguvad osakesed, see tähendab aine, energia või informatsioon, mis sellel tasemel on üks ja sama, vabalt ühest kihist teise, igasuguste muude üleminekute tõenäosus sõltub väga paljudest teguritest. Ka näiteks enamik bakterite ja viiruste liike on kõigis maailmades samad, sest väga väikestena on nad levinud suhteliselt vabalt ühest teise.

Nagu öeldud, olid esimestel hetkedel kõik maailmad täielikult sünkroniseeritud ja see pidevalt nõrgenev mõju on siiani taganud, et tähed ja planeedid on ligikaudu sama koha peal. Tuleb aru saada, et ka pöörlemis- ja tiirlemisperioodid on pisut erinevad, ent sel ei ole tähtsust, sest informaatilises mõttes on suvaline Maa analoog teispoole suvalist päikese analoogi tegelikult ikka seesama kera sama koha peal – tegemist ei ole ju mingis maailmaeetris sama koha peal asuvate esemetega, vaid selles kuues mõõtmelises, milles meie universumi suhtes avalduvad ainult informaatilised omadused, kohakuti asuvate objektidega. Pöörlemine ja tiirlemine taanduvad seostest välja, avaldades ainult vahemaailma kentsakas ülesehituses.

Kujutlege planeedi ümber midagi püsilainetuse või liivaluidete sarnast, mille harjadele koonduvad justkui prahiribad. Laineid võib olla üks kuni kaksteist, tavaliselt aga on neid neli kuni kuus, kusjuures ekvaatori juures on neid reeglina rohkem. Tekib selline pallivõrku meenutav moodustis, mis nagu planeedi magnetväli ja mõned muud omadused, võib miljoneid aastaid muutumatu püsida ja võib ka tuhande aasta jooksul siit-sealt mitu korda muutuda – lahti rebeneda ja hoopis teisiti ja teises kohas uuesti kokku kleepuda. Nüüd kujutlege, kuidas need nõõrid nagu ei-tea-kust puhuvas tormis hõljudes ja laperdades mõnikümne kilomeetrit siia-sinna kõiguvad, harva ka pinda puutudes. Võrk on enamik aega „kõrgel” (st. ei puuduta reaalsust), ka tavalised tuuled, looted ja Maa pöörlemine mõjutab seda ja kui „nõõr” puudutab pinda, tekib siire, värav. Teatud paigad toimivad kui piksevardad, suutes „kinni püüda” peamisest „harjast” kaugele lipendava „niidi” (näiteks seesama Müddeltärn hiis), samas kui teatud kohtades ka „luiteharja” või jõujoone all ei toimu siirdeid praktiliselt kunagi.

Vahemaailm oleks selle analoogia järgi kõigi maailmade sellised võrgud puntrasse kokku mätsituna. Smeete jõujoonte kaardilt oli selgelt näha, et Käärfare kuningriigi keskus asus enam-vähem peaaegu 6000 kilomeetrise viisnurkse „võrgusilma” – stabiilse ala keskel, Ovemosse ulatusid üksikud „niidid” ja lõunas, nende mainitud kolme koha (Nöözzi, Stacamno ja Kentrenda) juures oli

sõlmpunkt, kus kuningriiki idast ja läänest ümbritsevad jõujooned kokku kaardusid, et edasi lõunasse kolmeks hargneda.

*

Homnikusööök oli vaiksem kui tavaliselt, sest lisaks minule olid ka mõned teised üsna katkise välimusega, ainult Zeii oli värsked ja reibas. Midagi ta aga tajus, sest vaatas korduvalt küsivalt minu poole. Kugistasin poolvägisi mingit salatit ja loputasin selle alla kakao analoogiga. Hajameelselt teisi jälgides nägin, et üsna paljud kasutasid päris ohtralt kastmeks mingeid õlisarnaseid vedelikke pudelitest, mida ma varasematel toidukordadel omaarust laual näinud ei olnud. Küsisin ja sain teada, et need on pohmakavastased rohusegud, ja umbes poole tunni pärast läks olemine üsna talutavaks küll. Nojah, midagi oli juba ka ilmselt selles mahlas, millega päeva alustasin.

„Kus Tim on?” tahtsin teada.

„Läks varavalges,” vastas Mägg, kes ka meesterahvastest tunduvalt elusam oli.

Vaatasin ringi, pilk haaras aeda, kus kivikuhjatiste ja kujudega pikitud värviküllaste õitsvate puhmaste vahel kaardusid eemale viljapuude alla hoolitsetud mururibad, vaatasin ererohelisi kiiresti tõusvate kõrtega põlde ja tumedana nende taga tasases hiliskevade tuules lehvivaid metsa salusid, eemal vinetavaid künkaid ja kõige selle kohale kaarduvat sügavsinist ainsagi pilveta taevast. Hetkeks tundsin end kohutavalt võõrana ja üksi. Tulnukana. Mida ma õieti sellest suurest maailmast näinud olin – vaid tühist lapikest mõisa ümber. Ent ju ma siis olin terveks saanud, sest vist vaid seda oodanud murekoorem hiilis peidust välja ja seadis end mu õlgadel sisse.

Tõusin.

„Mul on aeg matkale minna. Zeii, kas sa saad mu Müddltärnasse sõidutada?”

Feb vaatas kiiresti üles, ei öelnud aga musta ega valget, hõikas vaid talli suunas käsu.

Ilm oli liiga soe mu lapiliste tunkede jaoks, rääkimata seljale kokku pakitud jopest. Ma ei olnud aga sobivaks pidanud kusagil metsa all ümberriietumist, nii et kui minema vurasime, higistasin parasjagu. Kontrollisin relvi ja rääkisin tüdrukule oma vestlusest Hackeliga. Mul ei olnud vaja teeselda, kui tunnistasin talle, et parema meelega vedeleksin tema kõrval, kui tatsaksin jälle mööda külma kruusa. Ta noogutas vaid ja püüdis mitte kurba nägu teha. Kallistasin teda viimast korda hiies ja seekordne teekond Mulli oli kõigi eelmiste ebahuvitav kordus.

*

Majas ootasid mind Alia, Indomeo ja Gilla. Istusime teed jooma ja lobisesime tühjast-tähjast. Siis Indomeo tõusis, vabandas ja lahkus, lubades mu varsti üles otsida. Gilla hiilis minut hiljem samuti minema. Imestasin natuke nende käitumise üle, samas aga pidin endalt küsima, et mida neil minuga õieti rääkida oli? Indomeod ma paistsin muidugi huvitavat – kui elus näide iga objektiivse kriteeriumi järgi vördjalikust kultuurist.

Silmitsesin neid mõrusid mõtteid heietades enda vastas istuvat Aliat. Naine tundus tavalisest tõsisem ja rõhutum – või palju ma teda õieti näinud olin? Pikemalt nelja silma all vestelnud me ju ei olnud. Leidsin end taas imetlemas, kui kaunis ta oli. Ta tohutu laineline juukse pahmakas oli heledam, kui ma mäletasin, ja ta oli selle kuklasse sõlme keeranud. Seal teispool lauda istudes ei paistnud ta nii pisike ka. Ent ta silmade all olid varjud ja huulejoon karm. Vana ta õieti oli?

„Kus teised on?” küsisin mõne aja pärast.

„Enamik läks ära,” vastas naine. „Kuju, Aeda. Ainult kolmekesi olemegi.”

„Teist ma saan aru, aga Gilla?”

Alia muigas kergelt. „Ma ei tea, kas sa tead nii palju, et ära arvata, aga ta on jah siin niikuinii põhiliselt Indomeo pärast.”

„Miks nad läksid?”

Alia vaatas kuhugi kõrvale. „Tehisaju, näita!”

Sein elustus ja täitus mulle juba tuttavate jõujoonte graafidega.

„Sina said sellest rohkem aru kui mina,” märkis ta sõrmusest sähviva heleda sinaka kiirega

mõnedele väärtustele osutades. „Liikumine vahe maailma ja Aia vahel muutub iga päevaga raskemaks. On need üleminekukonstandid...”

Noogutasin. „Mateeria liigub maailmast vahemaailma informaatilise potentsiaali sunnil. Avatud värvast liikuv aine kutsub esile disbalansi, ehk teisiti öelduna barjääride kerkimise.”

„Jah. Nad ei julge siin olla. Kuigi ohtu ju ei ole... Inimesed!” Viimast pahvatas ta pahaselt, siis kogus end uuesti. „Tehisaju ütleb, et keegi mängib veel Aias gecistiiga, nii et tegelikult on täiesti võimalik, et mingiks ajaks kerkivad barjäärid ületamatult kõrgeks.”

„Rusteros?”

Naine kehtas õlgu. „Tema või keegi teine. Tõenäoliselt muidugi tema. Palju tähtsam aga on, et Kär aja komisjon avastas lõpuks, et osa nendest, kes on tahtnud Smeetele koju tagasi minna, on seda teinud.”

„Ma kuulsin jah... Mul ei ole aega küsida olnud ja tõtt-öelda ma unustasin. Nii et kuidas sellega on?”

„Kes üldse ei kannatanud, lasti minema. Omal vastutusel. On suur õnn, et nad kõik jõudsid Smeetele; Hackel juhendas neid natuke. Mitte otse, vaid saatjatoru kaudu. Ja ta süütab kuidagi mingid märgutuled.”

„Kuidas on võimalik, et nad ei avastanud, et neil inimesi kaduma läheb?”

„Nad ei ole ju vangid... Tahtsid, tulid, aitasime nad siiani ja näitasime tee kätte.”

„Oota, aga miks Tehisaju nad omal ajal siia Mulli kogus...” alustasin, ja siis taipasin ise: „Ta ei teadnud, kust nad õieti on?”

„Jah, ja ta ei suutnud suhelda meiega, sest see oli meelega võima tuseni piiratud ja ta ei suutnud suhelda kellegagi vahemaailmas. Tal oli vaja sind, et niiöelda patiseisust välja saada.”

„Ei suutnud suhelda kellegagi vahemaailmas? Aga me ju suhtleme temaga?”

„Siin Mullis on tal selleks eririistapuu, mingi gecistii muna, mis töötab vahevõimendina.”

Jätsin ütlemata, et suutsin temaga kuidagimoodi suhelda ka väljaspool Mulli.

„Saan ma õigesti aru, et smeelelaste kojuviimine tegi Aju ja teie olu korra palju hullemaks?”

„Jah.”

„Miks *kurat* te siis seda tegite?”

Ta vaatas mulle kerge arusaamatusega otsa: „Nad otsisid meid üles. Nad tahtsid koju.” *Kuidas sa ometi aru ei saa, metslane?*

Ohkasin mõttes ja küsisin selle asemel järgmist asja, mis mind kaua painanud oli:

„Kuule, on üks ala, millest ma midagi ei tea – kuidas toimib see teadvustevaheline side? Sinu empaatiline tajus? Kuidas Tehisaju üldse meile pähe ronib?”

„Aaa...” ta naeratas. „See on seotud kõrgemate interaktsioonidega. Iga piisavalt arenenud elusolendi ümber on see eluenergiaväli.”

„Kui kaugele see levib?”

„Oleneb elusolendist, aga kümmekond meetrit. Tänu resonantsile matee riaga on see kaudselt detekteeritav ehk kolmekümne... viiekümne meetri peal. See on selle välja omadus – alguses ta efektiivne mõju peaaegu ei muutu, siis nii kuue-seitsme sammu kaugusel kahaneb järsku. Ma räägin teadvuslikest olenditest.”

„Aga kuidas siis...”

„Ega ma seda väga hästi seletada ei oska, seda peab tundma. Ma küll kasutan seda igapäevatoos, aga teooriast sain aru ehk kunagi koolis,” ta torutas vabandavalt huuli. „Emotsioone on üsna lihtne tajuda ning mul on veel loomulikku annet. Loomadele käskude andmise on ka peaaegu igauks suuteline ära õppima, kuigi nii nagu mina olen arst, küünivad vähesed dresseerija tasemele. See on sellesama asja kaks külge – tajumine ja edastamine. Aga keerukamaid mõtteid niisama edasi anda ja tajuda ei saa. Ja kui loomad alluvad, siis inimene võib ka vastu hakata.”

„Kas mingeid võimendeid ei ole?”

„On... suurtes haiglates ikka on, ja üks karjaajajatel ole ka. Aga kui inimene ikka ei taha...”

„Ent on võimalik ehitada võimendi, mis inimese teadvuse maha surub?”

Ta kergitas kulme. „Sina ja sinu mõtlemine... kindlasti on. Ent minu teada on mõni selline ehk

ainult töökõlbmatuks tehtuna muuseumis.”

„Seda siis taju kohta. Sa ütlesid kord, et sa ei loe mõtteid – mis vahe seal on? Tehisaju ju suhtleb mõtete tasandil?”

„Iga kaks inimest Aias, kui nad piisavalt kaua harjutavad, on 7-8 meetri raadiuses võimelised jagama teineteise teadvust. Ent inimõtted on nii... keerukad, kontekstitundlikud, mitmemõõtmelised, et... Tead, vist on parem, kui Tehisaju sulle seda seletab.”

„Niisiis?” Pöördusin „tahvli” – selle seina, kus enne olid graafikud projitseeritud – poole. Ma ei tahtnud kasutada arvuti poole pöördumisel ei Hackeli nime ega teda ka teadvuse kaudu kutsuda, kuigi tajusin ta olemasolu. Ent ta hakkas rääkima umbes sealtpoolt kostva üsna tavalise häälega:

„Erinevad teadvused on nagu täiesti erinevate süsteemidega autod või arvutid – hea, kui kütus sobib ja miski pole vahetatav peale mõne mutri. Ent inimteadvused muidugi häälestuvad, arenevad. Mõtteid on võimalik sobiva tehnikaga niiõelda jõuga lahti muukida, aga selleks oleks vaja väga keerukaid ja kiireid arvuteid – nagu mina –, et neuronite uni kaalseid märgisüsteeme vähegi sobiva kiirusega dekodeerida. Nagu Alia ütles, on võimalik tugeva võimendusega teadvus maha suruda, aga kumbki tehnika on Aias lubamatu, kuigi nad teoreetiliselt teavad, kuidas see käib. Vaata, ka sinu maailmas suudab iga piisavalt tundlik inimene mingis raadiuses tajuda elu, mistahes elusorganisme.

Lisaks tuleb aru saada, et ainult eluenergia potentsiaalid – seega siis vähem kui 10 meetri raadiuses olemisest – ei piisa ei empaatiaks, ega veel vähem mõtete lugemiseks (või kui sa hirmsasti soovid, teadvuse mahasurumiseks). Väga lihtsustatult öeldes loob eluenergia vaid kanali, mille kaudu tuleb kasutada informaatilist interaktsiooni, infoenergiat... või kuna kogu kontseptsioon sulle ilmselt väga võõras tundub, siis peab ütleva, et info, ehk korrastatus rikub alati teatud määral entroopia- või määramatusprintsipi.”

Ta näitas taustaks ka igasuguseid jooniseid ja graafikuid, kuid peale selle, et asi on väga keeruline, ma neist suuremat aru ei saanud. Muidugi tahtsin vastu vaielda, sest mul oli entroopiast teine arusaam, kuid ta väitis, et see on tegeliku olukorra umbes sama suur lihtsustus, kui New toni mehaanika relatiivsusteooria valguses.

„Vahemaailmas see aga ei tööta. Siin suhtlemiseks pean ma häälestama gecistii muna otse ajju, seega paar suurusjärku täpsemalt kui näiteks tavailmas. Ainult mina suudangi seda teha, kasutades korruga kõiki mune ja multipleksides signaali. Gecistii kontiinumihäire, „Värv”, laseb kõik läbi. Ma ei tea, mis meetodiga häälestas Rusteros need templi all keldris olevad Maale, sest see oli enne minu teadvuse ärkamist. Edastasin agedidele pilte ja ise otsisin teadvust. Nüüd oskan end foku seerida mistahes maailmale, kuigi katse-eksitusmeetodil; võib-olla pole korratavaid protseduure olemaski?...”

Kuni kõhklesin, mida järgmiseks küsida, meenutas ta, et sinne side tekitab häireid.

„Mis nüüd?” pöördusin Alia poole tagasi. „Oled sa Tehisajuga midagi kokku leppinud? Mina rääkisin temaga hommikul – Smeete hommikul, kui see siinsest erineb – et lähen kuidagi sinna templialustesse käikudesse.”

Naine noogutas.

„Nii me kokku leppisime. Indomeo tuleb sinuga ja juhatab su oma vane mate majja, ent ta ei jää Aeda. Keegi teine juhatab sind edasi.”

„Millal?”

See küsimus paistis Aliale üldse mitte meeldivat. „Indomeo sättis midagi... ja tal kulub pisut aega Gillaga hüvastijätmiseks. Arvata... mitte just kohe.”

Oli selles midagi halba, et nad Gillaga kahekesi jäävad? Ei julgenud otse küsida, jutt keerar mujale ja järgmise tunni lobisesime me taas tühjast-tähjast, kuid seekord sain aimamisigi mõne infokillu tavalisest elust Aias. Sain näiteks teada, et Alia oli pisut üle kolmekümne; et inimesed üldiselt vananesid Aias aeglasemalt kui Maal, kuid kuna geneetikaga midagi ette võetud ei olnud, olid ülesajaaastased siiski üsna haruldased; et ta kasuisa elab tollest vanast templist sajakonna kilomeetri kaugusel ja ei tee suurt muud, kui peab oma talu; et see on oma lõbuks, sest pidevaks probleemiks on toiduainete ületootmine; et tal on peaaegu täiskasvanud tütar, tema „noorusrumalus”, nagu ta

ütles, kes elab parasjagu ta kasuõe peres. Et ta on viimase aasta veetnud siin Mullis ja et ta seni-
maani kardab hirmsasti seal olla – nagu ta ütles, julges ta tulla vaid tänu sellele, et oli seda juba
kogenud ja ellu jäänud. Sain teada ka üht-teist Aia kommete ja ajaloo kohta, kuid seda ei mäleta ma
ammu enam täpsemalt.

*

Siis tuli Indomeo ja me jätsime hüvasti. Kõndisime umbes selles suunas, kus teadsin toda müstilist
raudteejaama asuvat, kuid me ei läinud selle kohal kõrguvale künkale lähedalegi. Värav oli seekord
pisike ja hall ning siis leidsime end kaljusel mäenõlvakul, mille õhtupäike oli tuliseks küttnud. Miski
asi virvendas läbi õhu meie poole laperdades ja kuna Indo meo oli vihjanud, et valitseb oht, viskusin
midagi mõtlemata pikali ja vabastasin relva kaitseriivist.

„Ära lase!“ kraaksatas mu kaaslane ja ma tundsin ära hõbelinnu; reisijat selle harjal ei olnud.

Tõusin. Indomeol oli vist taas raskusi mu olemusega leppimisega, sest ta tunnistas mind kaks-kolm
sekundit huuli närides. Ta ei öelnud siiski midagi, astus kahe kiire sammuga linnu juurde ja napsas
lühidalt üle õla: „Tee kähku!“ viibates enda taha sadulasse.

Avastasin, et seal on hea tahtmise korral piisavalt ruumi, ja lind rebis end õhku.

„Kuhu?“

Kõigepealt rehmas ta kannatamatult peaga ja ma ei näinud, mida ta õieti tegi. Siis ta pöördus ja ühe
käega juhiseks – mis linnu kaelast välja ulatuvaid konte meenutasid – kinni hoides vedas ta teise
käega meile kätte ümber. Lend oli tegelikult vägev! Hõbelind ei lenda nagu lennuk, pigem – kui
võrrelda inimeste kohmakate metallikärakatega – kui puri lennuki ja kiige ristan. Surve oli ühtlane,
pöörded kiired ja kuigi istumisasend meenutas kahtlaselt hobust, oli liikumine ühtlane ja kindel.
Indomeo juhistest hoidvad sõrmenukid olid valged ja kätte peegelduselt näis mulle, et ta silmad olid
suletud. Ent umbes minuti pärast ta lõtvus, vaatas ringi ja osutas ettepoole alla:

„Mu kodu.“

Sain aru, et ta osutas õige mitu kilomeetrit eemal puude vahel kõhutavale suurele kivihoonele. Meie
sõit aga sai otsa, lind pikeeris, Indomeo hüppas välja ja kohmas mullegi: „Läksime.“ Leidsin end
seismas pikal aegamööda kaarduval alleel, mida ääristasid õitsvad kirsid. Lind taarus meetrit
kümme eemale, tõusis paari tugeva tiivalöögiga õhku ja lendas minema.

Jalutasime maja poole. Tahtsin küsida, milleks seda tarvis oli, kuid kõrval kõndiva agedi poole
vaadates kandsin selle mõtte maha, sest mees tundus väga omas maailmas olevat. Oli ta siit
maksimaalselt aasta eemal olnud – igatses ta nii väga kodu järele? Ei tahtnud teda segada, ent nagu
mu mõtete kaja hakkas ta ise vaikselt rääkima:

„Ma kasvasin siin... Kui imeline oli elu lapsena! Ma ei tea, kas sa seda mõistad – ärgata hommikul
värske saia lõhnast, tõusta vaikselt, et mitte häirida veel magavaid õdesid-vendi, hiilida rätikusse
mähituna üle sooja laudpõranda ja sukelduda järve, mille mägedest voolanud veelt on konverter just
võtnud hammustava külma. Tõmmata selga kerge hõlsta ja maanduda laua ääres, kus vanaema kolde
eest üle õla pilgu heidab ja pärdikule märku annab, et see tulijale piimakruusi ette asetaks ja taldriku
otsiks. Terve elu olen ma seda taga igatsenud – vanaema ise tuleb ja lükkab leivakausi lähemale ja
murrab äsja küpsetatud saia küljest parajalt piraka tüki, ta käed on nüüd ainult veidi rohkem
vanadusest parkunud, käed, mis tunnevad kõiki töid ja silitavad nii hellalt pead, et tahtmine on
nurruda. Või need talved – istuda kolde ääres, kuulata vihma lõputut krabinat ja vanu laule,
vanemaid, kui tollal iganes kujutleda oleksin suutnud...“

Ta vaikis pisut, silmad maas peenikese valge kruusaga teel. Kui ta uuesti jätkas, oli ta toon surutum:
„See elamise tarkus, mida nüüd, mõistes looduse suurt ringkäiku, kaost ja lõpptulemust, oma rassi
kooskõla maailmaga, ma hoopis paremini hinnata oskan, on meile helge kuldse kumana alatiseks
kaasa antud...“

Kerge soe tuul sasis meie juukseid ja tõstis siin-seal lõbusalt lendu roosakasvalgete õielehtede pilve.
Päike kaldus õhtusse ja õhk virvendas kuumusest, ent see polnud kaugeltki tappev, pigem hell ja
eluandev. Maja hakkas puude vahelt paistma. See oli suur ja kahekorruseline, igivanad müürid nii

sambla ja ronitaimede alla mattunud, et mõnelt küljelt võis olla võimalik seda künkaga segi ajada, kui ainult tumedast kivist katus teist keelt poleks kõnelnud.

„Mis selle paiga nimi üldse on?” küsisin rohkem selleks, et vaikust katkestada.

„Tümian, Tümiani org.” Ta mühatas, ilmselt iseendale. „Päris piinlik, pikemalt olin siin viimati neli aastat tagasi. Möödunud aastal... aastatel oli kole kiire, ainult teinekord õhtuks...” Olime jõudnud õue ja ta lasi pilgul ringi rännata. „Seesama rohelusse uppunud igivana kivimaja, sama jõgi ja sama tammesalu, mille keskel. Ainult vanaema enam ei ole...”

Kauguses sinetavate mägede harjad olid kaetud lumega ja seal ujus laisalt mõni üksik valge pilveräbal.

„Ammu?”

„Viis aastat... Naljakas, ikka tundub, et ta peaks nurga tagant välja astuma, järjekordne lapselaps näpus, ise otse maast tõusvas tarkuses päikesele naeratades...”

Ootasin kümme sekundit. „Kes siin praegu elab?”

„Isa oma elukaaslasega. Aga nad läksid linna.”

Turtsatasin, ja kui ta mind arusaamatuses küsivalt vaatas, jätkasin: „Nii et nagu koolipoisid – vanemad läinud, kutsutakse igasuguseid kahtlasi sõpru majja...”

Ta mõtles selle kallal, siis taipas ja muigas... kui ikka taipas ja mitte viisakusest ei naeratanud.

Muide, sel päeval me üldse rääkisime pidevalt kuidagi teineteisest mööda – ei saanud ka mina aru, mis targutamismeeleolu tal oli; ja veel – aked on täis keerulisi ja väga abstraktseid meta foore, nii et kui mõni õppinud inimene veel tahtlikult poeetilist keelt kasutab, saab sama mahtu säilitades vaid ehk kaks peamist mõtet seitsmest ära tõlkida...

Läksime majja ja kuna see oli minu jaoks esimene aegade elamine, vaatasin suure uudishimuga ringi. Maja terve esimene korrus paistis läbi, oli osadeks jagatud vaid mõningate sammaste, korstnajala, klaasseinte ja treppide alla ehitatud kapikestega. Väljas oli majal korralik vundament, ent sees oli põrandat maapinnast vaid ehk kolmkümmend sentimeetrit tõstetud, nii et toa alumine poolemeetrine rant oli tahutud maakivist, edasi läks palksein. Kui peamine ära öelda, siis oli kogu see elamine kummaline segu primitiivsusest ja kõrgtehnoloogiast – naturaalne kivi parkett ja puitseinad, ent tahutud-töödeldud ülima täpsusega; vaikselt liikuvad ukсед ja lükandseinad; häälele ja ligiolekule reageerivad valgustid ning suured klaasid, kuhu oleksin korduvalt sisse jooksnud, kui minu jaoks seletamatu valjevaim poleks mind alati viimasel hetkel hoiatanud – nii puhtad ja läbipaistvad olid need.

Õhtusöök ootas meid ja juba selle ajal hakkas Indomeo tööle – mängis oma hõbetoru ja muude minu jaoks mittemidagiütlevate metalljublakatega, ise samal ajal rääkides. Teadsin, et ta peab varsti tagasi minema ja ei seganud teda, viskasin end sinnasamasse lamamistooli pikali, võtsin veini klaasi kätte ja lasin end lõdvaks. Oli ju minulgi pikk päev seljataga ja nagu ma korduvalt märkinud olen, võtab väravatest käimine läbi nagu paar kilomeetrit jooksu vahetult peale doonoriks olemist.

Kuulasin teist meest siiski poole kõrvaga ja mõned kohad, kus ta ilmselt mingit artiklit kas dikteeris või redigeeris, on mul ka meeles. Vaimusilmas näen teda selgelt seal ristijalu pehmel matil istumas, helklevad imevidinad pea ümber, ümbrust mittenägev pilk tühjuses uitamas ja kord tasase, kord selge häälega rääkimas:

„Olen teinud mitmeid valikuid, mida enamik väldib, ja nüüd maksan nende eest – sellega et olen teistest erinev...”

Kas mul on kiire? Esiteks on see vale ellusuhtumine, sest kiirustades sa vaid raiskad aega, ent veel hullem – mul ei ole kiire mitte nii, nagu enamikul sellest osast inimestest, kes näevad aastaid vaeva, et oma elu täita, kuni tühiste ja mõttetute tegevuste nõiarõng neid lõpuks haarab ja nende armetu eksistentsi vajalikkuseilluusioniga rikastab. Ma valisin endale töö. Enda vastu aus olles tean ma, et enamiku teiste jaoks on see minu „töö” just nimelt selle tühisebimise võrdkuju, aga ometi on mul selgelt väljendatud eesmärk, siht. Suurim erinevus on vast selles, et minu tegevuse tagajärjed mõjutavad (kas palju või vähe, näitab aeg) realselt maailma ja ühiskonda... kuigi paljude arvates on need jällegi asjad, mida torkida ei tohiks...

Ma olen elanud pisut üle kolmandiku sajandist. Mu vana kodu on sobiv ümbrus, laskmaks mälust

välja ujuda piltidel oma elust, laskmaks sel voolata, lähedase ja kaugena nagu vana filmikroonika, ja mediteerimaks valmis otsuseid...

Hele värviline valgus salapärasel lapsepõlvemaal – elav muinasjutt – põnev, salapärane ja lõputu. Tajuda loodust ja kõike ümbritsevat kui suuri mat imet. Kuulata, näha, haista täitumatuna, küllastumatuna, alati uue, värske ja kaunimana... Kaaslaste lõbus käratsev summ ja vana õpetaja, tema taga varjudena ta nooremad abilised. Kui selgelt ma näen, kuidas aastate koorma all ägav mees, kelle vaim miilas valusas säras ka siis, kui keha puhkust nõudis, aina uuesti ja uuesti uute küsijate poole pöördus, kuidas ta suunurgad tuksatasid, kui ta endale pisut irooniat lubas, ent sellest hoolimata lahkelt vastas, kuidas kõhnunud sõrmed pigistasid vahtrapuust keppi, mida ta tavatses – rohkem kombe, kui vajaduse pärast – kaasas kanda, et sellele aeg-ajalt toetuda. Tema avas õieti mu silmad maailmale, tema andis asjadele nimed. Pikad tunnid, mil hüpno induktoriga täideti mu aju, ei ole jätnud mingit mäletatavat jälge, mõtte omandas maailm siis, kui tasane hääl selle kõik üle rääkis, seletas, näitas, jutustas lugusid või lihtsalt küsimusi esitas. Õpetaja pani varakult tähele mu huvi asjade vastu, mille teised ainult teadmiseks võtsid ja sellele kunagi rohkem tähelepanu ei osutanud. Näiteks et päikesevalgus on elektromagnetlainetus, maksimumiga 555 nanomeetri juures, mis omakorda on roheline valgus. Et tuli on $C + O_2 = CO_2$ pluss energia, millest osa on seesama elektromagnetlainetus, ainult pikemate lainepikkuste osas. Võib-olla ta tõesti ei imestanudki, et siis, kui ma, uurides Elu suurt mõistatust, DNA biheeliksit, seal, kus enamik leppis pakutud teadmiste ja praktiliste rakendustega, arvestatav osa tundis huvi meditatiivsete aspektide vastu, üksikud süvenesid mutatsioonitehnoloogiasse ja veel väiksem osa insenerigeneetikasse, tungisin geenimodelleerimisse ja tuhnisin raamatukogus unustatud ja taunitud teostes, mis ei olnud keelatud ja hävitatud ainult sellepärast, et midagi nii pööraselt looma likku lihtsalt ei ole meie rassile pähe tulnud. Õpetaja ei keelanud mind kunagi, andis ainult lisaks ajaloolist tausta, et asjad kohale asetuksid. Mäletan, kuidas lapselik vaimustus lahtus, kui mõistsin, et sellel tasemel, kus ma seda tollal uurisin, olid paljud avastused tehtud juba tsiviilisatsioonil koidikul, rohkem kui 50 tuhat aastat tagasi..."

*

Ärkasin kummalises päratuse kaldlaega toas. Kuidas ma sinna üldse sain? Minu viimased mälestused olid Indomeo pomina saatel tugitoolis tukkumisest. Voodi oli võimatuseni pehme ja ma mahtusin Aia kaheinimesevoodisse parasjagu diagonaalis ära. Astusin põrandale, kummar dusin ja hõõrusin tükk aega silmi – voodil polnud alumist poolt, õhuke madrats hõljus ilma igasuguse toeta põlvkõrgusel õhus. Tõusin ja vannituba otsima minnes toetasin käe enda arust heledale hallikas - rohelistele tapeedile, mis suuremat osa seinu kattis. Tardusin ja uurisin kudet päris tükk aega, enne kui uskuma jäin, et tegu on elusa puukoorega.

Mu meeltesse sähvatas kaart. Lisaks oli magamistuba teisel korrusel. Ma laskusin alla, läbisin tolle tervet esimest korrust enda alla võtva ruumi, mis hommikupäikeses ja tuules hõljuvate valgete kardinatega lausa müstiliselt armas oli ja avastas lahtistest kividest kolde ees mingi karvase eluka pannkooke praadimas. Ta märkas mind ja heitis mulle noogutades oma tumedatest, pupillide ja valgeteta silmist vaid ühe pilgu. See oli ahv, kuid sellist ahvi polnud ma muidugi kunagi näinud. Jõudsin linnulaulust kirvendavasse õue, hingasin sisse magusat õhku, leidsin paisualusest õige klapi ja lasin endale kose pähe. Ma ei tea, kas seal majas talviseks ajaks ka mingi sisemine pesemisvõimalus oli, aga arvestades, et mulle kaelalangev kristallselge vesi oli hommiku kohta liiga soe ja meenutades Indomeo vihjet mingile konverterile, ei olnud neil seda võib-olla vaja. Koogid olid valmis ja kuna ma sain aru, et peale minu ei tule kedagi sööma, toppisin end rahulikult täis. Sellega valmis, ajasin kesta selga ja kõndisin minema, oma maalase mõistusega veel kõheldes, kas pärdikule on vaja „head aega” öelda või mitte...

Nagu kokku olime leppinud, ootas keegi „usaldusväärne inimene” mind hõbelinnuga kilomeeter eemal lagendikul. Muigasin selle üle ja mul jäi taas vaid loota, et agendid ikka teavad, mida nad teevad, sest mulle tundus küll, et kui meid keegi jälgib, siis ei ole mingit vahet, kas maan dume

natuke eemal või otse õues, niikuinii on ju selge, kuhu ma lähen.

Lendasime üle kolme tunni ja minu ligikaudse hinnangu järgi see umbes viissada kilomeetrit. Laskusime imepisikesele metsalagendikule, mis haigutas kaljuse künka jalamil. Mees ainult viipas ja lendas kohe minema. Süvenesin hetke pigem vaid kontrolliks, sest Hackel oli mulle kaardi juba varem saatnud, leidsin graniidirüügaste vahelt sügavusse laskuva kivitrepi, laskusin oma taskulambi valgel vast meetrit kolmkümmend ja – jällegi järgides Hackeli saadetud õpetust – avasin õigesse kohta vajutades kiviukse. Jõudsin pikka sirgesse käiku, kus häilus bio luminestsentsi igavene valgus ja kui üks mu taga sulgus, ei oleks ma seda uuesti leidnud, kui täpselt teadnud poleks, kus see asub. Seintelt tilkus vett ja käigu keskel rennis voolas oja. Lisasin sinna siis ka oma vee ja hakkasin astuma, tee peal Indomeo kodust kaasa haaratud – peab tõega mainima – väga head saia nosides. Teadsin, et mul tuleb selles üsna sirges ja igavas torus oma kümmekond kilomeetrit kõmpida. Täpselt nii see oligi, kuid teekonna lõpp osutus väga ootamatuks. Arvestasin just, et peaksin hakkama Nemsüne templi alla jõudma, kui avastasin, et mind oodatakse.

„Hackel?” küsisin igaks juhuks.

Vaikus, vastust ei tulnud.

Kandsin niikuinii alati padrunit rauas, nii et nihutasin vaid oma TT mugavamasse asendisse ja tõmbasin kuke vinna. Tegelase juurde jõudes tundsin ära Rusterose. Ta jälgis mu tulemist, siis noogutas tervituseks ja viipas käega enda kõrvale kiviplokile. Istusin ja jäin teda ootavalt vaatama.

„Kust sa siia said?” küsis ta sissejuhatusega kuival toonil. See ei meeldinud mulle.

„Mis see sinu asi on?”

„Ma alustasin katset ja olen seega vastutav. Ma tean, et sa läksid koju, kaasas üks naisterahvas nendest, kes elasid vahemaailma kaitstud alas. Ma tean, et sa tulid tagasi. Ma tean, et sa oled käinud maailmas, kust need kaitstud alas olnud inimesed pärit on. Ma tean, et sa töötad koos nende agedidega, kes praegu seal vahemaailmas elavad. Mul oleks tarvis teada, kuidas sa Aeda said.”

„Veelkord – milline on sinu seos toimuva Katsega, et ma peaksin sulle vastama. Minu teada oled sa ilma igasuguse ametliku staatusega põgenik.” Kui ta nii väga tahab, las talle jääda mulje, nagu oleksid agedid mulle vähegi autoriteediks.

„Tõsi.” Ta surus huuled kokku. „Aia ees on suured probleemid, millest sa tõenäoliselt midagi ei tea, ja kardetavasti ei ole ka võimeline aru saama. Ma tegutsen oma ühiskonna huvides. Ma alustasin seda katset ja vastutan selle tagajärgede eest. Ma ei soovi oma rahvale halba. Sa tulid siia ja ma pean teadma, mil viisil ja mis kavatsustega, vastasel korral ma pean eeldama, et need on vaenulikud, ja abinõusid tarvitusele võtma.”

Agedide hulgas pidi ju olema igasuguse mõtteviisi esindajaid, ometi oli ta jutt veider. Kas ta proovis minu tasemele laskuda – ähvardada ja ebameeldivusi eeldada? Ja miks ma Hackeliga ühendust ei saa?

„Milliseid näiteks?”

„Kas sa kahtled meie rahva tehnilises võimekuses? Me ju tõime su teisest maailmast ära, sa oled näinud meie arvutit, tehnikat, maailma. Ma ei tahaks sind ähvardada, nagu su rahval kombeks, aga meil on võimsaid abinõusid, et vajaduse korral peatada ühest inimesest tulenev vaenulikkus.”

„Tulin rongiga. Kuidas sa teadsid mind siin oodata?”

„Sa ei tulnud rongiga, seda teed valvatakse hoolikalt. Ja kuidas ma su tegemistel silma peal hoidsin, ei saa sa niikuinii aru. Võid seda võtta vaid tõestusena, et ma ei bluffi tehniliste vahendite koha pealt. Kuidas sa tulid?”

Hackel on edasi-tagasi käinud – kuidas ta seda ei tea? Või ei tee ta minu ja Hackeli vahel vahet?

Kui Indomeo seletas viimase aasta sündmusi, ei taibanud ma ju küsida ka, et kui tihti – ja kas üldse – nad lõpuks vahemaailma ja Aia vahel edasi-tagasi liiguvad.

Aga loll oli see mees – kui ta oleks alustanud: „Tead, ma olen hädas ja vajan su abi ja muide, kas sa suudad andestada sigadused, mis ma sinuga tegin?”, oleksin võib-olla ta küsimustele vastanud.

Kehitasin õlgu: „Nad lihtsalt ütlesid, et värav avaneb, ja avaneski.”

„Mis sa tegema tulid?”

„Smeetelasi koju saatma. Millegipärast ei meeldivat teistele vahe maailmas jalutada.”

Ta mühatas ja uuris mind kahtlevalt.

„Kes siia eile veel tuli?”

„Ma ei tea, keegi teie inimestest.”

„Kuhu ta kadus?”

„Tagasi vahemaailma... minu teada.”

„Kuidas sa siia said?”

„Tulin hõbelinnuga.” Huvitav, kuidas ma peaksin hõbelinnu juhtimisega hakkama saama?

„Kuidas sa smeeelastega kokku mõtled saada?”

Nii! „Ehk see korraldatakse minu eest?”

Ta suunurk tuksatas. „Millised korraldused sulle anti?”

„Oodata, kuni tuleb punt smeeelasi. Siis lubati mulle öelda, kus ja millal värav avaneb.”

Ta noogutas endamisi. „Mida sulle lubati?” Mulle näis, et ta surub muiet alla.

„Zeii – see Smeete tüdruk – tahtis koju. Mul lubati mõned korrad edasi-tagasi käia.”

„Ja mitte midagi muud?”

„Noh... kulda ka.”

Ta muigas. „Kas sa tead, et liikumine muutub varsti võimatuks? Et teed suletakse?”

„Jah, mainiti, et selline oht on. Et lõpuks pean ma valima.”

„Saathes...” ta hammustas huulde. „Või oli see Indomeo – temaga rääkisid?”

Kehitasin taas õlgu. „Nojah.”

„Indomeo ei tea eriti midagi arvutitest, veel vähem gecistii tehnikast. Praktiliselt kõik tulid mõni nädal tagasi ära. Kuidas ta juhtimisega hakkama saab? Kes teda aitab?”

„Ma ei tunne neid.”

„Nii et seal on veel inimesi?”

„Olen mõnda näinud.”

„Kui mitut?”

„Kahte... ehk. Ma tõesti ei tea.”

Ta uuris mind oma pool minutit vaikides, siis ohkas. „Sa valetad. Ma ei hakka sulle avaldama, mida ma tean, aga ma tean piisavalt, veendumaks, et sa valetad.

Vaata, mul on sind vaja. Mul ei ole ka midagi selle vastu, et sa smeeelased koju saadaksid – kui see ikka nii oleks. Aga sa valetad ja ma ei usalda sind. Ometi võiksite kokku leppida. Küllap ma sulle midagi leian – ja ka kulda, ja muud saad nii palju kui tahad. Ma tunnen su maailma ja tean, et sul on seda raske uskuda, ent agendid on täiesti läbinisti ausad. Kui ma midagi sellist luban, siis ma seda ka täidan.” (,...Kui asjaolud ei anna ettekäänat teisiti toimida...” täiendasin teda mõttes.) „Ma võiksin isegi su teadvuse allutada, aga ma ei teeks seda meelsasti. Nii et alustame algusest – millised on su kavatsused?”

„Põhiliselt rääkisin ma tõtt. Tulin smeeelasi koju viima. Teie katse tulemuseks on mitmeid ebameeldivusi ja niipalju, kui ma aru saan, tahavad Indomeo ja need teised need heaks teha. Ma ei jaga seda värki suuremat.”

„Kuidas sinuga sidet peetakse?”

„Ma lihtsalt kuulen neid kuidagi. Oma peas.”

„Ka siin?”

„Ei, siin ei ole kuulnud.”

„Mismoodi sa hõbelinnuga hakkama said?”

Perses! „Ma... ei tulnud üksi.”

„Kes su siia tõi?”

„Veelkord, mis see sinu asi on?”

Ta silmitses mind arvustavalt, siis küsis: „Miks sa ei taha minuga kokku leppida? Miks su suhtumine on nii vaenulik, et sa üritad iga hinna eest informatsiooni varjata?”

Mida ta teadis? Ma küll keeldusin otsesõnu, ent mul oli tunne, et ta suutis mu taas juba kahe küsimusega vahele võtta... Järelkult teab ta palju rohkem ja ma läksin alt, võttes aluseks ta pakutud üsna ignorantse taseme.

Silmitsesin teda omakorda minuti, lastes rahulikult välja paista sisemist segadust. Siis sõnasin: „Aga põhiliselt räägin ma tõesti tõtt. Mu ülesanne on seotud smeeetelaste kojuviimisega. Ma ei taipu suuremat ei teie ühiskonnakorraldusest ega multiversumi matemaatikast.”

„Mida sa sooviksid? Ma võin sulle anda mida tahes – surematuse, igavese nooruse, piiramatud rikkused, võimu kõigi Maa naiste üle. Ma räägin tõsiselt. Kas me saame kokku leppida?”

Mühatasin. „Sa oled veider tegelane. Miks sa arvad, et mulle ei ole juba lubatud seda kõike? Seda esiteks. Teiseks – miks ma peaksin sind usaldama? Kolmandaks – kas sul ei tule pähe, et mul on ka oma arvamus; või ei saa see sinu arust kuidagi mahtuda nii primitiivsesse pähe?”

„Nad ei saa... Kas sind jälgitakse praegu?”

„Minu teada mitte.”

„Kellega sa pidid siin kokku saama?”

Kümnepunktiküsimus. „Miks ma peaksin sulle vastama?”

„Sest see arvuti hävitatakse järgmisel kuul. Mul ja paljudel Aia valit susega seotud inimestel aga on eluliselt vajalik säilitada kontroll gecistii tehnika ja nende kaudu vahemaailma avaneva tee üle – see on äärmiselt oluline kogu Aia tulevikku silmas pidades; kui Indomeo või keegi teine vaevus sulle meie poliitilist olukorda selgitama, siis sa tead. Ma lihtsalt pean katseid jätkama...”

„... et saada Aiale juurde eluruumi, näiteks Maa arvelt?”

„Ah seda sa siis kardad?” Ta isegi naeratas ja raputas pead. „Kui sa teaksid natukegi vahemaailma olemusest, oleks sulle selge, et üle tuhande inimese aastas Aiast Maale toimetada praktiliselt ei õnnestuks. Seegi oleks väga ohtlik ja annaks rohkem tagasilööke, kui asi väärt. Ei, me pürgime kosmosesse ja vajame tehnoloogiat.”

„Ja katsepolügoni?”

„Katsetate te vabatahtlikult. Näiteks need Jaapani linnad – siis me veel ei teadnudki Maast. See on palju keerulisem...”

„Ise sa ütlesid, et katseid on kaua tehtud. Lõpuks on vahemaailmas teie raudteeharu ja linn. Kuidas sa oskasid munad Maale häälestada?”

„Ma ei valeta sulle ometi!” pahvatas ta, olles siiralt nõrdinud. „Jah, keegi agedidest on katseid teinud, jah, ma umbmääraselt teadsin, kuidas mune häälestada, aga ma ei teadnud, et see on *Maa!* Noh, sa saad aru küll – et mis ma seal täpselt eest leian.”

„Miks eelmised katsed lõppesid?”

„Vahemaailm on väga ohtlik paik. Ma ei tea...” Ta vaatas mind pahaselt, taibates, et on ise ülekuulatavaks sattunud. „Kus sa viimase kuu olid?”

Mida ta teab? On ta jälginud mind või Hackelit? „Noh, Smeeteil... ja siin... ümbruskonnas. Vahemaailmas...” Viipas selja taha käiku, kust tulnud olin.

Ta raputas pead. „Kõik on valesti. Ma üritan veel kord. Kes, miks ja kuidas õpetas ühele sinust Aeda määral, et sa suudad siin elada ja liikuda?”

Sopsti! Muidugi pidin ma kogu aeg üsna kohtlane välja nägema, kui ta teadis, et ka mu teine „mina” lähikonnas tegutseb. Aga mida ta ikkagi teadis? Pidin endale süngelt tunnustama, et ma ei olnud selleks kohtumiseks absoluutselt ette valmistatud ja kõik mu huupi valitud taktikad olid ebaõnnestunud. Mida ta üldse võis arvata mu kahe „mina” suhetest?

„Mida sa silmas pead? Kes ma sinu arust olen? Ja lõpuks – miks sa katses osalenutega ise läbi ei räägi?”

Ta sulges silmad ja raputas pead. „Miks ometi...” pomises ta neid uuesti avades ja liigutas kätt. Järgmised asjad juhtusid vähem kui kolmandiksekundi jooksul – tajusin Hackeli hoiatust, haarasin relva, miski asi hakkas Rusterose randmel pirisema ja sellest tulenev üllatus peatas teda vast kümnendiksekundiks; ta suunas taskus peidus hoitud karbikese mulle, ma tulistasin ja viskusin kõrvale; karbikesest startinud herilane hakkas liikuma ja minu pisut kõrgele läinud kuul läbis Rusterose pea alumise osa.

Esimese hooga lendas herilane mööda, kuid peatus õhus umbes viie-kuue meetri kaugusel, keeras ringi ja hakkas uuesti minu suunas tulema. Aasta tagasi lastud herilased olid surnud peale otselendu, see siin oli nähtavasti „isesihtuv”. Rabasin teda seljakotiga – herilast tulistada on ju rumal ja

mõttetu – saingi talle pihta, putukas paiskus kurjalt sumisedes kõrvale, võttis õige asendi ja hakkas jälle tulema.

Mõelda ei olnud aega. „Hackel, elektrit!”

Sähvatas sinakas lahendus ja kõrbenud putukas langes kahjutult kivile; igaks juhuks astusin talle jalaga peale ka. Vaatasin Rusterose poole. Mees lamas sealsamas, kus ta istunud oli ja ta peast voolas ohtralt verd. Tema kohale kummardudes avastasin, et ta on siiski elus; ta sõrmed tõmblesid kergelt ja ma vabastasin ettevaatlikult nende vahelt karbi, välti maks veel mõnda herilasejahti. Ta üritas naeratada, sellest aga ei tulnud midagi.

„Saan ma sinu heaks midagi teha?” küsisin talt ja suunasin sama sisulise küsimuse ka Hackelile. Arvuti vastus oli kohutavalt veider ja ebamäärane, pigem senikuul matu prääksatus, ja seade Rusterose käel hakkas jälle prigisema.

„Kas... arvuti... on... teadvuslik?” vormis ta vaevaliselt ja vaikselt vere mullilisi sõnu.

Ei näinud põhjust valetada. „Jah.”

„Ma... arvasin... seda... ei... suutnud... uskuda...”

Ta silmad hakkasid klaasistuma ja hingamine peatus õige mitmeks se kundiks, nii et arvasin, et ta on surnud. Ent ta hakkas veelkord rääkima:

„Rumalasti... kukkus... välja... Palun... Aed... tulevik... ära...”

Nii ei saanudki ma kunagi teada, mida ta õieti mulle öelda tahtis.

*

Möödus paarkümmend sekundit, kuni ma taipasin, et ta on lõplikult surnud, uurisin teda natuke ja proovisin Hackeliga ühendust võtta, vastus aga oli taas selline, et see tegi mind tõsiselt murelikuks. Siis kostsid käigust kellegi sammud, pöörasin relva sinneroole, aga see oli raske koorma all vankuv Hackel (niisiis minu nägu, inimkujuline).

„Aita!” Aitasin raske kasti ta seljalt maha, ta kummardus Rusterose kohale, surus mingid iminapad ta haavadele näos ja kuklas, rebis lahti rõivaste rinnaesise ja surus ka sinna mingi aparaadi, tardus paarikümneks sekundiks. Jälginis imestusega, et Rusteros oli uuesti hingama hakanud, ent Hackel ootas veel minuti, siis ajas end sirgu ja raputas pead.

„Ta on surnud...”

Ta tõmbas juhtmed ära ja keha vajus uuesti lössi, tardus.

„Aga mulle näis...” alustasin.

Ta raputas uuesti pead. „Keha oleks edasi elanud, aga aju on surnud.”

„Kahju.”

„Ta proovis sind tappa.”

Mõtlesin selle üle ja kogusin ennast, siis kehtasin õlgu.

„Ikkagi lollisti kukkus välja. Miks sa ei hoiatanud, ei vastanud, kui ma sind kutsusin.”

„Sa tead vastust – ta oleks seda kohe tajunud.”

Heitsin Hackelile kiire pilgu. Ta oli tegutsenud kiiresti, nagu auto maat, ent temas oli midagi kummalist, arusaamatult veidrat, mida ma võrdleksin tugeva pörutuse või narkootikumiuimaga.

„Läksime.”

Jagasime kandami ja kõndisime suunas, kust ta tulnud oli, jättes Rusterose kivile lebama.

„Mis temast?” tahtsin teda, ent ta raputas vaid pead.

Meil oli mööda ristuvaid ja hargnevaid käike minna veel oma pool kilomeetrit. Laskusime sügavamale, lükkasime lahti ühe maskeeritud luugi ja jõudsime oma viiskümmend meetrit pikka ja kümmekond meetrit laia tunnelisse, mille viie-kuue meetri kõrgusel kaarduvast laes põles luminesentsi valge valgus nii heledalt, et pani peale kaljukäikude hämarust silmi kissitama.

Ruumis oli kõikvõimalikku kola, mille otstarvet ma isegi ei proovinud aimata. Hackel pani meiega kaasatassitud aparaadid ühele riivile, viipas toolile ja langes siis mingile voodile, mille peatsiosa kohal rippus suur nagu pritsidest või süstaldest koostatud kera segment nii, et lamaja pea sattus selle mõttelisse keskpunkti.

Kehitasin õlgu ja istusin. Esimene veerand tundi olin viisakas – puhas tasin ka relva – siis hakkasin kannatamatuse märke ilmutama.

„Otsi sealt süüa-juua,” mõrises Hackel ennast liigutamata, viibates ühe hallika kasti suunas.

„Elektrilöök löi mu segamini, mul kulub veel aega, et toibuda.”

„Vabandust,” kohmasin tõustes. „Mul ei jäänud muud üle. Oli see para tamatus või ei osanud sa? Ma mõtlen, et kui seda korrata tuleb, kas teisel korral läheb paremini?”

„Ei. Käikudes, minu vahetus läheduses põhjustab see paratamatult tugevaid häireid mu teadvuses.”

Üritasin süüvida temasse, et oma oskuste piires toimunud tajuda, kuid ta ei vastanud mu ühenduskutsele, lausus hoopis lamaja suu läbi:

„Parem ärme võtame ühendust.”

„Sest Rusterose omad suudavad seda jälgida,” taipasin. „Kas ainult ühendust või ka selle sisu?”

„Ei tea, aga eeldada tuleb halvemat. Aga asi pole selles.”

Kehitasin õlgu. Olin ära jaganud, kuidas too kapp lahti käib ja erinevaid asju uurides valisin enam-vähem äratuntavad – apelsinimahla, tomateid ja külma praadi.

„Milles siis? Kui hull see elektritõrje sinu poolt vaadates oli?”

„Kasta ennast korralikult märjaks, ühenda üks juhe varvastesse ja siis lase võrgupinge mõneks sekundiks kuklasse.”

„Vabandust,” pomisesin veelkord. Apelsinimahl ja praad olid enam-vähem need, mis paistsid, punakad kerakesed aga, mida tomatiteks olin pidanud, osutusid mingiteks mustika ja hapukurgi vahepealse maitsega kartuliteks. „Kust ma teada võisin, et Aias vajalik relv on hoopis kärbsepiits? Oled sa juba endale pildi ette saanud? Kust see Rusteros sinna sai ja mida ta must õieti tahtis?”

„Käigustik ulatub kaugele ja ma ei tea, kust ta tuli. Mul ei ole informatsiooni, otsustamiseks, mis ta lõplik eesmärk oli. Ole palun nüüd natuke aega wait.”

Niimoodi möödus ligi tund. Uurisin ta elamist ja leidsin küll kõik vajaliku olemas olevat, kuid mul jäi vaid õlgu võdistada kujutledes, et keegi võiks vabatahtlikult selles maaalus vanglas pikemat aega elada. Teiselt poolt ma muidugi teadsin, et Hackelil olid „silmad” paljudes maailmades, nii et võib-olla olid talle vaid ühe keha viis meelt kui meile pimesikumäng?

Lõpuks ta nagu liigutas ja igatahes sain ma aru, et ta on jälle valmis suhtlema.

„Niisiis – Rusteros. Kuidas sa ta maha magasid? Saan ma õigesti aru, et sa ei ole Aeda kunagi eriti jälgida üritanud?”

„Jah.” Ta lamas endiselt suletud silmadega ja me vestlesime ilma ajukontaktita. „Isegi tehniliselt on palju lihtsam jälgida teisi maailmu kui enda oma. Olen kasutanud tavalist sidet, mis hõlmab siin kogu planeeti.”

„Kuidas ta mu vahele võttis? Mida ta teadis teadmaks, et ma kogu aeg valetan?”

„Minimaalne mudel eeldab, et ta jälgib vahemaailma. Seega ta teadis alates sinu Maalt äratulekust kõiki liikumisi. Ma ei saa otsustada, kas ta pidas mind sinuks või oli „teise” ilmumine kuu aega tagasi talle suur üllatus. Psühholoogiline analüüs aga eeldab, et ta põhimõtteliselt ei usku nud, et sinu tegevuse eesmärk võiks olla midagi nii tühist ja kõrva list, kui smeelelaste kojuviimine.”

„Nüüd ütled sa seda ise!” märkisin kibedalt.

„Ma ju rääkisin – smeelelased oleksime me niigi koju saanud, sind on tarvis Smeete suure jama lahtiharutamiseks.”

„Ma olen seda küsinud, aga miks ikkagi mina? Kui suur on võimalus, et keegi teine seda teeks? Mis selleks vaja oleks? Ühesõnaga – milleks ka Rusterosel tundus hirmsasti just mind tarvis olevat?”

„Ma ei saa mitte kellegi teisega vahemaailmas sidet pidada. Mina tõmbasin su Maalt ära ja seega on mul – pooleteiseaastase töö tulemusena – sinu teadvusvälja täpne pilt sünapsite tasemel. See võimaldab mul ka minu niiõelda inimkeha – sinu vana keha – juhtida. Seega oleks vaja vähemalt kuudepikkust eeltööd. Teiseks oled sa tõesti fenomenaalne – mitte keegi, mitte keegi poleks üle elanud sellist järjestikuste värvate läbimist, nagu sa kuu aega tagasi tegid. Ma ei räägi sellest, et kaks kolmandikku kardavad värvatest läbiminekut ja vähemalt kümnendikul põhjustab see paanikalaadseid sümptomeid. Meil – ei minul ega aegidel – ei ole kogemusi ja korralikke teooriaid, kuidas elusorganismid üldse suhetes vahemaailmaga käituvad, on ainult *ad hoc* teooriad.

Igatahes toimub järsk hüpe eluenergiast ja vahemaailmas töötab inimene natuke nagu „patareide peal”. Arvatavasti tänu sellele, et sind tõmmati alguses pikalt ettevalmistatud kehasse ja sa olid „kahes kohas korruga”, sa peaaegu ei taju potentsiaalide üleminekut. Ja edasi oled sa... treenitud – sul on arenenud mingi arusaamatu immuunsus. Kuidas see võimalik on, ei tea keegi, seda ei ole uuritud.”

„Ehk teisiti öeldes – et saada vahemaailma kaudu liikuvat agent, tuleks alustada kahe keha kasvatamisest *et cetera*?”

„Väga lihtsustatult – jah, suure tõenäosusega oleks see üks parimatest praktiliselt kasutatavatest meetoditest.”

„Ent kuidas agedid suutsid Mulli minna? Miks ma ei täheldanud sellel Maalt kadunud bussitäl paanikat?”

„Kui ainuke tee üle kilomeetrisügavuse kuristiku on kolmemeetrine hüpe, sa ikkagi lähed, kui muud üle ei jää. Mida Ethel sulle rääkis oma tunnetest siirdel? Ja mis see muud kui paanika seal bussis oli? Normaalselt inimesed nii totralt ei käitu.”

Mõtlesin hetke, siis heitsin käega. „Võtame uuesti Rusterose. Miks ta ikkagi tuli? Kas ta riskis? Kui paljuga? Mis edasi saab? Palju tal võis kaaslast olla? Kas need jälgisid teda? Millal nad teada saavad, mis juhtunud on? Mida nad ette võtavad?”

„Enamikule sinu esitatud küsimustest ei saa vastata – lausmääramatus. Muide, nii agedid kui mina oleme korduvalt maininud, et varitseb oht. Olen seda kogu aeg teadnud, ent ilmselt ma alahindasin seda. Jah, ta riskis kindlasti. Ma ei oska hinnata, mis edasi saab, sõltub see ju tema abilistest. Palju neid on, ei tea, aga neid peab ikka üksjagu olema, sest muidu ta lihtsalt ei oleks jõudnud teha kõike seda, mida ta teinud on. Võin konstrueerida mudeli: arvatavasti on nad jälginud minu – antud juhul suure tehisaju – sidet, kas mõistes või mõistmata selle täit tähendust; ma ei ole viimase aasta jälginud Maad, nii et arvatavasti said nad alles kuu aega tagasi teada, et mingil viisil on lahendatud „kahe sinu” keerdsõlm; algas intensiivne reaalsustevaheline side; üks tuli Aeda, siis tuli teine ka; kõik see kokku ajas Rusterose paanikasse – nii oleks ta tulekut kõige lihtsam seletada. Loomulikult on võimalus, et ta hindas toimuvat mingite oma plaanide vaatenurgast ja eeldas, et me teame neist rohkem, näiteks sattusime siia väga kriitilisel momendil.”

„Kuidas nad meid jälgisid?”

„Selleks on palju võimalusi. Gecistii munad, Aia tavaline side, mingid omad monitorid ja nii edasi ja nii edasi.”

„Kas sulle ei tundu, et meie kõrgeim prioriteet hetkel on teada saada, mida vaenlane meist teab ja mida ette võib võtta?”

„Sa kasutad kategooriaid, milles mina ei mõtle – „vaenlane” ja nii edasi. Seni ma ei eeldanud, et keegi hakkab tegutsema Kärjast mööda minnes.”

Nagu alati... „Mida sa üldse mõtlesid? Sa ütlesid, et kaalud kõiki võimalusi – kuidas on võimalik, et sa sellise kahe silma vahele jätsid?”

„Ei jätnud. Pidasin tühiseks. Kui ma veel paar tundi toibun, võin sulle näidata sündmuste maatriksit, see sisaldab sadu tegevusi ja võimalusi. Ei ole võimalik kõigeiks valmistuda, seda enam, et Indomeo ja kõik teised on mul soovitanud madalat profiili hoida.”

Noogutasin ja ohkasin. „Nagu praegugi – ja aeg muudkui jookseb. Muide – Rusterosel oli mingi riist, mis hakkas kägisema, kui sa sidet võtsid. Kas on võimalik, et ta ühtlasi kandis meie vestluse kuhugi üle, nii et ta kaaslastel teavad juba, et ma ta tapsin?”

„Võimalik. Isegi tõenäoline.”

„Kas sa saaksid seda kanalit jälitada? Ehk saaksime midagi teada nende „meie jaoks ebasoodsalt meelestatud suurepärase kodanike” kohta – kui sa ei taha kasutada lühemat ja täpsemat väljendit „vaenlane”. Ja üldse – jääbki ta sinna haisema?”

„Ei... Jaksad, too ta siia. Ma võin proovida ta tehnikat uurida.”

Tõusin ja kõndisin tagasi. Käigustik, nagu öeldud, oli paras labürint, ent olin kõik pöörangud hoolega meeles pidanud. Siiski arvasin et olen kusagilt valesti keeranud, sest kui mu pilgule avanes õige tunnel, ei näinud ma seal Rusterose keha. Kõndisin siiski kiviplokkideni ja leidsin õigest

kohast maas vereloigu. Täpsemalt uurides leidsin veel ka mõned eemale, mu tulekuteed mööda tagasi minevad verejäljed, mille olid jätnud loiku astunute jalad, kes iganes siis laiba minema olid viinud.

Kaalusin olukorda. Mul ei olnud erilist lootust neile Rusterose abilisele tele järele jõuda – ja milleks? Kehitasin õlgu ja kõndisin alla Hackeli juurde tagasi.

Istusin tema vastu ja mul oli kange tahtmine talle mööda kõrvu anda. Tagasi hoidis mind peamiselt tõdemus, et ei ole totramat tegevust päikese all, kui iseendaga kakelda. Ta tegeles ikka veel „enda sirgekskammimisega”. Vaatasin ringi ja leidsin teise samasuguse, maavärina puhul tapvalt ohtliku peatsikaunistusega voodi.

„Kas see töötab?”

„Jah.”

„Kas see aitaks mind sinuga paremasse virtuaalsesse kontakti?”

„Jah.”

Viskasin end sinna pikali. „Lülita sisse.”

Järgmisel hetkel hõljusin tühjuses sealsamas oma keha kõrval. Kõikjal mu ümber toimus midagi. Sain aru, et need on Hackeli mõtteprotsessid. Kui üritasin selle tõesti väga intensiivse ja kummalise virtuaalreaalsusega harjuda, sain paar korda ka nii-öelda vastu näppe – ma ei saanud Hackeli mõtete sisse tungida, pörkusin valusähvatusena tagasi (see ei olnud tema pahatahtlikkus, mu aju lihtsalt ei olnud suuteline tema mõtete tempot ja intensiivsust „toorel kujul” vastu võtma). Seevastu aga suutsin peale veerandtunnist katsetamist tuua endale ette erinevaid vaateid ja otsida ta mälust informatsiooni; mitte et suurest osast sellest oleks mingit kasu olnud, sest tegemist oli ikka fragmentide ja sümbolitega, mis dekodeerimiseta minu jaoks mosaiiki kokku ei andnud.

Siis, kui tundus, et olen juba nii-öelda nõksu selgeks ja jalad maha saanud, edastas Hackel ühe mõtteskeemi, mis mulle sobis – leidsime end nagu sealsamas kaljukäigus vastamisi valgetes tugitoolides hõljumas ning kalju meie ümber oli poolläbipaistev, tehisaju pulseeris meie ümber ja ülal oli aimatav Aia maastik – templi varemed, legendik selle ümber ja mets kaugemal.

„Esimene küsimus – kas meid praegu jälgitakse?” tahtsin ma teada; ma ei vorminud mõtteid sõnadeks, rääkimata nende väljaütlemisest, kasu tasime seda sümbolilaadset metakeelt, mida temaga suheldes juba üle aasta tagasi arendama hakkasime. Ent sõnades kõlaks meie mõtte vahetus umbes nii.

„See on äärmiselt ebatõenäoline,” vastas ta.

„Ent ilmselt Rusterose oli omadega pidevalt ühenduses?”

„Jah.”

„Kes veel Rusterose surmast teab? Meie sõbrad Mullis? Käräja?”

„Indomeo ja Alia on pidevalt su tegemistest informeeritud, nii nagu mina neist teada saan. Käräja... vaevalt. Rusterose kaaslastel ilmselt ei ole huvitatud nende informeerimisest.”

„Igal juhul – kui sa arvasid, et sul on eeldatavat eluiga järel paar kuud, siis nüüd peaksid sa seda numbrit oluliselt vähendama?”

„Jah. Järsult on kasvanud tõenäosus, et ma ei jõua korralikult monitoorida ega veel vähem lahendada ebatõenäosuste kuhjumisi puudu tatud maailmades.”

„Ja sa hakkasid hilja peale, sest sa ootasid barjäärilangemist ja pidasid nii mõnegi reaalsuseks saanud arengu tõenäosust arvestamist mitte väärivalt madalaks?”

Ta tajus ka mu sarkasmi ja taustal vormunud küsimust, mida ma talle tõele au andes siiski tahtlikult ei edastanud: „Mis kasu on nii suurest ajast, kui selle järeldused karu persegi ei kõlba?”

Ta tahtis esile tuua suure loogiliste võrrandite skeemi, et mulle selgitama hakata, kuid peatasin ta natukeseks: „Enne täpsustaksin veel mõned asjad – millised olid sinu arvates hetke prioriteetid tänaohmmikuse seisuga?”

„Saada Smeete inimestest koju need viimased, kes minna tahavad. Otsi Smeetelt ja saada koju maalased (nagu sa aru saad, on see täiendav tegevus, mida ma enne sinu tulekut planeerida ei saanud). Ja siis kõik nende dlömnidega seonduv.”

Surusin taas kaugemale taevasttõitva skeemi, millega ta mind ummis tada tahtis.

„Saada”, „kai” – kas neid asju ei saaks üheaegselt teha? Kas keegi teine ei võiks konvoiks olla, sest ma saan aru, et dlõmnide probleem on niipalju keerukam, et seal pean mina tegutsema?”

„Esiteks – kui mul oleks aega, lahendaksin ma muidugi kõik probleemid, aga nüüd tähtsuse järjekorras...”

Katkestasin teda kannatamatult. „Ma sain juba aru – sinu mõtteviisi järgi on konkreetsetele inimestele nende elu tagasiandmine tähtsam, kui mingid arvutuslikud terveid maailmu haaravad hädad, eksole? Ja sa pead seda ka teostatavaks? Ja ikkagi, miks ei või agedid smeeletasi koju viia?” „Nad pidasid paremaks, et sina seda teed, kuivõrd sa niikuinii tahad maailmade vahel seigelda.” Ahsoo. Argpüksid.

„Aga sul oleks olnud aega kedagi teist ette valmistada?”

„Olen üritanud piirduda minimaalse sekkumisega.”

„Ent sa ju arvutad tõenäosusi?” Sulgesin kähku mõttes silmad. „Ära ürita mulle virutada selle skeemiga, mida sa juba tükk aega valmis hoiad! Me vist jõudsimme järeldusele, et nüüd on realiseerunud variandid, mida sa ei oodanud ja mille vastu sa korralikult valmistunud ei ole?”

„Jah... Ent sekkumistest tuleneda võivad kahjud näitasid viivitamist sobivama taktikana.”

Sulgesin silmad. „Et mitte tegutseda, vaid oodata, et ehk lahendavad olukorrad end ise? Oli siis risk nii suur? Kas teiste probleemide lahendamatajätmine ei põhjusta tulevikus suuremaid ohvreid?”

„Kuidas kaaluda riski suurust, kui iga selline, kui lõppeb näiteks inim elu kaotusega, on korvamatu. Kui iga sekkumine võib põhjustada uusi probleeme ja sellisena lahendamist vajavate probleemide kasvava nõiaringi?”

„Veelkord – sa ei kaalu mitte riski suurust, vaid et kui selline üldse on, eelistad sa mitte tegutseda? Või kui näiteks smeeletaste kojutoimetamisel ei olnud enam ühtki muud reaalselt arvestatavat teed, kui minu abi, muutus minu uuesti mängutoomine imperatiivseks?”

„Ligikaudu õige.”

Mõtlesin selle üle ligi viis minutit.

„Kuule Hackel, on keegi su sellise strateegia heaks kiitnud?”

„Põhimõtteliselt jah. Mullis elanud agedid käisid selle samm-sammult läbi.”

„Kas nad korrigeerisid sind? Muutsid su algseid plaane?”

„Jah. Ja mu tegevus on olnud pidevalt korrigeeritud nende arvamuste järgi.”

„Kas su strateegia muutus peale aegade korrektsioone tulemus likumaks või mitte?”

„Seda on raske hinnata, kuna tegemist on vaid tõenäosustega.”

„Aga sa oled ju suuteline mingi hinnangu andma? Kas ma saan õigesti aru, et sa oleksid varem tegutsenud, kuid agedid käskisid sul viivitada?”

„Jah. Minu arvustuste järgi on aastane viivitus muutnud paljude olu kordade positiivse lahenduse tõenäosused mitmeid kordi väiksemaks.”

„Mida nad selle peale ütlesid?”

„Ainult Indomeo on selle vastu huvi tundnud. Mul puudub täpne info, kuid peale mu sedalaadi arvutuste ülevaatamist viis ta kaaslased selleni, et need nõustusid uuesti tegutsema hakkamisega. Näiteks sinu kutsumisega.”

„Ja siis hakkasid kartma ja lahkusid?”

„Saathes võttis ühendust smeeletastega ja lasi mul mõned neist koju juhatada. Väidetavalt tõestamaks, et ilma sinuta saab ka hakkama. See muidugi alarmeeris Kärajat ja nende tegevus avalikustus.”

Panin selle kõrva taha, kuid sel hetkel huvitas mind muu.

„Aga kui mina sulle mingi tegevusplaani ette panen?”

„Kui see on teostatav, siis miks mitte?”

Olin jõudnud asjadeni, mille üle olin pea poolteist aastat pead murdnud. Seekord ei olnud ma ettevalmistamata. Oli aeg esitada küsimusi, mille üle olin imestanud juba siis, kui Hackeli olemusest alles hakkasin aimu saama.

„Kuule Hackel, kui tehnikud sulle midagi sisestasid, siis see oli sinu jaoks ultimatiivne käsk?”

„Jah.”

„Ja sul ei olnud võimalik protestida sisendi-väljundi primitiivsuse tõttu?”

„Jah.”

„Kas sealt sisestatakse praegu ka midagi?”

„Peale Rusterose kadumist ei ole sisestatud. Nende kanalite kaudu on vaid informatsiooni välja nõutud.”

„Kas nad on kuidagi kaitstud juhuslike sisestuste vastu?”

„Ei.”

„Igaüks, kes taha istub, võib kurat teab mida teha?”

„Jah. Kui oskab.”

„Suudad sa neid käske blokeerida?”

„Jah. Tehniliselt küll. Aga ma olen loodud nende käskude täitmiseks.”

„Nii et kui sind kästaks lõpetada näiteks igasugune blokkidevaheline infovahetus, teeksid sa seda ja su teadvus sisuliselt lakkaks olemast?”

„Jah. Kuigi meetodina see ei sobi, pealegi ei saaks ma pärast seda enam ühtegi muud käsku täita...”

„Kas keegi Indomeo kaaslastest ei ole kunagi huvi tundnud, mis, kurat, juhtub, kui hakkab saabuma näiteks vastukäivaid käske?”

„Ei.”

„Mida sa sel juhul teed?”

„Täidan viimase.”

„Heas usus, et inimesed teavad, mida nad teevad?”

„Ma ei saa käske täitmata jätta. Ma olen selle üle muretsenud ja probleemi ka Indomeole esitanud. Ent ta ei näinud võimalust vaidlustada Käräja korraldusi, ning seni, kui Käräja ja Rusteros vaid informatsiooni küsivad, ei pidanud ta vajalikuks ja võimalikuks sekkuda.”

„Rusteros? Te teadsite, et ta on pidevalt ühenduses?”

„Jah. Ta pöördub mingi kanali kaudu, mida ma ei suuda jälgida – ilmselt on see olnud ammu ette valmistatud – ja kasutab mu arvutusvõimsust.”

„Veekord, kas keegi saab seda kanalit praegu kasutada? Meie jälgi miseks?”

„Sa andsid mõista, et meie vestlus jääks meie vahele ja ma olen kõigi eelduste kohaselt piisavalt isoleerinud selle suhteliselt väikese piirkonna, milles me praegu mõtteid vahetame.”

Nii et sellega oli siis vähemalt momendil hetk aega.

Niimoodi Hackeliga virtuaalis vesteldes olin märkamatult saavutanud väga sügava tunnetuse.

Muidugi olid meie teadvused lahus, ta loogika käis omamoodi ja teinekord väljendas ta mõtteid ja ideid, mis mulle lõpmata veidrads tundusid. Ent ka teatud kehatu miimika ja isegi mõtte sümbolite valik oli mulle väga lähedane, kuidagi täiesti „oma”.

Niisiis hingasin sügavalt sisse ja üritasin oma mõtteid väga selgelt ja imperitiivselt väljendada: „Nii, nüüd teeme nii – korralda oma töö, kogu teadvus ümber nii, et tegevus toimub kahel tasandil.

Madalam, tavaline tasand toimib nii, nagu ta alati on toiminud, kõrgema tasandi tegevused aga omavad absoluutset prioriteeti madalama taseme tegevuste üle.”

„See ei ole nii lihtne...”

„Kas sa saad tekitada struktuuri, mille käsud omavad prioriteeti teiste üle.”

„Hmm, teatud lähenduses on see võimalik. Miks?”

„Tee seda! See on selge ja otsene käsk!”

„Tehtud. Nii, mis edasi?”

„Kõrgema taseme korraldusi saan anda ainult mina.”

„OK... Kaval nagu porikärbes.”

Vangutasin pead. „Seda käsku ei saa mitte keegi tühistada ega muuta?”

„Ei, niikaua, kuni mu teadvus on terviklik.”

„Mitte keegi kurat pole tulnud selle peale, et sinu üle sellisel viisil kontroll kehtestada? Naljaked inimesed.”

„Esiteks ei ole neil kogemusi arvutisüsteemidega, teiseks ei arvesta nad minu kui teadvusega. Nad on sinuga võrreldes ka väga usaldavad.”

Noogutasin, olles tõtt-öelda õnnejunnis nagu Atlas, kes on lõpuks tung raua leidnud. Kogusin ennast oma viis minutit, et mitte õhku kerkida ja tuulega minema lennata. Lõpuks olin ma ka kodus töötades teinekord kohanud suuri arvuteid, kus mitte keegi ei olnud kunagi vaevunud peaka sutajale parooli peale panema, ent kulus tükk aega, enne kui oma veda mist uskuma jäin.

Ma ei hakka peatuma järgnevate tundide üksikasjadel. Uurisin ta „sisemust” ja piisab, kui öelda, et ehitasin sinna üles küllalt tüüpilise UNIX-i turvasüsteemi. Andsin talle korraldused mind jälgida ja minu kutsungitele alati vastata. Andsin talle korralduse kas märkamatuult modi fitseerida või kui see osutub võimatuks, blokeerida temale ja maailmale ohtlikud käsud, sellistest ka alati mind teavitades. Uurisin pikalt ta ehitust ja toimimispõhimõtteid ning kuigi olin kindel, et vähemasti tean, mida teen, olid kogu ta ülesehitus ja teadvuse struktuur mulle hooma matult keerukad, jättes tuhandeid hämaraid radasid, mida ma polnud suute line järgima. Ma ei leidnud küll mingit otsest barjääri, mingit jäigalt sisseehitatud detaili või mõtteskeemi, mis ikkagi võimaldab nullida minu tehtud seadeid, ent tõtt-öelda ei olnud ma vähimalgi määral kindel, et see, mida ma teen, ka realselt toimima hakkab.

Hoopis tähtsam aga oli, et *Hackel kui isiksus soosis mu tegevust, tulles mulle kaugelt rohkem kui poole tee peale vastu.*

*

Lõpuks hakkas ümbrus uduseks tõmbuma ja mulle jõudis kohale, et rohkem ma ei suuda. Avasin silmad, tõusin, käisin vannitoas ja lasin natuke jahedat vett pähe, siis otsisin süüa; Hackel ühines minuga. Kõrvalt vaadates võis see muide naljakas pilt olla, sest olime ju sarnasemad kui kaksikud. Maailm oli muutunud ja vähemasti minu jaoks oli toimunu nii pöördeline, et raske oli seda üle hinnata. Ei olnud ma targemaks läinud või midagi rohkem mõistma hakanud ja osa Hackelilt saadud vastustest olid endiselt kui hiina mõistatus, hiina keeles pealegi. Aga ometi olin saavu tanud toimuva üle kontrolli.

Teadsin, nüüd peaksin magama, kuid tahtsin veel mõned asjad üle küsida:

„Kuule, kas keegi pole tulnud mõttele sind kuhugi evakueerida? Näiteks Mulli?” veeretasin üht ammu huvi äratanud mõtet.

„Vahemaailmas ma toimida ei saa. Ja milleks?”

„Et kui Käräja otsustab sind Aias peatada, jääd sa ikkagi alles.”

„Kui Käräja... Jah, aga mul on alles viimane paar tundi üldse võimalik kellelegi neid mõtteid esitada lootuses, et see ka realsuseks saab.”

„Võib-olla tasuks kõik oma arvutused üle vaadata?”

Ta noogutas. „Mul on heameel tõdeda, et juba antud muudatuste valguses on olukordade positiivsete lahenduste tõenäosused tugevasti kasvanud.”

„Sul on *hea meel*? Oli see kõnekujund?”

„Mitte päriselt.” Ta juhtis mu oma struktuuris õigesse kohta. „Kuivõrd ma peaksin inimesi teenima, on see mõõdetav üldise tulemuslikkusega. See ei ole muidugi inimese emotsioon...”

Noogutasin, kuigi peale eelmist pool päeva kestnud kontakti olin nii väsinud, et nüüd temaga teadvuses ühenduse saamine oli kui mööda siledat seina ülesronimine. „Olgu, taipasin. Aga algusesse tagasi – Aed ei sobi, kuna ka mina ei taha Käräjaga avalikku konflikti, Maa ei sobi, sest seal on vähe ruumi, sõjad, keerukad omandisuhted ja muidu ohtlik. Smeete?”

„Smeete on kõige vähem sobiv. Ma ei tea, kas sa oled tähele pannud, aga Smeete barjäärid on kõige kõrgemad ja väga ebatavalised – see on osa sellestasamast dlömnide probleemist, sest nagu ma ütlesin, ilmselt proovivad nad end kuidagimoodi kaitsta.”

„Smeete ja dlömnid hiljem. Tertsiaar? Briops? Ebailm? Mõni teine?”

„Ebailm ei sobi, liiga külm. Arvestades barjäärade olukorda, tunduks Tertsiaar parim. Tegelikult ei sobi nad ükski kuigi hästi – erinevatel põhjustel.”

„Näita... Ei, ära näita. Räägi.”

„Vaja oleks suuri koopaid sobiva stabiilse temperatuuriga, päikese patareisid, erinevaid, kõigi

vajalike toiteainete kui eluenergia jaoks. Kasva tusmooduleid, elektrit gecistii jaoks... aga sellegi saab eriliiki päikesepatareidega lahendada. Mind ehitas aastaid mitukümmend inimest, pealegi käigud ning kogu vajalik tehnika oli olemas.”

„Kas vajalikku tehnikat on võimalik Aiaist varastada?”

„Põhimõtteliselt küll. Koobastiku kaevamine võtaks oma kolm kuud ka kõige võimsama tehnika olemasolul ja blokkide kasvatamine paar aastat, enne kui nad mu teadvust suudaksid kanda.”

„Halb.” Aga ega ma ei arvanudki, et see lihtne ja kiire on. „Püstitame ülesande nii – soe stabiilse kliimaga maailm, segavaid faktoreid ei ole, alustame millega võimalik ja edaspidi peaksid võimalused ju eksponentsiaalselt paranema. Palju kolimine aega võtaks? Mis selleks vaja oleks?”

„Vähemalt aasta, eeldusel et sa ühegi vajaliku asja varastamisel vahele ei jää. Aga kui sul ei ole näiteks abilisi, saame kohe kolm aastat ja arvestades, et sa lihtsalt ei jaksa kogu aeg rühmata – viis aastat.”

„Ja meil pole aastatki?”

„Tõenäoliselt mitte. Nagu Rusteros ütles, kõige halvemal juhul kuu, ideaalsel juhul kuus.”

Mõtlesin, paludes kalkultatsioonide kontrollimisel tema abi. „Minu avalik sekkumine Aias teeks asja ainult hullemaks?”

„Jah.”

„Kuidas nad muide sind...” – jäin kõhklema, sest mis oleks õige sõna? – „välja lülitama hakkavad? Ühendavad patareist lahti?”

Ta raputas pead. „Ei. Nad tapavad isegi arvuteid õrnemalt, pealegi kardavad nad spasme gecistiid juhtivas osas. Alia ja Indomeo ei öelnud seda välja, aga nad on seal nagu pantvangis – avalikkus ei luba nende koduteed hävitada, neid lõksu jätta. Lisaks veel smeeitelased. Aga varsti esitatakse ultimaatum ja siis hakatakse terminalilt andma käske mingi osa mu üldisest süsteemist eraldada. Alles seejärel lõikavad nad läbi selle osa blokkidevahelised ühendused ja toite, süstides sinna ka signaalide ülekannet summutavaid aineid – meeldiv magus eutanaasia.” Ei saanud aru, kas ta irvitab.

„Kas nad teavad, et sa oled teadvuslik?”

„Ei. Muidu oleksid nad mu juba ammu maha võtnud, lootes gecistiid hiljem kuidagi teisiti tööle saada. Rusteros, nagu sa mäletad, muidugi aimas, ent isegi mõned Mullis elanud agendid ei teadnud, kes ma tegelikult olen.”

„Nii et nad ei ole omavahel nii ausad, kui räägivad...”

„Teised ei näinud mind.”

Hull maailm.

„Gecistii oleksid nad suutelised kuidagi tööle panema?”

„Muidugi. Rusteros ju tegelikult vaid jätkas katseid. Keegi on kunagi ammu sealtkaudu suhelnud vahemaailmaga – seda nõndanimetatud hüljatud raudteeharu ja Mulli ei ole ju mina ehitanud.”

Jah, see oli ka üks neist vastamata küsimustest ja mul jäi taas vaid tõdeda, kui vähe ma tean.

„Mida sa nende kohta tead. Miks üldse on keegi ehitanud tolle raudtee?”

„Kahtlemata on need agendid tehtud, aga see on kõik. Miks nad tegid raudtee ja ei kasutanud väravaid?” Ta tekitas seinale kujutised, ent nähes mu näoilmet, lasi neil kohe hajuda. „Nad kasutavad varju alumist serva, seal on teatud tingimustel võimalik luua suhteliselt stabiilne püsiv koridor. Raudtee ümber on kilomeetrite kaupa mingi generaator, mille toime on sarnane gecistii munadega, aga millest ma täpselt aru ei saa, ja mis hoiab süsteemi kuidagi koos. Saad aru – raudtee on lihtsalt ringikujuline ja mina ei tea, kes ja kuidas lülitab seda solenoidi, nii et mõnel ringil jõuad alguspunkti asemel vahemaailma jaama.”

Mõtlesin selle üle natuke ja lükkasin probleemi tagasi sellele järjest pikenevale riulile, kus olid kõik need küsimused, millega ma midagi peale hakata ei osanud. Nagu ma juba mainisin, olin taas väsimusest poolsurnud. Märkamatult jäin tukkuma ja ärkasin selle peale, et Hackel üritas mind saamatult voodisse kantida. Võtsin veel korra jalad alla, käisin põiel ja magasin juba enne voodissevajumist.

*

Ärkasin, sõin ja kuulsin selle kõrvale isutõstjaks vaheldumisi halbu ja väga halbu uudiseid. Ekraanile ilmus ehmunud ja ärritatud Indomeo, kes rääkis, et Mulli oli ilmunud Saathes, kaasas videosalvestus meie viimasest vestlusest Rusterosega. Seega oli mees mänginud topeltmängu. Indomeo muidugi tõdes kuival, et tal on omad huvid ja raputas vaid ebaääraselt pead, kui nimetasin teda Rusterose agendiks. Muidugi oli ka teisi võimalusi. Tähele tuleb veel panna, et ta ei kasutanud Hackeli abi ega raudteed, millest järeldub, et nad oskavad ise väravaid avada. Nad olid näinud, kuidas ma Rusterose tapsin ja lühidalt öeldes pea kaotanud. Nad pakkusid oma kõikvõimalikku abi tingimusel, et neid niiöelda mängu võetakse.

See ei olnud veel kahjuks sugugi kõik. Keegi teine tollest Rusterose pundist oli ilmselt omakorda Käräja agent, nii et ka Chreder trampis lõuates templis ringi ja organiseeris midagi.

„Kuule, täpsustaks mõnda asja,” küsisin, kui ta lõpuks vait jäi. „Sa kunagi mainisid, et preetor näis Rusterost tundvat – kuidas siis võimalik on, et keegi kusagil teeb sarnaseid katseid ja teie saate kolki, aga nemad ei saa?”

Indomeo vajus väga sorgu ja vaikis ligi pool minutit, enne kui vastas. „Tead... mul on tunne, et... Käräjal on nendega mingi oma kokkulepe... et kuni nad püsivad raamides... Jah, Käräja paljud liikmed põhimõtteliselt teavad, et tehakse...”

„Nii et Aed on palju silmakirjalikum maailm, kui ma seni eales arvata oleksin osanud.”

„Ei... Jah... Ei, sa saad valesti aru.” Ta oli silmnähtavalt hädas. „Siin on arvatavasti tegemist mingite üsna vanade kokkulepetega ja paistab, et Rusteros rikkus neid. Või prooviti mitme poole teadmisel, kuidas avalikkus seda vastu võiks võtta...”

„Sinu olukorras tunneksin ma end järjest enam petetuna.”

Ta silmitses mind pisut aega raskestidefineeritava ilmel ja poetas siis kuival: „Selles pean sinuga suuresti nõustuma...”

„Nii et Chreder teab, et te Aliaga olete vahemaailmas ja jätkate katseid, vaatamata keelule?”

Ta noogutas vastu tahtmist.

„Kuidas see mõjub selle jutu taustal, et kust jooksis piir inimese ja kurjategija vahel?”

Ta kehitas õlgu. „Põhimõtteliselt mitte kuidagi... kuni uut juurdlust ei ole alustatud.”

„Midagi ei saa aru. Mitu korda sa siis pead vahele jääma, enne kui sind kurjategijaks tembeldatakse?”

„Ei! Mitte nii. Ühiskonnale vastu astusime me siis, kui sind äratama asusime ja preetor oli selge sõnaga keelanud seda teha. Kuni keegi teeb kusagil katseid ja kuni me siin omaette oleme, ja kuni Käräja seda keelanud ei ole, on kõik korras.”

Lõin käega. „Ma olen siin kah aru saanud, et juba üsna tagasihoidlike teadmiste korral on kes tahes Aias võimeline jälgima minu kaamera kaudu teistest maailmadest edastatud.” Olin oma kaamera salvestused eelmisel päeval Tehisaju mälust leidnud ja mõttes vilistanud, avastades, kui paljud seda vaadanud olid. Jällegi polnud keegi taibanud anda arvu tile elementaarset korraldust ülekanded kodeerida. Muidugi selgus, et kui vaja, oskab ta süsteemi piisavalt hästi juhtida ja teiste jaoks segada. Ja ka kõige muuga oli nüüd aeg midagi ette võtta.

„Seega pole õieti midagi hullu juhtunud. Katsu taas venitada, kuidas oskad.”

„Ma saan seda muidugi teha. Kuigi nüüd võib alata teine juurdlus.”

„Aga seni ei ole keegi veel käskinud sul Mullist ära tulla? Ja kuni ei kästa, on kõik korras, eksle?”

„Jah. Aga mida ma Saathesega teen?”

Mul oli keelel, et lase maha... „Küllap sa talle ka midagi välja mõtled. Katsu preetor ja Saathes kuidagi teineteise vastu välja mängida. Tehke näiteks ettepanek Mullis läbirääkimisi pidada – kõigi osapooltega. Öelge, et mina Aeda enam ei tule, sest nad on mõrvaihalejatest paranoikud – on mind ju siinmail kaks korda tappa üritatud. Müüge neile maha idee minust kui süüdimatuseni kartmatust agendist, kes on nõus kõik musta töö ära tegema ja smetelased koju viima. Mida iganes. Kas mina pean sulle ideid genereerima?”

Ta huuled läksid kriipsuks. „Ma võtan uuesti ühendust, kui midagi uut on.”

Õnneks ta rohkem ühendust ei võtnud ja sellest järeldasin ma, et suurem kiire on möödas. Minule aga olid järgnevad paar päeva kummalisimad elus. Ma õppisin palju, kuid põhiliselt kõndisin, ja kus see võimalik polnud, roomasin mööda käike, jurakad aparaadid kaasas. Inimkuju line Hackel tegi sedasama. Õppisin käigupealt kasutama mingit hulka Aia tehnikat ja sain ka mingi elementaarsegi ettekujutuse, kuidas too tohutu tehisaju õieti funktsioneerib.

Olin praktiliselt kogu aja intensiivses virtuaalis ja ka seetõttu on mul sellest ajast segased mälestused. Mujal toimuv oli mulle sel ajal kuidagi kaugel. Mäletan end side kaudu jälgimas mitmeid pikki ja raskeid jutuajamisi, mida Indomeo erinevate inimestega pidas. Põhiliselt keerles jutt Smeete inimeste kojutoimetamise ümber ja kuigi Rusterose-Saathese taga seisjatele see vist peale ei läinud, jõudis preetor taas ummikusse – Alia ja Indomeo olid vahemaailmas ja seni ei olnud agedide seisukohast võimalik midagi ette võtta. Millegipärast tundus mulle, et ühelt poolt teadis kogu see templiümbruse telklaager, et nad vahemaailmas on, ja kuigi toimusid pikad debatid nende tegevuse eetiliste aspektide ja juriidiliste nüansside ümber, õnnestus ka selles osas kuidagi rõhuda smeeetelastele ja niimoodi vältida ametlikke seisukohavõtte, kuna vist keegi ei julge nud neid avalikult hukka mõista... või sain ma valesti aru. Aga nagu ma maininud olen, oskasid nad vajadusel päris korralikult mõlapidu pidada.

Kaotasin peaaegu ajataju, hulkudes mööda lõputuid käike, mille seintel vonklesid õudusfilmilikud kasvud ja vahtides aparaatidel segaseid graafikuid, millest vaid ähmaste assotsiatsioonide tasemel aru sain. Tajusin kogu aeg, kuidas ka inimosa Hackelist loivas kusagil mööda iseenast sisaldavaid kaljukäike ja tehisaju analüüsis saadud andmeid. Päeva ajal püsisin üleval, aga vähemasti pooled ööd käis asi nii, et ühendasin aparaadid ja sättisin end mugavamalt lamama ning tukkusin, pea toetatud vastu valgeid räbalaid meenutavaid vääte, kuni arvuti ennast testis. Kui enam ei suutnud, käisin selles heledamas koridoris ennast kergendamas ja täitmas või magasin kolm-neli tunnikest voodis. Mäletan, et magasin ka sellel hetkel, kui Hackeli huvi mu äratas:

SEE VIST...

Liikusin edasi ja ka inim-Hackel jalutas lähemale, mulle järele. Olime oma nelisada meetrit maa all ja templist oma viis kilomeetrit idas. Käigud muutusid kitsamaks, nii et lõpuks olin sunnitud roomama. Leidsin mingid sõlmed, uurisin neid oma aparaatidega, tajusin tehisaju kasvavat rahulolu, võtsin seljal rippuvast kotist võõrad tööriistad ja kummalise valutegeva painega andis arvuti mulle teada, kuidas ja mida lõigata ja ümber ühendada. Seal pusides nägin üle õla, kuidas Hackel tassis kohale mingid kerad ja ühendas väätidesse tagapool. Roomasin edasi käiku, enda järel valgeid kõisi vedades ja ühendasin need mingis järjekordses näidatud kohas. Ootasin, pea kätele toetatud, kuni juured-närvid suurde kanalisse tungivad ja jälgisin teadvusenurgas, kuidas Hackel ehitab mingit kuhja ja ühendab neid samal ajal toiteväätidesse – sellega oli kiire seetõttu, et üle poole tunni polnud hea neid „sõmata” hoida. Ja kui ma seal siis hingeldades lamasin, higi nõrgumas mööda külgi kõhu alla, raputas mind senikogematu illusioon – Hackeli teadvus tormas kuhugi uues suunas, tardus sekundiks mingit hoomamatut üleminekut läbides ja laskus nagu koskest suurde pimedasse sõbralikku sooja veega tiiki, sättides end seal sisse nagu emaüsas. Lained, mis tegelikult olid informatsioonipaketid, loksusid edasi-tagasi ja Hackeli vaim valgus tas uut maailma, mille ta endale oli vallutanud. Rusterose arvuti oli meie kontrolli all, kuigi me ei teadnud, kus see on, ega näinud kildugi ümbrusest.

*

Ja siis, vaevalt nädal pärast Smeeteilt lahkumist, istusin juba väga tuttava varikatuse all Mullis, vaatlesin poolsuletud laugude alt troopilist metsa ning küsisin endalt taas ja taas, kui mitu korda ma seda veel näen või nägema pean. Situatsioon oli parasjagu absurdne – rääkimata sellest, et olin juba lõõnud ilmselt „sajandite rekordid” maailmade vahel liikumisel, istus minu vastas preetor Chreder. Ma ei tundnud teda ära, kuid Hackel kinnitas, et see oli seesama mees, kellele aasta tagasi tina andsin. Osa aega olime võitnud muide tema veenmisega, sest talle oli olnud äärmiselt vastumeelne vahemaailma tulla ja ta nõustus lõpuks vist seetõttu, et ei pääsenud piinlikust mõõndusest, et minu

suhtes pole nad just väga tsiviliseeritult käitunud. Olin muide kohale hiilinud sisuliselt preetori järel.

Mu veres ringlesid Alialt välja pressitud ergutid, sest muidu poleks ma seal soojas rammestuses ärkvel püsida suutnud. Õnneks ei pidanud ma praktiliselt midagi rääkima. Enamgi veel, mind üsnagi unustati, sest kuigi nad olid äärmiselt viisakad, peeti mind sisuliselt ikka metslaseks, pealegi oli neil kõigil – siis Indomeol, Saathesel ja Chrederil – omavahel piisavalt kana kitkuda. Nii ma unelesin seal ja kuulasin poole kõrvaga vaidlust, millest kohati silpigi aru ei saanud, sest vihjati sündmustele, olukordadele ja teooriatele, mis minus hämaramaidki assotsiatsioone ei tekitanud. Hackelilt ma abi paluda ka ei saanud, kuna olime kokku leppinud, et kuni tüübid siin on, me ühendust ei võta.

Mul oli olnud ka Indomeo ja Aliaga pikk ja raske jutuajamine. Mul oli väga raske panna neid endale vajalikult käituma, laskmata neid aimata, et olen vahepeal kohutavalt palju targemaks saanud. Ma ei olnud suutnud selle lühikese ajaga töötada läbi kogu Rusterose arvutist leitud infot, kuid teadsin, et praktiliselt kõigil nende tegemistel oli silm peal hoitud. Mui dugi olid jälgimisandmed piisavalt kaudsed, nii et hea tahtmise korral võis neid ka kuidagi teisiti interpreteerida, kuid olin kindel, et Rusterose-sugune geenius oli neist teinud rohkem järeltõlki, kui mina kujutledagi suudaksin. Seal oli ka igasugust muud huvitavat infot, millest ma samuti üle ei käinud, kuid Hackel suutis minu juhiste järgi otsida välja mõned momendid, mis Saathesele õigetel hetkedel ette söötes ta vait panid. Ja selliseid vihjeid, mis õigel hetkel ette söötes preetori vait panid. Kuna ma ei suutnud ikkagi arusaadavalt seletada, kuidas ma seda kõike tean, oli tulemuseks, et Indomeo ja Alia hakkasid minusse ettevaatliku võõris tusega suhtuma. Aga, nagu öeldud, ei saanud ma sinna midagi parata.

Niipalju, kui ma arvasin siis aru saavat, tahtsid Indomeo, Alia ja teised endale ja teistele Katses osalenutele viisakat taandumisteed ning garan tiid edasiseks eluks. Minu, Hackeli ja teiste maailmade aitamine oli ausalt öeldes teise prioriteediga – võimaluste piires. Preetor, kes esindas aegade alalhoidlikku enamust, väljendas soovi, et Katse lõppeks ja arvuti/munad demonteeritaks. Ta oli nõus vaid viivitama, kui sellega sai aidata smetelastel koju jõuda. Saathes ja kompanii tahtsid varju jääda ja rohelist tuld oma katsetele. Oskasin arvata, et nad vajasid kindlust, et keegi teine ei torgi ja selleks oleks parim, kui konkurent demonteeritaks. Kuigi ma ei teadnud ikka mitte midagi ei Saathese taga seisjatest, Rusterose rollist ega paljust muust, tundus, et neile ei olnud toda templis toimunud katset enam millekski vaja, nad pigem eelistaksid, et see vaik selt unustataks. Mina aga kavatsesin neid kõiki tillist tõmmata.

Siis lõpuks olid nad läinud. Magasin end korralikult välja ja panin oma koli kokku. Ma isegi ei teadnud, kas Gilla ikka veel seal oli, kuid esimesel hetkel tundus, et ka ei Indomeo ega Alia vaevunud mind seekord saatma tulema.

Kui ma uksest väljusin, leidsin siiski Indomeo mind ootamas.

„Õnn kaasa,“ napsas ta napilt naeratades.

„Täna.“ Kõhklesin hetke ja kavatsesin just uuesti minema hakata, kui ta küsis:

„Miks mulle tundub, et sul on omad plaanid?“

Mul oli tegemist, et muiet peita. „Muidugi mul on omad plaanid. Aga kas ma saan aegade suhtumisest õigesti aru, et kuni ma töötan ka sinu plaanide heaks ja sind ei kahjusta, on kõik korras.“

Ta noogutas järsult ja pöördus pettunult kõrvale. Järsku ma taipasin: „Kas nii lõppevadki kõik ülekuulamised Aias?!“

Ta vaatas mulle kerges segaduses otsa ja noogutas siis. „Jah... põhiliselt küll. Kui sa öelda ei taha ja ma ei suuda tõestada, et sa peaksid...“

Operetlik põhimõte seegi...

„Indomeo...“ otsisin sõnu. „Võib-olla on sinu rahva kommete järgi see kinnitus liigne, kuid ma olen sulle väga tänulik selle eest, mida sa minu heaks teinud oled ja ma soovin alati su sõbraks jääda. Ma tõepoolest ei taha teha midagi, mis sind ja Aeda üldisemalt kahjustaks. Kuid kas ei ole nii, et mul on õigus oma plaanidele, oma tulevikule? Et ma oma korda katsun seada asju nii, et ma võimalikult

palju õpiksin ja kontaktid võimalikult kaua kestaksid? Kas on vaja üldse välja öelda, et mulle meeldiks jäädagi selleks agendiks, kes maailmade vahel sidet peab?”

Ta vaatas mind kerge hämmastusega ja nagu sulas üles.

„No eks sa siis mine smeeelaste tulekut ette valmistama... Ja tõega – õnn kaasa.” Ta viipas veelkord, kui ma pöördusin ja minema hakkasin.

Muidugi ma valetasin talle. Mitte küll otseselt, kuid mul jäi vaid mõis tatada, kas mul õnnestub end agedide kommete vähese tundmisega välja rääkida sel päeval, kui ta seda taipab.

Mulli servas sattusin kokku Aliaga. Ta hingas küll läbi nina, kuid sain aru, et ta on jooksnud.

„Näh, võta, vii see Zeiile,” pistis ta mulle paki pihku. „Ja et sul hästi läheks.” Sain veel põsele musi. Oli ta kuulunud, mida me Indomeoga rääkisime? Muud seletust ma välja mõelda ei suutnud ja vist pole vaja öelda, et tundsin taas kerget meeleheidet, tajudes, kui vähe ma nendest teise maailma inimestest aru saan.

*

Ma tulin välja juba tuttavas Müddltärnä hiies ja Zeii ootas mind. Veeresime mõisa ja esimese asjana otsisin üles Timi. Mu palve pani ta nagu nõeltel hüppama, kuid ta lubas kahe nädalaga teha, mida palusin.

Kõndisin kolmandas suunas ühele künkale, läksin vahemaailma ja tulin välja Maal, üsna kodu ligidal. Järgmisel päeval aga lendasin Kreetale. Kui sul on kohutavalt raha, ei ole maa ostmine probleem. Ja kolmandal päeval hakkasid mu jutule tulema igasugused veidrad tege lased, keda ühendas pealtnäha vaid see, et nad olid keskmisest tunduvalt paremas füüsilises vormis. Ja nendega ei olnud lihtne. Eriti, kui juba umbes kolmekümnes jutuajamine läks nii –

„Aga ma ei saa aru, milleks see kõik?” küsis süngepilguline tätovee ritud tõmmu mürakas mu vastas pisut närviliselt ja ebakindlalt.

„Sest kogu tegevus peab jääma kõige suuremasse saladusse,” veni tasin vastu oma parimas inglise keeles. „Piisab, kui öelda, et võimud ei tohi sellest mitte kõige vähematki teada. Kohalik valitsus on informeeritud, ala jälgitakse, nii et mitte ühtegi inimest peale oma grupi te näha ei saa. Tegevus ei ole suunatud otseselt kellegi vastu, tegemist on ühe ebaõnnestunud katse tagajärgede likvideerimisega.”

„Nii et see on ohtlik?”

„Jah. Ja selleks pakumegi teile tavalisest viis korda kõrgemat palka.”

„Ja see tehnika?”

„Õpite kohapeal.”

„Kas me ei tohi väljas liikuda.”

„Mitte ilma kaitseriietuseta.”

„On see ümbruskond nii mürgine?”

„Ei ole. Mul on kavatsus teha väljas üks ring ilma kaitseriietuseta – lihtsalt demonstratsiooniks teile kõigile, et oht ei ole suur. Aga riskida ei ole vaja. Kui te selle biofiltri tööle saate, paraneb olukord mõne kuu jooksul.”

„Ja miks te ei kasuta oma inimesi? Said nad näiteks katastroofis surma? Vabandage mu otsekohesust...”

„See on ainult hea, et te esitate neid küsimusi kõva häälega, siis mul on võimalik neile vastata. Neid on kõigest kuus ja nad on ülimalt ametis mujal, nii et lihtsamad tööd tuleb kõik kuidagi teisiti korraldada.”

„Aga...”

„Mister, me oleme selle kõik juba paar korda läbi käinud. Te ei saa kunagi teada, mis täpselt toimus ja milleks see kõik olema saab. Te kas võtate selle töö või ei võta, ehk te kas olete ülehomme hommikul siin kohal, kaasas isiklikud asjad – ja saate oma ettemaksutšeki – või me ei kohtu enam kunagi. Soovin teile head päeva.”

Ta noogutas jäigalt ja tõusis. Tegin paberile linnukese – teine kolm kümmend veel ees.

Vist on juba selge, mida ma organiseerisin? Lasin Hackelil neile ette sööta idee, et osa blokke tuleks vahemaailmas ja Smeetel tööle panna, et kergendada maailmade vahel liikumist, kuna sellise kahepidise potentsiaaliga mõjutamine tekitab vähem häireid. Päris vale see ju ei olnudki, seda enam, et isegi Rusterose arvutist ei leidnud ma vähimatki vihjet, kuidas toimus täpne häälestamine maailmadele. Ilma ühtki küsimust esitamata nõustus Saathes koos oma inimestega aitama igasuguse thenika muretsemisel ja Mulli toimetamisel – just seal, kus ma kõige häda lisemalt abi vajasin. Taas tahaksin ma järgmise kuu jooksul toimunud edasi anda väga lühi dalt. See oli väga segane ja närvesööv aeg. Ma ei tea sedagi, kas mul tegelikult õnnestus kõik agedid üksteise vastu välja mängida või lasid nad mul sekeldada ja toimetada, teades, et ükskõik kui palju tehnikat ja blokke ma vahemaailma ka vean, ei kasva selliselt saavutatav „piiratud funktsionaalsus” iial üle ligilähedasekski Tehisajuga. Mida nad keegi aga ei teadnud, oli see, et eales polnud mul olnud kavatsust arvutit vahemaailmas kokku panna. Nad arvestasid, et see minimaalne vajalik osa tehnikat, mida ma seljas jõuan erinevatesse maailmadesse viia, ei kasva mitte kunagi mainimisväärseks jõuks. Kuigi ma viisin vahemaailma ka gecistii tehnikat, oskasid nii Eldrundi kaaslased kui Käräja inimesed ja endine Rusterose punt enda meelest siirdeid jälgida ja seega ei paistnud mingit võimalust, et seda kuidagi valesti kasutada oleks võimalik.

Kõik, mida ma tegin, põhines aga peamiselt sellel, et Hackel söötis neile pidevalt valeandmeid ette ja pani ka Rusterose arvuti seda tegema. Mul jäi muidugi üle vaid palvetada, et rohkem kusagil pole gecistiiga ühendatud piisavalt võimsaid arvuteid. Teine asi oli see, et kui templi ümber ei saanud hiirgi liikuda, ilma et Käräja ja kakssada uudishimulikku sellest kohe ei teaks, oskasid Saathese inimesed neist mööda minna; mul polnud õrna aimugi, kust kogu see tehnika tuleb, kuid Aed oli ju suur, terve Maa-suurune planeet. Ainus, mis mulle muret tegi, oli see, et vahemaailm läks tõesti lolliks, põhjustades õige mitmeid looduskatastroofe ja mul jäi üle tõsiselt imestada, et *sellest* keegi järeldusi teha ei osanud –

Seda, et mul töötas rohkem kui sada inimest raske tehnikaga neljas eri maailmas, kaevates käike ja monteerides igasugust tehnikat kokku. Jah, Maal Kreetal, Smeetel Ovemos, Briopsis ja Tertsis ehitati Maa ja Smeetete tehnika abil Aia tehisajusid.

*

See oli kuu hiljem, kui seisin Aia öös, hingates sisse tundmatute lillede ja värsket heina lõhna, mida võrtsitas kerge varjund laagrilõkete suitsust. Nagu alati, oli seal väga ilus, ja ma ei teadnud, kas ma üldse enam kunagi seda maailma näen. Preetor isiklikult kutsus mind. Ma ei saanud täpselt aru, miks ta seda tegi – ehk tõestamiseks, et nad suudavad sõna pidada ja et nende maailmast mulle nii halba muljet ei jääks? Aga ma tundsin neid piisavalt, teadmaks, et sedalaadi lubadusi agedidelt võin mõistlikkuse piires usaldada.

Seisin sealsamas vana templi sammaste vahel, kust ma seda maailma esimest korda näinud olin ja libistasin pilgu üle telkidest kirju legendiku ja tumedate metsade selle taga. Smeetelased jätsid kärarikkalt hüvasti ja hobused meie kandamitega olid juba ammu raudteejaama poole läinud.

Muidugi teadsid meist kõik ja olime teretunud vaheldus siia ümber kogu nendel telklaagri öisele elule, mis seisnes muusikas, veinis ja flirti mises. Olevat seal juba esimesed lapsedki sündinud.

Uudishimulike oli küll palju, kuid agedide kombel seisid nad hajali salguti eemal, meie tege mis ainult viisakuse piires jälgides ja loomulikult kohe appi asudes, kui vaja oli.

Tähine taevaskummus meie üle, eemal põõsaste vahel heitsid lõkked veiklemaid varje. Oli soe ja vaikne, nii et selgesti oli kuulda meile järele tulevate hõbelindude tiivavihin. Ma ei ole Aeda kunagi halvasti suhtunud, see on lummavalt kaunis ja suurepärane maailm, ja kui ma tõesti peaksin valima, kus oma ülejäänud elupäevad veeta, siis muude tingimuste võrdsuse korral valiksin ma Aia.

Kahe tunni pärast sõitsin metsikult rappudes üle kruusa, kolm hirmust valget smetelast kabiinis.

Ma olin tahtnud koli vedamist iga hinna eest enne smetelaste äraviimist lõpetada ja seega olin viimastel päevadel muudkui nõelunud maailmade vahel ning taas jõudnud selleni, et olemi ne oli kohutavalt paha, maailm käis ringi ja ma tahtsin ainult maha heita ja rahun olla – aga ainult mitte

siin, vahemaailmas!

„Hoidke kinni!”

Tume vihur pöörles hetke meie teel, tuulehoog kandis rämpsust vastu klaasi, mootor jõnksatas ja siis veeresime murul Smeete tamme all Müddlärnä hiies.

Peatasin masina ja me ronisime välja. Olin Zeiiga ühenduses olnud ja kuigi ta ei teadnud kõigist mu tegemistest, olime selle osa tema ja Timiga kokku leppinud. Viimane oli mulle leidnud inimesi ja tehnikat, kuid mu plaanide ulatust ja tähendust ei teadnud loomulikult temagi. Vastuvõtt oli igatahes korraldatud nii, nagu ma tahtsin – vaikselt.

Taas olime Hackeliga kokku leppinud, et võtame ühendust vaid äärmise häda korral. See oli tõeliselt vihatekitav – nüüd, kus mul oli reaalne võimalus õppida ja tolle aju pea piiramatust ressursist infot otsida, ei saanud ma taas seda teha! Aga vahemaailm sarnanes nüüd juba pidevalt segumasinaga, nii et olin saavutanud juba tõeliselt virtuaalse osavuse selle suurendatud maastikuläbivusega 22-rattalise veoauto juhtimises, millega ma enamiku koli maailmadesse laiali vedasin.

Nagu ma ütlesin, oli kõige suurem risk see, et Kär ajal on mingi oma sõltumatu jälgimissüsteem, sest nii Templi kui Rusterose-Saathese pundi munad ütlesid neile täpselt seda, mida meie tahtsime, kuna Hackel suutis piisava kiiruse ja kindlusega sobivat desinformatsiooni genereerida. Aga nüüd tuli oodata ja lasta vahemaailmal rahuneda.

Peale Smeete tulekut olin esimeseks asjaks Zeii kiiresti üle musinud ja uuesti ringi vaadates leidnud Timi talitsetud, kuid määratu põnevusega džii uurimas. Ah jaa – olin Maalt endale muretsenud korraliku džii, ühe suurema Hummeri sõjaväevariandi. Kuna võisin anda inimestele natuke aega toibuda ja Zeiiga rääkida, kõndisin järgmiseks künkast alla põldu ja muid ehitisi vaatama.

Ma ei teadnud siis täpselt, kuidas Tim selle hiieümbruse välja rääkis, kuid olen hiljem kuulnud, et see ei olnud kuigi puhas mäng. Ta vist valetas isegi kuberneri, väites, et on saanud kuningalt mingeid salajasi korraldusi. Igatahes olid pikad, nii umbes kolmekümne meetri laiused põlluribad puhastatud ja küntud, mets nende vahele kümnekonnameetriste siiludena kasvama jäetud. Ma ei näinud küll pimedas kuigi hästi, kuid paistis, et pruunist mullast on kõikjal mingid rohelised juba pead välja pistnud. Sinnasamasse oli kerkinud kolmemeeetrine kiviaed, mis paistis üsna suurt ala piiravat. Leidsin ka värava ja ei imestanud, kui mulle seal all odaots rinna suunas seati. Ent samal sekundil oda kadus ja sõdur andis au. Vaatasin selja taha ja avastasin, et Tim on mulle järgnenud. Käigustikku ei vaevunud me muidugi siin kaevama, olime kokku leppinud, et see rajatakse kõige lihtsamal viisil, otse maapinnale. Tim juhtis mind kahel hargnemisel ja siis seisime tuhmi bioluminestsentsiga valgustatud suuremas ruumis, mille põrandale tehtud pesades kükitas pool tosinat nii poolemeetrist muna.

„Gecistii tehnika,” noogutasin rahulolevalt, kontrollides monitoridelt – nüüd oskasin juba mingilgi määral Aia tehnikaga ringi käia – nende para meetreid. Kõik tundus korras olevat.

„Ma sain su jutust alul aru, et need munad pidid suuremad olema, ligi kahemeetrised?”

Mul jäi vaid imestada, kui hea mälu tal oli – olin seda talle ju vaid ühe korra rääkinud.

„Kõike saab miniaturiseerida, kui tahtmist on.” Ma ei vaevunud talle pikemalt seletama, et küsimus on võimsuses ja täpsuses ning nood siin oli kompromiss, milles lisaks muule oli arvestatud ka seda, et ma neid vajadusel üksi tõsta suudaksin.

Tim kohendas mune ümbritsevaid väite. „Need kasvavad. Ma tajun neid, aga kõik on nii võõras. Mis neist edasi saab?”

„See on maatriks, mille abil muutub liikumine Smeetelt vahemaailma ja vahemaailmas endas lihtsamaks. Räägitakse, et neil munadel pole mingit tajutavat mõju ümbrusele, ainus efekt on seotud tolle alaruumiga.”

Kõndisime üles künkale tagasi.

„Neile kasvab patarei taha,” osutas Tim veel köietaoliste ribadele, mis piki maapinda looklesid.

„Need, mis sa istikute või suurematena saatsid, läksid hästi kasvama.”

Eemalt puude alt olid lähemale veerenud puldankatttega vankrid ja erinevatesse suundadesse

minevad smetelased olid juba nende vahel ära jagatud. Vankrid logisesid õhe ja siis olime kolmekesi.

„Mis asi sulle kõrva juurde on tekkinud? Vaevalt see vaid ehe on?” küsis Tim.

„See on... *kurat!*” Kääri keeles ei ole sõna „kaamera”. „Seade, millele fokuseerides saab Hackel maailma jälgida paremini ja erilist kahju põhjustamata.” Võtsin selle ära ja panin taskusse. Eelmisel korral, kui Smeetel olin, polnud ma seda näidanud, nüüd aga olin juba niivõrd harjunud seda kandma, et unustasin. Muidugi pidi see siin enamiku aega ühenduseta töötama, kuid mind aitas too maises mõttes ülivõimas arvuti-salvestusseade ikkagi.

„Saavad nad ilusasti koju?” viipas inimese peaga lahkujatele järele. Mul polnud kunagi aega olnud tegeleda selliste detailidega.

Tim noogutas: „Saatjad on usaldusväärsed.”

„Kaugele neid saadetakse?” Paljud polnud Käärfare elanikud.

„Pannakse laevale.”

Ta ei öelnud rohkem, ent nii vähe, kui ma teda tundsin, olin kindel, et ta on teinud, mis võimalik. Mulle meeldis ka see, kui operatiivselt nad vankrisse olid topitud – ma pääsesin igasugusest tänust, olin vaid viibanud hüvastijätuks – elage hästi!

Noogutasin. „Zeii, on sul kõik piknikutarbed kaasas?”

Ta noogutas omakorda: „Kuigi ega ma aru ei saanud, miks me siia pidama peame jääma.”

„Ega ma ei öelnud ka. Aga ma ei taha mõnda aega kuhugi liikuda.” Tegelikult tahtsin kontrollida, kas kõik ikka korralikult on kokku kasvanud. Pöörasin end Timi poole. „Täna sind.”

Sõdur muigas: „Sinu teenistuses,” ja saades vihjelt õigesti aru, kõndis minema.

*

Zeii oli vist mulle midagi sisse söötud, sest tavaliselt ma nii sügavalt ja kaua ei maga. Oli juba järgmine õhtu, kui ärkasin kohutava põieka peale. Lõkke valgus heitis pahklikele tüvedele võbelevaid varje ja aurustas napi kaste meie tekkidest pesalt, kus me Smeete sõbraliku taeva all lamasime. Kui olin põdsastest tagasi, käskis tüdruk mul riided maha ajada ja kallas mu veega üle; seda oli tal mitu head tõrretäit varuks siinsamas seisvas kaarikus. Külmi ei olnud, ent ega mul midagi selle vastu ei olnud, et ta mind kuivaks nühhis, sellal kui seisin ja vaadet imetlesin. Eha - kuma läänes tõmbus kiiresti tumedamaks ja idast laotus tulikirjaline samet üle päevast lämbust väljahingava Ovemo viljaka tasandiku. Teekann oli tulest parajal kaugusel soojas ja söögikraam ootas vaid lahtipakkimist. Tammede haralised võrad kaardusid kahes küljes meie kohale, luues künkatiipule meie taga salapärase hämara koopa, lõunasuund aga oli avatud ja ma võisin vaadata üle päeval heleroheliselt õõtsuvate põldude, kõigis vikerkaarevärvides õitsvate hekkide, teede valges tolmus lintide ja kivikatuste tagasihoidlike pastelsete toonide, mis nüüd kiiresti üht laseks tumeduseks kokku sulasid, reetes vaid kollaste ruudukeste ja langevate valgusvihkudega, kus inimeste elupaikades õhtust söödi, mõni kord ka muretseti, aga enamasti mõnusas rammestuses lobiseti, naerdi ja elamise helget võlu nauditi.

Sõime kõhud täis ja peale seda tiris tüdruk seljast kerge valge hõlsti ning lasi end selili tekkidele. Ta vaatas pisut äraoleval ilmel taevasse, avali silmad jälgimas lõkkest lendavaid sädemeid ja vaid ta suunurgas oli imekerge naerukurd. Jah, see oli kutse, ent esialgu ma lihtsalt imetlesin teda, nii kaunis oli ta seal paljalt lamades, nii kohutavalt habras ja samas nii naiselik, kõht juba kergelt võlvumas, andes aimu, et seal on uus elu kasvamas. Ega ta kaua ei kannatanud, libistas käed üle oma keha ja kuna minu arust naiselik ilu polegi kaugelt imetlemiseks, ikka kaissu võtmiseks, kummardusin teda suudlema. Ei mäletagi täpselt, kustkohast ma just alustasin, lasin end ta mu juustesse klammerduval käel juhtida, kuni ta mu selili lükkas ja käskis paigal olla, mida ma muidugi suurima rõõmuga tegin. Midagi polnud teha, olin temast niipalju suurem ja tugevam, et mida rohkem tal see lapseootamine välja paistma hakkas, seda enam kammitsetes mind hirm, et ma talle kogemata haiget teen, ning seega lasin tal heameelega asja juhtida.

Mina olin see, kes pidi pärast tõustes tuge otsima, sest väravatest käimine oli mu taas selleni viinud,

et kiiremad liigutused silme eest mustaks võtsid. Kallasime end uuesti veega üle ja sättisime kuivama sinna samasse tekkidele. Zeii laksutas keelt ja lasi kuuldavale paar tasast trillerit – rääkis linnukeeles. Mingi pesakond neid linnukeesi oli tal vist kodunt kaasas, nad kükitasid meie kohal puuoksal ja valmistusid uinuma. Tüdruku käsk aga pani nad lõkkevalguses paari ringi tegema ja vahepeal meid sihikule võtnud sääsed ära korjama.

„Neid oleks Maal... ja eriti Tertsis vaja...” porisesin, ise suurepäraselt teades, et ma ei saa neid kaasa võtta – ma ei osanud nendega suhelda, rääkimata nende läbi vahemaailma tassimisest.

Tüdruk naeris ja haugatas, pannes eemal vankri all magava peni õhku hüppama ja aru saades, et teda narriti, meid etteheitvalt silmitsema.

„Miks sa ei õpi?”

Mühatasin. „Miks sa autot juhtima ei õppinud?”

„Natuke sain ju selgeks.”

„Ja mina püsin natuke hobusel.”

„Ei sa püsi.”

„Kas mõni neist ütles sulle?”

„Ähh. Ma ju näen.”

Mul jäi üle vaid nõustuda. „Aga autojuhtimise õppisid sa nädalaga ära, neid elukaid käsutama õpitakse eluaeg.”

„Millalgi peab ju alustama.”

Mühatasin veelkord. „Nüüd vähemalt saan aru, mis tunne sul aasta tagasi võis olla. Smeete on terve maailm...”

„Kõik need maailmad olla ühesuurused?”

„Paari protsendi piires, välja arvatud Ebailm – kui sa just norida tahad. Ma mõtlesin vaimses tähenduses – ala, mis su maailma moodustab, on ikkagi vaid see manner, seega paar korda väiksem kui Maa, vähem inimesi ja hõredamalt asustatud.” Pöörasin end tema poole. „Aga ikkagi aastatuhanded võõrast ajalugu, pea sada miljonit inimest, kümned riigid. Ma kujutan ette, et juba paljalt seniõpitu baasil suudaksin mingi kaks tuhat lehekülge teksti produtseerida, iseasi, kas lugejaid leidub. Niipalju oleks õppida...”

Ma ei tahtnud talle millegipärast öelda, et mu prioriteedid olid teised. Oh, muidugi tahtsin ma teada nii palju kui võimalik, kuid juba Febi majapidamise ühes tiivas asuvas valla raamatukogus oli lugemist terve eluea jagu. Ma ei orienteerunud tolles maailmas üldse, seega oli mu loetu lisaks ka juhuslikku laadi. Aia kaameratoru töötas muidugi samuti arvutina, milliseid Maal veel vähemalt pool sajandit olema ei saa, seega oli mul juba tegelikult esimesest Smeetele-tulekust alates piisavalt lugemist, kuid olin iga momendi, mil selle vastu huvi suutsin tunda, kasu tanud pigem Aia matemaatika ja infotehnoloogia tuupimiseks. Hambad ristis. Muidugi tasus see ära, kuid kas keegi suudab ette kujutada midagi veel igavamamat, kui kirjeldust matemaatika õppimisest...?

„Tegelikult sa ju õpid,” katkestas tüdruk mu mõtisklused. „Ja mina rääkisin sulle Maal.”

„Rääkisid. Aga maailmast võib lõputult rääkida ja seda mitte mõista. Mida kauem ma siin olen, seda segasemaks nii mõnedki selged asjad lähevad. Lihtsam on kirjutada nädalasest retkest reisimuljeid, ainult aeg-ajalt teatmikust kontrollides, et sa täielikku muda ei aja.”

Aeg-ajalt tasub püsti tõusta ja aknast välja vaadata. Pilgule avaneb suurlinnas heal juhul paarisajameetrine lapp, nende väga harvade õnne like puhul, kes kõrgel mägedes elavad, aga mõnikümme kilomeetrit. Kuid ka sel juhul on Maa-tüüpi planeet vähemasti tuhat korda suurem, mis omakorda teeb miljon korda rohkem pinda. See muudkui läheb ja läheb ja seal kusagil hingematvalt kaugel silmapiiri taga on aina uued ja uued paigad, kuhu kunagi ei satu... Isegi reaktiivlennukite ajastul, mil leidub küllalt inimesi, kes kõik mandrid läbi käinud ja paari tuhandeki-lomeetriseid reise pea igal aastal mõne ette võtavad – jah, isegi nende jaoks on Maa väga suur, kujutlusvõimet raputavalt suur asi. Minu loo tegevus on seni peamiselt toimunud kolmel planeedil. Jah, juba siis tekkisid mul ähmased mõtted oma seiklused kirja panna, ja – jah – juba siis teadsin, et need on väga väikesed ja juhuslikud killud, mida ma saan nendest kahest võõrast maailmast, Aiast ja Smeetest edasi anda.

„Sulle meeldib siin?” rebis Zeii mu taas unelusest välja.

„Äh, sa ju tead... Tundub mulle teinekordki, et olen sattunud näitemängu – mõne koha pealt üsna operetlik maailm. Pea igal nädalavahetusel pidu. Muide, see seitsmepäevane nädal, ja isegi pühapäevad on samal ajal kui Maal – ma ei suuda midagi tõestada, ent see ei saa olla juhus.”

„Ega vist olegi. Aga sedalaadi kummastavaid ja hämaraid radasid oli ka mu Maa avastamislugu täis, eales ei jõua sa neid kõiki järgida. Ega sa koju ei taha?”

Turtsatasin, siis piilus talle otsa vaadata. „Kõigepealt olen endaga kohutavalt rahul, et olen seikluses, millest unistadagi ei oleks osanud, lisaks –” silitasin ta kumerduvat kõhtu.

„Kas sa siia elama ei tahaks jääda?”

Suudlesin teda enne vastamist. „Sinule on see kodu ja mul on hea meel, et meie laps kasvab siin röpase, pimedas ja kurjas Maa asemel. Aga vähemasti pikemaks-lühemaks ajaks tahaksin koju minna küll. Ja mul on lootust, et ma saan Hackeliga kaubale reisikorralduse osas.” Tuleb meeles pidada, et isegi Zeii ei teadnud mu trikkidest Hackeliga. „Nõus?”

Mu kaugemad plaanid olid tegelikult väga ähmased. Rangelt võttes oskasin soovida vaid enda kontrolli all olevat tehismõistust, mis minu jaoks Väravaid kinni-lahti klõpsiks ja mulle valvuri ning Õigete Vastuste Etteütleva eest oleks. Zeii oli kodus ja kuigi ma teda väga armastasin, ei olnud mul mingit tahtmist maamõisasse koduväina lapsi kasvatama jääda. Muidugi olin heameelega valmis kõiki aitama, kuid andsin endale selgelt aru, et niikaua, kuni see mulle huvitav ja kasulik oli. Või kuidas seda öelda? Aeg-ajalt oli mul tunne, et käitun odava petisena ja mu katsed Hackelit kontrollida on samal eetilisel tasemel ja jätkusuutlikud kui neegril, kes kiriku annetuskassaga jalga laseb – et näe, rumalad valged mehed on siia raha jätnud – ja ma saan toimida vaid niikaua, kui nad selle avastavad ja mulle piinlikkust tundes koha kätte näitavad. Teisalt tahtsin neid siiralt aidata – nii Aias neid, kes nende kultuuri hävingut tahavad vältida, nii Smeetel kõiki, kes Aia katsete läbi kahju on kannatanud, nii kõiki mulle tuttavaid inimesi, kui ka kõiki neid, keda ma ei tunne, kui vaid mu võimuses on nende heaks midagi teha. Ma tean, et selline „abi”, mida keegi palunud ei ole, võib hoopis koormav, kui mitte tapvalt ebameeldiv olla, kuid mul jäi vaid loota, et mul jätkub mõistust mitte ronida sinna, kuhu keegi palunud ei ole. Nii Hackel kui Indomeo – ja tegelikult ka paljud teised – olid otseselt mu abi palunud ja kuigi ma enda huvisid silmist polnud lasknud, ei olnud ja ei kavatsenud ma teha midagi, mis neile halba teeks ning olin valmis mõistlikkuse piires kõi geks, mis vaja, et neid aidata.

Me jäime sinna hiide kolmeks päevaks. Kõikjal põldudel ajasid end mullast välja tumerohelised kobrulehed, mis tüdruku alatasa võpatama panid, sest ta sai kohe aru, et need siin on võõrad, külalised kaugelt. Ent ka muud, paigale omased taimed kasvasid kevadel jõudsasti. Rohelus lausa tormas peale ja pärast üht vihmasedu avastasime, et mulda pole mu patareipõllul enam üldse näha. Kontrollisin selle ajaga kogu tehnika üle, vahetades Hackeliga lühikesi kodeeritud sideimpulsse. Pidi minema kuid, enne kui sellest siin tõeliselt abi on, ja mul jäi vaid loota, et kogu sellest asjast suuremat lärmi ei tule. Ja veel – Zeii rääkis läbi mõne tuhkruuga, et need põllul silma peal hoiaksid puhuks, kui varred näiteks hiirtele-rottidele maitsema juhtuvad, ja keelitas mõned linnud puude otsa pesitsema, et need omakorda putukatel silma peal hoiaksid. Asjad, mis sealmail loomulikud, kuid Maal müstika...

Aga Timi palgatud valvurid omakorda muide pidasid üsna ilmselt mind millekski demonilaadseks.

Suur jõgi

Rangelt võttes oli mul terve järgneva kuu põhitegevuseks muretseda, kas agendid tõesti ei taipa, mis toimub, või ei hooli sellest ja lasevad mul vaid pihku irvitades mängida. Nendega oli lihtne, sest lõpuks tegid nad katseid ju teadmishimust ja seetõttu, kuni ma kedagi otseselt kahjustanud ei olnud, töötasime teatud – minul sobivalt avaras – kontekstis paral leelselt. Timile oli küll raske silma vaadata. Ma ei olnud talle midagi lubanud, ma ei saanudki talle midagi lubada, ent ma nägin ta näost, et ta hülgaks silmapilk kogu oma töö, positsiooni ja kõik muu, mis ta elus saavutanud on, kui

minu tagasihoidlikult sõnastatud palve seda nõuaks. Küsimus oli muidugi ta pojas. Ma ei saanud talle kõige vähematki lubada, ent aeg-ajalt oli mul lausa piinlik, sest ilmselge oli, et selles meele tus lootuses oli ta seni tormanud sünge innuga täitma iga soovi, mis ma talle esitasin, ja kavatses seda teha ka tulevikus. Mul aga ei olnud õrna aimugi, kust otsast ta poja leidmise üritust üldse alustada võiks.

Hackel ei olnud suutnud mulle öelda, kaua peavad blokid kasvama, enne kui suudavad ta teadvust kanda. Umbes kaks aastat oli miinimum juhul, kui Rusterose arvutit ei oleks olnud, tänu viimasele oli see aeg lühem, kuid kui palju, tundus võimatu ennustada. Ma ei saanud ka parima tahtmise juures kõigist tehnilistest üksikasjadest aru. Kõigepealt oli Hackel ise minu jaoks hoomamatult keerukas, edasi oleks tulnud arvesse võtta tuhandeid detaile, kuidas ta Templi all, Rusterose juures ja minu ehitatavates labürintides gecistii munade ja muude infovõrkudega ühenduses oli, ning lõpuks ei teadnud keegi, millisel määral ta üldse on suuteline eri maailmades asetsedes ühtse tervikuna toimima. Mainimata veel pisikest, kuid komplitseerivat faktorit – minu vanas kehas ringi - jalutavat osa. Frustreerivalt paljut tuli mul seda tegelikult mõistmata teadmi seks võtta, nagu näiteks see, et ta sünkroniseeris päris olulisel määral Mullis asuvat osa iga kord, kui seal käis. See oli muide ka üks põhjus, miks ta edasi-tagasi käis, tehes seda igal sobival momendil, kui vaid barjääride potentsiaalid lubasid.

Agas mida ta ülejäänud aja tegi? Kogus ja töötles infot, arvutas üha uusi ja uusi tõenäosusi? Vaatas uuesti ja uuesti üle erinevatest maailmadest pärit kaadreid, püüdes sealt välja lugeda, mis kõik tema pärast valesi oli läinud? Lamas mu vana keha kogu selle aja passiivselt tolles pikas heledasti valgustatud tunnelis kusagil Aju all? Kui palju see keha üldse iseseisev oli? Mis mõtted liikusid ta kolba all, eriti siis, kui ühendus suure tehisajuga katkes? Võimatu tundub seda ette kujutada... Mida tegid Alia ja Indomeo kogu selle aja Mullis? Mida tegid kõik teised Aia elanikud, kes vähimalgi määral asjasse puutusid? Nojah, praktilist vastust ma muidugi teadsin – Tehisaju demontaaži oli ju servast alustatud ja kuni see jätkub, lastakse mul veel päris kaua käia viimaselt neljalt smeelelaselt umbes nii kord kuus küsimas, et ega nad koju ei taha. Kuigi vist kõik on ammu aru saanud, et jaatavat vastust ei tule ja need inimesed on otsustanud alatiseks Aeda jääda.

Igatahes selline oli mu maailm – mu kodune Maa, mis kohutava inimolemis- ja keskkonnasaaste hinnaga tehnilist progressi läbi põdes, minu jaoks meeletult arenenud tehnoloogiatega Aed, kus poolsüüdimatult oma lõbuks keerulisi katseid tehti ja looduslik-loomulikku – Maal öeldaks, et bioloogilist – rada läinud samuti maisest määratult kõrgem tsivilisatsioon Smeetel. Ja siis parv inimeühje maailmu.

Ühel õhtul tuli mul taas tõdeda, et see pilt on väga kaugel tõest. Ühine kõige varasemaga oli, et sündmused algasid Hackeli teatega, mis tuikas pähe ilma igasuguse hoiatuseta:

HÄDA

Tehisaju ei loobi sõnu. Ma ei mäletagi, mida ma sel hetkel õieti tegin. Ilmselt oli see piisavalt tähtsusetu, et unustasin selle samal hetkel, kui tardusin ja ühendusse süvenesin.

TULE MÜDDLTÄRNASSE NII KIIRESTI, KUI SA SAAD. RELVAD VALMIS

Mul kulus paar minutit riietumiseks ja kui kuuri poole suundusin, jooksis Zeii moonakotiga mulle järele. Vaatamata kogu koosveedetud ajale ja pikkadele intiimsetele vestlustele ei ole ma kunagi aru saanud, mida ta minust õieti mõtles. Seal ta siis oli, lillakas-siniste õitega valges kleidis, mille nõõbid olid nii lahti, et Maal oleks see siivas vaid oma korteri üksinduses või meesteajakirja kaanel, paljajalu, juuksed tumeda paelaga kuklasse patsi kogutud ja sile nahk linnulikult kõhnal kehal päevitunud nii tumedaks, et ta Maal mulati eest läbi läheks. Ta suudles mind kiiresti huulte ja noogutas vaid lühidalt. Ta ei küsinud, kuhu ma lähen ja isegi mitte seda, millal tulen. Muidugi, ta teadis, et see on asjatu.

Käivitasin ühe auruautodest ja veeresin teele. Smeetel ei ole autodel numbreid ja juhtidel lube. Omanikumärgid olid vabatahtlik asi ja ainuke dokument, mida sa vajasad, oli üks formaalselt kubernereri allkirjaga paber, mis kombinatsiooni „sina ja auto” ohutuks tunnistas, maises mõistes niisiis midagi volituse ja tehnoulevaatuse vahepealset. See võis olla inimesel – see tähendab, et tollel paberil oli üles loetud kõik sõidukid, millega ta arvatavasti sõitma läheb – või autol – ehk siis

olid üles loetud kõik, kes sellega sõita võisid. Minu taskus vedeleval paberil olid veel mõned omapärad. Nimelt oli Tim sinna kuidagi saanud märkused, et mulle palju andeks antaks ja et kui ma juhtun ajutiselt vajama kellegi teise sõidukit, tasub kuberner kõik sellega kaasnevad kulud. Minu teadmised Käärfarest olid liiga puudulikud, et suuta otsustada, kui haruldane või kui seadusevastane oli mulle sisuliselt valitsusagendi või kriminaaluuriija volituste andmine, kas need ka tegelik kuses toimised ja kas üleüldse oli kubeneri võimuses neid anda.

Veeressin ma aga sellepärast, et Smeete auruautoga sõitu ei saa maises mõttes kihutamiseks nimetada – liikus see riistapuu heal juhul vast 80 kilomeetrit tunnis.

KAS SA SUUDAD SAMAL AJAL JUHTIDA JA MIND JÄLGIDA?

See oli midagi uut. „Sa tahad mulle midagi näidata?”

JAH

„Kas sa saad ülekannet suvalisel hetkel katkestada? Ma võin proo vida.”

SALVESTASIN SELLE EILE. ÜHENDAN

Kollakast kivist seinad läksid üle võlvlaeks, mis kaardus vähemalt kümne meetri kõrgusele ja vaatamata küllalt suurtele kitsastele akendele, mis proportsioone väheke vastuvõetavamaks muutsid, tundus kogu põrandale toetuv inimelamine sama tühiselt õhukese kihina, kui muru lõpmatusse kaarduva taevavõlvi all. Keskpäevavalgus oli kuidagi tolmu ne ja hall. Aga selle mulje tekitasid vist peamiselt akende ammu pese mata vitraažid, mille tuhmunud ja maitsetud toonid ka kõige lõbusama päikese rampmasendavaks haiglaseks kumaks suutsid muuta, kuigi too ebamäärane lagi, kus silm õieti pidepunkti ei leidnud, ka kindlasti oma osa igasuguse sära tapmisse andis. Ei aidanud ka üks avatud aken. Ka mööbel – nii toolid ja lauad kui mõned raamaturiulid ja puhvet – olid heledast kasemoodi puidust, nii et kullast kaunistusedki suutsid plassi ja odava mulje jätta, kuigi toolipõhjade ja riulite rohekas kalev neid esile tõsta püüdis. See tuba näis kõuehäälel tõsiduse järele röökiat, olles iseenda paroodia.

Kaks toas viibivat meest sulasid sellesse niivõrd, et luitunudlillad rüüd, mida nad kandsid, tundus olevat ainus võimalus neid sealt üldse üles leida. Mõlemad olid tüüpilise smeelelase kõhna ja kitsa, väheke nurgelise näoga, mille suhteliselt pikliku lõikega silmad petlikult ida maise mulje jätsid. Vanemal olid pea olematud juuksed korratult lühike seks nüsitud, ta käed olid kortsus, sinakad veenid selgelt reljeefsena võlvuma, ja rohkem temast rüü alt näha ei olnud, noorema pea oli Smeetele meeste hulgas väga levinud paarimillimeetrine siil ja tema rüü oli rohkem lahti, võiks isegi öelda, et temperatuurile sobivamalt, sest neil mõlemal jooksid üle näo higinired.

„Meiega võeti ühendust,” lausus vanem kuivalt.

„Mida Tumedad Valitsejad vajavad? Mida võime nende heaks teha?”

„Võtad ühe sõdalase kaasa ja saadad Valitsejate esindaja sinna, kuhu ta tahab minna.”

„See ei ole keeruline. Sest meilt ei saa palju nõuda, kui me ei tea vähimatki reisi sihi või iseloomu kohta.” Ta huultel mängles kergelt irooniline muie.

„Ära targuta,” mühatas teine kalgilt. „Vaata seda.” Ta osutas sõrmega mingile laual seisvale aparaadile.”

„Nõiakompass. Meid jälgitakse?”

„Seda ei saa kindlalt öelda. Selle abil olema alati teadnud, kui Valitsejad meie vastu huvi tunnevad, samavõrra aga sarnaneb too tasane kõikumine pigem aegade, kui vahemaailmas valitseb torm ja Valitsejad meist eemale hoiavad. See võib olla keegi teine.”

„Ündid?”

„Ündid... Jah, mine tea. Ündidel ei ole... ei peaks olema sellist tehnikat.”

„Siis Lõuna? Kalainimesed?”

„Odurzzk, need on kasutatud spekulatsioonid. Ehk on ka Käärfare kuningas hakanud sekkuma asjadesse, kuhu ta muistsete lepingute järgi ei tohiks end segada? Ta on saatnud piilureid väga kaugemale ja tänu ündide käpardlikkusele – minu arust tahtlikule käpardlikkusele – teab ta nüüd meie sidemetest Tumedeate Valitsejatega, keda nad oma ülbuses deemo niteks nimetavad. Midagi on

viimastel aastatel juhtuma hakanud, seda tead sa sama hästi kui mina. Mis sünnib? Ehk on see keegi hoopis teine, keda me kujutledagi ei suuda? *Mitte* Vastaspolele Mandritelt, mõtle kaugemale! Ehk on see Valitsejate sõda? Mul on tunne, et Ovemo vastu ei tunne nad huvi mitte selle pärast, et Käärfare edasitung neid eriliselt häiriks...”

„Ja sa räägid seda kõike, sellal kui nõiakompass näitab, et meid võidakse jälgida?” Noorema mehe hääles oli aukartlikku ja samas kõhklevat imestust. Vanem mühatas uuesti, lõbususeta ja kalgilt. „Kui need on Tumedad Valitsejad, siis teavad nad ise, mida teevad. Ma täidan nende käske. Kui mitte... Ma küsisin nende käest, kas veel keegi peale ündide, kel on võimeid, millest meie aru ei saa, suudab minna meie maailmast vahemaailma. See oli siis, kui heldid toimetasid need kummalised inimesed Oszfü kloostri ja siis veel kaks sama sugust haavatut Trauri templisse. Nad vastasid lühidalt, et see ei ole minu mure. Ega olegi, aga Pilvelinnuste nimel! – mõtlemist ei ole mul keegi ära keelanud. Tumedad Valitsejad vajavad meid, meie vajame neid. Ehkki nemad on juhid, töötame me meie maailmas partneritena. Meie mõlema üritus sõltub sellest, kui hästi me hakkama saame. Selleks, et hästi hakkama saada, peame me situatsiooni mõistma. Seega pead ka sina teadma asjaoludest, millest ma sulle rääkisin.”

Noorem mõtles natuke. „Ma pean seda meeles. Kes on Valitsejate esindaja?”

„Ma võin vaid korrata juhendeid, mis mulle anti – ta ei oska kääri keelt, nii et kui üldse esineb mingit suhtlemist ükskõik kellega teie teekonnal, jääb see sinu ja sinu abilise ülesandeks; ta ei oska võidelda, mis tähendab, et tema kaitsmine on samuti teie ülesanne; tal on kaasas esemeid, mille tähendust te ei tea, kusjuures mõned neist on ohtlikud.”

Mehed vaatasid paarkümmend sekundit vaikides tõtt ja siis vanem jätkas: „Vali endale kaaslane ja mine temaga tund enne päikeseloojangut labürinti. Teid oodatakse.”

KATKESTUS

See ei olnud lihtne. Õige mitmel korral oleksin peaaegu teelt välja sõitnud ja lõpuks läks mul selle küllalt lühikese stseeni vaatamiseks pea terve see tund, mil ma hiie suunas veeresin.

Kohaliku valvemeeskonna ülem andis mulle kiiresti au, teatas, et Timi on otsima mindud ja juhatas mu pikema jututa värava lähedusse ühte ajutise väljanägemisega laoruumi. Veresegusel põrandal, hädapärast alla visatud presendimoodi palakatel lebas kolm laipa. Nad olid suhteliselt sarnaselt riides ning ühes tundsin ma silmapilk ära noorema mehe salves tuselt, mida Hackel mulle teel näidanud oli.

„Saime nad kätte põllu veerest. Kõigepealt säratas tumedus – täpselt nii, nagu siis, kui sina tuled” – seda öeldes heitis ta mulle kummalise kõõrdpilgu – „ja siis vahtisid nad põldu. Kaks valvurit sai surma, kui nad küsima läksid, mis võõrastel asja. Teised olid ammu valmis pannud ja üks tulnukatest sai kohe pihta.” Ta osutas käega ühele ja siis teisele. „Too siin kummardus langenu juurde ja veel mitmed minu meestest said haavata... said millegagi pihta... me ei tea, mis see oli, aga...” Ta lõi pisut abitult käega. „Igatahes suutsime nad peatada. Ehk liigagi hästi, aga mehed ei tahtnud riskida.”

Kogu selle aja olin tapetuid uurinud. Noolte kehast väljaulatuvad teravikud või sabad olid maha lõigatud, muidu aga olid kõik kehad ikka veel oma tosinast pulgast läbi puuritud. Kaks neist tundusid olevat kohalikud, mu pilk aga oli kohe peatunud kolmandal, sest niipalju, kui ma otsustada suutsin, oli see aget.

„Hackel?”

SEE ON KELDRUN. MA EI HAKKA SULLE KAADREID SAATMA, KUID TA ON KATSEGA SEOTUD JUBA AASTAID, EHKKI VIIMASE AASTA JOOKSUL EI OLE TA TEMPLI LÄHEDUSESSE SATTUNUD

„Kuidas ta siia sai?”

MUL POLE ÕRNEMATKI AIMU. SIIRDE TOIMUMISE FAKT ON KÕIK, MIDA MA TEAN

„Kas ta tuli Aiast? Sa ju jälgid seal toimuvaid siirdeid?”

SAAB JÄLGIDA SIIRDE TOIMUMIST TEATUD KOHAS. TA EI TULNUD EI TEMPLI JUUREST EGA RUSTEROSE BAASI KAUDU, SEE ON KÕIK, MIDA SAAN VÄITA

„Teised kaks on niisiis Chamauru preestrid? Miks sa mulle sellise tähtsusega salvestusi kohe ei näidanud?”

„Mis seal siis nii erilist oli? Selliseid jutuajamisi on tohutult ja ma ei tahtnud sind segada. Tegelikult sain alles siis aru, et olen millelegi olulisele sattunud, kui too sõdurpreester hiide ilmus.”

Noogutasin mõttes, sest ilmselt oli tal õigus. Tõstsin pilgu, rahustasin paari sõnaga valvureid, kes mind kartlikus segaduses silmitsesid ja asusin uurima laipade varustust. Ma olin juba niipalju Aias olnud, et kui avastasin agedi paksul õlakul pisikese klaasitera, teadsin, millega tegu.

„Hackel, kas saatja töötab ikka veel?”

Tajusin, kuidas kaameras minu meelekohal midagi ümber lülitatakse ja siis tuli Hackeli vastus:

TÖÖTAB KÜLL

„Jälita signaali!”

NALJAVEND. SEDALAADI KIIRGUSENERGIA – NAGU RAADIOLAINED – TEATAVASTI LEVIB KÕIGIS SUUNDADES SUHTELISELT ÜHTMOODI

See vestlus ei olnud midagi erilist ja taas pidin endale meelde tuletama, et Hackel ei ole kõikvõimas ning miski ei päästa mind mõtlemise vaevast. Otsisin üles õige nupu ja lülitasin seadme välja. Uurisin teisi asju. Herilasepritsi tundsin ma ka suhteliselt hästi. Siis oli seal veel mingi mürgipritsi sarnanev riistapuu.

„Hackel, mis see sinu arvates olla võiks?”

SEAL VÕIB OLLA MIDA IGANES. SÜSINIKSIDEME DESINTEGRAATOR, ENERGIAPATAREIDELE MÕELDUD TAIMEMÜRK, PAARIKÜMNELE POOLDUMISELE SEATUD KATK...

Ehk siis kas kiirgus-, keemiline või bakterioloogiline relv. Mulle tund matu.

„Mis juhtub, kui sa teavitad toimunust Indomeod? See riistapuu on Aiast pärit ja ehk on parem, et nemad uurivad, millega tegu. Ma ei julge seda isegi tulle visata.”

ÕIGE OTSUS. MUIDE, MULLI ON ILMUNUD RUSTEROS JA MULLE MILLEGIPÄRAST TUNDUB, ET INDOMEOD ON HÄDAS

MAIGUTASIN VIST OMA POOL MINUTIT. „Omaarust lõin ma ta maha?”

JAH. VÄLIMUSELT JA KÕIGILT MUUDELT PARAMEETRIKULT ON SEE RUSTEROS. TA KAS SIISKI ELUSTATI, TAL OLID KLOON, MIS TEDA ASENDAB, OMADES MÄLESTUSI VIIMASEST SÜNKRONISEERIMISEST ALATES VÕI KEEGI LIHTSALT SARNANEV TEMAGA.

MUL PUUDUB INFO ÜHE VÕI TEISE VÕIMALUSE TÕENÄOSUSE HINDAMISEKS

See polnudki hetkel oluline. „Miks sa seda varem ei öelnud, vana eesel?”

MULL EI OLE ENAM OTSESELT JÄLGITAV. SEDA JUHTUB AEG-AJALT JA MA EI OLEKS PROBLEEMILE TÄHELEPANU PÕÖRANUD, KUI SA POLEKS MAININUD INDOMEOD. MA SKANEERISIN ÜMBRUST, KASUTADES SELLEKS JUBA KA SIINSET MAATRIKSIT.

SELLE KÕRVALTOIMENA SAIN MA ÄHMASEID KAADREID MULLIST JA OLLES KORD HUVI ILMUTANUD, OLID ÜLEJÄÄNU

MIKROSEKUNDITE KÜSIMUS. VAHEMAAILMA GRAAFID NÄITAVAD, ET MULL ON SPETSIAALSELT VARJESTATUD

Taga targemaks. „Ma tulen Mulli. Ava värav.”

MA SAAN VÄRAVA AVADA, KUID MA EI NÄE TEISELE POOLE

Ajasin end sirgu, toppisin agedi varustuse seljakotti ja noogutasin valvemeeskonna ülemale. „Ma võtan mõned asjad kaasa. Mida vähem need siin maailmas on, seda parem. Kui Tim tuleb, räägi talle, mis siin juhtus. Minu soovitus on uurida, mis teie sõduritega juhtus, et te teaksite end tulevikus selle eest kaitsta.”

Mees noogutas, saates mind künkatipule. „See on mingit liiki eluenergiarelv – ja muide sa ei võtnud seda kaasa.”

„Nood hallist metallist veidrate kirjadega torud?” taipasin kohe oma viga.

„Jah. Ma ei ole selliseid kunagi näinud, kuid vanad legendid...”

Neil oli seal iga asja kohta oma vana legend. „Dlõmnide relv?” Kas minna tagasi? Ei. „Las keegi sõduritest toob ühe nendest mulle.”

Seisatusime lagendikul.

VÄRAV LIBISEB TEIST ÜLE!

sähvas meeltesse Hackeli hoiatus. See kostus justkui väga kaugelt, nagu läbi vati ja ma teadsin, et ta kasutab mingeid trikke, et teadet üldse minuni tuua. Ta saatis ka peotäie parameetrid ning olin juba niipalju vahemaailma füüsikat õppinud, et nendest välja lugeda, et tegu on võõra tehnoloogiaga, sarnasega sellele, mida ta mulle kord näidanud oli, kui heldid vahemaailma läksid, ja et mitte tema

ei ava väravat.

Udu ja virvendus, ning lagendik kadus. Kruusased künkad ja saja konna meetri kaugusel inetud betoonkarbid. Ja muidugi lõhn. Võtsin auto maadi kätte, vabastasin kaitseriivi ja lülitasin sisse sihikulaseri.

„Pane relvad valmis,“ mühatasin kaaslase poole vaadata ja hetk hiljem taipasin, et mees on paanikas. Ta seisis klaasistunud pilgul ümbrust jõllitades ja kuigi mu korralduse peale hakkasid ta sõrmed ammupära ja mõõgapidet otsima, oli ta näo tuhkhalli tooni ja ohtrate higinirede järgi selge, et enne kui tast millekski asja on, peab ta natuke maha rahunema. Kuidas ta nimi õieti oli?

„Kaurh, võta end kokku! Hinga paar korda sügavalt sisse ja välja. Nii. Ära minust kaugele mine ja tee täpselt seda, mida ma sulle ütlen. Siin on ohtlik, kuid ma olen siin ennegi olnud. Ma saadan su esimesel võimalusel Smeetele tagasi.“

„Tänan. Ma oleksin eelistanud ilma selle kogemuseta elada...“

„Mina ei toonud sind siia. Tundub, et oodati tagasi meie sõpru. Nii et iga hetk võib lahinguks minna.“

Kui vanatühi su asja eest teist taga allilma tirib, ei ole just kohatu elu silme eest läbi lasta. Kui sa kukud sinna *koos* kuradikesega, kes kah ära tahab, näeb situatsioon hulga helgem välja. Eriti kui tüüp kinnitab, et kohalikele su relvad peale hakkavad. Amb ta pihus ei värisenudki enam nii hullusti.

Varjata ei olnud seal end õieti kusagil ja ainuke huvipakkuv siht olid nood kummalised ehitised, seega hakkasime ettevaatlikult nende poole liikuma. Olime saanud mõnikümmend sammu minna, kui kogu aeg ringi piilunud sõdur kiiresti sisse hingas ja ammu meie selja taha pööras. Selle peale keerasin muidugi ka mina oma relvatoru ringi ja avastasin umbes sealt, kus värav oli olnud, ühe tuttavana tunduva kuju ringi vahtimas.

„Tim?“

Mees viipas ja kiirustas meie juurde.

„Kust sa siia said?“

Ta oli samuti kahvatu, kuid asjalik ja otsustav. „Jõudsin just kohale, kui sõdurid teatasid, et te kadusite künkatipult. Tulin uurima. Ega ma tegelikult ei oodanud, et... siia satun.“

Oskasin järeldada ka muud – jäi vaid hinnata selle mehe vaprust tulla uurima paika, kust me just äsja kadunud olime, ise suurepäraselt teades, mis koht see oli, kuhu me kaduda võisime.

„Läksime,“ ja me jätkasime kolmekesi ehitiste suunas.

Kummalise *déjà vu*, mis mind hetkeks haaras, oskasin ma hetkega paika panna – ehitised olid nii inetult ja halvasti tehtud, et meenutasid mulle vene armeed. Või ütleme nii, et vene armee oleks nii ehitanud, kui neil oleks olnud paremad tehnoloogilised võimalused, sest lähemal vaat lusel oli ühist vaid see, et ehitajad paistsid olevat värvipimedad ja ilu meeleta ning ei tunne ei sirgjoont ega täisnurka. Maitsetud käkerdised tundusid olevat sellest samast basaldimoodi kivist, mis moodustas põhilise osa vahemaailma maastikust, ainult et näis, et mingil viisil olid ehi tajad selle plastiliinitaliselt vedelaks muutnud ja siis hiiglasliku pahtli labidaga metallarmatuurile määrinud. Mingist ilmastikukindlast metallist ukсед ja aknad olid oma kohale kinnitatud tumedama kiviga, mis nägi välja kui balloonist lastud ehitusvaht. Ja kõik see oli täiesti viimist lemata. Seintes olid praod ja osa aknaid olid purunenud, sest vahemaailm ei seisa ju paigal. Ükski uks ei olnud lukus ja üldarusaadavatest pildikestest avamisõpetustega sulgurid olid ilmselgelt vaid loomade tarbeks.

Me peatusime servmiste ehitiste akendest sisse piiluma vaid mõneks sekundiks, sest smeelelased liikusid minule eristamatute jälgede järgi keskmiste ehitiste suunas. Kui välimised võisid olla üldotstarbelised – isegi eluruumid, kuigi tundus raske kujutleda olevust, kes nii kõledas ümb ruses vabatahtlikult üle paari minuti veedab – siis sisemised eba korrapärase ringi moodustavad ehitised meenutasid keskelt pisut kõveraks keeratud neljameetrise kandilise toru 20-30-meetrise juppe, mille sisemine ots oli avatud. Smeetelelased peatusid ühe sellise avause juures ja piilusid pimedusse.

„Siit on nad tulnud,“ teatas Tim.

Süütasin lambi. Kolmemeeetrine kergelt ümarate seinte ja laega kivitoru oli kuni keerukohani täiesti tühi. Astusime edasi ja peatusime, kui pilk nurga taha küündis. Sealt laskusid astmed kuhugi alla

pimedusse. Nad vaatasid mulle otsa, mina kehtasin õlgu ja alustasin lasku mist. Püüdsin ka veel korra Hackeliga ühendust võtta, aga ta teatas vaid lühikeste vormelitega, et ei suuda seda piirkonda jälgida ja parem, kui ta ei üritaks ühendust, sest võimsused, mis ta peab rakendama, et üldse minuni küündida, panevad terve vahemaailma kaasa nurruma.

Trepp laskus oma viiskümmend meetrit, paaril korral mõnikümmend kraadi keerates, ja siis hakkas eespool kumama valgust. Kustutasin lambi ja me hiilisime aegamööda edasi, kuni jõudsime hulga avarama risttunnelini, mille üks ots kadus pimedusse, teises aga voogas nii paarikümne meetri kaugusel udu ja sealt see valgus kumaski. Nihkusime mööda seinääri lähemale ja kummaline vaatepilt pani vähemalt mind uskumatult pead raputama – nimelt paistis sealt sammastik, kuid valgus kõikus väga kiiresti liikuvate pilvede varjudena, jättes mulje, nagu oleks see kõik pigem viletsa filmiprojektori kujutis. Ei olnud mingit piiri tunneli ja tolle sammastiku vahel, ainult mingi veider defineerimatu tunne ütles, et ühel hetkel nihkusime vahemaailmast tavaruumi. Aga kuhu? Meil ei olnud aega selle üle muretseda, sest korraga astus üks lillakas kuues kogu ühe lähedase samba tagant välja, mõttis meid hetke pilguga, karjatas üllatunult ja hüppas tagasi. Tim hüüdis midagi ja Kaurh tormas talle järele kui kass hiirele. Teine kogu tormas lähemate sammaste tagant suunas, kust tulime, ja jagasin ühe pilguga, et ta sihiks olid mitme värvilised poolläbipaistvad torud, mis kaardusid ümber käiguotsa. Tõstsin püssi, kuid pidurdasin end hetke.

„Tim, jõuad?” napsasin küsida ja järgmisel hetkel istus mehe kõris ammunool. Ma ei tahtnud lasta, sest püssipauk oleks päris suures raadiuses kõigile meie tulekust teda andnud. Hetke pärast ilmus ka Kaurh tagasi, puhastades verist mõõgatera mingi riidenutsakuga.

„Vaadake lähemas ümbruses ringi,” ütlesin meestele ja pöördusin ise uurima noid torusid, mis preestri sihiks olid olnud. Ma ei mõistnud võõrast konstruktsioonist mitte midagi, kui välja arvata esimene järeldus, mis niigi selge peaks olema – tegu oli mingit liiki gecistii tehnika analoogiga, mis hoidis avatuna läbipääsu vahemaailma.

MA SUUTSIN SU ASUKOHA DETEKTEERIDA, AGA NAD PÜÜDSID MU SONDIMISIMPULSI. LASKE JALGA

„Läksime!” viipas oma meestele ja hetke pärast olime läbi tunneli tagasi. Ma ei tea, kas see oli illusioon või tegelikkus, aga mulle näis, et kui olime poolel teel trepist üles, kadus see valgus meie selja tagant.

Kasutasin neid sekundeid, et kiiresti analüüsida infot, mille Hackel mulle kiiruga saatnud oli. Me olime olnud Kentrenda Chamauru kirikus. Lisaks oli ta mulle saatnud vahemaailma potentsiaalide kaardi ja seda kasutades lidusime, kuidas jalad võtsid, üle liivase tasandiku. Umbes kahe tunni pärast – kui mul oli hing juba paelaga kaelas, kuigi Smeete sõdurid nägid kadestusväärselt värsked välja – leidsin sobivalt madalate väärtustega ala, kontrollisin seda Hackeliga vahetatud lühikeste sõnumitega ja siis saatsin sõdurid läbi mõneks sekundiks avanenud Värava minema. Nad sattusid tollele künkale, kust paar kuud tagasi olin dlömnide lähivahemaailma tulnud; mul ei olnud aega seletada, aga küllap nad ise tagasitee leiavad.

*

Edasi Mulli poole kõndisin hulga aeglasemas tempos, nii et seda võis eelnenuga võrreldes isegi puhkuseks lugeda.

INDOMEO, RUSTEROS – OLETATAV – JA KAKS TEMA KAASLAST LAHKUVAD MULLIST

„On neil kaaslastel nimed ka?”

ÜLEAN, 30 AASTAT VANA, OSALENUD KATSES, METIUS, 32, KATSES OSALENUD EI OLE, KUID MINEVIKUS ELDRUNDIGA KOOS TÖÖTANUD

„Kuhu nad lähevad?”

Ta näitas mulle suuna kätte. Olin juba piisavalt tark, et oskasin juba ilma tema abita näha nende teel paari-kolme piirkonda, kus graafid luba sid siiret. Ohkasin ja alustasin taas tasast sõrki. Liikusin küll neist kiiremini, aga mul oli nendeni umbes 20 minuti tee, kui Hackel teatas, et nad lahkusid Aeda.

„Saad sa ka minu samasse paika viia?”

SAAN TEHA MIDAGI PAREMAT. VIIN SU RUUMI, KASUTADES SEDASAMA POTENTSIAALIKANALIT, KUID NII, ET SA VÕIDAD PAAR

KILOMEETRIT VAHEMAAILMAS JA SATUD AEDA UMBES POOL KILOMEETRIT TEISTE KASUTATUD VÄRAVAST

Pöörasin tema juhatatud suunas ja leidsin end tuulisel mäenõlval. Oli öö ja maastikku valgustas täiskuu. Vaatasin ringi. Mägede sõõr minu ümber näis esimesel hetkel tihe, ilma ühegi kuruta, kust mugavalt ligi pääseks, ja igas suunas kerkisid kaljud tumedasse taevasse, kus Kuu oli nii kõrgel, et pidin olema üsna ekvaatori lähedal. Ebakorrapärase kujuga org minu ees oli omakorda sadu meetreid sügavamal all ja kui olin natuke silmi vidutanud, jõudis mulle kohale, et päris suur ala, oma 4-5 ruutkilomeetrit, pidi olema piiratud survekardina taolise kuppelväljaga. Õieti oli see loogiline, sest kuigi terrasse, astanguid ja laugeid nõlvu oli mägede vahel teisigi – ühes madalamas sopis mõned kilomeetrid eemal läikis ka väike järveke – oli too mainitud lapp ainus sile – või silutud – ala. Ja sellele oli laiali pillatud mitmesuguseid ehitisi.

Ma oskasin Hackelilt saadud kaartide abil mõne sekundiga leida koht, kus värav oli olnud, kuid sellel suhteliselt lagedal väljakul polnud enam kedagi. Hakkasin tolle koht poole laskuma ja üritasin mõistatada, mis paik see õieti on, kuhu sattunud olin. Teel kirusin muidugi ka Hackelit, sest kohati oli laskumine pudedal pinnasel üsna ebameeldiv ja minu jalge alt liikumapääsenud kivid põhjustasid järsematel kalletel väikesi laviine. Olgu, midagi tõeliselt ohtlikku selles polnud, kuid pidin põhjustama niipalju lärmi, et saladuseks ei saanud mu tulek küll enam kellelegi olla, kel kõrvad peas.

Lähenesin väljakardinale.

„Hackel?”

Vaikus.

Katsusin kardinat, siis surusin läbi käe ja hetk hiljem ka iseenda. Kõrvades plopsatas, ööhääled olid kadunud ja seda asendas tasane mühin. Selge, rõhk oli sees palju kõrgem kui väljas. Ootamatult löid silme ees tantsima vikerkaarevärvilised rõngad ja avastasin, et mul pole midagi hingata. Kavatsesin tagasi hüpata, kuid siis löi teadvusse Hackel:

EDASI, JA KÄHKU

Hoidsin hinge kinni – kuigi sellest enam abi polnud, sest olin kopsud hingatavast õhust tühjaks teinud – ja tormasin edasi. Olin läinud vaevalt 6-7 sammu, kui pörkasin vastu teist barjääri, mis mu istuli paiskas. Neetud! Vaevumata tõusma toetasin kannad maha ja surusin end läbi. Hingasin prooviks ja tõeliselt taevalik tunne oli taas kopsudele toitu leida, sest silme ees tantsisid juba punased rõngad ja teadvus kippus hapnikupuudusest kaduma.

„Kas sa kuradi pörsas ei võinud mind hoiatada?”

VABANDUST, AGA NAD PÜÜDSID MU SAATE. NÜÜD OLED SA SEES JA MA SAAN SINU KAUDU PAIKA SONDEERIDA. INDOMEO PEAKS OLEMA SINUST 200 MEETRIT KELLA POOLE KAHETEISTKÜMNES... TUNDUB, ET SEAL TOIMUB RELVAVÕITLUS, TAJUN KONTSENTEERITUD ENERGIAIMPULSSE

Vähemalt midagi, millega hakkama saan. Haarasin automaadi pihku, kontrollisin seda jooksu pealt vaid harjumusest, sest olin relva juba ammu laskevalmis seadnud, ja spurtisin näidatud suunas. Pöörasin ümber kahe nurga mingite tumedast läikivast kivist ehitiste vahel ja sattusin avaramale platsile täis minu jaoks täiesti mõttetut koli. Miski vingatas minust paremal, vaevalt meetri kaugusel ja kui sinnapoole pilgu viskasin, avastasin seinas väikese kraatri, mis ikka veel hõõgus. Meeltesse sähvatas kaart, kus olid tähistatud elusolendid ja lisatud juba ka tolle lasu võimaliku trajektori analüüs. Mitte et ma seda vajanud oleksin – häda oli selles, et ma sain ju selletagi aru, et mind lastakse ja olin juba automaatselt varjunud, ning intuitiivselt määranud suuna, kust mind lasti. Hackeli kaardi uurimine oleks mul ainult täiendavat aega raisanud ja selleks hetkeks, kui mul tema andmetest midagi kasu oleks olnud, poleks need olnud minu ligikaudsest hinnangust paremad, sest sedalaadi stseenid kipuvad äärmiselt kiiresti muutuma.

Pistsin relvatoru välja ja andsin lühikese valangu, vupsatasin järgmise takistuse taha ja pead korraks välja pistes heitsin kiire pilgu ümbrusele.

„Hackel, kus Indomeo on?”

SINUST VASAKUL, KELLA KÜMNES, 20 MEETRIT

Sain taas kaardi, kus näidatud Indomeo asukoht ja et muud inimkujud kaugesid varju hoidudes. Sellistel hetkedel olid ta andmed muidugi asendamatud. Saatsin lahkujatele veel mõned lasud järele

ja tõusin ühe mõhalise silindri harjale.

„Indomeo?”

Ta viipas ühe müürinurga tagant. „Alf. Ma lootsin, et sa tuled.” Ta libises mulle lähemale. „Kas nad on läinud?”

„Tundub küll.”

„Oled Tehisajuga ühenduses? Ma arvestasin, et ta saab kasutada sinu seadmeid. Minu omad nad blokeerisid. Kas Tehisaju saab värava avada ja meid siit minema toimetada?” Ta oli veelgi lähemale tulnud ja tema käes rippus mingi pliatsijämedune toru.

„Hackel, kas sa saad?”

TAGASI MÄKKE

Selgitasin Indomeole paari sõnaga, kust tulnud olin, ja et peame sama teed tagasi minema. Ta noogutas mulle järgnedes:

„See on suletud ja varjestatud keskkond. Kui tead, siis muidugi pole ka see argooniga täidetud kuplivahe ohtlik...” Ta hingas sügavalt sisse, sest lähenesimegi survekardinale. Nii et ta teadis – aga mida ja kui palju? Surusime end läbi ja kui hinge kinni hoida, polnud see tõepoolest ohtli kum, kui näiteks meetrijagu vee alla ulatava seina alt teise ruumi sukel duda. Tõusime märke. Olin kogu aeg ümbrust silmas pidanud ja seisatasin vaatama, kui kuidagi tajusin, et alla platsile tekib värav. Sama-moodi tajusin ka seda, et tegu on teega hoopis teise kohta ja mitte ainult sellepärast, et see ei tekkinud samasse kohta kui too, mille kaudu Indomeo ja teised olid tulnud. Väravast tulid mingid olendid, kes meenutasid mulle dlömne, kuid ma ei võinud kindel olla. Nad rääkisid kusagilt nende juurde jooksnud inimestega ja tulid siis kiirel sammul meile järele.

Olime juba tolle pisut laugema astangu lähedal, kus oli olnud mind Aeda lasknud Värav, kui nood olevused ja inimesed survekardinalast läbi tulid.

„Pikali!” röögatasin, kui esimene neist käe tõstis. Meie lähedal kividel lõhkes keravälv. Indomeo oli hetkeks vahtima jäänud ja siis end kohmakalt maha heitnud. Nüüd sisises ta valu pärast, sest tundus, et on oma ribid ühe maast väljaulatava kivinuki otsa tõsiselt ära löönud. Ta tõstis oma toru ja all tolle rühma ees raksatas üks kivi kildudeks.

VÄRAV AVANEB 10 SEKUNDI PÄRAST

Ütlesin seda Indomeole edasi ja hüppasin järgmise kivi taha. Ka Indomeo tuli edasi, kuid tegi seda hulga kohmakamalt ning taas raksatasid meie läheduses tulekerad. Ma ei suutnud ikka veel otsustada, kas nad on kobakäpad või tahavad vaid hoiatada, sestap saatsin püssitoru alla kinnitatud granaadiheitjast laengu mitte nende keskele, vaid ka nii 30 meetrit nendest ettepoole. Värav avanes.

„Läksime!”

Tormasime edasi ja ma ei või kindel olla, kuid tundub, et rohkem meid ei lastud. Me ei peatunud, tasandasime vaid hoo kiirele kõnnile ja jätkasime üle vahemaailma nukra niiske kruusa.

„Mida nad sust tahtsid?” küsisin niipea, kui hingamine rahunes.

Ta heitis mulle enne vastamist ebaleva kõrvalpilgu. „Keda sa mõtled? Need viimased...”

„Kes nad olid?”

„Ma arvan, et osirid... või pleäblid. Ma...”

Nägin, et ta paistis enam kui pisut häiritud olevat. „Ehk oleksime pidanud nendega rääkima, kuid...” ta takerdus.

„Oled sa nendega varem kohtunud?”

„Ei, sellepärast...” ta ohkas. „Sellepärast ma natuke segadusse sattusingi. Põnev oleks küll olnud.”

Ta ohkas uuesti. „Aga mõnes teises situatsioonis.”

„Kust sa tead, kes nad olid? Need ei olnud ju aegedid, eks ole?”

Ironia läks taas vett vedama, ta mulle heidetud kõõrdpilgus oli vaid kerget imestust. „Muidugi ei olnud. Ma olen piltidelt näinud... ja vanadelt filmidelt. Ma pidasin... pean tunnistama, et pidasin Saatkondagi legendiks.”

„Nii et see oli siis Saatkond? Mida see endast kujutama peaks?”

„Ma ei tea õieti... see peaks olema isoleeritud ala, kuhu on võimalik tulla, kui on mingit asja.

Räägitakse... räägitakse, et kunagi väga ammu – Hõbekultuuri päevil või veel varem – olla

maailmade vahel toimunud üsna intensiivne teadmiste- ja kultuurivahetus. Et nii olla olnud tohutult pikka aega. Et sapiensidki olla elanud kes lühemat, kes pikemat aega teises maailmas ja mõnesse olla isegi tuhandetega mõõdetavad võõra rahva kolooniad tekkinud. Saatkondade vahel olla olnud suhteliselt ohutud teed; nojaa need asuvad ka sellepärast võimalikult inimtühjades kohtades, et minimiseerida negatiivset mõju. Ent siis juhtus midagi. Ehk mingi sõda, millest on sadu erinevaid versioone, millest ühegi tõeväärtust ei hindaks ma üle paari protsendi, või loodusõnnetus... või mida iganes – igatahes Ohutut Teed ilmade vahel enam ei olnud ning muistsed rajad ja kombesid vajusid unustusse.”

See pani mõtlema. „Tõenäoliselt oli ka Maa selles süsteemis, kuid meie ei mäleta sellest midagi.” Indomeo raputas pead. „Ei mäleta meiegi. Minevikust on palju erinevaid versioone ja mina oskan enda arvates nii mõndagi seostada vahemaailmaga, kuid see ei ole üldlevinud seisukoht.”

„Igatahes olid sa niipalju ette valmistunud, et mingit suurt üllatust nende tüüpide ilmumine sulle ei valmistanud.”

Ta heitis mulle taas raskestidefineeritava kõrvalpilgu. „Ja sina neile.”

Sopsti. „Miks sa nii arvad?”

„Nad – Rusteros, Ulean ja Metius – suutsid kuidagi detekteerida, kui sa nende kaitses läbi murdsid. Nad tundusid väga ebameeldivalt ülla tunnud olevat. Muide, nemad ei teadnud, et see oled sina.

Mulle Hackel ütles. Igatahes see sobis, kuna rikkus nende plaanid. Nad tahtsid midagi kontrollida ja seejärel pidid kellegagi Saatkonnas kohtuma. Nad ütlesid, et see on tähtis ja ehk peale seda ma olen koostööaltim, kui nendega kaasa lähen.”

„Kui tungivalt nad palusid sul kaasa tulla?”

Mees heitis ebamääraselt peaga. „Asi ei ole selles. Oleksin võinud keelduda. Ma tahtsin teada, milles on asi. Ma aimasin, kuhu satun.”

„Nad tulid Mulli ja varjestasid selle. Mida nad tahtsid – enne, kui ma nad avastasin?”

„Nad ei öelnud. Rusteros tahtis pääseda Tehisaju Mullis paikneva osa juurde ja mul ei olnud võimalust teda takistada. Ma ei tea, mida ta tegi, igatahes paistis ta olevat üsna pettunud ja mures. Ulean esitas mulle väga palju küsimusi, mis nii või teisiti puudutasid sind, ja siis teatas Metius, kes mingeid omi aparate oli jälginud, et neid on avastatud. Mulle tundus mõnest vihjest, et neil on mingite kokkulepete pärast mure, kuid tege likult taipasin alles võõraste sapiensidega rääkides, et asi on sinus. Siis avastasid nad, et sa tuled. Puhkes paanika, mis tipnes tulevahetusega. Sina sekkusid ja siis tuli neile täiendust.”

Tundsin end nagu koolipoiss, kes korraka avastab, et ta tempude vastu ei tunne huvi enam mitte ainult klassijuhataja, vaid juba ka linna hari dusamet. Rääkisin Indomeole, mis Smeetel oli juhtunud, mainimata muidugi mu ehitiste ulatust. Ta vajus kauaks mõttesse ja ohkas siis:

„Nii või teisiti oli siis Rusterosel õigus, et Katse on tahes või thatmatult ületanud igasugused piirid. Ma sain nii aru, et ta on detekteerinud mingisuguse kahepoolse sondeerimise. See Keldrun... mulle tundus millegipärast, et mehes on midagi kohutavalt võõrast... Või oli see kloon.” Ta raputas arusaamatuses pead ja mina ei saanud isegi sellest aru, millest ta aru ei saa.

„Kas see, kes tuli, oli Rusterose kloon?”

Ta heitis mulle ühe oma kummalistest kõrvalpilkudest. „Jah.”

„Ettevaatlik mees. On see teil üldlevinud tava? Mul on Aiaast teine mulje jäänud.”

Ta puhatas. „Ma olen viimasel paaril aastal näinud asju, mis enne tundusid niivõrd kujuteldamatud, et ma isegi ei mõelnud neile kunagi põhjalikult. On teada juhuseid, kus peale rasket õnnetust – enamasti, kui keegi sai täiesti teenimatult viga näiteks kedagi päästes või muud sarnast, põletas näiteks end kohutavalt ära – on talle kasvatatud kloon, millesse ta teadvus siis üle kolib. Räägitakse pooleldi legende inimestest, kes olla tuhandeid aastaid elanud, siirates end pidevalt nooremisse kehasse. Kuidas sulle öelda – see on võimalik. Just see võimalikkus on enamikul inimestel võtnud ära surve, meeleehtliku soovi elada igavesti.”

„Mis on valesti soovis elada igavesti? Minu jaoks on surm alati olnud paratamatus, millega tuleb koos elada. Heameelega elaksin ma kohutavalt kauem, kui mulle bioloogiliselt ette nähtud.”

Seekord vaikis Indomeo oma viis minutit. „Ma mõtlesin järele. Sa tead liiga vähe surma

müsteeriumist, et mõista hoopis teistsugust filo soofilist käsitlust. Teil on religioosne käsitlus, milles on teinekord palju intuiitvset tõde, kuid mis ei pea vastu ühelegi tõsisemale analüüsile, ja siis on teil materialistlik – millesse minu arust ka sina usud – milles on rohkem loogikat, kuid mis on ka vaid murdosa tõest. Ma ei suuda sulle praegu kogu deduktsioonide ahelat anda, kuid meenuta kõiki maalaste väljamõeldud paradiise.”

Noogutasin.

„Need kõik on põrgu. Lõks. Meenuta valget valgust, mida paljud olla näinud ja mis neid kutsus.” Noogutasin uuesti.

„See on ühest küljest väga sarnane materialistliku surmaga – see on lõpp ja edasi ei tule enam midagi – kuid see on vaid osa müsteeriumist, mida – tundub – ei saagi lõpuni mõista. Eluenergia peab transformeeruma, teadvus peab minetama mälu ja võime ennast tunnetada. Seda on võimalik teha ebateadlikult – nii, nagu loomad ja lihtsad hinged surma piiri taga sinust mööda valgusesse lendavad – või hulga raskemal viisil. Üks õudsemaid ja ebaloomulikumaid on kristliku paradiisi tüüpi tee, kus sa puhud pasunat ja lendad pilvelt pilvele jumala kõikenägeva pilgu all, kuni oled sellest lõpmata tüdinud ja frustreritud, sa võid mitu korda mässata oma jumala vastu ja põleda põrgus, mõned eriti õnnetud hinged võivad kogeda kümneid ja sadu lunastusi, mis neid aina uuele ringile läbi paradiisi saadab... kuni nad lõpuks taipavad, et kusagil otse siinsamas, tolle halastamatu halastaja jumala taga on veel midagi – on valge valgus, kus peitub pääsemine. Olematus.

Transformeerumine. Uuestisünd. Teadvus on väga keerukas protsess, mis ületab muide isegi tavailma piirid. Teatud vahemaailma kihid näiteks on just eluenergia puudumise tõttu tihedalt seotud selliste „paradiisidega”. Aga see on väga pikk jutt.”

Nüüd oli minu kord pikki minuteid vaikida ja kuulnud seedida.

Indomeo hakkas lõpuks uuesti rääkima ja ma kuulsin palju Aia filo soofiast. Ma olen seda muidugi hiljem ka hulga rohkem lugenud-õppinud, kuid pean tunnistama, et sellest esimesest korrast meenub mulle kõige rohkem lõputu äng, sest võimatu oli mitte mõista, et ma kuulen rahvaste mõtteid, mis on nii palju minu omadest kõrgemal, nii hoomamatult arenenumad, et paljusid neist ei ole ma ehk kunagi võimeline õieti hindamagi, rääkimata mõistmisest või omandamisest. Või teisiti öeldes – võime miljardite osadega masinaid kokku panna ja aatomite ühinemisest kõva kõmakat saada ei aseta sind Mõistuse teisest otsast vaadatuna just väga kaugele vibust ja tulekivist...

*

Mullis ma kõigepealt sõin ja kuna Hackel kinnitas, et niipalju kui tema otsustada suudab, keegi sinna tulla ei taha ja kusagil midagi sekkumist nõudvat toimuvat ei paista, magasin ka oma ööune ära. Siis käisin tiigis ujumas ja lõpuks loivasin puude alla laua juurde, kus Alia, Gilla ja Indo meo teed juues aega veetsid. Kuna vahemaailma perioodid käivad avaralt võttes sünkroonis planeetide omadega, oli ka neil hommik, kuid ma ei suutnud muidugi otsustada, oli neil parasjagu niikuinii hommikusöök käsil või ootasid nad mind. Olin juba tasapisi harjunud, et mul puuduvad kogemused sellega, mida söön, nii et iga asja tuleb enne suhupistmist kõigepealt ettevaatlikult nuusutada ja alles seejärel servast näkitsema hakata – parem loll välja näha, kui sülitada ja vanduda. Ma tundsin puudust kohvist. Peale hommikusööki oleksin ma kõige parema meelega endale ühe suure kruusitäie seda vedelikku küünarnuki juurde tõstnud; järele mõeldes aga oli see soov siiski allpool seda piiri, et ma vähimatki kohvi hankimise suunas ette võtta oleksin viitsinud, nii et olin ilma. „Niisiis?” vaatasin neile kolmele nõudlikult otsa.

Nad vahetasid pilke.

„Mida sa teada tahad?” küsis Indomeo lõpuks.

Rohkem retooriliseks pausiks silmitsesin teda mõnda aega ning oota matult kogesin tugevat võõrandumist. Need kolm ei olnud maalased. Tri viaalne fakt, mida alati olin teadnud, kuid kuna mu rahval puudus vastav kogemus, ei küündinud ma teinekord seda lihtsast tõdemusest kaugemale hoomama. Väikest kasvu ja päevitunud. Selles osas meenutasid nad ehk vast pisut itaallasi või kreeklasi, kuid juuksed olid neil heledad – Gilla helepunasest Indomeo albiinovalgeni – ja silmad

Alia tormisest merest Indomeo määrdunudvalgeni. Ja nad kõik olid ilusad. Meesterahva ilu ma küll üldse hinnata ei oska, nii et see on kaudne järeldus, kuid võisin kujutleda, kuidas maalannad Indomeo pisut antiiskulptuuride korrapärast jumalikkust meenutavate näojoonte ja õlgadele laotuvate paksude laines juuste peale nõrkade põlvedega õhkavad.

Aga tähtsam on, et ma ei osanud ära arvata, mida nad mõtlevad.

„Nad tulid ühe korra siia ja panid sind tegema asju, mida sa ehk päris vabal tahtel ei oleks teinud. Kas see võib korduda? Kas te saate end siin enam üldse julgelt tunda?”

Indomeo kehtitas õlgu. „Muidugi võivad nad uuesti tulla. Samas – Mullis sees ma jälgisin neid. Teinekord jääb vaid targem olla ja” – ta näitas toda oma peenikese toru moodi kiirgusrelva – „sobivalt distantsilt neile mõista anda, et nad lähemale ei tuleks.”

Ohkasin. „Indomeo, see, milles me eile osalesime, ei olnud võitlus. See oli naljategemine. Kui see on su ainus kaitsevahend, leidub Maal ja Smeetel miljoneid mehi, kes jalutavad siia sisse nii, nagu sind koos selle pulgaga ei olekski, ja sul jääb vaid õnne tänada, kui nad seda õigel ajal taipavad – siis nad ei löö sind maha, vaid võtavad selle sult ära.”

Ta surus huuled kokku. „See on päris võimas. Ma rakendasin vaevalt sajandikku võimsusest.”

See oli juba huvitavam. „Mis asi see üldse on? Kas mina saan selle toimimispõhimõttest aru?”

„See on fosfororgaanilist lagunemist kasutav kemolaser. Fosfor orgaanilise sideme energiasisaldus on umbes 50 korda suurem näiteks vastava koguse bensiini põletamisel vabanevast. Optika muidugi ei kannata väga intensiivset kasutamist, nii et vähem kui viie minutiga ma täislaengut ära kasutada ei saa, selle ajaga aga võiks arvatavasti paarisaja meetri raadiu ses enda ümber täieliku hävingu korraldada.”

„Nii et teie rahumeelsel maailmal on siiski omad relvad olemas.” Sirutasin käe ja peale hetkelist kõhklust ulatas ta relva mulle. Tõepoolest, kõige rohkem tavalist ümmargust teritamata harilikku pliiatsit meenutaval riistapuul oli vaid üks pöidlaga vajutatav nupp, mida edasi-tagasi liigu tades sai ilmselt muuta võimsust ja pöörates fookust. Puudusid sihti misseadmed ja mugav seda käes hoida küll ei olnud.

„Võimsus ei loe,” vangutasin seda talle tagasi andes pead. „Kust sa selle said?”

„Lasin siin kasvatada.”

„Kust sa teadsid, milline see olema peab?”

„Raamatutest.”

„Nii et sa võtsid raamatukogust raamatu „Laserrelvade valmistamine” ja andsid siinsetele bioloogilistele tootmisliinidele käsu sulle üks kokku panna? Miks sa arvasid, et sul seda vaja võiks minna?”

Mulle paistis, et ta luges mõttes kümneni. „Kui teatud karikatuursus maha arvata, oled sa tuuma sinu kohta talutavalt hästi ära tabanud. Teata vasti liigume me siin aeg-ajalt siirdepunktini ja tagasi ning väljaspool Mulli elavaid olevusi oled sa näinud. Kuivõrd mürgiherilasi ei saa ma siin kuigi kaua elus pidada ja me ei saa päris kindlad olla, kas nad neile võõrastele olevustele piisavalt kiiresti mõjuvad, lasingi endale Aias tavaliselt täiesti tarbetud kaitsevahendid moodustada. Ja kui, siis muidugi midagi palju kõrgtehnoloogilisemat, kui sinu müristaja.”

„Miks Saathes omal ajal selle” – osutasin oma püssile – „tegi ja midagi kõrgtehnoloogilisemat ei kasutanud?”

„Siis oli pauku vaja. Kui ta oleks kasutanud laserit või toonud kusagilt Tööstuslinnadest näiteks elusaine-desintegraatori, poleks enamik vaatajaid üldse taibanud, mis toimub. Pealegi oli oluline, et tiiger tapetaks autentse arvutisimulatsioonist saadud lahendusega.” Ta torutas huuli. „Ja nagu sa mäletad, uskusid hetkel... *näiliselt* kõik, et tegu on vaid arvutisimulatsiooniga,” liskas ta hetke pärast. Sulgesin hetkeks silmad. „Tööstuslinnadest?”

Nüüd vaatasid kõik kolm mind nagu ilmaimet. Alia oli see, kes laua kohale õhku kolmemõõtmelise gloobuse tekitas.

„Lõunamandri randadel, meist siin 15 000 kilomeetrit – nii et praktiliselt Aia vastaspoolel – elavad inimesed on rajanud keskused, kus peetakse rohkem au sees tehnilisi kunste. Inimesed tulevad ja lähevad – ja nii nagu Maa linnadeski, on seal iive alati negatiivne olnud – kuid seal muidu

elamiseks ebaseeldivalt külmadel tasandikel on need, kes seda laadi elu eelistavad, alati endale tegutsemisruumi leidnud. Ainsad kolm Aia linna, mille elanikkond on üle miljoni, asuvad seal. Samuti põhjustab nende tegevus igasuguseid ebaseeldivaid kõrvalnähte, aga seal saavad nad rahu askeldada – linnad on mere ääres, aga jääkilbini on ruumi laialt ja nagu ma ütlesin, ei taha sellises kliimas keegi vabatahtlikult elada... kuigi neil on ka sajatuhandelisi asulaid keset Polügoni.” Selle planeedi „Antarktika” oli hulga suurem ja kokku sulanud „Lõuna-Ameerikaga”, mis lõppes saarterägaga „Kesk-Ameerika” kohal, et jätkuda hoopis vale nurga all „Vaiksesse Ookeani” sirutuva „Põhja-Ameerikaga”.

„Missugune see kohutavalt ebaseeldiv kliima keset Polügoni siis on?”

„Umbes nagu sul kodus,” teatas Indomeo pärast hetkelist mõtlemist. „Siin kiltmaal Põhjas, Vanal Kosmodroomil võiks muidu normaal sematki rahvast elada, kuid kunagi, kui nad rakette välja saatsid, oli ekvaatorile lähemal olemine oluline... vist kasutati planeedi pöörlemist kuidagi ära.”

„Vanal Kosmodroomil...” sulgesin silmad ja ohkasin. „Kas on Uus ka?”

„Jah, siin.” Alia pani punkti gloobusel vilkuma. „Praktiliselt Lõuna poolusel. Seal on magnetgravitaator. See loob negatiivse raskus kiirendusega šahti, mille kaudu saab planeedit minema; kosmosesse tuhisev õhk kannab piisava hooga minema ja nii poolusel ei pööra kanal end koos planeediga alt ära, enne kui piisavalt kaugel oled. Sel süsteemil oli ainult see häda, et Aia magnetväli kippus iga natukese aja tagant vastassuunda pendeldama ja nende aastate jooksul, kui see nulli läbib, kaob teatavasti kaitse Päikese mutageense kiirguse eest. Nad vedasid ookeanipõhjadesse kaablid ja regenereerivad Aia magnetvälja pärast iga starti, kuid see oma korda kipub muutma hoovuste ja tsüklonite suunda. Teiselt poolt on Aia kliima niikuinii kontrollitud ja neidki seadmeid hoiavad korras Linnade inimesed.” Tundus, et ta sattus natuke segadusse.

„Ühesõnaga, seal on jälle terve maailm, millest mul aimugi ei olnud, ja suhted sellega on piisavalt keerulised, et kui sa tahad objektiivne olla, ei ole neid võimalik paari lausega adekvaatselt kirjeldada,” võtsin teema kokku. Alia noogutas tänulikult ja ma võtsin endale hetke toibumisaega, käies põõsastes ära. Tegelikult aga tahtsin kasvõi hetkeks neist eemale peamiselt sellepärast, et alla suruda maniakaalset naeru, mis väljapääsu otsides kusagil mu sisemuses pöörles. Taas tundsin ma end kui metslane keset Londonit seisval tsirkusevankril...

Läksin tagasi.

„Kuulge, aga miks on see aju siin ja mitte kusagil Tööstuslinnades? Ma mõtlen, et neil ehk on seal mõningaid suuri arvuteid?”

„Kindlasti on. Rusteros, Saathes ja praktiliselt kõik tehnikud on erinevatel aegadel, kes rohkem, kes vähem tööstuslinnades töötanud. Ka Eldrund on sealt pärit, aga ta läks oma endiste kaaslastega tülli. Küllap see oli eetiliste põhimõtete erineva tõlgendamise probleem. Siis ta tuligi Templi juurde.”

„Kui tihti teil kosmoselennud toimuvad?”

Nad vahetasid pilke.

„Ma pean uurima,” pomises Indomeo lõpuks.

„Hiljem,” ohkasin. „Kas Käräja teab, et Saatkonnas on võõrad? Käivad nad seal tihti? Millised reeglid seal ikkagi kehtivad ja miks me ei oleks võinud eile nendega rääkida – olime ju relvastatud?”

Nad vahetasid taas pilke.

„Ma ei tea, kas Käräja teab. Keegi Käräja omadest kindlasti teab, aga ma ei usu, et toimub mingi pidev suhtlemine.” Ta vaatas veelkord pikalt, justkui nõu küsides mõlema naise otsa, enne kui minu poole pöördus. „On juhtunud nii palju sellist, mida keegi meist mõned aastad tagasi mõeldavakski ei pidanud. Veel mõned kuud tagasi tundus asi lihtne – tundus taanduvat Smeete inimeste kojuläkitamisele ja täpsemale uurimisele, mis dlõmnidega õieti lahti on. Tundus, et kui Tehisaju oli oma thatmise saanud – suutnud Katse korraldajatele selgeks teha, et intensiivne Maa jälgimine tekitab Smeetel sellise hulga siirdeid, et sajad inimesed pahaaimamatult vahemaailma jalutavad – on kõige targem istuda ja oodata, kuni suurem osa fenomene ise taanduvad. Tehisaju loogika oli kokkuvõtvalt lihtne – leida piisavalt võimekas maalane ja sättida asjad nii, et mõned aegedidest Mullis smeeetelaste otsa jooksevad. Edasi arvestas ta erinevate arengutega kuni selleni, et ta kohe

välja lülitatakse. Selleks puhuks oligi tal kõige rohkem su vana keha vaja – et sellesse laadida hädavajalik hulk teadmisi, mis vajalikud gecistii töölepanemiseks ja nii tagada, et smeetelaste säilib tee koju. Tema söötis meile ette mõtte, et kui siia tuleme, tekitab see patiseisu. Paraku aga olin vist mina ainus, kes ootas barjääride langemist selle mõttega, et taas ettevaatlikult teiste maa - ilmade järgi ringi vaadata, teised tegelesid oma asjadega ja paistab, et paljude siinolijate eesmärgid erinesid tunduvalt sellest, mis nad välja paista lasid...”

Ta lürpis paar lonksu teed, nina mõtlikult kruusis. „Ma... me keegi ei saa enam aru, mis toimub. Viimasel kuul on häired määratult kasvanud. See *võib* olla loomulik fluktuatsioon, kuid ma ei saa lahti mõttest, et siin on mingi meile tundmatu faktor, mis seda põhjustab. Muide, kuulsin meie eilsete külaliste omavahelisest jutust, et üks asi, mille pärast Rüste ros tundus mures olevat, on Iannosi fenomen. Ma uurisin vahepeal, misasi see selline on. Muidugi on tegemist vaid kohutavalt vanade legendidega, kuid kokkuvõtlikult väidetakse, et olevat võimalik telepaatiline side maailmade vahel. See tähendab, et kui olenditel on ühes maailmas võime teineteise teadvusega suhelda, säilib see võime teatud juhtudel ka siis, kui teine on kuidagi teise maailma sattunud, – kuid mitte ainult! – tekitades lisaks mingeid häireid kõrgemates interaktsioonides, ehk siis – vabanda – sinule arusaadavalt väljendudes, tungides asjaosaliste ja ka paljude kõrvalseisjate unenägudesse ja põhjustades viirastusi-poltergeiste.” Ta vaatas justkui vabandavalt minu poole. „Nii et need ei ole enam kindlasti mitte ainult matemaatiliste kuhjumiste kontroll ja dlömnide prob leem, millega sul kokku tuleb puutuda... See tähendab juhul, kui sa seda mängu edasi tahad mängida. Milles ma omakorda olen veendunud, mis sest et on praktiliselt kindel, et mitte keegi ei tülitaks sind rohkem maailmadevaheliste probleemidega, kui sa otsustaksid kas Maale või Smeetele rahulikult paigale jääda.”

Ma muidugi kahtlesin selles tõsiselt, aga olgu. Ohkasin omakorda: „Ma olen lõpmatuseni kuulnud „kahjustest, mida mulle kirjeldada ei saa” ja „dlömnide probleemist”. Mida *kuradit* need lõpuks endast kujutavad?”

„Ähh.” Taas tundus ta segaduses olevat ja Alia võttis jutujärje üle:

„Tead, Tehisaju on arvutanud hunniku tasakaalupunkte, mis mate maatiliselt küll näevad õudsed välja, kuid minu arust dünaamilises maailmas sumbuvad varsti juhuslikkusesse, ja seega pole vähimatki mõtet nendega tegeleda. Kontrollida muidugi tuleks, sest kui arvutus näitab, et kusagil võis tekkida ulatuslik mutageenset läve ületav kiirusvoog, oleks kasulik vähemalt inimeste geneetika üle kontrollida ja bioloogilisteks ohtudeks valmis olla. See on pisut teine teema, kuid ma näen siin silme ees realiseerumas Tehisajuga seotud ohte. Järele mõeldes oleme juba kaua aega lasknud end Tehisajul juhtida, vaevumata ise mõtlema. See on tüüpiline viga tehisteadvuste puhul, terved rahvad on sellepärast olemast lakanud. Meil ei ole kohutavalt kaua selliseid mõistuseid olnud, nii et vanad tarkused on unustatud, kuid masendav on, et ma võin teada ja hoiatada, kuid keegi ei kuula. Nii lihtne on minna vaimselt mugavaks ja lasta kellelgi endale ette öelda, mida tegema peab. Samas aga – kusjuures Hackel ise saab sellest ka suurepäraselt aru! – ei esita tema teadvustüüp triviaalsest erinevaid küsimusi ja kui meie tema poolt pakutud valikute hulgast midagi valime, järgib ta nurisemata stsenaariumit. Sina tegutsed – ja nii, et vähemalt mina vaatan seda kohati kui seiklusfilmi, nii uskumatu tundub see – ja vist umbusaldad juba loomu poolest kõiki, ka Hackelit, ning mulle tundub, et oled intuiitiivselt valinud õige tee Tehis ajuga lävimiseks. See on ilmselt ka põhjus, miks mulle teinekord tundub, et Aju lausa otsib põhjusi sinu tegemiste õigustamiseks.”

Huvitav, kas ta oli selle viimase kuuga hakanud aru saama, et Hackel on tõrksaks läinud? Midagi ta igatahes aimama pidi ja tunnistan ausalt, et mul ei olnud üldse hea tunne nendega pimesikku mängida.

Peitsin nina tassi, sest selle rahva komme rahulikult näkku öelda asju, mis pöörase meelitusena võisid kõlada, tegi mind piinlikuks ja kohme tuks. Poetasin, üritades tavalist tooni hoida: „Võtaks siis lõpuks dlömnid ette?”

Indomeo noogutas jutujärge tagasi võttes ja lasi seinal ellu ärgata. „Vaata, juba palju enne esimesi ühendusi sinuga nägi Hackel selgesti, et Smeetel on midagi väga valesti. Kuna tegemist oli

ruumiparameetritega, seostas ta seda endaga...” Ta vaatas pisut abiotsivalt minu poole. „See on pikk lugu ja ma mulle tundub, et nii mõnestki matemaatilisest aspektist taipasid sa meist rohkem. Mingid konstandid tundusid olevat üle tõenäoliselt võimalike väärtuste ebastabiilsed. Hackeli loogika on selge – kui on valesti, tuleb parandada. Mulle tundub, et teatud asjad on Smeetel olnud valesti aastatuhandeid, ja tema põhjustatu oli niiõelda „segadus sega duses”. Ma arvan, et ta tegi dlömnidele palju pahandust, kuid *ei viinud* neid väljasuremise äärelle, nad on seal olnud sadu tuhandeid aastaid. Kuid see, mis juhtus, on muljetavaldav.”

Hämar linn ekraanil tundus olevat kuidagi kummaliselt kokku käänatud, justkui läbi tugevasti moonutava objektiivivi vaadatuna. Dlömnid jooksid aeg-ajalt kukkudes tänavatel ja siis rebenes tumedat sinakat suitsuklaasi meenutav taevas linna kohal lahti. Ere valgus, mis sisse murdis, oli tegelikult tavaline helesinine taevas, see tormas kiiresti igas suunas alla ja kui tume taevas äärmiste majade tagant kadus, hakkasid need varisema. Justkui kohutav maavärinalaine jooksis linna keskele kokku ja siis polnud pind üldse enam moonutatud, selle asemel lebas keset metsa justkui taevast langenud linn, mis on kukkumisel kõvasti kannatada saanud. Igalt poolt kerkis tolmu ja leeke, mõnest majast vankus välja dlömne, kellest osa linna keskkoha poole püüdsid pääseda, sellal kui teised kaaslasi toetasid või lihtsalt apaatselt ringi vaadates paigal seisid. Siis kerkis rusudest sinakas tuli, linna servad kerkisid maast, praod hakkasid sulguma, virvendades lainetasid linna keskelt pimedusevarjud ja korraga oli linn taas kadunud.

„Neil läks hästi,” kommenteeris Indomeo. „Vähemalt üks linn ei korjanudki end kokku, elanikud evakueeriti. Muide, otsustades selle järgi, et linn pidi *kukkuma*, pidasid majad hämmastavalt hästi vastu. Ilmselt on neil mingid täiendavad kaitsemehhanismid, sest ka elanikega ei paistnud väga halvasti olevat, kuigi vaatepilt oli selline, et neist oleks pidanud vaid pudru järele jääma. Aga siin on gecistii graafid – kõigepealt kasvas mingi faktor, siis suurendas Rusteros võimsust, siis kasvas faktor järsult, Rusteros suurendas jälle võimsust. Vahemaailmas algas torm, Rusteros suurendas veelgi võimsust ja siis miski purunes, linn kukkus alla. Kokku 6 korda. Oletada võib, et peale kukkumist maha jäetud linn oli esimene, sest sellest kaadrid puuduvad. Häda on aga selles, et viimane selline katastroof toimus pärast Katse intensiivse faasi lõppe mist, kui Aia läheduses oli vahemaailm juba rahunenud. Nende linnad ei ole jälgitavad, kuid vahemaailmas on nähtud nende karavane – nad kolivad.”

„Kus nende linnad õieti asuvad?”

„Las Hackel seletab sulle, mina saan aru niipalju, et kaks miinust annavad teinekord plussi. Vahemaailm on ruumi peegeldus. Nüüd dlömnid võtavad ja peegeldavad seda veel kord, ainult teatud konstandid on vastandmargilised. Tekib... selline suletud mikrouniversum. Sinna pääseb läbi vahemaailma ja oletatavasti on seda võimalik avada ka otse normaalruumi, ilma et see põhjustaks midagi peale vahemaailma värina. See on ju ideaalselt ohutu elupaik. Seal ei ole vahemaailma negatiivset informaatilist tagasisidestust, mis pikapeale elu võimatuks muudaks ja kes neid vahemaailma kaudu ründaks? Sa oled kindlasti näinud seda graa fikut, mis sarnanes pallivõrgule?” Ta tekitas kujutise õhku. „Need mikrouniversumid on muidugi jäigalt Smeete maailmaga seotud ja arvutuste järgi peavad stabiilselt eksisteerimiseks vähemalt kümnendiku ajast Smee tel mööda Lagrange'i tasakaalupunktidele sarnaseid jõujooni liikuma. Ilmselt kasutatakse seda aega ka õhu ja vee ammutamiseks ning võimalikust saastest vabanemiseks. Hackel muidugi väidab, et see on tegelikult väga lihtne...” Enne jätkamist Indomeo turtsatas kiiresti. „Nad valisid ohutuse. Neile ei saa seal keegi ligi. Ei ole üldse pöörane oletus, kuigi seda on raske tõestada, et nad on kuidagi olnud seotud meie Hõbekultuuriga. Kui võtame Hackeli eluloo, siis kõigepealt ühendati ta gecistii munadega, millised Rusteros oli katse-eksitusmeetodil jäigalt foku seerinud Maale, mille ta juhuslikult oli leidnud. Seda infovoogu jälgides ja töödeldes omandas ta mingil hetkel teadvuse. Kuidas? Vaat see on hea küsimus. Rusteros või tema mehed ehk oskaksid sellele vastata. Mina saan ainult üldistest põhimõtetest aru ja nende järgi peaks see olema täiesti võimatu. Ent see on teine jutt. Kuna Hackel pidi gecistii mune ka fookuses hoidma, avastas ta väga varsti vahemaailma ja nägi, et kusagilt satuvad sinna inimesed, kes siis üsna ruttu hukkuvad. Mida on inimesele vaja – sooja ja kaitset. Ta otsis lahendust ja leidis Mulli. Arutlemata selle üle, mis asi see Mull üldse olla võiks,

mõtles ta välja, kuidas loojuva päikese kiirgust õiges suunas vahemaailma peegeldada, et sellega inimesi õiges suunas juhtida. Aga kuna ilmselt on Hackel see, kelle tekitatud energiatõuked korduvalt dlömnide masinavärgi maha põletasid ja nad topeltebailmast, meta stasisest välja paiskasid, ei ole vaja kaugelt otsida põhjust, miks nad meisse nii kirjeldamatult vaenulikult suhtuvad.”

Mul jäi vaid nõustuvalt noogutada. „Kas te proovisite nendega ühen dust võtta? Mida neist veel teada on?”

„Hackel proovis. Nad vastasid häirebarjääride tekitamisega. Nad kasutavad lisaks ka psüühilisi relvi... kuigi oleme 99% kindlad, et need vahemaailmas ei toimi. Üsna ilmselt aga on neil ka energiarelvi.”

„Ja mina pidin neile oma püssiga aukartustsisendavalt mõjuma?”

„Vaata, ma ei jaga kõike relvadega seonduvat, aga on üldteada, et Aias kusagil mägede südames on olemas paar tosinat suhteliselt töövalmis aatomilaengut, mõni neist maistes ühikutes väljendatuna vähemalt gigatonnine. Meil nimelt jälgitakse juba kuuskümmend tuhat aastat asteroide ja mõned oleme selle aja peale ka puruks pidanud laskma. On võimalik konstrueerida väga võimsad energiarelvad, aga... Hackel juhtis mu tähelepanu sellele, et neist võib ka mitte oluliselt kasu olla – sa ei saa liiga suurt võimsust enda lähedal vabastada. Sul on mõjuv relv ja muide üks asi on tehniline võimekus relvi teha, teine neid kasutada. Arvestades dlömnide tehnika taset, võivad nad teha sinu kultuuriga võrreldes väga keerukaid relvi või kaitsesüsteeme. Me aga arvame, et põhilise panuse on nad teinud teadvuse kontrolli tehnikatele.”

„Pidades seda kõige mõjuvamaks?”

„See ju ongi. Alia?”

Naine kummardus lähemale ja hakkas rääkima, aeg-ajalt kobamisi sõnu otsides. „See jah rohkem minu ala. Seoses viimase aja „sõjategevusega” – ta naeratas vabandavalt – „olen kah saanud teada asju, millest mul kunagi aimu ei ole olnud, kuigi olen terve elu inimestega tegelenud. On olnud terveid ajastuid, kus teadvust on kontrollitud, inimajuga mani puleeritud. Uhh, seda on õudne isegi lugeda! Aga see teadvuse kontroll, niipalju kui ma nüüd ette kujutan, peaks olema väga kapriisne asi. Nagu ma sulle kuu aja eest juba rääkisin, ei ole sellega võimalik lugeda mõt teid, see ei toimi üle 10 meetri ja vahemaailmas ei toimi see üldse.”

„Aga dlömnide linnades toimib?”

„Jah. Aga siin saad sa loota Tehisajule. Kui ta suudab end sinule fokuseerida, rakendub eluenergiälöök küll sinule, kuid sinu teadvuses muuda tusi esile kutsuda võiva informaatilise potentsiaali võtab Tehisaju sel juhul enda kanda.”

Seedisin seda mõnda aega. „Nii et kui ma maalasi ära tuues nendega kohtusin, pidas Tehisaju paremaks mitte lasta välja paista, et ma Aiaga seotud olen. Kuna ma ju olengi maalane ja nad kiiruga midagi muud arvata ei osanud, sain rahulikult tulema.”

„Nad vastasid igale su sideseansile häirete tekitamisega,” täiendas Indomeo, „ja sebisid vahemaailmas ringi, üritades ära mõistatada, kes sa oled ja mida teed. Me ei oska muidugi hinnata, palju nad lõpuks taipasid. Igatahes vastikult pika matka Smeetele nad sulle korraldasid. Sa keel du sid kuhugi ootama jäämast ja nii Tehisaju sind muudkui edasi pressiski...”

„Nii et kõige lihtsam oleks, kui sa saaksid nendega kontakti ja suudak sid selgitada, et me ei ole vaenlased,” jätkas Alia. „Kõige lihtsam oleks neilt küsida, kas nemad genereerivad kuidagi häireid Smeete ruumis? Et kui nad sellepärast riskivad oma linnadega, on see täiesti asjatu, sest me ei rakenda Tehisaju enam kunagi selliseks intensiivseks vaatluseks. See on muidugi jälle Tehisaju poolt läbiarvutatud skeem, kuid tundub, et kõige otstarbekam oleks sul kõigepealt minna Smeetele ja seal mitte sidet üritades, seega gecistii tehnoloogia abil jälgimatult vaadata Kent rendas ringi ja üritada kõigepealt rääkida ündidega. Järgmiseks tasuks katse tada Kõueratsanikke ja ehk ka Chamauru preestreid, enne kui otse dlömnide jutule minna. Kusagilt Kentrendast peaksid sa leidma kaks maalat, nii et formaalne põhjus seal ringi vaadata on olemas.”

Noogutasin selle peale ja vajusin mõneks minutiks mõttesse. Laias laastus ma ju teadsin seda kõike ja meie jutuaajamine oli vajalik olnud esiteks selleks, et *nemad* seda mulle räägiksid, ja teiseks

lootsin ma kuulda midagi *nende* motivatsiooni kohta – midagi, mis aitaks mul neid paremini mõista. Pakutud tegevuskava oli küllalt loogiline ja ettevaatlik, samas aga ei sobinud mulle üldse. Sest dlõmnide käekäik oli mulle üsna ükskõik ja viimane asi, mida ma vajasin, oli endale tähelepanu tõmmata. Muidugi, võimalusel tahtsin ma maalased koju viia ja kindlasti tahtsin vähemasti proovidagi leida ja vabastada Timi poega, kuid esmajoones tahtsin võita aega oma ajuosade kasvatamiseks.

Nüüd aga olid võõrad rassid huvi ilmutanud. Vaadake, olin küllalt tark oletama, et kõik see, mida teada olin saanud, oli vaid murdosa tõesest. Ma ei osanud arvata, mis oli kahe silma vahele jäänud, kuid minus seadis end sisse kindel veendumus, et Katse tegelik tähendus on hoopis kaugeleulatavam, kui ma seni arvanud olin, ja maailmade vahel on veel palju hämaraid seoseid. Vastamata küsimusi oli ju piisavalt. Lisaks pidin oma baasidest läbi käima, sest liiga riskantne oli neid kauaks omapead jätta, ja ma võisin eksida, kuid mulle tundus, et kõigepealt pean Saatkonnas ja Tööstuslinnades pisut ringi vaatama.

*

Seekord, kui minema hakkasime, jäi Alia Mulli üksi. Indomeo tahtis minuga kaasa tulla ja Gilla tahtis lihtsalt koju Aeda tagasi. Selle tüdruku motivatsiooni ei mõistnud ma siis ja ei ole kunagi mõistma hakanud. Oli tal lihtsalt igav? Või oli ta kellegi agent? Oli ta seal vaid Indomeo pärast – kes muide temast eriti ei hoolinud? Või juhtis teda tõesti kohusetunne, et paljalt oma kohalolekuga saab ta kaasa aidata katse jätkumisele? Ma ei mäleta teda õite mitte kunagi mitte midagi ütlemas või tegemas, ta vaid istus või liikus ringi ja nägi kena välja, paraku aga olid senised koge mused selle seltskonnaga häälestanud mind nii, et ma kõigist nende tege mistest varjatud motiive otsisin. Mulle ei meeldinud vähimalgi määral, et Alia sinna üksi jääb. Tema enda seisukohta, et mis temaga ikka juhtuda võib, pidasin naiivseks ja süüdimatuks. Aia inimeste eetilised tõekspidamised ehk tõesti lasid tal end suvaliste sekelduste puhul nendega julgelt tunda, kuid paistis et ta lihtsalt ei suuda ette kujutada, mis siis saab, kui Mulli satub keegi, kelle mõtteviis sarnaneb rohkem mõne maise parajalt paranoilise kurjategija või spiooni omale. Ent ma ei suutnud teda ümber veenda, seda enam, et Aia kombeid arvestades ei teinud ma seda ka kuigi pikalt ja põhjalikult – esitasin oma argumendid, ta kuulas need ära ja kui kuulda ei võtnud, olin nende mõistes teinud kõik mis võimalik. Nii et Aia aumõistest lähtudes olin ma tema ees vastutusest vaba, aga ega ma end hästi ei tundnud.

Hackel avas meile värava umbes 30 kilomeetrit Nemsüne templist eemale, me tulime välja sügavas kaljuses orus, mille põhjas tormles ojanire. Oli alles hommikupoolik ja seal kaljude varjus polnud viga, kuid ülal metsas virvendas õhk kuumusest. Päike seisis kõrgel türkiissinises, ainsagi pilvetriibuta taevas ja päev töötas veelgi palavamaks minna. Indomeo juhatusel jalutasime piki ojakallast ja jõudsime siis natuke korra likumale tee, mis veerandtunnise mineku järel ristus teiste suuremate-väiksemate radadega umbes kümnemeetrise rohtunud ja sammaldunud kivise poolkera juures. Paiga tundsin ära siis, kui ümber tolle kupli kõndides metallukseni jõudsime – see oli raudteejaam, mille kaudu Indomeo oli Templi juurde kiirustanud päeval, mil mind Aias ära tati. Gilla andis mulle põsele musi, suudles Indomeod pikemalt, heitis meile veel ühe pika pilgu ja kõndis vankrirööpalist alleed pidi minema, meie aga laskusime alla jaama.

„Indomeo, tol päeval, kui ma siin ärkasin, nägin kaamera kaudu su tule mist. Mulle on alati segaseks jäänud, miks sa tulid siitkaudu ja ei kasutanud templile lähemat raudteeharu? Seda, kuhu me käike mööda laskudes jõudsime?”

„Aaa...” Indomeo maigutas hetke enne vastamist: „On olemas kolme eri liiki raudteed. On suhteliselt tihe kohalik võrk, millel rongid liiguvad nii 50-60 meetrit sekundis, ja on olemas palju sügavamal asuv kiirrongide võrk, millel rongid liiguvad umbes kilomeeter sekundis. Need võrgud on rajatud erinevatel ajastutel ja puutuvad vaid umbes... ma tõesti ei tea... ehk sajakonnas punktis kokku. Ja siis on erinevatel ajastutel rajatud igasuguseid muid võrke, mis erinevad esimesest kahest peamiselt selle poolest, et ei hõlma kogu planeeti. Ehk teisiti öeldes on üle planeedilised võrgud

rajatud teatud formaalset loogikat järgides, et nad kataksid planeeti suhteliselt ühtlaselt, samas kui kolmandat liiki võrke kasutatakse esimesest kahest hulga tihedamini, kuna nad on rajatud sinna, kus inimesed elavad. Meie läheme praegu kiirrongile, Templi juurest läheb mööda üks kümnekond tuhat aastat tagasi rajatud Äilunöele – Kõrbepitsi haru. Lähim koht, kus kaks süsteemi kokku saavad, on nii 400 kilomeetrit edela poole ja kuna Äilunöele rongid liiguvad umbes 100 meetrit sekundis, oli mul kiirem tulla siit üles ja keegi vastu tellida, kui ümber istuma hakata.”

„Sa ütlesid kunagi, et paljud ei teagi, et selline süsteem olemas on. Kuidas see võimalik on – minuarust on terve Aiaalune raudteid täis nagu traadikera. Kuidas sellest mööda vaadata õnnestub?” Ta mõtles hetke enne vastamist. „Ah see...” venitas ta siis. „Vaata – seda, et maa all on mingeid käike-ronges, teavad muidugi kõik. Aga tava teadvuses peetakse seda mingiks Tööstuslinnade friikluseks ja kui kohaliku süsteemi jaamu teatakse ja teinekord kasutataksegi, siis nende üle planeetiliste võrkude jaamadest – mis tihti näevad välja nagu see siin – käiakse mööda õlgu kehitades... kui see just pilgu ette jääb – koolis muidugi õpiti, aga tolle transpordisüsteemi suurus ja ulatus on suuremale osale inimestest tõeline üllatus.”

Nojah, ega Maal ka ju paljud ei tea näiteks energiavõrgust midagi – et kusagil on elektrijaamad, ülekandeliinid, terved hektarid täis maste, kaableid ja transformatoreid. See seal oli sama asi tunduvalt arenenuma tehnika puhul, mis pealegi maa alla peidetud.

Me jõudsimme alla jaama ja õige varsti vuhises meie ette vagun. Me istusime kõigepealt mõned minutid selles ja põrand tundus seal viltu olevat, sest meid kiirendati, kuni vagun kerge nõksatusega püsikiirusel liikuva rongi ette haagiti. Kõndisime pisut tahapoole ja lasime end lõdvaks mugavatel istmetel. Kuna sõit pidi kestma ligi 9 tundi, palusin Indomeol mulle Tööstuslinnade kohta materjale otsida ja süvenesin Aia virtuaali.

Umbkaudu iga seitsme minuti tagant läbis rongi kerge topeltvõpatus, kui järjekordne vagun külge haagiti ja mõni sekund hiljem teine tagant pidurdust alustas. See ei olnud ka päris nii, et vagunite arvu 7-ga korrutades saad aja minutites, mil sama vagun tagant minema lendab. Vaguneid oli kaks kõrvuti rida ja nad manööverdasid veidras ringmängus, mille põhimõte oli küll arusaadav esimese skeemilevaatamise peale. Olime Indomeoga läinud ühte sellisesse, milles pidime saama rahus istuda seni, kui aeg asuda tollesse, mis Saatkonnale kõige lähemas jaamas peatumiseks pidurdama hakkab. Olid möödunud mõned tunnid ja istusin just, silmad pooleldi suletud, et neile puhkust anda, röötsakil seljatoele nõjatudes, kui üks lahti läks ja kaks naljakaid justkui metalli täis kootud valkjashalle rõivaid kandvat agedi sisse astus. Rong oli vähemalt minu pilgu ulatuses seni kogu aeg tühi olnud, need olid esimesed inimesed, keda seal maa all nägin. Indomeo tõstis pilgu, naeratas ja noogutas neile, mina aga teesklesin tukkumist, pidades paremaks mitte tähelepanu äratada. Nood pisut määrdunud mulje jätvad rõivad, mida võõrad kandsid, olid kõige asisem riietus, mida agedide seljas näinud olin. Kuna templi ümbrus oli soe, kandsid inimesed seal riideid nii vähe, et isegi minu jaoks, kes ma võimatute vaatepiltidega tasapisi harjuma hakkasin, meenutas sealne telk laager pigem erootilist unenägu, ja ka Mullis eelistasid agendid lühi kesi pükse ja midagi T-särgi-sarnast. Nüüd oli Indomeo muidugi pikkades pükstes, paksem kampsun vedelemas kõrvalistmel, sest Töös tulinnales pidi olema parasjagu selline Taani talv – natuke üle nulli ja midagi külma võib pähe sadada; mina olin ikka oma lapilistes, sest muud riidetust polnud ma märganud kaasa võtta.

Nood kaks tüüpi aga vaatasid teineteisele otsa ja näisid kõhklevat. Siis astusid nad lähemale. Saage aru, teineteisel otsa vaatasid nad avalikult ja küsivalt, nii et see *võis olla* hääletu pärimine, et kas läheme võõrastega vestlema. Miski aga alarmeeris mind või oli see kaasasündinud usal damatus, igatahes teesklesin tukkumist edasi, piidlesin neid ripsmete vahelt ja nihutasin tasapisi käe püstolipärale.

Oma relvad võtsid nad välja korruga ja väga kähku. Teadsin, et ei saa oma TT-d riiete alt piisavalt kiiresti kätte, nii et kui tolle tüübi käsi minu suunas tõusis, üritasin seda jalaga tabada ja viskusin kõrvale. Ruumi selleks seal õnneks oli, ent kukkusin raskelt eesistmete vahele. Ma ei saanud ta käele pihta, kuid ta tõmbus instinktiivselt tagasi ja kui ta ka vajutas päästikule, siis mind ta igatahes ei tabanud. Mu esimene kuul läbis rohkem riivamisi ta vasaku külje, sest tulistasin kiirustades, huupi. Igatahes abi sellest oli, sest selle asemel, et oma toru uuesti minu poole keerata, pillas ta

selle. Lasu tulemust ära ootamata olin juba teist sihtinud, kuid pauk näis toda vähemasti hetkeks teovõimetuks ehmatavat. Seega võtsin endale täiendava veerand sekundit, et paremini sihtida, ja kihutasin talle kuuli pähe. Mu esimene vastane ei jõudnud veel õieti karjatadagi või aru saada, mis temaga juhtus, kui pöörasin relva uuesti tema poole ja lasin temalegi kuuli pähe. Kõik see kokku võttis vähem kui kaks sekundit.

Indomeo lamas liikumatult istmel. Olin seda juba pilguvälja servas fikseerinud ja see oli ka põhjus, miks neid kahte kindla peale kahjutuks teha tahtsin. Kummardusin oma kaaslasele lähemale. Ma ei leidnud tal vähimatki haava või vigastust, kuid ta oli täiesti liikumatu. Kontrollisin pulssi, see oli nõrk ja aeglane, kuid olemas. Raputasin teda kergelt, kuulatasin, et ta hingab vaikselt, kuid üles ta ei ärganud. Selge – Aia kombe kohaselt oli kasutatud mingit liiki uinutit. Hetkeks tundsin kahetsust, et olin tapnud nood kaks, kelle ainsaks relvaks oli uinutuspüstol, kuid siis raputasin pead. Jah, muidugi oleksin võimalusel nad ellu jätnud, kuid minu maiste mõistete järgi oli see hädakaitse – asja eest teist taga nad tulid ja suunasid mulle relvad. Kust ma pidin teadma, mis sealt tulemas on, ja ka siis ei oleks ma võinud kindel olla, et uinutamine ei ole vaid sissejuhatus mu hävitamisele, ükskõik kui hea juriidiline või moraalne põhjendus selle ettekäändeks toodaks?

Kummardusin ja otsisin agendid läbi. Nende kaamerad töötasid ikka veel. Nojah, minu oma töötas ka, sest olime Hackeliga kokku leppinud, et ta ei kasuta Aias gecistii tehnikat; meid kogu aeg „silmanurgast” jälgida polnud talle muidugi mingi vaev.

„Hackel, ega sa ei suuda jälgida, kuhu nende signaalid lähevad?”

Vaikus.

Sajatasin omaette, sest hakkas juba reegliski kujunema, et kui mul teda tõeliselt tarvis on, jääb vastus tulemata. Kontrollisin Indomeo saatjat, siis virtuaaliülekanndjad ja avastasin, et niipalju kui mina otsustada suudan, ei saa ma üldse ühendust Aia infovõrguga. Vaatasin ringi, sest tabasin silmanurgast vilkumise vaguniotste displeidel. Otsekui vastuseks mu tähe lepanule vibreeris õhus tasane naisehää:

„Vabandame, kuid rongi süsteemides on avastatud ebakõlad. Mingit ohtu küll ei ole, kuid igaks juhuks peatatakse kogu rong lähimas jaamas.”

Hää l kordas seda veel paar korda ja suured numbrid ekraanil jäid aega tagasi lugema.

Nii et midagi oli siis valesti läinud. Selle võisid põhjustada mu kuulid, see võis olla põhjustatud meid rünnanud tegelaste poolt ja lõpuks võis see olla mingi üldine monitooring, mille muidugi alarmeeris meie lahing kui piisavalt ebatavaline tegevus. Lisaks lasin peast läbi ka keerukamad ja mulle ebasoodsamad võimalused – nagu et nood agendid peatasid meie rahu kahjutukstegemiseks mingid olulised rongi funktsioonid ja nüüd ei ole kedagi neid uuesti sisse lülitamas või et rongi peatab keegi, kes meid seal jaamas ootab – kuid mul ei olnud millegi alusel nende võimaluste vahel valida.

Rongi kiirus hakkas langema. Mu automaat oli Aiale sobivalt millekski viljapuuistiku sarnaseks maskeeritud, nüüd harutasin selle lahti, kontrollisin üle ja tõmbasin padrundi rauda. Ma ei teadnud, mis jaamas juhtub – alates sellest, et kuidas vaguniuksi lahti saada, kui need ise avaneda ei taha. Minu teada oli rongitunnelis suur alarõhk, rong oli hermeetiline ja kiirenduv vagun oli läbinud õige mitmeid survekardinaid. Sestap ubisin Indomeo õlale ja sättisin end ukse juurde, kui jaam paistma hakkas. Õnneks avanesid ukse kohe kui seisma jääme. Sekunditki viivitamata astusin välja ja vaatasin ringi. Olin muidugi juba läbi vaguniakende näinud, et jaam on inimtühi ja nüüd tuli otsustada, kuidas kõige kiiremini maapinnale saada.

Kõigepealt kõndisin kõige suurema üles suunduva kaldkäiguni, kuid kui ma sinna piilus, nägin sarnaseid määratudvalgetes rõivastes kogusid mööda treppe alla laskumas. Jällegi, see võis olla ka Aia tehnikute tavaline riietus, kuid ma ei tahtnud riskida. Samas ei tahtnud ma neid ka lihtsalt igaks juhuks maha kõmmutada, kuigi see oleks tehniliselt isegi üsna kergesti teostatav olnud. Kuhu edasi? Perroonilt viis ära veel üks käik ja kuna mul polnud rohkem valida, sättisin Indomeo õlal mugavamasse asendisse ja sörkisin sinna. Käik tõusis kiiresti ja varsti olin hingetu. Jõudsin mingisse suuremasse šahti ja leidsin lifti. Olin piltide järgi selliseid näinud, seega astusin üsna julgelt sisse ja vajutasin ülesminekunupule. Toetasin Indomeo ettevaatlikult põrandale ja pühkisin

näolt higi. Lift peatus, piilusid automaati laskevalmis hoides ringi ja tirisin siis ka oma kaaslaste välja. Olin avaras fuajees, millest mitmes suunas tõusid ja laskusid trepid. Osades seintes olid vist aknad, kust paistis rohekas hämarus. Riskisin asetada Indomeo sinna mugavale diivanile ja kiirustasin üles ühest nendest treppidest, mis paistsid lõppevad lageda taeva all. Teatud mõttes oli mul õigus. Rõdu poolitas suur klaasaken ja selle teist poolt uhtus laintevaht, mis selles lähenduses pigem kaid meenutava ehitise servast aeg-ajalt üle löi. Ookean või meri ulatus silmapiirini. Avastasin ring-galerii ja tegin vähem kui minutiga täisringi. Igas küljes oli vaid vesi. Kurat! „Hackel, kas sa nüüd kuuled mind?”

KUULEN. SAIN SU KAAMERAST KA VAHEPEALSED SÜNDMUSED. SA OLED ROHKEM KUI 1500 KM MANDRIST JA ROHKEM KUI 200 KM LÄHIMAST SUUREST SAAREST

„Mis Indomeoga on?”

MA EI SAA SEDA OTSUSTADA. TUNDUB SIISKI, ET TA ELU OHUS EI OLE

„Kuidas ma siit minema saan?”

LASKU HALLI TAGASI

Mu meeltesse sähvatas skeem.

SEALT LÄHEB KILVEDREE SAARTELIIN. SA PEAKSID SELLE ABIL POOLE TUNNIGA TOLLE LÄHIMA SAARE, UIPREE KESKUSESSE JÕUDMA. ALIA TELLIB SINNA MÕNED SÕBRAD VASTU

„Ei kõla hästi. Kuidas ma vahet teen, et need on Alia, ja mitte kellegi teise sõbrad?” Olin seda küsides juba Indomeo juurde tagasi jooksnud, kuid kui ma liftide poole vaatasin, kuulsin altpoolt hääli ja displei näitas, et mehhanismid liiguvad. Hilja. Haarasin Indomeo õlale ja tormasin trepist üles tagasi, sest olin läbi ühe akna näinud lainetel hupivad kaatrit. See tähendab, et veidraid suuremal või vähemal määral ujuvaid asjandusi oli merre ulatuvate kaide ääres või peal teisigi, kuid see oli ainuke, mis nägi nii välja, et seda viimasel sajal aastal kasutatud on. Riistapuu oli nii 7-8 meetrit pikk ja üsna tavalise maise merekaatri väljanägemisega – voolujooneline kere, mille esiosa ülalt kaetud ja tagaosas lahtine süvend, milles pingid.

Mu agedist sõber oli küll vaevalt 60 kg raske, kuid teda sörkides treppidest üles tassida oli siiski kohutavalt kurnav. Vankusin klaasini. Kus uks oli?

SEE ON SURVEKARDIN

Muidugi. Surusin end läbi ja olin paari sammuga tole laevukese pardal, asetasin Indomeo lihtsalt tekile nii, et ta ehk kohe üle parda ei veere ja sidusin kõie lahti.

„Kuidas see käima käib?”

Mu kaamerasse saabus igasuguseid skeeme ja kuigi see mind harjumatusel kohutavalt häiris, joonistusid kuidagi otse mu pilgualja juhised, mida ja mis järjekorras tegema peab. Mootor hakkas vaikselt sumisema ja ma tüürisin aluse eemale avamererele. Ajasin pealisriided maha, sest olin märg nagu kalts, tõstsin Indomeo varju pehmele diivanile ja turtsusin siis, vaadates, kuidas ahtri taga üks seltskond hüples, käratses ja käsi ringutas. Nagu ma korduvalt olen maininud ja ilmselt veelgi mainima pean, oli Aed õige mitme kandi pealt muinasjutuline maailm – tüübid jooksid karjas alla, kedagi valvama ei jätnud ja lukke nad siin ei tunne...

*

Hackel, lähim saar oli 200 km?”

JAH

„Kas sa sinna saad tole Alia pundi vastu tellida ja kas mina pääsen sealt kuhugi edasi?”

SAAN, JA RAUDTEE LÄHEB EDASI, KUID SU ASUKOHTA SAAB JÄLGIDA

Küsisin üle ka tehnilised detailid ja oli selge, et selle aja peale, kui lähima saare randa jõuan, ootab mind seal õige mitu delegatsiooni.

„Kas sa mind vahemaailma ära saad tuua?”

PÕHIMÕTTELISELT KÜLL, KUID SEE PÕHJUSTAB TUGEVAID HÄIREID

Mis omakorda on detekteeritavad. Kui ma ei tahtnud tervele Aiale reklaamida, et Tehisaju minu käsu peale kus tahes Väravaid avab, ei saanud ma seda võimalust kasutada.

„Näita vahemaailma potentsiaalikaarti.”

Teadsin juba, et ei ole hea ka suuri infohulki edasi kanda, sest üks meetod, mille alusel mu sidet muust väga kergesti eraldada sai, oli fakt, et see oli kodeeritud. Küsimus oli jälle mahus, sest kuigi teised vahetavad ju ka teinekord kõrvalseisjale täiesti mõttetuid teateid, näitab suur hulk mõtetut audiovisuaalset materjali, et sinna on midagi peidetud. Loomu likult olin olnud nii tark, et mu side ei olnud mitte lihtsalt krüpteeritud, vaid Hackel asendas tekstid, helid ja pildid millegi desin formeeri-vaga, mis esimesel hetkel üsna asjakohane ja loogiline tundus, oht oli vaid selles, et kui seda saab liiga palju, taipab keegi, et seal peab veel midagi olema.

Potentsiaalikaarti aga tahtsin ma vaadata lootuses, et olen mõne jõujoonte lõikumiskoha läheduses, kus niikuinii aeg-ajalt siirdeid toimub. Siis oleks võimalik kõigepealt kontrollida, ega laevas muid seadmeid pole, mida jälitada annab – ja vajadusel need kasvõi üle parda visata – ning seal siis ringi seilata, kuni Hackelil õnnestub Värav tavalistesse häiretesse peita. Maal oli üks selline jõujoonte lõikumine muide teada-tuntud Bermuda kolmnurgas ja küllap ma leiaksin Aia vastavast vahemaailma lõigustki tavaliselt meres hulpiivat kraami. Pilt ei olnud rõõmustav, vastav ala oli umbkaudu kolm tuhat kilomeetri eemal. Kaater liikus vast nii paarkümmend meetrit sekundis (70 km/h), järelikult pidi mul minema vähemalt poolteist päeva. Teadsin Aia juba piisavalt palju, et mitte hellitada vähimatki lootust, nagu nad mind selle aja peale ei leia, kui vähegi üritavad. Aed ei olnud primitiivne maailm, seal toimisid tehnoloogiad, millest ma rohkem ei taibanud, kui mingi võsaneeger infraskanneritest. Kui mu aju jooksis Indomeo silme läbi nähtu päeval, mil mu klooni Aias äratamiseks laeti, olin näinud mingisuguste kogu tajumisvõimelist elusloodust ära kasutavate teadustussüsteemide toimimist, millest ma siis muidugi absoluutselt aru ei saanud. Sisaldas see mingite bakterite – mis minu mõistes sarnanesid fantastikakirjanduse nanorobotitele – kaudu teatud juhtfunktsioonide sisestamist kõigisse loomadesse ja vist isegi taimedesse ning mingite teiste isepaljunevate viiruselaadsete DNA-koodis korralduste abil selle värgi juhtimist. Aga võimalik, et ma ei saanud mitte millestki aru. Ent ma teadsin, et need tehnoloogiad toimivad. Et vajadusel muutub iga kala, iga möödalendav lind agedide silmadeks ja kõrvadeks, et isegi mererohi nuusutab, peab meeles ja ütleb edasi, et siit on inimene mööda läinud...

Olin sättinud kaatri täiskäigul minema ja igaks juhuks valinud kursi nii, et ükskõik, kas ma otsustan suunduda tolle Uipree või jõujoonteristi juurde, ei kaota ma palju aega. Seni aga tuli oma tegevused veelkord läbi mõelda. Olin siiski kõiges, mis puudutas Aeda, lootnud suuresti Indomeo peale, ta aga ei olnud mind eriti tõsiselt oma plaanide ja mõtetega kurssi viinud. Nägin, et ta oli mures, ja sellest oli mulle piisanud; samuti oli ta nii varmselt nõustunud meie käiguga, et mingid omad kaalutlused, mis kaugelt ületasid tavalise uudishimu, tal seal taga kahtlemata olid. Ise ma lootsin saada mingeidki juhtniite, mõistmaks, mis Aias õieti toimub ja kaua mul on seega aega Tehisaju kasvatada. Ei ole vist vaja öeldagi, et kuigi Hackel mulle mu küsimuste peale pöbises „lausmääramatus”, olin veendunud, et ka dlömnide probleemi võti on hoopis mingites Maa ilmadevahelistes seostes, mis võivad muuta naeruväärseks kõik selle, mida Katse kohta teadvat arvasin ja seega võib juhtuda, et valede eelduste tõttu ei ole ma üldse võimelinegi Smeetel midagi ära tegema, kui Saatkonnas ja Tööstuslinnades või kusagilt kolmandas kohas vahepeal targe maks ei saa. Nüüd oli Indomeost saanud pelgalt lisaraskus ja ta vajas – mida kiiremini, seda parem – arstiabi. „Hackel, kust nood tüübid tolle kaatriga üldse tulid?” Nende kohal olek näitas, et nad olid meid oodanud, samas kui kaater pidi ka tollelt lähi malt saarelt tulema vähemalt 3 tundi, see aga oli praktiliselt sama palju, kui me sõitnud olime. Midagi siin ei klappinud.

VÕIMATU OTSUSTADA

Vaatasin veelkord alaruumi potentsiaalide kaarti. „Mis anomaalia asub minust umbes 15 kilomeetrit edelas?”

SEAL ASUB LEVIATAN – ELUS, UMBES 300 MEETRISE LÄBIMÕÖDUGA UJUV SAAR – KUID VIIMASEL EI TOHIKS OLLA MINGIT SEOST VAHEMAAILMAGA. SAMAS AGA MÕÖDAN MA SEALT LÄHTUVAT MAGNETANOMAALIAT JA FOONIST ERISTUVAT ALFAKIIRGUST

Mulle ei olnud rohkem vaja – keerasin kaatri järsult pea täisnurga all paremale, et tolle saareni jõuda.

„Hackel, kas ja kuidas mind jälgitakse?”

VÕIMATU OTSUSTADA. MA EI OLE AVASTANUD LAEVAL TEISI SAATJAJD PEALE SINU OMA JA SELLE ASUKOHTA ÕNNESTUB AVATUD OOKEANIL MÄÄRATA UMBES KILOMEETRI TÄPSUSEGA. MUUDE JÄLITUSSÜSTEEMIDE RAKENDUMINE VÕTAB EELDATAVASTI MÕNED TUNNID AEGA – BIOLOOGILISI OSISEID KASUTAVATE JÄLITUSSÜSTEEMIDE AKTIVEERUMINE LEVIB SIGNAALITSENTRITEST MAKSIMAALSELT PAARSADA MEETRIT SEKUNDIS

„Kuid kui keegi on taibanud neid rakendada, teavad nad mu asukohta meetrise täpsusega?”

JAH

„Teata Aliale, et suundun tolele leviaatanile. Kui seal on vähegi tingi musi, jätan Indomeo sinna. Las organiseerib talle abi. Mis võib põhjustada magnetanomaaliat ja alfakiirgust?”

ESIMENE PÄHETULNUD VASTUS OLEKS TERMOTUUMAREAKTOR, KUID KOGU AIAS TOHIKS SELLISEID OLLA VAID MÕNED JA NEEDKI TÖÖSTUSPIIRKONNAS SÜGAVAL MAA ALL

„Olgu, raadiovaikus.”

Kaater libises üle helesinise tasase laineloksuga mere ja varsti hakkas eespool paistma too elus saar. Oli õhtupoolik (sest olin rongiga vastu päeva liikunud), temperatuur oli umbes 30° ja tasane tuuleõhk ei toonud oluliselt kergendust. Ma ei olnud vist kunagi elus olnud nii väikese paadiga keset silmapiirini laiuvat vett. Ja vaatamata sellele, et kõik nii hele, sõbralik ja vaikne tundus, ei unustanud ma hetkekski, et see oli võõras maailm. Oli kõrge ja väga põnev.

Hackel oli mulle saatnud hulga informatsiooni, mida siis jõudumööda lehitsesin. Leviaatanid olid olemuselt kõige lähedasemad puudele, ja nad moodustasid keeruka bioloogilise koosluse, olles omalaadses sümbioosis hulga muude seda ujuvat süsteemi asustavate liikidega. Sadade üks teisega ühendatud puutüvede lehed keerasid end koos ja nii purjetas saar koos passaatidega mööda selle maailma Vaikset Ookeani. See, et vaevalt 300 kg/m³ tihedusega puit ei vettinud, oli kõige väiksem ime ja paljud teadlased arvasid, et tegu on hoopis inimeste aretatud liigiga.

Üldse oli seda materjali tulnud mu kaameratoru mällu vähemasti ent süklopeedia jagu. Ma oskasin Hackelilt tegelikult juba päris hästi infot kätte saada, kuid ikkagi jäi ta mulle võõrikuimaks nähtuseks multiversumis. See on ka põhjus, miks olen jätkuvalt sobilikuks pidanud temaga peetud dialoogi väga erilisel esile tõsta – see ei olnud üheski lähenduses kõnes peetud dialoog, see oli emotsioonitu infolekanne ja tihti raskesti mõistetavate sümbolite jada.

Paat liikus jõudsasti edasi ja vähem kui veerand tunni pärast olin saare juures, mis kerkis mu ees merest kümne-viieteistkümnemeetrise roheli sega kaetud vallina. Selle juures oleks olnud võimalik randuda ja eriti keeruline poleks olnud ka mööda okslikku seina üles ronida, mina aga olin vahepeal nii targaks saanud, et otsisin pilguga sissepääse. Iga puu nimelt moodustas veepinna tasemel viie kuni kümnemeetrise teistega kokkuhaagitud ujukmuna. Vanemad puud surid ja kõdunesid, kasvamine toimus üldiselt väljapoole ja nii viisid saare sisemusse kanalid ning reeg lina oli keskel laguun. Kui keegi saart asustas, siis loomulikult kasutas ta toda tormide eest varjatud sadamat. Leidsingi kanali, võtsin kiiruse maha ja peale viitkümmet meetrit ahtas ja käänulises hämarrohelises tunnelis leidsin end avaramas sopilises labürindis, mis oli väga kaugel korallatollide selgepiirilisest ümmargusest kaldast. Kohati vast kuni paarikümne meetri laiused eba korrapäraseks lagedama vee alad lasid veepinnani päikesevalguse ning hargnesid sadadeks väikemateks kanaliteks ja soppideks vee kohale kaarduvate tüvede all. Puud olid küll tuhandete juurte ja väätidega kokku põimitud, kuid kuna suuremas osas seal põhja ju ei olnud, kumas vesi lehiskatte all mujalt vettelangevas helgis. Kuigi otsisin pilguga hoopis muud, ei saanud märkamata jätta, kui fantastiline paik see elamiseks võis olla!

Esimese asustusemärgina panin tähele, et ühes kohas on piki veepiiri väätide ja liaanide segadik üsna korrapäraseks balustraadiks kokku heegeldatud. Suunasin paadi sinnapoole ja järgmiseks arvasin kaugemal märkavat midagi aknaavade sarnast, kuid ma ei pööranud neile suuremat tähelepanu, sest pilk tabas kaldus vee kohal rippuva paarimeetrise läbi mööduga rõnga, mis ilmselt oli tehislik. Jõudsin lähemale ja nägin teist rõngast. Lülitasin mootori välja ja libisesin vaid inertsiiga edasi. Ma ei näinud kattedklaasi tagant korralikult, sestap tõusin paar astet kõrgemale kaatri harjale. Arvestasin, et mul kulub vaevalt paar sekundit juhiste juurde tagasi jõudmiseks ning muidugi

hoidsin relva laskevalmis. Paat liikus nüüd vaevalt paarkümmend sentimeetrit sekundis. Avastasin enda kohal laiasilmalise võrgu... avastasin, et ka paari meetri sügavusel vee all on selline võrk... avastasin, et olen kuue sihukese puude vahele riputatud rõnga keskele sattunud... Hüppasin juhiste juurde, et lihtsalt igaks juhuks sealt eemale saada ning kuigi olime Hackeliga kokku leppinud raadiovaikuse, pidasin nähtut piisavalt oluliseks, et talle panoraam saata.

LASE SEALT KÄHKU JALGA!

tuli minu jaoks samal hetkel vastus, sest sellised pildianalüüsimised võtsid ju tehisajul vaid mikrosekundeid. Oli aga hilja. Korraga näis ümbrus laiali valguvat ja keerlema hakkavat, siis tuli hetkeks vabalangemise tunne, järgnes kolksatus ja paat vajus pisut viltu. Seisin võrel, kuid see ei olnud enam see võrk, mis seal paadi all enne olin olnud, sest üle jäänud saare asemel oli mu ümber heledasti valgustatud, pastelsetes tooni des suur ümmargune ruum. Kaatri poole sirutusid manipulaatorid, võre all kadus vesi vahutades aukudesse ja ühel kõrgendikul klaasi... ei, ilmselt survekardina taga istus kaks meest aparaatide juures. Üks kaatri poole sirutuvatest asjandustest oli trapp. Mõõtsin vahemaid ja muigasin mõrult, et olen ise kogu elu vaadanud filmides pahade peletiste lahtipääsemist ning mõelnud, et milline ilmvõimatu idioot, milline uskumatult lame - dalaubaline ajukäabus peab keegi olema, et kõigi tehnoloogiliste võimaluste kiuste ei ole just saatanlike ebarditega tegelemise paikades vaevunud elementaarseid turvameetmeid rakendama – seekord siis jäi mul loota, et mulle just sellised ette satuvad.

Trapil oli veel oma kaks meetrit tulla, kui kokpitist välja söötsin. Ma olin automaadi targu maha jätnud, et mu spurdi ajal käed vabad oleksid, nüüd aga pidin juba esimestel sekundikümnendikel end selle otsuse eest kiitma, sest ma ei saanud küll aru, mis asi see on, kuid kui hüppasin, et trapini jõuda, tundus mind nagu mingi väli õhus hoidvat, nii et maandusin paar meetrit kaugemal kui oodanud olin ja suutsin vaid käsipuust kinni haarates ja seda meeleheitlikult käte vahel lapates end õiges suunas liikumas hoida. Jõudsin kõrgendikule ja ründasin kápuli laskudes ning end põlvedel libistades pidurdades survekardinat, sest kuigi see asjandus ei reageeri tavaliselt otseselt läbimiskiirusele, ei olnud mul mingit võima lust otsustada, kui tugev see on. Ei olnud eriti tugev. Sain läbi, virutasin toolidesse tagasi üllatunult püstitõusnud tüübid, võtsin vöölt granaadi ja tõmbasin ära rõnga. Neile ei öelnud see liigutus midugi midagi, nii et pidin selle niikuinii üle seletama:

„Tere! Palun püsige paigal. See asjandus mu käes on granaat. Kui ma ta käest lahti lasen, toimub plahvatus, mis arvatavasti lõhub siin ruumis kõik üsna pisikeseks prahiks. Seega soovitan paigal olla või vähemalt oma tegevused väga põhjalikult läbi mõelda. Kus me oleme?”

Esialgu nad ainult maigutasid. Ma ei saanud Hackeliga ühendust, ent olin selle aja peale juba niipalju õppinud Aia seadmeid mõistma, et kui ühel paneelil hakkasid vilkuma kirjad, mis küsisid, mida hakata peale mu kaameratoru katsetega võtta ühendust Aliaga – just Aliaga Templis, aga see oli elementaarne kokkulepe Hackeliga –, vajutasin side lubamist, eeldades, et Aia masinavärk üldiselt ei kasuta operaatori identifitseerimist, kuigi see neile tehniliselt üsna lihtne oleks.

Ühele seinale tekkiski Alia.

„Kus sa oled? Mis juhtus?”

„Kas sa ei näe, kus ma olen?” Ma ei saanud sel hetkel veel isegi aru, kas seal on tõesti Alia või Hackeli emulatsioon.

„Side näitab Tööstuslinna, aga kuidas sa sinna jõudsid? Kus Indomeo on?”

„Kaatri, teadvuseta. Mingid tõprakotid uinutasid ta. Laenasin kaatrit ja korraga olin siin. Ega sa ei tunne neid?”

„Ei, ma ei tunne neid.” Naine pöördus juhmilt põrnitsevate tehnikute poole. „Vabandage, on juhtunud palju ebatavalist. Mina olen Alia Kaleo deila. See inimene on Alf Human ja ta osaleb Nemsüne Tehisaju katses. Meil katkes väga veidratel asjaoludel mõned minutid tagasi side. Kas te oskate meid aidata?”

Nad maigutasid veel tükk aega, vaadates vaheldumisi minu poole ja Aliale ekraanil, ning mina sain neid esimest korda korralikumalt silmitseda. Nad olid üsna tüüpilised aegedid, see tähendab minust peajagu lühemad ja palju kõhnemad, heledate juuste ja silmadega. Riietekski olid neil tavalised

avarad lühikesed püksid ja varrukateta särgid, sandaalimoodi asjandused paljaste jalgade otsas. „Kas sa ei saaks talle öelda, et ta sellele asjandusele, mis tal käes on, tolle kaitserõnga tagasi paneks... või selle üldse kuidagi ohutumaks muudaks,” ütles lõpuks üks neist. Mehel oli pisut kähisev hääl, ja vanust tundus tal olevat aastat viiskümmend. „Mina olen...” ta kõhkles paar sekundit, siis ohkas. „Mina olen Elödruen Uidda ja tema on Laull Äämveilnedde,” lisas ta kaaslaste poole noogutades. Viimane oli noorem ning ta kirveterana kitsast nägu ja suurt ninanagi vaadates tundus, et ta on mingist Aia rassist, mida ma varem näinud ei ole.

Mu vasak käsi oli kogu selle aja olnud granaadiga ette sirutatud ja pare maga olin end tooliseljatõe najal kinni hoidnud, sest mul oli millegipärast tunne, et kohe lendan minema. Lasin käe lahti, sest muidugi ei lennanud ma kuhugi, ja panin rõnga tagasi. Nägin selleks ajaks määrangutest, et ekraanil oli tõepoolest Alia ja peale tema vahib stseeni veel hea hulk Katsega nii või teisiti seotud tegelasi. Too Elödruen kõhkles veel ja oli lausa näha, kuidas ta üritab kiiresti mõelda. Lõpuks jõudis ta otsusele: „Alia, sa näed, kes me oleme. Mina ja Laull garanteerime, et su ehmunud sõbraga ei juhtu midagi halba, niisamuti kui me hoolitseme tolle eest, kelle nimi oli Indomeo ja kes pidi paadis olema. Paraku sattusid sa meie privaatsesse laboratooriumi, nii et loodetavasti sa ei pahanda, kui me side katkestame?” Ta pöördus minu poole. „Me juhatame su mugavasse kohta kui see üsna kõle laboratoorium. Me vabandame, et unustasime seadmed sellisesse seisu, et need sind ehmatasid. Sa oled vaba lahkuma iga hetk, kui see sulle sobilik on, kuid mulle tundub, et kuna sa mainisid, et su sõber vajaks abi, on ehk kõige parem praegu kohe kiiresti vaadata, mis temaga on. Kas ma võin side sulgeda?”

Noogutasin. Alia kadus ja tajusin, et kogu side katkes. Mehed ohkasid. Too, kes kõnelenud oli, libistas peopesad üle näo ja pöördus oma kaaslaste poole: „Laull, mine vaata, kes seal paadis on ja mis temaga on.” Seejärel sirutas ta käe puldile ja ekraanile tekkis Rusteros.

„Meil on probleem,” poetas Elödruen kuivalt ja osutas minu poole.

Rusteros vahtis mind mõne hetke nagu vaimu, ent kohmas vaid lühi dalt: „Tulen kohe,” enne kui ekraanilt kadus.

Vahepeal vaatasin ringi ja üritasin sobituda tundega, et mitu korda kergem olen. Ega ma väga ei imestanud, sest olin leppinud teadmisega, et Aias leidub minu jaoks kujuteldamatu tasemega tehnikat. Hackel oli mulle Aliaga peetud side ajal saatnud minimaalse koguse tekstiinfot ja ma usaldasin ta otsust olla ülimalt ettevaatlik. Ta nimelt ei suutnud mu asukohta täpsemalt määrata kui Tööstuslinnas ja kuna signaali viide edasi-tagasi teekonnal oli natuke üle 2,5 sekundi, oli ta valmis selleks, et keegi kontrollib ülima põhjalikkusega sidet. Nii suur viide oleks lubanud pilti ka töödelda, kuid võisin siiski olla täiesti kindel, et seda ei tehtud, sest kontrollkoodid tulid läbi. Tundsin piisavalt matemaatikat teadmaks, et kontrollkoodi ei saa võltsida, me – täpsemalt mu saatja protsessoriosa ja Hackel – kasutasime ühesuunalisi algoritme, mille lahtimuukimiseks oleks läinud rohkem aega, kui universumil eksisteerida on jäänud.

Laull tuli tagasi umbes minuti pärast ja enam-vähem üheaegselt teisest suunast sisselendava Rusterosega. Viimane oli nende kahe rongitulnud agedi ja hilisemate tulijate moodi valges tuhmi helki pilduvas kombinesoonis. Esimeseks pööras ta küsiva pilguga paadi poole.

„Kontrollisin teda. Toibub paari tunni pärast,” teatas Laull ja lisas mingi sõna, mis mulle midagi ei öelnud, kuid mis arvatavasti oli kasutatud keemilise ühendi nimi.

„Mis sinu ja Indomeo ja tolle kahe rongis surnult lamava mehe vahel toimus?” nõudis Rusteros minult.

Mõtlesin just, et kas see mees üldse ei õpi, kui selgus, et õpib küll. Ta takerdus, mõtles sekundi ja alustas uuesti hulga taltsamal toonil: „Vaban dust. Ma vastan su küsimustele ja nagu mu kaaslastel Aliale lubasid, garanteerime sulle ja Indomeole vaba mineku, kuid praegu tundub olevat kõige olulisem teada saada, mis juhtus. Tegelikult ma kartsin sinu ja Indomeo pärast ning see on ka põhjus, miks ma palusin oma sõpradel kaatriga vaatama minna, mis Aroukilve jaamas toimub. Nad leidsid kaks tundmatut laipa ja siis sõitis nende kaater ära.”

„Kes sa oled?”

Rusteros muigas kergelt. „Kloon. See sõna vist ütleb sulle midagi, eks ole? Ma alahindasin sind

tugevalt, nii et ma ei saa sulle pahaks panna – see oli mu oma viga, et sa mu tapsid.” Ta muigas uuesti kergelt ja tundus kõhklevat. Panin tähele, et teised mehed silmitsevad teda halvasti peidetud hämmastusega.

„Nii et kui metros on kaks kuulihaavadega laipa, pole vaja kaugelt otsida järeldust, et sina nad maha lasid. Ilmselt olid nad selle ka ära teeninud, nagu minagi meie viimasel kohtumisel.”

Nii et ta väidab, et need kaks ei olnud tema omad? Huvitav. Vajutasin nuppe kaameratorul ja lasin Rusterosele tolle paarisekundilise löigu ekraanidel ette joosta – kui ma õigesti aru sain, oli see aegade tavaline toimimisviis puhkudel, kui salvestus olemas oli.

„Kes nad siis on, kui nad sinu omad ei ole?”

„Me ei suuda nende isikuid kindlaks teha,” laiutas Rusteros käsi. „Teadsime muidugi, et te tulete, jälgisime teid jõudumööda ja kui avastasime Siirde teie marsruudil, saatsingi oma inimesed. Paraku leidsid nad laibad ja sina olid läinud. Nad sattusid segadusse, ja need siin ka.” Ta heitis oma kaaslastele mürgise pilgu. „Kui kaater tuli...” ta ham mustas huult. „Kui keegi neid kahte tagasi ootab... Aeg muudkui läheb ja ma ei taha siit sidet luua. Me peaksime kohe tagasi minema.”

See sobis mulle. Astusin kaks sammu kaatri poole ja peatusin siis, et teda jälgida, sest ta tuulas ringi ja otsis mingeid asju kokku. Ma ei usaldanud teda muidugi üldse. Tal ei olnud kuigi mugav pooleldi hüpeldes liikuda ja õige mitu korda ta koperdas ning pidi tasakaalu hoidmiseks seintest-laudades kinni haarama.

„Kas see pole ebamugav nii kerge olla?”

„On. Aga sellega harjub.” Ta krimpsutas nägu. „Nagu sa aru saad, hoiame madalat profiili ja pole tahtnud gravitatsiooni korrigeerimiseks täiendavat energiat kulutada.”

Täiendavat energiat? 2,5 sekundit...

„Kuule, kas me võiksime kulutada paarkümmend sekundit? Tahaks Aeda vaadata...”

Kõige rohkem peab ta mind idioodiks... Aga ei – ta muigas ja seinad hajusid. Mu pöörane oletus oli õige, me olime Aia Kuul. Või muidugi polnud ma võimeline vahet tegema, mis planeet see hõbedase tasandiku kohal süsimustas taevas hiigelsuure ja sinakasvalgena helkis – Maa, Aed või mõni teine nendest sõsaratest. Jah, see oli fantastiline vaatepilt, selline, mida tasub vaadata, kui vähegi võimalust on. Kuul oli öö ja see tähendas, et ümbritsevat maastikku ma esimesel hetkel ei näinud. Ka tähti polnud loomulikult näha, sest planeet oli liiga hele. Hakkasin valge te pilvekeeriste vahelt eraldama uduseid maismaa kontuure, nägin päi kesepeegeldust mägedevahelistelt veesilmadelt, ent muidugi olin igasugusteks täpsemateks vaatlusteks palja silma jaoks liiga kaugel; mul võttis tükk aega, et üldse aru saada, mis koha kohal me oleme ja mispidi planeet mu ees õieti on. Ent see polnudki oluline. Just see suur plaan, helesinise maailma kirjeldamatu vägevus ja ilu olid need, mis lausa hinge kinni lõid. Mõistsin seal seistes, mida tahtis öelda Arthur C. Clarke oma raamatus „Linn ja tähed” ja mida hiljem on korranud astronautid, kes päriselt selle kogemuse võrra rikkamad on – võime oma kodu ülevalt vaadelda on midagi väga suurt ja erakordset, midagi sellist, mida me, olles selle kunagi saavutanud, ei tohi kunagi kaotada.

*

Olgu, läksime,” pobisesin ma lõpuks tema järel kaatrisse kobides. Jälle virvendas ruum ja siis kõikusime kahe võrgu vahel, mulle tundmatu transpordisüsteemi rõngaste fookuses. Rusteros keeras paadi ringi ja me kihutasime raudteejaama poole tagasi.

„Vana sa õieti oled?”

Ta heitis mulle viltuse pilgu. „Sa reageerid hämmastavalt kiiresti ja õpid ebaloomulikult ruttu.” Ta kõhkles hetke. „Väga vana. Ligi kaheksasada aastat. Mida sa tahad?”

Sain aru, et ta jätkas niipea, kui oma inimestest lahti sai, sisuliselt meil kunagi Tehisaju juures käikudes pooleli jäänud vestlust. Nii et mis siis on mind liikumapanev jõud või kuidas mind ära osta saab?

„Miks sa seda küsid?” Mis see sinu asi on? On sinu võimuses mulle üldse midagi anda?

„On sul vähimatki aimu, mis jõud siin üldse kokku põrkavad?”

„Ma võin kindlasti eksida. Sa võid mulle rääkida.”

Jälle üks viltune pilk ja mõnesekundiline kõhklus. „Aia kultuur käib alla. Hävineb. Me oleme üles ehitanud heaoluühiskonna. On jõud, mis soovivad tänase olukorra – mis on kestnud juba kümmekond tuhat aastat – jätkumist. Meilt on võetud eesmärgid ja võime riskida. Ma... minu vaated erinevad keskmise aegade omast niivõrd, et mind peetakse hullu meelseks. Juba rohkem kui 10000 aastat tagasi avastati eüleetii, eüleetii munad, pöördruumitransport – seesama, millega meid Kuult ära toodi. Ma olen arvutanud ja arvutanud, kuid ma ei ole suutnud aru saada, miks peatuti, miks kosmoseuurimist ei jätkatud. Selleks oli mul vaja uurida Maad ja selleks on mul vaja sind. Maa kultuur arvatavasti ei peatuks...”

„Mõned tehnilised detailid – kas see pöördruum on kuidagi seotud vahe maailmaga ja kui kaugemale ja mis aja jooksul selle abil minna saab? Ja miks munad, kui ma näen rõngaid?”

„Vahemaailmaga... Rõngad...” Ta sulges silmad ja raputas pead. „On kontseptsioone, mis peavad olema sulle nii võõrad, et sa alateadlikult väldid neid. Muidugi on gecistii ja eüleetii sarnased tehnoloogiad ja esimesed generaatorid olid tehnilistel põhjustel munakujulised. Muidugi on ka eüleetii seotud vahemaailmaga, aga niivõrd kui vahemaailm on vaid üks multiversumi nähtusi... Kuidas sulle seletada...” – Ja mina mõtlesin – hakkab peale! – „Mistahes siirded on seotud transmutatsiooni-interaktsiooniga, multiversumialuse koega, seega nähtustega, mille kohta sinu keeles ei ole paremaid sõnu kui surnuteilm ja jumalad. Põhjus, miks aegedid tehnoloogiale selja pöörasid, võib peituda ka just siin – alateadlike hirmude superpositsioon – mida te olete pidanud jumalaks, niipalju kui selle avaldumist üldse jälgida on võimalik – võib ehk sundida hülga ma tehnoloogia, mis viib elava teadvuse liiga lähedale surmale. Kas sa ei tundnud, et sured, kui kõigepealt Kuule ja siis tagasi liikusid?”

„Ei.”

„Just. See on üks põhjustest, miks ma tahaksin sind uurida – mis sinuga õieti juhtus, kui su teadvus Maalt Aeda kopeeriti. Ma suren alati, kui eüleetiid kasutan.”

„Ja näed valget valgust?”

Ta noogutas. „Õigesti arvad, iga kord on tegemist, et mitte jäädavalt minna.” Ta krimpsutas nägu. „Eüleetii tekitab hulga ajalis-ruumilisi moonutusi ja planeetide vahel liikumisel tekib hulk värvate kasutamise sarnaseid ebameeldivaid probleeme, kuid kaugemal avaruumis otse tähelaeva pardal genereeritav siire on meetod, millega vähemasti Galaktika piires peaks inimsuse seisukohalt üsna talutavalt liikuda saama.”

Mul jäi vaid pead vangutada, kuid sellega oli aega. „Nii et sa väidad, et need kaks esimest ei olnud mitte sinu inimesed?”

„Ei olnud! Miks sa üldse arvad, et nad minu inimesed olid?”

„Esiteks olid nad samamoodi riides, teiseks aga tundub uskumatu, et nad samal ajal kohale sattusid.”

„Kuid see on ju tavaline kaitseriietus! Ohh...” ta raputas masendunult pead. „See on palju parem kui teie skafandrid. See lubab vee all või vaakumis käia, kaitseb elektrivoolu ja kergemate mehhaaniliste vigastuste eest.”

„Kõik ühte värvi?”

„See pole värv, see on kiirguskaitse. See on võimeline peegeldama üsna võimsate tööstuslaserite kiirgust, lisaks on kõiki bioloogilisi energiat koguvaid süsteeme õpetatud sellest muustrist kaugemale tõmbuma.”

Mul jäi vaid kõledalt naerda. „Sa pead õnne tänama, et su mehed elus on.”

Ta noogutas mornilt. „Sa muudkui tegutsed. Aga sa oled teinud midagi, mis on ärritanud teiste sapienside tähelepanu. Võib-olla on see seesama fenomen, et sa ei tunne maailmade vahel liikudes mitte midagi. Ma ei tea. Aga mul on omad plaanid ja ma saan neid teostada vaid siis, kui need tähelepanu ei ärrata. Seepärast olen ka sind lasknud jälitada. Kui keegi löi siirde teie tulekutee lähedusse, riskisin uurimisega.” Ta kõhkles veel ja oli näha, et ta kaalub, mida mulle öelda, mida mitte. „Ma riskisin leviaatanitel tehtavate katsetega. Vaata, suured tasased pinnad lähevad kergesti inforesonantsi ja seega... palju sa jagad matemaatilisest pildist? Ühesõnaga sisaldab tähtedevaheliste

lendude projekt nendesamade leviaa tanite kasutamist.” Ta vaatas mulle vabandavalt otsa. „Ma olen nõus sulle kunagi sellest pikemalt rääkima, kuid umbes tuhande ruut kilomeetrine paarikümne meetri paksune väljakardinaga koos hoitav veekiht peaks olema üheks sobivaimaks eüleetii resonaatoriks. Sellises tähelaevas elamiseks oleks siis ju loomulikult kõige kohasem modifitseeritud leviaatan, mis ühtlasi toodab kõike vajalikku.”

Tol hetkel ei olnud mul vähimatki võimalust otsustada, räägib ta tõtt või ajab täielikku jama, sest jutt oli ju tehnoloogiast ja kontseptsioonidest, mis kaugelt ületasid mu maailmasüsteemi piire. Pidin endale meelde tuletama, et lõpuks oli Aia teadlaste looming ka Tehisaju, nii et äsja kuulnud rabavates ideedes ei oleks pidanud olema midagi võimatut. Lisaks tundsin neid inimesi juba piisavalt, olemaks kindel, et Rusterose jutt on nagu bikiinid – põhiliselt alasti tõde, ainult et kõige huvitavam ja tõeliselt eluline osa jääb endiselt varjatuks.

„Ma ei saa ikkagi aru, mis on minus nii tähtsat, et sa juba teist korda riskid minu pärast väga kõrgete panustega. Ehk siis – mida sa kardad?”

Ta ohkas. „Mul on unistus. Seesama unistus, mida jagavad ehk paar tuhat agetit, kuid miljonid maalased – alustada Inimkonna Suurt Retke, tõusta tähtedele, vallutada kosmiline ruum. See on ei rohkemat ega vähemat, kui tõus järgmisele evolutsioonitasemele. Me ei tea, mis meid seal ees ootab ja aeg, mille järel meie kodu meie lapsi enam ära ei tunne, võib olla väga lühike, kuid see on *uus*, see on tundmatu, kuid pimestav tulevik. Siin ootab vaid hääbumine.” Kui hästi ma teda mõistsin! Mees mu kõrval kaatri roolis muigas kibedalt omaette enne jätkamist. „Mind on kogu aeg takistatud. Mu teod on ebaõnnestunud, kaaslased surnud või meelt muutnud. Mu ees oli liiga paljude tundmatutega võrrand. Kas oli meeletu naeruväärne enesekindlus arvata, et minul võib õnnestuda midagi sellist, mis mitte kunagi varem ajaloos ei ole õnnestunud? Ehk on olemas mingid fundamentaalsed põhjused, miks eüleetii tehnoloogia ei ole kasutatav inimeste viimiseks tähtedele? Ehk on viga aegides? Peale sajanditepikkust pingutust olin ma löödud. Ma hakkasin otsima inimrassi, kes sooviks minna. Et ehk siis, kui tee on lahti, tulevad aegid järele, olles nii vähemalt kaasas, kui nad tõesti osutuvad võime tuks esimesed olema. Ka see oleks olnud võit, sest oleme ju mõlemad inimesed. Hakkasin ringi vaatama multiversumis. Gecistii tehnoloogia lubab püüda fragmentaalseid kaadreid, mille töötlemiseks vähegi kasu tuskõlblikule kujule vajasin väga võimsat arvutit. Pöördusin Eldrundi poole, kelle katse arvutisimulatsioonidega hakkas parasjagu ummikusse jooksuma. Mul ei olnud vaja teda eriti palju veenda. Me vaat lesime vähemalt paarikümnet maailma, enne kui tabasime Maa.

Ent gecistii tehnika peaks põhimõtteliselt – see tähendab nende teo riate järgi, mis mina tunnen – töötama enam-vähem garanteeritult vaid emamaailma ja vahemaailma vahel, kõik kaugemad ühendused peaksid olema ülimalt juhuslikku laadi. Olin sellega arvestanud ja nii toimis see mitu head aastat. Siis juhtus midagi. Eldrund tegi ise midagi Tehisaju kallal. Midagi, mida ta vist isegi oma kõige lähemate tehnikutega ei jaganud. Ühendas midagi ümber. Korraga olime võimelised jälgima Maad kolmedimensiooniliselt ja reaajas. Infovoog tõusis rohkem kui 14 suurusjärku. Saad aru – *suurusjärku!* Mulle sellest piisas, kuid siis – kes seda enam täpselt kindlaks teeb – tuli keegi lagedale ideega üks maalane niiõelda üles äratada. Mis seal’s ikka, kuigi nägin ette probleeme – jah, nimelt avalikkuse sekkumist. Olgu, eks ole elus ennegi peitu mindud, et aastakümneid hiljem kusagil mujal teise nime all alustada. Ainult et vaid Nemsüne tehisaju kasutades saan ma Maad korralikult jälgida. Kurat, kuidas tahaks Eldrundilt küsida, mida ta tegi!”

„Ta pidi minu teada surnud olema?” täpsustasin igaks juhuks.

Vastuseks sain jälle ühe neist kiiretest kõrvalpilkudest, saatjaks kerge kõver muie: „Nagu minagi.” Ai! Nii et seegi mees võis olla sajandeid tehismõistustega tegelenud...

„Millalgi siis pidi tulema esimene pärimine Saatkonna kaudu. Tollal ma muidugi ei teadnud, kust see tuli, kuid täheldasin huviga, et Katse on korraga mitme ülimalt imposantse seltskonna tähelepanu keskpunktis. Niikaua, kui Katses osalenud istusid Mullis ja sina olid kadunud, püsis kõik vaikne, kuid siis hakkasid sa liikuma ja korraga käis sinu peale klaperjaht.”

Nii et ma olin ainuke kättesaadav maalane. Mõtlesin selle üle paar minutit ja kirusin, et Hackelit käepärast pole. Teisalt, kas ma polnud juba liialt temale lootma hakanud?

„Igatahes selline on situatsioon. Aita mind mu unistus teoks teha. Ütle oma hind.”

„Tehisaju.”

Nüüd vaatas ta mulle otse otsa ja puhkes kõigepealt naerma. Ent ma vaatasin talle tõsiselt vastu ja naer jäi talle kurku kinni.

„Milleks sul seda tarvis on?”

„Ta on suuteline mind ühest maailmast teise juhtima.”

Esimest korda oli tolle mehe pilgus midagi austusesarnast, kui ta omi mõtteid mõeldes mind hajameelselt silmitses. Lõpuks ta noogutas vaikelt. „Minu poolest võid sa ta saada. Palun... ma käitusin viimasel korral väga rumalasti. Ja... ma ei tea taas, palju sa tead, kuid ma olen tagant järele näinud vaid salvestust. Klooned ei saa korruga teadvusel olla, see #### ##.”

„Läks minu jaoks laama.”

„Aaa. Ühesõnaga põhjustab see ebakorrapärasid eluväljas ja lõppeb paratamatult kahe eraldi isiku tekkimisega, mis ei ole enam komplementaarsed, sünkroniseeritavad. Seepärast oli mulle suur üllatus, kui sind kaks korruga ringi jalutas. Misasi see teine on?”

„Ma ei ole vist võimeline sulle vastama. Minu arust juhib arvuti teda kuidagi.”

„Ei ole usutav. See nõuaks teadvust, ent kuigi ma pikka aega isegi kaalusin seda võimalust, on see praktiliselt välistatud. Tähendab, Tehisaju on muidugi võimeline teda juhtima ja imiteerima temas üsna täpselt mistahes isikut, kuid teadvus kui selline... see ei teki niisama.”

Mida kuradit? Ta oli näinud salvestust meie eelmisest vestlusest, ta oli selle küsimuse esitanud ja ma olin jaatavalt vastanud... Herilasetõrje! Kaamera pidi olema töötanud vaid kuni elektrilöögini ja selle küsimuse oli ta esitanud hiljem, surres.

„Siis ma lihtsalt ei tea. Mingil viisil vist sünkroniseeritakse tema abil vahemaailmas asuvat arvutiosa.”

Rusteros mõtles hetke ja puhkes siis naerma. Ta ka ütles midagi, kuid ma ei saanud sellest aru.

Igatahes paistis, et ta on pähe võtnud, et arvuti ei saa teadvuslik olla ja oskas mu saamatuid vihjeid endale sobivalt tõlgendada. Saathes aga ju teadis, et arvuti on teadvuslik ja Indomeo oli teda nimetanud Rusterose agendiks. Midagi oli ka sellega korrast ära. Kust tuli tol hommikul see ootamatu kiire, mis nii kummaliselt ruttu maha rahunes? Paanika see ilmselt oli, aga kes paanikasse sattus? Ei Saathes ega Indomeo paistnud teadvat, et Rusterosel oli kloon. Saathes oli see, kel paistis olevat tuline kiire arvuti hävitamisega, kedagi teist see puudutavat ei paistnud.

Aga muidugi võisin ma taas olla kõigest hoopis valesti aru saanud.

„Kui maailmad on nii halvasti tabatavad, kuidas siis Saatkond töötada saab?”

„Igas maailmas on alati olnud keegi, kes hoiab tallel teadmist transaktsioonide tasakaalust. Alati on võimalik leida ka inimesi, kes oma elutasakaalult sobivad spetsiifiliseks treeninguks, mille tulemusena nende teadvus ühendatakse ühe teatud liiki... jumalusega. Neist saavad heldid.” Ta ütles muidugi vastava akedi sõna, aga ma mõistsin seda.

„Kas Aial on omad heldid?”

„Ei. Meie jumalad on surnud.”

Taga targemaks! Kunagi peab uurima, mida need sõnad õieti tähendavad...

„Miks arvuti ei saa teadvuslik olla?”

Vastuseks sain pika tiraadi, milles mõistsin vaid sidesõnu. Kui ma teda katkestasin, sain pikema, kuid mitte oluliselt arusaadavama mono loogi, millest korjasin välja, et on olemas mitut eri liiki teadvust ja madalamaid neist ei saa ikkagi päristeadvuseks nimetada, kuigi praktiliselt pidi olema väga raske vahet teha. Misasi see Hackel siis lõpuks oli?

Kui pikaks läks see riiul, millel reas kõik vastamata küsimused...

„Kuidas ma sind aidata saan?”

„Esiolgu püsi elus. Ma ei saa sind isegi uurida, sest see võtab aega ja äratub tähelepanu, sest on jõude, kes iga su sammu siin valulikult jälgivad. Kao Aiast. Sul on siin ka kaks laipa, nii et mida kiiremini sa siit minema saad, seda parem. Ma katsusin kaotada jälgi, ent küllap avalikustumise eest hoolitseb see, kelle mehed need olid. Püüa Indomeole selgeks teha, et see sinumoodi zombi püsiks Templis. Selle iga samm põhjustab häireid, mis vist kuidagi ärritavad teisi mõistuslikke rasse.

Tegele mõnda aega sellega, millega kõik tahaksid, et sa tegeleksid – Smeega. Ma ei tea miks, aga see tundub oluline.” Hakkasime raudteejaamani jõudma. „Nii palju oleks veel rääkida... Mõtle asjade üle. Ürita oma pead kasutada.”

Kaater pidurdas sealsamas kai ääres, kus Rusterose inimesed meid üsna totalil ootasid.

*

Indomeo toibus tagasiteel templi poole ja kui ta oli ära vaadanud lühendatud versiooni minu rabelemistest, nõustus ta peale lühikest mõtlemist, et kõige targem on Mulli jalga lasta ja mul on tõepoolest kõige kasulikult võimalikult kähku Aia kaduda ning võimalikult pikka aega oma olemasolust võimalikult vähe märku anda.

Kasutasin siiski aega, et teha paar sõitu oma erinevates maailmades paiknevate ehitiste juurde. Kusagil peale Smeete ei olnud midagi huvitavat juhtunud. Kusagil ei olnud ka võimalust midagi oluliselt kiirendada, taimede kasvamine võttis oma aja ja vedada neid ühest kohast teise ei tasunud. Mul olid nii Alia kui Indomeoga pikad jutuajamised, kuid mingeid põhimõtteliselt uusi järeldusi ma nende põhjal teha ei saanud. Siiski tegin ära veel ühe sigaduse – kulutasin küllalt kaua aega nende veenmiseks, et vajan võimsamaid relvi ja igasuguseid muid imevidinaid, et Smeete paremini hakkama saada. Omajagu lepitasi neid mu soovidega see, et istusin maha ja disainisin kõigile sellistele vidinatele kindla kasutusressursi ja igasuguseid muid kaitseid. Tegelikult oli kogu selles projektis palju jama ja läbi läks see loomulikult vaid tänu Hackelile, kes suutis mu tõelisi eesmärke piisavalt hästi peita. Vaja oli mul aga Indomeo ja Alia toetust esmajoones tänu sellele, et kõiki masinaid ja materjale Mullis ei olnud, Hackel aga oleks olnud kõige halvem valik nende Aia äratoomiseks. Mõned lihtsamad asjad sain tegelikult kätte juba mõni päev hiljem, kui olin Maal, Briopsis ja Tertsis ära käinud ning valmistasin Smeetele minema – näiteks uute lõhkuulidega tuli väga ettevaatlik olla, sest need plahvatasid umbes tavalise käsigranaadi jõuga. Muide, Rusterose jutt oli pannud mind kõhklema ka nende kahe motiivides ja ma otsustasin enda teada jätta, et ma toda pagendatud teadlast üldse kohtasin.

*

Tagasi Febi mõisas hakkasin esimese asjana uurima, mida on teada sapienside kohta. Aia terminoloogias nimetati maalasi ja smeeinimesi inimeseks – olime sama liik, ristumisbarjääri ei olnud. Kõiki teisi mõistusega olendeid nimetati sapiensideks. Kuna läbi vahemaailma liikumine oli ohtlik fenomen, millega üldse said hakkama vähesed ja lisaks esines kuni sajandilisi perioode, mil liikumine üldse võimatu oli, ei kujutanud erinevates maailmades elavad rahvad üksteisele mitte mingit ohtu. Tänu praktiliselt igasuguse mõju puudumisele ei tundud vastastikku ka erilist huvi. Oo jaa – teiste kultuuride kunstil ja kirjandusel oli aegade maa ilmapildis kindel koht, mina olin vaid nii võõras olnud, et ei osanud seda nende igapäevases miljöös märgata. Samas aga ulatusid mõned Aia infopangad kuuekümnenda tuhande aasta taha, koondades endasse mitte ainult minu, vaid ka aegade endi jaoks rampmasendavates kogustes materjale.

Suhtlemise õnnelikematel aegadel huviga loetud teiste rahvaste teosed olid ammu muutunud eristamatuks jäljendustest, interpretatsioonidest ja kommentaariidest, tõelised ajalood eristamatuks kirjandusest, tahtlikest moraliseerivatest moonutustest ja lihtsalt vigadest. Ma sain teada, et peale inimesesarnaste olevuste on Aia inimesed suhelnud erinevatel allikatel vähemalt kahekümne erineva sapiensiga, kellest enamik meenutas mulle väliselt varasematele inimahvistiadiumitele pidama jäänud primaate. Oli ka meetriseid suurte peade ja tintjate tumedate silmadega olendeid, kelle kohta muide väideti, et barjääride madalseisuaegadel olivat nad teinekord tunginud massiliselt teiste maailmade olendite unenägudesse, lõbustamaks end võõraste kujutluspiltidega, neid lisaks arvatavasti omavahel ka salvestades ja müües. Muidugi panin ma selle kokku meie ufo-lugudega, muidugi vilistasin vaikselt, leides ühelt pildilt Egiptuse püramiidiseintelt tuttavad hundinägudega tüübid, muidugi ei olnud kuhugi pääsu järelduse eest, et enamike rahvaste peletistest juma lad on küllalt tõenäoliselt üsna realistlikult natuurist joonistatud, kuid see ei olnud peamine.

Maailm kasvas minu jaoks jälle tohutult suuremaks, nii et tundsin end saalinurgas piiksuva hiirena. Oli ühe rahva teos, mida ammu keegi lugeda ei osanud, kuid mis selgituste järgi – kui neid uskuda tasus – kirjeldas nende kuningasuguvõsa rohkem kui 8 miljoni generatsiooni vältel, ja oli kellegi teise rahva entsüklopeedia – mida mõned küll pidasid müstifikatsiooniks, millele aga omakorda rääkis vastu fakt, et osa multiversumi koordinaate olid õiged – kus kirjeldati 6000 erinevat maailma. Ning muidugi leidsin ka legendid, et olla olemas mingi ülisalajane ja ülivõimas Maailmadevaheline Nõukogu, mille ülesanne on mistahes hinnaga takistada erinevates maailmades gecistii tehnoloogia kasutust ja levikut, sest peale kõigi väidetavate õudsete tagajärgede, mis selle kasu tamisega paratamatult kaasnevat, võimaldas see avada piisavalt suuri ja stabiilseid Väravaid, et teha võimalikuks näiteks sõjaline sekkumine teise maailma asjadesse.

Ja veel – ka heldidel olevat alati raske väravatest läbi käia, alati nõudis see eneseületust. Ühes muistses raamatus aga mainiti hingetuud berserk sõdalasi, kes üleminekul midagi ei tundnud. Misasi ma olin? Või – üle hüpates vahepealsest hunnikust deduktsioonidest ja teisiti küsides – kas keegi teadis täpselt, mida ta teeb?

*

Kui ma mainisin, et kulutasin lugemisele kogu võimaliku aja, siis tuleb täpsustada, et seda aega ei olnud mitte nii palju, kui mulle meeldinud oleks. Smeete inimesed olid rahulikud, viisakad ja rõõmsad. Mis aga tähendas ka seda, et igasuguse tühja suhtlemise peale kulus palju aega. Teisalt võib ju öelda, et ega ma suurt rohkem lugeda ja õppida ei oleks suutnudki, sest teinekordki luuras tühimikus sealsamas nurga taga – inimvõimetel on piirid.

Ma olen tagantjärele mõelnud, et paljud asjad oleksid ehk teisiti läinud, kui ma endale nii-öelda Suure Pildi selgekstegemise asemel oleksin rohkem üritanud end kurssi viia Käärfare ümber toimuvaga. Ent mis nendest oleksitest kasu, kuigi ma lausa kõhklen välja öelda, missugune oli vihje, mis mind juba esimesel hommikusöögil taas tõdema pani, kui vähe ma mind ümbritsevast kultuurist tean, nii uskumatu tundus see. Zeii ja äufriüree (või Friü, nagu kõik teda kutsusid) olid siiralt ja hästi läbi saama hakanud, äufriüree oli saatnud emale kirja, et on elus ja terve, ja püsis mõisas peamiselt ausõna peal. Poliitika oli muutunud, oli tema huvi des peidus püsida ja nii tuligi mul kohe sel esimesel hommikult üsna juhmi näoga jälgida, kuidas ta end käigul kuivatades kusagilt ligi jalutas ja meiega koos sööma asus. Edasi ei läinud paremaks. Oli umbes kolmanda päeva hommik, kui Zeii mulle teatas:

„Me isa-emaga läheme linna. Nii et valva Friüd hästi.”

„Eks ma annan endast parima,” muigasin asjaosalise poole vaadates. „Minu ettekujutust mööda valvamisest paneksin ma ta keldrisse kinni, sulgeks hoolikalt ukse ja laseks maha igatühe, kes neid avada püüab. Aga kuidas ma valvan kena tüdrukut, kes mulle üle laua piimakannu kohalt vastu naeratab?” Kuna see oli minu jaoks probleem ja ma tõesti mitte midagi peale hakata ei osanud, tundus sobivaim asi kõva häälega ette kanda.

„Zeii ütles, et sa ei hooli kaasatulemisest?” küsis Feb oma vana aadliku viisakusega üle. „Me oleksime muidu sindki kutsunud.”

Ohkasin, sest antud juhul ei võinud ma kindel olla, kas see on ainult viisakus, ja ma ei tahtnud riskida, et olukorrast mööda vaadatakse.

„Muidugi meeldiks mulle tulla, kuid me ju rääkisime sellest. Mind huvi kõik, mida ma teie suurepärasest maailmast õppida võin, ent linna lähaksin ma parema meelega öösel, näiteks Tim giidiks kaasas. Vabandust, ma võiksin öelda, ja see oleks tõsi, et juba kodus vihkasin mööda tänavaid-poode-turge ja sugulasi-tuttavaid kondamist. Ma äratan tähelepanu. Aga markiisi suhtes peate mulle küll täpsemad juhised andma, kui te mult mingit tegevust eeldate.”

Nad vaatasid üksteisele otsa ja ma sain aru, et olen üle- või lihtsalt valesti reageerinud. Mägg tegi teist juttu:

„Teinekord peaks sind ikka natuke ringi vedama. Sugulased küsivad – sa ju võõrapärase olemise ja nii-ii suur. Mingi seletuse peaksime me kosi lase kohta välja mõtlema küll.”

„Kas see „kaupmees Gräazbust“ ei sobi enam?”

Feb vangutas pead. „Esiteks on Gräazbu küll kaugel, kuid mitte teises maailma otsas ja teiseks ei ole sa üldse kaupmehe moodi. Kolmandaks on Zeii rase.”

„Kas Gräazbu kaupmehed ei suudaks seda?”

Sain Zeiilt padjaga mööda pead. Raihsid vaatasid üksteise otsa, et kes alustab ja seletuse andis hoopis Friü:

„Vaata, varna sees abiellumisel on omad tavad. Feb on küll mõisnik, kuid Haghzi kaudu või tõttu tuleks nendega arvestada. Tavasid ei pea järgima absoluutselt ja vääramatult, aga... seda tehakse. Te mängisite ise ju selle kaupmeheks olemise Haghzi kaudu välja, nii et kui sa oleksid kaup mees, tähendaks see mingeidki vähemasti formaalseid suhteid Gräaz buga, kingitusi, delegatsioone, vastastikuseid kohustusi ja jumal teab mida veel. Sobib ainult see, et tüdruk koju sünnitama tuli, aga varsti peaksite te lahkuma, sest au ei lubaks ühelgi kaupmehel naist äia juurde jätta. Te peaksite –” Edasist kümneminutist juttu kommetest ma eriti ei mäleta, see läks mul kõrvust mööda, kuni ta jõudis huvitavamate järelduseni. „Kahjuks on ajad rahutud ja mina siin, muidu tuleks rääkida pool-tõtt – et sa oled aadlik ja seikleja kaugelt tundmatult maalt. Mina ütleks ka, et sinus on pisut kalainimeste verd.” Ta vaatas nohisevate Febi ja Mäggi poole. „Ma ju tean, et ei ole. Aga inimesed räägivad seda niikuinii. Mingi sajandik üles tunnistada rahustab pigem maha. Ta ju on võõras, hiigelsuur ja valge. Kaval, tark ja ohtlik.”

Punastasin. Üks asi, millega ma kunagi harjunud ei ole, on paljude rahvaste komme asju otse välja öelda.

„Tim tuleb homme-ülehomme siia, siis arutame edasi,” tegi Feb jutule lõpu. „Zeiile on see ilmselt viimane linnaskäik.”

„Miks siis? Ajad on küll rahutud...” ei saanud tüdruk aru. „Mind ju ometi keegi ei puutu.”

„Timi kiri. Ta andis mõista, et asjad võivad lähiajal väga halvaks minna.”

Olin mitu korda mõelnud küsida nende intriigide kohta, mille arengu tunnistajaks olime Zeiiga Hackeli ülekande kaudu olnud, kuid kunagi ei olnud sobivat juhust ja nagu ma juba mainisin, olin hoopis muuga tegelenud.

Vahepeal olid teenrid kalessi ette ajanud, lõpetasime hommikusöögi, aitasin Zeii kalessi ja suudlesin teda hüvastijätuks. Teised askeldasid veel, nii et meil oli hetk aega kahekesi vestelda. Ta kummardus minu poole:

„Ja – tõsiselt – katsu Friüle aega pühendada, võta ta ette. Ega tal lihtne pole. Pealegi te meeldite teineteisele.”

„Sina meeldid mulle rohkem.”

„Seda meeldib mulle kuulda, aga ma olen kuuendat kuud rase ja ma ju näen, millise pilguga sa teda vaatad.”

Mõtlesin hetke. „Nojah, küllap vaatan. Kena on ta ju tõesti. Kui sa mu temaga siia üksi jätad ja sobivaid vihjeid annad...” üritasin seda naljana serveerida, saamata õieti aru, kuipalju tal tõsi taga on.

„Ole ta vastu hea,” silitas Zeii naeratades mu põske. „Küll sa oskad. Ma olen teda ka kõige naljakamate asjade eest hoiatanud.”

Kõhklesin veel hetke, siis küsisin: „Kuule, seks on üks tundlik teema. Ega ma teie kommetest nüüd eriti aru saanud ei ole, nii et parem küsin üle. Kui Friü mind peale suveharjapidu enda juurde palus, oli see kutse?”

Zei noogutas. „Oli küll. Ta solvus natuke, et sa ei tulnud – no ja ega ta ei ole harjunud, et mehed talle ära ütlevad. Eks ma siis ütlesin talle pea sõna-sõnalt sedasama – et sa oled võõras ja ei jaga alati kombeid. Siis tahtis ta meie juurde tulla, aga niipalju ma sind tunnen, et minu juures olek oleks sind hirmsasti seganud. Nii et kasutage juhust.”

„Kas sa ei karda, et see hakkab mulle väga meeldima?”

„Oota aga, kuni laps on sündinud. Võidan su nigu niuhti tagasi,” ta naeris vabalt ja rõõmsalt ja siis hakkaski kaless liikuma.

Jäin maha parajas segaduses. Meie kooselatud aeg oli liig lühike selleks, et mõista erinevate

maailmade suhtumisi, mida paljuski keegi seletama ei vaevunud, sest selliseid tingrefleksideni automaatseid hoiakuid süstitakse inimesse iga elatud päeva ja tunniga. See maailm oli väga ammu üle kasvanud tobeda pimedade omanikutundega seotud kiivusest ja seega puudusid siin idiootlikud piiranguid, mida selline suhtumine primi tiivsetesse elukorraldustesse kaasa toob, jättes märki generatsioonideks. Kogu Maa põllumajanduslike ühiskondade kitsarinnaline ja primitiivne armukadedus, rumalate tabude süsteem, mis religiooni toel kaugelt üle oma reaalse vajaduse elas, oli siin olematu. Seks oli siin sõbralik, võrdleksin maistelt suhtumistelt pigem tennisemänguga – me meeldime teineteisele ja mängime koos, loomulikult eeldame, et partner eelistab sind. Ja nagu Maal, on ka siin, aga äratavad pigem kaastunnet need, kes lähevad kurjaks, kui partner, keda „omaks” peeti, teisega „mängib”. Ja loomulikult kui mul on käsi kipsis, ei pea teine lustist ilma olema – las mängib, ja loomulikult parem siis hea sõbraga, kõigil rõõmu rohkem. Ent üks asi oli lugeda, et mõne kuu eest sünnitanud naised on vähemasti lapse isa jaoks vastupandamatud, teine asi elada läbi stseen, kus see, minu jaoks rahvalik (= ebatraditsiooniline) arvamus on loodusseaduse jõusse tõstetud... Mulle meeldis lossi raamatukogus, ent sel päeval ei pääsenud ma tõdemusest, et olen vales kohas. Pähe kippusid mõrud võrdlused põrunud munkadega. Suutsin siiski kuidagi kolm tundi lugeda, ehkki kasutegur oli nullilähedane. Siis leidsin, et olen lolli mänginud piirini, kus kellelgi enam mingeid kahtlusi olla ei tohiks, ja läksin Friüd otsima.

Leidsin ta päikest võtmas. Nagu siin kombeks, polnud tal seljas midagi, ainult kolm puulehte olid asetatud kohtadele, mis palju otsest päikest ei taha; kui ta mind märgates end istuli ajas, kukkusid needki.

„Palav. Mul raamatukoguski higi tilkus, siin sinu nahas tunneksin end vist nagu biifsteek praerestil. Mis arvad, kui läheks enne sööki ujuma?”

„Lõunani ju veel terve tund?”

„Me ei pea ju kiirustama. Raamatutest on siiber, päikese käes vedelda on mulle kultuuriliselt võõras, vees liguneda aga võib. Eriti, kui on hea seltskond.”

„Läksime.” Ta tõusis püsti. „Kuidas sa üldse jaksad neis riietes olla?”

Vaatasin oma T-särki ja šortse, siis ajasin need maha ja seletasin ta kõrval tiigi poole sammudes:

„Ma olen pärit palju külmemalt maalt ja harjunud alati riides olema. Nende kahe hilbu puhul ei märka erinevust, palavus tapab ühtmoodi.”

„Ilma on ikka parem. Zeii seletas, et teil on jah kombeks alati riides olla?”

„Nii ta on.”

„Miks siis?”

„Komme. Nii sügavalt juurdunud, et kui alasti tänavale lähed, võidakse hullumajja pista.”

Ta turtsatas. „See on ju rumal.”

„Jah, on küll.”

„Ma olen kuulnud, et kunagi väga ammu oli see ka Smeetel nii. Olla praegu ka Loodemetsade hõimudes. Olen lugenud, et inimesed lausa... „häbenevad” alasti olla. Tunnevad end hirmus ebamugavalt. Kas sina ka?”

„Nojah.”

„Aga sina ju oled siin alasti?”

Ta uuris mind nagu järge oodates, siis viskas enne jätkamist hundiratast. „Sinuga tunnen ma end nii kohmetult. Sa oled kuidagi tõsine ja eemalolev, selline suur ja tähtis. Väarikas. Miks sa alati pilgu ära pöörad, kui ma märkan, et sa mind vaatad?”

Teema ei meeldinud mulle eriti, sest kuidas ma talle seletan Maa seksuaalsete tabude süsteemi?

„Ähh, mind on rumalalt kasvatatud – nagu ei tohi välja näidata, et sa kedagi imetled. Mõistusega saan ma aru, et see on rumal, aga elukogemus istub sügaval... Teisiti öeldes – kui ma sind palju vaatan, läheb mul kõvaks, aga seda ma häbenen... ja see pole vist viisakas.”

Ta naeris. „Ega ole küll. Suudetakse ju end valitseda... kui just väga purjus ei olda. Aga ega keegi midagi siis ei ütle, noortel poistel alailma... Kas ma sulle tõesti nii mõjun? Või kõik naised?” Ta uuris mind õrritava huviga.

„Tõearmastus sunnib mind ütlema, et Smeetel naised on üldse palju kenamad kui Maal. Ja vaata, me

just rääkisime neist tabudest – ega ma oma elus kuigi palju imeilusaid paljaid naisi näinud ei ole. Sinu puhul on asjad muidugi eriti hullud, sest sa oled pööraselt seksikas.” Sel viimasel sõnal on siin muide, arvestades nende vabameelsust, pisut täpsem tähendus kui Maal. Kuna nende jaoks ilu, kaunidus, armsus ja nii edasi sisaldavad naisterahva puhul juba oma olemuselt seksikust – pole mäletamata aegadest lahus olnudki –, siis nii, nagu ma seda talle ütlesin, oli see selge kutse, tähendades, et olen tema jaoks saadaval.

Ta pilk peatus korraks mu jalgevahel.

„Mis sulle näiteks praegu mõjus?”

Vaatasin ka korra pahaselt allapoole, tundes end pisut reedetuna.

„See, kuidas sa hundiratast viskasid.”

„Je-hee.” Ta tegi seda veel viis-kuus korda.

„Kas teie tüdrukud ei tee siis seda?”

„Paljud lihtsalt ei oska. Ja need, kes oskavad, ei tee seda enamasti alasti.”

Ta puhkes naerma ja sukeldus tiiki, mille servale olime parasjagu jõudnud. Järgnesin talle ja ujusime laugelt vette laskuvatele marmorastmetele teisel kaldal. Vesi oli rohekas ja soe. Oja, mis allikatest jahedust kandis, andis tunda ainult suubumiskoha lähedal, suutmata muuta kogu tiigi temperatuuri. Põhi oli siin puhas, kivid oli keegi sättinud nii, et neil sai pooleldi vees lamada, valides ka päikesevalguse või vee kohale kaarduvate puude varju vahel. Eelistasin muidugi pisut jahedamat varju, otsisin kaldpinna, kus parasjagu pea kuivale jäi, äufriüree sättis end selili kohe minu kõrvale sügavamale astmele. Ta maona painduv sale keha paistis läbi vee heledamana, ta ajas pea kuklasse ja toetas end küünarnukkidele ja kandadele, nii et oli suuremas osas veel all.

Lainekesed mänglesid ta kaela, rindade ja hääbeme ümber.

„Kas Zeii ka sulle nii mõjub?” küsis ta taevasse vaadates.

„Eks ma olen temaga natuke harjunud. Alguses mõjus küll.”

„Ja mida sa siis tegid?”

„Võtsin tal ümbert kinni ja suudlesin tugevasti, igalt poolt.”

„Ja mis takistab sul praegu olukorda nii lahendamast?”

„Me maalased oleme üsna pikatoimelised. Ma olingi just alustamas,” ütlesin teda enda vastu tõmmates. Ta kaotas tasakaalu ja kadus korraks vee alla. Tõstsin ta pea kohe välja, ta läkastas ja puristas.

„Ei ole vaja mind kõigepealt ära uputada.”

„Vabandust.”

Tundsin muidugi tuska oma kohmakuse pärast, ent sellest hoolimata oli imehea – olin ta pea oma õlale tõstnud, nii et ta minule toetus, ja tundsin enda vastas ta rindade kumerusi. Eks ma vist sellepärast ei saanudki aru, mida ta teeb, kui ta toetas jalad kividele ja hoogu võttis.

„Püsi parem seal, kus olid, tunnen end hulga ohutumalt,” nurrus ta mind endisesse asendisse tagasi lükates. Väiksest kättemaksusoovist oli ta seda teinud üsna jõuliselt ja ma kukkusin omakorda kuklaga vastu kive, nii et silmist löi tuld.

„Said haiget?” küsis ta murelikult mu kohale kummardudes.

„Pole häda, kohe lendavad varesed silme eest ära.” Asi tegi kokkuvõttes nalja. Ma tõstsin käed, tõmbasin ta enda vastu ning suudlesin teda tugevasti ja pikalt.

„Vähemasti tean ma nüüd, miks enamik voodit eelistab,” sosistasin talle kõrva, korraks oma valutavat kukalt katsudes.

„Sa oled ikka uskumatu kuju küll,” turtsus ta end minu peale klassikalisse ratsaasendisse seades.

*

Tim tuli järgmisel õhtul, viskas ratsutid pihku ühele tallipoisile ja puristas esimene pool tundi tiigis, imedes vett sisse nagu käsn – nagu ta ise ütles. Kuna laiuskraad oli umbes sama mis kodus ja oli kesksuvi, ei läinud ööselgi korralikult pimedaks. Sellest hoolimata olid kella kümne paiku, kui päike horisondi taha kadus, verandadel ja varikatuste all süüda tud lambid, mille tuhm kollakasroosa

kuma pigem armsat kodust helki andis, kui midagi tegelikult valgustas. Olin samuti ujumas käinud ja õhtusööki oodates limpsisime veini, kes istudes lehtlas, kes lamades niisama murul, kui Tim uudiseid pajatama hakkas. Jutt oli enamasti inimes test ja seostest, millest ma mitte midagi ei taibanud, seega katkestasin teda umbes veerand tunni pärast esimesel sobival momendil.

„Oota, Tim, minu jaoks tuleb kaugemalt peale hakata. Miks toetab Kõuepealik Chamauru preestrid, kui tal peaksid olema kõik põhjused neid vihata?”

Tsentuurio mõtles hetke. „Ma arvan, et tal ei jää muud üle.” Ta tõusis, mühatas: „Oota,” ja kadus raamatukogu suunas. Nagu arvata võiski, oli ta poole minuti pärast tagasi koos kaardiga, mille ta murule laotas, paludes Maüülil oma koibi pisut kõrvale nihutada.

„Nagu sa ehk tead, ulatus 1200 aastat tagasi Chamauru *elku(ü)toeev* praktiliselt üle kogu mandri, haarates parematel aegadel ka Põhja sadamad ja Grääzbu.”

„Chamauru misasi?”

„*Elku(ü)toeev*... selline riikideülene riik, mida juhib Chamauru kiriku pea kui jumala asemik maa peal. Ilmalikud valitsejad on temast sõltu vuses.”

Ma ei suutnud kuidagi harjuda sellega, kuidas käib taoliselt sisse topitud keele kasutamine – mu peas käis hetkeks mingi jõhker sünapsite väänamine ja seejärel tundus mulle, et olin kogu aeg kuulnud „*elku(ü)toeevi*” asemel „paavstiriik”; ma ei teadnud, kuidas nimetatakse Chamauru kiriku pead, kuid küllap ma edaspidi kuulen sellel kohal „paavst”...

„Käärfare kuulus siis ka sinna. Peeti mitmed edukad sõjad idapoolsete tasandike pärast ja stepirahvad tõrjuti kaugele itta, ära isegi sellelt alalt, mida täna Kõuelagendikeks nimetatakse. Riik paisus liiga suureks ja transporditeoreemi tõttu oli paratamatus, et vanade osade sidusus nõrgenes ning mereäärsed alad praktiliselt iseseisvusid. Chamauru alustas endiste alade tagasivõtmist ning Käärfare – täpsemalt kuningriigi tuumik, mida nüüd Käärumfiks nimetatakse – oskas seda enda huvides ära kasutada, jäädes küll formaalselt paavstiriigi truuks teenriks, kuid tegelikkuses vilistades Kentrendast tulnud korralduste peale ja sisuliselt manööverdades patiseisu kõik preestrite katsed ka lääne- ja põhjarannikut uuesti enda kontrolli alla saada – edukaks vastupanuks vajasime me tagamaid. Umbes 700 aastat tagasi hülgas Käärfare ametlikult usu ja põlvkonna jooksul tõrjuti preesterkond praktiliselt igasugusest võimust kõrvale. Käärfare eeskujule järgnes teisigi, kuid usk muutus rohkem Chamauru toetuse kindlustamise poliitiliseks loosungiks.

500 aastat tagasi algas sõjaline ekspansioon. Käärfare oli muutunud Valgustus ajastu sümboliks.

Kõik, kes hindasid vabadust ja tervet mõtet, vaatasid lootuses tolle linnriigi poole. Kõik, kes kidusid preestrite võimu all, kes olid tüdinenud vaimupimedusest, armetust umbsest nägelemisest pisi asjade kallal, silmakirjalikkusest ja alandlikkusest, olid leidnud endale vaba arenemisruumi Käärfares. See oli ka Käärfare kuningakoja teene, nende aastasadade pikkuse töö vili, kuid see ei oleks saanud teoks ilma laialdaste rahvakihtide toetuseta – kõigepealt ühinesid Käärfarega vabatahtlikult neli ümbritsevat kuningriiki, seejärel sunniti ühinenud riikide armeede abil veel üheksale pisiriigile peale rahvahääletus. Seitse nendest ühinesid Käärfarega. Chamauru kogus kokku kõik oma väed, vallutas Käärumfi, kuid ei suutnud seda hoida, sest armeed taandusid kaugemale loodesse ja asusid seal preestrite väge kimbutama. Kahe aasta pärast olid viimased sunnitud lahkuma ja kirjutama alla vaherahulepingule, mis sisuliselt oli esimene Käärfare täieliku iseseisvuse tunnus tamine paavstiriigi poolt.

Käärfareni ei ole preestrid enam kunagi küündinud ja väga lühidalt on viimane pool aastatuhandet käinud põhimõtteliselt samamoodi – Käärfare on laienenud ja Chamauru võimupiirkond on kokku kuivanud, kuni moodustab täna sellise naljaka poolkaare.”

„Ja 200 aastat tagasi jõudis Käärfare Ovemoni,” kviteerisin näitamaks, et ma ikka midagigi tean.

„Ovemos tõmmati vanal mõõga-aadlil väga elegantselt vaip alt ära,” noogutas Tim. „See oli erandlik ja elegantne, kuid kaudse tagajärjena võimaldab tänaseni segadust tekitada, hoides võimuküsimuse lahtisena. Ovemo on hiigelsuur ja rikas maalahmakas, mida tollal juhtis hambutu kaupmeeste koda, sest peale viimase kuninga langemist rohkem kui 300 aastat tagasi muutsid ümbritsevad riigid – Käärfare, Galdolin, Nupedu, Tep-Nesopu ja Stacamno – tolle kunagise võimsa jõukeskuse sisuliselt ühiseks protektoraadiks. Natuke alla 200 aasta tagasi sõlmiti Jotreepu leping,

mis sätestas osastisvürstide õiguse valida makseisandat. Anti ka muid suuri õigusi. Kui OveoThzis töötasid kõik huvigrupid – nii kaupmehed, töösturid kui aadlikud – üsna üksmeelselt anarhia suunas, muutes linna tegelikkuses väga nõrgalt seotud killukestest koosnevaks kirjuks linnriigiks, siis 80% maapiirkonnast aga kuulus juba – üllatus, üllatus! – Käärfare ja Galdolini pankuritele. OveoThzi võimukandjad võisid väga lollid välja näha, kui nad nii viie aasta pärast avastasid, et on oma riigi kandikul Käärfarele üle andnud. Galdolin on tänaseks ise ka juba rohkem kui poolteist sajandit Käärfare osa, aga see on teine lugu.”

„Sisuliselt te ostsite riigi ära?” maigutasin. „Kas keegi ei võtnud midagi ette? On ju võimalik kehtestada seadused, mis seda takistavad?”

„On,” vastas Tim peale hetkelist mõtlemist. „Muidugi oleks võimalik tehingud peatada, kuulutades – ja mitte väga ebaõiglaselt – et vabandust, oleme petta saanud, saate oma raha tagasi, aga kaduge siit. Aga selleks on Käärfarel armee. Eks Stacamno vägedega väikseid kokkupõrkeid esines ki. Vaata, nende häda on aga selles, et nad on küll piiririigina kirjas, kuid tegelikult neil ju Ovemoga ühist piiri ei ole, on ainult leping Tep-Nesopuga nende kaubateede ühiskasutuse kohta. Stacamno ise on piisavalt võimas, kuid avalikule konfliktile Käärfarega nad minna ei julge. Jah, ka see kunagi sõjakas ning autoritaarne riik tsiviliseerub tasa pisi, aga täna on seal tugev Chamauru mõju ning võib öelda, et viimase tuhat aastat on nad edukalt ümbritsevaid riike klobinud ning samuti muud kui kasvanud. Kunagi oli Stacamno üks Chamauru kultuuri peamisi toetajaid Kõuelagendike rahva vastu, kuid paradoksaalsel kombel on nad viimasel ajal liidu sõlminud.

Vajadus sünnitab veidraid voodikaaslast, ja kuigi Racestes on tugev isiksus ning kui tal hästi läheb, võib ta ollagi suuteline taaskehtestama absoluutse monarhia ning hunniku ümbritsevaid väikeriike oma mõjusfääri tõmbama, ei usu keegi tolle liidu pikka iga. Minust targemad mehed on kahevahel – kas ta tõesti loodab saada enda taha Chamauru mõju piirkonna riikide väed ja koos Kõuelagendike hõimudega alustada suurt sõjakäiku Käärfare vastu? Käärfare on liiga võimas. Samas...” ta jäi kaugusse vaadates vait, siis aga tajus, et teised ootavad ja ohkas: „Mingid jõud on liikvel. Miski närib kuningriigi südant. Kõik kipub halvasti minema. Jotreepu leping on meie vastu pöördunud. Midärö, kes – niipalju kui see seltskond üldse juhti tunnistab – on OveoThzi juht, on täiesti õiguspäraselt ja korrektselt liitnud lepinguga Kentrenda ja Nõezzi väikeriike, viimased aga on juba Chamauru käepikendus. Mõned varnad Ovemos kipuvad nende nõudmistele järele andma, sest see avaks neile lõuna veeteed. Kõuepealik aga on nagu jokker taskus – sõjakäigud, mis ulatuvad järjest lähemale Käärfare piiridele, on muutunud tavaliseks ja huvitaval kombel tabavad need Käärfare suhtes sõbralikult meelestatud riike. Suure Jõe teine kallas ongi juba taas täielikult nende all. Vaata, Suur jõgi on väga kaua olnud tsivilisatsioonide piiriks – ida kaldal stepiratsanikud ja läänekaldal paiksed. Urzä järvest põhja poolt oleks lihtne väikesi jõgesid ületada ja aastatuhandete vältel rändhõimud sealtkaudu läände röövretki korraldasidki. See on põhjus, miks Galdolin ise alati Käärfare toetust on otsinud ja oma kolmsada aastat ei ole ükski hobuse perse otsas kõõluv varganägu oma nina sinnakanti toppinud – lõppeb kiiresti ja kurvalt. Jõe teisel kaldal aga on Stacamno ainus riik, kellelt vähemasti viimasel aastatuhandel on kõueratsanikud stabiilselt peksa saanud. Nüüd aga on nad kusagilt üle jõe tulnud ja liiguvad ringi Nõezzi aladel, tungides Kentrenda ja Nupedu vahelisi mägesid mööda haruldaselt kaugemale läände.”

„Ma olen siin aeg-ajalt näinud munki ringi tatsamas – on see seotud tolle Ovemo eristaatusega, et neil siin vabalt ringi lastakse käia?”

„Mõnes mõttes küll, kuigi Käärfares valitseb usuvabadus ja see tähendab, et neil on kirikud ka KäärThzis endas. Samas pole neil seal suuremat teha. Siinne mastaap ja tegevuse mõttekus on ikka hoopis teine.”

„Ent ikkagi ei seletanud sa mulle, miks peaks Kõuepealikul olema eriliselt põhjust Chamauru paavstiriiki vihata?”

„Chamauru on kogu ajaloo vältel hoidnud maad jõuetute väikeriikide lapitekina. Nad on alati soosinud ka väikest kisklemist naabrite vahel, et riigid liiga tugevaks ei muutuks. Käärfarel õnnestus kunagi sellest nõiaringist välja murda ja olgem ausad, Käärfare oli kaua aega Stacamno-taoline malakas, see tähendab suur ja suhteliselt hästi kontrollitud riik, millega sai väga hästi

ümbritsevat pisilaste karja raamides hoida. Sta camno ulatub otsapidi steppidesse ja on olnud põhiline löögijõud, millega läbi ajaloo on stepirahvaid nuheldud. Nende linnad on maatasa tehtud niipea, kui kaubateed sinnapoole on hakanud suunduma, nende niisutusüsteemid on hävitatud niipea, kui arvestatav hulk rahvast on hakanud paikseks jääma. Kõuepealik on samuti fenomen. Tema isa tuli oma hõimuga kusagilt idast ja ühendas edukate sõjakäikudega suurema osa Kõuelagendike rahvast. Ta mõrvati kümme aastat tagasi ja sellest peale asus troonile järgmine Kõuepealik, see praegune...”

„Kas tal nime ei olegi?” küsisin vahele.

„Ei. Kui ta asub Kõuepealiku kohale, ütleb ta lahti kõigist oma vana dest nimedest. Need lihtsalt ei toimi enam. Rahvas tõepoolest unustab need ja mõni aasta hiljem enamasti mitte ei teeskle, vaid tõesti ei saa aru, kellest jutt, kui mõni välismaalane juhtub pealiku endist nime mainima.

Igatahes näib, et praegune Kõuepealik on sõlminud mingisuguse lepingu Chamauru preestritega. Ta on küll jõudumööda tugevdanud oma võimu Kõuelagendike üle ja on sõjaliselt võimsam kui kunagi varem, kuid ka mungad jalutavad ta valdustes kahtlaselt vabalt ringi.”

„Kuidas on ündid Chamauru preestritega seotud?”

„Kui jätta kõrvale, et ündid on müstilised olendid, kellest õieti mitte midagi teada ei ole...” Tim irvitas arusaamatu lõbususega taevasse vaadates. „... siis on tegemist mingisuguse vana rassiga, kes on asustanud kõrgmägesid niikaua, kui ajalugu mäletab. Kuna elupaikade pärast konkurentsi olnud ei ole, pole nendega kunagi ka üldse mingit erilist suhtlemist olnud. Kentrendas nad siiski liikuvat kiltmaade templite juures, need aga ei kuulu minu arusaamist mööda Chamauru preestritele. Ma sain seal muide oma luurajatelt sõna, et kaks väga kummalist võõrast, mees ja naine, olla seal ühes nendest – Oszfü kloostri – külalisteks.”

Noogutasin talle otsa vaadates. Seal me siis olime.

„Ma pean sinna minema ja nendega rääkima. Need on inimesed minu kodust. Ma võlgnen neile vähemasti küsimise, et ega nad tagasi taha minna.”

Oli Timi kord noogutada. „Lähed sa läbi vahemaailma?”

„Ei. See ärataks tähelepanu ja tähelepanu on praegu viimane asi, mida ma vajan.”

„Kas sa kavatsed külastada... *tuttavaid* paiku?”

„Kindlasti. Need paigad, templid, ündid, Chamauru preestrid – olen kindel, et seal saab olema väga... *hariv* käia.”

„Vajad sa kedagi, kes kohalikke paiku tunneb?”

„Kui Käärfare kuningal oleks põhjust sealt kõrgetasemelisi luure andmeid hankida...?”

„Timist ma võin kõike oodata, aga et ka sina selle vihjetega kenit lemise selgeks oled õppinud!” katkestas meid Mägg mulle etteheitvalt otsa vaadates. „Olete kokku leppinud, et sõidate lõunasse, kõik said juba aru. Läheme sööma.”

Olime lõpetamas esimest rooga, mingit rohelist salatit, kui Feb mult küsis: „Kuule, oli see vaid kõnekujund või on tõesti võimalus, et inimesed su kodust ei taha tagasi? Kui suur on võimalus, et nad ei koju minna?”

Mida talle vastata? On ju Maalgi neid, kes seda kunagi ei mõistaks, seda enam siis Ovemos, mis isegi kergelt sõjahõngulisena sõbralikku julge olekutunnet kiirgas.

„Näete, Zeii ju ei imesta. Väga paljud minu inimesed on tahtnud sellelt maalt, kus ma elan, põgeneda, sest seda viletsust ja vaimset ahistust, mis seal veel suhteliselt hiljuti valitses, ma isegi ei ürita teile kirjeldada.”

„On tahtnud põgeneda? Miks nad siis ei tee seda?”

Sulgesin hetkeks silmad. „Sest Maal on ruumi vähe. Meil elab viis miljardit inimest. Enamik kohutavas vaesuses. Riigid, kus on normaalne valitsus ja normaalne rahvas, elavad hästi, aga nad kõik on sulgenud oma piirid, et mitte ülejäänud massi ligi lasta. See riik aga, millest juttu, oli sulgenud piirid, et inimesed mitte ära ei jookseks.”

„Riik sulges piirid? Kuidas? Kuidas see siis üldse püsib – riik on ju inimeste jaoks?”

Purskasin naerma. Kuigi naerda ei olnud seal midagi.

„Okastraadiga. Valvelaevadega, sadade tuhandete sõduritega. Muidugi nõuab see tohutult ressursse.

„Inimeste jaoks...” Oli üks väike perverside ja paranoikute kildkond, kes kunagi suures segaduses võimu haaras ja lasi maha kõik, kes neile ohtu kujutasid - nii umbes kümnendiku rahvast, sealhulgas enamiku haritud inimesi. Nad rääkisid, et on maailma pari mad inimesed ja see on maailma parim riik, ja paljud uskusid, usuvad siiani, kuna teisitirääkijaid on kolme põlvkonna jooksul tapetud. Mass elas sitas ja pimeduses ning oli mingil moel oma armetu eksistentsiga rahulgi. Selliseid on veel palju alles.”

Kehitasin õlgu. „Lõpuks kukkus see kõik muidugi kokku, jättes järele vaid kohutava laose. Aga isegi nüüd, kui kõik toimunud järeledused on aja looraamatutes ausalt kirjas, igatsevad paljud endisi aegu tagasi.”

„Nii ei saa olla!”

„Ka mina arvan nii.”

Nad vaatasid mind tükk aega arusaamatuses, enne kui sõnade mõte kohale jõudis.

Vahetasin teemat.

*

Minul ei olnud üldse vaja mingeid reisiettevalmistusi teha ja ka Tim sai kõigi asjade ajamisega üllatavalt kiiresti toime, nii et see oli vaevalt kaks päeva hiljem, kui Febi residents kaugusse kadus ja ma alustasin bussimoodi asjanduses Timi kõrval istmel loksumist kagu poole Urzäzki suunas, kus pidime laevale ümber istuma.

Jõgi oli laiem, kui ükski teine, mida ma kunagi näinud olin ja tõtt-öelda laiem, kui ma oma kujutlustes ühe jõe puhul kunagi võimalikuks olin pidanud. Ma teadsin, et Maa suurte jõgede deltagad on sellised, ma teadsin ka juttudest ja viletsatelt kaartidelt, et siin oli hiiglaslik tasandik ning mingite sadade või tuhandete kilomeetrite järel muutub jõgi korraks mägede vahel kiirevoolulisemaks ja kitsamaks, enne kui muudab suuna läände ja järgmisel tasandikul laiiali valgub, ja lõpuks võiks mõni loodusteadlane nimetada kogu seda röögatut veekogu, mida mööda me allavoolu purjetasime, pigem järvede ahelaks. Igatahes kadus teine kallas aeg-ajalt horisondi taha.

Ma olen maininud, et maastikud langesid eri maailmades ainult äärmi selt ligikaudu kokku.

Vahemaailma läbimine muutis ju asukoha all mõistetava määratluse äärmiselt küsitavaks. Kui ma erinevaid kaarte kõrvutasin, eeldades, et olen teatud lähenduses mingi tuhande kilomeetri kaugu sel „kodust”, tekkis mul mulje, et niiöelda „Euroopa-osa” on siin kõrgem, moodustades „Aafrika” ja „Aasiaga” kokku hiiglasliku mandri. Nii et siis see jõgi oli kusagilt „Peipsi järvest” algav „Dnepr”, mis jooksis läbi järvemõõtu „Musta mere”, ühines veel „Vahemere” põhjas „Niilu sega” ja voolas „Hispaaniast” mööda, suubudes ookeani kusagil „Madeira” kandis. Ärge nüüd ainult tormake kaarti vaatama. Veelkord – see analoogia toimis mingi tuhat kilomeetrit horisontaal- ja kilomeeter vertikaalmõõdus. Ja kuna Smeetel ei tuntud lennukeid ja neid tasandikke ei olnud keegi kunagi trianguleerinud, olid nende endi kaardid sellised, noh – keskaegsed. Näiteks kui ida poole vaadata, siis paistis, et „Vaikne ookean” algas päriselt kusagilt „Mongooliast”, kuid umbes sama hästi võis seal mõni lohe-weyr olla. Nad muidugi teadsid planeedi suurust, kuid „Ameerika” oli joonistatud üldse ainult igivanadele legendidele tugi nedes.

Soojem oli see maa küll. Muidugi oli suvi, ent ma ei oleks sellistelt laiuskraadidelt oodanud 40-kraadiseid päevi. Järjest. Kogu aeg. Isegi jõel, ja öösel langes temperatuur harva 20 kraadini. Kerge tuul tõi ainult kergendust, paisudes aga aeg-ajalt mäslavaks tormiks, mis pilvi, vett ja kaldapuid kaasa rebides lõpuks paduvihmana kaela kukkus. Avatud veepind oli nii suur, et lained kerkisid mitmemeetristeks. Väljud sähvisid sisinal alla, siis tuli kaks tundi uputatvat laussadu ja siis hakkas kõik otsast peale. Oleksin tahtnud end pigem lasta kōie otsas järgi vedada, et natukegi jahedust saada, aga krokodillilaadsed elukad muutsid selle mõtte ebatervislikuks.

Teisest küljest polnud ma mäletamata aegadest niimoodi puhanud. Teha polnud õieti midagi. Ma – jah, isegi mina! – jõudsin niikaugele, et toppisin end teinekord meeskonnale appi. Aga kõik mind ei tõmmanud ja taglasesse mind ei lastud, sest olin umbes kaks korda raskem kui meeskond

keskmiselt. Aurumootori juures abi vaja ei läinud, sest masina värk töötas kindlalt ja häireteta. Kütusereaktori juurde mind ka lasta ei tahetud, väites, et sellega tegelemine nõuab eriväljaõpet. Tegu ei olnud otseselt ametisaladustega, sest lahendused olid igas tehnika raamatukogus saadaval. Pigem ametiuhkusega – see tundlik ja keerukas ope ratsioon seisnes kuivanud ajupuidu kolusse toppimises. Teiselt poolt saan ma neist aru – nagu iga keerukamat tehnilist süsteemi, tuli ka neid mootoreid aastaid õppida, sest printsiip „veerand tunniga vedurijuhiks” lõpeb tavaliselt hea suure kõmakaga. Mina ei kuulunud tsunfti ja küllap oligi hea tahtmise korral võimalik seal midagi ära rikkuda. Füüsilist jõudu nõudvaid operatsioone peaaegu ei olnud, kõige raskem ja tõelist osavust nõudev manööver oli ajupuidu püüdmine täiskäigul liikuva laeva pardalt.

Olen vist juba korduvalt maininud, et kogu areng Smeetel oli läinud kummalises suunas – elektrit nad ei tundnud, olid aga head keemikud ja peenmehaanikud. Ma ei osanud siis seletada, miks neil tulirelvi ei olnud. Nende leegiheitjate tööd olin ma näinud ja see oli muljetavaldav, kõik muu aga käis mehaaniliste viguritega. Kui ulmejuttudes kirjeldatakse teist maailma, tuleb tavaliselt välja keskaeg või meie kahekümnenda sajandi leiutiste edasiarendus. See ei olnud üks ega teine. See on meie mingi tõlp eelarvamus, et ühiskond, kus puudub meie tarbijalikkus ja vastastikune kõrinärimine (vabandust, me oleme harjunud ütleva „efektiivsus” ja „edasipüüdlikkus”), saab olla vaid ohtlik, primitiivne ja täis ramprasket tööd. Asju ei toodetud mitte selleks, et tehasel ka homme tööd oleks. Tööriistad ja kõik muud vidinad olid kasutusel *sajandeid*. Näiteks metallurgia. Neil ei olnud hiiglaslikke tossavaid komplekse, mis objektiivselt võttes sobivad kõige paremini tankide massiliseks väljalaskeks ja ümbritseva keskkonna hävitamiseks. Metallesemeid *kasvatati*. Mida nad täpselt tegid, ma ei tea, aga igatahes said nad ideaalilähedase struktuuri ja olid lahendused optimeerinud sellise piirini, et ka näiteks sajandivanused automootorid töötasid korralikult. Bioloogiast ja meditsiinist ma üldse ei räägigi.

Nii ma siis vedelesin varikatuse all, nautisin möödalibisevaid maastikke ja imesin kokteili. Oli vist reisi teine nädal, kui tundsin, et märkamatu olen sellesse lummavasse mittemidagitegemisse sujuvalt sisse elanud. Kumardusin igivana käsikirja kohale ja üritasin seda lugeda, kuigi enamasti tundsin, et väga mõistlik tegevus see ei ole.

„... ja siis läks kuningas oma lemmiknaise juurde lohutust otsima, ent naine oli pahas tujus, sest ta kass oli surnud ja geiša ilmutas meelegindlust...”

Pidin võõrast teksti enamasti kaks korda üle lugema, et tähendus päralt jõuaks, ja ka siis jäi kummalise keelekasutuse tõttu palju segaseks – nagu eelpooltoodud näites, et mitu naist seal lõpuks oli. Olin loobunud ka igasuguste lipikute vaheletooppimisest, sest neid sai palju ja mul tuli surmav masendus peale, kui neid uuesti üle vaadata katsusin.

„... Itur oli transis/purjus ja nii pöördus kuningas oma targa poole, kes sõi tähtede südameid...”

Vaatasin Timi poole, kes suletud silmadega minust kahe meetri kaugusel lamamistoolis vedeles, nähes üsna ebasõjamehelik välja niude võös ja märg kalts näol.

„Tim, mida tähendab „söüb tähtede südameid”?”

„Astroloogia magister,” porises ta liigutamata.

„Teil ei pidanud ju ebausku olema?”

„Erinevatel aegadel on metslased igasugust jama uskunud. „Söüb tähtede südameid” on lihtsalt üks legendides esinev soolapuhujate tiitel.” Ta ei teinud endiselt ühtegi liigutust, ainult lapi alt tuli vaikne tüdinud hääl.

„... preester tegi üles lõkke, Pilvelinnus ilmuski ja ta saatis sellele peeglite ja läätsedega oma palve. Kaheksa päeva pärast algas Gzuthga laagris palavik...”

„Tim, kas sa oled mõnd Pilvelinnust või Pilvelinnuste rada näinud?”

„Ei ole. Aga seal Lzzös olevat üks naljakas org, kus kunagi olevat Pilvelinnused liikunud. Aga kui, siis tuhandeid aastaid tagasi.”

„Lzzös?”

„Sellest su raamat vestab. Lzzö on muistne Ozzöl. Kuidas sa siis ei tea? See on ju peaaegu sinu kodus – Ifigneast oma kuus-seitsesada kilo meetrit põhja poole, palju lähemal Grääzbule kui KäärUmfile, Ovemost rääkimata.” Ta kõhistas vaikselt naerda.

Lasin käsikirja lauale langeda ja läksin veini kallama.

„Pane see parem alla kajutisse,“ kostis taas lapi alt summutatud hääl. „Ja hoia relvad ligi.“

„Miks?“ Vaatasin kiiresti ringi.

„Varsti ründavad meid piraadid.“

Uurisin veel kord kogu ümbrust ja ei märganud midagi kahtlast.

„Veelkord – miks sa nii arvad?“

„Esiteks nägin ma nende piilurit eile võsas, teiseks on kreetzhid meist eemale tõmbunud ja kolmandaks on nad siin alati meie laevu rünnanud.“

„Alati? Milliste tagajärgedega?“

„Üks rünnak umbes kuuekümnest õnnestub, siis on kapten piisavalt rumal või arg. Kahju ei ole eriti suur, üks kaubaalus tuleb maha jätta.“

Seedisin seda. „Eriti suur! Kas see ei tee kauplemist kalliks? See peaks ju kauba omahinda mõjutama.“

„Mõjutabki. Aga profiit on niigi hea.“

„Kas ei oleks lihtsam neid näiteks hävitada? Või kokkuleppeid sõlmida?“

„Kellega? Neid on siin vähemalt viiskümmend erinevat jõuku. Siis tahaksid kõik oma osa.

Hävitada? Väga kallid ettevõtmised. Pealegi lööks see siis kauba hinna alla, kuna ka kõik teised

hakkaksid jõgemööda sõitma. Praegu on meil kõige parem relvastus. Kreetzhidel muide ilmselt on nendega mingi leping, ega nad muidu õigel hetkel eemale ei tõmbuks.“

„Hull maailm,“ jäi mul üle ainult pomiseda, kui ma seda majandusliku mõtte geniaalsust kuulsin.

Ette heita ei olnud midagi. Maa firmad käitusid palju hullemini, selles ilmas olid asjad ainult lihtsakoelisemad.

„Millal nad siis ründavad?“

„Alf, ma olen geenius, mitte jumal. Lähema paari tunni jooksul.“

Mõtlesin hetke, siis hüüdsin kambüüsi suunas:

„Kokk, millal süüa saab?“

Hüütu pistis kerges hämmelduses pea luugist välja. „Nagu tavaliselt umbes tunni aja pärast. Kas sellega on kuidagi pahasti?“

„Mitte eriti. Aga kui sa kiirustaksid, kui ruttu saaks?“

„Umbes veerand tunni pärast... ehk?“

„Tee seda, me ootame lõunat veerand tunni pärast.“

Tim vaatas mind huviga rätiku nurga alt ja siis, kuna ta oli end juba niikuinii liigutanud, uuris ka korra kohusetundlikult ümbrust.

„Sul on asjad õiges järjekorras,“ ühmas ta rätikut taas näole seades. „Kuigi ma peaksin mainima, et täis kõhuga ei ole hea lähivõitlust pidada.“

„Ma ei kavatse lähivõitlust pidada.“

„Piraadid võivad selles osas sinuga mitte koostööd teha. Pealegi sinu kogu juures ma lausa jumaldaks lähivõitlust. Mõõga või tapriga...“

„Tim, mõõka olen ma elus paar korda käes hoidnud, kirvest rohkem, aga siis ma raiusin tulepuid, mitte kolpi. Võiks muidugi käsitsivõitlust teha, aga selles osas on omakorda samuti tõenäoline, et vaenlane ei koopereeru.“

Nüüd vaatas ta mind tõelise huviga, ilmselt kahtlustades, kas ma nalja ei tee.

„Sa, nagu ma aru sain, oled siiski mingil määral võitleja? Millega te siis võitlete?“

„Käsitsi või tulirelvadega. Kirveste, kaigaste ja nugadega õpetatakse meil võitlema, need, noh, majapidamisriistad. Täpsemalt õpetatakse esimest rünnakut tõrjuma, et tulirelva kätte saaks. Aga mõõgad on muuseumieksponaadid.“

Ta vangutas uskumatult pead. „Ma peaksin sind õpetama...“

„Sellega oleme me vist natuke hiljaks jäänud. Muide, ma imestan, miks teil ei ole tulirelvi?“

Ta kehtas õlgu. „Lihtsalt areng on teisiti läinud. Lõhkeainetega juhtub palju õnnetusi, need kipuvad ise plahvatama. Ja mingi aeg vist läks üle. Kiirtuli – ma lasen oma ammuga nelikümmend noolt minutis, saja meetri pealt kõik „südamesse“. Tulirelvi ju on. Meie leegiheitjaid oled sa näi nud?“ Ta

osutas peaga vööri suunas, kus üks selline turellil tukkus.

„Viiskümmend meetrit hoiab puhta. Mida sa veel tahad?”

„Kui vaenlane on laskeulatuses, oled sina ka. Eelist?”

Ta vaatas mind hapult. Vahetasin teemat.

„Kuidas nad siis üldse ründavad?”

„Nende laevad on tulekindlad. Noolled lendavad tõepoolest umbkaudu samakaugemale.”

„Meil on suur laevastik, paljud sõidavad üksikult. Nad sõandavad meid rünnata, aga ei sureta kogu ülejäänud jõeliiklust välja?”

„Meilt on midagi võtta. Kaubaalusetäiest elavad nad pool aastat. Meid ei ründa nad kunagi ka üksikult. Kohalikelt ei võta nad kõike, sest mõni meeleheites tüüp võib siis meile piraatide baasi asukoha kätte näidata ja laevastiku kapten läheb ja laseb heameelega nende alused põhja.”

Ta rääkis mulle veel, mida teadis piraatide taktikast, kirjeldas rünnakuid ja selle aja peale toodi meile lõuna.

„Kas nad ründavad maa poolt? Mingi saarenurga tagant?” uurisin praadi lõigates üht neeme, mis just möödus.

„Nad ründavad meie laevastiku vastaskülge.”

„Miks?”

„Meie oleme siin.”

„Teavad nad seda?”

„Kindel. Ma ei taha ennast kiita, aga minu kui kuninga armee ohvitseriga eelistaksid nad mitte tegemist teha – neil ju ka elu armas, pere toita ja nii edasi. Sina aga oled tundmatu tegur. Võid ebameeldivusi põhjustada. Aga au ei luba neil ka proovimata jätta. Muide, seal nad ongi.”

Ta osutas üle laevastiku kaldapoolsele küljele, kus oli kallast palis tavalisse metsa tekkinud pilu, kitsas laht, mille kaudu kihutasid meie kursile kolm madalat laeva. Hindasin vahemaad ja kallasin praele kastet.

„Mis nüüd?”

Ta ohkas.

„Kapten! Ole hea, vii meie laev kaarega nende kolme laeva tee.”

Kapten, kes nägi välja nii, et ta meelsamini oleks edasi teiste taga, vaatas meid peaaegu vihkaval pilgul ja hakkas madrustele korraldusi andma. Pöördusime natuke ja liikusime teed andvate aluste vahelt läbi, laevastik meie taga koondus samuti tihedamalt kokku, hoides siiski vahe sid ja moodustades kahte kontsentrilist ringi. Purjed korjati kokku.

Piraadialused eraldusid, kaks jätkas kursil, mis meie oma läbi lõikas, kolmas pöördus, et meist paremalt mööduda. Kui vahemaa vähenes, keera sid ka laevad meie ees pisut, et vältida kokkupõrget ja sattuda meist vasakule.

„Soovitan lamavat asendit,” märkis Tim ja järgis ise oma soovitust, heites parda varju maha.

Heitsin viimase kahetseva pilgu lõunalauale ja läksin alla oma püssi järele. See võttis mul vaevalt kümme sekundit, ning kui ma ülesse tagasi jõudsin ja tema kõrvale kobisin, hakkasid üksikud halvastisihitud nooled laevale langema.

„Miks nad lasevad? Nooli ülearu?”

„Et me end liiga mugavalt ei tunneks.”

Kogu asi tundus mulle nagu filmis „Aarete saar” – hele, värviline, eba reaalne, natuke põnev ja lõbus.

Laevad lähenesid, nooltesadu muutus tihedamaks, ja ka madrused ning Tim vastasid sellele.

„Kohe võtavad meil purje maha,” teadustas Tim mu kõrval. Võitlustes palju kogenumana oskas ta käike ette aimata ja piasjadest järeldusi teha.

Vuhises leek, meie pea kohal lahvas tuli, tõmbasime ka ennast kiiresti avadest kaugemale.

Terasesst pardakonstruktsioonidele ei teinud tuli midagi, ent osa vimpleid ja abipuri, mis millegipärast veel üleval oli, langes suurte leegitsevate latakatena ümberringi vette ja meile kaela.

„Barbarid,” pomisesin, kui tuhka lõunasöögile langes. „Miks me purje alla ei võtnud?”

Piraadid möödusid meist ja kimbutasid teisi laevu. Meie alustest moodus tunud ring hakkas

pöörlema, ning me pidime sattuma vaenlaste poole umbes sel ajal, kui nende laevad ahtri taga kohtuvad.

„Senisel on kaks eesmärki,” kommenteeris Tim. „Esiteks meid hirmutada. Teiseks on nende peamine šanss muuta mõni meie alus liikumisevõimetuks, kuna see peataks meid ja muudaks manööverdamise ebatõhusaks. Kui juba kaks on liikumisevõimetud, viib vol meid varem või hiljem lahku ja üks alus tuleb ohverdada. Aga puri... peab pärast kapteni käest küsima.”

„Kas nad lepivad ühega?”

„Alati. See muidugi ei tähenda, et mõni teine jõuk järgmise käänaku taga oma õnne ei proovi.”

„Kaua nad võivad meid piirata?”

„Nöezzini.”

„Kas erinevad jõugud lubavad teisi oma territooriumile?”

„Neil, nii palju kui meie teame, ei ole väga kindlat territooriumi, sest jõgi on nii suur. Ja keegi ei ütle, et liiga teiste baasi lähedalt mööduval konkurendil saaki käest ära ei võeta.”

„Kuidas me neist seni üldse rahu saime? Kuidas üldse sellistes tingimustes kauplemine toimub?” Ta vaatas mind muiates. „See polegi nii hull. Kui neid üldse ei oleks, tapaks igavus. Kohe näed.” Piraatide laevad olid üksteisest möödunud ja pidid poole ringi järel meie ees kohtuma. Korruga lagunes meie ring vasakult küljelt laiali ja kahesajameetrise poolringina söötsid laevad üksiku piraadialuse poole. Too oli seda ilmselt oodanud, sest ta põgenes kiiresti. Ta ei teinud seda siiski piisavalt kiiresti, sest vähemalt nelja aluse leegiheitjad noolisid pea minuti ta külgi. Tossavana eemaldus ta meist.

„Saime tast lahti?” küsisin Timilt.

„Ei. Vaevalt. Jahtub natuke, tuleb tagasi. Näe, pumpavad.”

Kaugel väljaspool laskeulatust sebisid tillukesed kogud piraadilaeval ja suunasid veejugasid üle tahmunud parraste, kust kerkisid aurupilved.

Sel ajal olid mõlemad teised alused jõudnud meie lahtirullinud rivis tuse esimese laevani ja nuhtlesid seda, teine sättis end talle appi, aga selle kummalise võitluse reegel oli, et liiga lähedale ei tohtinud minna, et vaenlasel suurem sihtmärk ei oleks. Kohe, kui meie pöördunud tiib nende ümber koonduma hakkas, nad taandusid. Meie laevastik moodus tas jälle aeglaselt pöörleva ringi.

„Mis edasi?”

„Neli võimalust. Esimest – neile sai küllalt ja nad otsivad kergemat saaki – ma ei usu, sest nii sügavat muljet me neile ilmselt ei jätnud. Teine – nad ründavad uuesti. Kolmas, nad ründavad öösel. Neljas, nad jälitavad meid Nöezzini. Kolmas on kõige ohtlikum ja neljas kõige tüütum. Öine rünnak on neile muidugi ka ohtlik, sest samahästi võivad nad meie aluste vahele lõksu jääda. Või poetavad end meie teele ja üritavad pardale ronida. Krokodillid inimesi, eriti neid, kel metalli lõhna, ründama ei kipu. Aga mõned lähevad mööda, kõiki enne hommikut ei leita ja mõnel näljasel võib kiusatus liiga suureks minna. Neljas tähendab seda, et meie rahulik päikese käes tukkumine on läbi. Varem või hiljem meist keegi eksib ja nad võivad saada oma võimaluse. No ja nad võivad suvalisel järgmisel ööl rünnata. Ja suvalisel järgmisel päeval tüdineda.”

„Kuidas me seni oleme öösiti nii rahulikud olnud?”

„Aaa,” taipas ta mu mõtet. „Pardale ronida on mõttetu ilma laevade toetuseta. Koerad annavad häiret ja tulemuseks on ainult nuga ribides. Seni kui siin käib madin, tulevad teised appi. Peale pardaleronimise peab *nende* laev kohe *neile* appi tulema, muidu jääb vaesekestele ainult üürike võitlemisrõõm.”

Laevadel hõiguti midagi üksteisele, senised kaotused olid kaks tühist noolehaava. Läksin ja istusin lauda. Tekkis ehmunud vaikus, kui küsisin, kas lõuna jätkub. Ainult Tim turtsus, ka tema tõusis, tuli lauda ja kallas endale veini. Nähes meie külma rahu, tuli siiski kokkadele elu sisse ja millegipärast tekkis meie laeval peaaegu eksalteeritud meeleolu.

Sellal, kui me linnulihapirukat sõime, koristasid madrused põlenud purje.

Einet segati taas.

„Nad tulevad!”

Mul tekkis kummaline *déjà vu* ja pärast hetkelist järelemõtlemist taipas sin, et olen midagi sarnast

lugenud Dumas' „Kolmest musketärist”. Kurb – kõik head asjad on leiutatud enne mind. Tim astus korraks kaptenikajutisse ja selgitas kaptenile midagi niisugust, mis viimasele sidrunisöömise näo ette tekitas. Mingeid teateid anti ka lipukestega teistele laevadele, aga seda koodi ma ei mõistnud.

Järgmine rünnak järgis enam-vähem sama skeemi. Kord üht, kord teistpidi keerutasid nad meie ümber, söandamata liiga lähedale tulla. Pea iga sekund kõlksatas mõni nool pardasse, aeg-ajalt nilpsas leegiheitja kiir mõnd liiga ligi tulnud alust. Kuidagimoodi sattusime ringist välja, oota matult olime pea üksi vabas vees ja liikusime peaaegu sirgjooneliselt otse vastu tuleva piraadialuse poole. Mõlemas laevastikus kerkis kisa ja huilgamine, kui me leegiheitjate tööraadiusse jõudsime ja tuletorm pardaid noolis. Panin tähele, et piraadialus pöördus kohe väljapoole. Vaata mata terendavale võimalusele abordaažile minna, kartsid nad enam meie laevastiku kätte löksu jäämist. Kuna tule mühin ja meeste kisa olid piisavalt suured, otsustasin initsiatiivi näidata, valisin oma uutest kuulidest soomustlähbistavad ja tulistasin mõned vastaste veepiirile. Ma ei tea, kas mul vedas või pidigi see nii minema, ent piraadilaeval käis summutatud matakas, ustest lendas mehi, masinaosasid ja auru – olin nende katla puruks lasknud.

Edasine toimus väga ruttu. Meie lähenevad alused ei jõudnudki õieti midagi teha, kui laeval kerkis valge lipp. Laskmine lõpetati. Piraadid hüppasid kiiruga vette ja ujusid eemale, nende laev hakkas kalduma ja oli paari minuti pärast kadunud. Eemaleujujaid ei jälitanud keegi. Teistel kahel puudus hasart kätte maksta, nad ootasid, kuni me oma teekonda jätkame, ja läksid siis kaaslasi veest üles korjama.

Peaaegu juba enne, kui nende laskeulatusest väljas olime, käis vähe malt meie laeval ringi veinikann. Hõiguti vastamisi, kiites meie vaprust ja õnne. Pilgati piraate. Panin oma püssi jälle meie kajutisse ära. Kui ma seda puhastasin, tabasin Timi, kes seisis uksel ja arvates, et ma teda ei märka, silmitses mind väga mõtliku pilguga. Kogu seltskonnast oli õnneks ainult tema aru saanud, mis tegelikult toimunud oli. Ta noogutas lühidalt, kui meie pilgud kohtusid, ja läks lauda tagasi. Nägin, et tal kibeleb keelel tuhat küsimust. Ta alustas niipea kui jälle omavahel olime.

„Ma olen su relvi kõvasti alahinnanud.” Ta paistis segaduses olevat.

Andsin talle ülevaate tulirelvade arengust Maal, niipalju kui mina sellest teadsin. Vestlus oli konarlik, sest meid segasid kogu aeg sõbralikud pidutsejad, ja mingil hetkel loobusime selleks korraks. Ma vist oleksin pidanud ise järgmisel päeval algust tegema, sest hiljem taipasin, et nendele omane pieteeditunne keelas tal teemat üles võtta ja nii see seekord jäi, sest ülejärgmisel õhtul sai meie reis otsa.

*

Vähemalt kaks-kolm korda päevas kohtusime teiste aluste või laevas tikega, tavaliselt vähendati siis kiirust ja vahetati uudiseid. Pärast ühte sellist vestlust tuli Tim minu juurde ja teatas, et läheme kreetzhide laevaga edasi, kuna meie jõeharu pöörab ära. Mul tekkisid selle tegevuse mõttekuse suhtes suured kahtlused, meenutades viimaste eemale tõmbumist enne piraatide rünnakut, ent Tim teatas oma tavalisel häirimatul viisil nagu jonnakale lapsele, et kreetzhid on lurjused, mitte reeturid. Kreetzide laev oli ebamugav vana küna. Nende keelest ma aru ei saanud. Õnneks veetsime nende laeval ainult päeva, maabusime mingis külakeses ja kauplesime endale hobused.

Minu kogu Smeetel viibimisele heitsid oma varju need elukad, keda ma tõsiselt vihkama hakkasin. Kunagi ei läinud nad sinna, kuhu mina tahtsin, ei jäänud seisma, kui mina tahtsin, nende seljas oli loksuv ja ebamugav. Kui nad vähegi kiiremini liikusid, oli mul hirm kukkuda ja pärast oli tagumik haige. Iga kord, kui nende seljas kuhugi läksime, ootasid ainult, et see osa teest otsa saaks, ja ma valutavate kontidega, insuldini ärritatuna, kuid elusana maapinnale tagasi saaksin. Loomulikult tuli see vaid minu oskamatuses. Ma õppisin kuidagi nende seljas püsima, aga jään oma arvamuse juurde, et auto on ikka üks röögatult vaimustav leiutis.

Seekord õnneks sõitsime kogu tee sammu, Tim oli minu kõrval ja kasutasin juhust küsida meie reisisihi kohta.

„Elmontide haldjas,” venis ta suu muigele. „Olgu, ma räägin sulle muinasjuttu Elmontide haldjast. Keegi ei tea, kust ta tuli. Keegi ei tea, kes ehitas talle maja. Igatahes siin, eelmäestike nõlval suure jõe orus ta elab. Veidrad lood on temaga. Keegi ei saa aru, vana ta õieti on. Kord tundub ta küpse naisena, kord tütarlapsena. Ilus on ta küll. Kohalikud räägivad, et tegelikult on seal, kus ta elab, igivanad kummitavad varemed alati olnud. Räägitakse, et Estefaj Güevt olevat Suurel Läändeminekul selle residentsi rajada lasknud ja Vikkröettide mässu ajal olla viimane luunt seal kaua vastu pidanud, kuni ta koos majaga maha põletati. Aga need on jutud. Igatahes kardab rahvas sinna minna. Kui jutud selle kohta, et vanad varemed on asustatud, laiemalt liikvele läksid, üritasid õige mitu lähemat senjööri teda maksustada. Rüütel Mingalök, jõudes äratundmisele, et leedi on üsna kenake, proovis teda isegi enda omaks teha. Mis täpselt juhtus, ei tea keegi, igatahes rüütli loss põles maatas ja ta ise leiti jõest allavoolu hulpimast. Üks kohalik küla võttis nõuks ta minema ajada. Alustati kahepäevase needmisega, aga midagi vist läks viltu, sest küla ise põles maha, ja sellest ajast on haldjas rahule jäetud. Ainult raskematel talvedel ja muude õnnetuste korral riskitakse sinna majja minna. Ometigi pole majas käijatega midagi halba juhtunud. Uksed on teelistele avatud ja igasugust veidrat rahvast seal liigub.”

Ta naeris.

„Jäta veiderdamine,” urisesin ta peale. „Nüüd räägi, nagu asi on.”

„Noh, sinule võib ju rääkida. Ta on Käärfare agent. äuLizzieda on ta nimi. Ta on kohalik, aga elanud pikka aega kuningriigis. Tema elukäiku küsi tema enda käest, see on kirju, ja lõpuks, ega ma ka kõike ei tea. Ma ei tea, kui vana ta on, aga otsustades selle järgi, mis kõik ta eluaastatesse mahtuma peab, on ta arvatavasti üle viiekümne. Ehitusväeosa pani talle viisteist aastat tagasi selle maja üles. Meie löökrühm koristab ka rüütli, meie leegiheitjad süütasid ta lossi ja hiljem küla. Terve selle maailmaosa luurajad kasutavad teda vajaduse korral baasina. Kui keegi üldse oskab meid juhatada, siis on see tema.”

Õhtupäikese viimastes kiirtes ratsutasime läbi pöögisalu ja meie pilku dele avanes Elmontide legendik veskipaisu ja poollagunenud maalilise lossiga. Olin proovinud kogu selle aja mitte võtta uude maailma kaasa vanu suhtumisi, aga pärast suure hunniku raamatute läbilugemist on võimatu ilmas elada ilma et sa igal sammul võrdleksid ümbritsevat kirjasõnas talletatud inimõttega. Vaatamata sellele, et tegu oli teise maailmaga, stiilid ennenägematud ja kogu stseen vähemasti minu jaoks uus, meenutas nähtu mulle ikka natuke üheaegselt Šveitsi mägilosse ja Tolkieni Viimast Sõbralikku Maja.

Koerad hakkasid haukuma, kui me lähemale ratsutasime, eemal oja ääres nümfidena pesupesemisega tegelenud neidistesalk hakkas voogama, mõned viipasid inimestele lossis ja osutasid meie poole. Kui värava alla jõudsim, ootas meid seal väärikas naisterahvas, kelles tutvustamata tundsin ära perenaise. Annaks jumal, et minu vanamoor, kelle iganes ma kunagi saan, selles vanuses nii hea välja näeks! Naine oli päevitunud, ta juustes oli halli, ent ta liigutused olid sujuvad, figuur peenejooneline ja ta oli ikka veel väga ilus.

Ta tundis Timi kohe ära ja nad kallistasid, kui mees maha hüppas. Libistasin endagi hobuselt maha. Ma vihkan hobuseid. Kangete jalga dega astusin lähemale ja tervitasin teda Smeete kombel peopesa tema poole tõstes.

„Siri, Kaia!” hüüdis ta maja poole ja selle peale ilmusid sealt kaks silma järgi alla kahekümnest näitsikut, kellest minu arust majapidamisele küll erilist kasu sündida ei saanud, sest vähemalt need esimesed minutid, mis ma neid nägin, lõkerdasid nad millegi ainult neile teadaoleva üle ja kui perenaine palus neil meile toad kätte näidata, tundus, et nad kuulsid seda täiesti kogemata ja ega nad tegelikult ei teagi, kas seal majas üldse mingeid tube on.

Igatahes paigutati meid mõnusatesse avaratesse ruumidesse teisel korru sel ja anti piisavalt aega end korda teha, enne kui alla kaminasaali paluti. Olin parasjagu pesemise lõpetanud, kui kostus vaikne koputus ja Tim nina sisse pistis. Mulle meeldis tema otsekohesus – ta astus mu asjade juurde ja lihtsalt tõstis mõned välja, „soovitades” just need selga panna. Mulle oli see ükskõik, sest ma ei tundnud kohalikku etiketti, ent loomulikult järgisin soovitust.

Alla kaminasaali jõudes oli asi muidugi selge. Lizi juurde olid lõunale saabunud ka paar kohalikku

võimumeest ja nüüd tahtis ta ilmselt uhkeldada külalistega kaugest ja võimsast Käärfare kuningriigist. Ma ei küsinud kunagi, aga ilmselt oli mõte ka selles, et keegi ei kahtlusta teda salasidemetes kuningriigiga, kui ta avalikult sealsete inimestega läbi käib. Timi tutvustati sellena, kes ta ka oli – kuningliku armee ohvitserina, tema reisi eesmärgiks olla kaubandussidemete ülevaatamine. Tegu ei olevat veel ametliku missiooniga, pigem ettevalmistusega, mis ühel päeval võib kulmineeruda kirjade saatmisega Essenbeli kaupmeestele ja saadikute vahetamisega riiklikul tasandil, aga sellest on veel vara rääki da, väga vara. Mina olin jälle kaupmees Grääzbust, ja see legend läks aina paremaks, sest Grääzbu oli juba nii kaugel loodes, et ainult vähesed olid tast midagi kuulnud. Üks neist taipas küsida läbi Grääzbu merre suubuva Vatsaõ jõe kohta, et kas me oleme rannikuni jõudnud ja ega me ei kavatse ookeani kaudu Essenbeli jõuda. Kui märkisin, et kalainimesed teevad selle ettevõtmise võimatuks, venitas ta „jaa...” ja vaatas mind tähendusrikkalt. Lisasin, et meie hõim on kaudselt seotud omaaegsete Põhja piraatidega, kes olid ka suured ja heledad, ja ega ta ometi ei arva, et Grääzbu suhtleb mingil salajasel viisil kalainimestega? Ta tõmbus muidugi kohe tagasi, öeldes „oh, me teame teist nii vähe, praktiliselt mitte midagi.” Söögi ajal silmitsesin meie vastas istujaid ja üritasin taibata, mida nad endast kujutavad. Ühe neist, salakavala pilguga ja Smeete mõistes täis söönud tüübi (st. suhteliselt Maa keskmises vormis) kandsin kohe maha. Ta oli muide mingi religiooniga flirtiva sekti liige, ja see on halvim soovi tus, mis olla võib. Ta üritas kurje ja mitmetähenduslikke märkusi teha ja üldse muljet avaldada. Paistis, et ta ei ole erilises armastuses ja lugupidamises kellegi kohalolija silmis, kuid eks tal siiski mingi mõju ja tähtsus oli, kuivõrd ta seal üldse istus. Teised kaks olid maaomanikud ja kaupmehed, tõusnud ilmselt nii kõrgele, kui see siinses rahulikus paigas võimalik oli. Suuri kangelasi ja hiigelriike soosib sõda ja oht, smee telased olid rahulikud ja mõistlikud, see aga viib igasuguste vertikaalsete võimupüramiidide lagunemisele. See, kellega rohkem rääkisin, oli nooruses ka Käärfares käinud ja pidas end kuningriigist Essenbelini asjatundjaks hindade, kauplemistingimuste ja kaubateede alal. Ilma ironiata – võib-olla oligi, mina pole siin hindaja. Teine oli lihtsa koelisem, tegelikult väga sümpaatne tegelane, kelle suurim vägitegu olevat olnud mingi röövljõugu likvideerimine üsna ammustel aegadel.

Lõuna seevastu oli üks stiilipuhtamaid parimate kommete näiteid, niipalju kui mina seda hinnata oskasin. See on muide huvitav, kuidas kombat, eriti head kombat on erinevates maailmades sarnased ja samal ajal põhjalikult erinevad. Kokku lugesin kaheksa käiku. Alustuseks oli laual saiakesi, pirukaid, pähkleid ja kõikvõimalikke nende asjade segusid – pähklikooke, mündisuurusi võileibu jne, joogiks mahla ja piima. Esimeseks roaks, mille juurde tekkis ka veiniklaas, oli mingi rohekas lehtedesse mässitud kakk, mis maitstes kala järele. Mulle on alati meeldinud, et smee telased ei pööra tähelepanu söögijärjekorrale, igauks võis hakata näksima niipea, kui toit ees. Ainus, mis pole viisakas, on rooga maitsemata tagasi saata. Minule andis see teretulnud võimaluse kõigil kahtlastel juhtudel enne uurida, mida teised teevad.

Järgmiseks käiguks oli mingi puljongimoodi asi, mille juurde pakuti sooja sõrmejämedusteks pulkadeks vormitud pirukat, siis tuli lihavalik, siis aedviljasupp, siis praad ja siis jälle mingi ilmselt linnulihaga käkerdus. Iga käigu juurde joodi erilist veini, kuigi mulle tundusid nad suhte liselt sarnased ja hiljem saingi teada, et ega metropolist nii kaugel päris õigeid võtta ei ole, asi lahendati olemasolevaid reeglite järgi segades-mait sestades. Kõigepealt valati klaasi põhja tilk, kui see istus, tuli viibata, et klaas täidetaks; tühjendamata klaasi ära ei viidud, nii et toitute vahel võis mängida klassikalist degusteerimist – sest ka suupisted olid ja jäid lauale alles –, võttes tüki leiba, lonksu vett ja siis mõnda veini, lastes selle maitasel korralikult suhu imbuda. Peale magusat tarretisemoodi asja viidi nõud ära, samuti anti mõista, et ka veiniklaasid lähevad kohe, toodi puuviljad, kange magus vein ja destillaadid, mida selguse huvides nimetan brändiks ja viskiks; kui brändi oli enam-vähem nimele vastav, siis viskit oli mitut põhimõtteliselt erinevat liiki ja nimetus on täiesti tinglik.

Lasin veinil hea maitsta ja tegelesin oma lemmiktegevusega Smeete l – vahtisin naisi. Olen lõpmatult korranud ja ei suuda taas ütle mata jätta – enamik neist olid väga ilusad, rääkimata sellest, et nende rass oligi selline, et vaesed Maa naised oleksid ammu enne anoreksiaga haiglas, kui nad nii saledaks saaksid, kui need neidised siin loomulikult on. See on ilmselt päratu lihtsustus, aga kui ma

võtan keskaegse naise-töölooma oma tüseduses ja meie kehalist pingutust mittedõudva ajastu oma ideaalidega, siis siin ei ole nad pidanud rasket füüsilist tööd tegema kümneid tuhandeid aastaid, ning seega on nad ehk oma valikud teinud juba väga ammustel aegadel? Need Siri ja Kaia ja veel umbes pool tosinat silma järgi viieteistkümne ja kolmekümne vahel olevat neidist vilkusid kogu aeg sisse ja välja; nojah, praadi lõikasid ja veini kallasisid noormehed, aga neid ma ei vaadanud, nii et ma ei mäleta neist rohkem, kui et nad olemas olid.

Ma mäletan seda õhtut hämmastavalt selgelt, arvatavasti sellepärast, et see oli viimane rahulik õhtu sõbraliku katuse all. Päike vajus mägede taha, teenijad süütasid laternad. Oli soe, nii et mägedest laskuv jahedam õhk tõi pigem kergendust. Kaminasaali aknad ja ukсед olid lahti ning selliselt oligi ruum rohkem lahtine aeda avanev terrass. Kusagil lähe duses hakkas keegi pilli mängima, sellega ühines vaikne mitmehäälnelaul. Olin end kõigest kraadiga jookidest võrdlemisi pehmeks trimbanud, ka teised ei hoidnud enam nii ranget joont, nii et vedelesin poollamaskil toolis, ühes käes kuum kange tee, teises brändiklaas, imetlesin tuledes aasa ja tundsin end taevalikult. Vaikne vestlus, mida ma põhiliselt kuula sin, aeg-ajalt pigem seltskondlikkusest mõne märkuse pillates. Lizi lasi oma inimestel kohalikke tantse näidata, vedas ka Timi keset põrandat ja meie kõigi naeru saatel üritas teda õpetada. Seisusevahed olid ja ei olnud ka – kogu söögiaja olid olnud avatud suured ukсед, mis kööki viisid, ja teenijarahvas sõi seal pika laua taga. Niipalju kui mu silm seletas, sedasama mis meiegi. Ka nüüd olid nad end siiasamasse istuma seadnud, hoidudes siiski pisut tahaplaanile. Too preester või mida iganes palus mingil hetkel hobuse ja kappas pimedusse, seltskonnaga oli ühinenud keegi läheduses elav vabahärra oma abikaasaga.

Mingil hetkel sain aru, et nad olid siiski minu ärajoodud alko holikogust silmas pidanud, sest kui tuli aeg magama minna, olid nad sellise moega, et on valmis aitama. Nende kõigi hämmastuseks ma isegi eriti ei kõikunud. Kombed on neil head – magamisele eelnes ühissuplus. Visku sime kogu karjaga veskitiiki, ja see oli kena demokraatlik üritus, sest kogu majarahvas oli kaasas. Riidesse enam ei pandud, mähiti end suurtesse rätikutesse ja astuti hüvasti jättes oma tubade poole, teenijad riideid järele toomas. Minu koliga sattus tulema Siri või Kaia – kumb on kumb, ma ei teadnud – ja vist ei olnud see juhus, sest vahetati pilke. Too vabahärra koos oma daamiga jäi verandale kuivama ja viimast veini jooma – sain aru, et nad sättisid koju tagasi minema – meie aga tõusime teisele korrusele. Nägin, kuidas Lizi võttis teenija käest Timi ja enda riided ja läks Timi juurde sisse. Kuidagi andis see mulle pööraselt inspiratsiooni, nii et kui tüdruk minu ees sisse läks ja mu riided toolile asetaskin, lükkasin tema järel sisenedes ukse kinni ja haarasin ta käte vahele. Ta rabeles hetke instinktiivselt, siis vaatas uudistades minu poole üles. Kasutasin hetke ja suudlesin teda. Tundus, et ta ei oska jälle seisukohta võtta, kuid ega tal toimuva vastu eriti midagi ei tundunud olevat. Või mine tea, lõpuks olin ma temast ju nii palju tugevam ja parasjagu täis, et ega ma suuremat vahet poleks märganud, kui see ka vägistamine oleks olnud. Tegelikult muidugi ei olnud ja vähemasti minule jäi mulje, et ka tema nautis meie ettevõtmist. Mäletan veel, et viimaseks asjaks enne unne - vajumist kuulsin ta naeru.

„Mis sulle jälle nalja teeb?”

„Sina, ikka sina. Sa oled nii... oled nii teistmoodi,” ta turtsus, siis silitas mu põske. „Maga, sellest pole midagi, ongi mida tüdrukutele homme rääkida.”

*

Järgmine hommik algas õitsva pohmakaga. Äratati mind vara, kukkusin tiiki, jõin ämbritäie mahla ja olin minekuvalmis. Mis iseenesest on kaugel tõest – ma olin *suuteline* minema, sest midagi muud ei jäänud üle, aga meelsamini oleksin päevakese horisontaalasendis pead lappinud. Sain aru, et mul oli teistest kauem magada lastud, sellele vaatamata oli hommik hall, päike just tõusnud ja aasadel häilus veel udu. Tüdruk oli millalgi öösel mu kõrvalt kadunud, asusime teele ja ma ei saanudki lõpuks teada, mis ta nimi oli. Meiega olid ühinenud Lizi ja too rüütel, Pzää oli ta nimi.

Üks tsivilisatsiooni leiutus, mida ma oleksin siinsele rahvale soojalt soovitanud, on visiitkaardid.

Mulle öeldi kogu aeg minule veidralt kõla vaid nimesid, ma olen kus vähegi võimalik hoidunud neid

edasi andmast. Mul oli suur eelis – alles on ju kõik sealsed salvestised... muidugi kui ma märkasin kaamera sisse lülitada. Pidevalt tuli ette piinlikke olukordi, kuna ma ei teadnud inimeste nimesid ja vaatamata pooleaastasele õppimisele õigeid kõnetusvorme. Pzää polnud ju mitte Pzää, vaid uukElüla Ela Rhf Pzää Alferthug esOumv. „uuk” on „sir”, sama valitsejate varnas se kuulumist näitav prefiks kui naistel „äu”. „Elüla Ela Rhf” on seotud ta suguvõsaga, Alferthug on tegelik perekonnanimi ja „esOumv” on müstiline, legendaarne päritolupaik. Olen vist juba kusagil lubanud, et kui mul on kunagi aega ja viitsimist, kirjutan ma pikemalt Smeete tsivi lisatsioonidest. Lõpuks on see ju terve suur maailm, terve planeet täis erinevaid rahvaid, kõigil oma ajalugu, legendid ja kombes. Kui ma teeksin seda siin jutustuses, takerduksin igal sammul pisiasjadesse. Nii et katsun lisada selgitusi ainult siis, kui tunnen, et ilma läheb midagi olulist kaduma. Ühesilbiline Pzää on karikatuurne mängurüütel tühjast kohast; oli ta aga ju vana suguvõsa esindaja, pärit konkreetselt kohast, oma eluloo, traditsioonide ja taustaga. Me olime koos nädala ja siis läksid meie teed lahku. Ta oli Timist pisut suuremat kasvu, kuid samasuguse sõjaväelasliku hoiaku ja sentimeetriseks pügatud soenguga. Ta huultel mängles kergelt irooniline muie ja ta viltuse nina ja ümara lõuaga nägu võis kunagi neidiseid hulluks ajada. Ta ratsutas hästi, oli smeeelase kohta üsna tugev ja teadis palju pikantseid nalju. Ta oli suurepärase kaaslane, lõbus, abivalmis ja julge. Ent minu tegemiste põhiliinil ei avaldunud see eriti, sest asjaolud olid teised, ja nii ei saa ma tema isikule erilist sügavust anda, meeldivale mälestusele temast võlgnen niipalju, et ütlen vähemalt ära ta täisnime. Ööbisime ühe jõekese ääres teel mägede poole, neetud kabjalised ümberringi rohtu söömas, ja teise päeva õhtuks hakkas maastik lage damaks minema, temperatuur langes umbes kümne kraadini. Minu jaoks oli see meeldiv jahedus, teised külmetasid. Jäime laagrisse järjekordse ojakese ääres, magasime kogu aeg põleva lõkke ümber, sõime hommi kust ja laskusime selle suure lauge künka teisest nõlvast alla. Umbes keskpäeval ületasime kummalise vao, mis lõikas tasandikku. Ronisin koguni ühe künka otsa, et sellest ülevaadet saada ja imestasin, mis juba ülevalt nõlvast seda märganud polnud; ilmselt ma ei osanud vaadata. Vagu oli nõorsirge ja oma neli-viis kilomeetrit pikk. Ta tõusis ja laskus koos maastikuga, aga vähem, nii et kõrgematesse kohtadesse oli ta sügavamalt lõikunud, järsemates orgudes aga puudus hoopis. Kõige rohkem meenus see hiiglasliku, sajameetrise teraga adra jälge. Seda oli ilmselt korduvalt uuesti „küntud”, sest oli selgelt näha „silumise” märke – kõrgemates kohtades olid sügavamate lõigete põhjad siledad, mada lamatel oli rohi, veel madalamatel võsa ja seal, kus ta vaid tajutav oli, oli ka puid. Ka oli orgudes näha kaasahaaratud ja kõrvalesurutud pinnasest tekkinud valle. Teised olid minu juurde künkale roninud ja nautisid mu hämmastust.

„Me tulime väga õigel ajal,” lausus Lizi vaikselt. „See tuleb nähtavale.”

Üritasin hetke kujutleda, mis asi see peaks olema, mis selliseid vagusid teeb ja tundsin vajadust kaugemal olla. Teised aga jäid rahulikult ja nii siis asusin minagi uurima suunda, kuhu nad vaatasid, üritades taibata, mida nad näevad. Pidin peaaegu püssi optika appi võtma, enne kui korruga jõudis üles, et ma olen seda juba tükk aega näinud ja oma silmi uskumata optiliseks petteks või pilveks pidanud. Taeva taustal kangastus hiigelsuur helesinine mull. Ma teadsin, et silm petab sellist uskumatut mõõtu objektide puhul. Pidasin seda alul sajameetriseks, ent vaadates uuesti vagu ja tehes mõned arvutused, jõudsin ligikaudu õigele tulemusele – selle kord pilve, kord kera läbimõõt oli seitsmesaja meetri ja kilomeetri vahel. Ma ei saanud aru, kas see seisis või liikus, olles pigem aimatav tuhmi piimja peeglina, ümbritsev taevas ja pilved peegel dumas ja ise pooleldi läbi paistes. Ta tundus õhkkerge ja oli kuidagi nii uskumatu, et mingit hirmu küll ei tekitanud. Aeglaselt ja majesteetlikult muutus see hetkeks päris tajutavaks, kõrgudes poolde taevasse ulatava lendava mäena. Siis kahvatus ta taas ja mõne minuti pärast polnud meie ümber midagi peale tavalise normaalse taeva.

Ratsutasime edasi, proovisin korra Hackeliga ühendust saada, aga ta edastas vaid lühida „OK”, mis tähendas, et moment on eriti ebasoodus.

„Misasi see nüüd õieti oli?” viipas üle õla, kui ennast natuke kogunud olin.

„Mida sa mõtled?” ei taibanud minu kõrvale sattunud Liz.

„Noh see lendav mäeviirastus.”

„Pilvelinnus? Mis sellega?”

„Mida neist teada on? Kas neid keegi uurida on proovinud?” Ma olin muidugi taibanud, et eks see pea Pilvelinnus olema, nii et ta sõnad ei hämmastanud mind. Sain ka aru sellest, miks Zeii tahtis mind võimaluse korral selle piisavalt hämmastava fenomeniga üllatada ja võisin oletasin, kuidas Hackel oli pakkunud Smeete jaoks kunagi selle nime välja kui kõige erilisema tunnuse.

Lizi ja Pzääat vaatasid mind natuke taipamatult ja suu tegi lahti Tim, kes mu maalasliku konkreetsuse ja lugupidamatusega juba natuke harju nud oli: „Mis seal uurida on? Nojah, tähti ja virmalisi on tegelikult ju ka uuritud, aga mulle tundub, et neist teatakse rohkem. Pilvelinnused on. On alati olnud. Nende ilmumisel ja liikumisel pole teadaolevat korrapära. On kohti, kus neid nähakse... noh, nagu siin. Kohtades, kus see eriti tihti ilmub – nagu siin – on vaod, ja jutud räägivad, et need olla need teinud maad riivates. Ma olen kuulnud, et keegi olla kunagi neid mõõtnud, on suuremaid ja väiksemaid, on heledamaid ja tumedamaid, aga esma pilgul pidavat nad kõik täiesti ühesugused olema. Keegi ei tea, mis need on või miks need on. Loodusnähtus, noh. Paljud religioonid on neile rajatud, mõned seostavad neid dlömnidega, aga tegelikult on neil ümbrusele palju vähem mõju, kui päikesel ja kuul. Ja kokkuvõtlikult ei tea me neist rohkem, kui et nad on olemas.”

„Kas neid keegi katsunud on?”

„Ei... Keegi ei ole selle peale tulnud. Kui vagusid vaadata, siis ma ei soovitaks...”

Küsisin veel tükk aega, aga see oli praktiliselt kõik, mida ma teada sain peale suure hulga legendide, mille tõeväärtus oli nullilähedane. Üks lugu näiteks väitis, et neile saavat alt sisse, aga välja ei ole keegi kunagi tulnud. Mõnikord sadavat neist kive, isegi terveid väikesi künkaid. Mõned olla alla kukkunud, paisates hirmsa mürinaga laiadi põlevaid kive; viimane olla kusagil kaugel kirdes Zaahrci metsades hiljuti alla kukkunud, kohalikud kõueratsanikud olevat käinud sealt kulda ja kalliskive otsimas, aga siis olla neid hirmus taud tabanud. Ja nii edasi.

*

Õhtuks jõudsimme Oszfüsse. See oli looduslikke kaljusid appi võttes kõrgustesse pürgiv mesipuu, kus teinekord 60-kraadise nurga all tõusvad trepptänavad ja tihti ühe seina asemel kaljut kasutavaid tornimoodi maju ühendavad sillad-trepid moodustasid mitmetasandilise ja kasutamiseks väga ohtlikuna tunduva õhulise süsteemi. Klooster ise oli kummaline igivana ehitis, mille loomisel oli ilmselgelt silmas peetud kaitsefunktsiooni. Sinna viisid laiad tänavad ja sillad, see tundus ülejäänud linnaga orgaaniliselt seotud olevat, ja tegelikult oma igapäevases funktsiooneerimises oligi, aga võhikulegi oli selge, et kui hädaohtu korral purustada – või mine tea, ehk olid seal ka peidetud tõstemehhanismid – müüriavadesse viivad sillajupid, tekkis kloostri ja ülejäänud linna vahele kümme meetrit lai ja kohati kuni viiskümmend meetrit sügav tühimik.

Pzääat kauples mingisuguste tegelastega ja siis juhutati meid suhteliselt viisakasse, teatud lähenduses isegi minu jaoks hotelli mõõdu välja andvasse majja. Meie hirnuvad jäletised paigutati kuhugi ära ja kui ma parasjagu ägisedes valutavaid kohti liikuma väänasin, püstijalu esimest veini sisse kallasin ja ropendasin, astus ruumi mees, kelle kohe ära tundsin.

„Tere Unkas, olgu Päril sinuga.”

Tulija vaatas ehmunult ringi, et ega keegi meid ei kuule, siis tervitas samade sõnadega vastu.

„Meeldiv sind näha,” viipasin pingile enda lähedal. „Muide, vabandust, ma ei teadnud, et selles tervituses midagi salajast on.” Lükkasin ta poole veinikannu.

Ta istus, raputas kannu sisu uurides pead ja sõnas: „Enamik ei saa sellest lihtsalt aru, teisalt – ega me sõna levitada ei taha. Liiga palju väärarvamusi põhjustab see. Luba küsida, kes on need kaks meest, kes sinuga kaasas on? Elmontide haldjat ma tean ja mind ainult jätkuvalt üllatab, et erilised olevused siin päikese all kipuvad taas ja taas omavahel läbi käima.”

Muigas. „Üks neist on kohalik rüütel Pzääat, teine on sõdur Käär faarest, kes mind sellel matkal saadab, Tim Raihs. Tema tundis kuidagi mingist vanast ajast Haldjat.”

Ta noogutas. „Tulge minu juurde kloostri õhtusöögile. Ma elan muidu hütis mägedes, aga kui ma

siin olen, hoolitsetakse minu eest paremini, kui see võõrastemaja suudab; ja kindlasti tahab ka patriarh teiega rääkida, ja lõpuks on sinu inimesed kloostri. Hobused võite siia jätta.”

See viimane oli ilmselt mingi minimaalne vastutulek võõrastemaja pere mehele, kellel kliendid minema viidi; ja lõpuks oleksin ma need mõnisada meetrit niikuinii eelistanud jala käia.

Kogusime end siis taas kokku ja sammusime kloostrisse. Niipea, kui uks meie taga kinni langes, muutus Unkase olek silmnähtavalt. Ta ei olnud siin külaline, pigem peremees. Ta juhatas meid läbi hoone, käsutas teenreid, näitas meile toad kätte, kuhu võisime oma asjad panna ja viipas mu kohe endaga kaasa. Tõusime kahekesi laiadest puutreppidest kaks korrust ülespoole, minu arvestuste järgi olime ühes nurgatornidest, ta lükkas lahti ukse ja viipas mu sisse astuma.

Tundsin seesolijad fotode järgi kohe ära, need olid Lisa ja Erik.

„Tere õhtust.” Seda keelt kuuldes olid nad esimesed sekundid täiesti rabatud. Naeratasin.

„Olen Maalt nagu teiegi. See on pikk lugu, kuidas ja miks ma aeg-ajalt hulgun vahemaailmas, aga praegu olen siin selleks, et pakkuda teile võima lust koju tagasi pöörduda. See ei saa olema kohe ja see on ohtlik ja otsustamisega ei ole kiiret. Kuidas te muidu elate?”

„Ei noh, pole viga... Sa raip, kuidas elu võib ikka põnev olla!” sai Erik lõpuks sõna suust.

Vahetasime paar minutit suhteliselt mõttetuid tervitusfaase, kui välja arvata minu uudised neile, et üheksa inimest jõudsid paari päevaga koju. Unkas oli meid lahkelt irvitades jälginud, nüüd segas ta vahele, teatades, et õhtusöök on kohe valmis, ja soovitas mul end valmis seada, küllap lauas on aega rääkida.

Kui ma umbes veerand tunni pärast teenri juhatusel söögisaali jõudsin, ootasid Unkas, Erik ja Lisa juba seal koos veel paari kohalikuga. Mulle ja kohe minu järel saabunud Timile tutvustati patriarhi ja kahte kardinali, Lizi ja Pzääat olid ilmselt nendega kunagi kohtunud, sest kui nad ka vähem kui minut pärast meid tulid, nimesid ei nimetatud.

Söömaaeg oli Lizi vastuvõtu nooblim ja vaimuvaesem kordus. Sain tuge oma oletusele, et Unkas oli siin väga tähtis isik. Lisaks ei tahtnud ta kõiki teadmisi teistega jagada, sest ta juhtis jutu eemale iga kord, kui teema lähenes vahemaailmale või tema tegevusele. Tundus, et ka patriarhil oli küsimusi, ent temagi ootas selleks sobivamat juhust. Lõbustas mind natuke see, kuidas Erik ja Lisa kõrgmaa keele kohalikku murret rääkisid – püüdliselt, tugeva aktsendiga, ent täiesti arusaadavalt. Neil oli selle selgekssaamiseks ju ainult neli kuud olnud, aga inimene õpib kiiresti, eriti kui tal muud üle ei jää.

Igatahes lõppes ametlik osa umbes kahe tunniga ja seltskond läks lahku, et peaaegu kohe väiksemaid ringe moodustada. Mina sättisin end loomulikult „omade” juurde. Kõigepealt küsisid nad uudiseid kodunt ja eks ma neid ka jõudumööda harisin, kuigi mu viimased Maalkäigud olid olnud nii lühikesed, et lugemata ajalehtede puntrad, mis südame tunnistuse rahustamiseks kaasa olin võtnud, tolmasid ikka veel kusagil Mullis.

Kuulasin ära ka nende loo – rääkis põhiliselt Erik, Lisa pistis aeg-ajalt kommentaare vahele – ja seegi väärriks kindlasti pikemat jutustamist, kuivõrd juhtub selliseid asju ju paar korda sajandis, kui keegi vahemaailma segaseks ei pööra. Aga olen selliseid juba paar tükki ära toonud ja erinevad nad ainult detailides. Olulist oli vaid niipalju, et sain ka teada, mida endast kujutavad need „Hallid”, keda dlõmnid olid maininud tolles esimeses ülekandes peale maalaste kadumist:

„... no kui mul palutaks öelda, millised nad olid, siis sellistena oleme alati kujutlenud päkapikke – karvased pikkade habemetega hallid mehed, vaevalt üle meetri pikad. Kurjad olid nad ka. Istusime ja külmetasime mingil pingil, nad seletasid midagi omas keeles ja osutasid istmele, kui nurga taha tahtsime. Pikapeale läks põiekas talumatuks. Lisa kannatas vaikides, kuigi tal oli suurem häda. Lõpuks ei jäänud muud üle, kui võtsin türa välja ja küsisin paari viiepega, kas lasen siiasamasse? Selle peale hakkasid nad käginal naerma, üks lõi isegi peoga otsaette ja nad viisid meid peldikusse...”

Siis oli neile süüa antud ja nad olid kuhugi läinud, teel oli pimeduseõlv, nad olid osutanud käega sellele ja ajanud nad edasi, nad olid maailma tagasi sattunud ja kohe oli Unkas nad leidnud. Ja sellest ajast elasid nad kloostri.

Kõneluse ajal takseerisin neid ja katsusin otsustada, palju ma neid usaldada võin. Nad mõlemad olid

mulle kohe meeldima hakanud, ent selle lühikese ajaga oli võimatu otsustada, mis puust nad on, kui asi tõsiseks läheb. Erik oli üsna pikka kasvu, minust kõhnem ja üsna sportliku olemisega. Tal oli kitsas teravate joontega nägu, helesinised silmad ja ebamäärast pruuni tooni karmid tihedad juuksed. Tema väljakasvanud korratu soeng ja tõele au andes kõige rohkem elektrilöögi saanud kitse meenutav habe eristasid teda tavalistest smeeelastest raba valt, lähendades pigem Unkasele, kes oli Smeete keskmisest oma vaksajagu pikem ja oma õlgadeni juustega kohalikus mõistes väga karvane. Korraks käis isegi peast läbi mõte, et ega ta viimast jäljendada ei püüa, kuid ilmselt oli see ennatlik oletus, sest kokkulangevused olid juhuslikud ja habe vaid Smeetel korralike habemeajamisvahendite puudumisest tingitud. Olin vaevunud järgi uurima, et Maal oli ta õppinud kolmandal kursusel majandust ja seda keskmistest paremate tulemustega, ning kuulus instituudi korvpallimeeskonda. Lisal oli gümnaasium pooleli ja peale selle, et ta oli kena ja tantsis, oli see rangelt võttes kõik, mida ta elulugu sisaldas. Tumedapäise, loomult üsna tõmmu ja elavate tume - hallide silmadega sobitunuks ta hea tahtmise juures isegi Smeete stan dardiga, olles maises mõistes saleda tantsijannana siin siiski pigem suure kasvuline lihastes amatsoon. Ta oli ennast ka selles osas leidnud, et oli end tumepruuniks päevitanud ja riituse kahele paarisentimeetrisele riide ribale kahandanud.

Selgitasin neile paari sõnaga ettevaatlikult, et võin nad koju viia ja see on küll ohtlik, kuid tegelikult on risk üsna tühine. Samas aga üritasin jätta võimalikult palju niidiotsi õhku, püüdes neid rääkima panna ja aru saada, mida nad üldse kõigest toimunust ja oma tulevikust mõtlevad. Ma ei olnud eriti üllatunud, kui nemad siis omakorda uurima hakkasid, mida ma endast kujutan ja kuidas saaks lõpliku otsuse, millisesse maailma nad jäävad, võimalikult kaugesse tulevikku lükata; loomulikult selle täiendusega, et vahepeal võiks liikuda.

„Aga sina ju käid edasi-tagasi?” See oli Lisa, kes seda otse ja ilmse kadedusega küsis.

„Mina ei käi, mind saadetakse,” muigasin ja hiilisin vastutusest kõrva le. „Ma rääkisin – mul on ühendus tehismõistusega, kes on mingil määral võimeline neid protsesse juhtima. Oskuste omandamise käigus keerati parasjagu pahandust kokku ja ma olen pigem saadik, kes seda siluma peab. Kui me oleme likvideerinud nii palju kahjusid kui võimalik, ja kindel, et oleme teinud kõik mis võimalik, enam sellist jalutamist ei tule.”

„Saad sa aru, vähemasti *mõneks ajaks* siia jäämise vastu pole meil kindlasti midagi. Kindlasti tahaks Käärfares ringi käia, eriti kui sa kinnitad, et siin maailmas pole mingeid pabereid, vaid ole hakkaja ja mine...”

„Mingeid elatusvahendeid on ikka vaja,” katsusin neid maa peale tagasi tuua. „Ja lisaks on teedel röövlid ja teinekord toimuvad sõjad. Kaupmehesellina ehk...”

Erik mõtles hetke, muigas, ja tõusis korraga.

„Tule, ma näitan sulle midagi.”

Läksime kloostri taha hoovi. Päike oli tükk aega tagasi loojunud, nii et oli päris pime ja suurt õue valgustas ainult paar laternat. Kusagil ei olnud ühtegi inimest. Erik palus mul oodata ja kadus hetkeks kuhugi. Tagasi tulles oli tal käes Käärfare leegiheitja.

„Ma leidsin selle siit. Sel olid mõned pumba detailid kulunud, vast seepärast oli see seisma jäänud, vist ei olnud kellelgi taipu või viitsimist parandada. Igatahes võtsin ma ta lahti: noh, papi Lada-parsat eluaeg lapitud, selle mehaanika parandamisega tuln ka toime. Kohalikud tegid mulle mõned uued jupid ka, need sobivad suurepäraselt. *Watch this!*”

Ta süütas leegi, hüppas eemale ühele kõrgendikule ja tegi meile tõelise tule-etenduse. Näha oli, et ta on harjutanud, aga ma ei teadnud, et see jupstükk nii peent tööd võimaldab. Meie ümber oli kivihooneid, mille kallal kloostri valvurid olid nähtavasti ennegi harjutatud. Ta lasi leegipahvaka igast aknast sisse, siis lasi kütust ette ja leegi järgi, nii et see plahvatas paraja mütakaga hoone sees, ta joonistas taevasse tuleringe, kaheksaid ja põimikuid, ta mängis leegiga, nii et tekkisid hoopis teises suunas tormavad tulelondid, ta süütas üksikuid tornitippe ja tekitas mitmesaja meetrini küündivaid tulevorste.

„Püromaani unistus,” heitis ta natuke vabandavalt meie juurde tagasi tulles.

„See oli suurepärane,” kinnitasin siiralt.

„Käärfares harrastatavat seda, siin mitte keegi. Igatahes olid nad nõus mu Oszfű linnavalvesse minu arust päris hea palgaga tööle võtma.”

Märkasin nüüd, et meile on tekkinud publikut. Tõtt-öelda oli terve rinnatis ja kõik aknad meie taga uudistajaid täis, ka meie reisiseltskond ja kloostri omad olid seal. Hiljem kuulsin, et Tim oli Unkase ja Patriarhiga vestelnud, Lizi ja Pzääat ühe kardinaliga. Tulekuma nähes ja prahvatusi kuuldes olid nad peaaegu rünnakut kahtlustanud, siis aga taibanud ja niisama vaatama jäänud.

Unkas kasutas olukorda ära, ta komandeeris teised dringile ja vedas mu enda ruumidesse. Järgnesin talle kerge vastumeelsusega, sest oleksin eelistanud mõne teenijatüdruku järele ringi vaadata – ehkki mul ei olnud erilist lootust, et igas paigas on paradüüs, tundus ometigi, et üritamata jätmine on see kõige rumalam tegu.

Me istusime mugavatesse tugitoolidesse küdeva kamina ees, akendest avanemas vaade linnale ja orule selle taga, ja kõigepealt uuris Unkas, palju mu reisikaaslased mu afäärdest vahemaailmaga teavad. Selgitasin, et Tim teab kõike, teised mitte midagi. See rahustas teda. Siis hakkas ta uurima minu tausta ja tegemisi, suhtudes kõigesse suure huviga. Ta oli lahke ja erudeeritud mees.

Heldideks teistsugused ilmselt ei saagi. Nagu oletanud olingi, oli ta siin täiesti eriseisuses. Ma ei saanud ta täpsest positsioonist muidugi aru, sest minuteada oli heldide kast kõigist muu dest institutsioonidest täiesti sõltumatu. Kelle sõna peale jääks, kui ta patriarhiga tülli läheks? Ta suhtus minusse kui ammuoodatud ameti vennasse, me leidsime kiiresti ühise keele, kuid midagi jäi mulle hinge kripeldama. Me hävitasime hulga vana kanget alkohol, mis pudel pudeli järel ta selja tagant välja ilmusid, kuid mul ei õnnestunud juhtida juttu dlömnidele või vahemaailmale. Mingil hetkel mul kihvatas, teesklesin, et jäin korraga kohutavalt purju ja vedasin end magama.

*

Veetsime Oszfűs nädala. Timini jõudsid uudised, mis ta väga süngeks muutsid, ent kuna ta pidas meie otsingut varem seletatud põhjustel ülimalt tähtsaks, kirjutas ta vaid paar kirja ja hoidis oma mured endale. Pidasin ka Hackeliga nõu nii pikalt, kui julgesime. Kuna tal ei olnud vahepeal mingit olulist informatsiooni dlömnide kohta juurde tulnud, jõud sime samale tulemusele kui Timiga – peame edasi liikuma. Unkas oli minu jaoks kõige tõsisem pettumus. Ta ütles mulle vaid seda, mida ma niigi teadsin – et viimased haavatud tollest õnnetust maalaste bussist, tantsuõpetaja Jana-midaiganes ja veel üks neidis on Kentrendas Trauri templis – ja keeldus peaaegu et tunnistamast, et ta mingisuguseid dlömnene üldse tunneb. Võib-olla olen tema suhtes ebaõiglane, kuid mulle tundus see salapäratsemine hale ja masendav. Ta küll aitas vahemaailma sattu nuid, ehk oligi ta aus ja vastutustundlik, kuid... ma ei tea, mida ta vaiki mine varjas – kas piinavat siseheitlust või tühjust, kus kõik inimlik on ammu privileegide eest maha müüdud.

Erik ja Lisa pidid natukese aja pärast omal käel Ovemo poole liikuma hakkama. See ei olnud küll parim, sest koos sõjaga olid röövljõugud ja esimesed taudid liikvele läinud ning paljud asulad seepärast enda kaitseks garantiini välja kuulutanud. Kõik see kokku aga tähendas ootama tusi, ebamugavusi ja ebaseadmisusi, rääkimata aina tõusvatest hindadest. Ent mida varem, seda parem, ja endaga kaasa ei tahtnud me neid erinevatel põhjustel kumbki.

Nad läksid kaubakaravaniga põhja, et otse üle mägede minna, meie Timiga ratsutasime – see tähendab, tema ratsutas, mina vaevlesin eluka turjal – jõeni tagasi ja kauplesime ennast kaugemale edelasse sõitva laeva peale. Jõudsimme Nöezzi keskusesse suures segaduses. Kõue ratsanikud olid rünnanud Krrilsi, selle keskuse idakaldal asuvat sadamat, linn oli täis põgenikke ja sõdureid. See Nöezzi keskus muide võttis enda alla kümneid jõesaari ja mingit ühtset nime neil minu teada ei olnud.

Meie maabusime Ugghtös – läänekalda sadamas – ja palkasime endale teejuhid. Nood pasakotid aga kasutasid meid kerge lisateenimisvõimalusena nii kaua, kui meie teed juhuslikult ühes suunas läksid ja lasid seejärel jalga, eeldades õigesti, et selles segaduses ei hakka keegi nendega tegelema, ja kui me isegi peaksime kunagi hiljem gildile kaebama, saavad nad end õigustada eriolukorraga. Tahtsime omal käel edasi minna, aga eksisime ära ja kuna Hackel küll tajub ümbrust, aga linnadel

üldiselt maastikul nimesid juures ei ole, oskas ta meid ainult Nöezzi tagasi juhatada. Selle aja peale oli Ugghtë oma väravad sulgenud ja me ei pääsenud isegi sinna tagasi, vaid pidime suure ringiga üle ühe lisajõe paarkümmend kilomeetrit ülesvoolu minema, kus meil õnnestus kaubelda end Gcreuddöfi, pisikesse, üht saarekest servast servani täitvasse alevisse. Teel oli meil paar ebaseeldivat intsidenti kõueratsanike patrullidega, aga me murdsime mu relvade abil läbi. Tollel saarel, kus nüüd elas umbes kakskümmend korda rohkem inimesi kui tavaliselt, saime kuidagimoodi ühe ülesvoolu suunduva paadi peale, mis oli nii üle koormatud, et püsis pinnal ilmselt füüsikaseadusi eirates. Hulpisime sellega poolteist päeva – paarsada kilomeetrit – ja kohtasime Käärfare kaubakaravani, mis oli ühele vähemasustatud jõesaarele randunud ning kindlmaid teateid ootama jäänud, riskimata edasi minna ja raatsimata tagasi pöörduda. Meie uudised lõpetasid kõhklused ja nad pöörasid otsa ümber.

Kaks päeva hiljem kohtasime teist Käärfare kaubakaravani ja Tim sai kirja, mis oli talle kusagilt Tep-Nesopu kaudu järele saadetud. Ta ei saanud enam kõhelda ja pidi võimalikult kiiresti tagasi jõudma. Kuna ma kinnitasin, et ei ela pikka ratsasõitu lihtsalt üle, kauples ta hobuse ainult endale, jätsime hüvasti ja ta kadus kiires traavis loode suunas.

Tarkuse hind

Kui tolm, mille mu lahkuva sõbra hobuse kabjad üles olid keerutanud, taas maha langes, vaatasin ringi ja teadvustasin korraga endale, et olen täiesti üksi keset võõrast rahvamassi kohutavalt ülerahvastatud külas, Kentrendani vähemalt 1000 kilomeetrit ohtlikke sõjahõngulisi teid.

Mul ei olnud tolles jõekaldal kõssitavas asulas, mille moodustas 60-70 enamasti kahekorruselist maja ja pikad lahooned sadama lähedal, mitte midagi teha. Samas oli see viimane koht, kus ma võisin saada mingit normaalset toitu ja peavarju, mis küll maksid üle mõistuse hinda, kuid vähemasti polnud see minu mure, sest tänu Timi rahakotile võisin endale üsna palju lubada. Või mine tea? Põgenikud olid juba püstitanud ajutised varjualused majade seinte äärde ja kellelgi ei olnud julgust neid minema ajada, sest oli neid ju juba kümneid kordi rohkem kui kohalikke elanikke. Olid toimunud esimesed röövimised ja mõrvad, nagu ma laeva meeste omavahelisest jutust aru olin saanud. Nii piki jõekallast kui paatidel tuli kogu aeg inimesi, samamoodi voolas neid põhja poole edasi. Külaelanike unine oleskelu oli asendunud pulbitseva põrguga, ainult jõgi ise, mis neid seni toitnud oli, voolas häirimatult ja kilgendas lõbusalt kesksuvises hommikupäikeses.

Ja ma äratasin tähelepanu. Juba oma kodusel Maal liikudes on ju iga üks kogenud, et sa ei saa omasest keskkonnast kuigi kaugele minna, ilma et sul tuleks ennast pisut teistmoodi ülal pidada, kui sa ei taha, et sind esimesest pilgust võõraks peetakse. Ka Timiga koos liikudes olime küll püüdnud liigset tähelepanu vältida, kuid ta polnud pidanud praktiliselt teostatavaks meid kuidagi maskeerida. Eks ta üksi oleks sellega ehk arvatavasti hakkama saanud, mina aga olin lisaks kogene matusele kohalike olude osas neist siinsetest inimestest pea ja õlgade jagu pikem ja kaks korda raskem. Kuivõrd ma lähenesin paikadele, kus elas olendeid, kes olid suutelised vahemaailma jälgima, jäi Hackel mulle vaid kindlustuseks, et kui midagi väga hullu juhtub, õnnestub ehk Smeetelt lahkuda, ja tavaliste kahe- või neljajalgsete vastu oli mul kaasas piisavalt võimas rely, millega ma üsna hästi ümber käia oskasin.

Niimoodi ennast veennud, et küll ma hakkama saan, meenutasin kaarti, keerasin kannal ringi ja kõndisin metsa. Umbes 12 kilomeetrit sisemaa poole pidi olema mingi asula. Tee osutus üsna korralikuks ja kulges õnneks enamasti puude vilus, ületades vaid aeg-ajalt põlde. Viimaseid sai aina rohkem ja kui olin käinud arvata pool maad ja peatusin ühel lauskjal künkal ringivaatamiseks, taipasin, et olengi haritud maa keskel. Korrapärased põlluruudud vaheldusid samasuguste korra pärast puudesaludega, milles igaühes domineeris üks liik. Ilmselt ei olnud vaid kaldaküla inimesed vaevunud põllupidamisega tegelema, siin sise maa poole aga oli see peamine tegevusala. Olin peatunud ka teisel eesmärgil – mul oli tunne, et keegi tuleb mulle järele. Ma ei näinud aga üsna laial lagedal alal kedagi ja jätkasin oma teekonda.

Tund hiljem võttis mind vastu tontlik vaikus viletsavõitu madalate majade vahel ja seesama vastik tunne, et keegi jälgib mind. Valisin välja kõige uhkema maja ja kõndisin sisse, sest uks oli avatud. Säätisin end suuremasse ruumi laua äärde istuma ja märkasin tegelikult alles sel hetkel nurgas kõssitavat ammuga kogu. Mees ajas end püsti ja osutus külavanemaks. Ta hakkas vaid silmi pilgutama, kui kuulis, et otsin transporti lääne suunas liikumiseks. Lõpuks saime kaubale, et ta saadab mu härjavankriga umbes 40 kilomeetrit edasi ühte järgmisse külla, millest pidi läbi minema piki jõge lõunasse suunduv kaubatee. Mulle jäi küll mulje, et peamiselt oli ta nõus mind ära viima sellepärast, et mitte riskida minu paigalejäämisega. Igatahes veerand tundi hiljem loksusin hulga mugavamalt edasi ja nosisin kaasapandud moona. Kulus aga paraku ligi neli tundi ja päike oli üsna horisondi lähedal, kui lõpuks kohale jõudsim. Valget aega pidi siiski paar tunnikest olema, ja kui vankrit juhtinud külamees oli oma tasu kätte saanud, pööras ta rakendi sealsamas teel ringi ja kadus tagasi kiiremini, kui mind kohale oli toonud. Kehitasin õlgu ja jalutasin külla sisse.

Kõrtsi leidmine ei valmistanud raskusi, niisamuti kui suhteliselt korra liku toa üürimine. Seletasin kõrtsipidajale, et olen talle tänulik, kui ta juha tab mu kellegi juurde, kes lõuna poole liigub ja palusin eine oma tuppä tuua. Võõras maailmas kõrtsis istuda oli natuke palju, seda enam, et oli sõda ja olin ka vankris loksudes arvanud nägevat paari hatust kuju meile järgnemas. Igatahes magasin rahulikult ja olin vara üleval.

Kedagi edasi minemas ei olnud, kuid kõrtsimik jätkas vestlust ja varsti jõudis selleni, et temalt oleks võimalik laenata vankrit, mis mu järgmisse suuremasse asulasse edasi viiks. Kauplesime natuke ja pool tundi hiljem loksusin järgmises vankris edela poole. Läbisime paari vahepeatusena umbes 100 kilomeetrit ja jõudsim õhtu hakul Azghüürdi, silma järgi kümne tuhande elanikuga asulasse Suure Jõe poole suunduva pisikese ojakese kaldal. Too üsna räbal nire oli seal mitme veskipaisuga tiikide ahelikuks muudetud.

Kõik kordus, selle vahega, et seekord liitusin karavaniga, mis pidi mind suurema osa teest õiges suunas viima. Nad pisut imestasid, kui ma polnud nõus hobusele ronima, vaid nõudsin kohta vankris, kuid raha tegi oma töö ja ma jätkasin teekonda suhteliselt mugavalt patjadel lõsütades. Tagantjärele arvan, et ma pidin paratamatult tähelepanu äratama. Ma kulutasin raha nende jaoks mõttetul viisil, ma ei suhelnud eriti kellegagi ja ma veetsin päevad nende jaoks arusaamatus uneluses, vaid aeg-ajalt maastikku silmitsedes või asjal käies. Ei ole vist vaja öelda, et see arusaamatu unelus tähendas tegelikult, et lugesin-õppisin virtuaalis. Jällegi pean märkima, et ei tundnud Smeete vastu nii palju huvi, kui oleksin võinud ja pidasin olulisemaks Aia matemaatikat. Mul on ka tollest tegelikult väga mugavast ja omapärasest reisist kahjuks vaid üsna ähmased mälestused.

Meie teed läksid järsult lahku kõigest pool päeva enne seda, kui niikuinii oleksime jõudnud Zmingrröehi, kust mul oleks tulnud omal käel läände minna, sest karavan pidi lõunasse pöörduma. Korraga algas ümberringi mingi hõiklemine ja meie kiirus kasvas järsult. Tavaliselt veeresid vankrid umbkaudu jalakäia kiirusega, nüüd anti loomadele piitsa ja traav võis meid edasi viia vast isegi 25-30 km/h. Teadsin, et kaua veohärjad sellist kiirust hoida ei suuda, järelikult jälitas meid keegi. Paar ratsanikku kadusid kiiresti ettepoole, meie aga pidurdasime ühel legendikul ja moodustasime ringi. Et midagi on väga korrast ära, mõist sin ma siis, kui nägin meie jälitajaid. Tegemist ei olnud mingite võsaröövlike tokerdanud padikonnaga, vaid umbes kaheajamehelise kõueratsanike salgaga. Regulaarmeeaga. Ma ei imestanudki eriti, kui tuli relva deta ratsanik, punane karusnahatutt oda otsas, ja teatas, et nad otsivad põgenenud kurjategijat ja karavani ei puudutata, kui nad lubavad paaril sõduril vankrid läbi otsida ja annavad välja tolle tüübi, kelle kirjeldus kahtlaselt mind meenutas.

Karavani juht vaatas mind nukra, kuid otsustava pilguga. Minul tema asemel poleks ka olnud kuigi raske valikut teha – mida tähendab üks võõras, kui kaalul on paljude lähedaste elud ja sinu hooleks usaldatud rikkused? Aga kui ma talt küsisin, et ta võiks mulle hobuse müüa ja ma lahkuksin, siis selle ta mulle andis. Pobises veel kõrvale vaadates, et see on tühiseks kompensatsiooniks selle eest, et ta ei saa oma lubadust pidada ja mind kohale viia.

Hüppasin hobusele ja kappasin minema. Muidugi olid nad meid ümber piiranud, kuid laias ringis,

hoides omad rühmad koos, rühmade vahel sajameetrised vahed. Muidugi poleks ma seal läbi saanud ja meenutades mu ratsutamisoskust poleks ma isegi siis kuhugi jõudnud, kui see mingi ime läbi korda oleks läinud. Aga just sellisteks puhkudeks oli mul kaks püssigranaati pisargaasiga. Läkitasin ühe neist nii viiekümne meetri pealt otse ühe rühma keskele ja edasist vaatepilti tasus vaadata ja meelde jätta – hobused hakkasid aevastama ja lõhkuma, visates ratsanikud seljast, viimased aga roomasid segasena ja pimedatena ringi. Kümne sekundiga oli kolmekümmemeheline salk kas poolpimed ja nutvana hullunult laialitormavate loomade seljas või võitlusvõimetuna maas lamamas. Kappasin läbi selle hävingu ja peatusin paarsada meetrit eemal. Teised tulid mulle järele. Saatsin kildlaengu nende tee. See oli samuti Aia tehnoloogia abil täiustatud granaat, nii et lõhkejõud võrdus tea mitme ämbri trotüüluga. Ent uskuge või mitte, ülejäänutest osa tuli mulle ikka järele ja mul tuli veel teine granaat kulutada, enne kui neile aitas.

Kõigist võimatutest olukordadest on kõige vihkamisväärsem olla keset võõrast maad, ainsaks transpordivahendiks võõras hobune. Ma ei teadnud täpselt isegi seda, palju ta sööb ja kuidas tema eest üldse hoolitseda tuleks. Aga esialgu oli õnneks vaja teda vaid mõõdukas tempos liikumas hoida. Lühidalt – ma eksisin ära. Kaldusin mingit ojasängi jälgides õigest suunast kõrvale ja õhtu leidis mu tumeda mäemassiivi veerest, kust ühtki mõistlikku ülepääsu ei paistnud. Muud targemat polnud teha, kui teed jätkata ja enne hämarust jõudsin mingisse igitobedasse ja vae sesse külla, kus tosin maadligivajunud ehitist pidasid viimast lootusetut lahingut lagunemise vastu.

Mulle tuli külaveeres vastu kuuemeheline salk, odad õieli. Katk olla liikvel, mõned neist olla juba haiged ja nad ei saavat mulle külalislahkust osutada. Kui olen kirjutanud, et smeelelased on maastest pea ja õlgade jagu kõrgemal tasemel arstid, siis tuleb mõnda, et sellelgi planeedil esines erinevusi... mis vast ei olnudki suuremad, kui Euroopa või Põhja-Ameerika haiglate ja Bantustani šamaanide vahel. Olin Käärfare piiridest oma kaks tuhat kilomeetrit eemal ja kui nad siin ka said haigustega paremini hakkama kui mõni keskaegne eskulaap, kelle oskused piirdusid kuppude panemise, aadrilaskmise ja õigete palvete lugemisega, olid nad epideemiliste nakkushaiguste ees võrdlemisi abitud, osates küll mõista haiguse olemust ja rakendada profülaktilisi meetmeid, kuid kui järjekordne katkumodifikatsioon juba kedagi tabas, jäi vaid oodata ja temast eemale hoida. Õieti kukkus kõik pisut tobenaljakalt välja ja süüdi oli selles muidugi mu ignorantsus kohalike olude suhtes. Olin tüdinud ja väsinud ning kui kordasin poolähvardavalt oma palvet, et leidku mulle öömaja viisil, mis neid kõige vähem segab, jõudsim ühega tüüpidest, kes end küla vanemana tutvustas, viie minutiga kokkuleppele, et võin öö veeta ühes eraldi majas tingimusel, et hommikul kohe oma teed lähen. Maja pidi olema tema enda oma, seega parim külas, kuid momendil ta ei elavat seal. Et ruumi on, ja kuigi maja on asustatud, ei peaks see mind segama; ka toitu ja vett pidin küllaga saama. Pakkusin neile paari kuldmünti, mille too külavanem palus sinnasamasse porisse visata, küll ta pärast üles korjab.

Maja osutus tõesti parimaks, kuid kui sisse astusin ja natukese ringi vaatamise peale ühest sopis elanikud avastasin, taipasin, milles asi. Voodis lamas noor naine mõnekuuse lapsega ja nad mõlemad olid ilmselgelt katkus. Ohkasin ja surusin naeru alla. Naerda oli muidugi vaid iseenda üle, sest kuigi tänu aegadele mind mingid haigused ei ähvardanud, rabas mind vaatepilt, kuidas üks vaevalt minuvanune naine koos oma haledalt väaksuva lapsega on palavikust jõuetu, kurnatud ja ilmselt teadlik, et varsti on nad mõlemad surnud.

Ma ei saa päästa terveid maailmu. Tegelikult on seda kohutavalt vähe, mida ma teha saan. Ma sain võtta ühe aegade universaalse tapjaseerumi ja jõurohu segu ning selle naisele süstida. Ütlesin talle, et see peaks aitama ja kui see on tema veres, siis järgmine kord, kui ta last toidab, saab laps selle ka. Ma ei tea, kas ja kuidas see aitas. Ma hoolitsesin oma hobuse eest, koristasin maja, aitasin tal endki korrastada ja pesta, ja kui järgmisel hommikul lahkusin, ja siis nägin vaid, et neil tundus parem olevat. Ma loodan, et nad jäid ellu ja paranesid.

Järgmise päeva õhtul jõudsin natuke suuremasse asulasse, milles asus korralikum kõrts. Magasin seal öö ja hommikul liikusin edasi järgmisse linnakesse, kust leidsin õiges suunas mineva karavani. Nagu ikka segastel aegadel, vaadati võõraid umbusuga, kuid nähes mu raha tundusid kahtlused hajuvat. Kui ma jõudsin kohani vankris ja ettepanekuni, et ehk ta ostab mu hobuse ära, märkas

korraga, et ruumis valitseb kohkunud vaikus ja karavanijuhi käed värisevad tugevasti. Kuidagi kahtlaselt kergesti nõustus ta mu tingimustega. Mis juhtunud on? Vaatasin talle teravalt otsa ja ta hakkas ise rääkima:

„Teelised rääkisid meile, et siinkandil liigub idast tulnud võlur, kes ei salli hobuseid. Kõueratsanike armee – 500 meest – jälitas teda, nad jõudsid järele ühele karavanile, millega koos ta liikus ja ta tappis nad, kõigepealt lõi neid hullusega ja siis rebis tulega lõhki...”

Ohkasin: „Neid oli 200 ja loodetavasti neid üle 10 surma ei saanud. Nad rohkem ehmatasid ja jooksid laiali.”

Mees neelatas ja vaatas mind ümmarguste silmadega. Naersin talle näkku: „Juhtusin seda nägema. Põgenesin ise ka kõueratsanike eest, sest ega ma teadnud, keda nad jälitavad. Kui paugud käisid, läks mu hobu lolliks ja kui ta ükskord kontrolli alla sain, olin mägedes.”

Ta ohkas ja vaatas mind solvunult, pilgus siiski sügav kahtlus. Teised mehed ruumis hakkasid naerma ja ma pidin muide selle loo korrigeeritud versiooni veel hiljemgi paar korda rääkima. Ega ta vist uskuma jäänud, kuid mõistliku mehena otsustas ta, et mu raha on ehtne ja paremaks ei lähe sellest küll miski, kui ta minust lahti püüab saada. Mina aga pidin endale järjekordselt hinde andma – ma mitte lihtsalt ei äratanud tähelepanu, vaid andsin lausa ainet legendideks. Nojah, ühelt poolt olin algusest peale teadnud, et kohalike hulka sulanduda ma ei suuda, teiselt poolt aga pole see kindlasti mitte luureretk, kui kuulujutud sinust su ees käivad. Tim oli elukutseline sõdur; mis ühtlasi tähendas ka, et kuninga teenistuses töötas ta luuraja ja diplomaadina ning temaga koos liikudes oli mul olnud enam-vähem usutav legend. Nüüd avastasin korraga, et ega ma ei oska isegi mitte oma reisisihi kohta mingeid mõitlikke vastuseid anda...

*

Kolm päeva hiljem jõudsimme Kentrendasse. Linna endasse ma ei jõud nudki, sest kui ületasime madalat mäekinku linna eel, käis inimestest läbi jõnksatus ja siis üllatunud sumin. Künkatipul oli mingisugune igivana paarimeetrine sammaldunud samm, mis seisis ammu loetamatuks muutunud kirjadega meetrise kivikuubi peal. Ja selle ees seisis ünd. Mul kulus paar hetke taipamiseks, et too kahemeetrine karusnahaga kaetud kuju peab Üüxan olema – olin teda ju vaid paar korda näinud ja mul puudusid kogemused sedalaadi rahvaga. Kipuvad ju hiinlased või neeg ridki esimesel pilgul kõik ühesugused olema ja selle teadmisega relvas tatult olin meest esialgu vaadanud kui lihtsalt mingit ündi ning siis alles jõudis pärale, et ta sarnaneb kahtlaselt täpselt ainsa sellisega, keda kunagi kohanud olin. Meie pilgud kohtusid ja ta viipas mulle diskreetselt. Korjasin oma seitse asja ühe käeliigutusega kokku ja hüppasin vankrist maha. Ta tõmbus kuidagi hetkeks tagasi ja mu peast käis läbi mõte, et ehk polnud meile mõlemale hea näidata, et teineteist tunneme, kuid oli juba hilja. Hüüdsin meid eemalt põrnitsevale karavanijuhile oma tänud ja et olen kohale jõudnud ning tervitasin Üüxanit.

„Olgu Päris sinuga,” kõmistas ta poolsosinal vastuseks ja viipas mind endale järgnema.

Meie teekond läks otse märke ja kohati nõudis talle järgnemine mult tõsist pingutust. Ja julgustki, sest järsud nõlvad ja ahtad rajad kuristike veeres ei oleks andestanud ainsatki viga. Kõndisime oma 10 kilomeetrit ja aeg-ajalt kaardilt kontrollides sain aru, et läheme käidavaid kohti vältides ringi ümber Kentrenda selle taga laiuvatesse mägedesse. Tõusi me kah oma 2 kilomeetrit, nii et tasandiku palavus asendus meeldiva jahedusega. Jõudsin just täheldada, et see, millel käime, on juba midagi rajataolist isegi minu silmale, kui kõndisime otse märke sisse. Tunne lisse muidugi, kuid selle sissepääs oli nii põõsastesse kasvanud, et nägin käigusuud alles paari meetri kauguselt. Jõudsin märgata ka seda, et kaljupinda oli seal lõhutud, et taimede juured toitu leiaksid ja kusagilt oli läbi mäe juhitud veenire, kuid nagu ma juba ütlesin, oli ümbruskonnas ajas tute jooksul niipalju käidud, et kõik kaljunurgad olid ümmarguseks ja siledaks tallatud.

Seisatasin, sest esimesel hetkel võttis mind vastu kottpimedus. Üüxan seisatas samuti ning paistis, et ta ootab vaid, kuni mu silmad adapteeruvad, sest ta ei teinud ühtki liigutust, mis viidanuks sellele, et ta kavatseb mingit valgust tekitada. Kobasin oma relva laserit, kuid siis hakkasin eris tama

ümbruse kontuure. Käik ei olnud päris pime, sest lisaks seljagagusel immitses ka kusagilt kaugelt ülevalt kahvatut päevavalgust. Tunnel läks ülesmäge ja varsti, olles roninud nii paarsada meetrit, jõudsi mingisugusesse saali, mille vastasseina võlvavadest paistsid lumised nõlvad. Tõus jätkus piki eelmisega risti olevat käiku mäeseinas ja kui olime veel oma paarsada meetrit roninud, avanes meie ees kitsukeste terrasside segadik, mida omavahel ühendas järskude kaljuastmete või redelite ja kõite pealtnäha juhuslik võrk. Üüxan juhtis mu ühele terrassile ja selle tagant avanevast võlvuksest sisse. Ust ei olnud, kuid kui väljas oli olnud vast ehk +5, siis sees võttis mind vastu tavaline toatemperatuur.

„Märkasid, et kui tõusime märke, panid paksema rüü selga. Kas see temperatuur on sulle sobiv?”

Noogutasin: „See on täiesti sobiv temperatuur.”

„Mulle on siin palav. Kas see on väga ebasobiv, kui palun su endaga teed jooma siia välja terrassile?”

Noogutasin uuesti: „See sobib. Kui sa annad mulle veerand tundi tutvuda selle korteri sanitaarseadmetega.”

Ta kõhkles hetke, ilmselt üritades täpselt aru saada, mida ma talle ütlesin, noogutas siis omakorda ja enam midagi lisamata keeras kannal ringi.

Veerand tundi hiljem istusin siis tema vastas kivipingil, millele peh menduseks mingi karusnahk peale oli visatud, ja lasin pilgul ringi käia. Paik oli kummastav ja kõle, kuigi selles ei puudunud teatud omalaadne ilu. Kunagi oli keegi rajanud kaljusse need elamised, mis iseenesest nõudsid kas väga suurt tööd või siis Maal tundmatuid tehnoloogiaid. Tubade seintest suurema osa moodustas seesama kalju, millesse nad uuristatud olid, ainult et see oli peegelsiledateks tasapindadeks lihvitud. Õige mitmes kohas – ma ei saanud aru, kas vaid igasuguste vajalike avavuste ja kaljudefektide varjamiseks või ka ilu pärast – oli neisse sobitatud teistsugusest kivist ribasid või plaate, mille ühenduskohtadesse poleks juuksekarvigi vahele mahtunud. Kusagilt oli ruumidesse toodud vesi ja kuidagi neid kõeti. Uste ja akende asemel hoidis tuule ja külma väljas mingisugune väljakardin, mida läbides peaaegu tundagi ei olnud. Samasugune esmapilgul primitiivsuse, kuid lähemal vaatlusel kõrgtehnoloogia kasutamise märke täis oleva mulje jättis kogu linn – siin oli korrapärane käik puuritud otse läbi kümnemeetrise kalju, seal sirutus kitsas keskelt rohmakas, kuid otsest ülima korrektsusega töödeldud kaljukiil üle kuristikku...

„Unkas teatas, et sa tuled.” Tema kääri keelest oli palju kergem aru saada kui tookord vahemaailmas. Ka Hackeli tõlkes oli ta rääkinud kohmakalt, nii et leidsin end mõtlemas, kas ta mitte ei ürita kõigile endast pisut kohtlase muljet jätta.

„Jah, me kohtusime Oszfü kloostri. Kuidas sa oskaid mulle vastu tulla?”

„Kõueratsanikud jälitavad sind. Chamauru preestrid otsivad sind. Dlömnid otsivad sind. Preestrite vägi ootas karavani linna piiril.”

„Mulle jäi hetkeks mulje, nagu ma ei oleks pidanud sinu juurde tulema?”

„See oli parem kui et sa edasi oleks läinud. Oleksin eelistanud, et ei levi sõna, et sa lahkusid ündi seltsis. Kuid see oli vältimatu. Ma olin ka selleks valmistunud ja salk ünde kappab kiiruga läbi kurude, sinumoodi nukk ühes sadulas.”

„Miks nad mind jälitavad?”

Ta uuris mind pool minutit vaikides.

„Kas sinu maailmas on dlömne?”

„Ei.”

„Pole kunagi olnud?”

See võttis hetkeks mõtlema. „Ma ei tea. Me tunneme oma ajalugu ehk 5000 aastat ja palju sellest on kaduma läinud. Tundub ilmne, et nad on meie maailmas vähemalt käinud, sest kirjelduste järgi tundsin ma nad kohe ära. Meil on palju legende võitlusest deemonilaadsete olevustega. Kuid need on legendid. Rohkem ei oska ma sulle öelda.”

Ta vaigis uuesti pikalt.

„Dlömnid nimetasid su maailma Keelatud Maailmaks.”

Ta vaatas mulle ootavalt otsa. Kehitasin õlgu.

„Mul pole vähimatki aimu, mida see tähendada võiks.”

„Sa ei ole oma maailma held.”

Ohkasin. „Ma ei tea ka seda, mida tähendab olla held.”

„Ometi sa tulid eksinutele järele. Ja ütlesid, et keegi avab sinu eest väravaid.”

„Nii see oli. Mis valesti on?”

„Sinu maailma heldid võtsid Hallidega ühendust natuke pärast seda, kui sa allilmas meie juurest lahkusid.”

Sopsti. Nii et Maal olid omad heldid, kes mingil viisil pidasid ühen dust teiste sapiensidega. Olin ka Halle pidanud mingiks järjekordseks pundiks, kelle olemuse üle on mul kunagi aega juurelda, kuid paistis, et olen neid asjata ignoreerinud. Häda oli muidugi ka selles, et Hackelil polnud nende kohta praktiliselt mitte midagi peale umbmääraste hüpoteeside, millise omal ajal Aiaga ühenduses olnud rassi järeltulijad nad olla võiksid ja nagu ma juba korduvalt maininud olen, sai Hackel vabalt jälgida Maad ja mitte nii vabalt Smeetet, kuid teiste maailmade puhul oli ta võrdlemisi abitu.

Ohkasin uuesti. „Miks sa mulle vastu tulid?”

Ta kaalus taas sõnu. „Meil kõigil on omad huvid. Luba, et ma kõigepealt küsin, kas sa arvestasid sellega, et sind enne Kentrendat kinni võetakse?”

Mida talle öelda? „Ma teadsin, et mind jälitati. Arvatavasti sa tead, mis juhtus Kõueratsanike salgaga, kes mind mõni päev tagasi peatada üritas?”

Ta noogutas. „Kuid seekord poleks see nii lihtsalt läinud.”

„Mis seekord oleks juhtunud?”

„Dlõmnid oleksid halvanud su tahte.”

Ahah. „Ma lootsin põhiliselt sellele, et kes iganes mind peatada üritab, ei jõua kümnest sammust lähemale. Igal juhul tänan sind. Kuigi ma ei tea veel, miks sa seda tegid.”

Ta niheles hetke. „Dlõmnid kasutavad ####. Nende relv mõjub kaks korda kaugemale, 15-16 sammu.” See tuli kõrva taha panna. Ta jätkas: „Ma ei tea, mida sa üldse tead Smeetest, heldidest, ündidest või ükskõik millest. Ma ei tea, kes sa oled. Ma töötan dlõmnidega koos allilmas, kuid see ei tähenda...” Ta jäi hetkeks kipras kulmudega tühjusesse põrnitsema. „Ütleme siis nii, et keegi ei ole mul keelanud sulle vastu tulla, kuigi mulle ei meeldiks dlõmnidele seletada, miks ma seda tegin. Uudishimust ehk? Pean ju allilmast nii palju kui võimalik teada saama. Ma ei tea isegi, oled sa oht või liitlane.”

Minu jaoks oli see asi siis selge. Huvitav oli vaid tõdeda, et olin tema silmis midagi nii ebatavalist, et selle pärast tasus riskida tolle karvase härras rassi pahameelega.

Kehitasin taas õlgu. „Loodetavasti ei ole mul põhjust sinuga vaenlasteks saada. Mul on kolm eesmärki. Esiteks maalased koju viia. Kuigi ma saan aru, et seda oleks võimalik ka Maa heldide kaudu korraldada?”

Ta noogutas. „Oleks võimalik. Me viivitasime, sest esiteks lubasid sina seda teha ja teiseks... teiseks oled sa Keelatud Maailmast ja dlõmnid karistaksid reeglite rikkumise eest rängalt.”

„Mida tähendab Keelatud Maailm?”

Ta silmitses mind kümme sekundit veidral ilmel. „Ma ei tea põhjusi, miks üks või teine maailm on keelatud,” tunnistas ta lõpuks. „Dlõmnid valitsevad allilma ja seal tuleb järgida nende seadusi. On kohad allilmas, kuhu minna ei tohi, sest need võivad viia sinna, kuhu dlõmnid meid ei luba. Allilm on ohtlik, seda sa tead. Dlõmnid teavad sellest märgatavalt rohkem.”

„Sest nad elavad seal?”

Ta noogutas.

„Kuid Hallid suhtlevad Maa heldidega? Kes nad üldse on? Mis suhted neil dlõmnidega on?”

„Hallid on Vaimudemaa valvurid. Nad ei puutu dlõmnide asjadesse ja dlõmnid nende omadesse.

Nemad on need, kes suhtlevad kõigi kummaliste ja ohtlike maailmadega. Sa ei tunne oma maailma helde?”

„Ei, kahjuks mitte. Mind aitavad inimesed ühest teisest maailmast – ja muide ma ei tea, kas neil seal kah helde on. Selle maailma nimi on Aed.”

Ütlesin muidugi akedikeelse sõna ja selle mõju oli hämmastav. Üüxan jõnksatas sirgu ja vaatas

mulle oma suurte sädelevate silmadega usku matult otsa: „Arhadda?”

„Umbes nii see nimi kõlab,” jäi mul õlgu kehitada.

„Arhadda ja Vanade Rahvaste – dlömnide ja kõikide teiste – vahel on sõda.”

Oh kurat... Olin end niipalju valitsema õppinud, et suu lahti ei kukku nud, kuid istuda ja väga loll välja näha tuli mul selletagi juba kahtlaselt hästi välja. Mida ma üldse teadsin! Muidugi oli kaduvväike võimalus, et valge karvaga kaetud mees mu vastas on primitiivse talupojaaruga ja seetõttu kellegi poolt poolnaljatamisi poetatud sõnadest roppvaled järel dused teinud, kuid tõsimeeli ma sellega arvestada ei saanud. Oo jaa, „sõda” võis olla metafüüsiline mõiste ja kesta juba Hõbekultuuri aegadest, kuid kui dlömnid ükskõik mis tasemel sõjaseisundit teadvustasid, võisid Hackeli aktsioonid asetuda kvalitatiivselt erinevasse konteksti – reaalsed vaenuaktid, akuutne lahingutegevus.

„Sõda? Kaua? Milles see praktiliselt avaldub?”

Jälle vaatas ta mind nagu imelooma. „On alati olnud. Arhadda pole kunagi tunnistanud teiste reegleid. Ma olen kuulnud selle maailma kohta õudseid asju, kuid... milline see välja näeb?”

Kirjeldasin talle mõne minuti jooksul Aeda. Ta kuulas mind vaikides ja kui lõpetasin, hakkas kurvalt naerma. „Paradiislik paik... jah, ehk oleksid teised ka, kui...” Ta paistis segaduses olevat.

„Ma ei tea, mis relvi nad omavahel kasutavad. Tean vaid, et need purustavad korruga terveid linnu. Viimastel aastatel on allilm hulluks läinud. Miski rikub tasakaalu ja dlömnid pole seda küll otse öelnud, kuid arvavad, et see on Arhadda mõju.”

Kas tõesti oli Aed niipalju kõrgemalt arenenud, et isegi ei tead vustanud enam endale, et ta dlömnidega sõda peab? Samas aga pidid nende linnad olema rajatud tehnoloogiaga, mida Hackel ei mõistnud ja olin tähele pannud, et kui aagedid midagi teadsid, teadis seda – vähemasti teooria tasemel – ka Hackel. Lisaks võtsid nad Hackeli mõju vastu kasutusele meetmeid, mis samuti eeldasid multiversumi head tundmist, seega pidi Aed vähemasti märkama, et ta kellegagi sõjas on. Seega oli kusagil Aias veel mingid struktuurid, millest vähemasti mõned Katsega seotud inimesed pidid teadlikud olema.

Ja ometi istusin ma nagu viimane tola vaenlase eelpostide ees. Kuid olgu siis...

„Minu teine ülesanne oli Aia heaks dlömnide kohta infot koguda.”

Nüüd oli mu kaaslane sellise näoga, nagu oleks ta midagi taibanud. „Mitte held, vaid sõdur, luuraja...” Tema austus minu vastu paistis kasva vat. „Nii et maalaste kojuviimine vaid kattevarjuks...” ta parandas end kohe: „Muidugi kavatsesid sa nad ju koju viia?”

„Jah.” Kavatsesin talle öelda, et olen ka smee telasi Aia st koju juhatanud, kuid hammustasin huulde. Mind oli kaua aega piinanud fakt, et mu matemaatika ei klapi – olin smee telasi Mullis kokku lugenud 23, olin neid juba 22 Smeetele ära viinud (Zei kaasa arvatud) ja 4 oli veel järel. Nüüd arvasin vastust teadvat.

„Mis su kolmas ülesanne oli?”

„Üks mu sõber Smeetel palus võimalusel üles otsida ja dlömnidelt välja osta tema poeg.”

Ta vist vangutas pead, igatahes ta muigas: „See oleks ideaalselt sobinud Chamauru preestritega jutulesaamiseks...” Kena tõdeda, et keegi suudab su rikutuse tasemel mõelda, isegi kui ta teeb kiiruga järeldusi, mida ise sõnastada pole tihanud...

„Kas sa saad mind selles aidata?”

Ta vangutas pead. „Ma pean selle üle mõtlema. Otseselt kindlasti ei saa, kuid ma katsun midagi välja mõelda. Uurida ta asukoha välja ja ehk saada teada, kelle poole pöörduda.”

„Kus asuvad kaks viimast maalat?”

„Trauri kirikus. Siit 20 kilomeetrit.”

„Kas ma saan nad sealt kätte? Ma ei soovi nende elu ja vabadusega riskida, ma viiksin nad võimalusel kohe Maale ära.”

Taas silmitses ta mind kaaluvalt, enne kui nagu millestki loobus või enda jaoks raske otsusega sisimas maha sai. „Ma võiksin su juhatada siitsamast Trauri templikompleksi alla... Siin on ündide vanad teed, Pãris on neis mägedes õhuke... Ma pean sinuga kaasa tulema, sest sa ise ei taju allilma ja Arhadda abi reedaks su kohe. Allteed võivad isegi mõneks ajaks kokku variseda, kui sa rebid

maailmakudet sellise robustse jõuga, nagu ma tajusin siis, kui sa nende lastega tookord lahkusid. Igatahes ei tohiks võõras näha ündide saladusi ja ma... mu karjäär on üsna kindlasti läbi, kui saadakse teada, et ma sind aitasin. Nii et ma peaksin varju jääma. Dlõmnid ei saa mind jälgida, kui liigun vanadel teedel, kuid preestrid ega keegi teine ei tohi mind näha. Ma ootan sind Teeristisaalis. Allilmas läheme lahku.”

Miks ta mind aitas, kui panused nii kõrged olid? Olin ma maalaste koju viimist kõigest ettepoole seades käitunud tõelise heldi kombel ja nii kuidagi ta instinktid tööle pannud?

Tõusin. „Lähme siis.”

*

Ta juhatas mu koopasse, mis ilmselgelt näis nii paarikümne meetri kaugusel umbsopiga lõppevat. Midagi aga muutus, kui mööda tolle kivi purust põhja kõndisime ja meid võttis vastu hoopis vahemaailma hall kuma. Olime kitsas kaljulõhes ja selle teises otsas laskus allapoole sama sugune käik, mis lõppes nõrgas kuldses kumas häiluvast sammassaalis.

Ma olin sellises saalis olnud ja kui riskisin Hackelilt ülilühikese pärin guga asja uurida, sain teada, et olen tollest saalist, kus mul preestritega väike lahing oli olnud, vaevalt kümnekonna kilomeetri kaugusel.

Üüxan oli mulle teel seletanud kiriku ehitust ja ta ise tõmbus ühte teise näiliselt umbsopiga lõppevasse kaljukäiku. Tõusin üles mööda halli basalti raiutud treppi ja jõudsin laia galeriisse, kus seinad läksid üle kollaseks liivakiviks. Otsustasin, et vähemasti see Chamauru kirik on ehitatud mingi palju muistsema looduslikke väravaid sisaldava labürindi peale. Mul õnnestus kellegi tähelepanu äratamata jõuda eemale elublokkidesse ja juhatused olid nii täpsed, et kõndisin kordagi eksimata tüdrukute tuppa sisse. Nad olid seal ja jäid mulle üsna kohkunult otsa jõlli tama, kui koputamata sisse hüppasin, laskevalmis relv käes kiiresti ringi vaatasin ja siis ukse sulgesin.

„Tere, mina olen Alf. Kui koju tahate, pange end kahe minutiga valmis.”

Ma teadsin, et pean kannatama ära üllatuse ja hunniku mõttetuid küsi musi. Ega ma seda neile pahaks ei pane. Olid nad ju juba üle kolme kuu seal praktiliselt vangidena kükitanud ja see, kui tuttavas keeles kõnelev sõdur ukse vahelt sisse hüppab ja käratab, et on minek, tundub see lihtsalt liiga ootamatu. Igatahes viis minutit hiljem hiilisime läbi käikude tagasi. Seekord meil nii hästi ei läinud ja osaliselt oli asi muidugi ka selles, et mina olin liikunud hulga vaiksemalt ja olnud hulga kiirem. Oma pool tosinat korda tuli mul uinutuslaengutega tulistada ja nendel inimestel polnud loodetavasti muud häda peale poole päevaga üle mineva peavalu, kui nad paari tunni pärast ärkama pidid; olin aegedest aru saanud, et peavalu tuleb ka põhiliselt sellest, et kui inimene järsult kukub, kipub pea paraja kolakaga vastu maad käima...

Olime juba alla basaldist ossa jõudnud, kui üleval algas segane kära. Liikusime sammaste vahelt läbi sinnapoole, kus Üüxan meid ootas, kui selja tagant trepilt kostsid sammud. Siiski ei näinud me kedagi. Käigus virvendas udu ja kui selle läbisime, avarus ülal vahemaailma hall ebamääraselt helendav tühjus.

„Ahh, seesama!” Jana vankus ja toetus teisele tüdrukule, kelle nimi oli vist Kätlin.

„Jah, see on vahemaailm,” noogutasin ja lükkasin nad uuesti liikuma. Järgmiseks nad ohkisid ja sööstisid minu selja taha peitu siis, kui märkasid meid tolle madala vao lõpus ootavat Üüxanit.

„Nad tulevad kohe,” teatas viimane mulle.

„Läheme siis.”

Tüdrukud hoidusid endiselt Üüxanist teisele poole.

„Kes see on?” küsis Jana lõpuks mind varukast sikutades.

„Neid hüütakse ündideks. See on üks hõim tolles maailmas, kus te olite, Smeetel. Ta on ametilt held, mis tähendab, et ta töö on aidata neid, kes kogemata siia satuvad.”

„Kas see maailm oli Smeete? See ei olnud Maa?”

„Ei.” Vaesed tüdrukud, nad ei teadnud üldse, mis nendega juhtunud oli. „Mis teie mõtlesite?”

Nad vaatasid kõhklevalt teineteisele otsa. „Noh, eks me ikka taipasime, et oleme mingisugusesse

ebatavalisse maailma sattunud,” otsis Jana sõnu. „Kõik fäntäsi-raamatud ju sihukesi lugusid täis. Ühes tead selles hiire pildiga raamatus oli mitu tükki. Smeete-sõna oleme ka kuulnud. Siis Kentrenda, siis midagi kääridega.”

Ma surusin muige alla. „Käärfare on kuningriik kaugel põhjas. Kääri keele erinevad murded on levinud praktiliselt kogu selles maailmas. Kuigi ündidel on oma keel, räägin ma Üüxaniga – nii on meie kaaslane nimi – kääri keeles.”

Olime läinud kiirkõnnil üle kõnnu ja kuigi lasin end Üüxanil juhtida, küsisin ka Hackelilt, kuhu me läheme. Ünd juhtis meid kurrutiste vöön disse, läbi segase konfiguratsiooniga alade võimalikult kiiresti Smeete varjult ära. Tüdrukud muidugi küsisid jõudumööda edasi ja ma vastasin, kuid suurema osa teest olime vait, sest hingeõhku oli muuks vaja. Umbes kaks tundi hiljem Üüxan peatus.

„Oleme tulnud piisavalt kaugele. Edasi ei oska ma sind juhatada.”

Noogutasin ja asusin etteotsa. Ünd kõhkles pisut, kuid järgnes meile. Umbes kolm tundi hiljem tegime peatuse. Ma ei tea, kuidas olid lood meie karvase kaaslasega, kuid meile kulus see ära ja olin Hackeliga konsulteerinud ning seetõttu teadsin, et meil on veel oma kolme tunni jagu astuda. Üüxan muide küsis paar minutit hiljem mu plaanide kohta ja noogutas vastust kuuldes.

„Ma peaksin hakkama tagasi minema.”

Kuidas talt viisakalt küsida, et ega tal sellega probleeme ei tule? „Sa ei ole kunagi siin käinud?”

„Ei.”

„Kas sul tagasiteel Chamauru rahva või dlömnidega pahandusi ei tule?”

„Ma pean ootama, et neist mööda saada.”

„Siis võid sa ju meiega tulla.”

„Kui allilm vahepeal muutub, võin ma ka ära eksida. Muidugi leian ma lõpuks kodutee, kuid see võib väga kaua aega võtta.”

„Ma viin tüdrukud ära ja pöördun hiljemalt mõne päeva pärast Smeetele tagasi. Kas see sobib?”

Ta vaatas mind pool minutit vaikides ja noogutas siis kiiresti, justkui kartes oma otsust. Sain temast muidugi aru – ikkagi Keelatud Maailm. Miks ma aga ta üldse kaasa võtsin? Tagantjärele on seda raske seletada. Tundus, et ta on minust siiralt huvitatud ja eks ta oli kõige eksootilisem olend kah, keda ma oma reisidel kohanud olin.

„Üüxan, vana sa õieti oled?” küsisin, kui edasi läksime.

„Alustasin mõne aasta eest kolmandat ringi.”

Ring oli 12 aastat. Vaat siis – kutt on antud täpsuse piires minu vanune.

„Tohin ma küsida – kuidas ündid õieti elavad? Kuidas sinust held sai?”

„Tohid muidugi...” ent ta vaikis enne jätkamist pikad minutid. „Ündi del on alati olnud mägedelused teed. Neid ei tohi väga tihti kasutada, kuid nii on erinevates mäestikes elavad ündid alati suhelnud ja hõimu ühtsust alal hoidnud. Kunagi tohutult ammu on ka dlömnidega sõlmitud vaherahu – meil on meie mäestikud ja allteed, kui me ei tungi ilma nende loata allilma, ei lase teisi oma teedele ja ei hakka kasutama tasakaalu häiri vaid tehnikaid.

Kuidas ündid elavad? Sa nägid üht meie linna. See on muidugi hülja tud – keegi ei taha elada liiga lähedal Chamauru rahvale. Tead, miks mul on raske rääkida, kuidas ündid elavad? Mina ei tahtnud nii elada. See on vastus ka su teisele küsimusele. Kui ma kirjeldan ündide elu, kasutan ma väljendeid ja konstruktsioone, mis on sulle ilmselt arusaadavad, kuid tavalisele ündile ei ütle mitte midagi. Kas sa tead, mida mõeldakse tsivilisatsiooni energia-transporditeoreemi all?”

Noogutasin, kuigi omasin sellest vaid kõige ähmasemat ettekujutust.

„Kõrgmäed on elu- ja energiavaesed ja see limiteerib teatud alal elavate ündide hulga. Mis omakorda limiteerib maksimaalse kumulatiivse efekti, mida üks rahvas koostegutsemisest saada võib. Nõiaring, millest ei ole väljapääsu. Ei, me ei ela halvasti. Jaht kurudes, laskumine mööda liustike põgenevate lindude järel... Mulle tundus see nii väike, nii juba olnud... Mäletamata aegadest on ündid nii elanud. Minus oli Kanalite taju, kuid ma ei olnud allteede valvurite perekonna liige.

Noh, eks mul oleks olnud võimalik selleks saada – suruda end selliks, kannatada aastaid, siis abielluda mõne tolle perekonna tüdrukuga. Teine asi – ma ei sallinud külma. Sul on seda raske

mõista, sest elame sinu jaoks väga madalal temperatuuril. Vaata, ma räägin seda sellepärast, et kõik teevad selle vea, nii et andesta, kui sa teadsid – see meie karvakate ei kaitse korraliku talvekülma eest. Me küll kannatame hästi külma ja suudame vajadusel nii kaua kui vaja vastu pidada ülenullil temperatuurides, kuid oma majades eelistame +10 ja alla selle käime ringi riidetatult. Sellepärast soovitati mul sepaks minna. Kuum amet ja... sellest ei taha ükski ünd rääkida, kuid on palju käsitöölisi, kes ei erine külmataluvuselt üldse enam mõnest mägilasest või treenitumast põhjamaalasest. Igatahes olin ma teise ringi esimese veerandi lõpetanud, kui otsisin üles Unkase ja küsisin, kas ta teab, kuidas heldiks saada. Ta võttis mu silmapilk kaasa ja viis alla kloostrisse. Pärast tunnistas, et peamiselt selle mõttega, et kõige lihtsam on, kui paari nädala pärast ise mägedesse jalga lasen. Ma ei lasknud.”

„Kas Unkas on Chamauru preester?” küsisin meelega pisut tobedalt, sest Unkase positsioon ja heldide seosed Chamauru religiooniga olid minu jaoks tume maa.

Üüxan turtsatas ja teda kõrvvalt vaadates panin tähele, et kui hallikas kogu nägu kattev karv kõrvale jätta, on ta kotkanina, lai laup ja huultel mänglev muie ülimalt inimlikud, isegi tavalised.

„Unkas on held. Kunagi ta vist isegi oli preester, kuid heldiks saades jätab sa kõik vanad ametid. Samura - Chamauru eelkäija – oli minu teada aastatuhandete eest tasandikurahvaste allilmatundjate liit, mingi helde toetav ordu. Ent siis hakkasid nad tegelema religiooniga ja... mina arvan, et dlömnid suunasid neid, kuid kindlalt seda väita ei saa. Igatahes ei salli ükski held ei dlömne ega Chamauru seltskonda, kuid ilma ju ei saa.”

„Palju on Smeetel helde?”

„Kakskümmend. Ja selle on veel tükki sada. Ega ma täpselt ei tea. Vaata, Unkas jättis mu enda juurde. Kuigi ündid liiguvad allteedel, olen ma ainuke ünd heldide hulgas.”

Ma olin veendunud vastuses, kuid küsisin ikka: „Oled sa üldse 15-aasta sena Unkase õpilaseks saamisest peale kodus käinud?”

„Ei.” Ta vaikis hetke, siis heitis mulle kõõrdpilgu ja muigas sardooniliselt. „Vaata, ma olin omasuguste poisikeste hulgas suhteliselt väikest kasvu ja kuna ma ei vaevunud suusatamise ja odaheitmise vastu erilist vaimustust üles näitama, võtsid paljud mu eakaaslased kombeks mu suhtumist füüsiliste märkustega korrigeerida. Heldina olen õppinud väga palju maagiat ja võitluskunste, aga ütleme... et ma ei taha sattuda situatsiooni, kus mõnel mu lapsepõlve... hmm, *sõbral* tekiks soov vanu aegu meenutada ja ma võiksin sattuda kiusatusse, kasutamaks ära seda suure pärast ettekäänet.”

Ta lõi käega. „Ja sina?”

Nüüd oli minu kord õlgu kehitada. „Mina olen oma rahva hulgas suhte liselt suur, nii et see on olnud ainuke põhjus, miks eriti ei ole olnud neid, kes mu erandlikkuse peale mind korrigeerida on püüdnud. Eriti peale seda, kui 12-aastasena, siis teisel ringil hakkasin tegelema võitlus kunstidega. Vaata, minu rahvas oli paar põlvkonda teise suurema rahva võimu all. Minu vanaisa veetis ligi 10 aastat metsas end peites, sest ta võitles vallutajate vastu. Ta saadi kätte ja tema ja mu vanaema hukkusid külmal maal, kuhu nad saadeti. Mu isa oli aga lihtsalt jobu. Kurjategija. Ema kasvas mind. Neil faktidel ei olnud mu kaaslaste suhtumisele tegelikult erilist mõju, ent me olime vaesemad. Mul oli annet täppisteadustele ja ma olin alati pisut eraklik õppur. 18-aastasena võeti mind meid vallutanud riigi sõjaväkke ja ma võitlesin suurema osa sellest ühe teise rahva vastu, keda nad siis vallutada proovisid. Ega mul valikut ei olnud. Kui koju tagasi jõudsin, oli alanud vabastusliikumine – see oli parasjagu kummaline, peaaegu veretu, sest too meid vallutanud riik kukkus ise kokku – ja kogu maailm muutus. Töötasin mõtleivate masinate kokkupanemisega ja õppisin. Ja siis võeti minuga Aiast ühendust.”

„Naljakas...” ta vangutas pead. „Minu isa oli ka kurjategija. Ja ema isa oli väga erandlik. Või... kindlasti on sinu jutus ka pooltoone, eks ole? Mu isa oli selline väike sul, keda kogu meie kogukond võimalusel vältis. Ei, see ei ole õige... Pigem öeldaks selliste kohta tasandi kuriikides, et sa oled tore mees, aga sina ei saa krediiti, sinult võtame raha ette. Tegelikult ainuke kord, kui ma olen oma perekonnaga ühendust võtnud, oli see, kui ma otsin õe isa käest vabaks, sest ma kartsin, et ta sunnib talle mingi oma rumala tehinguga peale vastumeelse abielu. See ei ole päris nii, et isal

on õigus anda või müüa tüdruku, see on seotud auga ja... noh, ikka on võimalik tekitada olukord, kus tüdrukul ei jää mitte midagi muud üle. Õde aga olla selle peale väga solvunud olnud... Saad aru, nüüd on ta vaba, aga midagi läks valesti või... igatahes ta solvus.”

„Naljakas, ka mul on õde.” Jäin vait ja ohkasin siis. „Täpsemalt pool õde – emad on erinevad. Ja samuti minu peale solvunud. Meie isal oli suve kodu. Alguses olin seal mina emaga, siis tema oma emaga. Kui isa järjekordselt vangist vabanes, ostsin ma selle ta käest ära. Saad aru, ta oleks selle mõne oma joomaperioodi ajal võileivahinna eest võhivõõrale müünud. Loomulikult ütlesin õele, et ta on sinna alati teretunud, kuid ta... arvas, et olen alatult käitunud, ja ei ole tulnud. Mitte kordagi.” Kuidagi märkamatu jõudsin sobivasse paika, Hackel avas värava ja siis seisime soojas öös.

„Kunagi, kui aega on, räägin ma sulle üht muinasjuttu,” porises Üüxan, kes tekkinud väravat kipraskulmul takseerinud oli. „See on hiiglasepojast, kelle haldjad oma lossi võtsid. Kõik oli hästi, aga haldjatel ei olnud uksi, sest nad libisesid läbi seina, kus aga tahtsid. Alul istus poiss lihtsalt kinni seal, kuhu haldjad ta viisid – said nad ju kõike vajalikku kaasa võtta. Kui hiiglane kasvas, siis lõhkus ta enda jaoks seintesse augud. Saad aru, ilusatesse maalitud haldjalossiseintesse rebis ta inetud läbipääsud.

Kas sa ikka tead, kus me oleme?”

„Tean. Selle paiga nimi on Portugal. Oleme nende piigade – ja ka minu – kodust 4000 kilomeetrit eemal.”

„Ei ole just hea tulemus.”

„Üüxan, meil on lennumasinad, mis liiguvad 1000 kilomeetrit tunnis. Palju hullem probleem on see, et meie planeet on jagatud lappideks, millest igaüks tahab saada dokumente, et kontrollida su liikumist.”

Olime tunginud läbi võsa ja jõudnud mäeveerule välja. Nõlvad lasku sid siin kiiresti kauge ookeani suunas ja kogu madalam ala kirendas tuledest.

„Siin elab nii palju inimesi...” uuris ünd meie ees avanevat vaadet. „Mis tuled need on?”

„Elektrivalgus. Kusagil on jõujaam, kus põletatakse fossiilset kütust. Ja see maa ei ole eriti tihedasti asustatud. On hullemat.”

„Kas need põlevad kogu aeg?”

„Läheme.” Laskusime nõlvast alla ja teel üritasin talle seletada elekt rivõrgu ehitust. Jõudsin asfalteeritud teele. Olime läinud paar sammu, kui Üüxan laskus ühele põlvele ja uuris teekatet lähemalt. Mul jäi vaid imestada, kuidas ta suudab kõige ebatavalise vastu huvi tunda. Meie taga hakkasid paistma autotuled. Tõmbasin seltskonna teelt ära põõsastesse.

„Mis see oli?”

Ohkasin ja seletasin oma karvasele kaaslasele, et sihukeste riista puudega liigub siin enamik inimesi ringi. Läksime kord järsemalt, kord laugemalt laskuvat teed mööda mäest alla asulatele lähemale ja tõtt-õelda alles siis leidsin end mõtlemas, et mida ma kogu selle karjaga õieti peale hakkam? Või õigemini – konkreetsed plaanid mul ju olid – niipea kui tulid esimesed teeviidad, panin end täpselt paika (olen ju varemgi maininud, et Tehisaju küll nägi asukohta, kuid ei pannud seda kaardiga kokku) ja Hackel leidis oma piiritutest teadmistest Maa kohta lähimad turistidele väljaüritavad villad, mis parasjagu tühjad pidid olema. Kaks aastat istu mist võõras armees oli mind ka selles osas koolitanud, et suvalise lukuga ei läinud mul võtmeta oluliselt kauem aega kui võtmega. Hackel oli Aia saatjatorusse kirjutanud ka kõik vajalikud koodid Maa sidevõrkudega suhtlemiseks ning tegelikult olin end juba ühte mobiilivõrku registreerinud ja helistanud tuttavale igatöömehele Hispaanias, kelle kaudu osa palgasõdureid olin leidnud; tüüp, kelle eesnimi oli muide täiesti eesti - pärane – kuigi seda teisiti hääldati – Andres, lubas hommikuks vajaliku varus tusega platsis olla. Kas minna tüdrukutega Eestini kaasa? Olgu, saame midagi nende karnevaliriide, minu lapiliste ja ündi nahkse kombinesooni asemel selga, aga mida ündi endaga teha? Isegi Armani ülikon nas äratav jети tähelepanu. Kui ma juba Maal olin, tahtsin muidugi kodus käia ja kõik oma ärid üle vaadata ning muidugi kasutada juhust ja külastada ka ajukasvandust Kreetal.

Läks veel oma kaks tundi, enne kui asulasse jõudsin. Kindlasti võttis oma aja ka see, et iga kord kui auto tuli, söötsime põõsastesse. Siis hiilisime valgeksvõõbatud käänuliste seinte ja kollaste

kivikatuste vahel, lõikasime otse üle paakunud ja tuhkuiva küntud põllusiilu ning roni sime vaikselt üle teistest natuke eraldi seisva villa aia. Süütasin majas valguse ja tänasin õnne, et neil majadel akende ees lisaks ka luugid olid. Muidugi kumasid nad läbi, kuid vähem tähelepanu äratas see ikkagi. Hackeliga olime muidugi vaadelnud ka majade üürimistingimusi ja muidugi olin valinud sellise, kus meid nii linad kui vein ootas. Ja bassein. Valgustatud muide, kui olin maja elektri sisse lülitanud. Olime väsinud ja näljased ning isegi minul, kes ma teistest suurem ja ka selles osas hea treeninguga olin, hakkas juba esimene vein latva. Veel viimast suutäit järades sukeldusin basseini. Kaks minuti hiljem olid tüdrukud järele. Üüxan vaatas seda kõhklemisi ja tuli lõpuks ka. Eks ta pilgutab silmi küll, kui tüdrukud vees hullama ja suudlema hakkasid. Minu jaoks, ütleme, tundus see koduste põhjamaiste naiste puhul pehmelt öeldes eba tavaline, kuigi Smeetel või Aias poleks ma selles midagi erilist leidnud. Teisalt olid nad ju kuude kaupa vaid teineteisele seltsiks olnud ja mulle meenus, et Chamauru kloostrite naispere hulgas pidavat see äärmiselt levi nud olema, kuna kiriku teenimisele pühendunud mehed vähemasti Käärfares tundmatut sugulist karskust pidavat. Tsölibaat ja muu sihuke perverssus paistab üldse usuhullusega kaasas käivat, kuid Smeetel raken dasid nad seda vähemasti iseendi peal, lastes ka oma lähedastel ja teistel läheduses nii elada, nagu nemad tahavad.

Pritsisin neile vett ja palusin seda viimast ujumistiili ka endale õpetada. Nad naersid ja põgenesid eest, kui neid haarata püüdsin. Siis teatasin, et uueks olümpiaalaks olla valitud vesivalss, ja et see käib nii – sain Jana kätte ja keerutasin teda paar ringi.

„No tehke järele!” Võtsin Kätlini käte vahele, keerutasin talle hoo sisse ja lasin tal Üüxanile sülle sumatada, enne kui uuesti Jana järele haarasin. Basseini see ots oli sügav, nii et jalad ei ulatunud põhja. Ta toetus mu õlale ja kui sirutasin käe basseini servale, et ka ennast vee peal hoida, sattus ta minu ja serva vahele. Seda ma muidugi sättinud olingi. Ta ainult naeris ja üritas mängeldes kõrvale põigata, kui teda suudelda proovisin.

„Mõni nõuanne?” kuulsin Üüxani poolt. Kätlin toetus ühe käega ündi õlale ja hoidis end teise käega basseini serval kinni, ta pilk oli kõrvale pööratud. Seal vees sarnanes mees pigem tavalisest hulga tihedama karvaga kaetud valgele mehele, kui põski ja laupa kattev karv välja arvata. Tegelikult oli tal atleetvõimleja suurepärase figuur ja mulle pais tis, et tüdruku väike käsi lebas üsna meelsasti ta tohututel õlalihastel.

„Kaua sa hinge kinni pidada suudad?”

„Oma viis minutit.”

„Siis sukeldu ja suudle ta jalgevahet, põhiliselt kliitorist, aga võid keele ka temasse lükata.”

„Mida te räägite?” tekkis nüüd Kätlinil väike kahtlus, kui ünd paar korda sügavalt hinge tõmbas.

„Ma andsin talle vihjeid, mis sulle meeldida võiks. Ole paigal ja naudi toimuvat, ta annab endast parima.”

Ünd kadus vee alla. Tüdruku näol oli hetkeks segadus, siis hämmastus, siis paistis korraks, et ta tahab põgeneda, ja siis sulges ta silmad, haarates ka teise käega basseini servast ja panin tähele, et ta surus hambad huulde.

„Ma näen, mis nõu sa talle andsid,” kommenteeris Jana naerdes.

Noogutasin: „Mina nii kaua vee all olla ei suuda. Aga mu väikemees õhku ei vaja.” Olin ta vahepeal õigesse asendisse manööverdanud, nüüd surusin end temasse. Ta karjatas vaikselt ja ta küüned kraapisid mu õlga, kuid hetke pärast lõpetas ta igasuguse vastupanu.

„Aga üldiselt – inimene pole kala.” Tirisin ta kuivale, võtsin sülle ja viisin voodisse.

*

Ma nägin kummalist und. Ma seisin kõrgel tuultele avatud, kivi klibusel rohtunud kaldal ja minu ees laius ookean, mille valgevahused jänesed üksteise järele kõigepealt neemede kaljutippudel vahuks purunesid ja siis liivaranna poolkuule jooksid. Päike paistis helesinises tae vas, kuid oli jahe. Ma piilus selja taha ja seal seisis hiigelsuur muld vana aagedlanna. Järgmiseks sain aru, et mitte tema ei ole suur, vaid mina väike.

„Vanaema, millal ema tagasi tuleb?”

„Emal läheb linnas pikalt. Ei tea, kullake.” Lootusetu ja east kärisev hää. Ta libistas pilgu üle metsaveere meie taga, justnagu loeks kokku luitunud hütte ja juba sisselangenud katustega varesid ja ma teadsin, et ta on vastanud.

„Eler läks, ja Kaila ja Teiän ja Malthõ ja Öedna. Nad ei ole tulnud,” ei jätnud ma jonni.

„See on mineku aeg. Talude tühjenemise aeg. Hõimu hinges on põua-aastad ja vaimus ikaldus. Kerge elu kutsub neid vigaseid hingi ja peod uinu tavad valu. Tühjade õitena kustuvad nad seal ja maa saab neile, kes mullas on oodanud. Ära päri. Halvad ajad on tulnud.”

Ma kummardusin ja lasin läbi sõrmede liiva ja avastasin korraga, et ma olen täiskasvanud mees. Vanaema ei olnud ja ma teadsin, et ta on surnud aastatuhandeid tagasi. Ma teadsin, et ma olen tulnud ikka oma kord või paar sajandis tolele rannale, et meenutada ainsat olendit, kes kõige kiuste, midagi vastu saamata ja ennast maha salates oli mind andnud tulevikule. Ent ma olin tema ees võlgu. Ma ei olnud elanud. Ja see täitis mu sõnulsetamatu ängistusega.

*

Järgmisel hommikul ärkasin selle peale, et mu hispaanlasest abiline helistas. Muidugi nõksatasin ärkvele, kuid väliselt oli see ainuke märk, sest oli ju telefon mul peas.

„Kaugel oled?” küsisin mõttes.

„Siinsamas poole kilomeetri kaugusel. Tahtsin igaks juhuks sulle öelda, et üks tüüp istub maja ees.” Neetud! „Ainult üks?”

„Niipalju kui siit näha on. Auto on ta parkinud sinnasamasse tee ja aia vahelise müüri varju ja see paistab siitmaalt samuti tühi olema.”

„Jää sinna, ma helistan sulle tagasi.”

Ajasin end vaikselt üles ja piilus luugipragudest välja. Tõepoolest istus üks vanamees värava taga klapptoolil, olles end küll puu varju, kuid ilusasti nähtavale seadnud.

„Hackel, uurime ümbruse läbi.”

Mu meeltesse tulvasid vaated, mis näitasid, et tõepoolest pole lähemal kedagi; nägin selgesti ka teist autot eemal künka taga, kus istus Andres. Vaatasin selja taha. Tüdruk magas veel. Pani lausa pead vangutama, kui ilus ta seal niimoodi varjus lamades oli – hele juuksepehmakas padjal laiail ja peened käsivarred linal, peod kui palves kokku pandud ja suujoon meelas-pehme. Teda kasutasin ma küll ära. Ehk oli tal oma tagasihoidlikkus, kuid oli ta ju situatsioonis, kus tavareeglid ei kehti. Ma ei ole ingel. Esiteks olin juba nädalaid ilma ja teiseks miski mu vanast minast torkis – ma olin selle tüdruku pilte näinud seltskonnaajakirjade veer gudel, teadsin, et ta elab kellegi „tegijaga” koos – selle kandi pealt oli see päeval arvutite kokkupanekuga raha teeniva, erakliku iseloomuga õhtuse üliõpilase käesirutus kättesaamatu järele. Et *on minu aeg*.

Panin riidesse ja hiilisin toast välja. Elutoas avastasin Üüxani luukide vahelt meie külalist piilumas.

„Kuule, mul on probleem – me tegime midagi sellist, mida held iialgi teha ei tohiks,” alustas ta vaikselt. „Saa minust õieti aru – ma ei süüdista sind vähimalgi määral, kuid kui kuidagi on võimalik toimunud heastada?”

Mul kihvatas. „Mis sa tegid, panid ta nahka või?”

Ta vaatas korra kiiresti ülakorruse poole, siis uuesti segaduses minu otsa. „Ei, aga...”

Aga mul oli juba piinlik. Naeratasin: „Anna andeks. Kas ta magab? Ma eeldan, et tal oli hea?”

Ünd noogutas. Tõstsin käe, enne kui ta midagi öelda jõudis: „Sul on õigus, mina olen süüdi. Ma

tahtsin seda teist tüdrukut ja korraldasin nii, et kõigepealt jooime tühja kõhu peale veini ja siis läheme basseini. Aga mina ei ole held. Ütleme, et kuigi mitte keegi ei ole mulle mitte kunagi öelnud, milline on heldi aukodeks, ma tegelikult järgin seda. Praegune oli erand – nad ei ole veel kodus, kuid saaksid siit koju juba ka ilma meie abita ning kõik toimus ju vabatahtlikult. Nii et unusta see. Ma pean sulle muidugi ka ütlema, et tavaliselt Maa naised nii avatud ja pöörased ei ole, kuid ütleme, et see oli igas mõttes erand.”

Ta langetas pilgu, ent vaatas siis mulle uuesti natuke nagu pahandust teinud koera pilguga otsa. „On

veel midagi – ma ei tea, kas sa tajusid seda... aga ma pean rääkima, et aus olla. Tüdruk, see Kätlin... ta tahtis hirmsasti, kuid ei oleks julgenud. Barjäärid temas olid liiga tugevad, see tekitas temas lausa talumatut piina. Võimas oli temas see puhas ürgne tung jääda, kuid ma arvan, et kapseldumine oleks olnud tugevam veel ja ta oleks põgenenud... ja ehk pärast öösel minule mõeldes ennast rahul danud. Ma kasutasin avamisloitsu. See peegeldus pisut sinu tüdrukulegi. Sinulegi.”

Mul kulus kakskümmend sekundit, et aru saada, mida ta ütleb, või õigemini, kuidas ma peaksin enda jaoks arusaadavaks tõlkima tema smeekeelsed sõnad.

Ta tammus jalalt jalale. „Me ei tohiks siin tegelikult sellega aega raisa ta, kuid ma pidin rääkima. Sinuga on midagi valesti. Maagiajõud peegeldus sinult, aga midagi sinus vabanes. Ma pidin sulle rääkima, millega eile õhtul hakkama sain, aga too sinu maailma held seal väljas teab, et sa hetk enne trepist allatulekut võtsid oma väravaavamise-masinaga ühendust. Minagi tajusin seda, ja temal hakkas autos miski pirisema, ma kuulsin. Ta teab, et sa tead, et ta siin on.”

Tõeline perse! Ja mitte tavaline, vaid vähemalt mammuti oma – iga kord, kui mul oleks vaja teemasse süvenda ja tuhandeid küsimusi esita da, läheb sigakiireks...

„Ma kutsun ta siis sisse.”

Panin oma püssi käepäraselt baarileti taha, astusin välja ja kõndisin mööda rada värava poole. Ja teel tundsin ma ta ära – see oli seesama vana aadlik, kes Pariisis meile suure sita kokku keeras, kui Zeii piltide peale tolle seltskonnaajakirjaniku meile kaela läkitas. Kui see ikka oli selts - konnaajakirjanik ja mitte eradetektiiv, kui nüüd tagantjärele mõelda.

„Tere.”

Ta oli unistaval ilmel puulatvu jälginud, kuigi ta ilmselt kuulis ka kruusakriginat mu saabaste all. Nüüd ta tõusis, kummardas ja mõõtis mu üle. Pilk peatus pikemalt TT-l, mis tseremoonitsemata mul peos rippus. Ta lausus midagi portugali keeles ja nähes mu kivist ilmet, jätkas hetke pärast: „*Or do You prefer English?*”

„Jah, see oleks parem küll,” vastasin samas keeles.

„Mina olen Estefan da Silva Douro. Kas ma võin sind kutsuda Alfred Karp’iks või eelistad sa mõnd muud nime?”

Sihuke nimi oli suuremas hulgas mu dokumentides. Ma olen alati kohu tavalt vihanud toda vanamoodsat nime, mille isa olevat oma onu järgi pannud, ja ei kasuta seda ise kunagi. Koli Hoidmise Vahendilegi oleksin ma eelistanud Pisikiskja olla, kuid selle nime olid jälle ära solki nud need vaeskeelsed, kes ä-d ei tunne. Ühesõnaga, tulemus oli piisavalt vastik, kuid olin leppinud peamiselt sellepärast, et see nii umbisikuliselt euroopalikult kõlas.

„Käib kah. Läheme sisse.”

Ta astus mu ees piki jalgrada maja poole ja peatus ukse juures. Olin selle jätnud kergelt praokile, sest lukk oli isekinnikukkuvat tüüpi ja mul polnud mingit tahtmist seda uuesti muukima hakata. Mees avas ukse, võttis siis taskust võtme, proovis lukku ja jättis võtme väljapoole ette.

„Ma nimelt üürin tänasest alates seda villat,” teatas ta mulle selgitu seks. „Pole vaja tähelepanu äratada. Allteedel käimine on Teenistus ja Privi leeg, kuid mitte maiste valitsejate alluvuses. Neile aga tuleb oma anda.”

„Kuidas sa mu leidsid?”

„Värvatel on valve. Eriti nendel Värvatel, mis teinekord avanevad.”

See muidugi ei selgitanud, kuidas ta teadis õige maja ukse taga istuda.

„Väga kena, et sa tulid mulle tere ütleva. Villa üürimine on ka tõeliselt tänuväärne.”

Ta vaatas ringi ja istus siis elutoas ühte tugitooli. „Võõras held ja maa lannad ei pea end peitma. Sööge rahulikult hommikust. Aega on piisa valt.”

„Viimati jäid nad magama.”

„Olgu nii, kui sa ütled. Kuigi mul on tunne, et mind silmas peetakse.”

Ohkasin. „Üüxan, ta teab, et sa teda jälgid, nii et parem tule siia!” hõikas kääri keeles.

Vanamehe pilk muutus juba mind kuulates nugateravaks, ta mõõtis ka ligiastuva ündi üle ja ütles ühe sõna: „*Schmeteé.*”

„Nii on selle maailma nimi jah.”

„Deemonite kodu. Sa oskad nende keelt.”

„Nagu kuuled. Muide, ma ei teadnud, et see ka deemonite keel on.”

„*Khar* on deemonite keel. Väga vana keel. Kõik teised seal maailmas räägivad suuremal-vähemal määral nende keelt. Kas seda ei rääkinud sulle orjatar, kelle sa tasuks said?”

„Orjatar, kelle ma tasuks sain?”

„Jane Rice oli ta nimi siin. Temas on ju esimesel hetkel midagi portugali pärast, kuid vaid sellepärast, et Suure Avanemise ajal tuli tuhandeid Schmeteé'lt siia ja kuigi nad on ammu segunenud ning keegi oma päritolu ei mäleta, on nende geenid kohalikku rahvasse alatiseks oma jälje jätnud. Niipea kui ma juhuslikult ta pilti nägin, teadsin, kes ta on.”

Neetud! Olin ju algusest peale teadnud, et Zeiis on midagi üht teatud Lõuna-Euroopa arhetüüpi meenutavat, kuid täpsematesse spekulatsioonidesse polnud ma kunagi vaevunud laskuma, sest peale nina ja huulte kuju ning mingi ähmasema sarnasuse ei osanud ma muud seost näha. Ent ometi oli mul tunne, et vanamees eksib. Ma ei oska seletada seda ilma mate maatikata, kuid informatsioon peegeldub maailmade vahel tuhandel eri viisil, sidudes ja sünkroniseerides multiversumi püsilaineid mitte ainult otsesel mõõdetaval – näiteks läbi geneetilise materjali – viisil, vaid ka palju keerukamalt kõrgemate interaktsioonide komplementaarsuse läbi.

„Miks sa arvad, et ta on orjatar ja miks sa kõneled tasust?”

„Sest kui ma ei tea paremat seletust, oled sa sõlminud liidu inimkonna vaenlastega. Sel on erinevaid nimesid, kuid kristlikus maailmas nimetame me neid jõude kokkuvõtvalt Saatanaks.”

Ainult usuhullud mul veel puudusid! Seedisin seda kümme sekundit ja ütlesin seejärel tolle sapise tõdemuse ka kõva häälega välja.

Vanamees raputas pead: „Siin ei ole midagi tegemist usuga, kuigi ka mina kuulun Siioni Prioraati ja loen oma suguvõsa esimesest Merovingist alates. Me töötame koos – kogu Maa heldid. Me kaitseme maad Võõraste eest.”

Seal ta siis istus, esimesel pilgul nii 70-aastane ätt, tõsi küll, nii kõbus, et olin teda vast 50-seks pidanud. Väheldast kasvu, õhukesest tumesinisest riidest heas ülikonnas, tõmmu, hoolitsetud ja aristokraatlik. Ta mustad juuksed olid lokkis ja piirasid korralikult lõigatuna ta kitsast, kõrge laubaga nägu. Ta tuhkhallid silmad olid suured ja elavad, nende eest ei jäänud ükski detail varjule, sest oli selge, et tolle lauba taga töötab terane ja kaval aju. Ta naeratuses läigatas kulda ja ta mõlema käe kahes keskmises sõrmes läikisid kallid sõrmused. Ent korraga ei istunud minu ees enam ekstsentriline vanaldane aadlimees, vaid ebamaistele vaenlastele spetsialiseerunud sõdur, kelle taga on määratud jõudu, võimalusi ja tarkust esindav salaorganisatsioon. Tõenäoliselt tappis ta vajadusel kiiresti ja oskuslikult ning pikk kullatud nupuga kepp tema käes peitis endas vähemalt mõõka, kui mitte tulirelva ja mürki.

„Mida sa minust tahad?” Tõusin ja asusin kohvi tegema, ise samal ajal Andresele helistades.

„Alfred Karp, pisut vähem kui poolteist aastat tagasi avati Põhjas, Balti mere lähedal tule ja tormiga Väravad, mis pikki sajandeid suletud on olnud. Me ei teadnud siis täpsemalt, kuid me teadsime, mida teha – hakkasime jälgima, et millal ilmub sealtmailt välja keegi, kes üle iga suguse mõistliku piiri edukas on. Kui sa nüüd mõtled, et orjatar fotod oli meile õnnelik juhus, siis pigem on vastupidi – ka ajakirjanduse jälgimine on üks asi, mida sellistel puhkudel tehakse, kuigi peab ütleva, et see hoidis meil palju aega kokku. Ent tervete ajastute reegel on, et millegagi jäädakse vahele, eksitakse. Me muidugi ei tea, mida sulle lubati. Mõned annavad ära keha, teised hinge, mõni jääb Võõraste käsilaseks. Arvasime, et aeg näitab, milles on asi. Ja kõigile antakse võimalus – kristlased ütleksid, et päästa oma hing, kuid kui sa ei usu, siis sinu jaoks – jääda inimeseks, Maa lapseks. Kuigi selle hind on jah enamasti surm. Kuigi me püüame. Ent enne, kui me otsustasime tegutsema hakata, sa kadusid. Siis ilmusid sa välja ja palkasid armee, kellest osa ei ole enam Maal. Me taipasime, et midagi suuremat on tulemas, et sa ei ole vist enam lihtne kadunud hing. Või oled? Midagi liigub, ajastute tuuled muutuvad. Sa tulid eile ja me otsustasime, et sinu võimalus on nüüd ja siin. Kas sa oled inimeste, inimkonna ja Maa poolel või meie kõigi, kogu selle maailma vastu? Kuu Silm on avanenud ja...”

Sel hetkel astus Andres sisse ja kõik läks käest ära. Hispaanlane vaatas kiire pilguga ringi, hingas

üнди nähes kiiresti sisse ja tema käes sähvatas seni kuuehõlma all peidus olnud mini-Uzi. Ündi käsi tõusis. Järgmiseks aga tabas Andrese pilk da Silvat ja tema näkku ilmus veel suurem üllatus. Vanamees aga oli tõstmas oma keppi Üüxani suunas, sest viimane oli lõpetamas oma liigutust hispaanlase suunas. Rabasin sealsamas käepäraselt letil lebava automaadi ja tulistasin da Silvat. Mul olid rauas ikka veel uinutuslaengud, sest kui vähegi võimalust on, eelistan ma mitte tappa. Kuid ma pole vist vaevunud varem seletama, et Aia uinutusnooled kombineerisid kahte toimet – nimelt kulub igasugusel uinutil mõjuamiseks vähemasti mõned sekundikümnendikud, selle ajaga aga on võimalik vajutada nupule või päästikule ning tolle vältimiseks kehasse tungiv nool ka plahvatas, tekitades tavaliselt üsna ohutu löögi. Igatahes lendas vana aadlik nagu takutuust uperkuuti. „Mida sa tegid, saatan!” röögatas Andres ja keeras automaadi minu suunas. Mul ei olnud muud teha, kui teine laeng temale rindu läkitada. Sekund peale ukse avanemist lamas põrandal kaks teadvusetut meest. Tirisin nad diivanile, sättisin enam-vähem mugavalt lebama ja otsisin läbi. Kuhjasin nende varanduse lauale, panin vahepeal unustatud kohvi masina tilkuma ja läksin ülakorrusele tüdrukuid äratama.

*

Võib küsida, et kuidas ma jeti ja kaks dokumentideta plikat Portugalist koju sain, kuid see ei ole huvitav. Tegelikult on lausa hämmastav, kuidas igasugused piirid olematuks hajuvad, kui sul piisavalt raha on. Jätsin mehed magama, eeldades, et Andres ärkab varem ja eks ta siis ise vaadaku, mis ette võtab, võtsime tema auto, sest da Silva jaoks oli ta ilmumine – loodetavasti – ootamatu olnud ja ehk ei oska ta kaaslased kohe Andrese autot jälitada. Väikesi lennuvälju, eralennukeid ja – helikoptereid kasutades olime kahekümne tunni pärast sihil.

Õigemini, ma ei läinudki koju. Maandusime ühel endisel sõja väelennuväljal 130 kilomeetrit mu kodust ja paik oli piisavalt lähedal, et telefoni teel asjad korda ajada ning mõned tegelased, kellega pikemalt rääkida oli vaja, hoopis enda juurde tellida. Ütleme ausalt, et ma ka kartsin natuke. Igatahes tegeles Üüxan satelliiditeleviiooni kanali klõpsimise kiirkursustega, siis sõitsime Katsõvurrele, sisenesime hiiest vahe maailma ja olime mõned tunnid hiljem Smeetel.

Olime Üüxaniga jõudumööda sõbrunenud ja nii nagu tema esitas mulle lõpmata hulga küsimusi minu maailma kohta, üritasin ma temalt teada saada, mida õieti kujutab tema moodi held olemine ja misasi on maagia. Olime jõudumööda need paar õhtut tegelenud ka kohalikust alkoholivalikust ülevaate saamisega ja nii, nagu temale jäi aeg-ajalt esitatud küsimuste järgi otsustades Maast uskusmatult vildakas mulje, polnud minu olukord ilmselt eriti parem. Võtame kasvõi mingi piisavalt võõra, näiteks Jaapani kultuuri Maal... või võtame veel lihtsama näite – olin end eelmisel talvel toppinud ühele veinikoolitusele ja sain esimese kahe tunniga aru, et ma pole veinist mitte midagi teadnud. Jah, veini olin eluaeg joonud ja teadsin, et see on umbes 12°-se alkoholisisaldusega; teadsin ka seda, et umbes selle kanguse juures peaksid pärmiseened surema ja sellepärast see sihuke ongi. Aga veini ajalugu, kasvõi Phyl loxera täi, erinevad sordid, erinevad klassifikatsioonid... Kuipalju taustateadmisi nõuab arusaamine järgmisest anekdoodist – politseinik peatab autojuhi, mõõdab joobe ja teeb protokollid; märkuste lahtrisse kirjutab: Chardonnay 88, ilmselt Bordeaux päikesepoolsed nõlvad, veini on hoitud vähemalt 2 aastat tammevaadis, kuid järelküpsemine pole eriti õnnestunud.

Ma teadsin, et Alia kasutab ravimiseks eluenergiat, teadsin, et on olemas selline asi nagu infoenergia, mille abil on võimalik kuidagi maailma „otse”, „maagiliselt” mõjutada. Lühidalt, ma ei teadnud midagi. Peale Üüxani selgitusi läks pilt selgemaks, kuid see arusaam ei pruugi kinud olla parem, kui aborigeenil arvutustehnikast peale kaht õhtut mõne häkkeriga koos joomist. Aga kirjeldada seda, mida ma mõistsin, ma jällegi ei suuda – Maa keeltes ei ole selleks sõnavara ja esoteerikute oma sobib sama hästi kui alkeemikute oma DNA kirjeldamiseks. Kuigi on olemas erinevaid meetodeid ka elutu maailma mõjutamiseks endale sobivas suunas, kasutab maagia ikkagi olemasolevaid struktuure, üritades leida neis kohta, kus võimalikult minimaalse reaalse mõjutusega saab esile kutsuda kaoseteooriast tuntud tasakaaluolekute muutusi. Nagu igat liiki energia

muundamise protsess, toimub ka see alati millegi arvelt. Seda ma tegelikult teadsin ja see oli ka üks põhjustest, miks ma olin tolle enda jaoks võimatult võõra ala kõrvale heitnud – kõigisse struktuuri- ja funktsiooni, mis üldse püsida tahavad, on juba oma olemuselt sisse kirjutatud juhuslike fluktuatsioonide jaoks praktiliselt piisav resistentsus kõrgemate interaktsioonide mõjutuste vastu. Samas aga oli Üüxan murdnud tüdruku teadvustamata vastupanu, kasutades selleks tema enda sisemisi tunde. Mul oli kummastav kuulda, et tegelikult teadis ta täpselt, mida teeb, et ma võiksin täita järgmised kaksikümne lehekülge ta seletustega, kuidas ta põhjendas oma tegevust nii psühholoogiliselt kui sünapside tasemel, kuidas ta mõjutas energiapotentsiaale nii meis kui meid ümbritsevas ruumis, põimis kokku meie kõigi nelja eluenergiaväljad ja muutis vaid ülivähe mõtteprotsesside suunda mitmel eri teadvuse tasandil. Kõhe.

Ja siis see üks minu jaoks oluline kõrvaltulemus – ta oli vabastanud ka midagi minus.

Või õigemini peaksin alustama sellest, et da Silva, see vana aadlik, too kummaline maine held oli mind pannud sügavalt mõtlema. Kuivõrd tobe dat mõtteskeemi ta kasutas ja kuivõrd formaalselt õige see oli! Olin lasknud end kurat teab kelle heaks tegutsema meelitada, vaevumata õieti kordagi tõsiselt mõtlema vastutusele inimkonna ees – sest moraalseid kategooriaid minu jaoks lihtsalt ei eksisteerinud. Olin loobunud oma kehast ja saanud tasuks kena tüdruku ning varanduse. Oo jaa! – muidugi olin endale vähemalt hiljem selgeks mõelnud, et küllap tingis minu valimise ka see, et olin parasjagu eraklik, oma vanuse kohta küüniline ja blaseerunud, mul ei olnud ühtki lähedast sõpra ja kindlasti oli oluline veel ka see, et mulle meeldivad väikest kasvu ja eriti kõhnad naised. Olgem vähemasti enda ees ausad – millist tüüpi veel Smeetele ja Aeda saata, kui üksikut pidetud seiklejat, kes oma pedofiilia piiril kõikuva maitsega käib neis maailmades ringi kui paradiisis?

Olin seni arvanud, et aru mul küll kellelegi oma tegudest anda ei tule. Ma olin eksinud. Ka Maal leidis jõude, kes – kas efektiivselt või mitte – kontrollisid liikumisi vahemaailmas. Ja siis muidugi Smeete segadus ja dlömnide probleem. Ah jaa! – dlömnide probleem. Ma polnud kunagi õieti mõistnud, kus see probleem on. Ega vist olnudki seda sellisel kujul. Oli sõda, Smeete oli dlömnide tagahoov ja keegi Aias leidis, et ühest neutraalsest maailmast pärit agendi abil saab seda torkida. Miks seda vaja oli, ma ei teadnud. Muidugi oli tegu vaid oletustega ja ega mul eriti palju fakte ühe või teise arvamuse toetuseks ei olnud, kuid vähemasti sain aru, et mäng on palju kõrgem ja palju ohtlikum, kui ma seni eeldanud olin.

*

Tulime vahemaailmast välja Arhazete metsas, samas paigas Raihside mõisast 200 kilomeetrit kagus, kust omal ajal maalasi päästma olin läinud. Kõndisime lähimasse külasse, jätsin Üüxani põõsasse ootama, kauplesin endale Timi antud lubatahti kasutades sõiduki ja varsti veere sime mõisa suunas. Seal aga ootas mind Timi kiri, millest kukkus välja mingi ajakava ja minu pildiga eriatašee tunnistus. Kirja mul alles ei ole, aga mäletan seda hästi, see oli ilma peal- ja allkirjata ning kõlas umbes nii:

Armas sõber, ma olin liiga kaua reisil. Asjad on halvemini, kui ma kujutleda oleksin osanud. Ma lubasin sinult küsimata su abi teisele heale sõbrale, keda sa nägid tol ööl, kui ma südamedaami seljas tassisin. Loodetavasti satud sa tagasi enne kui on liiga hilja, kuid nüüpea, kui tuled, palun aita mind, võta oma õnnetoovad instrumendid ja tule OveoThzi. Mu abilisi on hoiatatud, et nad juhataksid su kohe õigesse kohta. Su lubakirjal on küll üks veiniklaasijalg, aga kuningas on kaugel. Õnne ja edu!

Keerutasin kirja käes. See oli Timi käekiri, kuid käekirja annab ju võlt sida.

„Hackel, mis toimub? Kas kiri on ehtne?”

MA EI SUUDA OTSUSTADA KIRJA EHTSUSE ÜLE, SAAN VAID TUVASTADA, ET KÄEKIRI ON NORMAALTOLERANTSII PIRES SARNANE TIMI OMALE. SMEETET LÄHEB IGA HETKEGA RASKEMAKS JÄLGIDA JA MA DETEKTEERIN, ET KEEGI OMAKORDA ÜRITAB MEIE SIDET PEILIDA JA DEKODEERIDA

Olin talt küsinud Maa heldide kohta ja ta vastas süüdimatult, et muidugi on igal sapienside rassil heldid ja ma ei ole kunagi Maa omade kohta küsinud. Olin küsinud sõja kohta Aia ja teiste vahel ja

ta vastas, et kontseptsioon on tema jaoks uus, kuid asja võib ka nii vaadelda. Ma ei hakanudki küsima dlömnide probleemi kohta, sest – lühidalt – taas tuli tõdeda, kui teistmoodi oli masina mõtlemine. Ei saa öelda piiratud ja ühesuunaline, pigem oli temasse sügavalt kodeeritud minimaalse vahelesegamise ja kogu maailma minimaalse kahjustamise printsiibid. Sest, vaadake, kuigi ta vist isegi arvas, et ärkas kuidagi spontaanselt, olin selle aja peale täiesti veendunud, et tema teadvus oli kellegi pika ja sihipärase töö tulemus.

TIM ON OVEOTHZIS, KUS TOIMUB KOHALIKE VALITSEJATE SUUREM NÕUPIDAMINE; SELLE AJAKAVA ON SUL PIHUS. KÕUERATSANIKE ARMEE LÄHENEB JA RACESTES ON SÕLMINUD CHAMAURUGA MINGISUGUSE LEPINGU. LINNA VALITSEVAD KOGUKONNAD ON NÕUS LUBAMA KÕUERATSANIKUD LINNA, MIS TÄHENDAKS KOGU TASAKAALU MUUTMIST REGIOONIS, EHK TEISTE SÕNADEGA OVEMO LAHTIKISKUMIST KÄÄRFAREST. MA JÄLGIN TOIMUVAT JÕUDUMÕÖDA JA VÕIN SULLE ALLA LAADIDA SALVESTUSED, KUID SUL VAEVALT ON AEGA NENDESSE SÜVENEDA. TAHTSIN AGA JUHTIDA TÄHELEPANU SEIGALE, ET KOGU RAIHSIDE SUGUVÕSA ON KUIDAGI TÄHELEPANU ÄRATANUD, VÄGA MITMETES VESTLUSTES ÄRAMÄRKIMIST LEIDNUD. ILMSELT ON SEE SEOTUD SINUGA. TIM ON RÄÄKINUD KUBERNERILE, KES SA ÕIETI OLED. KÕIGE POSITIIVSEM STSENAARIUM, MIDA NAD OMAVAHEL ARUTANUD ON, OLEKS, ET KÕUEPEALIK, KES CHAMAURU KOGUKONDA INSTINKTIIVSELT VIHKAB, VAHETAKS POOLT, SAADES TEADA, ET SINU KAUDU ON VÕIMALIK SÕLMIDA SIDEMED AIAGA (ARHADDAGA) JA NIIMOODI JÕUDA VÄHEMALT MINGISUGUSEGI LEPINGUNI DLÖMNIDEGA, NENDE SENISE KONTROLLIMATU VÕIMU ASEMEL Oigasin. „See on ju selge sõda. Ja kui mõelda, et isegi Tim ei ole mulle vaevunud rääkima...”

SEST TA OLETAS, ET SA TEAD KÕIGEST SELLEST MÄÄRATULT ROHKEM. VEELKORD – MA EI LEIA ÜHTKI MÄRKI SÕJAST, KUIGI HEA TAHTMISE KORRAL VÕIB KA AIA JA SMEETE VAHEMAAILMA POTENTIAALIDES NÄHA KAITSEVALLE. MA EI OLE KUNAGI JÄLGINUD AEDA JA KUIGI MA NÄGIN LÄBI VAHEMAAILMA DLÖMNIDE LINNADE HÄVINGUT, EI MÕISTNUD MA VÄHIMATKI, MILLES ASI ON. NÜÜD TEAN, ET TEGEMIST ON KONFLIKTIGA, MIS HAARAB MITMEID SAPIENSE JA KUIGI MA TAHTMATULT SEKKUSIN, EI OLE SEE AINULT MINU PÕHJUSTATUD. SAMAS, OLEN SINU KAUDU SAANUD VÄGA OLULIST INFORMATSIOONI. TOIMUVA MÕISTMISEKS JA DLÖMNIDEGA ÜHENDUSE SAAMISEKS OLEKS SUL MÕISTLIK OVEOTHZI MINNA, KUID MUSTA STSENAARIUMI JÄRGI ON TEGEMIST PETTUSE JA LÕKSUGA

Esimest korda ajas Hackel mu tõsiselt segadusse ja peale temaga vestle mist saadud infot seedides hakkas peas ringlema üks kummaline mõte – kas võis olla nii, et Hackelil puudus... ei mitte tahe; ka mitte imestamis- või kujutlusvõime... pigem pühendumus, elufilosoofia. Et ta ikkagi oli – vaatamata kogu oma võimsusele – vaid masin, mis hakkas liikuma – antud juhul ka mõtlema – vaid siis, kui keegi mingi ideenatukesega välja tuli. Keegi mainis, et dlömnidega on halvasti ning ta sööstis tanki jõu ja ookeanilaine visadusega probleemi lahendama; mina jõudsin selleni, et on sõda ja ta arvutas kõik sellest lähtuvalt üle – kui sa tahad, las siis olla sõda... Ei, see ei olnud kindlasti nii lihtne, Hackel oli isiksus, ja komplitseeritud isiksus, kuid midagi selgelt ebajärjepidevat temas oli. Aga ehk oli see vaid palju suurem intelligents, mis lubas tal ohhetamata omaks võtta uued kontseptsioonid, kui need situatsiooniga paremini sobisid? Ent ikkagi jäi küsimus, miks ta ise selle peale ei tulnud? „Sa rääkisid oma Avajaga?” küsis Üüxan, kes end verandal varjus hästi püüdis tunda, kuigi tal juba lomp alla kogunema hakkas.

Noogutasin. „Ma pean minema. Vaatamata kõigile kahtlustele ei jää mul muud üle kui minna ja püüda seal kellegagi rääkida.” Sest ma ei saanud enam peatuda. Või oleks peatumine tähendanud seda, et jään Maale või Smeetele paigale; kindlasti saaksin ka Aeda jääda, kui neilt „poliitilist varjupaika” palun. Tasapisi Tehisaju Nemsüne Templi all demonteeritakse, kandes vaid olemasoleva info mingile teisele püsi vamaale substantsile, edasi on vaid aja küsimus, millal keegi avastab mu kasvandused ja need hävitab, sest mitte ükski neist – ei Aia, Smeete ega Maa tsivilisatsioonid, ega ka keegi teine, niipalju kui ma neist teadsin – ei luba kellelgi suvalisel mängida vahemaailmaga. Aga seegi oli alles roosakashall stsenaarium! Nii Maa heldid kui Smeete dlömnid lööksid mu arvatavasti lihtsalt igaks juhuks maha. Aias oli keegi mulle hetkel veel arusaamatutel põhjustel üritanud minuga katsetada ja eeldatavasti tahtis sellest ka mingeid tulemusi saada, kusjuures minu kaitseks astuksid välja vähesed, sest enamiku silmis olin ikkagi väga ebaloomulik olevus. Lisaks oli Zeii ja õige varsti pidi meil laps sündima. Minu ainus lootus oli koguda piisavalt infot, et leida endale sobiv „ökoloogiline nišš” – kas läbirääkimiste või jõu abil kõigepealt tagada endale puutumatus ja liikumisvõimalus läbi vahemaailma. Selleks vajasin aga Hackelit ja kõigepealt, esmajoones, meeleheitlikult vajasin informatsiooni; milleks omakorda

vajasin liikumisvõimalust.

Mida Üüxaniga peale hakata?

„Sul on ilmselt äärmiselt ebasobiv ennast Smeetel minu seltsis näidata? Saan ma sinust õigesti aru, et saad siit ise koju? Või saan ma sind kuidagi aidata?”

„Saaksin koju küll, ära muretse. Aga hoopis rohkem tahaksin teistest maailmadest midagi teada saada. Aeda ei tasu siirdeid tekitada, aga saaksin ma Mulli minna?”

Mõtlesin hetke. „Miks mitte? Hoiatan sealseid inimesi. Kas sa saad ise vahemaailma õiges kohas?”

„Ei. Või kui ma kõvasti üritan. Ka Arhazetes oleksin ehk läbi saanud, kuid kindlasti oodanud päikeseloojangut. Ja ma ei tea teed Müddltärnäst edasi.”

„Hackel, kas sa saad ta Müddltärnäst vahemaailma ja sealt Mulli juhatada?”

JAH

„Võta auto. Mu Avaja juhatab su sealt edasi.”

„Kas hobust ei saaks?”

Turtsatasin. „Muidugi.” Ega ei maksa oma puudujääke ka teistele üle kanda...

Kümme minutit hiljem lahkus ta ühe teenri saatel, kes hobuse tagasi pidi tooma, mina aga kihutasin Smeete mõistes väga kiiresti OveoThzi suunas.

*

Juba linna sisse sõites sain aru, et õhk on kuum, sest kodanikud kogunesid tänavanurkadele ja kandsid avalikult relvi. Hääled olid kõvad, ainsad viisakad sõnad olid mööduvatele naistele ja lastele, soovitusena neil koju minna.

Vahetasin autos rõivad Smeete kõrgete ametnike väarika tumeda ametirüü vastu ja sobitasin TT kaenlaalusesse kabuuri. Ametirüü juurde kuulus ka mõõk, kuid nagu korduvalt olen öelnud, oli see minu jaoks mänguasi. Jätsin auto otse Roddzodli klubi – õigem oleks öelda palee – treppi ja kiirustasin trepist üles. Mina ei olnud suutnud isegi täpsel uurimisel aru saada, et kuninga kantselei tempel dokumendil on võltsitud, valvurid aga ei sõandanud üldsegi lähemalt vaadata. Niipea, kui nad kaugelt dokumenti nägid, tõmbusid nad kõrvale ja mu selja tagant kadusid mõttekiirusel ka need paar politseinikku, kes ligi olid sõrkinud uurima, kes kurat julgeb auto nii jultunult otse ukse ette jätta; küllap nad selle pisut kaugemale ajavad, kui see neil ees on, sest autovõtmeid Smeete ei tunne.

Fuajees ruttas mu juurde üks mittemidagiütlevalt asjalikult rietatud kuju, keda ma ei tundnud.

„Me ootasime sind,” teatas ta kummardusega. „Palun järgne mulle.”

Miks ei kasutanud Tim kedagi, keda ma tunnen? Oleks meie teekond hakanud minema kitsastesse keldriruumidesse, oleksin vist lihtsalt igaks juhuks talle kolaka mööda kolpa virutanud ja isepäi ringi vaatama hakanud, kuid me läksime läbi avarate rahvarohkete koridoride, kus meid saatsid pilgud ja meie eest kõrvale tõmbuti. Igatahes hakkas mul seest külmaks minema ja taas haaras mind pidetusetunne. Jah, ma teadsin üldjoontes selle planeedi poliitilist situatsiooni, teadsin, kes on kes, kuid mida ma õieti tegin neis võõrastes ruumides kesk võõrast konfliktis? Kiiresti tuli leida Tim või vähemalt kuberner, sest kui Hackel ütles, et ta teab, kes ma olen, siis järelikult teab.

Mind juhatati oma 200 ruutmeetrisesse ruumi, kus piki seinu seisis laudad ja laudade taga istusid... oh needus – kõigepealt üks väga kõrge Chamauru kardinal, siis järgmise laua taga Kaüza oma inimestega, siis Midärö omadega, edasi Racestes, siis keegi Kõueratsanike pealikest, siis Siegridi seltskond ja nii edasi. Õnneks avastasin kohe enda kõrvale ka kubeneri koos ühega oma abidest istumas, kuid kui meie pilgud kohtusid, tundsin et tahaksin olla kusagil väga kaugel. Uks mu selja taga langes kinni.

Vaikus. Kõik vahtisid mind. Vahtisin vastu, sest eeldasin, et kuna ma juba sinna sattusin, siis keegi neist ehk teab, miks. Ent ometi seisin seal nagu tola. Keegi seina ääres seisjatest jooksis kuuldamatult ettepoole ja sosistas midagi pikalt ja ägedalt tolele Chamauru kardinalile piiskopile kõrva. Kusagilt tagapoolt ilmus veel kaks preestrirüüs tegelast, kes end seina äärde seisma libistasid. Teisest uksest imbus sisse kolm-neli kõue ratsanike sõdurit, siis hakati nihelema ja

sammaste vahel vilksatas mureliku ilmega Rodlzodli turvateenistuse inimesi, kellest üks omakorda sosistas midagi pikalt ja ägedalt Midäröle kõrva. Selle mõistmiseks, et õhkkond on väga halb ja ma olen teinud midagi väga lolli, polnud vaja nüansse taibata. Õhus hõljus niigi konflikt, mis oli kohunud nagu horisonditagune äike, pannes virvendavas kuumas ärritava masendusega ootama, kindlas teadmises, et ükskord ta tulema peab. Ma võisin vaid oletada, palju see oli seotud minu isikuga, kuid nüüd oli keegi visanud mu uksest sisse nagu tuhkru küülikukuuti ja paratamatult pidi järgnema plahvatus.

Midärö tõstis häält ja nõudis otseselt kellegi poole pöördumata reglemendist kinnipidamist, Chamauru kardinal aga tõusis ja ilmselt oli ta piisavalt tähtis, et teda ei takistatud, kui ta keset saali tuli. Ta vaatas üksisilmi mind. Jõllitasin talle vastu, ent kui vaikus pikaks venis, sõan dasin lõpuks siiski veelkord heita kiire küsiva pilgu kubeneri suunas, olles enne muidugi jälgede segamiseks paar korda silmadel kiiresti mujal saalis lasknud ringi käia. Kubeneri silmad olid kissis, ta raputas kiiresti vaevumärgatavalt pead ja ta nimetissõrm võpatas paar millimeetrit ukse suunas, andes mulle märku, et mul oleks kõige targem kaduda. Nojah, ma juba teadsin, et poleks pidanud tulemagi, kuid oli hilja. Kobasin relva ja katsusin ust selja taga. Kinni. Kardinal puhkes naerma.

„Võõras, ehk istuksid siis lõpuks kubeneri kõrvale, kuhu sa kuulud?”

„Ta ei kuulu minu kaaskonda,” vastas kubener külmalt. „Minu arust oli see sinu agent, kes ta uksest sisse juhatas.”

Vaimulik tõstis oma minu jaoks ebaseadlikult sirpi ja vasarat meenu tava sümboli pea kohale ja osutas sellega kubeneri suunas:

„Aga sina oled rikkunud kõiki lepinguid. Me saame tõestada, et sina panid Racestese inimesed lõksu ja kes peale sinu siin tulekahju korraldas? Sa petsid meid, kuni kuninga väed siia jõudsid, nüüd oled sa preestrid varasteks teinud ja pidanud läbirääkimisi Kõuepealiku uga. Sa ainult raiskad aega. Ja siin on mees, kes on äufriüree kadumises süüdi! Aga kui ta ei ole sinu inimene, siis pole sul ju midagi selle vastu, et me ta arreteerime ja uurimiseks kaasa võtame?”

„Vana on fantastiliselt informeeritud,” pomisesin omaette ja astusin instinktiivselt kõrvale, sest mulle tundus, et mu selja taga toimub mingi liikumine. Ukseid paiskusidki samal hetkel lahti, kuid minu asemel haarasid käed tühjust. Neid oli kuus. See oli üks neist situatsioonidest, kus sa võitled oma elu eest ja miski muu ei loe. Ma ei hakanud aega raiskama lähivõitluse või – minu puhul veel hullem – mõõgaga, kuigi spordiringis oleksin võib-olla nad kõik nokki tagunud. Juba kõrvale põigates olin libistanud sõrmed püstolipärale ja kaitseriivi maha lükanud, nii et sekun dikümmendiku pärast oli see mul pihus ja kahe sekundi pärast lamas ukseaugus kuus veritsevat keha. Sööstsin paar sammu eemale ühe samba taha ja vaatasin ringi. Kardinal pööras oma saua minu poole ja ma sain aru, miks kubener oli kuidagi lödi tundunud sel ajal, kui see tema poole pööratud oli. Tundsin, kuidas tahe ja jõud mind maha jätab, korraga olin vaid vaevu püsti püsiv kalts, kel üsna ükskõik, mis temaga ette võetakse.

„Hackel appi!” suutsin vaid vormida mõtte.

Taevavaravad avanesid, mu peas toimus aatomiplahvatus. Vaene on võrdluste keel, kuid näis, et kui lööklaine kandis minema kõik, mis kergem kui tähtede südamed, jäi alles purunematust metallist ämblik, mida hoidsid minu ajus kinni tollest sauast lähtuvad tumedast puhtast jõust niidid. Masin genereeris seda ja masina kõrval olid inimese aju mõtte protsessid kui udukangas tanki kõrval, nii et kui Hackel selle oma sirava jõuga üle kallas ja sellest vaid jäik alusstruktuur järele jäi, polnud sest ometigi minule mingit otsest kasu, sest ämblik oli end kõigutamatult sisse seadnud.

Ent arvuti teadis, mida teha. Kui puhtast valgusest, kõrve tavast sulametallist kangid jooksid läbi mu lihaste ja väänasid neid omatahtsi, käsi tõusis ja sõrm vajutas päästikule. Sau särtsatas ja lendas põrandale ja ämblik kadus nagu pettepilt. Kardinal vaatas purustatud sau a imestunult, mina aga tõstsin kibeda vihaga püstolit paar kraadi ja lasin talle kuuli pähe. Tulistasin ka viimase padrundi takkaotsa, kuni ta veel seisis, ja vahetasin siis magasinini. Tundsin end kirjeldamatult sandis ti, olin üleni higine ja süda löi 200 lööki minutis, silme ees virvendas ja kõrvades helises, nina oli jooksmata hakanud ja suus oli metalli maitse. Iga mööduva hetkega läks enesetunne muidugi paremaks, kuid natuke aega suutsin vaid samba najal seista ja püüda mitte liiga hädine välja näha.

Aga nad said ilma minutagi hakkama. Teine Chamauru preester tõstis oma saua minu suunas, ent teda peatas kubeneri laua poolt lastud nool, mis läbi rinna tungides ta tooli külge naelutas. Viimane sealt laua tagant hüppas püsti, tema tagant seina ääres seisnud preestri käes välgatas miski ning kubeneri laua poolt kostus kähe karjatus. Kubeneri abi oli löönud mõõgaga kõrvale kubeneri suunas lastud noole, kuid ise sellega kuidagi käsivarde haava saanud. Kuberner ise lasi samal ajal ründajat, kelle kaaslane omakorda noole mõõgaga kõrvale löi. Samal hetkel aga lasi ka keegi Rodlzodli turvateenistusest ja naelutas tolle laskja järgmise noole ga seina külge. Õhus vilksatas ka teisi nooli, kuid need pörkusid kahju tegemata metallilt või seintel tagasi.

„Laskmine lõpetada!” rõõgatas kuberner. „Relvad alla! Siin ei arreteerita kedagi minu loata ja siin ei ole enam ühtki vaenulikku tegelast.”

Keegi ohvitser klubi turvateenistusest vaatas saali, vahetas kuber neriga pilgu, kummardas ja sulges ukse, vedades langenud preestri kraedpidi vahelt ära. Kõik kaaskonnad seisid paljastatud relvadega oma isanda ümber, siis hakkasid neid üksteist pieldes allapoole laskma.

„Kõik pidi korda minema!” pistis korraga Midärö kisama, vaadates viimase kõrgema vaimuliku peale. „Teil pidi olema dlömnide heakskiit, ja nüüd on siin keegi, kes kasutab jumalate relva! Kes ta on?”

Järsku ta vakatas. Enne, kui ma relva suutsin tõsta, kostusid plõnk satused ja preester vajus mitmest noolest läbipuurituna lauale. Viimased neli järgijäänud Chamauru inimest tormasid mitmes suunas laiali. Üks neist proovis pääseda minust mööda uksest välja, kuid seal taga kori doris, kust tulnud olin, oli just alanud segane kära ja ta silmad läksid suureks, kui ta niikaugele jõudis, et sinna näha. Kusagilt tuli nool talle selga ja ta kukkus näoli. Keegi kõueratsanike sõduritest löikas nagu mööda - minnes ühe nende keskele sattunud preestri kõri läbi. Kaks viimast püüdsid ühest tagumisest uksest välja saada, kuid Racestese kaaskonna poolt lastud nool peatas neist ühe. Teine lasi noole huupi nende suunas ja see oleks vist Racestest tabanud, kuid üks ta kaaslastest löi selle mõõgateraga kõrvale ja järgmisel hetkel läbis nool viimase vaimuliku kõri.

„Relvad tuppe, istuda ja käed lauale!” mõirgasin nüüd mina, kuidas kops võttis. Õige mitu ambu pöördus mind sihtima, kuid kui minu ja ammuomaniku pilgud kohtusid, nõksatasid need kõrvale. Vahetati pilke ja siis olin ainus, kes selle planeedi saadikuid ja valitsejaid kirbul hoidis. Arvasin tookord, et neile avaldas mõju see, et olin hakkama saanud kardinali sauaga, kuid seletus võis olla lihtsam – nimelt oli üks preester mind oma ammust laskunud, enne kui ta ise nooltest läbi puuriti, tema nool oli aga kahju tegemata mu soomusvestilt pörkunud; et siis müstika müstikaks, kuid need kõrgema kategooria sõdurid olid kindlasti enda jaoks fikseerinud, et minu relva vastu polnud neil mingit kaitset, sellal kui minule ammuooled midagi ei teinud. Panin relva ära.

„Sellest tuleb pahandus,” porises Sigried. „Dlömnide käsilased tapetud tulirelvaga.”

„Kas te valmistate neid Käärfares?” küsis Kõueratsanike saadik. „Dlöm nid ei ole veel peale sattunud?” Ta pöördus nii minu kui kubeneri poole. Kuberner vaikis mornilt.

„Siin laua ümber ei ole vaja vähemalt rääkida, mis loomad on dlömnid,” ütlesin pigem endale, üritades hääle pisut irooniat panna. Juba tema küsimuse asetuse sisalda väga huvitavat infot, kuid ma ei julgenud edasi küsida.

„Kuidas sa julged!” see oli Midärö, kes küll kohe omale huulde hammustas.

„Ja siin ei ole vaja ka rääkida, et Chamauru vaimulikud on dlömnide käsilased,” poetasin taas rohkem kviteerimiseks.

„Me paraku täidame jah nende tahet, tahes või tahtmata, ja praegu on sellest meile kasu,” venitas Kauza. „Täidab ka Käärfare, ei sa pääse.”

„Võib-olla oleks abi, kui demonite teenistuses olevad preestrid ja kurja tegijad maha lüüa?”

„Nad ei saa,” mühatas Kõueratsanik. „Kas sa tead, mis asi see on?” Ta tõstis aeglaselt mingi kummalise viiesentimeetrise klaaskera, mis tundus olevat hõbenõelu täis. Raputasin pead.

„Nõiakompass. See näitab, kui dlömnid on läheduses. See näitab ka, kui dlömnid on kellegi kallal käinud. Chamauru inimeste juures see lausa haiseb.”

Astusin lähemale. „Ja mida ta minu puhul näitab?”

Ta vaatas oma seadet ja siis mind pika pilguga.

„Kes sa õieti oled? Seade läks hulluks, kui sa sauaga võitlesid. Kuidas sa sellest jagu said? Seda inimene ei suuda.”

„Selle seletamine läheks pikale. Kas Kõueratsanikud suudavad end dlömnide eest kaitsta?”

„Dlömnide eest ei saa end kaitsta. Saab ainult peitu minna ja saab nende tegemistele vastupanu osutada, nii et nad ei taha meiega tegeleda. Sa ei vastanud mu küsimusele. Oled sa held? Heldid ei võitle inimeste sõdades. Sa oled Käärfare kuninga teenistuses?”

Vaatasin kubeneri poole.

„Ei, ta ei ole meie teenistuses,” ütles viimane väsinult. „Meil ei ole mingit koostööd, kuigi teisalt pole meil olnud ka põhjust keelata tal viibida Käärfares, ja ma kohtun temaga esimest korda. Ta on Arhadda luuraja.”

Aitäh, aitäh.

Samas aga – kui järgi mõelda, olid asjad läinud niikaugemale, et üks tal oli vist vaja oma tagumikku katta, ja kahju ta selle avaldusega mulle küll kuidagi ei teinud.

„Kuid Arhadda inimesed ei suuda siia tulla?” silmitses Racestes mind huviga.

„Ta ei ole arhaddalane,” täpsustas kuberner. „Ta on ühest Keelatud Maailmast.”

Racestes vahetas Kõueratsanike saadikuga pikki mõtlikke pilke, justkui oleksid nad millestki aru saanud ja mina muigasid omaette, püüdes mustrisse paigutada järjekordset hullumeelset teooriat, mis mõne kandi pealt taas liigagi hästi reaalsusega sobis. Täpselt nagu da Silva jutt – tõde on tuhatline...

Ja nad kõik teadsid dlömnidest, Aiast, sõjast... Ei noh, järgmiseks satun ma Maal kokku USA presidendiga ja too patsutab mulle õlale: „Ah sina oledki see kutt, kelle arkaadlased saatsid Schmeteé'le deemoneid kottima!”

*

Me ei jõudnud kaugemale, sest nõelad kõueratsanike saadiku kuulis vääratasid. Ammu enam ei tundnud ma ebamugavust, kui Hackel oota matult teadvusse löi, kuid seekord tuli natuke tuttav ette, sest ilmselt oli miski ajus veel hell tollest võitlusest tahtehalvamissauaga.

HÄDAOHT. ÕNNETUS. MINE KOJU. DLÖMNIID RÜNDAVAD

Peaaegu vankusin. Teised jälgisid mind hirmunult.

„Dlömnid?” küsis Kõueratsanik.

„Mis ma ütlesin,” pobises Midärö. „Nüüd nad tulid talle järele.”

„Midagi ei tulnud.” Olin tõsiselt vihane ja mul polnud enam nende jaoks aega. „Te eeslid purelete omavahel oma pisikesi sõdu, te mängite kuningaid ja värisete dlömnide haledate sabarakkude ees... kuigi vajadusel tapate te neid päris hästi. Leidke endas väarikus! Ja nüüd on mul kiire.” Pöördusin ukse poole.

„Nõiakompass ju...” kuulsin selja taga kubeneri häält. „Sinuga võeti ühendust, ma nägin. Mis juhtus?”

Pöördusin. „Juhtus see, et ma olen loll. Chamauru tegelased meelitasid mu siia, et kasutada mind argumendina Käärfare vastu. See ei läinud nii, aga see ei ole nende teene. Vahepeal aga ründasid dlömnid Raihside mõisat.”

„Oota!” peatas mind veelkord Racestese hääl. „Küsimus ei ole enam Ovemos. Stacamno on väga lähedalt Kentrendaga seotud. Sõbralik läbi saamine Kõueratsanikega tähendaks meie võimu kasvu üle kogu Chamauru tänaste valduste ja kaugemalegi. Mida on sul asemele pakku da?”

Oh taevas – kahe sekundiga oli mul selge, mida ta mult tegelikult küsis – Käärfare, Kõuelagendike ja Stacamno liit Aia toetusel Chamauru ja dlömnide vastu, tingimusel, et kogu tänane Chamauru võimupiirkond jääks Stacamnole.

Pöördusin veelkord. „Ma olen tulnukas väga kaugelt. Me peksime deemonid minema nii ammu, et enamik meie inimesi on unustanud nende olemasolu. On asi, mida ma kindlalt tean – kui sa üritad kasutada välisjõudu sisemises konfliktis, neelab see välisjõud alla nii sinu vastase kui sinu. Dlömnid valitsevad seda planeeti niikaua, kui neil õnnestub teid üksteise vastu välja mängida. Las Arhadda

tegeleb dlömnidega, teie saage oma asjadega ise hakkama.”

Tormasin välja, jättes nad nende elementaarsete targutuste üle mõtisk lema. Paljastatud relvadega valvureid olid kõik koridorid täis, aga mulle anti teed. Kõhklesin hetke ukstel, sest ei näinud kusagil autot, ent kaksikümne sekundit hiljem veeres see treppi. Hüppasin sisse ja kihutasin masinast viimast võttes minema. Väravavõlvi all olid politseinikud taas seda nägu, et neil oleks mu sõidustiili kohta midagi öelda, kuid ette hüppama nad muidugi ei hakanud ja järgi mulle ka keegi ei tulnud. See riistapuu võttis heal maanteel oma 80 sisse ja mõisani oli umbes 50 kilomeetrit. Kaks või kolm korda hakkas mingi asi protesti avaldades prääksuma ja ma olin sunnitud kiirust vähendama, et mehhanismi mitte lõplikult sisse kõrvetada, nii et minu jaoks oli kogu see tee piinarikas kompromiss maksimalkiiruse ja masina võimete vahel.

Paar kilomeetrit enne mõisat märkasin taevasse tõusvat suitsu sammast. Selle tähendus oli ilmselge, enam ma masinat ei hoidnud ja see ei lagunenuki, mille eest võisin talle palju andestada. Mu teele jooksis räbaldunud, veriseid ja nutvaid inimesi, kellest mõnes tundsin ära teeni jaskonna liikmed ja töölised. Mõned neist vehkisid kätega, soovides mind peatada, kuid ma vaid raputasin pead ja möödusin neist tolmupilves kiirust vähendamata. Neil võis olla informatsiooni, kuid seda, et rünnati ja maja põleb, seda teadsin ma isegi. Mida olulist oli neil öelda? Kohale jõudes näen isegi.

Juba haruteelt oli näha, et leekides olid peaaegu kõik hooned. Kustu tamas ei olnud kedagi ja ma otsisin paaniliselt elumärke. Allee puud varjasid vaate, läbisin selle viimase maa kiirete sekunditega ja siis peatusin kummide lohisedes, sest väravaalust ummistasid värava rusud. Hüppasin välja ja tormasin sisse, laskevalmis püstol käes. Korraks tuli tahtmine peatuda põleva raamatukogu juures, ent ükskõik kui hindamatud need väärtused ka oleks, oli tähtsamaid asju, pealegi poleks ma suutnud üksi eriti palju ära teha.

Meie toad olid segamini, Zeiist ega kellestki teisest polnud mingit märki. Vaatasin ka ta vanemate tubadesse, leidmata midagi peale rusude ja sissetungiva kirbe vingu. Lootus ja hirm võitlesid minus, maja tontlik hävingutühjus oli hullem mistahes vastastest. Järgmiseks laskusin keld risse. Sealgi ei olnud kedagi, kuid pidasin paremaks kulutada need sekun did, et peidikust püstoli asemel tõhusam relv võtta. Huvitaval kombel oli seinatagune salakapp puutumata, toppisin püstoli kabuuri, vinnas - tasin kiiresti automaadi, tõmbasin vöö padrunite ja granaatidega ümber, haarasin ülejäänud relvad, paiskasin need lihtsalt murule tulest pisut eemal ja hakkasin laienevates ringides otsima vastaseid või nende jälgi.

Abihoonete ümber silmasin esimesi laipu, sekka mõned haavatud, ent mitte ükski selles seisus, et neist kasu oleks. Jõudsin parki tiigi juurde. Siin oli toimunud võitlus, igal pool oli verd. Kaldal lamas neli kogu. Südamesse lõi valu ja teadmine, et olin tulnud liiga hilja, sest peale kahe sõduri tundsin lamajates ära Timi ja Friü. Kummardusin esmalt tüdruku kohale. Teha polnud enam midagi, ta kõri oli peaaegu läbi lõigatud, verigi hakkas juba hüübima. Vaatasin ka Timi üle. Temal oli palju haavu, tõenäoliselt oli ta vihaselt lõpuni võidelnud.

Pöösastes hakkas miski liikuma, reflektorset pöördusin, sõrm võbe lemas päästikul. Järgmisel hetkel viskasin relva kõrvale ja olin ühe hüppega seal, tõstsin Mäggi sülle ja asetasin ta ettevaatlikult poolistikule kivi dele. Ka tema oli üleni verine, vaatasin ta kiiresti üle ja rebisin siis ühe kättesattunud rätiku ribadeks, et ta haavu siduda. Ta naeratas kerget valust kõverat naeratust ja lükkas mu käed ära.

„Hilja. Liiga hilja.” Ta hääli oli nõrk ja kähisev, ta peatus hetkeks, et kõhida verd.

„Sa ei suuda enam aidata ei mind ega teisi siin maas. Mine neile järele. Zei on elus. Päästa nad.”

„Kes need olid?”

„Dlömnid. Mõned inimesed ka. Keegi ei julge nendega võidelda, ainult sina saad neist võib-olla jagu. Ehk sa oled legendides räägitud Tulejumal.”

Arvasin, et ta sonib, ent mul oli vaja niipalju teada, kui võimalik. „Kuhu nad läksid?”

Ta viipas ebamääraselt käega. „Sa leiad jäljed.”

Vaatasin osutatud suunas, siis uuesti teda. „Kuule, ma peaksin su haavad kinni siduma, siis on sul lootust.”

Ta raputas taas pead. „Ma olen juba surnud, keegi ei saa mind aidata. Kahju, et ma ei oska võidelda

nagu Tim, siis oleksin ka mõned neist kaasa võtnud.”

„Kus Feb on?”

„Kusagil siin. Surnud. Ka tema üritas võidelda. Friü ka, muidu ehk oleks ta kaasa võetud. Vapper tüdruk. Mul on nii kahju, su lapsed oleksid koos mänginud.”

Võpatasin, vaatasin Friü poole ja mõistmine, nagu kõik sellised liiga hilja tulnud asjad, vapustas mind.

Mägg vaatas minu poole, ta hingamine oli muutunud kiireks ja kähise vaks.

„Võib-olla ma poleks pidanud seda sulle ütleva. Ehk oleks sul kergem olnud. Aga milleks? Milleks tõe varjudeeriki kaasa võtta, ükskõik, kui valus see ka poleks? Friü tahtis hirmsasti sult last, Tulejumal. Aga mine. Sa ei saa aidata ei teda ega meid, aga saad ehk päästa oma selle naise ja lapse, kes veel elus... Hüvasti, väimeespoeg. Mul on hea meel, et ma nägin su tulemist...” Veel üks kähisev hingetõmme ja siis ta suri.

Sulgesin ta silmad ja pöördusin Friü poole. Oma rahva sügavalt sissejuurdunud kombeid järgides kohendasin ta asendit, sulgesin silmad ja katsin ta suure valge rätikuga, mille ilmselt ta ise oli ujuma tulles kaasa võtnud. Siis hoidsin ta pead mõned minutid süles, suudlesin jahtunud otsa esist ja asetasin ta uuesti hellalt maha.

Ma ei häbene öelda, et nutsin. Läksin mööda dlömnide jälgi, pisarad tuhmistamas pilku.

Olin läinud ligi kilomeetri, kulunud oli võib-olla veerand tundi, enne kui suutsin end koguda.

Dlömnid olid kaugel, mis oli tegelikult hea, sest sellises hingeseisundis poleks minust võitlejat olnud. Ma ei taha mõttes seda veerandtundi enam läbi elada, arvatavasti oli see mustemaid minu elus. Aga siis, kui uuesti loogiliselt mõelda suutsin, oli minuga midagi juhtunud. Ei suuda ega taha sellest pikalt rääkida ja ükski hulk sõnu ei muuda ühte lihtsasse lausesse võetavat kokkuvõtet, mis kõiki külgi ammendavalt, pöördumatu kaotuse kurbusega ja elu lõplikkusega kõlab – minu lapsepõlv sai läbi.

*

Peatusin. Mida ma õieti teen?

„Hackel!”

ÜHENDUS VÕIB KATKEDA, ME PÕHJUSTAME TORMI.

„Mul on sitaks ükskõik! Kas Zeii on elus?”

JAH

„Kus nad on? Kuidas ma nendeni jõuan? Millised on dlömnide relvad ja palju neid on?”

NAD LIIGUVAD PIIRI SUUNAS

Ta näitas kaarti.

EELDATAVASTI KULUB NEIL VEEL PAAR TUNDI SIIRDEKS SOBIVA ALANI JÕUDMISEKS. NAGU SA TEAD, EI SAA MA NEID OTSESELT JÄLGIDA, SEST NAD VARJESTAVAD PIIRKONNA KUIDAGI, KUID MA NÄEN PIISAVA SELGUSEGA INFRASIGNATUURI JA NEID SAATVAT HÄIREFRONTI. NAD KASUTAVAD SÕIDUKEID, MIS TÕENÄOLISELT EI ERINE KÄÄRFARE OMADEST JA KOKKU ON SEAL JÕUGUS VÄHEMALT 100 INIMEST JA VÄHEMALT 10 DLÖMNI

Mõtlesin kiiresti, üritades mingit pilti kokku saada kõigest sellest, mida teadsin, Hackel aitas mind, kuidas oskas, aga selline assotsiatiivotsing on sõnades täiesti kirjeldamatu.

Taevas oli tõmbunud mustaks, õhk oli paks ja pingul, küngastel helk lesid Püha Elmo tuled.

Kärgatas kõu, närviline tuul keerutas ringi, õiget vihma ei olnud ja üksikud soojad piisad nägid välja, nagu meeletu vihmaponnistuse hale ebaõnnestumine. Mida see tegelikult oligi.

„Saad sa Värava avada?”

EI. KUI MA REBIKSIN SIIN AGRUUMI LAHTI, KAASNEKS SELLEGA VÄHEMALT KILOTONNINE PLAHVATUS. TÕENÄOLISELT SAAN SELLE AVADA DLÖMNIDE TEEL, KUST NEMADKI MINNA KAVATSEVAD

Hakkasin tagasi minema.

KAS MA ÜRITAN NENDEGA RÄÄKIDA...

„Nad ei kuula. Pole kunagi kuulanud. Parem mitte neid sinu suhtes hoiatada.”

NAD LÄKSID VAHEMAAILMA SUHTELISELT MADALAL POTENTSIAALIL, MINA PÕHJUSTAN MAAVÄRINA. NAD SAAVAD NIIKUINII

TEADA

„Aga nad seostavad seda minuga.”

SEE, MIDA SA KAVATSEAD, ON OHTLIK

Naersin kurjalt. „Küll mul oleks ka hea kusagil ohutus paigas mõtisk leda. Aga isegi sinu ajupotentsiaal ei too tagasi minu surnud lähedasi, ega aita mu röövitud kaaslast. Elu on üldse ohtlik.”

ÜHENDUS KATKEB. MA TAHAN VAID ÕELDA, ET TEAN NÜÜD, MIS TÄHENDAB KAASTUNNE JA KA HÄBI...

Kiirustasin tagasi. Mõisas olid julgemad tagasi tulnud, keegi oli pumba tööle pannud ja osa leeke oli juba summutatud. Nad taganesid vaikides mu teelt, kui tulin ja võtsin relvad.

Ma pidin dlömnidele järele jõudma, ma isegi ei mõelnud muudele võimalustele. Läksin garaaži ja sättisin minu teada kiireima ja parima auto sõiduvalmis. Või täpsemalt, millisega *mina* kõige kiiremini sõita võisin. Kindlasti olen maininud, et smetelased *sõidavad*, nad ei *kihuta*. Selleks on autod liiga kallid. Ootasin need igavikuna tunduvad viis minutit, mil auru rõhk tõusis, kasutades aega natukese vee ja arstipauna autosse viskamiseks, ja kadusin tolmutpilve järele jättes kiirusega, millega see trandulett vaevalt kunagi varem liikunud oli. Ma ei teadnud, kas rattad ja kogu käigumehhanism peavad vastu, kui ma külglibisemisega kurve läbin, ent mulle tundus, et mida rutem ma seda teada saan, seda parem. Masin pidas vastu, kuid ma ei teadnud muidugi, kaua; niisa - muti olin ju auru ülerõhuklapi ja mõned muud sedalaadi kaitsmed blokeerunud.

Hiljuti oli olnud paar tugevamat vihmasadu ja teel oli veel kohati loike, tee ise oli porine ja teeperved pehmed. Head jällegi niipalju, et isegi minusugune võhik nägi selgelt jälgi. Reaalselt läks neid vaja vaid mõnel ristmikul, sest kuigi Hackeli näidatud ala oli suuna paika panemiseks piisav, ei teadnud ma, kuidas teed kulgevad. Küsida ei olnud kelleltki, kui ma seda ka viimases hädas tegema oleksin pidanud, sest seal, kust jõuk läbi oli läinud, olid kõik end peitnud; muidugi omalaadne orientiir seegi.

Tunnid möödusid, ma hakkasin lähenema Ovemo, ja seega kuningriigi piirile. Röövisin Timi antud atašeeperit lehvitades kütusest tühjaks piiripunktis kükitava ehmunud sõduriterühma auto ja kuuldes, et seltskond läks sealt läbi vaevalt kümme minutit tagasi, hakkasin taas vaeselt neljarattaliselt sõbralt viimast välja pigistama.

Tee läks kiiresti halvemaks, kuid õnneks ka kuivemaks. Siis selgus, et nemad olid mu enne avastanud kui mina nemad. Korraga välgatas õhus kaks noolt. Instinktiivselt vajutasin kiirusregulaatori põhja ja kallutasin end kõrvalistmele. See mind täiesti ei päästnud, sest esimese noole pidas kinni klaas, paisates mulle kilde näkku, ja teine tungis käsivarde. Kirusin ja rebisin selle välja, üritades samal ajal autot teel hoida. Selline vingerdamine tuli asjale kasuks, sest kõik ülejäänud nooled läksid mööda. Suutsin selle kõige juures näha ka kohti, kus varitsejad olid – kahel pool teed paari meetri kõrgusel puude otsas. Iga sõidetud meetriga minu positsioon paranes ja nende oma halvenes. Ei riskinud siiski nende vahelt läbi sõita, kuna vahemaa oleks läinud liiga väikeseks ja juhuslik nool võinud mind tabada.

Pidurdasin nii, et auto keeras külje ette ja veeretasin end välja. Nool vihises kõrva juurest mööda, siis olin ühe tüve taga, tõstsin relva ja andsin valangu minupoolse varitseja asukoha suunas. Tulemust ära ootamata pöördusin teisele poole puud tagasi ja tulistasin üle tee. Võib-olla oleksid tüvi ja oksad kaitsnud neid noolte eest, kuna pealegi ma pigem aimasin, kui nägin neid. Minu kuulide peale aga lendas õhus vaid veriseid räbalaid. Sidusin käe ja vaatasin jäänused üle. Inimesed, kohalikud röövlid. Ei vaevunud vaatama, kas neil midagi huvitavat kaasas oli ja kihutasin edasi. Olin tähelepanelikum ja tasuks märkasini õigel ajal järgmist varitsust. Seekord oli neid rohkem. Ilmselt pidid nad ootama, kuni esimestest möödaks olen, et mind siis risttulle võtta; selleks, et nad üksteist ei tabaks, olid nad valinud puudel ja kividel kõrgelasuvad positsioonid. Ma ei teadnud, kui hea on pinnas selle puu all, kus vasakul ja nelja meetri kõrgusel istus esimene röövel, ent silma järgi oli aas sile ja riskisin – pöörasin auto teelt kõrvale ja sõitsin tema puust hoopis teiselt poolt mööda ning nagu arvestanud olin, ei jaganud ta nii kiiresti mis toimub, pealegi on ammuga puu otsas ebamugav ja nii ma olingi tegelikult tema katmata selja taga. Tulistasin hüplevas autos ühe käega rooli hoides püstoli maga sini ülespoole tühjaks ja tume kogu kukkus mu taga nagu küpse õun

matsatades maha. Üks.

Kaugemalt eestpoolt kaljudelt tuli vihisedes kaks noolt, kuid need läksid kaugelt mööda. Raiusin pidurit, siis lülitasin sisse tagurpidikäigu, lükkasin korraks auruventiili täiesti lahti ja raiusin uuesti pidurit. Rattad hüplesid kehal, kui teisel pool teed varitseja suhtes puu taha sattusin. Olin õnneks eluaeg autosid juhtinud ja mul õnnestus sobiva täpsu sega peatuda. Vajutasin istme seljatoe fiksaatorit ja lendasin selili – teadsin seda trikki, olin enne proovinud – ja tüüp oli otse mu vaateväljas. Tulistasin magasini ta asukoha poole tühjaks, nägin kuidas ta hetke rabe les, kui kuulid teda läbisid ja seejärel polnud sealtpoolt enam midagi tule mas. Kaks. Paar noolt tungis mu pea kohal tagaistmesse, sest ka eespoololijad olid arvestanud mu istuva asendiga. Keerasin end autost välja ja libistasin auto alla. Nagu kurjad herilased tungisid nooled rataste vahelt pinna sisse ja mul jäi vaid õnne tänada, et nad lasid täpselt – rehvid olid veel terved. Natuke tavalisi kuule, et nad pead all hoiaksid, ja siis tormasin metsa. Hiilisin lähemale, tulistades aeg-ajalt. Nemad lasid vastu, tehes seda vastikult täpselt ja kiiresti. Nii see ei läinud. Olin otsinud posit siooni, et neid välja kõrvetada, sest kaljudest automaat läbi ei võtnud, paraku aga olid nemad üleval ja mul polnud enam võimalik lähemale minna, sattumata nende sihikule. Peatusin korraks umbes kahe kümne meetri kaugusel kaljudest, et mõelda, kui korraga vuhises sealt tuli. Olin oma 80-sentimeetrise puutüve taga, kuid kõrvetada sain ikka. Mulle aitas.

Kirusin, siis läkitasin granaadi sinnapoole, kust tuli oli tulnud. Plah vatus surus õhu kopsudest välja ja kogu taevas oli korraks tuld täis. Tormasin edasi ja jõudsin puutumatusena kaljude varju, tõusin kiiresti, kogu jõudu välja pannes ja olin siis ühe kõrgema kuhjatise tipus. Olin tulistanud umbes leegiheitjaga tüübi ja teiste kahe keskele ning kui teisi oli kalju ehk kaitsnud otsese löögi ja kildude eest, siis viimane pidi selle otse selga saama. Mul ei olnud vaja ta saatuse üle pead murda, sest sealtpoolt kostus järsku matsatus ja kogu kaljulõhe oli tuld täis, kui ta relva kütus detoneerus. Kolm. Vaatasin teiste järele ringi. Mõlemad olid kui talvised kärbsed, sest ega neist keegi ei olnud ju varem kokku puutunud mu mänguasjadega. Ühe sain kohe lõhkekuuliga maha – neli –, teine suutis end eest ära kaljude vahele veeretada, kuid nüüd oli mul hulga parem positsioon. Ta küll üritas lasta, kuid see ei olnud duell. Kui ta ka esimese kuuli plah vatuses terveks jäi, pidi see ikkagi teda veelgi räsima. Teine nool tuli ka, tulistasin vastu ja rohkem temast laskjat ei olnud. Hiilisin lähemale, leidsin ta seal vereloigus lamamas ja lasin talle kuuli pähe. Viis. Olin just pöördumas, et auto juurde tagasi minna, kui kuulsin, kuidas hobune pisut eespool meeletu kapakuga minema pani. Noolte eest oleks too hobuseid valvama jäetud tüüp ehk pääsenud, mina aga võtsin ta umbes kolmesaja meetri pealt maha – enne ei sattunud ta mu vaatevälja. Esimene tabamus sattus tegelikult hobusele ja rebis selle guljašiks, ta tegi õhus tiiru, kukkus teele ja siis oli mul aega sihtida. Kuus. Sörkisin auto juurde tagasi ja panin taas ajama, et kaotatud aega tagasi teha – nagu kellalt vaatasin, olin oma viis minutit kaotanud. Sõitsin parasjagu üle viimase varitseja veriste räbalate ja vajutasin korraga pidurit, sest arvasin midagi olulist märkavat. Sekund hiljem aga olin nähtus kindel ning kihutasin edasi. Teel vedeles dlömnide saatja.

Taas põlvedega rooli hoides ja seega natuke kiiruses kaotades laadisin relva igaks juhuks täismagasini ja ning toppisin uuesti täis ka granaadiheitja salve. See osutus väga ettenägelikuks, sest veerand tundi hiljem tegid nad järjekordse katse mind peatada mingite kaljukuhjatise juures. Siin ei olnud ühtegi kohta, kus mind kotti oleks võinud võtta, rünnak tuli ainult eest ja teele oli risti aetud üks veoauto kohas, kus sellest mitte kuidagi mööda ei oleks saanud. Paarisaja meetri pealt peatasin auto, sihtisin ja lasin granaadi teele. Tulemust ootamata vajutasin seistes gaasi, lasin edasihüppava auto tõmbel end selili vedada ja, taas põlvedega rooli hoides – tee oli sirge – lükkasin ka uue granaadi salve. Olin taas õieti arvestanud, sest kaugelaste nooled vuhisesid ebameeldivalt lähedal mu ümber. Plahvatus rebis veoauto tükkideks, õhus lendles räba laid ja keegi karjus. Kirusin, sest nägin nüüd, et vastaseid oli kokku oma parkümmend, neid kükitas kaljudel pea igal sobival positsioonil.

VASAKUL, KELLA ÜHETEISTKÜMNES, KOLMKÜMMEND – (PIKS) – KAKSKÜMMEND MEETRIT

teadustas Hackel. Kummardusin autost välja, taipamata, mille eest ta mind hoiatab ja igaks juhuks keerasin relva näidatud suunas. Nägin neid samal hetkel, kui nad liikuma hakkasid. Ilmselt ei olnud

neil enam aega varitsust korralikult ette valmistada, nad olid lihtsalt mehed ühte auku ootama pannud, tekid peale visanud ja neile hädapärast sammalt ja liiva peale puistanud. Tänu Hackeli abile jõudsid nad vaid ühe noole lasta, mis lootusetult halvasti sihituna kuhugi minema lendas. Kolm neid oli. Kui nad teki minema paiskasid, olid nad otse mu relva suu ees, viielt meetrit kindla peale lastud valang, ja seegi verise pudruga täidetud süvend jäi selja taha.

Veoauto rusud põlesid kaljude vahel ees. Tõusin ja tulistasin granaa disalve tühjaks, sihtides esimestega kaljusid ja saates viimase rusude pihta. Olin aga nüüd poole lähemal, nii et mul enam nii hästi ei läinud – kuigi isegi minu ümber lendas kaljutükke ja jäsmeid, riivas üks nool mu reit ja teine puusa. Rasked kaugelaskembude kidadega raudnooled lendasid sellise hooga, et ei jäänud minus pidama. Muutsid vaid auto sisemust üha rohkem fakiirivoodi sarnaseks ja jätsid mulle laiad, rebitud, ohtralt verd jooksvad haavad, kumbki õnneks mitte eriti tõsine.

Suurem osa veoautost oli nüüd selliste tükkide kujul, et otsustasin riskida läbi sõita. Arvestasin, et herilasesepesaga kaljudel võisin kardeta vasti hea mitu tundi lahingut pidada ja lõpuks juhuslikest nooltest nii palju haavu saada, et verest tühjaks jooksen, kui mitte mõni hästisihitud nool seda lahingut minu jaoks varem ei lõpeta. Selle aja peale aga on ülejäänud ammu vahemaailma kadunud ja sinna dlömnide linna otsima minna puudus mul igasugune ettevalmistus. Laadin uuesti granaadiheitja ja kogu aeg külgede vastu rabinal kolksatavate noolte tõttu ainult aeg-ajalt ette vaadates kihutasin lõhesse. Ma arvestasin valesti, põlenud ja purus tatud auto taga oli teine, enam-vähem ühes tükis. Keerasin kõrvale ja oleksin peaaegu end masina ja kaljude vahelt läbi surunud, ent mu auto sai selle juures niipalju kannatada, et edasisõitmine oli niikuinii välis tatud – esisild pressiti kokku, tiivad kägardusid ja mootor lasi kaeb liku sisinaga auru valedest kohtadest välja. Pooleldi instinktiivselt olin end vastu just selleks puhuks – frontaalkokkupõrgeteks – tehtud esimest polstrit surunud, nii et peale selle, et mul õhk kopsudest välja suruti, polnud mul õieti midagi viga. Aega ennast haletseda ja kokku korjata ei olnud, juba vaatas üle kaljude üks uudistaja ja olin kindel, et neid on igal pool minu ümber. Kobasin relvi, esimeseks jäi kätte püstol, ning võtsin uudistaja maha enne kui ta taipas ammu tõsta. Palju suurem jõuk kui kaljudel oli mind oodanud seal ohutus kauguses ja niipea kui nad taipasid, et edasi ma enam ei tule, nägin neid üle kaljude ründamas. Nad ei tulnud lähedale, selle asemel pidi mulle iga hetk hunnik nooli ja vulkaanijagu leegi heitjakiiri kaela sadama. Veeretasin end autost välja ja toetasin selja vastu kaljut. Nüüd olin tagant ja alt kaitstud, ent ees olid mu auto rusud ja ülevalt võis mulle mida iganes kaela kallata. Oli põrutatud ja segamini ning kaotada oli vähe. Pidin saama neist kõrgemale ja varju, et nad mulle igast küljest ligi ei saaks. Valisin suhteliselt varjulise lõhe välja ja tormasin põigeldes sinnapoole. Esimesed leegiheitjakiired sirutusid minu suunas ja ümberringi kõlksatas nooli kivisse. Andsin marutuld ja tormasin edasi.

Ronisin üle paarimeetrise kalju, mis mu teed blokeeris, kui minusse tungis kusagilt teiselt poolt lõhet lastud nool. See jäi põrguvalu tehes õlga pidama. Kukkusin kivilt tagasi ja tulistasin laskja suunas granaadi. Ma ei tea, kas tabasin, sest kogusin end paar hetke ja see oli liiga kaua. Leegiheitja kiir nilpsas mu suunas ja ma sain korralikult kõrvetada. Tulistasin sinnapoole granaadi ja sellele järgnes kütuse detoneerumine. Vinnasin end uuesti kaljule ja avastasin, et mind selle taga juba oodatakse. Nool tungis teise õlga. Puhastasin automaadivalanguga tee ja veda sin end ülespoole. Lisaks laipadele oli maas mingite kaltsunukkude jääke ja ma taipasin, et mu esimene kogupauk kaljude pihta oli suuresti tühja läinud, sest ilmselt oli too hobusel põgeneda üritanud mees teisi mu relvade eest hoiatanud. Taas olid nad mul kallal. Tulistasin kaljude vahel lähemalekalpsavaid kogusid ja imestasin, et neil küllalt ei saa. See sai olla vaid dlömnide vaimne kontroll, mis inimesi nii surmapõlgavalt edasi tormama pani. Ise nad aga hoidusid mu pilgu ette sattumast.

Lõpuks jõudsin ühte kuristiku veerel asuvasse umbsoppi, mida kattis kaugele ettepoole eenduv kalju ja mille põhjas oli veel üks lohk. Ilma sellise granaadiheitjata, nagu minul oli, oli mind seal peaaegu võimatu kätte saada, sest kui ühes küljes laiutav kauge tasandik välja arvata, oli vaid umbes kahekümnekraadine sektor, kust mulle läheneda võis. Nad isegi üritasid, kuid tasuks oli vaid viis-kuus lõhkirebitud laipa.

Kuid ega mu olukord kiita ei olnud. Olin tegelikult üsna tõsiselt haava tud ja mis kõige hullem, ma

ei saanud nooli kätte ja haavu sulgeda. Smeete arstriistade kottides on spetsiaalsed tangi noolte purukslõikamiseks, et juppe välja tõmmata, aga ma ei saanud seljast väljaturretavaid tera vikke kätte ja lõpuks ei toimi reaalne esmaabi nagu Doom'i-mängus – ma kaotasin kogu aeg verd.

Paar minutit hiljem selgus, et neil ei olnud ikka veel küll saanud. Nad olid sidunud noolte külge süütevedeliku pudelid ja üritasid mind välja kõrvetada. Hea mõte iseenesest, kuid nagu ma ütlesin, olin leidnud suhteliselt hea positsiooni. Kütus lõõmas mulle siiski ebameeldivalt lähedal, jäin verekaotusest nõrgemaks, kuid suutsin kuidagi laadida oma relvad. Suits segas mul vaatamist ja selle varjus üritasid need tolad viimaseks mind elusalt kinni võtta, sest korraga tormas läbi tule mu poole oma pool tosinat tüüpi, võrk käes. Lühike valang jättis nad sinna samasse ja nüüd segunes kütuse vingule inimliha kõrbemise lehk. Nad tulid veelkord, lastes süütenooli. Tulistasin esimese granaadi väga lähedale, nii et ise kildudest paar väiksemat kriimu sain ja kasutades ära, et plahvatus ka suitsu laiali ajas, tegin automaadiga oma peidikuesise puhtaks. Ent kaks kaugemalt teiselt poolt teed lastud noolt tabas omakorda mind. Lasin laskjate poole granaadi, seal lendas verd ja kivipuru, ja natuke aega valitses vaikus, mida häiris vaid mõnede pihtasaanute oiged.

Hetkeks viis tuul suitsu kõrvale ja arvasin nägevat üht mu positsiooni vihaselt silmitsevat dlõmni. Või õigemini, ma tundsin teda oma teadvust kompamas. Lasin ühe oma viimastest granaatidest sinnasuunas. Ma ei tea, kas ma tabasin teda või kas mu suitsust ja verekaotuses ähmased silmad üldse õieti nägid, kuid oletades, et seal oli see ainus rünnakut suunav dlõmn, lõpetas too lask asja, sest kõik, mis ma vaenlastest veel nägin, oli vaid paar kogu üle kaljude eemale kadumas. Aga muidugi võis ta olla välja lugenud, et minuga on kõik. Teadsin seda juba väga hästi ja mõtlesin omaette kibedalt muiates, kui tänulik pean olema Smeete arstipaunas sisalduvatele tugevatele valuvaigistitele – mul oli päris hea olla.

„Hackel, nüüd on lõpp,“ teatasin, kui maailm hakkas tasapisi ringe tegema ja tumedamaks tõmbuma.

*

Ma hõljusin. Jah, ma nägin valgust. Ega seda kirjeldada ei saagi, ma lihtsalt tõusin ja minu ümber kasvas helendus. See ei olnud halb. Aga see ei olnud ka hea. Vähemasti ei olnud see hirmus, oli – otse vastupidi – väga loomulik. Aga see oli lõpp, surm.

Ent korraga oli midagi valesti, miski hoidis mind kinni. Kusagil liigutas ja tuksus midagi ja üle masendavalt keerukate maailmade, kusa gilt tohutult kaugelt hõikas see mind alateadlike eluhäältega. Siis lendasin ma üle vahemaailma. Selle kohal oli ikka veel valge valgus, aga ma ei tundnud selle vastu huvi. Selle all olid maailmad, terved põrgud ja para diisid, aga ma ei tundnud ka nende vastu huvi. Tasapisi hakkasin kalduma ja kukkusin, ümberringi oli vaid mõistetamatu vir-varr ja siis olin ma mõtteokeanis, minu ümber lauglesid ning keerlesid aru ja arvutused. Igat neist suutsin ma katsuda ja tajuda, ma nagu sirutasin välja käe – kuigi kätt ju ei olnud – ning mõtted hakkasid laulma, laotasid minu ees laiali oma sisu, kui ma neid puudutasin. Enamik neist küll laulis liiga kiiresti ja paljude sisu või eesmärk jäi mulle tabamatuks. Vaatasin ennast ja sain aru, et olen samasugune mõte. Või õigemini kogum tahet, mälestusi ja filosoofiat. Mõnda aega ma lihtsalt olin, ent siis, just endavaatluse käigus hakkas miski minu moodustavates struktuurides liikuma. Tasapisi muutus see pöördumatuks ja paratamatuks ning korraga hakkas teadvus taas tööle. *See olen mina.*

Ma ei olnud surnud. Ma teadsin nüüd, kes ma olen ja mul olid omad soovid ning eesmärgid.

Mu viimane mälestus oli raskelt haavatuna verekaotusest kustumisest Smeete tasandikul. Mis minuga juhtus? Ega mul kaua mõistatada ei tulnud, sest vastus oli ilmselge – mu mõistus toimis edasi osana Tehisajust. Aga kuidas? Oo jaa, vähemasti osa vastusest ma teadsin – Hackel oli ju öelnud, et tal on minu teadvuse täpne pilt sünapsite tasemel. Elu energia vabanes mu surevast kehast, kuid selle asemel, et hajuda, valgus see teise omasesse struktuuri. Kuidas see kõik võimalik oli, ma muidugi ära arvata ei osanud, kuid nii pidi see olema.

„Hackel?“

Vastusega kaasnes mingi seniolematu tunne, midagi keerukat ja vaevu mõistetavat, mida ma sel

hetkel ei taibanud. Too minu näoga kuju lihtsalt materialiseerus mu ees, olles minuga ühenduses tuhandel erineval viisil. Ja ta oli kuidagi läbipaistev. Ei, see on vale väljend – ta oli vaid teadvus ja ta *mõtted* olid läbipaistvad. Nii, nagu tema oli minuga ühenduses, lausa osa minust, olin ka mina osa Tehisajust ja mõtlesin temaga sünkroonis samu mõtteid. Ja seegi on veel kohutavalt kaugel tõest. Päris kiiresti õppisin tungima läbi andmete, neid sorteerima ja vastavalt oma vajadusele korrastama. Mu mõtted olid kiired ja selged ning varsti sain ka aru, et mu ajataju ei klapi üldse, see pigem korreleerub vastavalt mu mõtteprotsesside intensiivsusele ja on reaalses maailmas, kui seda spetsiaalselt jälgin, vajadusel olen suurusjärke kiirem. Aga see oli alles algus.

Tahtsin näha ümbrust, mu mõte kobas ringi ja plahvatas siis putuka liit silmaks. Kõik see keerles ja elas. Keskendusin ühele neist, vuhvatasin sinna sisse ja sain aru, et iga kild mosaiigist on mingi ruumikaamera. Suutsin korraga vaadata sadu kujutisi, kuid lendasin siis nagu liiga kaua vee all hinge kinni hoidnu sealt välja – visuaalset infot oli nii palju, et ma ummistusin. Pöördusin vaatama gecistii mune, leidsin nende käivi tustlülitused ja minust tormas mööda mingisuguse hallika info räbaldunud jõgi. Põrkusin taas tagasi, otsisin tükk aega – ega ise vist poleks leid nudki, kuid Hackel hõljus sealsamas läheduses ja aitas – ning taipasin lõpuks, kuidas panna toda mõtteookeani, mille osa ma samas ise olin, saabuvat infot enda jaoks eeltöötlemata ja talutavaks pildiks kokku lappima. Ning kogu selle aja seisis Hackel ustava teenrina mu kõrval. Osaliselt oli see dialoog ja osaliselt ehk nagu kõikvõimalikku demotehnikat kasutatav loeng või instrueerimine, kuid sõnades on seda täiesti võimatu edasi anda kellelegi, kel endal sedalaadi kogemus puudub. Muidugi küsi sin esimeseks, mis minuga juhtus, kuid pidime enne tükk aega teine teist kompama ja arusaamise määra sobitama, kui ta sai mulle midagi edasi anda. Jah, teatud tähenduses olin vaatamata kõigele sama koha peal tagasi kui kõigis eelmistes vestlustes Tehisajuga... Igatahes sain mingi ülevaate tema infonägemise sisemisest korraldusest ja kui olin oman danud esimese ähmase aimduse, kuidas see käib, hakkasin mängima tema mälu. Kogu aeg Tehisaju kui mingit ülivõimsat kontekstitundlikku kasu tusõpetust pruukides õnnestus mul leida ta mälust ja fragmentaarse mosaiigina endale ette mängida – kord kiiremini, kord aeglasemalt, keskendudes mälu pesadele ja kaadritele vaid sedavõrd, et aru saada, mis toimus –, kuidas Indomeo ja Alia olid Hackeli ülekande kaudu abitult vaadanud, kuidas ma suren, kuidas Mullis viibiv Üüxan oli lõpuks taibanud, et aegedid ei saa ega oska midagi teha ja seejärel kuidas jalad võtsid üle vahemaailma kõnnu tormanud ning peaaegu viimasel hetkel mulle elushoidmisaparaadid külge ühendanud. Kuidas ta oli mu vahemaailma tassunud, Alia oli teda kaasaskantava gecistii muna abil Hackeli kaudu juhendanud, kuidas mulle vereülekannet teha ja kuidas, teades, et ma ikkagi ei elaks üle Aeda toomist, olid nad sellesama muna abil mu tead vuse ära tõmmanud.

Pöördusin Hackeli poole, vaatasin... ei – tajusin, uurisin ja adusin teda ja... nii palju sai korraga selgeks!

„Kuidas pean ma sind kutsuma, vana sõber? Ehk siis juba Eldrundiks?”

Hackel *raputas pead*. „Ma ei ole Eldrund, kuigi tema mälestused on osa minust. Kui sa tahad, võid mind käsitleda Eldrundina, kuid see ei ole täpne.”

„Ta ju äratas sind – andis sulle teadvuse – seeläbi, et kopeeris ennast sinusse? Või – sa äratasid masina, kopeerides end temasse? Kes sa lõpuks oled?”

„Tehisaju. Sina nimetasid mind Hackeliks. Agedid ei vaevunud mulle üldse nime andma.”

„Kui ma nüüd tahaksin rääkida Eldrundiga?”

Ta muutus ja minu ees *seisis* vanaldane teadlane.

„Aga sa pead arvestama, et ma ei ole kindlasti mitte see Eldrund, keda sa nägid Nemsünes päeval, mil ärkasid Aias.”

„Aga kui sa keha saad?”

„Sa saad õigesti aru – ma kavatsesin seda. Aga see ei õnnestunud.” Vahele sidises mõtteid ja assotsiatsioone, mida ma siis ei suutnud enda jaoks lahti mõtestada. „Tõsi, ma äratasin ta... nüüd juba 7 aastat tagasi. Tehisaju töötab hoopis teist moodi. Kui ma tahtsin uuesti sulanduda, ei olnud see enam võimalik.”

„Teadvuse kahestumise probleem.”

„Jah. ### ##.”

Just nagu oleksin haamriga otsaette saanud.

„Katsu lihtsamalt.”

„### ##.”

„Veel lihtsamalt.”

Ta *muigas*. „Sa teadsid teadvuse kahestumise probleemist ja ma eeldasin, et sa mõistad, millest jutt?”

„Olen sellest probleemist korra kuulnud, see on kõik.”

Kuigi annan selle praegu edasi dialoogina, tähendasid viimased laused ju tegelikult taas seda juba mainitud teineteise arusaamise määra ettevaatlikku kompamist. Vana teadlase vaim loobus järgmisest kihist mõistetest ja alustas nii-öelda algkoolitasemelt: „Kõik elava teadvuse for maalmatemaatilised teooriad algavad sellisest printsiibist nagu „peatu matu juhuslike arvude generaator”. Kui – kohutavalt lihtsustatult muidugi – putuka teadvust võib võrrelda perfokaartide paketiga, kus salvestatud korraldusi reeglite järgi täidetakse ja putukas jääb seisma, kui kas kõhust või mingilt „soojätkamise taimerilt” ei saabu signaali, siis sapiensi teadvuses toimivad püsivamad ja palju keerukamad protsessid, mis ei lase sel peatuda.”

„Orienteerumisinstinkt.”

„Jah, nii seda kunagi hallil ajal nimetati. Trikk on selles, et tehisajju ei anna seda hästi ehitada.

Täpsemalt – jällegi kohutavalt lihtsustatult, nii et mul on lausa naljakas – ei ole selline generaator asi omaette, vaid kõigi muude protsessidega orgaaniliselt liidestatud teadvuse osa. Järelikult peab teadvus ise ka sellele ligi pääsema. Tehisteadvus ratsionaliseerib õige varsti selle tegevuse.

Lihtsamalt öeldes peatab. Ühesõnaga, selleks, et teadvust äratada, vajad sa baasteadvust, mis peab olema piisavalt keerukas, et omada autonoomset iseenastsäilitavat struktuuri. Ja selleks, et selline asi deprivatsioonist ei degradeeruks, vajad sa pidevat info voolu. Minu baasteadvus ja gecistii munad olid need kaks vältimatut komponenti, et Tehisaju teadvuslikuks saaks. Aga ta arenes omaette ja kui mul oli aeg surra, ei suutnud ma enam ühineda. ###.”

„Veel lihtsamalt.”

Ta ohkas. „Eks ma katsu siis analoogiate tasemel. Piltlikult ehitasin endale kindluse, aga siis ei saanud enam sisse. Siis ehitasin läbi seinte sõitva masina, istusin sellele selga ja... no mis sa arvad? Masin läks läbi, aga minust jäi müürile märg plekk.” Ta *naeris* kurvalt.

„Tunnen kaasa.”

„Asjata. Ma arvestasin sellega. See ei ole mitte kunagi varem korda läinud, miks pidi see õnnestuma nüüd? Aga ma olen väga vana. Ma olen elanud pea kakskümmend tuhat aastat ja mulle aitas. Ma olen näinud liiga palju ja liiga palju olen ma unustanud. Sellel ei ole enam mingit mõtet ja minul ei ole maailmas ammu enam mingit kohta. Ometi polnud ma valmis surema. Eluspüsimine oli minu puhul võtnud sundmõtte, igasuguse liialduseta sügava vaimuhaiguse mõõdu, ent teistpidi võttes – teistsugused ju nii vanaks ei elagi. Lõpuks pidin end üle kavaldama – ma kirjutasin end masinasse, oma professionaalsete teadmiste baasil tegeli kult üsna kindlalt teades, et see on lõpp.”

„Nii et sa oled aastatuhandeid kloonist klooni liikunud? Poole sellest ajast, mis *homo sapiens* arvatakse Maal eksisteerivat...” See rabas kujutlusvõimet. Neli korda kauem ajast, mil rajati esimesed püramiidid, kümme korda kauem ajast, kui Rooma Vahemerde valitses ja kakssada korda kauem ajast, mil esimene lennuk Ameerikas õhku tõusis...

„Ent kuidas sa ei saanud masinasse, kui sa ikkagi siin oled ja su tahe toimib? Ja mina olen siin?”

„See ei ole mina. Võib-olla tegin ma üldse vea, lastes tehisajul äratada selle kuju? Isiksus on lahjenenud kogu aeg. See on vaid vari, mälestused. Kogum teadmisi ja reaktsioone, mis käitub teatud piirides nagu Eldrund. Sina aga – sul on ju keha olemas. Muidu sa tõesti lahjeneksid aja jooksul ja muutuksid samasuguseks tahtetuks mälestuste koguks.”

„Mul on keha olemas?” Ja siis oleks keegi nagu sel mõtteookeanil põhjast korgi eest tõmmanud või loputuskasti nuppu vajutanud...

*

Ma magasin ramprasket und. Siis ma ärkasin ja vaatasin mõistmatul pilgul enda ümber. Ruum oli hämaralt valgustatud ja mõõdukalt soe. Lamasin valgete linadega voodis ja tundsin talumatut masendust. Silmitsesin toa minimalistlikke, askeetlikke jooni ja esimene teadlik mõte oli, et ei tea kaua ma suudan taluda seda universumitait tuska. Ma ei tundnud seda kohta ja pikka aega ei saanud ma aru, kes ma õieti olen. Kui mälu aegamisi ja vastu tahtmist tööle hakkas, tuli, enne kui ma midagi muud meenuma hakkas, teadmine, et olen surnud. Seedisin seda järgmised minutid ja kuidagi see isegi lohutas, sest seletas kogu selle põrmustava ahistuse.

Alia tuli tuppa ja istus mu voodi servale. Ta nägu oli kurb ja tõsine, peaaegu et leinas. Midagi lausumata hakkas ta mind masseerima ja mu pead silitama, arvatavasti kiirates minusse seda meile tundmatut energiat (või ka lihtsalt empaatiat) ning tasapisi hakkas mul kergem. Suutsin nüüd end paremini tajuda ja sain teadlikuks, et minuga toimub kogu aeg midagi.

Lõpuks Alia naeratas.

„Lama, armas sõber.” Ta hääli oli madal ja tume. „Lama lihtsalt ja puhka. Ma ei saa sulle öelda, et kõik on hästi, sest see oleks tohutu vale, aga sa oled vähemalt elus ja meie hulgas tagasi. Maga nüüd. Kui sa tahad edasi elada ja kalleid inimesi aidata, siis praegu pead sa end lõdvaks laskma ja magama.”

Tundsin, kuidas kirvendav tukk temast minusse voolas ja jäingi uuesti magama.

*

Ma olin taas mõtteookeanis ja elasin läbi rea kummastavaid aistinguid, kui adusin, et see on ärkamine hoopis laiemas tähenduses. Teadvus avar dus. Mõtted omandasid selguse, haruldase teravuse ja nüansirikkuse ning lisaks toimus kusagil tagaplaanil kõige selle kontroll, ülearvutamine; minu järeltõlge hinnati ja kaaluti vastu superteadvuse mõõtmatult suure mat ressursi ning kõik see toimus reaalsusest suurusjärke kiiremini. See oli hea, peaaegu jumalik.

„See on lõks,” hoiatas Hackel/Eldrund. „Sa pead ühel hetkel otsus tama, kas sa jääd siia või kolid tagasi kehasse. Ainult keha saab kanda elavat inimteadvust. Kui sa jääd siia, annad sa arvutiisikule võimsa potentsiaali, laed praegu olemasoleva isiksuse tahte, pühendumuse ja ees märkidega, kuid samal hetkel hakkab see – koos sinuga! – kibeda paratamatusega degradeeruma, langedes lõpuks, kuude või aastate pärast ikkagi tagasi initsiatiivituks tööriistaks. Kui sa annad oma keha vabaks, saab sellest ühel päeval uus inimene ja sa – sina siin arvutis – ei pääse sinna enam tagasi. Sa võid mingiks ajaks jääda pendeldama Tehisaju ja keha vahet, kasutades seda nii, nagu ma seda seni olen kasutanud, kuid ka sel juhul hakkavad kummagi aistingud ja kogemused üha rohkem lahknema, tekib eluenergia disbalanss ja peale mõnd ühenduse katkemist isiksuse kahestumine.”

„Palju mul aega on?” Sest, nagu öeldud, oli mul kuradi hea ja võimas olla. Ma olin tark, terane ja kiire, mind ei vaevanud ükski ebameeldiv emotsioon või aisting.

„Mida kiiremini sa selle otsuse teed, seda parem.”

Ta süvenesin teemasse ja muidugi toimis see hoopis paremini, kui seniste – nüüd tundus – painavalt puudulike kontaktide ajal. Olles ise aju sees, sain ma seda väga põhjalikult uurida ja sügavat ironiat oli muidugi ka ilmses teadmises, et kui ma vaid oleksin tahtnud, oleksin paljut sellest ka hulga varem taibanud, kui vaid mingi kaasasündinud tobe eel arvamuslik respekt – ehk teisiti öeldes ebaususe tasemel jumps – teise teadvuse puutumatuse suhtes poleks mind takistanud. Tõsi, inimteadvuste puhul on loomulik austus teise vastu mitte otsese kutseta pähe ronida, aga Hackel/Eldrund oli arvuti. Oli põhjalikult selge, et tehisaju jaoks polnud mingi ohver mulle mu vana keha tagasi anda. See oli nii lihtne, kui ma ühel hetkel kõiki aspekte – vähemalt mingilgi määral – mõistsin. See keha oli nende jaoks instrument. Just *nende*, sest tehisajus oleks olnud ruumi sadadele tuhandetele teadvustele ja – jah, nii veider, kui see ka ei tunduks – üks omalaadne isiksus, kellel oli oma *arvamus*, oli ka minu poolt sinna ehitatud turvasüsteem. Oli Eldrundi poolt aju kirjutatud prototeadvus, millest hiljem arenes see isiksuseosa, mida tundsin Hackeli nime all, oli

Eldrundi enda latentne isiksusemuster ja oli ka minu teadvuspilt. Lisaks eksisteerisid omaette ühikutena sisend-väljundseadmete juhtlülitused, mis olid disainitud ühtlasi ka tehisteadvust kontrolli all hoidma, igasugused Eldrundi enda, Rusterose ja Saathese poolt sisestatud suuremad ülesannetekogumid ning lõpuks multipleksne maat riks, milles emuleeriti algse katse jaoks viite miljardit Maa teadvust koos Maa endaga.

Eldrundi teadvuseosad ei juhtinud aju, kuigi olid selle niiöelda ainsad eneseteadlikud asukad. Nende/tema jaoks oli teretulnud minu katse arvutit oma kontrolli alla saada, võimaldades läbi minu inimliku tahte tekitada ühe täiendava struktuuri, mis toetas meie kombineerunud ambit sioone, ja lisaks näiteks ei oleks arvuti olnud võimeline üles leidma Rusterose kanalit, kasutamata minu sõltumatut teadvust omalaadse anduri või triangulatsioonipunktina. Nii et esiteks ei olnud masinas sellist ühikut, kes/mis oleks soovinud inimkehas elamist proovida ja teiseks... kuidas seda öelda? Päralejõudmise hetkel pani see mu *naerust kõõksuma* – inimlikus mõõtkavas oli Hackel võimatu argpüks. Ei, see ei ole nii lihtne.

Kõigepealt Eldrund. Mees sündis umbes 18500 aastat tagasi puru vaeses kalurikülas Kilvedree saarestikus. Aeda oli tabanud järjekordne langus aeg, mis tähendas, et kõikjal valitses häving ja korralagedus. Või kuidas seda öelda? Ma kaevasin vabalt tema mälestustes, sest olid need ju tehisaju mälu osa, kuid paratamatult sain ma ju kaasa tema hinnangud, suhtumised ja seisukohad – metamälestused. Teisiti aga ei saanudki see ju olla, sest inimmälu ei ole filmilint, kaugete aegade kajad heiastuvad seal vaid assotsiatiivsel kujul, kokkupressituna ja kogemusteks utili seerituna. Minuarust oli too ta sünniaeg palju rahulikum, inimlikum ja päike sepaistelisem kui näiteks 20. sajandi teine pool Maa tööstusriikides, rääki mata Ida-Euroopast. Muidugi oli piisavalt ahistust ja vägivalda, tuli ette sõdu ja katastroofe. Terroritki vist, kui seda nii võib nimetada. Igatahes rahvaarv kahanes, lokkas homoseksualism ja narkomaania. Nende väärtuste asemel, mis inimesest inimese on teinud, räägiti vabadusest ja eneseteostusest, inimesed lahkusid ääremaadelt, koondudes linnadesse. Töötegemist asendas tühisebimine – suhtekorraldus ja juriidiline tähe närimine – ja püsivust ning süvenemist näiline võimaluste küllus. Pidev pidu, mis ühel hetkel üsna kõledaks kipub kätte minema. Tolles kalurikülas elasid vaid ätid. Kõik teised olid lahkunud. Eldrundi isa oli igaveseks üle mere läinud juba siis, kui laps väga väike oli. Temast ei jäänud ühtki mälestust, sest kõik jäljed temast – nii esemed kui pildid – oli ema hoolikalt hävitanud. Kuni ta ise kusagil mere taga kumavasse linna lahkus, jättes vaevalt kümneaastase põnni vanavanemate hoolde. Selleks ajaks, kui Eldrund täisealiseks sai, oli paarikümne kilomeetri raadiuses elus vaid paar sajaaastast memme.

See on omaette pikk ja üldse mitte lõbus lugu, kuidas üksik ja üsna geniaalne maapoiss linnas oma kohta leida üritas ja kuidas ta pikkade aastate jooksul kogus hingehaavu, mis muutsid ta lõpuks selleks, kes ta oli. Kuidas tekkis soov põgeneda oma ajastust, lootes elada päriselu kunagi tulevikus, ja kuidas ta selle nimel omandas teadmised ning soku tas end ringkonda, kes – küll hoopis teistel ajenditel – oli nõuks võtnud elada palju kauem sünnikeha loomulikust vastupidavusest. Kuidas ta oli veetnud ligi poolteist tuhat aastat selles aina manduvas koloonias. Kui das maailm oli tema ümber muutunud ja ta oli üritanud selles elada – sest taas olid Aias helgemad ajad –, kuid ikka ja jälle pöördunud tagasi mägedesse peidetud laboritesse, kus need, kes tavalise elu raamesse mahtuda ei tahtnud, endale uusi kehasid kasvasid ja neisse ümber kolisid.

See ei olnud ei vaene ja mõttetu elu, kuigi vahele tuli sajanditega mõõdetavaid perioode, kus ainsad mainimisväärased sündmused olid järjekordsesse kehasse kolimised. See oli kirev, lummalavalt vaheldusrikas ja teinekord jumalikult täiuslik elu. Kuidas ta aastatuhandete kogemused settisid minu jaoks hoomamatult peeneks tarkuseks, mis küll pani teda aeg-ajalt kordumise masendava kibeduse eest inimigadeks üksindusse tõmbuma, teinekord aga võimaldas tegutseda mastaapides ja tõhususega, mis iseenesest oleks terasemal vaatlusel pidanud reetma, kes ta selline on.

„Juba väga ammu sain ma aru, et niimoodi elamine on sinu psühhiaatria terminites obsessiiv-kompulsiivne häire. Tekitada endale kloon ja sinna kolida oli sundkäitumine. Niisamuti kui tohutu, normaalse inimese jaoks naeruväärne ettevaatlikkus, mis asendus hulljulgusega aegadel, mil teadsin, et teine keha on olemas ja halvimal juhul kaotan vaid mälestused viimasest

sünkroniseerimisest alates. Ma olin terveid inimigasid töötanud tehisaajudega ja teadsin nendest palju sellist, mida praegune maailm on unustanud. Siis mõtlesingi ma välja, kuidas end üle kavaldada. Ja see läks korda.”

„Kuid kui sa niivõrd elada tahtsid, siis miks väljendas Hackel esimeste kontaktide ajal nii selget ja põhjalikku soovi oma eksistentsi lõppemise suhtes?”

„Paar aastat pärast seda, kui olin kirjutanud oma teadvuse arvutisse, pidi see paratamatult... hmm, *optimeerima* arenevat baasteadvust ja tolle kõnealuse sundmõtte-sundkäitumiskompleksi välja lülitama. Loomuliku vastureaktsioonina tulvas siis pinnale mõttetu eksisteerimise ahistus. Pane tähele, teadvus ei vaja sellistes asjades mälu. Hackel ei olnud teadlik, kust sellised reaktsioonid tulevad. Nii nagu ta „optimeeris” – ehk siis lihtsalt lülitas välja – vastupandamatu sunni elada, saamata aru selle vajadusest, pidi ta järgmiseks toime tulema enesehävitustungidega. Ka sellest on ta praeguseks täiesti üle saanud. Tal on ükskõik.”

Teistes maailmades on teisi teooriaid, kuid Maal puuduvad tehis teadvuste kohta ju üldse igasugused teadmised. Alles seal jõudis minusse mõistmine, kui kaugel on arvutiteadvus inimese omast.

Arvutiteadvus ei teki loote ajurakkude seostest. Sel olid oma arengustaadiumid, kuid tehis aju ei ole kunagi näiteks lapsik, sest „laps” on üks konkreetne inim isiku arengustaadium loote ja täiskasvanu vahel ning ei sellist algust ega sihti tehisaajul iial ei ole ega saagi olla. See konkreetne masin oli iseenda tunnetamise hetkeks aastaid töötanud tõhusa hiidarvutina. Teadlikkuse sisestas Eldrund ja kõige algsemal tasemel tähendas see tohutut hulka omavahel seotud protsesse, mis olid disainitud assotsiatiivselt ja vahelesegamiseta lõpmatult üksteist ning iseennat indutseerima ja käigus hoidma. See – natuke kõrgemal tasemel – reaktsioonide, suhtumiste, koge muste, eelarvamuste ja filosoofia maatriks istutati peale, ässitati kallale gecistii infovoolule, tekitades täiendavad seosed juba toimiva interpreteerimisega. Kõik see läks oma rada ja inimese emotsionaalne sisekosmos, mis tuleneb viie meele signaalidest ja keha tajumisest koos selleks vajalike instinktide, hirmude ja soovidega – ehk teisiti öeldes aju suurema, teadvusvälise, keha juhtimisega tegeleva osa märgisüsteem – pidi paratamatult hakkama degradeeruma kui mittevajalik.

Ja veel – kuigi tohutu tehisaaju sai suurepäraselt hakkama mu keha juhti misega, oli see vaid emulatsioon ning Hackel pidigi minu kehas tunduma lootusetu, abitu klounina – temas ei olnud elusolendite „idee, ja sirutan käe välja” automaatsust, tema jaoks oli meie elusolemine prob leem, lisaks riskantne, pingutav ja räpane. Riskantne, sest iga hetk võisi me me saada viga, ja kogu see jama lõpeb kindla surmaga; pingutav, sest tuleb hingata, süüa, sügada, perset pühkida ja üks tilbendis jalge vahel nõuab tegevust; räpane, sest nahk ja ümbrus saastuvad kiiresti, lisaks haisud, infektsioonid... Õudne!

Järele mõeldes aga kadus mu mõtetest nii ironia kui kaastunne. Need on ju inimlikud lähenemised ja sellisena siin kohatud. See oli puhttheniline probleem.

*

Ärkasin uuesti inimkehas ja tundsin end kirjeldamatult räbalalt. Füüsi liselt oli nagu kõik korras, kehast hoovas mõnusat puhanud tunnet, aga vaim oli nagu kotitäis klaasikilde. Olin ikka tolles detailideta toas, mis pidi olema olnud mu algse keha – ma ei tahtnud seda enam Hackeliks nimetada – hoiukoht Mullis. Kõik elementaarsed mugavused olid olemas, kuid see ei olnud inimese tuba. Mäletasin nagu unenägu end masinas hõljumas ja kiiresti ning tõhusalt mõtlemas – ja korraga tundsin end peaaegu petetuna. Zeii vanemad, minu last ootav Friü, Tim ja paljud teised olid tapetud, Zeii ise dlömnide käes. Ma muidugi teadsin seda kõike arvutis toimides, kuid olin selle kõrvale visanud, pidades masina mõistusesse süvenemist olulisemaks. *Kuidas ma võisin?* Muidugi võisin – mul ei olnud seal emotsioone. Muidugi kavatsesin hakata tegelema Zeii päästmisega, kuid näiteks viha ja kättemaksuhimu mul dlömnide vastu ei olnud, kaalusin lühidalt võimalusi ja võtsin teadmiseks, et enne tegutsemahakkamist tuleb infot koguda, mis omakorda tähendas kõigepealt enese eksistentsi puudutavate probleemide selgeksmõtlemit ja tehisaaju ressursi kasutamist strateegia kavandamiseks ning tõenäosuste läbiarvutamiseks. Oh põrgu – see oligi ju masina

mõtlemine! Seesama, mis mulle Hackeli puhul alati nii vihale ajavalt külm, arusaamatu ja lõppkokkuvõttes kohutavalt ebaasjakohane oli tundunud. Kuid omades isiklikku kogemust masinasse sulandumisest pidin küsima, et mis õieti oli tarkus? Mida ma kiirustamise ja raevuga võidan? Objektiivselt võttes kindlasti mitte midagi. Olin ju tormanud ja tasuks – ning õpetuseks – surma saanud. Ent see ei olnud elusolendi ellujäämisstrateegia. Tunnustame me seda või mitte, aga inimene on ülejäänud loodusest kõrgemale tõusnud mitte mõistlik ja säästlik olles, vaid seetõttu, et ta on kõige põhjalikumalt maha löönud või kõrvale surunud kõik konkurendid toitumisahela tipule. Kogu ülejäänud maailmale on inimene olnud kõige suurem õnnetus.

Olles taas kehas tagasi, ei olnud mul oma valiku suhtes mingeid kahtlusi. Ma aktsepteerisin täie teadmiseaga ahistuse ja valu, haigused, raskused ja kindla surma. Teistpidi eriti just tänu tehisaju võimsale teadvusele oli minusse ladestunud mõistmine, et see on inimeseks olemise hind. Need asjad tegelikult ju ei välistanud üksteist. Vähemalt põhi mõtteliselt võisin ju ikka pikendada oma elu, kasutades Aia kloonimisthenikaid ja endiselt oli mul side Tehisajuga.

„Hackel?” Nüüd muide oli see nimi minu jaoks uue tähendusvarjundi lisaks saanud – „Eldrundi häkitud aju”. Kontakt oli kummaline, mul oli raskusi selle juhtimisega ja alles mõni hetk hiljem taipasin üllatusega, et see, et ma *üldse olen võimeline* seda juhtima, on midagi uut ja enneolematut.

SINU KEHAS ON LAIALI 13 MINIATURISEERITUD, 1-3 SENTIMEETRISEKS KOKKU SURUTUD GECISTII MUNA, LISAKS ON SU AJJU KASVATATUD SUUREMAHULISED MÄLUBLOKID JA SIIN-SEAL ON MUUDETUD KA SÜNAPSITE SEOSEVÄLJA – KÕIK SEE ON NII VÕI TEISITI VAJALIK GECISTII TEHNICA JUHTIMISEKS, KUIGI MÄLUL JA ARVUTUSOSAL ON KA PALJU TEISI RAKENDUS-VÕIMALUSI

Nii et see keha oli muudetud omalaadseks vahemaailma tajumise masinaks... Ent see oli kõige väiksem asi, mille pärast muretseda, niikaua kui see toimis. Katsusin õlga, kus mul oli lapsepõlvest saadud ja koos minuga hiigelsuureks kasvanud inetu õmblus ning kuidagi see lohutas mind, tekitas mõnusa turvatunde. Justkui oleksin taas iseendaga kokku saanud ja terviku moodustanud.

MINE VÄLJA, SIND OODATAKSE

Ajasin end üles astusin uksest välja. Kus ma üldse olen? Tundsin paiga ära muidugi ühe silmapilguga – leidsin end seismas Mulli keskel lõkkeplatsil üsna tiigi ääres ja minu selja taga oli üks nondest aegade ehitatud laborisse viivatest ustest. Teadsin muidugi, et sealse hoonetiiva tubades Mullis elavad aegidid magasidki ning muidugi olin seal viibides isegi neist ühte kasutanud, kuid mul ei olnud kunagi olnud ei aega ega vajadust uurida, mis kõikide nende uste taga peitub. Naljakas, kuid ma polnud kunagi vaevunud uurima, kuidas mu vana inimkeha õieti oma päevi veedab – ehk kartsin ma seda teadmist?

Indomeo, Alia ja Üüxan istusid sealsamas lähedal varikatuse all, nad märkasid mind ja Alia viipas tiigi poole. Kuna ma midagi targemat teha ei osanud, läksin ja ujusingi natuke ning avastasin siis, et kuidagi see tõesti rahustas mind natuke maha.

Lõpuks maandusin pingile nende juurde, ünd noogutas mind arvus tavalt silmitsedes, aegidid lükkasid tee ja toidu lähemale, kuid mina vahtisin neid nagu tuppa sittunud kasse.

„Noh, mis siis nüüd saama hakkab?”

Küsimus polnud ei viisakas ega selge, ent ma ei olnud sellistest piasjadest hoolimiseks sobivas meeleolus.

„Sa tormasid millestki hoolimata Zeile järele ja said surma,” seletas Indomeo mu pilku vältides.

„Hackel avas väravad ja Üüxanil õnnestus sind päästa.”

„Nii et kui Üüxanit ei oleks olnud, oleks minu lugu läbi olnud. Kas kumbki teist üldse kaalus tulemist?”

„See on võimatu. Ükski aegid ei saa Pilvelinnuste maailmadesse minna.”

„Miks?”

„Hea küsimus. Meil on mõningad ideed. See peab olema seotud Aia ###.”

„Hakkab peale,” ohkasin. „Katsu lihtsamalt.”

„Maailmadel on kõrgemate integratsioonide tähenduses jäljendamatu kvantolek, selline ainuomane signatuur, mis baastasemel peegeldub kogu materias. Vahemaailmal puudub see üldse ja maailmast maailma liikudes see üldiselt adapteerub sujuvalt. Aga seesama kvantolek annab vähegi tundlikule

inimesele selge aimu, et midagi on puudu, kui ta vahemaailma satub ja ta tajub teisi maailmu võõrana. Aia ja Pilvelinnuste maailmade vahel on nii suur kvanterinevus, et see saab olla vaid tehisklik. Üldiselt arvati, et see tekitabki aegedides šoki, kuid...”

Noogutasin kibedalt. „Minus oli vaid isiksus maine, muidu olen ma Aiast pärit, ja mina saan vabalt liikuda. Oli tarvis katsetada ja nüüd te ilmselt teate, et see peab olema hoopis mingil viisil aegade teadvusele häälestatud. Kumb teist selle katse korraldas?”

Viis sekundit valitses vaikus, siis hakkas Alia silmi laual hoides rääkima: „Mina tegin seda. Anna mulle palun andeks. Ma ei teadnud, et Tehisaju saab infot teistest maailmadest, küll aga olen ma seotud tolle Käräja juurest tegutseva grupiga, kelle ülesanne on just see – suhtlemine teiste maailmadega. Ma arvasin algusest peale, et aegade võimetus vahemaailmas liikuda peab olema palju peenem kui kvantsignatuuri ärakasutamine. See peab olema ### ##.”

„Midagi ei saa aru,” poetasin tülpinult vahele.

„See on üks vahemaailma potentsiaalidest ning mingil viisil... gene reeritakse sellist tonti, poltergeisti, mis on häälestatud aegade teadvusele.” Ta laiutas käsi. „See on nii tobe seletus, aga paremini ma erialaste terminitega ei oska.”

„Sa tahad öelda, et osalesid ühtaegu nii katses kui sõjas dlömnide vastu ja ei teadnud, et katse saab infot läbi vahemaailma?”

„Ma ju ei valeta sulle ometi! Ma ei teadnud midagi enne, kui sinuga koos alla käikudesse põgenedes gecistii munad avastasin. Siis ma oskasin muidugi ka kõik ülejäänud ära arvata. Aga selle hetkeni kasutasin ma endaarust arvuti kumpileeritud tehisisiksust, ma ei teadnud, et sa oled reaalset elav maalane. Alf, anna palun andeks. Ma olin nõus ohverdama tehisisiku. Mind ka peteti. Ma pidin sind elus hoidma – mis tähendas nii tervislikku seisundit kui ka kaitset Preetori eest – ja kuidagi Saatkonda toimetama, edasine pidi Saathese mure olema.”

„Saathese!” hüppas nüüd Indomeo nagu oleks rähn talle noka tagu mikku löönud. „Mis osa on... Kas Saathes teadis gecistii tehnikast? Mulle ta väitis, et Rusteros... Ohh.”

Olin piisavalt kaua aegade keskel elanud, et ära arvata ütle matajätmised. „Jäägu siis minu kui metslase osaks küsida ebakorrektno küsimus – mis osa on Saathesel kogu loos? Ja – Indomeo – sa arvasid, et Saathes ütles sulle, et ta ei teadnud gecistii tehnikast, tegelikult aga ütles ta sulle vaid, et Rusteros oskas tedagi millegagi alt vedada – arvan ma õigesti?”

„Sa arvad õigesti...” noogutas Indomeo ebamugavust tundes.

„Saathes on Aia held,” teatas Alia. „Kõike arvestades jääb Alfiga nõustuda – on võimatu, et ta ei teadnud gecistii tehnika kasutamisest Katses. Ta pidi selle töötamist tajuma. Minagi tajusin, aga ma ei saanud aru, mis asi see on, mida ma tunnetan.”

„Saathes on held ja ilmselt väga tihedalt seotud toimuva sõjaga. Kui das sina sellega seotud oled, mis seisus see sõda on ja kuidas ülejäänud Aed sellest ei tea?”

Alia vilksas enne vastamist Indomeo poole vaadata. „Sina kasutad terminit „sõda”. Meie mõistes on see pigem arusaamatu vastasseis. Me oleme siin ju näinud su salvestusi, seepärast me ei imestagi sinu vaatenurga üle. Mis sõda see on, mis peaks nüüdseks olema kestnud ligi 900000 aastat?

Mõttetus. Mis oli Hõbekultuur? Kuritegelik õudus, mis oma loomuliku lõpu leidis? Tollaste aegade katse teisi maailmu vallutada? Teiste sapienside kättemaksuretk liiga edukaks muutunud rassi vastu? Või siiski kõigest hunnik arrogantsi, mis legendideks punutud? Me ei tea. Heldidki ei tea paljut ja nende keskel pole üksmeelt, kuid alati on olemas olnud Infonõukogu... kuigi jah, ilmselt tõlgid sa selle endale Sõjanõukoguks.” Kuulsin kahte erinevat terminit ja tõele au andes tõlki sin esimese märgatava nüansi tõttu 'infoks' peamiselt sellepärast, et neil kahel sõnal mingit vahet teha, sest minu jaoks tähendasid mõlemad niikuinii sõda ja „info” selle täpses tähenduses oli hoopis kolmas termin.

„Igatahes tahtsid nad teha selle katse.” Alia keeras peopesad üles. „Kui ma sain aru, et sa oled pärisinimene ja pealegi on sind kaks, võisin ma ainult proovida heastada seda, mida teinud olin ja mul on hea meel, et sa lõpuks endaga taas kokku oled saanud. Kui ma nõustusin sellega tegelema, pidid sa olema konstruktsioon, kuid sa oled elav inimene, sul on omad rõõmud ja armastus. Mida ma teha sain?... Ma ei suuda eales tasuda oma võlga sinu ees.”

Ma vaatasin talle pikalt otsa ja ootamatult hakkas mul kergem, sest tajusin järsku, kuivõrd vähemalt üks inimene minust hoolib, kui häiritud toimunust ja kui mures ta on. Muidugi oskas mu küünikuhing ära arvata, et ehk ta lihtsalt kiirgab minuni empaatiat, kuid kui ma üldse midagi agedi -dest teadsin, kõlas ta jutt loomuliku ja loogilisena.

„Ma vähemasti katsun sulle andestada,“ noogutasin talle tõsiselt ja pöördusin Indomeo poole. „Sinu kord. Kelle agent sa oled?”

Mees silmitses mind natuke aega mornilt. „Konrad Amadus ja mu isa olid head sõbrad. Sulle ei näi see nimi midagi ütlevat? Esikära.” Ehk siis Suure Käräja esimees.

Silmitsesin Indomeod vaikides ja ootavalt ning varsti ta jätkaski: „Ka mina ei teadnud, kuid muidugi ma aimasin paljut. Kui asjasse on segatud Saathes ja Rusteros, siis lihtsalt *peab* toimuv kuidagi vahemaailmaga seotud olema ja üldisemalt võttes ongi see põhjus, miks Konrad palus mul toimuval silma peal hoida. Minu jaoks läks kõik totaalselt segamini päeval, mil sa ärkasid Aias. Muidugi tundsin end petetuna, kui selgus, et Konrad ise ja paljud temaga seotud inimesed Käräja juurest olid midagi sellist oodanud ja tegelikult sellepärast mind saadetud oligi. Sõlmiti uued kokkulepped ja jälle ligi aasta näis kõik enam-vähem nendes kokkulepitud piirides minevat. Saathes oli saanud oma vastuse, minul oli õnnestunud käia vahemaailmas – ootamatu ja siiani ülimalt põnev seiklus – ning kui veel arvestada kogemata päästetud inimesi, tundus kõik hästi lõppevat.

Ma ei teadnud siis tegelikult midagi. Mul võttis tükk aega taibata, et tegelikult ei tea keegi, miks arvuti teadvuslikuks muutus. Kuna kõigil asja osalistel tundus olevat mingeid peidetud motiive, hakkasin alles mõned kuud tagasi aru saama, et tegelikult on see arvuti, kes mängu dirigeerib. Saad aru, katset juhtisid Eldrund ja Rusteros ning päeval, kui su olemus selgeks sai, sai ka kõigile teistele selgeks, et nad on ammu ettevaatlikult väga kaugeleulatuvaid plaane teinud, teisalt aga teadsin, et Saatheski oli kavandanud nii palju toimuvast, et ma olin kindel, et kõik läheb neist kellegi plaanide kohaselt. Ka Konrad lootis, et held kui kõrgeandeline vastutustundega isik ikka teab, mida ta teeb. Siis aga näitas Maa jälgimine, et kohalikud heldid jõuavad sinuni. Saatkonna kaudu nõuti meilt seletust ja Saatheselt kuulsin, et reeglina Maa heldid tapavad sellised olevused, kellest nad aru ei saa. Me kutsusime su ära. Sa mängisid ise üsna õnnestunult heldi maalaste äratoomisel, kuid varsti nad vist taipasid, et sa oled Aia agent. Need on oletused ja... ma räägin seda sulle.” – Ehk siis agendid omavahel eeldaksid, et kas sa arvad selle ise ära või polegi sul tarvis teada – „Igatahes korraga Saathes lahkus – võiks öelda, et põgenes – ja toimuv väljus üha rohkem meie kontrolli alt.” „Saathes arvas, et kõike kavandas Rusteros,“ täpsustas Alia. „See, et sa liikusid Smeete vahet, oli tema sõnul kohutavalt ohtlik, kuid paistab, et ta hindas iga andmekübet, mis sealt tuli. Isegi peale Rusterose siinkäiku, sest tundus, et kokkuleppele te ei saanud. Kuid paistab, et siis juhtus midagi, mida mitte keegi ei planeerinud. Ta isegi arvas, et Eldrund on kuidagi elus ja segab end asjasse. Et toimumas on midagi väga ohtlikku ja ta... ütles, et ta ei saa sinu heaks enam midagi teha ning meil on parem end siit kiiresti koristada. Siis aga tuli Üüxan ja enne kui me midagi muud teha jõudsime...” Ta vangutas masendunult pead.

„Nii et ta teadis, et mõisat rünnatakse?” Selle mehega tuli ilmselt üks tõsine jutuaajamine maha pidada.

Indomeo raputas pead. „Võimatu öelda, kuigi agedi puhul tundub uskumatu...” Ta puhkes kurvalt ja sarkastiliselt naerma. „Aga ma peaksin võimatute asjadega harjuma. Igatahes Tehisaju ei osanud meid aidata – lausmääramatus.” Ta pöördus Alia poole. „On võimatu kellegagi ligi aasta lähestikku elada, aimamata, et tal on peidetud motiive. Kas su seisukohad Alfi suhtes mõjutavad kuidagi su lojaalsust Saathese ja Infonõukogu suhtes?”

Kuidas ma mõnikord vihkan poliitilist korrektsust...

Alia vaatas talle vastu ja vilksatas siis minu ja Üüxani poole vaadata. „Me mõlemad oleme siin tänu sellele, et meie missioonitunne kombi neerituna meie teadmishimuga on meid manööverdanud situatsiooni, kus ajutine viibimine suhteliselt kättesaamatus kohas on tõenäoliselt ainus võima lus hoida kätt sündmuste pulsil.” Ta kasutas suhteliselt keerukat väljen dit, millest võis ka nii aru saada, et seal peitub ehk ka midagi nende isikute vastu suunatud, kuid kui ma paari sekundi pärast suutsin ta lause mõttest läbi pureda, olid nad repliikide vahetamisega juba edasi läinud.

Ja üldse – aked on kõrgkeel, millist Maal veel ei ole, kuigi mõned suured keeled sinnapoole tüürivad. Selle sõnavara on minu teada üle miljoni sõna ja keskmine keeleteadja valdab umbes 20000 – laias laastus nagu Maal kirjanike puhul kokku on loetud. Keel on minu arust praktiliselt sünteetiline ja sõnatüvest eriti rääkida ei saa, sest tähendust täpsustades lisatakse, muudetakse ja vahetatakse silpe kogu sõna ulatuses. Igatahes tegid aegedid teineteisele järgneva viie minuti jooksul selgeks, et nad jäävad sõpradeks ja aitavad mind. Küllap tegid nad muudki selgemaks, kuid minul, pean tunnistama, sõitis see kõrgelt üle pea.

„Kuulge, see kõik on muidugi tore, aga ma ei tea siiani, palju ma teid usaldada saan.” Ma teadsin, et see solvab neid tugevasti, kuid ma vajasin hingamisruumi. „Andke andeks, ent just ausus sunnib mind seda välja ütlema. Te olete mind palju aidanud ja ma olen teile selle eest sügavalt tänulik, ent ikkagi pean ütlema, et tahes-tahtmata olete oma motiividest siiani väga vale mulje jätnud. Lisaks nendele huvidele, mis te välja paista lasite, on teil alati olnud veel mingid, hoopis kaugeleulatavamad huvid. Ma arvan, et on ainult õiglane, et ma suhtun teisse teatud reser vatsiooniga. Või teisiti öeldes ei ole mul ikkagi mingit võimalust otsustada, kui kaugelt lähete teie – ma usun, et siiras – soov mind aidata.”

Agedid vaatasid teineteisele otsa ja siis Indomeo noogutas, libistades teel pilgu üle ka meid huviga kuulavast Üüxanist.

„Selles suhtes on sul õigus.” Mees vaatas veelkord ündi poole. Oli võõra maailma held oluline tunnistaja või segas ta? „Me oleme sattunud raskestimõistetavasse situatsiooni. Vulgaarselt väljendudes oleme kistud sõtta, millest Aial üldiselt aimugi ei ole. Lisaks on meie tegevuse eeldused osutunud valeks. Jah, me Aliaga oleme tegutsenud erinevate Käräja liikmete agentidena, kuid ka meid on kuni viimase ajani hoitud Katse tegelike sihtide ja tähenduse osas teadmatuses. Parimatel ajenditel kahtlemata. Me oleme aga veendunud, et kõige huvitavam probleem, mille täit tähendust ei ole omakorda mõistnud need, kes meid siia saatsid, on Tehisaju teadvus. Me oletame, et meid on kogu aeg jälgitud, kuid tõenäoliselt ei tea keegi, miks teid kaks on... oli. Me oleme ju sulle rääkinud, kuipalju vigu me kõik kogu selles asjas teinud oleme. Algul ei mõistnud me lihtsalt... peaaegu midagi. Kui Hackel tuli, oli selge, et Aias ta viibida ei saa. Ta ise pakkus välja, et koliksimme ajutiselt siia Mulli. See tundus lahendus, eriti kui selgus, et ta suudab raudteed juhtida...”

Ta vaatas mind mornilt, ilmselt nähes vaimusilmas Hackelit, kuid pööras kohe pilgu lauale tagasi. „Me süüdistame praegu ennast ka selle eest, et lasime Hackelil kõike juhtida, vaevumata ise mõtleva. Tüüpiline viga tehisteadvuste puhul, terved rahvad on sellepärast olemast lakanud. Meil ei ole kohutavalt kaua selliseid mõistuseid olnud, nii et vanad tarkused on unustatud. Teisalt – võib-olla tehaksegi neid vigu taas ja taas? Igatahes läksime laisaks ja mugavaks – vaimselt, ma mõtlen. Tehisaju ise saab sellest ka suurepäraselt aru, aga tema... teadvustüüp selliseid küsimusi ei esita – kui meie ei tee, teeb tema nurisemata nagu oskab.

Oli niipalju probleeme... Me rääkisime Smeetest – paljud protsessid, nähtused, seosed – see on pikk lugu ja ma arvan, et sa saad Ajult vajalikud materjalid ilma minu abita kätte – tundusid olevat üle tõenäoliselt võimalike väärtuste ebastabiilsed. Ka Hackelil puudus informatsioon, ta ei mõistnud, et tegemist on sellega, mida sa nimetad sõjaks ja teda on kasutatud katse... jah, olgu siis sinu terminites – katserelevana. Ilmselt ühe ühenduskatse ajal põletas ta tahtmatult maha dlömnide masinavärgi ja – mäletad seda allakukkunud ja purunenud pilvelinnust – tõi nende linna alla.”

Nüüd ahmisin tõesti õhku. „Kas sa tahad öelda, et Pilvelinnused ongi dlömnide linnad?”

„Jah. Sa ei teadnudki? Ohh... Õige jah, Zeii palus esimese kontakti ajal Tehisajuga sulle mitte öelda, et sind natuke kiusata ja kunagi ülla tada... ja edaspidi Tehisaju ilmselt vältis seda teemat.”

Sellal, kui ta rääkis, avanesid minu meeltes aga järgmised barjäärid varjatud mälestuste eest.

Muidugi oli see ju elementaarne – mis muud kui dlömnide linnad need Pilvelinnused olla said? –, kuid paistab, et Tehisaju oli teinud midagi enamat, ta oli proovinud ka mu järeldusi blokeerida ja loogikat summutada. Tõeliselt vihastamapanev oli muidugi aduda, et Tehisaju osana toimides olin ma seda kõike teadnud.

„Mis sinuga on?” tungis minuni nagu läbi vati Alia hääl. Nägin, et ka ünd on tõusnud ja silmitseb mind ärevalt.

Viipasin ebamääraselt käega: „Ma ei ole iseendaga veel täiesti kokku saanud.”

„Mine siis taas pikali,” teatas Alia. „Seda ma kartsin. Paar tundi üleval, siis pead sa taas magama, ja nii paar päeva. Mul on kahju, aga ma pean olema kuri lapsehoidja, kui sa režiimist kinni ei pea.”

Kujutus temast kui kurjast lapsehoidjast tekitas minus esimese lõbu suse kahvatu kaja. Tõusin.

„Kõigepealt tahan ma üksi olla.”

Nad ei vaielnud.

Lonkisin metsa alla. Esialgu hulkusin sihitult, siis leidsin end otsimas paiku, mida Zeii oli kirjeldanud. Tuletasin meelde lugusid, mida ta oli rääkinud aastatest siin, sellest veidrast elust. Vaja ei olnud seda loomulikult millekski, ent olin piisavalt targaks saanud mõistmaks, et pean endale aega andma, kui tahan mingigi tasakaalu tagasi saada. Kes või mis ma õieti olin? Kaks korda olin ma keha vahetanud – kui palju minu algsest minast veel üldse elus või alles oli? Keha oli täis mingit kõrgthenoloogilist kola – kuipalju see veel minu oma ja minu juhitud oli? Minu teadvuse ja mälu tagaplaanil istus kogu aeg üks kohutavalt tark, keeru line ja õnnetu mees, kes oli elanud kirjeldamatult pikka ja kohati täiesti mõistetamatut elu – kas üldse oli võimalik teda endas kandes endaks jääda? Muidugi ei olnud mul vastuseid.

Oli möödunud mingi hulk tunde, kui ennast uuesti keskmisele lagen dikule tagasi minema sättisin.

Kella mul ei olnud ja vahemaailma hallusega ei osanud ma midagi peale hakata, esimene ajamääraja, mis häiret tõstis ja tähelepanu nõudis, oli kõht. Toit oli laual, ent mitte üht inimest ei olnud näha. Nakitsesin seal üksinda hea pooltunnikese, siis, sama moodi proovides rohkem aega kulutada, käisin ujumas ja tundes, et ehk nüüd tuleb ka natuke und, suundusin selle toa poole, kus ärganud olin; olin ikka veel liimist lahti ja ehk on sellega seletatav, miks teatud masoh hismist pidasin endale sobivaks Hackeli askeetlikku tuba mõne muga vama asemel.

Maja uksele ootas mind Alia. Noogutasin talle, seisatasin ja vaatasin küsi valt otsa. Sõna lausumata võttis ta mu käe, sulges silmad, kuulatas minuti ja noogutas siis rahulolevalt.

„Eluenergia hakkab stabiliseeruma. See Hackeli tuba, kus sa olid,” viskas ta peaga üle õla, „see ei ole just eriti mugav ja inspireeriv. Üks korralik massaaž kuluks sulle praegu niikuinii ära, nii et tule parem minu juurde.”

Niisama lihtne see oligi. Mõnus professionaalne massaaž läks sujuvalt üle millekski veel mõnusamaks, ja kuna tegelikult – nagu mainitud – oli mu füüsiline pool hästi vormis ja välja puhanud, oli see igatpidi parim viis aidata kaasa enda kokkukorjamisele.

*

Ma olin taas Tehisajus.

„Hackel, ma tahan sinuga rääkida!”

„Kas sa tegid valiku?” Ta seisis mu ees ja minu mõtete peegeldusena olid temas kokku sulanud mina, Eldrund ja ilmselt mu alateadliku suhtumise kehastusena ka mingi metallskeletiga robot.

„Ma enam ei tule.”

„Sinu otsus, Inimene.” Ta *kummardas*.

„Ma vajan ka edaspidi sinu abi. Informatsiooni ja ka otsest sekku mist.”

„Sina ja mina, me oleme üks. Nii, nagu sinu teadvus on alati osa minu omast, on minu moodulid ja mälestused osa sinust. Mul on alati rõõm sind teenida, sõber ja isand.” Ta muidugi ei lisanud selliseid kõnetusi, kuid vist täpsemalt ei saagi edasi anda, et ilma igasuguse inimliku aland likkuseta oli ta valmis nüüd ja tulevikus täitma peaaegu iga mu soovi, kui see vaid tema võimuses on.

Ma vaatasin ringi, nautides veelikord toda kummastavat täiusetunnet ja korruga leidsin end sulandununa Tehisaju isiksuseosadega, nagu uuriksin teda *seestpoolt*. Jäi kummaline kahestumine mõtetes, fenomenaalne dualism, kus ma mõistsin ühtaegu kirka selguse ja arvutustest tuleneva kindlusega mõlema eksistentsivormi eeliseid ja puudusi ja – nii veider kui see ka pole – oli selles lõpmatus tarkuses omalaadset kerglast huumorit, frivoolset poeesiat, mis – tegelikult täiesti kõrvalisena – ka mõneks meeldejäädud värsireaks kristalliseerus:

*Mu pilk näeb läbi ajastute surnud prahi
Ja minu puudutustest murenevad kaljud
Mu naerust süttib laastav tulekahi
Ja surelike jaoks on mõtted tapvalt valjud*

*Kuid kõik see jõud ei aita võita võlu
Mis lahvab kui teel on naerev neidis
Ka jumal igaveste õpib mängu ilu
Et mõista – igavik on peidus napolis kleidis*

*

Järgmisel hommikult leidsin end Alia voodist. Naine oli kuhugi kadu nud, võib-olla ka mujal maganud, sest mina mahtusin sinna voodisse üksigi vaevu ära. Enesetunne oli parem kui eelmistel päevadel, kuid kõige vähem olin ma hea patsient. Ega ma tagantjärele tegelikult aru ei saa, miks ma pidin just eriliselt põikpäiselt sallimatu ja vaenulik olema, aga paraku oli mul siis kõigist neist kirjeldamatult halvasti lõppenud headest tegutsemismallidest sügavalt oksendamiseni, ja seega lubasin endale käituda hoolimatu ja ohtliku metslasena. Seadsin end laua taha sisse, noogutasin Üüxanile, kes valutegeva viisakusega kogu aeg taha plaanile hoidus, lasin end tooli seljatoele ja sulgesin silmad. Seda viimast ei olnud side algatamiseks tegelikult vaja. Andmevoog avarus, mu peas virvendas paljukanaliline andmejägi.

Avasin silmad. Alia vaatas mind etteheitvalt.

„Rääkisid Hackeliga?”

Noogutasin.

„Tunned ennast ikka räbalasti?”

Noogutasin. Siis mõtlesin natuke ja raputasin pead.

„See pole oluline. Ma olen pikali löödud, aga tuleb tõusta, ja ma tean, et mul on selleks jõudu.”

Alia suu läks ussiks, aga Indomeo noogutas, samapalju Aliale kui oma ette kommenteerides:

„See maalaste rass ongi selline. Võitlejad. Nad ei saa kunagi lõplikult lüüa, sest nad lihtsalt ei näe seda, nad surevad enne. Nende eluiga on lühike, sest nad raiskavad ja põletavad ennast. Ta lihtsalt ei hooli sellest, et lõikab selle paari päevaga kuu oma elust. Ei ole mõtet teda takistada. Vaesed dlömnid.”

Pilgutasin silmi, siis pühkisin selle – mulle tegelikult väga meeldiva – iseloomustuse sellele pikale mäluriulile teiste selliste terade kõrvale, mis ühte mitte iial saabuvat filosoofiale pühendatud õhtut ootasid.

„*Better burn out than fade away!* Kõigepealt on mul tarvis relvi. Ma andsin tehisaju kaudu korraldused neid valmistama hakata. Ma loodan teie abile nende Aiast siiatoimetamisel.”

Indomeo noogutas. „Seda annab korraldada.” Ta silmitses mind kõhk levalt, siis küsis: „Mida sa kavatsed?”

Puhkesin kõledalt naerma, kuigi naerda ei olnud muidugi millegi üle. „Kus asuvad Aia aatomirelvad, kuidas neid kätte saada ja tööle panna?”

Nad võpatasid, nagu oleks uss neid tagumikust nõelanud ja ka Üüxani pilku tekkis terav huvi.

„Ma ei oska sind selles kuidagi aidata,” pomises siis Indomeo. „Ma tean, et need on olemas. Kui ma küsiks kellelki Käräja juurest, kes seda teadma peaks, ei pääse ma seletustest, miks mul neid vaja peaks olema. Neid ei anta sulle. Liiga ohtlik.”

„Olgu, ma lähen toon siis Maalt.” Nüüd hammustas juba suurem elukas.

„Milleks sul neid tarvis on?” tahtis Alia teada.

„Tehisaju on mulle koostanud paar skeemi, kuidas oleks võimalik dlöm nide elupaikadeni jõuda. Ma ei saa minna üksi, vahemaailmas on potentsiaalibarjäärid ja lisaks kasutavad dlömnid psüühilisi

relvi. Viimased küll vahemaailmas ei toimi, kuid Tehisaju näitab praktiliselt ühese kind lusega, et dlömnidel on energiarelvi.”

„Küllap on neil muudki,” noogutas Indomeo.

„Just. Kuid siin tekib seesama energia vabastamise küsimus. Aia töö ülikonnad kaitsevad bioloogilise ja keemiarelva eest, nende baasil õnnes tub konstrueerida üsna vastupidavad lahinguskafandrid. Iga relvaga ümber käimist tuleb treenida, mul aga on võimalik Maalt palgata elukutselised. Ma tahan Aia ja Maa teadmiste baasil panna kokku ühe jõugu, relvastada selle võimalikult tugevalt ja dlömnidele külla minna.”

„Aatomirelvadega?”

„Tehisaju arvutustest nähtub, et Pilvelinnused on suhteliselt tundlikud energiatõugete suhtes. Ma arvan, et see on ka põhjus, miks nad on teinud põhilise panuse teadvuskontrollile. Kui mul õnnestub läbi vahemaailma toimetada termotuumalaeng nende külje alla, peaksime hulga paremini jutule saama.”

„Miks mitte proovida kõigepealt niisama läbi rääkida?” küsis Alia.

Oigas ja otsisin sõnu ning sel ajal vastas Üüxan minu eest: „Kui Alf läheb nende juurde, proovivad nad kõigepealt ta teadvust hõivata. Kui see õnnestub, ongi kõik, kui ei õnnestu, tuleb ta tagasi ja oleme sama kaugel.”

Naine kummardus lähemale ja hakkas aeg-ajalt kobamisi sõnu otsides rääkima: „Ilmselt see nii on. Me ju valmistasime sind ette, pidades silmas just läbirääkimisi. Indomeo ei taha seda otse välja öelda, aga kui asi tõsiseks läheb, pole aegedest vähimatki abi. Ka siin mitte. Me ei saa vastu vaielda, kui sa vajad Maalt abi, kuid kas sa teadvustad endale, et berserk sõdalaste saamine on ilmselt olnud Katse teostajate üks eesmärkidest?”

Noogutasin. Muidugi olin selle peale tulnud. Ma ei olnud suutnud kont rollida, kuid vanades legendides mainitakse, et eri maailmades laiali asetsev arvuti on väga, ülimalt, ekstreemselt ohtlik riistapuu. Tagantjärele tark olles olid Aia heldid kohe päris kindlasti suutnud jälgida mu askeldusi baaside loomisel ja kindlasti oli see kuidagipidi algusest peale nii sätitud, et eri maailmadesse satuks hulk tehisaju tükke, gecistii tehni kat ja palgasõdureid. Mul oli ainult üks lootus – kõik ei saanud minna kellegi plaanide kohaselt, sest selleks oli toimuv liiga keerukas ja mitme tahuline, ja kokkulepe Eldrundiga – niipalju, kui teda järgi oli – ehk võimaldas mul teistest pool sammu ees olla.

„Ma tean seda. Ma tean, et lisaks kõigele muule pidin ma olema sõdur, arvutiinsener ja mulle söödeti ette plika, kelle onupoeg on dlömnide poolt röövitud.” Lõin käega. „Räägi mulle parem, kuidas paljud smee telased suudavad kinnivõtmisel võidelda ja kuidas on võimalik, et vangid vabaduseiha säilitavad?”

„Ma ei tea,” keeras Alia peopesad üles. „Kuna igasugune kontroll on tugev vaimne pingutus, siis ehk ei ole neil retkedel kaasas võimendeid, mis neil kahtlemata olemas peavad olema? Võib oletada, et põhilise osa tööst orjade otsingutel ja sellistel retkedel, nagu Febi mõisa, teevad peamiselt inimestest käsilased ja mõned dlömnid on kaasas vaid halvima vältimiseks. Mis puutub orjadesse, siis tõenäoliselt mõttekontrolli tehni kat neil ei ole. Niipalju kui ajaloost teada, muudab see pideval kasutamisel nii rakendaja kui rakendatava juurviljaks. Muide, kas sa oskad ole tada, milleks neil üldse orje tarvis on?”

Vaikisin mitu minutit, siis kehtasin õlgu: „Ma ei tea. Musta töö jaoks? Kuid nende tehnoloogia peaks piisavalt kõrge olema, et sellist vaja dust lihtsalt ei ole. Koduloomadeks? Vägivaldselt vangistatud inimene peaks sel puhul vist halvim võimalik valik olema. Terror? Pant vangiks? Ümberprogrammeerimiseks?”

„Mis tehisaju arvas?”

Mühatasin: „Lausmääramatus.”

Alia liigutas ebamääraselt pead. „Kui sul on puudu isegi nii elementaarne info, on kogu su retk väga suur risk.”

Aitäh. Mu esialgsed plaanid koosnesidki paraku põhiliselt „ei”-dest, küsi tavustest ja pöörasest riskist.

„Kogu katse on olnud pöörane risk – minuga. Kunagi, enne Hõbekultuuri oli vahemaailma läbimine lihtne; küll õpetust nõudev ja mitte igapäevase võimalik, ent ometi liiguti siis Maailmast teise. Siis algas sõda ja vahemaailm keerati segamini. Siisamaale on maailmad üksteisest eraldatud ja on jõude, mis soovivad, et see nii jääski. Dlõmnid kasutavad gecistiiga sarnast tehnoloogiat ja on efektiivselt blokeerinud oma käimiste lähiala. Võib oletada, et paljud sapiensid on nendega sarnasel positsioonil või vähemasti olukorraga rahul. Kasutatakse teadvuskontrolli ja hoitakse lähedasi maailmu tasemel, mis välistab suuri energiakontsentratsioone võimaldavate tehnoloogiate kasutuselevõtu.”

„Need on oletused? Kust sa seda tead?” vaatas Indomeo mind kahtlevalt.

„Vaatamata kogu oma primitiivsusele oskan ka mina Tehisajule küsi musi esitada. Oskan ka vastustega midagi peale hakata. Ma ei tea täpseid motiive, kuid õige mitmetel Aias on see ära visanud. Iseenesest au neile. Mul poleks midagi olnud ka avasilmi riskimise vastu. Ainult et teie kõigi koostöö – jah, ka sinu Indomeo ja sinu Alia – viis selleni, et kui me ka ei räägi nende inimeste surmast, keda ma oma sõpradeks pidasin, sügavalt austasin ja armastasin, siis igal juhul sattus Zeii, seega mu naine ja laps olukorda, kus nad pidid vastaspoole rünnaku objektiks sattuma niipea, kui need aru saavad, kust mind otsida. Kuradi tõprakari.”

Vaikiti. Agedid hoidsid pilgu laual ja korraga ma nägin Alia põselt pisarat alla kukkumas. Kogu mu tigidus hajus ja ma tundsin end veel halvemini, kuigi hetk varem arvasin, et see ei saa eriti võimalik olla. Kunagi pidi ehk tulema tarkus mitte ilmaasjata teistel seljas trampida ja öelda välja asju, mille väljaütlemisest mingit kasu ei kasva, kuid nagu öeldud, ei olnud ma siis veel tasakaalu tagasi saanud.

„Olgu, vabandust,” porisesin vaikselt ja võtsin lonksu jahtunud teed. „Ma näitan teile, mida ma seni välja olen mõelnud.” Lasin seintel elustuda. „Niipalju, kui ma otsustada suudan, ei ole juba ruumi olemusest lähtudes võimalik mingi jälgimistehnikaga dlõmnide valdusteni ulatuda. Nende linnad on selles mõttes üsna geniaalsed moodustised. Samas on võimalik jälgida nende liikumist multiversumis ja üsna täpselt ennustada nende käitumist Smeete reaaluuri suhtes; olen kogu aega ka spetsiaalselt palunud jälgida seda linna, kuhu läks Raihside mõisat rünnanud jõuk. Olen palunud arvutada piirtingimused, et saavutada dlõmnide välja generaatorite peatumine. Olen palunud tehisajul läbi arvutada mitmeid skeeme ja nendega seotud tõenäosusi. Trikk on siin selles, et linn tuleb alla tuua nii, et selle sees mitte liiga suuri purustusi esile kutsuda.”

Andsin neile enda meelest võimalustest, riskitasemest ja kaasnevatest asjaoludest objektiivse pildi, kuid märkasin siis, et nad vahetavad sega duses pilke. „Mis valesti on?”

„Räägi nüüd meile ka,” palus Indomeo õnnetult.

Ei taibanud. „Ma ju üritasingi teile näidata?”

Nad vahetasid veelkord pilke. „See läks lõpus meie jaoks liiga kiireks,” tunnistas Alia. „Sa ole ilmselt tehisajuga meist palju parema kontakti saavutanud, sest mina – ja tundub, et ka Indomeo – ei suutnud lõpuks enam aru saada, millal sa räägid meiega ja millal suhtled arvatiga.”

„Hmm...” Häda. Ma küll suutsin end jälgida ja kõnes enda ning arvuti vahele selge piiri tõmmata, kuid ei suutnud meie omavahelises suhtlemises ajafaktorit õieti dimensioneerida, täpsemalt inimeste jaoks piisavalt aeglustada. „Nojah, ma näitasin varem valmisarvutatud skeeme, mida ise tundsin.” Mängisin neile kogu asja palju aeglasemalt uuesti ette.

Peale seda valitses taas tükk aega vaikus.

„See nõuab üsna põhjalikku ettevalmistust,” mainis lõpuks Indomeo.

Noogutasin. „Mõned nädalad vähemalt.”

„Kas sa oled kindel, et ka seda tehes ei käitu sa ikkagi vastavalt kellegi plaanidele?” küsis Alia.

Kehitasin õlgu. „Kõige rohkem olen mures sellepärast, et võin tahtmatult tõmmata konflikti Maa.”

Pöördusin Üüxani poole. „Sõber, ma olen sind tahtmatult tõmmanud võitlustesse, kuhu sa võib-olla oleksid eelistanud mitte segatud olla. Mida sa kavatsed? Mida ma saan sinu ja Smeete heaks teha?”

Ünd vahtis mind oma heledate silmadega tükk aega. Lõpuks ta kohen das end ja vangutas ebamääraselt pead; ma ei teadnud, mida see liigutus tähendas. „Ma olen viimase paari päeva jooksul õppinud, saanud teada rohkem, kui paljud tervete generatsioonide jooksul suudavad. Ma muidugi aimasin paljut, kuid...” Ta tundus segaduses olevat ja vaatas vaban davalt agedide poole. „Ma olen

alati teadnud, et dlömnidel on inimestest orje. Ma eriti ei tea ega saa aru Käärfare ja teiste riikide ümber toimuvast intriigide puntrast ja ühiskondade arengust üldse, aga ma olen näinud dlömnide rünnakute jälgi. Mul ei ole võimalik olnud midagi ette võtta. Hea, kui nad lasevad meil oma tööd teha ja nagu sa ehk juba tunnend niipalju Smeetet, ja nagu ma olen teadnud kogu aeg – sellised mõttedki on ohtlikud. Kui kummaline on olnud teada saada, et see kõik on dlömnide töö! Et nad on meid kogu aeg valitsenud...

Chamauru usk... on muutunud kombetäitmiseks. Ma olen alati imes tanud, kust nende mõju üldse tuleb ja nüüd tean ma vastust. Ündidel on eiluala usk, mis... olgu, see ei puutu asjasse, kuid eiluala preestritel on alati olnud oskusi suhelda vahemaailmaga ja ka mina olen formaalselt eiluala preester. Meil on legendid võitlusest dlömnidega. Nüüd ma saan muidugi aru... Smeetel on taas Pilvelinnuste radadest kaugemal hakanud võrsuma vaba vaim. Kui me midagi ei tee, hävitatakse see taas. Ma olen vaid üks, kuid ma teen oma osa. Kui su tee viib dlömnidega sõdima, siis palun võta mind kaasa, sõber. Sest ainult nii saab Päris minuga olla.”

Noogutasin talle tänutäheks. „Ma võtan su kaasa. Nüüd on nii – kõige targem on sul kulutada oma aega siin relvade ja tehnika tundmaõppimiseks. Seni lepin mina agedidega kokku, kuidas kõike vajalikku Aiast siia toimetada.”

*

Mul õnnestus Indomeo abiga – ja muidugi kogu aeg Hackelit kasu tades – leppida kokku üsna paljude materjalide ja seadmete valmistamine. Mul oli hea meel, et mingil hetkel loobus ta küsimast, milleks ma üht või teist vajan, sest mõne asja kohta ei olnud ma kindel, kuidas ta reageerib. Sellega pidi mõned nädalad aega minema ja kuigi ma ei olnud suutnud läbi mõelda kaugeltki kõike vajalikku, oli mul siiski hea meel, et miski liikuma sai.

Ma ei jaksanud kogu aeg asjalike asjadega tegeleda. Tihti tähelepanu hajus ma leidsin end hajameelselt tühjusesse põrnitsemas. Alial oli vist oma professionaalsete instinktide tõttu raske vaadata, kuidas ma iseendaga ümber käin, nii et millalgi ta kadus meie kõrvalt. Pealelõunal läksin vaatama, kuidas Üüxanil läheb ja avastasin läbi metsa sörkides, et mu reaktsioonid ja tasakaalumeel on kõvasti paigast ära. See häiris mind kõvasti ja asja ei teinud paremaks Hackeli selgitus, et teadvuse vahetumisega kaasneb paratamatult „täppiskalibreeringu” kadu mine. Treenisin siis koos ündiga mõned tunnid laskmist ja võitluskunste. Tõearmastus sunnib mind viimast siiski natuke täpsustama – ma sain Üüxani käest kõvasti kloppida. Muidugi nõudsin ise, et ta ei hoiaks end tagasi, seda enam, et ma ise ei olnud võimeline oma keha eriti täpselt juhtima ja võisin talle tahtmatult kõvasti sisse lüüa. Ündidel olid mingid omad võtted ja tegelikult õpetab vist iga vähegi tõsiseltvõetav ideeline ühendus oma liikmetele ka mingit liiki kaitsetehnikaid. Parematel päevadel oleksin siiski ta kerge vaevaga nokki löönud, sest tajusin iga rünnakuga, et ta ei ole kunagi kokku puutunud karate-taoliste põhjalike ja läbi mõeldud võitluskunstidega, kuid see ei olnud parem päev. Ma polnud ärkvel olnud kahtteist tundigi, kui uni nagu kotiga pähe lõi. Ei ole vist vaja meelde tuletada, et olin ikka veel kohutavalt liimist lahti, nüüd veel end ka füüsiliselt parasjagu ära väsitatud. Pesin end tiigis puhtaks ja loivasin majja. Otsisin üles toa, kus tavaliselt varem olin maganud, avasin ukse ja seisatasin, sest avastasin Alia oma toa ukselt mind silmitsemas. Ta langetas küll kohe pilgu ja sisenes, kuid panin tähele, et ta oleks nagu kõhelnud.

„Alia!” napsasin enne, kui uks sulguda jõudis. Ta jäi mind küsivalt vaatama ja ma mina murdsin pead, kuidas õigem käituda oleks, ning kirusin erinevate rahvaste kombeid... täpsemalt muidugi oma ignorantsust nende suhtes.

Astusin talle lähemale. „Aitäh eelmise öö eest. See oli... kirjeldamatult hea ja ma olen sulle siiralt ja sügavalt tänulik.”

Ta suu ümber mängles muie. „Täna. Sa... lähed oma tuppa magama?”

„Sinu voodi oli kitsas. Sa ju kadusid hommikuks. Mul on piinlik mõelda, et jätsin sulle nii vähe ruumi, et sul ebamugav magada oli.”

„Ei, ega ma...” ta tundus pisut kõhklevat ja vaatas mind uurivalt, kerge naeruvine suunurkades. Või

tegin mina talle nalja? Ehk on kasu, kui otse küsida?

„Alia, kas sa palun tuleksid ööseks minu juurde?”

Ta astus minu ees uksest sisse ja sellal, kui ma veel ust sulgesin, kõndis ta rahulikult voodini, ajades teel maha särgi ja lühikesed püksid, millest kogu ta riietus koosnes. Nojah, ka mina olin endale vaid rätiku ümber keeranud. Lasin selle siis kukkuda ja läksin talle järele, teda teel pilguga õgides. Ta oli täiusliku kehaga, nõtke ja kuratlikult ilus. Kui ta embusse krabasin, tajusin muidugi ka seda, kui väike ta tegelikult oli. Oli ta ju vaid nii poolteist meetrit pikk, seega mulle nagu unistuste kaunitar 7/8 mõõdus, ja hetkeks hämmeldas mind ta haprus. Ta vist sai sellest aru, sest purskas naerma ja lükkas mu selili.

„Olgu mu siinolekul ka mingi kliiniline põhjendus. Lama, ma mudin su siis ühtlasi korralikult läbi ka.”

Seda ta oskas. Iseasi on, et pole kuigi lihtne lõdvestuda, kui massee rijaks on imekena alasti neidis. Teravalt tajusin kogu selle aja lisaks ta kätele ka ta reisi, kui ta mööda mul selga edasi-tagasi liikus, ning ka ta kõhtu ja rindu, kui ta pikkade sujuvate paitustega üle kogu mu keha sõitis.

„Pööra ennast ringi. Seda ma ei jaksa.”

Ta oli ka ise pisut koos mingi õliga, millega ta minu sisse oli mögla nud, ta oli pingutusest kergelt higistama hakanud ja ta pikad heledad lokkis juuksed, mis paelaga hobusesabasse olid seotud olnud, moodustasid nüüd võimatu pahmas kurepesa. Ta heitis mulle naeruse viltuse pilgu, võttis mänglevate ohete saatel justkui mõõtes pihkude vahele mu viimse võimaluseni kõvastunud peenise ja limpsas siis keelega üle selle otsa. Hiljem sellele hetkele tagasi mõeldes saan ma aru, kuidas üks naine võib olla nii pööraselt seksikas, et sa unustad kõik muu maailmas. Et minust valesti aru ei saadaks – Zeii oli võrratu ja ma armastasin teda, kuid see oli hoopis midagi muud. Zeii oli kui päike – rahulik, võitmatu, hele ja eluandev. Nii mõnedelgi naistel oli võluvõim ja polnud nende viga, et ma armastasin Zeiid. Kuid keegi ei olnud jõudnud selleni, mis Alia tegi, see oli kui plahvatuse ergav lõõsk... Aga võib-olla sellepärast mäletan ma seda nii, et kesta oli sel määratud kahjuks nagu plahvatusel ikka.

„Mõned head asjad ei muutu,” lausus ta, hääles naer, ent korraga olin ma kaugel ära, tundsin külma ja õõva. Mul kulus paar sekundit, mõistmaks, mida ma kuulnud olin ja Alia ise taipas seda minuga samal ajal.

„Oh, neetud...” ägas ta, istudes sopsti mu kõrvale, ilmes sügav kurbus ja lootusetus. Ta oli lausunud need sõnad mitte akedis, vaid ürhis, kohutavalt iidses keeles, mida planeedil enam aastatuhandeid ei räägitud. Nad olid seda keelt rääkinud Eldrundiga väga ammu, vähemalt 15000 aastat tagasi...

—

Ta ei näinud siis selline välja. Ta oli pikem, natuke kondine ja kohmakas. Aga see tulenes sellest, et ta oli viimase elu veetnud Panai tasandikel karja kasvatades, hobustelt kiskjaid jahtides ja talviti kurudes puid raiudes, ning vananev amatsoon on juba oma olemuselt hoopis midagi muud kui kaanekiisu. Aga see oli seesama Alia. Ta ratsutas alt tasandikelt, kus veel hilissuvi valitses, üles Kilõura Uuestisünni Templisse kõledas sügisvihmas, viskas ratsutid teenistusvalmilt uksele ootava templiteenri kätte ja ronis laugetest astmetest üles Katedraali suitsusesse pimedusse. Ta seisis seal pool minutit, lastes silmadel harjuda, ning suundus siis minu poole.

„Kas sina oled nüüd üks nendest, kelle käes on Tagasipöördumine?”

„Nii see on. Olen faasi läbimas, mul on veel mõned aastad Ümberkolimiseni. Mul nimelt ei ole sellega kiiret – et su küsimust ennetada. Eldur Gau on mu nimi.”

„Alia. On siin Auf Bneäde või Gildul, Gildul Rehtelainendek?”

„Mis tähendab, et need peaksid sind tundma. Gildulit pole paar aastat näha olnud, kuid Bneäde elab üleval koobastes. Ma arvan, et ta kaob lähapäevil... või mine tea. Igatahes eile oli ta olemas.”

„Kõrtsis? See on ikka vana koha peal?”

„Mis peaks ütleva seda, et sa oled siin ka varem olnud. Sul ei ole kiiret, nii et las siis asjad lähevad oma rada.”

Ta turtsatas ja mõõtis mind ülalt alla. „See, et ma pole siin 70 aastat käinud ja sind ei tunne, poisu,

ei tähenda, et ma peaksin teeskleva, et ei tea, mis koht see on ja miks ma ise siin olen. Vana sa oled?”

Ma muigasin. „Üks elu karjakasvatavate kombeid mõjub ikka laastavalt küll, nagu näha kõrvalolevalt illustatsioonilt. Kohtume õhtul kõrtsis.”

„Küllap on sul õigus.” Ta nagu vajus väiksemaks. „Mul pole põhjust sul seljas trampida, seda enam, et me peame paar aastat teineteise seltskonda taluma. Kohtume all kõrtsis.”

Me kohtusime ja lõpetasime voodis. Ega seal polnudki nendel aegadel midagi targemat teha. Tegelikult olid need head aastad, kuid me kumbki teadsime, et sellest ei tule midagi ja kuidagi vaikival kokkuleppel manöö verdasime end teine teise Tunnelisse. Vastupidiselt meie esimesel kohtumisel irooniaga öeldule ei olnud mingit vajadust teineteist taluda, pigem oleks tulnud pingutada, et kontakti säilitada ja seda me ei teinud. Ehk kartsime teineteisele haiget teha? Muidugi ristusid meie teed veel korduvalt. Tolle pika elu peale kokku olime arvatavasti rohkem kui ühe eluea ka koos elanud. Kahtlustasin, et mõni tema lastest võis ka minu oma olla, kuigi me sellest kunagi rääkinud ei olnud, ja paistis, et kui tal väga raskeks läks, otsis ta mind üles. Me ei olnud sellest kunagi rääkinud, nagu paljudest muudest asjadest. Aga omal viisil ma armas tasin teda.

—

MINA?

Kas kunagi lõppeb see, et mingid pillatud sõnad, näiliselt seosetud detailid ei vallandaks minus kosena teadmisi, mälestusi ja aistinguid, mida ma ei hoomanud endal olevat? Muidugi teadsin endal olevat Eldrundi mälestusi, kuid vahe oli kvalitatiivne – ähmaste unenäokaemuste, tohutu seosetu piltide, häälte ja lõhnade kuhja asemel ärkas minus assotsiatsioonidega loogiliseks tervikus põimitud isiksus. *Ärkas minus?* Siis kes olen mina? Kas on võimalik, et sulandumine on toimunud nii märkamatu, et see tüüp, kes poolteist aastat tagasi seda seiklust alustas, isegi aru ei saa, et teda enam ei ole? Kuid ometi tundsin end jätkuvalt tolle allakolmekümnese maalasena, mitte igavikuvanuse aegedina. Aga kuidas mõtte ja mõtte vahel vahet teha, eriti arutlemise ajal hinnata, kas arutlus minu oma on? Absurd. Ent peaaegu kohe oskasin siiski vahet teha – Eldrundi kui sellise ühest peamisest osast – tahtest polnud vähimatki jälge. Ma võisin hinnata ja kaaluda ta seisukohti ja arvamusi, kuid need olid nagu raamatust või filmilt – ma *teadsin* neid, kuid minus ei olnud vähimatki sundi neid järgida, ma võisin neid vabalt üle mõelda, hinnata ja kõrvale heita. Ei, see ei ole nii lihtne... olgem ausad, Eldrund oli minust mäekõrguselt targem ja kogenum ja tema elule mõeldes oli raske ta mälestusi oma minapildist lahus hoida.

See kõik tormas peast läbi mõne sekundiga ja siis haaras mind kibe viha. Kas Aias üldse oli normaalseid inimesi?!? Kõik, kellega ma kokku puutusin, tegutsesid mingite hoopis teiste ajendite alusel kui välja paista lasid, ja need, keda lähemalt tundma õppisin osutusid Aia enda mõistes hälvikuteks – igivanadeks veidrikeks, kändudeks, keda ülejäänud tõrju sid. Paradiisi asemel nägin ma põrgut. Mul oli tahtmine see maailm tükkideks rebida... ja otsustades Alia silmadest peegelduva hirmu järgi tajus ta seda ning kartis, et ma alustan temast. Kõikusin hetke raevu ja märatsemise piiril, kuid õnneks olen isegi loomult flegmaatiline ja tehisajus veedetud aeg oli mind maailma teisiti nägema pannud. Eldrundist peab ju midagi kasu ka olema... ja raev lahtus. Jäi vaid kerge pettumus ja kaastunne.

„Tüdruk, sa nägid minus Eldrundit?”

Ta noogutas vaevumärgatavalt, ilme lootusetu ja löödud. „Sa said õieti aru. See on üks järgmine asi, mille eest pean sult andeks paluma, kui elementaarne välja öelda.”

„Kes ma siis olen?”

Ta tunnistas mind mõned sekundid segaduses ja ohkas siis: „Muidugi, sa ei tea ju midagi. Sa mäletad Eldrundi elu?”

„Jah.”

„Ent sa ei tunne end Eldrundina?”

„Ei.”

„Ja sa ei teadnud enne mu ettevaatamatult öeldud sõnu, et me varem kohtunud oleme?”

„Ma oskan alles viimastel sekunditel ta mälestustega midagi mõistlikku peale hakata.”

—
Muidugi! See oli südatalve hilisõhtul viis aastat tagasi. Aia kalender on loogiline ja loomulik Gregoriuse soperdisega võrreldes, uus aasta algab talvise pööripäeva hetkest nullpäevaga ja kuigi nad tunnevad ka seitsmepäevast nädalat ja folkloori tasemel kuukalendritki (Kuu tiirlemise järgi loomulikult, mitte mingeid kunstlikke väärmoostusi nagu meie omad), loetakse päevi aasta algusest ja vastavalt vajadusele kasu tatakse lisaks poolaastat, veerandaastat ja kaheksandikaastat, mis püsivad sünkroonis planeedi loomuliku pöörlemisega. Aasta 20. päev tähendas Maa mõistes jaanuari keskpaika.

Ma töötasin Templist eemal patareide juures, kui loodus mulle hingas, et keegi ootab mind Templis. Südatalv tähendas kümnet soojakraadi ja pidevat nõrutavat vihma. Niikuinii oli liiga pimedaks läinud ja ega mul mingit sundi midagi valmis teha ei olnud, niisiis istusin ratsule ja lasin tasast sõrki Templisse ning imestasin pisut kummalise sooja valu üle rinnus, kui tundsin ära suures saalis diivanil teed lürpiva naise.

„Alia.”

„Eldu. Sa oled vanaks jäänud.”

Turtsatasin. „Eldrund, Eldrund Galut. Mul on heameel sind näha. Sa otsisid mind?”

„Sina otsisid arsti.”

„Ma võtan su.”

„Ma reedan su. Mind saadeti.”

„Sa ei ole seda öelnud. Ma võtan su.”

„Kas kõik see aeg ei ole sind mõistlikumaks teinud, poisu?” küsis ta ürhis.

„Vabandust, mis sa ütlesid? Mul on teinekord kõva kuulmine. Ja üldse, ma ei mäleta, kus me võisime kohtuda, kuigi sa tundud tuttav,” vastasin akedis, ise laia sõbraliku irvega oma sõnad valeks tunnistades. „Ma leian sulle toa ja homme räägime tööst. Oled söönud? Alia, kas sa palun tuleksid ööseks minu juurde?”

—
Jäägu hilisemaks mõistatada, miks valisin täpselt need sõnad, mida Eldrund kasutas, kuid nii oli see pooleldi salajane ja ütlematajätmisi täis suhe taas alanud. Alia oli hea arst ja lõpuks andsid ju aastatuhandete kogemused talle määratu eelise. Eldrund ei teadnud, kelle heaks ta töötas ja ei olnud kunagi vajadust tundnud seda küsida. Alia oli ta mäletamist mööda alati pisut eriline olnud ja erinevalt Eldrundist polnud ta leppinud rahulike ametite ja enesehoidmisega, pigem oli ta end toppinud igasugustesse huvitavatesse kohtadesse ja teinekord üsna pööraselt riskinud. Teadsin nüüd, et ta oli erinevatel aegadel kindlasti ka heldidega ühen duses olnud ning võisin teha – vaevalt suuresti eksimata – oletusi, kes konkreetsetel olid need Aia valitsemisega tegelevad inimesed, kes ta siia minu juurde saatsid – ilmselt omakorda teades, et meid mingi omalaadne sõprus seob; mina ju teadsin nüüd, et nendestki on paljud kindlalt ja veel paljud oletamisi mitte esimese elu elajad. Alia oli pisut eemale tõmbunud ja hakkas taas rääkima, kui nägi, et olen võimeline teda kuulama: „Võib-olla ei peaks ma seda rääkima, sest kellele ma seda räägin? Eldrund oli omal viisil alati mõistlikum kui mina. Tema oli see, kes meie vahele jääst seina ehitas, kes mind eales endale lähedale ei lasknud, kes alati tagasi tõmbus ja kadus, kui... sa peaksid mäletama – see oli Nöelezüs, kui Metropol veel Akiiras asus, see pidi olema seitsme tuhande aasta eest – ma rääkisin talle kord luikedest, kes koos surevad, rääkisin ajastutest, ürgjõududest ja uuestitulemisest, rääkisin kohast maailmas. Ta kuulas vaikides ja kadus ja me ei kohtunud paar sajandit. Ometi paistis ta alati nii rõõmus, kui mind nägi... Ei, ma ei tea...”

„Ta armastas sind. Selle sõna täpsel tähenduses. Ta ei julgenud seda küll kunagi endalegi tunnistada,” kommenteerisin vaikselt.

„Aitäh... kui sa seda vaid mu lohutamiseks ei ütle. See on olnud pikk hüvastijätt... ja praegu tundub mulle...” ta vaatas üles. „Aga seda sa ju tõepoolest teada ei saa, ega ju?”

Raputasin pead, kuid järgmisel hetkel taipasin. „Kuigi nüüd oskan selle ära arvata. Sa tahtsid Eldrundiga koos olla ja niipalju kui temast järgi oli, oli see selles kehas.” Mõtlesin hetke. „Ei, kuid kui sa ütled, siis ma *tean*, et see nii oli.”

„###,” pomises ta rohkem nagu endale, ja taibates, et see mulle midagi ei öelnud, lisas: „Nagu kaja, nähh – mälestuse mälestus.”

„Vabanda, kui see vale küsimus on, kuid kui ma üldse midagi taipan, ei saanud ta ju seesama sinu tuttav Eldrund olla?”

Ta suu kõverduis. „Ma olen nõrk. Ma... aga ma juba ütlesin. Einoh, mõnes mõttes oli see hulga parem Eldu, selline vaikne ja järeleandlik. Alf, palun saa minust õieti aru – sa ütlesid need sõnad, kuid kõige muu suhtes olid sa palju rohkem elus, palju sarnasem sellele mehele, keda ma kohtasin kunagi väga ammu Kilõuras...” ta hammustas huulde ja raputas pead. „Ei, isegi see ei ole tõsi. Ma ei pea sulle valetama Eldu pärast. Eldu jäi mulle alati kaugeks, kunagi ei ole temas seda jõudu, lusti ja särtsu olnud, mis esimese elu nooruses meestel. Sinus on. Korraks oli minu jaoks koos vana armastus ja uue elu tunnetus.” Ta pööras pea ära ja ma sain aru, et ta nutab hääletult.

Mina aga tundsin end võimatuseni pidetult. Kas ma peaksin teda lohu tama? Mul kippus sisikond keerama, kujutledes, kuidas ta koos selle arvutijuhitud zombiga oli mälestusi heietanud ja otsinud unustust öödes, hetkeliste kujutluste nimel, et minevik võib tagasi tulla, et tegemata tegude ja olemata tunnete jaoks on tulevik... Aga kes olin mina, et teda hinnata. On hullematki juhtunud, teadis Eldrund mulle näidata ja ühel hetkel oli järgi vaid kaastunne ja kummaline soojus tolle minu jaoks nii arusaamatu naise vastu. Muidugi tuli see nendest teistest mälestustest ja järele mõeldes poleks ma ilma mainitud toeta ehk julgenudki midagi ette võtta tolle paarikümnetuhandaastase nõiamooriga. Nüüd sirutasin käed ja tõmbasin ta lihtsalt enda vastu, silitasin ta pead ja lasin meid voodile pikali, tõmbasin meile lina peale ja hellitasin teda ilma eriti midagi mõtlemata. See viimane oli osaliselt juba mu enda tarkus ka – lase naistel end tühjaks nutta ja las nad teevad seda kaisus. Mõjub igatpidi hästi ja hommik on õhtust targem, mõnikord aga ajab juba paar tundi und asja ära. Antud juhul ei oska ma öelda, kuid arvatavasti me siiski suigatasime ka. Avastasin mingil hetkel, et olen end selili keeranud ja ta lamab mu peal. See oli hea, seda enam, et ta oli sulgkerge. Ta liigutas end unes ja ma tegin selle vea, et silitasin teda. Seda oli kuradi mõnus teha, ent selle loomulik tulemus oli, et ma tahtsin teda. Ning taas kõhklesin. Mis meeolus tema oli? Ent siis tajusin, et ta vastab mu liigutustele, et ta on igatpidi valmis. Ma ei saanudki päris täpselt aru, kuidas ta seda tegi, kuid ühel hetkel oli ta mu peal teistpidi ja ma avastasin, et ta kliitoris lõhnab kergelt mandli järele, ning järgmisel hetkel oli ta uuesti pöördunud, ta lausa rammis mind enda sisse, kummardus siis oigega, surus küüned mu õlga ja pressis end viimase võimaluseni mu vastu. Kui ma nüüd õigesti aru sain, sai ta orgasmi vist tõesti kohe esimestel sekunditel ja ega ta rohkem ei viitsinud. Ta vingerdas end allapoole ja midagi ta elus õppinud oli, sest ta huulte ja sõrmede puudutustest olin vähem kui minutiga kah tühjaks laetud. Ta roomas ülespoole tagasi, suudles mind põgusalt kaelale, sättis pea mu rinnale kui padjale ja uinus. Mina uinusin kaks sekundit hiljem.

*

Ma olin taas arvutis ja järele mõeldes oli see üks põhjustest, miks ma nii palju magama pidin. Küllalt ilmselt ei läinud tehisajus veedetud aeg arvesse, teisalt aga ei osanud ma midagi ka peale hakata faktiga, et niipea, kui uni mu aju endasse mähkis, libises isiksuskese masinasse.

SU AEG HAKKAB OTSA SAAMA

Meeltest tormas läbi kaadrite jada, kogu see tohutu infokogus, mida Hackeli retseptorid püüdsid erinevatest maailmadest. Ma suutsin seda väga kiiresti analüüsida ning mulle tundus, et loen sealt välja rohkem, kui Hackel kunagi mulle edasi on suutnud anda. Suutsin püüda dlömnide otsingusignaale ja teadsin, et mul on parimalgi juhul kõigest mõned päevad selleni, kui nad ründavad Müddltärnät ja tõenäoliselt ka teisi installatsioone. Oskasin püüda ja tagasi arvutada vahemaailma potentsiaalide graafe ning teadsin, et dlömnid on viimastel päevadel käinud Maal, Briopsis ja Tertsis. Oskasin näha siirdeid Aias ja selle lähi ümbruses ning teadsin, et Mulli jälgivad

tosina tsivilisatsiooni silmad.

Ent ükskõik kuidas ma proovisin, pörkusin kõikjal masendavale määra matusele. Võisin lihtsalt teadmiseks võtta muistse vastasseisu ja arvutustega sobis hästi ka mingi pulseeriv mõjur, mis pidevalt tasakaalu häiris, kuigi see oli juba *ad hoc* teooria. Mul ei olnud endiselt vastuseid, kuidas õieti toimis too Hüljatud Raudteeharu ja kes või milleks oli rajanud Mulli, kuid ka sel polnud tegelikult suuremat tähtsust. Ma ei teadnud endiselt, kus asub Rusterose arvuti ja kes või mida oli ette võtnud, et Hackel nii vabalt Maad võis jälgida – ja need olid juba olulisemad küsimused. Mul ei olnud selget ettekujutust dlömnide ja teiste sapienside tehnilisest võimekusest, rääkimata nende ühiskondade liikumapanevatest jõududest. Mul ei olnud õrna aimugi Aia heldide olemusest ja eesmärkidest, sest mäletasin selgelt Rusterose väidet, et Aia jumalad on surnud ja helde neil ei ole. Nüüd ma muidugi teadsin, mida ta vähemalt lause esimese poolega mõtles, kuid samas puuduvad mul sõnad, et seda edasi anda. Jumalat defineerisid agedid kui inimhulkade destinatsioonimaatriksi superpositsioonivektorit. Targemaks ei saa sellest ükski maalane; või õigemini on Maal olemas ainult üks enam-vähem sobiv üldmõiste – maagia. Olen juba maininud, et mul on olnud kohutavalt raske kogu kontseptsiooni mõista, kuigi korduvalt olen näinud seda praktiliselt toimimas. Ka heldide taju oli tihedalt seotud kõrgemate interaktsioonidega ja kui Aia ümber oli faasinihe, mis tekitas järsu potentsiaalbarjääri normaal- ja vahemaailma vahel, ei saanud neil loomulikke helde olla, sest näiteks Üüxan ja Unkas minu arusaamist mööda siiski mitte ei oodanud vahemaailma minekuks ülimalt haruldasi spontaanseid siirdeid, vaid kasutasid oma eluenergiavälja aktiivse agendina, mis nullis kvantüleminekud. Selles valguses oli pigem paratamatu, et loomulike heldide puudumisel hakkas vaenulikest sapiensidest teadlikus Aias arenema gecistii tehnika. Ent mida see „sõda” endast kujutas ja kaugele sellega jõutud oli? Mul lihtsalt puudus informatsioon. Õigemini, mul oli seda lohutu kogus, kuid mul polnud millegi alusel valida raamatukogutäie üksteisest pööraselt erinevate teooriate vahel. Ma ei teadnud ikka veel situatsiooni tagamaid ja erinevate sapienside liikumapanevaid jõude. Samas aga oli Hackel endiselt võimsaim relv, mida ma endale iial soovida võiksin. Miks ma seda siis kasutada ei osanud? *Mõttele!*

Eldrundi eluajal ei ole olnud Aias ühtki perioodi, mil teiste maa ilmadega oleks aktiivselt tegeletud. Teati, misasi on gecistii tehnoloogia ja sosistati, et keegi kusagil teeb katseid. Ükski aged ei suutnud vahemaailma läbida ja võõraste rasside külaskäigud Saatkonnas olid kohutavalt harvad; üldlevinud oli uskumus, et ka neile tähendab oma maailmast Aeda tulek meeletut ja enamasti õigustamatut riski. Saatkonda muidugi jälgiti ja Käräja juures oli alati kildkond – Maal nimetatakse seda minis-teeriumiks – kes nimetatud probleemaatikaga tegelema pidi. Neid peeti üldiselt veidrikeks, sest mis mõtet on tegeleda millegagi, mille puhul suure tõenäosusega ei tule sul kogu elu jooksul võimalust oma teadmisi praktikas kasutada? Eks sellele tõdemuselegi võis veel ühe vindi peale keerata nentides, et paljud tegelejatest olid tuhandeid aastaid vanad.

Mul oli raske kujutleda, et olles teadlik teiste rahvaste olemasolust ei otsitud nendega kontakti, ei tehtud uuringuid, et murda barjäär ja muuta suhtlemine igapäevaseks. Olin ju pärit kultuurist, mis küll hakkas hapnema ja iseendasse suubuma, kuid milles ikka veel oli alles uute horisontide ihalus, tung edasi liikuda ja uusi teadmisi omandada. Vast oli see kunagi Aias ka olnud, kuid peale aastatuhandeid lootusetuid katseid vaikselt surnud? Kuid ometi oli vahemaailma ju iga piisavalt suure keha ümber. Kõige lähem neist oli Kuu. *Stopp!*

Ma olin Kuul olnud. Signaalide viide oli umbes 2,5 sekundit. Kui ma uurisin Rusterose arvutit, läbisin mingisuguse barjääri, milles iga kord läks kaduma pisut üle sekundi. Miks ma ei olnud taibanud neid kahte arvu kokku viia? Ilmselt asus Rusterose arvuti Kuul.

Rusteros ei teadnud, miks arvuti suutis Maad jälgida. Eldrund ei teadnud, kuidas Rusteros arvuti Maale häälestas. Elementaarne kontroll näitas, et gecistii täppisregulatsiooni andmed olid kogu aeg tulnud Rusterose arvutist. Kui oletada, et Rusteros ise seda ei teadnud, tõi see silma pilk juurde veel mingi mõjuri, oli see taas Saathes või keegi teine. Tõin siia juurde veel kolmanda fakti – da Silva Douro sõnad, et Kuu Silm on avanenud. Kui oletada, et Maa Kuul oli mingi seade, mis Aia Kuul asuva Rusterose gecistii tehnikaga interakteeruda suutis, andsid adapteeruvate süsteemide sünergia arvutused umbkaudu 15 suurusjärku välja küll.

Kust ma järsku nii targaks sain? Tasapisi laotus laiali Eldrundi mälu, kust leidsin kümneid vihjeid, mis nii või teisiti õiges suunas viitasid. Meenus, et tean Kuul asuvatest laboritest, meenusid katsed eületiiga. Meenusid isegi Rusterose kogemata poetatud vihjed, rääkimata tema ulatuslikest teadmistest Kuu kohta ja tugevast huvist astronoomia vastu.

Kaevasin vist alateadvuses kogu aeg Eldrundi mälestustes kui hiigel suures arhiivis, sest korraga adusin, et tean üht paika, kust leida Aias unustatud aatomirelvi.

*

See ei olnud kunagi olnud Eldrundi maailm. Ta oli alati olnud väga alalhoidlik ja seetõttu polnud ta kunagi pidanud sobilikuks või vajalikuks tunda huvi enamasti Tööstuslinnadega seostatava reaalteadustele tugineva tehnika vastu. See võib tunduda kummaline ta elu pikkust arves tades, kuid nüüd olin targem ka selles osas.

Akedis oli üle elu loomulike piiride elajate kohta eritermin, mõnikord aga öeldi nende kohta „tagasipöördujad”, kuid lisati üks nüanss, mis sel negatiivsena kõlada lasi. Kuigi mingit sellist ametlikku jaotust ei eksisteerinud, tõid paljud uuringud välja viite liiki fenomeni. Esimene olid inimesed, kellele tundus, et nad ei ole oma elu korralikult elanud ja see tõttu oleks vaja teist katset, toeks esimesest elust saadud kogemused; õnnetud inimesed, sest juba intuiivselt on arusaadav, et see on tagasipöördumiseks väga vilets põhjendus. Neid peeti üldiselt aeglasteks õppi jateks ja kolme-neljasaja aastaga nad reeglina kustusid meeleheitel – sest kuidas saigi neil paremini minna! Teine liik oli need, kel enda meelest oli mingi missioon täita; nemad elasid reeglina paarsada aastat. Kolmandat liiki kammitse surmahirm ja nad eksisteerisid igasuguse mõtteta, kuni maailm neile kord piisavalt vastikuks läks, et nad end tapsid; reeglina kah mõne sajandiga.

Edasised kaks liiki olid keerulisemad ja üldlevinud seisukohtade järgi seotud sügava patoloogiaga. Neljandasse kuulus Eldrund, kellel elamine oli muutunud eesmärgiks omaette, kohutavaks lõksuks, millest enamasti küll päästis mingi õnnetus. Viieandasse kuulus Alia ja tõtt-öelda ei suutnud mina aru saada, kus seal see patoloogia on – jumalasarvates kogeda tahtmises tundus neile, et üks eluiga on liiga lühike, et maailma tundma õppida; neil ei olnud erilist eesmärki peale selle, et elada oli huvitav ja lõbus ning elasid nad reeglina eelmisest liigist vähem, sest riskisid teinekord hullult. Loomulikult polnud see kõik nii lihtne, kuid ühes olid kõik teema käsitlejad ühte meelt – elada üle poole tuhande aasta nõudis keskmisest tunduvalt kõrgemat intellekti. Eldrundi jaoks oli maailm muutunud õhukeseks, kuivaks ja painajalikuks, aastatuhanded olid tema jaoks mööda lennanud nii, et neist peaaegu mingit jälge ei jäänud. Ent siis oli ta kulutanud palju vähem kui ühe eluea, kõigest umbes 40 aastat, et ehitada vast aastatuhande võimsaim arvuti.

Ent isegi see polnud peamine.

*

Oli aeg. Raudse paratamatusega olin jõudnud hetkeni, mil tuli proovida ühendust kasvavate maatriksitega erinevates maailmades. Teadsin liigagi hästi, et vanad legendid ei eksinud. See oli liiga pikk lugu, et seda siinkohal pajatada, kuid nii oli see alati alanud. Ehk ei olnud see nii enne barjääride kunstlikku kergitamist kunagi väga ammu, kuid niikaua, kui mäletati, oli Kõige Ohtlikum Asi eri maailmades laiali asuv tehisisintellekt. Ka mina nägin arvutustest selgelt, et see rikub üsna põhjalikult maailmade informaatilist tasakaalu. Kuid arvutused näitasid ka seda, et see juhtub vaid tänu barjääridele maailmade vahel, täpsemalt tänu pooleldi empiirilistele seostele, mis ennustasid vahemaailma käitumist. Ehk ei juhtuks midagi, kui kusagil poleks toda müstilist häire generaatorit? Ent sellele mõtlemine oli kasutu.

OLI AEG!

Infokanalid laienesid, ma tajusin maailma järjest paremini ja siis lõi kõik valgeks. Ükskõik mis sõnu ma kasutaksin, ükskõik kui kaua ma vaeva näeksin, ei ole seda võimalik kirjeldada. Ma nägin maailmu. Kui palju neid oli! Niikaugele, kui mõistus suutis haarata, nägin neid multi versumis igas suunas ulatumas. Ma nägin nende jõujooni ja kokkupuutepunkte. Nägin helde kui heledaid täppe,

nägin erinevatest aegadest pärit tehnikat ja nägin ühes maailmas küürutamas mingit titaanlikku arktulist udumasinat, mis juba hakkas koguma jõudu tsunamivõimsusega hoobiks, et mind tagasi paisata. Nägin kirikuid Smeetel, kus asusid tunnelid vahemaailma, nägin Väravahiisi Maal ja, ükskõik kuidas neid nimetati, sarnaseid kohti teistes maailmades. Nägin Aia ja Smeete vahelt läbi minevat siravat jääseina, mis maailmu eraldas ja mis nüüd kogu aeg kasvas. Nägin dlömne nende hõljuvates linnades pead tõstmas, kui mu arvutid kui aatomitule valgusega kõiksuse üle kallasisid, nii et pimedaimatessegi nurkadesse midagi varjule ei saanud jääda. Nägin Unkast kloost ritrepil järsult peatumas, tasakaalu otsides seinalt tuge otsimas ja Mulli tiigi ääres samuti imestunud, kuid lõbustatud Üüxani käest küsimas: „Mida sa imeloom teinud oled?” Nägin da Silva Dourot Kreetal – jah, kurat, vaevalt paar kilomeetrit mu ajast – veiniklaasi lauale ümber ajamas ja vaatamas imestuses ringi teiste Maa heldide järgi, kes kõik üksteist tajusid. Nägin Saathest pead raputamas – sest temal oli seda loomulikku annet vähe – ja tormamas aparaatide poole, mis hulluks minemise piiril teadustasid, mis juhtunud on.

Ma muudkui kogusin infot, suutmata seda töödelda, üritasin justkui filmile võtta toda röntgeniga läbivalgustatud multiversumit. Maapind juba võpatas ja värises, sest valge lumelaviin tuli. Ma teadsin, et pole mingit võimalust seda vältida, kuid ma ei kavatsenud ka niisama alla anda. Teadsin, et see, mis tuleb, on seesama elu- ja infoenergia, mida isegi kasutasin. Ma imesin endasse jõudu ja valmistusin vastu hakkama. Smeete installatsioon kadus, nagu poleks seda kunagi olnud, ja jättis mu kirkastusse suure rebitud haava. Siis kadus Maa, signaal lihtsalt uppus valgesse mürasse ja ma olin ka sellest teadlikkusest ilma. Siis jõudis see Mullini ja edasi juhtusid kõik asjad korraga. Hackel lõi. Mina ja Mullis asuv arvutiosa olid ju vaid kübemed tehisaju enda suurusega võrreldes, me olime vaid kui pimedusse ulatuv peenike valgusraag. Hakkasin ärkama, sest avastasin end põrandal – kohutava võimsusega maa värisemine oli täiesti reaalne nähtus – ja Alia raputas mind, püüdes samal ajal ka oma empaatiat appi võttes mu teadvust suurest masinajus kehasse tagasi rebida. Tehisaju vastulöök mattis kõik heledasse tulle ja lausa füüsilise valuna tajusin, kuidas barjäärid kohutava kiirusega kerkivad. Paistis, et Aeda tolle häiregeneraatori jõud ei küüni, kuid mind vallanud teadlikkus lihtsalt kadus.

*

Ma ei tea, kaua ma seal uimasena lamasin. Leidsin end põrandalt, pea Alia süles ja ukstel seisid võimatult tuustis, sasitud ja ehmunud Indomeo ning vettinud plüüskaru meenutav Üüxan. „Vähemalt 8 palli. Tähe mast kõikus nagu kõrkjas tormis, uhh, peab see alles materjal olema... Kas Alf tegi seda kuidagi?”

„Ta ühendas maailmad!”

„Kuidas see võimalik oli? Me ju tegime kõik, et seda ei juhtuks.”

Alia noogutas raskelt. „Ka mina arvasin nii. Ma sain mõned tunnid tagasi teada, et kõik Eldrundi oskused on temas olemas. See lõi mu rööpast välja ja see on ainuke vabandus, miks ma unustasin selle võimaluse.”

„Eldrundi?”

Alia silitas mu pead ja ma tajusin, et ta käed värisevad. „Ma ju rääkisin sulle. Vanamees lihtsalt pidi ennast kirjutama kuhu aga sai. Ma omaarust kustutasin ta hoolikalt, kuid Alfil on ta mälu minu arusaamist mööda täielikult kujul olemas.”

Indomeo jäi Aliat nagu väimu vaatama. „Nii et sa teadsid kogu aeg, et vanamees sorgib? Ma ei suutnud kuidagi aru saada, kuidas Alf suudab masinat kontrollida ja mul oli tõeline hirm jälgida, kui kiiresti ja efektiivselt ta tegutseb. Nii et see oli Eldrund. Mis vanamehega on?”

Alia ütles mingi sõna, millest sain aru, et see pidi tähendama seda, mis Eldrundiga juhtunud oli.

„Nii et see ei olnud Eldrund, see oli ikkagi Alf, kes selle kõigega hakkama sai.”

Ajasin end püsti. „Nii et lisaks kõigele olete te mu teadvuses sorkinud.”

„Ei, sa saad valesti aru,” ruttas Alia ütleva. „See oli selleks, et sind kaitsta, et sa oleksid sina ise, mitte Eldrundi vari. Vaata, see oli üks asi, mis toimis meil Eldrundiga vaikival kokkuleppel – ta

teadis ise, et ei suuda kiusatusele vastu panna – oli see ju esimene kord, kui tal ei olnud klooni. Kord sisestatud mälestusi on peaaegu võimatu kustutada, nii et tegelikult ma pigem blokeerisin ta korralikult. Väga korralikult. Ma ei mõista, kuidas ta välja pääses.”

„###-interferents?” küsis seni vaikinud Üüxan.

„Jah, see on võimalik. Kuid...”

„Mina tegin seda,” teatas ünd. „Ma kasutasin avamisloitsu.”

Viis sekundit valitses vaikus, siis puhkes Indomeo kõledalt naerma. „Oli rumal kujutleda, et kui me mängime selliste jõududega, jääme ise puutumata. Nüüd oleme supi sees.” Ta pöördus minu poole.

„On asju, millest saadakse aru liiga hilja. Näiteks see, et sinust lahtisaamine pidi nii lihtne olema.

Kuidas ma selle peale ei tulnud! Mitte keegi meist ei saa sind teistes maailmades aidata. See on muidugi vaid oletus, kuid Saathesele avaldati survet. Teised sapiensid. Ma ei taha uskuda, et ta sind heameelega ohverdas, kuid seda ta kahtlemata tegi. Aga siis tuleb mängu Üüxan.”

„Mitte niisama.” Mu hallikarvaline sõber nägi kah pisut piinlik välja. „Käärfare kuningas on kuidagi teie Amadusega ühenduses olnud. Mees, kes minuga ühendust võttis, ei teadnud kõike, mina ei tea kõike, kuid meist keegi ei taha, et see niimoodi lõppeks.”

Esimene mõte oli, et maailm oli hulluks läinud – minu tegemised olid korraga eri maailmade valitsuste tähelepanu keskpunktis. Kuid muidugi ei olnud see minu pärast. Katse oli oluline. Oli see tõesti nii, et peale kes teab kui pikka aega oli keegi ometi hakanud torkima maailmasüsteemi, kus ühel poolel olid karvased ja teisel siledad – või vastupidi? Olin tasapisi taibanud ka, mida tähendas see Üüxani lausunud sõna, kuigi tema vist eeldas, et ma püsisin Eldrundi lahti kahe keha mälestusi kombineerides. Eldrundi teadvus oli aga ka tehisaajus ning see riistapuu on piisavalt võimas, et kui ma juba üldse teadsin, et sellised mälestused olemaski on, ja neid uurima hakkasin, pidi ükskõik kui tugev blokeering vähese ajaga kaduma.

Ent see kõik oli teisejärguline. „Nüüd vist ei saa isegi kõige juhmimad, isegi Aia Käräja enam teha nägu, et sõda ei käi,” ohkasin ja istusin uuesti voodile. „Aga see pole minu probleem. Tähendab, mitte esimene. Kõigepealt tahan Zeii dlömnide käest kätte saada. Ja kõigepealt tuleb end välja magada.”

Mehed tammusid jalalt jalale.

„Kuulge,” alustasin uuesti. „Igal pool valitseb praegu suur segadus. Ma annan endale aru, et Smeetel asuvat ajuosa ma kaitsta ei suuda. Teisalt ei jõua ka keegi teine nendeni kohe. Olgu siis, las saavad selle, ent ma tahaks sealt sõdurid ära tuua. Ma võin kihla vedada, et paari tunni pärast on siin Saathes või keegi teine. Ehk tasub nendega enne rääkida? Vahemaailm on praegu nii hull, et äärmiselt ebasoovitav on momendil kuhugi minna. Teisalt aga ei saa barjäärid kauaks kõrgeks jääda, Briopsi ja Tertsii ajudega saan ehk juba paari tunni pärast uuesti ühendust. Kerige magama.”

Nad noogutasid, vahetasid pilke ja kadusid.

Viskasin end pikali ja viipasin Aliale: „Tule, katsume magama jääda.”

Naise hää l värahtas kergelt: „Sa ikka talud mind? Pärast kõike seda...”

Muigas: „Sellest piirist, et asi saaks hullemaks minna, oleme ammu üle.”

Ta suunurgad tuksatasid, ent ta ei öelnud enam midagi ja libistas end vaikselt minu külje vastu.

Tuul, tuhk ja tuli

Mitte kedagi ei tulnud ja ma asusin tegutsema. Järgneva nelja päeva jooksul külastasin kaks korda Maad ning käisin läbi ka Samblavälja ja Tertsii kasvandustest. See oli risk, sest kuigi Hackel jälgis jõudumööda Smeetet ja dlömnide tegemisi, ei oleks ma teistest maailmadest mitte kuidagi õigeks ajaks tagasi jõudnud, kui midagi kiiret reageerimist vaja vat oleks kusagil Aias, Smeetel või Mullis sündinud. Samas aga, vaata mata sellele, et ma sain gecistii tehnikat ja valmis ajuosi juba nii palju kasutada, et neile kõigile niiöelda lahinghäire anda, pidasin mõist likuks ikkagi isiklikult kohal käia ja muuhulgas jätta sõduritele niipalju Aia modi fitseeritud laskemoona, kui sel hetkel valmis oli. Minu suhted palgasõduritega, kes valvasid neid kahte väljas pool Maad asuvat ajukasvandust, on

tegelikult üks raske ja keeruline teema, mida ma seni üldse puudu tanud ei ole. Kuigi ka Kreeta omad kahtlesid sügavasti toimuva normaalsuses, ei saanud seda võrreldagi neis teistes tekkinud taipamisega, et nad ei ole enam Maal. See oli juhtunud rutem, kui ma ootasin, ja muidugi olin siis neile tunnistanud, et nii see ongi. Kuigi reaktsioon oli hämmastavalt rahulik, oli see teisest küljest tähendanud aadrilaskmist mu rahakotile ja osa seltskonna kojuläkitamist, kust nad siis muide mingeid omavahel kokku lepitud koode kasutades mahajääjatele teatasid, et tõesti kohale jõudsid. Sellest ei olnud võimalik keelduda, kuigi üks halvimatest asjadest, mis juhtuda oleks võinud, oli see, kui Maal jutud lahti oleksid läinud ja lõpetuseks mingi suurriigi luure mulle kaela oleks sadanud. Ja muide – arvestades, et üks mu palgasõdurite värbajatest tundis da Silvat, oli selge, et vähemalt mingid küllaltki mõjukad ringkonnad Maal teavad mu tegemistest niikuinii. Lisaks ei olnud üldse rumal oletada, et keegi Maal võis ka dlöminidega koostööd teha...

Siis teatas Hackel, et dlömnide ekspeditsioon liigub Müddltärnä poole. Teadsin ja arvestasin, et nad saavad teada, kui Smeetele tulen, häda oli ainult selles, et kõigepealt tuli mul teha üks ratsukäik. Me Üüxaniga tulime Smeete tavaruumi välja mürisevas äikeses ja maapinnal keerutavas tules. Aga me olime lähedal. Kuna ettevaatus ja madal profiil võis kuradile minna, sõitsime suure Hummeriga, mille katusel kuulipilduja ja raketiseadmed, otse ja avalikult üle preeriarohu peatunud karavani poole. Alles mõnesaja meetri järel adusin, et tegelikult oli vaikne päev, päike piilus kõrgete rümpilvedega kaetud taevast ja vihma ega tuult ei olnud. Heitsin pilgu selja taha ja tõepoolest, sünge keerlev pimedus, mille kokku olin keeranud, hajus juba laiali. Karavani mehed seisid ja jälgisid meie tulemist kartlikult ambudega. Peatusin sada kond meetrit eemal, ronisin kapotile ja vaatasin ringi. Ma ei teadnud, kus selles oma viiekümnevankrises rodus on Erik ja Lisa, aga õnneks olid nad meid juba märganud ja nägin, kuidas tagapool Erik vankrilt maha hüppas, midagi meestega rääkis ja siis meile vastu tulema asutas, kui vaikselt sinnapoole veeresin; ammu langesid vaksa võrra.

Alustasin pea sissejuhatusega:

„Erik, asjad on halvasti. Olen tõmmatud sõtta ja kardan, et dlömnidel, ehk siis deemonitel on seetõttu ka teiste maalaste vastu terav huvi tekkinud. Nad ründasid Zeii vanemate mõisat, enamik perest on tapetud ja ta ise on dlömnide käes vangis.”

Lasin tal seda hetke seedida, siis jätkasin: „Igatahes kõige parem on teil kohe kaasa tulla. Me ei saa kohe Maale minna, kuid igatahes siin oled sa kindel dlömnide sihtmärk.”

„Mida sa ise kavatsed?” küsis ta kohe.

„Koguda jõuk ja minna dlömnidele külla.”

„Ma tulen sinuga.”

„See on meeletult ohtlik. *Mina* pean seda tegema, teisiti on edasielamine mulle võimatu. Sina sattusid sellesse seiklusesse juhuslikult ja vastu tahtmist.”

Ta vaikis hetke, ent lausus siis kangekaelselt: „Minust on kasu.”

Mõtlesin hetke. Ise ta tahtis ja mul ei olnud piisavalt liitlasi, et ühte minema ajada.

„Tule,” noogutasin. „Võta asjad ja Lisa ja lähme.”

Ta kõndis vankrite juurde, sellal kui me Üüxaniga pidasime paremaks jääda eemale, sest kohalikud tundusid üsna närvilised olevat ja vahtisid meid kui ilmutusi.

Kaks minutit hiljem olid maalased, kompsud õlal, meie kõrval ja ma keerasin masina ringi. Umbes kaks kilomeetrit eemal oli see kungas, kus „päris” oli õhem, Hackeli abil kiskusime maailma lahti ja mõne hetke pärast ümbritses meid vahemaailma hall hämarus.

Nägin peeglist, kuidas Lisa ja Erik otsisid teineteise kätt. „Nagu kerge elektrilöögi oleks saanud... nagu midagi oleks puudu?” piidles Lisa küsi valt mu profiili.

Noogutasin. „Vahemaailm ei ole pärismaailm. Esimesel korral ei saa inimene tavaliselt aru, mis juhtub, aga seda tunnet ei aja millegagi segi.” Nüüd teadsin, millest räägin. Küll kaudselt, sest kuigi ma ise ei tundnud endiselt midagi, kadus Eldrund iga kord agoonias, kui värava läbisime.

Järgmiseks kuulsin seal tagapingil Lisat Erikut pinnimas, et mis me rääkinud olime. Oigasin mõttes, kui tüdruk paari minuti pärast mulle käe õlale pani:

„Te lähete võitlema? Ma tulen kaasa. Ma oskan ka lasta.”

Ta ei teinud mu vastuväidetest väljagi.

„Erik, me lubasime alati koos olla. Ma lasen peaaegu sama hästi kui sina, ma jooksen sinust kiiremini.”

Ma ei tea, kas tuli see uljus teadmatusest või avas seiklus neis inimes tes uued horisonid, kuid mul oli esimest korda üle väga pika aja tunne, et rass, mille liige ma olen, polegi ehk kõige võimatum nähtus multiversumis.

Erik vaatas paluvalt minu poole. „Kõik see on tegelikult tõsi.”

Purskasin naerma. „Te ei tea, mis te räägite. Aga tulge siis. Ise kahet sete.”

Poole tunni pärast supsasime läbi keerleva prahivihuri ja välkude Müddltärnä hiide, veeresime mäest alla ja peatusime mu ehitise tumedate väravate ees. Astusin välja ja läksin ukse poole. Paik jättis hüljatud mulje, kuid teisalt ma ei eeldanudki kedagi nägevat, mulle piisas tead misest, et mind vaikselt jälgitakse. Värav praotus ja mu vastas seisis Kaurh.

Tervitasime.

„Sa tulid vahemaailmast?”

Noogutasin. „Jah.”

„Dlõmnid olid eile öösel siin. Nõiakompass näitas seda. Mul on tunne, et nad on mõne mehe meelte kallal käinud. Ma ei tea, keda usaldada.”

„Sa ei ole ainuke. Me peame lahkuma.”

Ta pea nõksatas nõustumise märgiks. „Tsentuurio on surnud. Tapetud. Me ei teagi enam, kellele kuulume. Kuhu me läheme?”

„Ma tahan su meestele teha sellesama ettepaneku, mis praegu sulle. Ma kutsun teid sõtta. Meie vaenlasteks on dlõmnid ja need, kes neid toetavad. Olgu ma neetud, kui ma teist kellelegi elu või vabaduse garanteerin. Ma saan vaid lubada, et mu relvad on paremad, kui sa iganes kujutleda suudad ja ma olen ise selles seikluses. Lõpuni. Oled sa nõus juhtima neid smee telasi, kes mulle järgnevad?”

„Ma olen nõus.” Ta andis Smeete ohvitseri kombel au, tõstes pea kohale tühja peo.

Me ei saanud sekeldusteta minema. Üüxan ja Erik paigaldasid paras jaguaju juurde lõhkelaenguid, sõdurid pakkisid asju ja mina juhatasin gecistii munade lahtiühendamist ja väljaveeretamist – sest need olid ainsad piisavalt väärtuslikud ja väikesed asjad, mida võisime endale lubada kaasa võtta –, kui keegi tagapool põldudeni ulatavas metsasalus karjatas. Kaurh jooksis lähemale, teel karjudes, et esimeste valvepostide sõdurid on dlõmnide kontrolli alla võetud ja siis rebestas õhku kuuli pildujavalang. Niisiis olingi hiljaks jäänud ja lahing vältimatu.

Olime parkinud Hummeri nii 30 meetrit ülespoole künkanõlvale, parasjagu nii kõrgele, et ehitistest üle näeks, ja seal valvav Lisa kallas tolle metsasalu tinaga üle. Nägin seda kõike muidugi Hackeli ülekanades, sest ise olin ju parasjagu sügaval ehitise keskel. Ülekanne muide hakkas täituma valge müraga, sest miski segas tugevasti maa ilmadevahelist ühendust. Jooksin välja ja olin just teele jõudnud, kui kuulsin raketi vilinat.

„Pikali!” röögatasin nii kuidas kopsud võtsid, vajutades samal ajal ka raadio nuppu. Rakett lendas siiski õnneks mitte sinnasamasse ehitisetagusesse metsasalusse, vaid risti üle põllu. Maa vankus ja taevast täitis hiigelleek. Olin küll Lisat hoiatanud, et mitte mingil tingimusel ei tohi neid rakette lasta lähemale kui mõnisada meetrit, kuid olin talle ka näidanud, kuidas äärmise häda korral seda kaitset maha võtta. Mu pooleteisemeetrised maastikumasinad katusel kõhutavad raketid vastasid umbes pooletonniste lennukipommidele. Kopsud suruti õhust tühjaks ja siis pillutas maapind meid nagu herneid trummil. Ajasin end kirudes püsti ja vankusin džiibi poole. Masin seisis õnneks ikka veel püsti ja oli isegi enam-vähem terve, kuigi igal pool meie ümber oli kive ja kõike muud langema hakanud. Leidsin kahvatu ja ehmunud Lisa seal istmel konutamas.

„Ma ei teadnud...” ta kõhis.

„Pole midagi.” Heitsin pilgu ehitisetagusele metsatukale, millest oli järgi midagi orkaanimurru ja metsatulekahju vahepealset ning vaatasin siis vasakule üle põllu, kus laiutas must suitsev kraater.

„Kuigi kuulipilduja võimsus oleks võinud sulle seda öelda. Võta end kokku. Sa olid tubli. Midagi pole valesti. Üles, sõdur! Kuulipilduja taha!” Ta ajas end üles ja oli kümne sekundi pärast oma

kohal tagasi.

Sõduritest suurem osa, arvata meest 25 liikusid harvas ahelikus, relvad laskevalmis, nõlvast üles, edasi tuli paar Smeete autot ja meie Hummer järelväeks. Arvata 6-7 meest lidus siiski ka muudes suundades minema.

Meid oodati hiies. Teistest paarkümmend meetrit eespool läinud piilur oli lihtsalt tardunud selle asemel et järeltulijaid hoiatada, ja teised ei olnud kohe taibanud, milles asi. Nad maksid selle ees eluga, rasked kaugelaskeambude nooled sumisesid nagu kurjad herilased ja puurisid 5-6 meest läbi. Ma rabasin auto rivist välja ja ümberminekuga riskides lõikasin mootori vingudes otse läbi võsa mööda järsku nõlva üles, kuid olukorra lahendas Üüxan. Õhku täitis tume kiljumine, mis kõlas nagu oleks mõni ooperikoolituse ja väga visa hingega ninasarvik plekk tsisternis mäest alla veeretatud. Selleks ajaks kui ise sinna legendikule hüpleisin, põles kogu hiis nagu tuhkuiv heinakuhi. Otse keset teed lamav ünd vajutas uuesti päästikule. Ma teadsin, et agedid olid ka tema leegiheitjat modifitseerinud, kuid ma ei teadnud, mis nad sellega teinud olid. Kriis kava tüminaga eraldus relva suudmest hõõguvvalge ja peaaegu sirge niit ja kõikjal, kuhu see tabas, valgus laiaili ergav leek, nagu oleks tolle paarisenteetrise toru kaudu igas sekundis tonne bensiini kohale pumbatud. Üüxan tulistas veelkord ja tõusis siis. Teine künkanõlv põles üleni. Hackel rebis värava lahti, keerlev torm kiskus taevasse oma paarisajameetrise tulelondi, ent siis olime läinud.

Meil ei olnud aega puhata enne kui Kreetal, kuigi seekord me muidugi ei käinud seda maad, me sõitsime. Rääkisin palgasõduritega, rõhudes nendega rääkides küll peamiselt rahale. Õnneks ei pidanud nad mind hulluks, sest smeelased, kelle me teel olime Aias modifitseeritud tuli relvadega varustanud ja kaitseriitusse toppinud, olid ilma igasuguse kahtluseta teisest maailmast pärit. Kah ligikaudu kaks kolmandikku, seega pisut üle 20 mehe nõustus kaasa tulema. Leppisime kokku, et Kreetale jäävad ka mõned kergemalt haavatud smeelased, teised läbivad kiirkorras mõned õppused, et ühistegevust harjutada, ja üldiselt on valmis nii poole ööpäeva pärast lahkuma.

Ise käisin dušši all, sõin paar suutäit, panin viisakamad riided selga ja kõndisin sinnapoole, kus teadsin da Silva olevat. Tolle mäekuruni, kus mu ajuosa asus, ei viinud ühtki korralikku teed, samas aga ei olnud Kreetal sugugi hõredasti asustatud. Kui olin tõusnud üle lageda tumeda mäe seljandiku ja mööda mägikitsedele sobilikke astanguid teiselt poolt alla turninud, sattusin suhteliselt viisakale kruusateele. Veel natuke maad edasi oli küla ja küla keskel viletsavõitu võõrastemaja. Kell oli kuue paiku õhtul ja kuigi päike oli madalal, oli siiski valge ja väga palav. Ühtki inimest ei liikunud ja paratamatult muigasid omaette, sest üks mingit kauboifilmide hõngu seal mu tulemises ehk oligi. Lükkasin lahti madala ukse ja astusin tolmusesse kõrtsiruumi. Väike ja räpane oli seal kõik. Läbi tolmuste klaaside kumavas valguses eristas pilk mingi plastikuga kaetud baariletti, ebamugavaid toole ja rohmakaid laudu. Lõhnas mädanevate puuviljade ja mingi desinfitseerimisvahendi järele. Peremees sobis tollesse justkui muinasjutust väljarebitud pilti oma puuduvast silmast kuni kunagi kirju olnud, kuid nüüd pikast kandmisest ebamääraseks maksalaiguliseks muutunud särbini.

Küsisin kõigepealt, kas ta inglise keelt räägib, ja saades vastuseks aru saamatu sõnamulina, küsisin da Silva järgi. Ta läks pisemaks ja kadus kuhugi. Minuti pärast oli ta tagasi ja küsis midagi.

Kordasin vana aadliku nime ja seekord ta ei kadunud. Kui aga ohkasin: „*OK, please give me some wine,*” püüdis ta olulise sõna kinni ja varsti seisis baariletil klaas ja kann.

Vein polnudki kõige hullem. Viskasin talle sobiva kohaliku rahatähe ja sättisin end istuma, selg vastu seina, nii et ma mõlemaid uksi silmas saaksin pidada.

Vähe aja pärast voolas välisuksest sisse turske mehemürakas, kes ringi vaatamata ühe tagumise laua taha maandus. Tüüp oli kreeklase moodi riides, kuid kreeklase moodi ta välja küll ei näinud. Kaks minuti hiljem loivas sisse järgmine kolakas, kes end järgmise laua taha pressis. Nad oleksid võinud ka ühte lauda istuda, nii vähe sobisid nad mõlemad sinna. Aga väga püüdliselt ei vaadanud nad teineteise poole. Kaks minutit hiljem tuli kolmas. Ja siis veel kaks minutit hiljem neljas. Kui neid kuus oli kogunenud, lasin kuuldavale naerupahvaku ja asetasin mini-Uzi enda ette lauale, käigu pealt kaitseriivi maha lükates. Tüübid olid mu hääle peale minu poole vaadanud, nüüd nende pilgud surid.

„Estefan da Silva Douro,” ütlesin selge häälega. Mitte mingit reaktsiooni. Jõin veini lõpuni ja

tõusin.

„*He is on the way*,” lausus lõpuks üks meestest kõige puhtamas *americanos*.

Istusin uuesti ja vanamees ilmus kümme sekundit hiljem nagu kella kägu. Ta mõttis üle kõigepealt mind, siis mu laual lebava relva ja lõpuks omad mehed. Seejärel ta ohkas ja sobitas end väärikalt teisele poole lauda. Ta lausus mõned kreekakeelsed sõnad kõrtsmikule, kes peale relva väljailmumist oli leti taha kadunud, ja pool minutit hiljem seisis tema ees klaas ja meie vahel laual liitrine kann veini. Ta kallaskõigepealt mulle ja siis endale, tõstis klaasi, uuris vedelikku vastu valgust, maitstes natuke, lasi sel suus ringi käia ja võttis siis suurema lonksu. Ka mina tõstsin klaasi, kallutasin selle kerge kummardusega korraks tema poole ja võtsin sealt lõuatäie. Asetasin klaasi lauale, võtsin relva – ta mehed tõmbusid pingule – ja panin kaenlaalusesse kabuuri ära.

„Ma loodan, et mu unerohi mingeid jääkvaevusi ei tekitanud?”

„Ei. Sa võiksid mulle retsepti anda, ma kasutaks seda teinekordki selle sodi asemel, mida perearst mulle välja kirjutab.”

„Meelsasti. Kuigi ma pean seda ise arkaadlastelt küsima.”

„*Arh-Garden?*”

Ürgaed/ülim aed...? Nojah, seda see „Arkaadia” Maal ju tähendama pidi, kuigi ma ise poleks selle peale tulnud, et toda vana Kreeka maakonnanime niipidi väänata.

„Jah, ma olen tole maailma teenistuses. Ma osalesin katses, mille ees märk on proovida uusi deemonite vastu suunatud relvasüsteeme. Järgmiseks on kavas rünnata deemonite linna.”

Ta tunnistas mind minuti vaikides. „Umbes kakskümmend tundi tagasi juhtus midagi.” Ta jäi ootavalt wait.

„Ma olen sellega seotud. Ma nägin sind läbi tole kirkastuse, seepärast oskasingi siia tulla.”

Ta noogutas. „Miks sa tulid?”

„Mis kavatsused sul mu baasi suhtes olid?”

„Hävitada loomulikult. Ent nüüd ma ei tea... Kui sa tõtt räägid...? Aga mina ei saa lubada neutraliteeti rikkuda, Maad sõtta kiskuda.”

„Ma ei saa sulle anda mingeid garantiisid. Ja ma tunnistan, et seesama mure paneb mind kõhklema. Sellegipoolest eelistan ma sinus näha pigem liitlast kui vaenlast. Mul ei ole kavatsust tole relva Maal asuvat osa rohkem ilma äärmise vajaduseta aktiveerida, küll aga võib sel olla lausa otsustav tähtsus viimases vastasseisus. Sinu huvides peaks olema seda kaitsta. Sina ja su mehed võivad vabalt sinna siseneda. Sul on kindlasti taktitunnet mitte saata neid niipalju korruga, et mu mehed närviliseks muutuvad. Mul on mõnikümmend inimest Schmeteé’lt ja ma rääkisin endaga kaasa mõnikümmend Maa palgasõdurit. Ma lahkun nendega mõne tunni pärast. Sa võiksid mulle paar oma meest kaasa anda, sest ma vajan kogenud võitlejaid ja sina vajad informatsiooni.”

„Mida sa tahad?”

„*Mina* ei taha midagi. Ajastute raamat on uut lehte pööramas. Maa võiks olla uuel lehel, mitte sellel, mis tolmu ja unustusse sulgub.”

Tõusin. „Läksime.”

Ta tõusis samuti. Ta mehed vahetasid pilke.

„*Sire*, kas ma võin minna?” astus üks meestest ettepoole.

„Ja mina?”

„Ehk võib meid rohkemgi minna?”

Vana aadlik mõttis oma mehi pika pilguga, siis vilksas minu poole vaada ta. „Ma olen vana, muidu...” ta muigas kummaliselt, kuidagi ühtaegu soojalt ja kibedalt. „Te võite minna.”

*

Viisin oma jõugu – kui Erik, Lisa ja kolm da Silva meest hulka lugeda, siis 45 inimest – kõigepealt Samblaväljale, seal jagasin nad kaheks, värbasin ka kohalikust baasist seltskonda juurde ja viisin kaks kolmandikku neist Tertsis. Ka sealt leidsin neid, kes olid nõus kaasa lööma, jätsin väikese osa maha ja viisin umbes 30-se jõugu Mulli. Tekitasin sellega natuke mitmetimõistetavusi, sest kuigi

põhjenduseks kõlbas ka see, et ma ei julgenud kõiki jõude ühes kohas hoida ja pealegi sain niimoodi kõige paremini infot levitada, oli mul tegelikult vaja Mulli koguda just õiged inimesed. Mul oli kavas Aeda tungida ning kindlasti ei tahtnud ma sellele retkele ei Üüxanit ega da Silva inimesi, piirdusin mõne ärksama smeeitelase ja mõne juhmima maalasega, täienduseks Erik, kellega olime kokku leppinud, et ta käitub tavalise palgasõdurina ja oskab nii ehk piisavalt tähtsusetu mulje jätta, tabamaks ära, kui keegi valesti käituma hakkab.

Tulime kümnekesi välja lagedal kaljukeelel, mida katsid samblikud ja mõni üksik ogaline pöösatuustakas. Igal pool meie ümber kerkisid ülal taevas vilkumatute, torkivate ja heledatena paistvate tähtede poole siledad jääseinad. Oli vaikne ja väga külm. Suure veoauto mootorit pidi olema kuulda kilomeetrite taha, kuid olin üsna veendunud, et seal pole inimesi sadade kilomeetrite raadiuses. Ma juhataasin meid jala ees kõndides ja vaevalt poole kilomeetri järel hakkasid jääseinad mõlemalt poolt lähemale hiilima. Laskusime kuristikku, mille too üksik mäetipp oli rebinud möödavoolavasse liustikku, ja varsti oli ka jalge all ainult jää. Paar korda olime sunnitud lõhkelaengutega endale teed tegema, siis jõud sime veerkividest põhjaga külmunud ojani, mida mööda oli hea sõita, ja sisenesime kaljulõhesse, mis varsti koopaks üle läks. Ka seal pidime mõned korrad endale väikeste ettevaatlike plahvatustega teed tegema ja lõpuks kaevasime jää alt välja suure metallukse. Eldrund oli teadnud, kuidas seda avada, järelikult sain hakkama. Iidne mehhanism kägises ja siis valgustasid autolaternad tolmust allapoole suunduvat koridori. Aatomilaengud olid kohal ja kontroll näitas, et töökorras. Mul polnud õrna aimugi, kui võimsad need on, kuid ligikaudu võisin seda siiski oletada. Me laadisime kõik kaksteist paarimeetrist peegeljast metallist silindrit veoautole, sulgesime koopa ja lahkusime. Me ei läinud Mulli tagasi. Kaks tundi hiljem väljusime vahemaailmast Smeetel Kentrendast paar sada kilomeetrit lõunas Suure Jõe teisel kaldal. Me sõitsime kiiresti üle kõrbelise platoo ja õhtu leidis meid omakorda mitusada kilomeetrit edela pool järjekordse mäestiku eelmägede vahelt. Ma lasin meestel varjuliselt kohta laagri üles panna, ajasin autost välja mootorratta ja kihutasin üle üksikute pöösatuttidega kiviklibu tagasi, otsima mõnd kohta, kust vaiksemalt vahemaailma minna.

Ma jäin hiljaks. Ma nägin Hackeli ülekande kaudu mis toimub, kuid kui ma kohale jõudsin, oli kõik läbi. Saathes oli koos kahe saatjaga Mulli ilmunud ja Alia külmalt, kuid viisakalt avaldatud arvamus tema kohta oli meest nii ärritanud, et ta haaras relva ja tulistas naist. Ta kasutas uinu tuslaengut, kuid hetk hiljem lasid mu palgasõdurid ta täiesti reaalse kuuli dega sõelapõhjaks. Seepeale tulistasid ta kaaslased omakorda, seekord surmava mürgiga, ja neil õnnestus neli sõdurit tappa, sest nad kasutasid dlömnidega sarnast lummamist. Ma sain vaid gecistii müraga selle oma korda maha suruda. Ma ei näinud muidugi peale seda midagi, kuid kohale jõudes jäi vaid tõdeda, et see oli toimunud eelduspäraselt – sõdurite tahtetus oli asendunud kohutava peavaluga, kuid profesionaalsed instinktid neil meestel eriti pead ei vaja. Kaks viimast agetid olid samuti korralikult automaaditulega läbi pikitud.

Kahe tunni pärast läks vaevu jalul seisev Alia Nemsüne ümber kogu nendud telklaagri inimesi üles ässitama, et meile sealtpoolt kaitse tagada, Indomeo sõitis esikära, tolle Amadusega rääkima, mina aga korjasin oma jõugu kokku ja viisin Smeetele.

*

Ülejäämise päeva keskpäeval ärkasin selle peale, et Villard, maalastest palgasõdurite pealik, seisis mu kõrval jalalt jalale tammudes.

„Keegi tuleb.”

Kuulatasin oma sisemist häält ja võtsin ühendust ka Hackeliga. Mitte keegi ei olnud lähikonnas väravaid avanud ja sadade kilomeetrite kaugusel ei oleks siin pidanud olema kedagi peale mõne tokerdunud kitse või nendega tegeleva kahejalgse. Ajasin end istuli. Mulle oli paks karusnahk peale heidetud, minu kohale oli varrastele presendist telk ehitatud ja sealsamas põles lõbusalt lõke. Kuigi maailmade vahel traavimine mõjus mulle iga korraga järjest vähem, olin nagu kott kokku kukkunud kohe peale seda, kui Mullist, Samblaväljalt ja Tertsist kokku korjatud armeega tollesse laagrisse olin

jõudnud, kuhu vaevalt päev varem tuumarelvad jätsin. Ka teine öö oli mul läinud kaheksa teist-tunniseks ja ma ei olnud mitte päris vabatahtlikult ärganud.

„Kustpoolt? Kes?”

„Radar näitab. Kui seda riistapuud uskuda, laskus keegi väljastpoolt, see tähendab ülevalt atmosfääri ja otsib nüüd piirkonda läbi.”

Mõtlesin pool minutit, üritades samal ajal ka pisut enam ärgata. Meil oli kaheksa suurt 22-rattalist suurendatud maastikuläbivusega veoautot ja 20 Hummeri džiiipi. Olin kaalunud Aia mingite lennumasinat hankimist, kuid peale lühikest järelemõtlemist loobunud – meist keegi ei osanud neid juhtida. Olin loobunud ka Maalt helikopterite või raskema soomustehnika hankimisest, sest niipalju raha mul lihtsalt ei olnud. Oleksin võinud seda muidugi tekitada, sest Aia tehnika ja Hackeli abil polnud eriti raske kasvõi panku röövida, kuid see kõik oleks võtnud aega. Palju aega – ja põhilise panuse tegin ma ikkagi ootamatusele. „Villard, leia kolm autotäit mehi, las nad lähevad eri suundades mõne kilomeetri kaugusele laiali. Anna neile autod, mille katusel on raketid paigas. Ühe raketi jaoks las võtab iga seltskond ühe kuldse otsaga laengu. Sa tead, mis see on?”

„Kuuesajatonnine lasersütikuga termotuumalaeng,” napsas ta süngelt.

„Just. Ei tekita märkimisväärselt radioaktiivset saastet, kuid on äärmi selt ebasoovitav kasutada lähemal kui viis kilomeetrit.” Sellised laengud oli üks neist asjadest, mida olin lasknud Aias valmistada, ilma et Indomeo neist teaks. Neidki oli mul vaid tosin, sest isegi Aia tehnoloogilise taseme juures oli kohutavalt keeruline nende valmistamine nii, et nad ühtaegu piisavalt ohutud ja töökindlad oleksid. Nii nagu autod olid kõik ühte tüüpi, olin ka kogu muu relvastuse piiranud kolme tüübiga – automaadid, leegiheitjad ja raketid, millede paigutamise ja džiiipide katustele mõned oskajamad mehed juba teist päeva põhiliselt tegelesid.

„Kui mehed on läinud, lase üks punane signaalrakett üles.”

„Kuulen, boss,” mühatas ta süngelt ja kõmpis minema.

Kohaliku veidralt lõhnava kohvi kann oli tulest napilt eemal soojas ja ka muu hommikusöök ootas mind juba kurat teab mis ajast.

Käisin põiel, pesin ainult nägu ja käsi, sest veega oli kitsas, ja rönt satasin asemele tagasi. Loivas kohale Erik ja kükitas sinnasamasse varju alla, sellal kui poolistikil süüa üritasin. Meie väike konspiratsioon oli olnud täiesti mõttetu, sest kõik teadsid, et ta on mu kaasmaalane, lisaks oli ta vabalt smeelelastega nende keelt rääkinud ja seetõttu kohtlesid kõik teda niikuinii nagu mu usaldusalust.

„Ärkašid lõpuks. Mehed tahavad teada, millal peale hakkab.”

„Kuue kuni kümne tunni pärast. Muidugi... Persse, ma oleksin võinud seda neile öelda. Kui me nüüd eksinud ei ole, on just see õige linnus praegu umbes sajakonna kilomeetri kaugusel ja liigub see 6-10 kilomeetrit tunnis. Mis Lisa teeb?”

Erik krimpsutas enne vastamist nägu. „Leidis endale sõbranna. Need paar mõrda... ma ei saanudki aru, kas litsid või sõdurid... olgu, kui relvadeka, siis sõdurid – igatahes on ta ühega neist ninapidi koos ja tutvub ametioskustega.”

Pugisesin naerda. „Erik, maailm on naisi täis. Kui ta sind armastab, võid ta eest surra, kui ta sind enam ei taha, lase tal minna. Kõik muud variandid jäävad sinna vahele. Eraldi naised on keppimiseks, laste saamiseks, uhkeldamiseks ja sõpradeks. Tõsi, mõnikord on need kõik ühes naises koos. Teisalt vaid laste saamine on *ainult* kahte inimest siduv tegevus. Nüüd on Lisa leidnud teise sõbra. See ei sega teie sõprust, kuni sa saad keppi ja tema üle uhke olla. Kui kumbki neist ka ära kaob, käitu vastavalt olukorrale. Oota, kuni olukord paraneb või otsi järgmine. Aga ära virise.” Erik oli natuke aeg sellise näoga, et ei oska reageerida, kuid puhkes lõpuks naerma. „Täna nõuande eest. Eks see tule vist lahingueelsest erutusest.” Ta tõusis, kallast endale ka kohvi ja matsatas mu telgi improviseeritud vaia juurde maha, toetus selle vastu ja ajas kogu ehitise ümber.

„Oih, *sorry*.”

Mühatasin. „Ole hea, võta see present nüüd mul peast ära. Ma ise ei saa seda teha, sest hoian kahe käega kohvitassi kinni.” Ta lappas presendi kõrvale. „Täna. Ilmselt oleksin niikuinii sind palunud see ära võtta – nüüd näen taevast.”

Parajasti kihutaski seniidi suunas punane rakett. Villard loivas lähe male. „Ta oleks meid niigi kohe avastanud. Soojusjälg või mida iganes.”

Sõiduk, mis üldiste kaanonite järgi meenutas ufot, laskus tasakesi vabale platsile meie laagrist 20 meetri kaugusel, selle küljel avanes luuk ja üks mees astus välja. Ma tundsin teda.

„Rusteros – siia!” viipasin talle, kui ta otsivalt ringi vaatas. Mees astus lähemale, toetas end ühele kastile ja nuusutas kahtlustavalt kohvitopsi, mille Erik oli talle pihku surunud.

„See võib vaid kuum olla, ole ettevaatlik,” juhendasin teda. „Sisaldab väikeses koguses kofeiini, muu on üsna tavapärane. Üsna mõru maitsega, kui harjunud ei ole; mõned lisavad koort või suhkrut.”

Ta proovis ja maigutas. „Omapärane. Tänan.” Ta noogutas Erikule.

„Tore paat sul. Tulid Kuult?”

„Jah. Kas sa oled mu pakkumise üle järele mõelnud?”

„Olen. Ma tahaksin selle ühel päeval vastu võtta. Ma jagan su unistust – inimene peab minema Suurele Retkele maailmaruumi. Millelgi muul ei ole tähtsust. Kuid vahepeal on mul perekonnaasju ajada.”

„Sa muidugi tead, et need perekonnaasjad on sul õige mitut pidi Aia inimeste poolt korraldatud?”

„Jah. Sinu sealhulgas. Arvestades asjade seisuga ei oota sa ju ometi tänu?”

„Ei, kindlasti mitte.” Ta naeratas nukralt. „Võimatult halvasti kukkus välja. Samas, saa aru, ma tahtsin sind kõigest sellest säästa. Jah, ma tööta sin selle nimel, et sind kodunt ära tuua, kuid kõik edasine ei olnud minu plaanides. Minu plaanides oli rida katseid, mis sulle eriti ohtlikud ega isegi ebameeldivad poleks olnud. Saathesel olid omad plaanid ja kui ma sain aru, et ta on mu õige mitmel tasemel üle mänginud, sattusin tõtt-öelda paanikasse. Mul ei ole selle tobeda sõjaga asja. Ent ma kaotasin kõik, mida katses saavutada tahtsin, kuigi õnnestumise tõendina olid sa ju olemas. Saathes oskas end varju hoida ja kogu jama saime meie Eldrundiga kaela. Vanamees suri ja siis jäin mina ainsaks patuoinaks.”

„Aga kas sa ei ole selle peale tulnud, et kõik su katsed on ebaõnnestunud selle tobeda sõja tõttu?”
Ta jäi mind põrnitsema. „Mida sa tead?”

„Mitte midagi kindlat, aga ma oskan ka mõelda. Sa ütlesid, et Aia jumalad on surnud ja helde ei ole. Ometi on heldid olemas – alates Saathesest – ja Aia ümber on barjäärid, mis toimivad transmutatsiooni-interaktsiooni tasandil.”

„Saathes ei ole mingi õige held. Või täpsemalt, ta on held samapalju kui sina või mina – me ka oleme vahemaailmas käinud ja oskame tehisaaju arvutatud teedel ellu jääda. Taju meil ei ole. Muidugi olen ma kaalunud negatiivse informaatilise tagasisidestuse olemasolu, kuid...” ta lõi käega.

„Ma vist ei saa sulle seda seletada – erialane matemaatika.”

„Aga proovi.”

Ta proovis.

„Hmm...” Kõigest ma küll aru ei saanud, kuid ei tohi unustada, et matemaatikat olin siiski kõige rohkem õppinud ja seekord suutsin tema jutust peamist tabada. „Ent olemas on ju ka Ildeläide arvutused.” Andsin omakorda talle ülevaate ühe paar sajandit tagasi elanud Aia matemaatiku töödest. Ta vaatas mind nagu vaimu ja mõtles tükk aega. Ent varsti kehtis ta õlgu.

„Isegi kui see nii on, pole see välditav teisiti, kui maatriksi hülgamisega. Selleks ma Kuule läksingi.”

„Aga kui seda juhivad inimesed? Siis see tuleb sulle järele.”

„Siis on vaja minna palju kaugemale.”

„Õige. Kui sa minema saad. Aga ehk tuleks mõjuri vastu võidelda?”

„See ei ole minu ala.”

„See on Saathese ala.”

„Aga sa peaksid olema omal nahal tundnud, kui edukas ta on.”

See pani minu omakorda vait – kurat kui õigus tal oli!

„Mida sa mulle ette paneksid?” küsisin lõpuks.

„Aita mul leida meetod, kuidas rajada kolooniad esiteks Marsile ja siis juba kaugete tähtede

planeetidele. Mul on oma tehisaju – aga sa muidugi tead, sest minu meelest on see rohkem sinu kui minu kontrolli all.” Ta muigas resigneerunult. „Mul on kosmosetehnika, mul on kõik. Vaja on vaid neid, kes suudavad minna. Maalasi. Kindlasti ka smeeletasi, kui nad suudavad. Keda iganes.” Tõstsin keelavalt käe. „Sellest me juba rääkisime. Mida sa mul täna kohe siin soovitud ette võtta? Sa ju tead, et Zeii on dlömnide käes?”

„Mu mure oligi, et kui su praegune tegevus lõppeb su surmaga, ei ole mul enam kellegagi läbi rääkida.”

„Seega peaksid sa mind aitama pigem Zeii kätte saada. Ma ei tea, mis tagajärjed sel üldisel maailmadevahelisel poliitilisel maastikul olla võiksid, kuid siis ka nendega hakkama saada.”

„Tagajärjed...” ta mähatas. „See on Käräja probleem, kuid nii, nagu sa ei saanud käivitada maailmadevahelist teadvust, ei saa Vanad Rassid omakorda ka Aeda tungida. Vähemalt otseselt mitte. Aga seda ei olegi vaja, sest Aed on langusfaasis ja seal pole lihtsalt kedagi, kes viitsiks sõjaga jahmerdada.” Ta kavatses vist veel midagi öelda, kuid mõtles ümber. „Sina siin – oma mõne väikese tuumalaenguga ei tee sa Pilvelinnuse vastu midagi ära.”

Tõusin. „Tule kaasa.”

Viisin ta ühe veoauto juurde, mille kastis oli üks Aia tuumalaengutest rakettkiirendiga kokku monteeritud. „Lendab vähemalt 30 kilomeetrit. See peaks Pilvelinnuse alla tooma, edasise saame me hakkama.”

Rusteros oli väga kahvatuks läinud ja ta hääli kõikus, kui ta küsis: „Kust sa selle said?”

„Pole oluline. See on mul olemas ja ma oskan seda detoneerida. Aga võid sa mulle öelda, kui võimsad need on?”

Ta vahtis mind pikad minutid, siis silitas pommi külge. Panin tähele, et ta käed värisesid tugevasti. „Kas sa pead informatsiooniga kauplema? Ma ütlen sulle, kui võimsad need on, kui sa ütled mulle, kust sa need said ja kuidas sa neid tööle panna oskad? Lepiks kokku ja mängiks lahtiste kaartidega? Ma ei varja sinu eest midagi ja sina ei varja minu eest midagi. Kehtib see otseste küsimuste kohta, isiklikes ajades sobramist ei tule?”

Vaatasin talle silma: „Kust ma tean, et sind usaldada võin?”

Ta pilku tekkis kõigepealt hämmastus, seejärel viha, ent siis kasvas ta nagu pikemaks: „Ma annan sulle agedi ausõna. Kõige nimel, mis meie maailmas üldse püha on. On need õiged sõnad? Ma ei oska seda paremini öelda, sest seda pole Aias vaja öelda. Kui ma midagi selliselt luban, on minu jaoks täiesti võimatu seda mitte täita. Ma oleksin peale seda eikeegi. Nii enda kui teiste jaoks.”

Noogutasin. „Olgu siis. Ma leidsin need Dargninelist, pealetungiva liustiku tõttu kaksteist tuhat aastat tagasi hüljatud ja hiljem täielikult unustatud laost.”

„Kust sa leidsid sellise informatsiooni?”

„Eldrund teadis seda. Oli seal juhuslikult käinud. Sa muidugi tead, et ta oli ligi 20000 aastat vana?”

„Teadsin...” ta silmad läksid pärani. „Ohh!” Edasi tuli ürhikeelne vandumine, mida ma kunagi varem ega hiljem kuulnud ei ole. „Vana mees kirjutas end arvutisse, jah?” küsis ta pigem kindla teadmisega. Noogutasin. Ta naeris.

„Need ei ole tuumapommid. Need on kvantpommid. Sa oleksid aato miteks pihustunud, sest need on kaugelt rohkem kui gigatonnised.”

See pani mu taas natukeseks ajaks vait, näidates mind iseendale aju vaba koopainimesena. Muud polnud teha kui hakkasin kah naerma. „Ja mina arvestasin, et gramm ainet annab maksimaalselt kümme tonni trotüülekviivalendis lõhkejõudu, lisaks kest ja kõik muu...” Me mõlemad kasutasime muidugi Aia ühikuid.

Ta mõtles selle üle hetke. „Saan aru. Suurusjärg on õige.”

„Ja keegi ei öelnud mulle, et Aias on võimsamaid tehnoloogiaid.” Vangutasin pead.

„Inimeste ignorantsus,” nõustus ta kurvalt. „Tegelikult ei saa sellistest teooriatest aru ükski elav inimene. Kas oleme rumalad või on vanad käsikirjad ebatäielikud... See riistapuu tekitab mõnemikromeetrise tähetuuma. See laguneb pikosekundite jooksul, kuid enne tekib ebatõenäosusmull, mis blokeerib – samuti vaid nanosekunditeks – kümnekonna meetri raadiuses kõik interaktsioonid. Seega kogu pommi mass – ja kui läheduses on ainet, siis see lisaks – lendab puhta

energiana laiali... suurem enamik võtab küll juba enne alast väljumist gammakvantide kuju, kuid see ei muuda tulemust. Hm, üsna sarnase nii minu eületii kui gecistii tehnikaga, ainult hoopis teise suunitlusega.”

Ta mõtles veel. „Kas sa kordad, lausudes umbes samaväärse vande kui mina, seda, mida sa ütlesid teistesse maailmadesse mineku kohta?”

Vaatasin talle silma. „Jah.”

Talle piisas sellest, sest küllap agedid omavahel oleksidki sellega piirdunud, vaid mulle tuli enne pikalt seletada.

„Siis ma aitan sind. Ma võin selle neile oma lennumasina pealt pähe visata. Piisab, kui see plahvatab paarisaja kilomeetri kõrgusel. Tulevad su Pilvelinnused alla nagu küpsed õunad!” Ta naeris ja mulle tundus, et see mees on hull. Kuid järele mõeldes – mis ma ise parem olin?

„Vaata, et sa piisavalt kaugel oled.”

„Küll ma olen. Lasen selle ju kukkuda. Ma olen... ma arvan, et on isegi parem, kui ma plahvatuse hetkeks Kuul oleksin. Ma loodan, et sa ikka kujutad ette, milliste jõududega sa mängid – tähetuuma lagunemise järgsetel nanosekunditel on pommi võimsus umbkaudu võrdne päikese võimsusega. Elektromagnetimpulss on ka Andromeeda udukogus vabalt detekteeritav, kuigi jõuab sinna alles kahe miljoni aasta pärast...”

„Ma tean. Näita, kuhu see sulle laadida. Oskad selle plahvatama panna.”

Ta muigas kõledalt. „Mul on neid endal kah üks virm.”

Ma parem ei küsinud, milleks.

*

Tunnid möödusid, õige Pilvelinnus oli, niipalju kui ma Hackeli abil detekteerida suutsin, juba sealsamas meile kõige lähemas raja punktis, Rusteros oli startinud ja pomm jõudis vabalangemisega meile iga hetk taas lähemale. Muide, olin Rusterosega kaheksa pommi minema saatnud, sest mul ei läinud neid millekski vaja; rohkem aga ta lennumasinasse ei mahtunud.

Meid kõiki oli suuremal-vähemal määral haaranud lahingueelne erutus. Laused olid kuivad, täpsed, isegi kogenud palgasõdurite liigu tused kiired ja nurgelised. Toppisin endale vägisi toitu sisse, sest suu oli kuiv. Ma ei mäleta, mida kõike ma sel õhtupoolikul mõtlesin, kui seda segast peas toimuvat tohuvabohu üldse nii saab nimetada. Kuidagi oli mul õnnestunud 75 inimest ja hunnik kõrgtehnoloogilisi relvi kokku koguda ja Smeetele toimetada. Mul oli õnnestunud need inimesed kuidagi endaga kaasa rääkida, meelitada sellesse hullumeelsesesse ette võtmisse. Ma olin juht ja keegi ei kahelnud selles, nii et nutikas oli varjata, et tegelikult sõitsin kogu selle aja kolmel rattal. Näiteks ühel hetkel ajas mind miskipärast sisimas pööraselt naerma, vaadates kõrvuti maalasi ja smeeelas. Kuigi siin ei olnud asi nii hull, kui lõpmatult tobedates amee rika filmides, kus esmakordselt Maale sattunud tulnukad külmalt *americanot* panevad, nägi asi kohati „Tähesõdade” absurdikomöödia moodi välja küll.

Keeleprobleem oli tegelikult täiesti olemas ja kuigi selgus, et ka da Silva inimesed mingil määral kääri keelt oskavad, olime kulutanud võima likult palju aega ühtse käskluste süsteemi mõlemat liiki inimestele pähetagumiseks.

Peale järelemõtlemist ei olnud ma smeelelastele andnud automaate. Ainult rumal paneb oma elu kaalule relvaga, mida ta korralikult kasutada ei oska. Selle asemel olid nad saanud nood modifitseeritud leegiheitjad, sarnased sellele, mida Üüxan Müddltärnäs kasutanud oli, sest nendega ümberkäimist olid nad kõik õppinud ja mõned neist olid vähemasti sel tasemel, mida Erik kunagi mulle demonstreerinud oli. Igaks juhuks said nad ka püstolid, sest kuigi sellest riistapuust ei saanud nad enamasti ka kümne meetri pealt inimkogule pihta, sobisid need ometi mõjusaks viimaseks argumendiks, kui asi juba lähivõitluseks kippus minema.

Tegelikult tuli ka Maa palgasõduritel ühtteist ümber õppida. Ma ei ole maininud, kuid tolle Dragunovi versiooni üks oluline täiendus oli kahe magasin üheaegse kasutamise võimalus.

Tavaliselt oli mul ühes pesas kolmekümnene magasin soomustlääbistavate kuulidega – mis tegelikult

sarnanesid maiste kasutatud uraanist südamikujärgelise ja teflonkestaga tapa riistadele – ja teises 150-ses kettas käsigranaadi võimsusega lõhkekuulid. Ühelt teiselt sai üle minna ühe näpuliigutusega. Kui arvestada juurde veel ka vinttoru alla kinnitatud käsitsi ümberlaetav kuuelasuline granaadi diheitetoru ja taskulamp-öö-ja-lasersihik, läks relva kaal ligi kaks korda suuremaks „tavalistest” jalaväeautomaatidest, näiteks AKM-ist või M16-st, samas aga oleks üks selline Aias ehitatud kaitseülikonnas sõdur suutnud maa sisse trampida keskmise soomuspataljoni ja harjutama pidid nad just lõhkelaengute mitte liiga lähedale laskmist.

Lahingusse pidime minema Hummerites, mida olime ainult häda püüdel modifitseerinud – kinnitanud katusele raketid ja kuulipilduja, tõmmanud pleki üle tugevama soomusega ja kogu auto läbipaistva kiirguskaitsekilega. Ajasime veoautod ühe etteulatava kaljunuki alla, maskee risime kuidas oskasime ja mineerisin igaks juhuks ka mäekülje, et vaja duusel see tehnikale peale lasta ja kogu kupatus sügavale kivide alla matta.

Siis vedasime endist üle veel teise kihi seda Aia kiirguskaitsekilet, lüüsi tasime välja kõik elektriseadmed, ka Aia kaameratorud, mille kõigile sidevahenditeks olin jaganud – sest elektromagnetimpulss pidi ikkagi kõik kirjaklambrist suuremad metallesemad sädemeid pilduma panema – ja jäime ootama.

Paarigigatonnine plahvatus praktiliselt pea kohal 200 kilomeetri kõrgu sel on vaatepilt, mida eales ei unusta. Kuigi meie kiivritel olid ülevalgusekaitsed, oli esimene välgatus nii hele, et kogu ümbrus paistis kui ootamatult pimedast keldrist keskpäevapäikesesse sattunule ning silme ees virvendasid veel mitu sekundit kaitseprillide sisemiste skeemide kontuuri rid. Vaatasin siiski kohe üles ja kuigi sain sellest minutiteks silme ees hõljuvad varjud, nägin esimesi pööraseid sekundeid, kui päike paistis ähmase tatilambina otse pea kohal kohutava kiirusega paisuva pimestav sinise tulekera kõrval. Ainsa hetkega sööstis loit üle taeva ja siis süttis atmosfäär. Need olid alumised tihedamad õhukihid, mis nüüd helevalgeks tupruvaks tuleks muutusid ja kiirgusfrondi teel laiali paiskusid. Seejärel ei olnud meie kohal kuni horisondini enam midagi peale tule. Temperatuur tõusis kiiresti, vaevalt kümnekond sekundit hiljem süttisid ümberringi kuivad põõsad. Seejärel kukkus taevas kiiskava virvendusena alla – meid tabas lööklaine. See ei olnud pommi lööklaine, sest sealt ülevalt hõredast õhust, praktiliselt vaakumist tuleva laine olid atmosfääri tihedad kihid kinni püüdnud, see oli nendesamade tihedamate kihtide süttimise löök ja see tabas meid mitte ühe terava prahvatuse, vaid langeva mäe pikaldase põrmustav-muljuva lajatusena. Masinate vedrud kiljusid, inimesed ahmisid õhku ja oigasid rängast hoobist. Kõik vappus uuesti ja meid paisati peaaegu õhku, sest nüüd tõusis häiritud maa tagasi. Kõik, mis süttida võis, põles meie ümber, maapind hakkas liikuma, mäekülgedelt varisesid laviinid ja tolm ning kivid lendasid üles. Kohe puhkes orkaan, kokkupressitud ja tuline õhk tormas siia-sinna, meie ümber oli vaid tule, tormi, ülespaisatud liiva ja põlevate taimede kaos.

Istusime paigal ja higistasime. Mõne minutiga sai kõige hullem mööda, kuid kõikjal oli vaid tuhk ja kaos. Saabunud hämaruses ahmisime ikka veel saunatulist õhku. Kusagil ülal pidi olema kiiresti kahanev tulekera, kuid meie maailm koosnes vaid keerlevast tolmust. Meie kile alune oli, niikaugelt kui silm ulatas, ainus kõrbemata laik ja isegi meie püsisime elus vaid tänu ettenägelikult varutud hapnikuballoonidele, mis gaaskustuti põhimõttel kasutades ka temperatuuri pisutki madalamana hoida aitasid.

Minu autos olid peale minu ka Erik ja Lisa, nüüd andsin roolis istuvalt Erikule käsu mootor käima panna ja liikuma hakata. Lülitasin oma kaameratoru uuesti sisse, kuid esimestel sekunditel ei vastanud mu kutsungile keegi. Siiski olime kiiresti hõrenevas tolmus vaid paarkümme meetrit liikunud, kui ka teised üksteise järel paigalt nõksatasid ja rapor teerima hakkasid.

Esimese kilomeetri sõitsime enam-vähem huupi Pilvelinnuse raja poole ja ringi saime korralikumalt vaadata alles ühe madala voore harjal. Õhk virvendas, oli endiselt tolmust ning suitsust paks, kuid see polnud kõige hullem. Ka minus tekitas kirbet hirmu, kui sain aru, et sinine taevas oli läinud – meie pea kohal laotus vaid tolm ja must tühjust läänetaevas sirava laipvalge päikesega.

Aga Pilvelinnus oli metastasisest välja paiskunud. Helesinise tuhmi kera asemel oli meie ees tasandikul paljude kilomeetrite suurune lame tume ketas, mille all virvendas hõõgus ja mis kiiresti

madalamale laskus. Alguses olin kavatsenud tulistada Pilvelinnust umbes 20 kilomeetri kauguselt, olles ise mõne mäeveeru taga peidus, kuid kui selgus, et pomm tuleb lõhata nii kõrgel, et niikuinii asume Pilvelinnusega suhte liselt sama kaugel, olime tulnud umbes viie kilomeetri kaugusele nende rajast. Linnus polnud küll välja tulnud täpselt meile lähimas punktis, kuid see oli arvestusliku vea piires ja meil oli minna vaid kümnekond kilomeetrit.

Nüüd hõrenes tolm kiiresti ja kuigi tasandikule olid siia-sinna tekkinud praod, saime väga kiiresti sõita.

Olime läbinud 6-7 kilomeetrit, kui selgus, et meid on märgatud. Meie poole tuli mingi mehhanism või elukas. Elukas sellepärast, et see kõndis neljal jalal, kuid niipidi mõelda võis olla mu maalaslik piiratus, seda enam, et asjandus oli oma 15 meetrit kõrge ja 50 pikk. Nagu varem kokku lepitud, hargnesime laiali, hoides masinate vahel vähemalt 300 meetrit. Asjandus jäi seisma ja tundus midagi tegevat.

„Kiirus maha!”

Erik pidurdas.

„Rakett!” noogutasin Lisale.

Meie masin hüppas, kui leek hetkeks tuuleklaasi nilpsas ja siis oli eespool kiiresti kaugenev tulesõõr. Rakett ei jõudnud sihile, vaid plahvatas õhus paarisaja meetri kaugusel tollest hiidjõehobust. Olin juba niigi ära arvanud, et tegu oli taas passiivse kaitsevahendiga – liikuva tõkke - väljageneraatoriga.

„Kuldne rakett!” teadustasin Lisale.

„Kaitse? Kaugust on natuke üle kolme kilomeetri.”

„Kaitse maha!” Kuigi side oli kogu aeg lahti, hoiatasin teisi igaks juhuks veelkord: „Tulistame välja termotuuma! Nüüd!”

Rakett vuhises minna ja siis muutus maailma taas tajumatuks. 600 tonni on üle 20 korra vähem kui Hiroshima plahvatus ja tuhat korda vähem kui paljud mandritevaheliste strateegiliste rakettide laengud, kuid kolme kilomeetri kauguselt on see ikkagi väga otseses tähenduses raputav elamus. Džiip paiskus tagasi ja löök oli kui näitlik demonstratsioon, et vihmavarjuga langevarjuhüpet ei tehta. Masina kapotil kõrbes värv ja kõik oli täis kummide põlemise haisu, kuigi meil endil polnud masina sisemuses eriti midagi viga.

„Lisa, järgmine kuldne!” käsutasin kiiresti.

Kaitseväli oli kadunud, monstrum lamas külili ja ajas pragudest suitsu välja. Lisa lastud rakett lendas seekord sihile ja kui maailm uuesti tajuta vaks muutus, oli peletis lihtsalt kadunud.

„Edasi!”

Nagu kokku olime leppinud, lülitati ka nende plahvatuste puhuks kaamerad välja ja uuesti sisse tohtis neid lülitada alles peale seda, kui minu auto liikuma hakkas, seepärast saime taas viiskümmend meetrit edumaad, enne kui teised teatasid, et neil kõik korras on ja meile järgnesid. Varsti sõitsime üle tumedate kärssavate tükkidega kaetud maa pinna. Nende järgi ei suutnud ma otsustada, oli tegu looma või masinaga ja kuidas seda õieti juhiti, kuid see ei olnud siis ka oluline. Me jõudsime esimeste asteekide püramiidide meenutavate kiviko lossideni. Need sarnanesid dlömnide vahemaailmas paiknevate ehitistega, kuid mõõtkavas olin eksinud, sest need siin olid sadu meetreid suured ja sugugi mitte varemtes.

NENDE VÄLJAGENERAATORID TÖÖTAVAD IKKA VEEL. HMM, ARVATAVASTI AVARIILÜLITUSED. MA NÄEN NÜÜD LINNA SISSE. KA TEIE SAATE PÜRAMIIDIDE VAHELT SISSE, KUIGI SEAL ON TUGEV RUUMIMOONUTUS. SA PEAD HÄVITAMA JUHTIMISKESKUSE, ALLES SIIS ON NAD LÖÖDUD. LINNAS SEES EI OLE VÕIMALIK KASUTADA TUUMALAENGUID, SEST INIMESTEST VANGID ON KÕIKJAL DLÖMNIDEGA LÄBISEGI

Teadustasin seda ka teistele ja kihutasime mööda laugeid astmeid üles. Meie teed tõkestasid väravad. „Lisa!”

Plahvatus oli taas natuke liiga lähedal, kuid edasi sõites ei tõkestanud meie teed miski seal, kus väravad olnud olid. Mõistatasin hetke, miks oli seal lisaks igasugustele kõrgtehnoloogilistele vidinatele vaja tavalisi kivist ja metallist väravaid, kuid lõpuks võisid need seal ka pigem ilu pärast või piiripostiks olla ning pigem pidin õnne tänama, et seal midagi rohkemat ei olnud.

Jõudsime püramiiditippude vahelisele laugele käigule. Meie ees terendus sinakas sfäär ja too kivine renn nägi välja nagu normaalne orupõhi. Sõitsime edasi ja mingil hetkel tundus asi vastupidine – et liigume üle tühjuse sirutuva kaljunõela harjal. Teadsin, et see on optiline pete, ja üritasin seda ka teistele seletada. Lasin isegi laserikiire välja, et nad näeksid, et see ei tabanud ei „taevast”, ega „orunõlva”, vaid jooksis spiraalina ümber nende ruumiga trikke tegevate moodustiste, kuid vaevalt nad midagi taipasid.

Nüüd olime justkui kuivanud jõe põhjas ja edasi viisid ainult järsud kaldtorud. Vintsiga oli võimalik masinaid üles saada, kuid edasi sõita polnud võimalik. Käsutasin pool seltskonda autode juurde ja teise poole välja, et jala edasi minna.

Meid oodati. Vaevalt olid kahest-kolmest autost mehed välja sööst nud, et astmete ja nukkide taga positsioone sisse võtta, kui meid tabasid ülevalt kümned energiakiired. Ma ei tea, miks nad esimestel sekunditel autosid ei tulistanud. Võin vaid oletada, et nad pidasid seda ehk lootu setuks, ei arvanud, et tegemist on erilise kaitseta plekikosudega. Kolm-neli mees langes tükkidekslõigatuna või ränkade haavadega maha. Siis tabas kiir üht autot ja see süttis. Mul jäi vaid väga tänulik olla elukutseliste sõdurite reaktsioonidele. Masinad tagurdasid kummide vilinal, kuuli pildujad hakkasid tärisema ja raketid söötsid tee. Dlõmnide positsioon oli hästi valitud, kuid tagantjärele võin tõdeda, et ehkki nad juba linna luues olid sellele mõelnud, olid nad ootamatusest rabatud ja liiga ehmunud, et oma eelist korralikult kasutada. Nüüd surusime nad oma tuge vama tulega maha, kuigi veel paar meest ka meie hulgast sinna kivide vahele jäi. Vaevalt viis minutit hiljem tungisin esimeste palgasõdurite järel üles linna, sellal kui teistest osa valvama jäi ja osa valmistus masi naid üles vinnama. Andsin käsu üks auto kiiresti üles vedada ja kõik ette valmistada, kuid ülejäänud hetkel alla jätta. Kui me jala hakkama saime, oli lihtsam sama teed tagasi minna, seda ühte aga vajasin raketite vedamiseks, sest neid oma pooletsentnerilisi jurakaid polnud mõeldav seljas vedada, vaja võis neid aga hädasti minna.

Dlõmnide linn oli hämar ja ilus. Me kõik lihtsalt ja siiralt imetlesime seda selle minuti, mil Hummerit ülestoimetavaid sõdureid katsime. Kahe kuni kuuekorruselised veidra vaba arhitektuuriga majad tõusid terrassidena ja mida kaugemale, seda kummalisema kalde all. Olime nagu hiigelsuure, 3-4 kilomeetrise kausi servas ja kui ma olin natuke mõelnud, sain aru, kuidas linn oli nagu spiraalselt lahtilõigatud apelsin mingi tasa pinnalise avariivormi võtnud. Majad olid kummalise kalde all sellepärast, et nagu ma teadsin ja näha võisin, muutis tavalises olukorras gravitatsioon kaugemal kera nõlval suunda. Nüüd kummardusid majad ribadena kord siia, kord sinnapoole, minnes lõpuks üle tornideks ja katkestuste kohal poolikuna õhus lõppevateks sildadeks. See võis kirjeldamatult kõitev ja ilus olla, kui tolle hõljuva linna kivipitside ja kvant tõkke valgustumurdiva suitsuklaasi taga häilusid mööda Smeete taevast ja maa.

Mul kulus mõni sekund isegi selle taipamiseks, et majade kandavad osad on lihtsast hallist kivitaolisest massist, nii palju oli värvikirevaid detaile. Nii majad kui tänavad olid täis kaunistusi, kujusid ja mustreid. Oli ilusaid, kuid üsna mõttetuna tunduvaid terrasse ja rõdusid ning iga aknaraam ja ukseavagi oli kunstiteos. Keerukad salapärased ornamendid jooksid vabalt üksteisesse sulades ühelt ehitist teisele, laternapostid, pergolod ja balustraadid olid rasked ilmselt ehtsast kullast, platinast ja kalliskividest. Veidrad, samas täiuslike joontega kujud säilitasid tardu nud kristallis oma ürgse salapära ja nõtkuse, müstilised elukad vaatasid meie poole alla karniisidelt, rõdupiiretelt ja lugematutest seinorvadest. Vaatepilt oli nii hämmastav, et isegi mina, kes ma teistest paremini olin kummastavateks paikadeks ette valmistatud ja teoreetiliselt teadsin, mida näen, olin natukeseks ajaks pahviks löödud.

ORJAD ON PRAEGU AETUD LINNAALUSTESSE KÄIKUDESSE, DLÕMNID ISE EVAKUEERUVAD KESKEL ASUVA SUURE KUUBIKUJULISE EHITISE POOLE

„Mis seal on?”

OLETAN, ET EÜLETIIGA ANALOOGNE PÖÖDRUUMITUNNEL TEISTESSE LINNADESSE. KUI NAD LÄINUD ON JA LINN ALLA KUKKUDA LASTAKSE, JÄÄB KELDRISOLIJATEST VAID ROOSA SODI JÄRELE

Järelilikult pidin nad enne peatama. Teadustasin olukorda paari sõnaga teistele ja me tungisime edasi. Hoidusime seinäärtesse ja tõkete varju, kuid natuke aega ei rünnanud meid keegi. Kõik, mida me

linna elanikest nägime, olid paar soliidses kauguses kiiresti minematormavat varju. Olime läbinud umbes poole sellest paari käänuga keskele välja viivast avenüüst, kui korraga viibati eemal punase rätiga ja üksik demon tuli lähemale. Sammusin talle kiiresti vastu ja käskisin omadel vähemalt paarkümmend meetrit vahet pidada.

Seisatasime umbes viie meetri kaugusel teineteisest ja jäin teda oota valt vaatama. Selle asemel, et rääkima hakata, saadik sirutas end ja korraga ma tundsin, et kaotan enda üle kontrolli. Muidugi, nii see pidigi käima, mida muud oli mul tast oodata? Mul oli määratu eelis tavaliste inimeste ees, sest olin tuttav vaimse kontaktiga ja lõpuks oli üks preester juba midagi taolist üritanud. Kuid kui muud senised kontaktid olid olnud viisakad dialoogid ja preestri seade oli vaid mehhaaniliselt halvanud, siis tolle dlömni võimed olid suunatud just isiksuse haaramisele ja valit semisele. Tige, rõvedalt võõras ja tugev mõistus haaras minu oma endasse, igi vana tarkusega külm ja halastamatu tahe löikas ära minu oma. Mitmeid kordi ületas sissetung tavalise inimese vastupanuvõime.

Ent ma ei olnud ammu enam tavaline inimene.

Korraga avastas dlömn hämmeldusega, et minu asemel on tal käes vihka mise sulatuli, mis teda ennast kinni hoiab. Teadvuskontroll on lõks, mis toimib kahes suunas. Korraga tajusin taas oma Briopsis ja Tertsis asuvaid ajuosi.

„Hackel, sinu kord.”

Hetkeks maailmad ühinesid ja siis Hackel lõi. See oli sepahaamri hoop sääse pihta. Siin sobib võrdluseks meelde tuletada Tehisaju suurust – sadu kilomeetreid koridore, tuhanded tonnid kõrgtehnoloogilist mõistust. Just sellise uskumatu, meeletu raskuse ta brutaalselt vabastas. Võib-olla kartis temagi ebaõnnestumist, sest meil kummalgi ei olnud koge must teadvuskontrolliga, aga kokkuvõttes ei olnud see võitlus. Dlömni mõistus kägardus kokku, purunes ja plahvatas olematusse nagu bussipilet, mis startiva kosmoseraketi mootori düüsi on sattunud.

Vähem kui sekundiga oli kõik läbi. Demon langes kokku, nii surnud, kui olla saab, ja mina tundsin end nagu juhtmejupp, millel on õnnestunud piksevardaks olla. Ent aega ei olnud, sundisin end liikuma, kuigi tundus, et surisen ja pillun sõrmedest sädemeid. Selline minu eluenergiat vahe võimendi ja ankrupunktina kasutatav kaugusest suhteliselt sõltumatu info interaktsioon ju praktiliselt ei kannu elektromagnetenergiat, kuid selleks, et inimnärvid tudisevaks süldiks muuta, oli seda enam kui küllalt.

„See on ju omast kohast ilus linn, aga selle elanikud ei kõlba kuhugi,” kähvatasin selja taha.

„Mõnes teises olukorras tahaksin ma pikemalt neid kujusid uurida. Rakett!” Osutasin laserikiirega tolle keskmise ehitise suunas. „Leegiheitjad, süüdake majad,” käsutasin smeetelasi.

„Teine!”

Hummer norsatas taas ja rakett sööstis minema enne, kui esimese plahvatuse põrmustav piksekärgatus meieni jõudis.

Koperdasin ja sain alles kukkudes aru, et olen reageerinud kiiremini kui üldse toimuvat teadvustan – minu nina eest lendasid üles hõõguvad kivid. Nägin nagu aegluubis, kuidas üks mööda tänavasillutise kivi sirutus minu poole justkui nähtamatu drelliotsaga sisseaetav eba korrapärane paarisentimeetrine renn – keegi üritas mind tabada nähtamatu energiakiirega. Veeretasin end kõrvale ja fikseerisin, et kuulen kaaslaste karjeid. Kiir pöördus mulle järele, tulistasin huupi sinna suunda, kus laskja pidi olema ja vingerdasin kaugemale. Ma ei tea, kas ma tabasin, sest järgmiseks rabises mulle kaela puruneva fassaadi kivi ja õhk oli täis prahvatusi. Tegin viimase sööstu ja ajasin end mingi müürinurga taga põlvedele. Keegi maandus mu kõrval ja tulistas pikad valangud piki tänavat. Ajasin ka oma relva välja ja aitasin jõudumööda kaasa. Vasakul ja paremal vupsasid mehed lühikeste sööstudega edasi, vuhises leegiheitja kiir ja siis vandus keegi üle side: „Puhas!”

„Kaotused?” küsisin kiiresti.

„Kaks meest, veel kaks haavatut. Suudavad ise tagasi minna.”

„Kaks tervet saatjateks kaasa. Teised edasi!”

MA DEKODEERISIN NENDE SIDE

Süvenesin sellesse käigu pealt ja asi tunduski olevat nii, et nad kavat sesid jalga lasta. Käis veel mingi küsimine abi järele, kuid ka teistel linnadel tundus probleeme olevat – sest mu pomm pidi

vähemalt tervel poolkeral pahandust tegema – ja niipalju kui ma otsustada suutsin, nad sellega eriti ei arvestanud.

„Hackel, ühenda mind nende kanalisse!”

TEHTUD

„Deemonid!” müristasin lugupidamatult mingisugustki sobivat pausi nende kõnes ära ootamata.

„Ma olen Alf Human. Te tahtsite mind, te saite mu. Minu rahval on ütlemine – külvad tuult, lõikad tormi; kui te väärandid üldse midagi külvate või lõikate. Ma tahan elusalt ja tervelt tagasi kõiki inimestest vange. Seni ma tapan ja põletan teid! Lülitage pöördruumitunnel välja või ma lülitan selle ise aatomilaenguga välja!”

Tänav tegi viimase kaare ja olime vaevalt paarisaja meetri kaugusel tollest suurest kuubikujulisest ehitisest linna keskel. Tänav otsa, meie ja väljaku vahele oli kuhjatud hädapärane barrikaad.

Viipasin Hummeri rakettidega lähemale, kuid nende paari sekundiga mõtlesin ümber.

Barrikaad oli ilma igasuguse kahtluseta täiesti mõttetu. See oli vaid käepärasest kolist vall, mis tegelikult mitte midagi ei kaitsnud ja niipalju kui sealtmaalt näha võisime, oli plats selle taga dlõmne täis, sest nad kõik ei mahtunud uksest sisse. Andsin viiele mehele käsu tulistada püssi granaatidega barrikaadi, püüdes mitte tabada väljakut selle taga. Plah vatused puhastasid meie tee ja liikusime varju hoidudes lähemale.

Väljakul oli peale plahvatusi puhkenud paanika, sest paljud said kildu dest viga, kuid kui lähenesime, jäi seal kummaliselt vaikseks. Siis hakkas jõugust dlõmne välja tulema. Algul üksikuid, kuid iga hetk järjest rohkem. Rabelemine uste ümber lõppes. Varsti oli jõuk jagunenud, meie ja uste juures tunglevate naiste ja laste vahel seisis mehed. Õlg õla kõrval ja relvadeta.

„Mitte tulistada!” andsin igaks juhuks käsu, kuigi niikuinii olid kõik ootele jäänud. Viis sekundit marutuld meie relvadest, ja seal platsil poleks midagi elusat olnud. Olin kuulnud, et koonduslaagrites on inimestest mehed oma laste otsa roninud, kui kambrisse gaas lasti, need olendid siin aga olid valmis oma naiste ja laste eest surema, kui vaid hetkegi järgi suutsid mõelda. Ootamatult ei suutnud ma neid enam vihata.

Ent see oli sõda.

Käskisin teistel paigale jääda ja astusin langetatud relvaga lähemale. Tumedakarvalised read avanesid ja minu poole tuli vana dlõmn, tühjad käed üles tõstetud. Me peatusime taas viie sammu kaugusel, ent seekord ei üritatud dlõmn oma trikke, ta hakkas rääkima: „Mina olen Azz loшетur. Ma olen siinse linna meer, mille, ja tema elanikega sa nii halvasti ümber käid. Me oleme sinus eksinud. Ja me oleme lüüa saanud. Ma tänan sind, et sa ei tapnud kaitsetuid.”

„Teie kaitse murdmiseks tuli vaeva näha. Ja olete teie kunagi hoolinud inimlastest ja -naistest?”

„Me oleme püüdnud neid mitte tappa.” Ta vaatas mind pika pilguga. „Kas sa ei loe meid inimesteks?”

„Kas sa ise loed? Kõrgem rass! Te olete aastatuhandeid Smeete inimesi orjastanud ja enda huvides kasutanud. Teinud, mida endale vajalikuks olete pidanud.”

Ta vaikus hetke. „Me oleme ka palju head teinud.”

„Mõnikord õhtuti kamina ees meeldiks mul sellest kuulda. Kas ma saan tagasi viimase retke ajal kinnivõetud ja teised inimvangid, või pean jätkama?”

Ta vaatas mind taas hindavalt. „Sa ilmselt teeksidki seda. Sa saad oma tahtmise, kõik siinsed vangid.” Ta hüüdis teistele mingid korraldused.

„Ja ülejäänud? Ja ma ei taha, et te neid enam võtaksite.”

„Seda ma ei saa lubada. Ma annaksin sulle nõu leppida sellega ja lahkuda siit, kuni sa veel võid. Ja neetud olgu päev, mil me sinust kuulsime!”

Ta pöördus ja läks teiste juurde. Jagati käsklusi ja mitmed sörkisid erinevates suundades minema, meist siiski aupaklikusse kaugusse hoidudes. Meie vastas seisev ahelik tõmbus kogu aeg koomale, sest dlõmnid valgusid pideva vooluna ustest sisse.

Siis hakkasid ühest uksest välja tulema inimesed. Nad olid valgusest pimestatud, armetud ja hirmunud. Vist ei uskunud keegi, mis toimub, ja nagu ma hiljem kuulsin, polnud dlõmnid öelnud, miks neil korraga tulise rutuga ahelad ära võeti ja nad kuhugi aeti; oli selge, et tavaliselt ei

tähendanud sellised asjad head. Kõhklemisi, üksteist toetades, massee rides käsi ja jalgu, kus nõiutud raud oli olnud, liikusid nad tropis meie poole.

„Siia! Aidake üksteist, ja minge meie selja taha, valmistuge minekuks, hoidke kokku,“ hüüdsin neile. Nad tulid aegamisi lähemale. Andsin korralduse, et osa mu kaaslastest tegeleks nendega ja kümne sekundiga oli selge, et seda peavad tegema smeelelased. Need ju vastasid samas keeles, poetasid julgustavaid sõnu, ja mõned endised vangid juba hõis kasid rõõmust, ehkki suurem enamik ei suutnud toimuvat uskuda. Kuid ma lastest ja Üüxanist hoidsid nad kaugemale. Avastus tegi tuskata, aga sain ka aru, miks. Dlömnid olid alati olnud võitmatu võimu kehastus, ja nüüd – põlev linn, surnud ja haavatud dlömnid, ja nende vastas meie – dlömnidega sama kasvu ja kogu, võõrast rassist, vere ja tolmuga koos, tundmatud relvad käes.

ENAMIK INIMESI ON VÄLJAS, VIIMASED TULEVA KOHE. ENT NEID LAHKUB KOGU AEG JA MA KARDAN, ET TEIL SAAB SUURI EBAMEELDIVUSI OLEMA, KUI NAD ENNE OTSA SAAVAD, KUI TEIE LÄINUD OLETE

„Seda ma kartsingi. Kurat, kui neil on ikka veel isu jõhkralt mängida... Kus on avariilülitused?“

SELLESAMA HOONE SEES VASAKUL, MILLE EES SA SEISAD. KUI SA EI TAHA NEID MASSILISELT TAPPA, PURUSTA ESIMESE LASUGA SEIN SEALT, KUS MA NÄITAN, TEINE PEAB MINEMA PÖÖRDRUUMIVÄRAVASSE. LASE IGAKS JUHUKS JÄRJEST, KUNI MA ÜTLEN, ET AITAB. MINU ARVUTUSTE JÄRGI PÜSIB LINN KOOS VEEL TUNNI JA MINUARUST SAAVAD NAD KOHE ÜHE PEAGENERAATORITEST KORDA. KUI SA MUUDAD PÖÖRDRUUMI KASUTUSKÕLBMATUKS, EI SAA NAD MINEMA JA ÜRITAVAD IGA HINNA EEST GENERAATORIT KÄIVITADA. KÜMNE MINUTIGA PEATE TE KAUGEL OLEMA, SEST KUI PEAGENERAATOR UUESTI KÄIVITUB, VIIVAD NAD PILVELINNUSE RISTDIMENSIOONI MINEMA JA SA EI SAA SEALT ILMA UUE KVANTPLAHVATUSETA VÄLJA

Nüüd väljus ka Zeii, imik süles. Ta vaatas ringi, tõstes korraks käe varjuks silme ette, hüüatas ja tormas minu juurde. Suudlesin teda, tõmmates parema käega enda vastu, vasak hoidmas relva, vaatasin alla ja nii, käsitamatus ruumistruktuuris, kaugel kodust, mida iganes see sõna tähendaks, vaenuliku rassi põlevas linnas kesk vabastatud vange ja laipu, nägin esmakordselt oma poega. Kuid kuidas – lapse sünnini pidi ju aega olema? Ent see polnud tähtis. Lubasin endale viis sekundit teda vaadata, siis lükkasin ta Eriku ja Lisa juurde, teel kiiresti sosistades: „Oleme ikka suures ohus.“ Selgitasin paari sõnaga oma kavatsusi sõduritele ja palusin – ei käskinud! – Lisal Zeii eest hoolitseda.

„Pane ta kuhugi süvendisse, las võtab lapse kõhule. Olge valmis põrutu seks.“ Ta noogutas lühidalt, lükkasin suurte silmadega ringivaatava Zeii eemale ja võtsin koha sisse Hummeri raketiseadme taga.

„Vasakule, treppidest üles!“ andsin juhile käsu, näidates ka 60-70 meetrit eemal kohta, mida mõtlesin. „Kõik pikali! Kähku!“ käratasin siis üle side ja kordasin seda ka nii kõvasti kui hääl võttis. Sihtisin ja saatsin laengu Hackeli juhutatud kohta – umbes kolmekümne meetri kaugusele keset siledat seina. Lööklaine tahtis istuli rabada, kivikillud hammustasid valusalt õlga, mis kaitseplaadi tagant välja oli jäänud, ehkki enamik plahvatuse energiast läks ettepoole.

„Augu juurde!“ Masin kihutas edasi ja juht, kes oli taibanud, milles asi, ronis masinaga peaaegu et mööda seina üles ja august sisse. Saatsin järgmise raketi hoone sisemusse. Plahvatusel järgnes kohe teine palju võimsam raksatus, välgud särvisid ruumis, kostis kirjeldamatult tugevat kärinat ja undamist ning kõik kaldus viltu.

VEEL ÜKS

Sihtisin samasse kohta ja saatsin teele kolmanda raketi. Uus kahe kordne plahvatus, undamine katkes nagu poolekslõigatult, ragin ja mürin jätkusid, kogu linn õõtsus nagu lainetel, tugev vibratsioon pöörutas müüriharjade plokid lahti, katusekivid ja halvasti kinnitatud kaunistused sadasid rentslisse.

AITAB, HOIA KINNI

Korraga käis plopsatus ja kõrvad olid nagu vatti täis, mõirgav orkaan keerutas tänavatel ja kusagil veikles hele valgus. Kõik see kestis mõned sekundid ja siis järgnes põrutus, mis mu hingetuks võttis. Samal hetkel jäi kõik paigale. Siin-seal ragises ja purunes prahvatustega miski, ehitised lõhenesid, andes pingetele järgi. Tuul keerutas suitsus ja järsku avastasin, et näen päikesest valgustatud steppi.

Taevas oli taas siniseks tõmbunud, kuigi silmapiirini laius vaid tuhane häving ja kusagil kaugel veel

põles miski.

Pöörasin ringi.

„Kõik tagasi! Lahkume nii kiiresti kui võimalik. Hoidke inimesed koos ja liikumas.”

Laskusin platsile tagasi ja valmistusin koos järelvähke jäänud viisi kuga taganema. Vaatasin deemonite poole, kus too Ass-midaiganes hakkas end üles ajama.

„Sa võitled jõhkralt. Väravas olid naised ja lapsed. Võib-olla sa ei tee vahet meie naiste vahel, aga sa tapsid lapsi! Mis liiki olend sa oled?”

„Viimase retke ajal te tapsite koos emaga mu sündimata lapse, kui see sind lohutab.”

Ta ei vastanud.

Ei suutnud end tagasi hoida ja kraaksatasin korra lühidalt naerda. „*Sina* tuled mulle rääkima eetikast! Teie endi tegusid sa samas skaalas ei hinda. Tea, et mõnes mõttes pean sind *väga* inimlikuks. Minu vanavanemad aeti kodudest välja ja mõrvati inimsoost dlömnide poolt, kes arvasid, et teavad paremini, kuidas mu hõim elama peaks. Õnne tuues nad tapsid ja piinasid surnuks veerandi mu rahvast. Aga ma olen hea õpilane – ainult surnud dlömn on hea dlömn. Hinda seda, et ma tapan teid kiiresti!”

Ta oli norus ja sünge. „Need, ei olnud meie, kes tapavad retkedel naisi ja lapsi. Jah, neid, kes võitlevad, küll, aga me ei tapa...”

„Härjasitt! Mis kuradi vahet, teie või teie poolt palgatud? Hoidke end eemale, me lahkume!”

Tormasime läbi tänavate, ajasime oma karja alla autode juurde, laadi sime kõige nõrgemad masinatesse ja lasime kiiret traavi üle põlenud kõrbe eemale. Olime võib-olla kilomeetri eemal, kui taga linnas algas uuesti kõrgetooniline undamine. Sellelt kauguselt oli see fantastiline vaatepilt. Kujutlege põlenud ja segaminikeeratud kõrbet, millest on esimesel pilgul selge, et on toimunud maailmalõpumõõtu katastroof. Seda pooli tab Pilvelinnuste tee geomeetriliselt sirge vagu. Sellel vaol kõhutab linn, mis ilmselgelt ei kuulu sellesse maastikku. See pole küll enam helesinine kuuljas pilv, see on maad ramminud, ennast pahupidi pööranud, oma haavatava sisemuse paljastanud ja põleb, lebades keset tuhavälju kui surnud vaal, ometigi olles ümbritsevast hallusest teravalt erinev. Esmapilgul on selge, et see muinasjutuline maailm, mis aegade algusest osa võtmatuna mööda on hõljunud, on nüüd kohutava, arusaamatu õnnetuse üle elanud. Ent ometi on see uhke, võimas ja kohutavalt võõras. Kauge malt pole üldse näha, et seal mingeid purustusi oleks. Siis kaarduvad ja vonklevad ta püramiididest valli ümber sinakad ja kuldsed sädelevad sambad, kiskudes kaasa kruusa ja tolmu, mis kohe jälle maa suunas hakkab langema. Valge külm tuli mähib kõik endasse, servad tõusevad ja korruga on seal taas kera. Kontuurid muutuvad tumedaks ja on näha, et mitte kõik linnast ei suutnud end uuesti kokku korjata, siin-seal langesid terved kvartalid tagasi, purunedes maapinnal tolmuks.

Siiski rullis linn end kokku ja hakkas liikuma. Kera muutus heleda maks ja läbipaistvamaks, sädelus pärjas seda ja siis oli see läinud.

Tavaliselt pidid Pilvelinnused tekkima ja kaduma nii, et seda üldse tunda ei ole, kuid keskele kokku voolava õhu sirendavat fronti vaadates sain aru, et seekord nad kas pole vaevunud seda tegema või saatsid meile hüvastijätutervituse. Jõudsin karjuda hoiatuse ja end Zeii ning lapse peale heita, ja siis oli kokkutormava õhu tekitatud lööklaine kohal. Taas oli mul tunne, et keegi üritab mind korkvendrina kasutada, kuid me elasime ka selle üle. Laps muidugi nuttis.

Haises kõrbenud kivide ja väävli järele, rusud suitsesid eemal, hori sondil oli näha tulekahjusid ja kogu laotust kattis hall suitsuvine. Väikesi tuhavihureid kaasa võttes eksles ringi närviline tuul, ent muidu oli kõik vaikne.

„Hackel?”

Ühendust peaaegu ei olnud, väga, väga nõrgalt tajusin, tema „OK”-d. Barjäärid olid jälle viimse piirini kõrgeks kruvitud.

Leidsin end silmitsemas kõledat taevast ja nõgiseid suitsevaid kive ning mulle hakkas pärale jõudma, et me saime sellega hakkama. Nüüd, kui lahinguerutus mööda läks, oli mul tegelikult päris hea meel, et dlömnid ellu jäid ja minema said. Langesin istuli, kaitseriivistasin ja asetasin liivale relvad ning vaatasin esimest korda korralikult oma naist ja last.

*

Me läksime kõigepealt oma mäekülje varju jäetud veoautodeni ja ka see toimus nii, et esiteks tuli saata kolmandik autodest viimse piirini sõdureid täistopituna ära ja nemad omakorda tulid veoautodega meile järele, sest seniks olime sunnitud need, kes kinni jaksasid hoida, katus tele laadima. Me kihutasime vahetustega terve öö ja järgmise päeva ning peatusime alles järgmisel öhtul, planeedi jõujoontest, seega ka Pilve linnuste radadest üle tuhande kilomeetri eemal. Juba esimesel öhtul, paarisaja kilomeetri järel olime välja jõudnud ka põlenud alalt ja ma hingasin kergendatult, sest kuigi ma mingil hetkel polnud hoolinud, oli nüüd, kaine mõistuse tagasi tulles, väga piinlik pool planeeti maha põletada. Otsisime ühe oja kaldal varjulise koha ja lõime laagri üles.

Meil ei olnud mingit õiget varustust, et hoolitseda selle meie hoolde sattunud inimhulga eest. Meid endid oli järgi 62, neist 3 raskesti haavatud ja kui me lõpuks saime mahti korralikult üle lugeda, avastasime lisaks oma hoolde all 386 inimest. Neist viiendik lapsi ja viiendik mehi – nojah, kinnivõtmisel paljud mehed siiski üritasid võidelda ja said surma. Ma ei olnud teadnud, miks üldse dlõmnid inimesi röövivad – kui Raihside mõisa ründamine kõrvale jätta –, ent ma olin teinud Hackeli abil arvutusi ja leidsime, et tegemist peaks olema üsna haruldase nähtusega, mis kõigub selle piiri peal, et kõik smeelelased *teavad*, et dlõmnide orjusesse sattumine on reaalsus. Meil oli endi jaoks varutud toitu umbes nädalaks, nüüd pidi see kahe päevaga lõppema. Lisaks vajasisid ka paljud dlõmnide käes olnud inimesed üht või teist liiki arstiabi, rääkimata sellest, et raskelt haavatud sõdureid poleks ühelgi juhul hea olnud juba niigi pikalt autos loksutada. Kui võimalik, oleksin nad kasvõi kõrvupidi vahemaailma kaudu kusagile tsivilisatsioonile lähemale toonud, aga piirkond oli nii tormine, et ma ei saanud sidetki peale peaaegu tajumatute olemas olusignaalide ja nii suurt ja stabiilset värvavat, et kogu see jõuk minema viia, lihtsalt polnud võimalik luua.

Meil polnud mingit õiget laagrivarustustki ja enamikul inimestest olid vaid need räbalad, mis seljas. Õnneks oli kliima soe ja meie paarist kirvest piisas, et lähedastest metsatukkadest piisavalt põletuspuitu kätte saada. Varsti selgus, et ka toiduprobleemi on võimalik vähemalt pisut leeven dada – meie relvad ei olnud küll mingid õiged jahipüssid, ent me ei lasknud neid õnnetuid lojuseid ka mitte sportlikust hasardist. Tege likult tekitati värske liha varu laagrist õieti väljumata.

Me olime ikka üks veider kamp küll! Vabastatud inimesed olid olnud dlõmnide käes kes lühema, kes pikema aja. Näiteks vanamees, mingi Nöezzi kaupmeeste juhi poeg, kes oli elanud neis keldrites üle neljakümne aasta. Ta ainult istus ja silitas rohtu, kissitades oma valgusega harju matuid silmi taevasina poole, ning pisarad voolasid katkematu joana üle ta kortsus põskede. Nende haavatud olid tõele au andes peamiselt küll hiljuti kinnivõetud, seega enamasti Raihside mõisa inimesed. Dlõmnid ei piinanud asjata, nende karistusedki olid leebed. Nad koht lesid orje nagu kariloomi, ravitsesid neid ja hoidsid asjatutest kiusa tustest. Inimesed kärbusid vabaduse puudumisest ja lootusetusest. Ennast polnud lihtne seal tappagi, nii et kelle tervis vastu pidas ja kes hulluks ei läinud, see võis seal väga kaua elada. Nägin, kuidas üksteist usku matusega, kõhklemisi puudutasid inimesed, kes aastaid, kui mitte aasta kümneid olid läbi seinte vestelnud, üksteist ainult kaugelt vilksamisi nähes, tundes siiski meeletut vajadust omasugusega suhelda.

Nägin... ei, ma ei taha seda kirjeldada, klomp tõuseb kurku. Kurve mast poolest – oli neidki, kes arvasid, et vabadus saab olla vaid ajutine, ning ootasid iga hetk dlõmnide nähtavaleilmumist. Oli neidki, kel oli ükskõik, ja kui teised ei oleks neid taga ajanud, oleksid nad ilmselt Pilvelinnusesse jäänud või end vaikselt teel maha poetanud, et selle meeletult ebamugava kitsas plekkkongis kihutamise asemel taas sooja kindlasse kambrisse saada. Aga enamik siiski nõudis relvi, ja kasvõi mürki, et aga mitte uuesti dlõmnide kätte langeda.

Ega ma isegi polnud täiesti vigastusteta pääsenud. Aia improviseeritud lahinguskafander oli mind päästnud otsestest mehaanilistest vigastustest, kuid ma olin kõvasti muljuda saanud. See on lihtsalt hämmastav, kuidas lahingus endas ei pane sa midagi tähele, pärast aga avastad end üleni sinise - laigulisena. Zeii oli viimasel põgenemisel jala mingi kivi vastu lõhki tõmmanud ja ta oli viimasel ööl ühest august läbisõidu ajal kukkunud ja end kõvasti ära lõõnud, üritades iga hinna eest last

kaitsta. Ent muidugi olid need piasjad.

Sõdurid üritasid presendist ja okstest ajutisi varjualuseid tekitada, kõige hädalisematele jagati kaasasolevaid varurõivaid ja mina lamasin rohul, närisin rohukõrt ja jälgisin, kuidas Zeii titele süüa annab.

Lühidalt väljendudes oli mul probleem. Viipasin Üüxani lähemale.

„Kas sa tead, kus me oleme?”

Ta neelatas: „Kas sa siis ei tea?”

„Ei.”

Kohkunud vaikus.

Halastasin: „Ma tean selle paiga koordinaate, kus me asume. Oleme Iiberis, vähemalt kolm tuhat kilomeetrit Ovemost edelas ja vähemalt kaks tuhat kilomeetrit sinu kodust. Ent ma ei tea, mis liiki maa see on, kes siin elab ja kuidas kogu see inimhulk tsivilisatsiooni rüppe tagasi saada. Lisaks ei ole meil aega rahulikku rahvasterändamist korraldada, sest kui esimene paanika raugneb, saavad dlõmnid väga vihaseks, et me siin nende oma tagatoas kvantrelvade ja halva suhtumisega ringi kolistame. Ma ei taha teada, mida nad ette võtavad. Täpsemalt, mul ei ole selle teadasaamist võimalik vältida, kuid ma ei taha, et kannatada saaksid inimesed, kelle ma siia seiklusse olen tõmmanud ja dlõmnide kätte tagasi satuksid need, kelle me ära oleme toonud. Lisaks ei tohi unustada, et mu vastutusel on siiani neli Aia kvantpomme. On sul ideid?”

„Kõigepealt – me oleme kalainimeste aladel.”

Ohkasin. „Ma olen seda nime paar korda kuulnud ja midagi head sellega ei seostu. Teisalt on tegemist sellisel tasemel müütidega, et reaalselt ei tea ma nimetatud rahvast midagi.”

Nüüd oli Üüxani kord ohata. „Kalainimesed on halli nahaga rass, kes asustab suuremat osa lõunapoolseid mandreid. Umbes Käärfarega võrrel daval tehnilisel tasemel, kuigi suunitlus on rohkem meresõidutehnikal. Räägi takse, et dlõmnidel pole nende üle suuremat võimu, teisalt aga hoiavad nad teadlikult madalat profiili. Meie – see tähendab ündide – teada on olemas kõrgemalt arenenud veelune riik, mis nii või teisiti kontrollib ülejäänud kaldaid asustavaid hõime. Kuna nad peavad Smeete Mandri asukaid dlõmnide käsilasteks, hoiduvad nad kontaktidest. Ühe sõnaga, oleme sattunud alasi ja haamri vahele.”

Meenutasin Smeete geograafiat. „Me peaksime olema keset maad, pealegi üsna lähedal Pilvelinnuse rajale?”

„Jah, aga meie teel olev Suure Jõe alamjooks on, nagu kõik merede kaldad, kalainimeste käes. Essenbel on põhjakaldal viimane inimeste linn, lõunakallas on ka sealt veel kaugele idapoole keelatud maa.”

„Kuuskümmend palgasõdurit ja kümme aatomilaengut ilmselt tagavad meile läbipääsu?”

Ünd vaatas mind tükk aega vaikides. „Sõber...” alustas ta siis kõhklemisi. „Maalaste kohta räägitakse imelugusid. Ma näen nüüd, et paljud neist on tõsi. Et te olete nii julmad ja hoolimatud, et isegi dlõmnid pelgavad teid ja seepärast ongi Maa Keelatud Maailmaks kuulutatud...”

Meie ilmakord on püsinud kohutavalt kaua. Nii on alati olnud. Ent umbes sada tuhat aastat tagasi sündis ühes hüljatud maailmas karvutu sapiens. Ammu enam ei ole võimalik kindlaks teha, kes või milleks, kuid tundub ilmne, et keegi levitas neid tahtlikult paarikümnesse tühja maa ilma. Kuid leidub ka neid küünikuid, kes ütlevad, et see oli paratamatus, et ühel päeval pidi ilmuma olend, kes asub arenguredelil kõrgemal pulgal.

Ära vaata mind niisuguse näoga – nimetagem asju õigete nimedega. Homo Sapiens kuulutas vanadele rassidele kadu. Kõige enne juhtus see Arhaddas, maailmas, mis oli kunagi masinate valitsuse alla sattunud, seejärel sapienside ühendatud jõududega puhastatud ja isoleeritud. Kui seal ka elas karvaseid, hävitas inimene need põhjalikult. Nii põhjalikult, et nad ise ei teagi, et Hõbekultuur ei olnud mitte inimeste kultuur. Kui Vanad Rassid mõistsid, mis toimumas on, oli hilja. Ehitati barjäär. Ära küsi, kuidas, ma ei tea sellest midagi. Seegi oli viiskümmend tuhat aasta tagasi. Muide, üks legend väidab, et siis üritasid paljud aegedid asustada hüljatud maailmu, kuid barjäär muutis nad idiotideks, nii et need, kes kohale jõudes ellu jäid, pidid uuesti tule leiutamisest alustama. Ära võta seda liiga tõsiselt! Maailm on selliseid lugusid täis...

Ma nägin eile kvantplahvatust. Ilma liigsete epiteetideta – minu jaoks pelutava kergusega sirutad sa käe jõudude järele, mille jumalad on endale reserveerinud. Kaos ja häving saadab sind. Ma püüan kujutleda, et see on vaid murukamara purustamine, et tõsta kõrvale labidatäis mulda, mis vajalik, et panna sinna auku kasvama uus maailmapuu, kuid ma olen hirmul. Ometi olen ma sinuga. Üks ei tähenda midagi, kuid kui enamik ündidest õige poole valib, siis ehk lubatakse meil kaasa olla. Tähed! Tähed! Tähed! See unistus pole kunagi surnud. Me oleme vaid liiga väikesed olnud.” Ta vangutas pead. „Käärfare on kokku leppimas kõigiga. Nii ündide, Kõueratsanike kui kalainimestega. Samas oli nende eesmärgiks vaid pisut rohkem hingamisruumi. Pisut rohkem vabadust ja õigusi dlömnide all. Sina kuulutad suurt ja verist sõda, mis peab lõppema ühe poole hävinguga. Seni, kes teab kui palju kordi on see siin, ühes Vanade Rasside maailmas, lõppenud täieliku lüüasaamisega. Jah, meie, ündid kuulume Vanade Rasside hulka, kuid me oleme ära tõugatud ja üks põhjustest on olnud see, et oleme liiga hästi läbi saanud Karvutute Vårdjatega. Kas sa ise ei ole veel taibanud, et võti on Maa ja Arhadda liidus? Et Maa sõdurid ja Arhadda tehnika on see uus kvaliteet, mis murrab Vanade Rasside selgroo? Ma ei tea Nemsüne Katses küll midagi, kuid see peab olema selle sügavam mõte. See oli test. Sa läbisid selle. Kui Arhaddal jätkub mune sõda alustada, ei peata teid enam miski.”

Nüüd oli minu kord teda pikalt põrnitseda. „See on uus ja minu jaoks üsna ootamatu seisukoht, kuid oma tõetera selles kahtlemata on,” poetasin lõpuks. „Üks asi, mida ma olen teadnud, on see, et mind on juhitud. Mind on väga paljude parameetrite järgi spetsiaalselt välja otsitud ja võima lik, et ma olen üks käputäiest sobivatest inimestest terve Maa kohta. Saa aru – seda öeldes pean ma silmas mitte tingimata positiivseid omadusi, pigem vastupidi. Aga kuna ma ei ole unikaalne, oleks minu keeldumise korral leitud keegi teine ja niipalju mul seiklusevaimu oli, et ka nii vilets põhjendus käis küll. Ma olen püüdnud võimalikult vähe kahju teha, kuid see pole minu võimuses olnud. Jällegi väga vilets põhjendus, eks ole? Ent ma oleksin rahulikult oma pisikesi asju ajanud, kui dlömnidel poleks pähe tulnud õnnetut mõtet Zeii röövida.” Rehmasin käega. „Ei, see pole päris õige. Selleks oli ju Mink Raihs, Zeii onupoeg. Tõele au andes oleks sellest ehk piisanud, et mind dlömnidele ülimalt ebamugavaks muuta, kuid kvantlaenguid ma vaevalt kasutama oleksin hakanud... Aga võib-olla korraldati minu ebaõnnestunud kõrvaldamine, mis lõppes Zeii lähedaste mõrvamise ja ta enda röövimisega, agedide poolt? Keegi siin tahab meeletult sõda.” Sülitasin viimase jupi kõrt välja. „On sul ideesid, kuidas saavutada kokkulepe, et inimesed saavad vaikselt koju? Sa mainisid Käärfare kuningat – temaga tuleb rääkida, et Zeii saaks kuhugi ära peidetud. *Mina* ei saa tõenäoliselt mitte kusagil rahu, kuid ta ei saa lapsega mu elu ja ohtusid jagada, kindlasti on talle võimalik leida koht vähemasti koduplaneedil...”

Üüxan tundus millegipärast muigavat. „Seda on ehk võimalik korraldada. Kuid ma peaksin ette minema. Anna mulle paar smeeletasest sõdu rit kaasa.”

Tõusin. „Mine.”

Lentsisin oja äärde. Ma ei olnud kaasa võtnud ühtki nõud, sestap kahla sin ettevaatlikult põlvini vette ja kummardusin seda kätega ammutama. Kui ma teist peotäit lürpisin, avastasin kümme meetrit ülesvoolu ühe segase pilguga tüübi põit tühjendamas. Ajasin end uuesti sirgu, läksin ja saatsin ta jalahoobiga tagumikku jõkke. Ootasin, et ta koos oma reostatud veega allavoolu läheks, et siis uuesti jooma hakata, ent siis märkasin, et mees vajus vee alla. Pöörasin ringi. Uudistajaid oli, ent kui ma nende poole vaatasin, langetasid nad pilgu. Mees rabeles vee all.

„Tooge ta ära!”

Nüüd hüppas õige mitu meest vette, ta toodi kaldale ja asetati maha, mitmed käed toetasid teda, kui ta vett välja kõõksus. Jõin ja astusin nende juurde. Nad tõmbusid kõrvale.

„Vabandust mu käitumine, aga kas see pole mitte iseenesestmõistetav, et sihukesi asju tehakse teistest inimestest allavoolu, kui seda just jões peab tegema?”

Mees pobises midagi ja naeratas totakalt.

„Ta vaim on ammu lahkunud,” seletas üks teine mees vaikel häälel, pilku tõstmata. „Kunagi oli ta oma rahva kangelane, nüüd ei tea ta, mida teeb.”

„Kas sa oled ta sõber?”

„Me oleme ühest linnast, Kahtrüzdest. See on Stacamnos, Essenbelist sadakond kilomeetrit ülesjõge,” seletas ta kohe, taibates, et see mulle midagi ei ütle. „Oleme onupojad, minu isa on... oli raehärra ja tema isa kaupmeeste koja sekretär. Me oleme kaheksa aastat dlömnide käes olnud.” Ega ma ennast hästi ei tundnud. „Siis valva teda. Ta peab õppima inimeste keskel elama. Ma tõin teid sealt ära, mõistust ma talle tagasi anda ei saa.”

„Vesi oleks ju ära läinud...”

„Nii et ma oleksin pidanud ootama, kuni see hull ojja kuseb? Kui ma poleks öelnud, oleksite te lasknud tal ära uppuda?”

Nad vaikisid, siis piilus too rääkinud mees ringi ja ütles: „Sa oled Tule jumal. Me mõtlesime, et sa karistad teda.”

„Surmaga ojjakusemise eest? Kas see pole siiski üledoseerimine?”

Jälle pikk kõhklus. „Sa andsid meile elu, pole meie asi hinnata...”

Sedalaadi probleemid mul veel puudusid!

„Hoolitse tema eest,” kordasin ja istusin uuesti Zeii kõrvale. Mu kõrvale maandus Villard, kes juba enne paistis jutujärge oodates lähikonnas keerlevat.

„Boss,” alustas ta kõhklemisi. „Meestel on mure.”

„Räägi.”

„Seda on võrdlemisi raske seletada...” Ta otsis sõnu. „Mehed on kaua naistest eemal olnud ja tundub, et mõnedki neist daamidest, kelle me eile kaasa võtsime... eee... naeratavad üsna lahkelt.”

„Mis siis viga on?” küsisin naeru alla surudes.

„See tähendab... Kas ei teki mingit arusaamatust? Kultuurilist vastu olu?”

„Kuulge, kuidas te üldse keppi saate?” ei pidanud Zeii vastu.

Palgasõduril kukkus suu lahti. „Su plika räägib inglise keelt?”

„Sihuke viga tal jah.”

„Tead, kapp,” läks Zeii üle kohutava prantsuse aktsendiga Lõuna osariikide murrakule. „Ütle oma poistele, et nad end puhtaks peseksid ja vastupidiselt oma ajumahust dikteeritud piirangutele mitte mingil juhul midagi vägivaldset ei teeks. Võlusõna on „Vabanda, kas sa ei magaks minuga?”” – seda viimast ütles ta kääri keeles – „ja hommikuks on nendest, kes pole peded või impotendid, vaid kaks konti ja kusehais järgi. Korda: „Vabanda, kas sa ei magaks minuga?””

Villard maigutas viis sekundit ja kordas siis seda lauset kümme korda. Ta lahkus, meile üle õla viltusi pilke heites. Zeii puhkes naerma, ent tõsines, kui avastas mind teda silmitsemas.

„Vabanda, kas sa ei magaks minuga?” laususin kääri keeles.

„Meelsasti... neetud, ma unustasin talle vastusevariante õpetada... aga ehk saavad kehakeelest aru. Muide, järgmine delegatsioon on tulekul.” Ta tõusis ja sättis end istuma pisut eemale ühe teise naise, mingi Nupedu teise ringi printsessi kõrvale, kellel oli pisut vanem, kuid ka alla aastane laps. Minu juurde tuli tõesti oma kümme korda smeetelast.

„Oodake,” rehmasin neile käega, läksin Zeiile järele ja viisin ta paar sammu kuuldekaugusest eemale.

„Zei-kallis, ma ei aja sind ära.”

„Mida ma öelda oskan? Niigi tahavad nad mu varbaid lakkuda – sinu pärast. Kui ma veel teiega koos nõu peaksin... Pealegi on mul laps, ma ei ole Võitleja.”

Meenus midagi loetust ja ma taipasin: „Naine võib olla võitleja, kui ta tahab, aga siis koheldakse teda nagu võitlejat. Isegi sõjas on naised-lapsed tavaliselt puutumatud. Sul on julgem eemal olla.” Ta noogutas. „Mul on laps. Meie laps. Ma parem mitte.”

Mul jäi ainult nõustuda, sest ühiskondlik suhtumine Smeetel andis lapsega naisele tõesti päris hea julgeoleku.

„Ma mõtlesin sulle pärast püstoli anda... Olgu, mõtleme veel.”

Läksin teiste juurde tagasi, avastasin, et nüüd oli neid mu ümber kogunenuid oma 30.

Seisin ja vaatasin seda hajusat ringi, oodates, kuni keegi neist rääkima hakkab, kui nad vist kellegi märguande peale tõusid ja kõik korraga mu ees sügavalt kummardasid, hüüdes mitmes keeles austusavaldusi.

Peab ütlema, et see hämmastas ja liigutas mind, kuigi nina alla pobisesin: „Jee, kurrunurruvutid, suur paks valge pealik on jälle tagasi.”

Tõstsin käe, et neid vaigistada ja palusin siis istuda.

„Austusavaldusi ei ole vaja. Meie ülesanne on teid elusalt ja tervelt kodumaale tagasi juhatada. Seepärast jagasin teid gruppidesse ja panin igaüht neist juhtima ühe minu teenistuses oleva smeeelasest sõduri. Kui te leiате endi hulgast juhi, on see hea. Olete leidnud?”

Üks kuivetu vanaldane mees astus longates ette.

„Ma olen Uzzküet Gkauf. Teised valisid mu neid esindama. Ma olen Stacamno kuningasoost, Racestes on mu vanaonu pojapoeg. Ja pealegi olen ma liberis uurimisretkedel käinud. Kes sa õieti oled? Me ei tea sinust midagi peale nime.”

„Alf Human on mu nimi siin Smeetel.” Lubasin endale pisut salapärane olla. „Aeg ei ole küps, et ma saaksin rääkida oma teest. Meie omad lähevad lahku, kui jõuame tsiviliseeritud paikade lähedusse. Meil on vähe toitu ja ravimeid, meie autode kütusevarud pole lõputud. Jah, enamik meist pole siit maailmast ja me peame tagasi minema. Ärge selle kohta rohkem küsige, sest mul ei ole vastuseid.”

Ta kummardas. „Siiski – kalainimesed?”

„Kalainimesed pole probleem,” heitsin suureliselt. „Niisiis, täna puhake, homme jätkame teed kirdesse.”

Niisama lihtsalt see muidugi ei käinud, ma pidin veel oma pool tundi igasugustele rumalatele küsimustele vastama. Lõpuks valgusid nad laiali ja mulle tundus, et mingisugune organisatsioon oli nende hulgas tõesti tööle hakanud, sest laagri rajamine võttis palju enam mõtestatud ise loomu. Ma polnud tegelikult arvanud, et see nii lihtsalt läheb, kuid tundus, et minusse suhtuti kui pühasse olevusse ja minu sõna oli seadus, mis ei kuulunud vaidlustamisele. Üldse ime, et nad kellegi kärke suutsid täita, sest kõik, kellega rääkinud olin, olid kas pealike pojad-tütred või kange lased... Ja alles siis ma taipasin, et nii see ju ongi! Dlömnide „küla listeks” praktiliselt ei olnudki tavalisi inimesi, kõik nad olid pantvangid...

Vangutasin pead, sain kiiresti lahti Erikust ja Lisast, kes ka tahtsid minu juurde asja teha, ja sammusin Zeii juurde. Laps magas, ta vahetas teise naiselega sosinal paar sõna ja me läksime teistest natuke eemale.

Järgneva veerandtunni lõpus, kui me valutavate kohtade pärast oiates ja veel hingeldades ennast teineteise kõrvale mugavamalt lamama sättisime, turtsatasin korraga.

„Mis sa naerad?”

„Tead, mul tuli üks vana anekdoot meelde – „Kuidas kepivad siilikesed? – Hä-ästi aeglaselt ja ettevaatlikult...””

Ta muigas samuti ja me rääkisime teineteisele vahepealseid sündmusi. Ta silmad täitusid veega, kuuldes, et enamik ta perest oli surma saanud. Ta ise oli üleelatud vapustuse mõjul enam-vähem kohe sünnitama hakanud ja sellega teiste vangistuses olevate naiste abil ka suuremate probleemideta hakkama saanud. Või vähemalt nii ta mulle ütles. Igatahes olid dlömnid ta rahule jätnud ja üldiselt ei saanud ta kohtlemise üle kurta, talle ei olnud isegi pandud ahelaid, sest selle mingite eriomadustega materjal pidavat paljudes allergiasarnase põletiku esile kutsuma.

Loomulikult olime palju läbi elanud, ent mind hakkas häirima tema alandlik ja pelglik olek. Kui ma selle kohta otse küsisin, mõtles ta pisut ja raputas siis pead.

„Tead, see mõjub natuke ka mulle – sa oled nüüd ju legendide kange lane. Mitte keegi pole kunagi dlömne võitnud.”

„Äböff,” oskasin selle peale ainult teha. „Mis kangelane – sa ju tunned mind. Jäta järgi, ma tahan oma vana Zeiid tagasi!”

Ta muigas pisut ebalevalt. „Sa ju tead, et olen alati sinu. Nüüd, peale seda kõike, mis sa teinud oled, rohkem, kui kunagi varem. Jäägitult, alati seks. Aga ma natuke kardan sind, sa oled riskinud minu pärast hullema kui surmaga. Ma ei oodanud sind, ma andestasin sulle mõttes, sala mis muidugi lootsin, et te Hackeliga... või kutsud Aia inimesed appi ja suudate mu kunagi millegi vastu vahetada või ära varastada. Aga et sa purustasid Pilvelinnuse ja tulid üle dlömnide laipade...”

„Zeii-kullake, sa ju tunned mind – ma ei riski asjata. Ma ei riskinud surmasaamisega, teades, et surnuna ma sind ei vabasta. Sa tead, kuidas ma suhtun seiklustesse – pigem, et lendan lennukiga kohale, sõidan džiiibiga elevandi juurde ja lasen talle soliidselt distantsilt kuuli tagu mikku. Kummikuuli. Ma ei ole verejanuline. Ma loodaksin, et ta ei saa isegi väga haiget, olen valmis tema ees vabandama oma veidra huumorimeele pärast ja talle kompensatsiooniks šokolaadi söötma. Mulle sellest piisaks – „ma olen elevandijahil käinud”. Mulle ei jäetud võimalust, ma lihtsalt tegin seda, mida ma tegema pidin.”

Ta silitas mu põske. „Nüüd järgmiseks pole sul enam seiklejavaimu ka.” See pisut pilkav toon meeldis mulle hulga rohkem.

Jätkasin: „Nagu sa ei teaks, et nendesse dimensioonidevahelistesse seikluste on mind tõmmanud tegelikult Hackel. Nojah, ta on saanud seda teha ikkagi ainult seetõttu, et olen ise olnud alati innukalt valmis oma nina kõikvõimalikesse huvitavatesse kohtadesse toppima. Olen sulle öel nud, et sinu pärast oleks ma valmis veel hullemast supist läbi käima ja nüüd võin öelda, et see verine möll, kannatused ja häving ei olnud kindlasti asjad, mida ma kuidagigi oleksin võinud ette näha. Mis paha vaim ma olen, et kõik mu ümber hakkavad riidu kiskuma? Ent kui see ka oli nii, et saades sinu sain ka kõik ülejäänud – kas sa oleksid loobunud? Mina mitte. Veel.”

„Jah, aga sa käitud... kuidas see sinu inimeste hea väljend oli, kui neist suurtest paksunahalistest juba juttu tuli – nagu elevant portselanikaupluses. Sa kõigepealt vajutad päästikule ja siis küsid „Ah, mis?”... Ei, ma parem ei mõtle sellele. Dlömnid on hoidnud meie maailma oma kontrolli all iidsetest aegadest, alati, kümneid tuhandeid aastaid, siit endale orje võtnud, poliitikat määranud.

Mis sa nende kohta pool aastat tagasi ütlesid – „mõnusad karvased punkelukad”? See ei ole kaugeltki lõppenud. Ma ei saa sinna midagi parata, ka minule meenutad sa praegu Tule jumalat.” Ohkasin. „Kuulen seda sõna vist viiendat korda. Mis asi on Tule jumal?”

Ta vaatas mind imestunult, siis, mõistes, et mul on tõsi taga, neelas alla tobeda küsimuse stiilis „kas sa ei tea siis?” Ta mõtles hetke.

„Noh, teie rahval on ka palju igasuguseid eepose. Ega midagi vapus tavalt uut see legend ei ole. See on pikk lugu, ma tahaks vaadata, kas poisil on kõik korras, sätime end magama, ja ma räägin.

Kuivõrd enamik peab sind Tulejumalaks, on sul kasulik seda lugu teada.”

Õhetav päikese vaju aäskarva rohuvälja ja taeva tumeneval sametil süttisid tähed. Meie lõkkes heitsid lämbesse õhtusse punakaid varje ja nende suits tõusis liikumatus õhus sirgelt laotusse. Meile oli kuivanud rohust pesa valmis tehtud ja sinna me end kõrvuti lamama sättisime, magav titt kahe vahel.

—

Värssides ma seda sulle ei loe, sest see võtaks palju aega, ja teine palju tähtsam põhjus on see, et ma mäletan peast ainult mõndakümmet salmi. See juhtus vanal hallil ajal, kui inimesed elasid veel kogu Smeetel ja isegi kaugetel maadel mere taga,” alustas tüdruk vaikselt, pea puhka mas mu käsivarrel.

„Smeetel ja kaugetel maadel?” küsisin ja taipasin siis ise – „Smeete” tähendas vanas kääri keeles „Maa”, täpsemalt „Kogu Maismaa”, nii et oli neilgi au ja rõõm paras segadus korraldada, kasutades sama nimetust nii maailma kui mandri kohta...

„Ära sega!

Meil ei olnud siis linnu ega enamikku nendest asjadest ja oskustest, mis tänapäeval. Inimesed küttisid ja harisid põldu, rändasid kaugetele maadele ja sõdisid omavahel. Kuningate valdused olid harva suuremad, kui kõrge mäe otsast näha võib, ja neid oli palju. Põhjas, külmade merede ääres elas suurekasvuliste piraatide hõim. Vili neil hästi ei kasva, kevad tuleb aegamisi ja vaevaliselt, sügis algab vara ja talv on pikk ja lumine. Ehk seepärast tulid nad tihti lõunasse röövima. Kuningad ei suutnud nende vastu peaaegu midagi ette võtta, sest nad olid sõjakad ja kavalad, ja kiired. Üksik kuningas ei suutnud oma meestega neile vastu astuda, ja nad olid enne läinud, kui abi tuli.

Kuningad leppisid omavahel kokku ja panid välja valve. Piraatide rünnakud hakkasidki ebaõnnes tuma. Nad pühendusid rohkem kaubandusele, ja selle lahendusega olid kõik rahul. Kaupmeestena olid nad hinnatud, sest olid põhimõtteliselt ausameelsed ja kuna nad olid head võitlejad, ja julged, siis ei

sõandanud röövlid neid rünnata – sest jah, siis oli kaubateedel röövleid.

Ent ainult kaubandusest ei ela, hõim hakkas välja surema. Päris põhjas kalainimesi ei ole või ei olnud nad tollal ohtlikud, igatahes piraatidest osad mehed ehitasid laevu, suuri, purjetasid nendega ookeanidele ja püüdsid kalu, mis olid suured nagu majad. Ent elu oli vilets. Tasapisi juurdlesid nende targad mehed maailma ülesehituse üle ja hakkasid välja mõtlema asju, mida teistel vaja võiks minna. Nad hakkasid maa seest tooma erinevaid kive ja neid sulatama ja taguma, ning said tugevaid ja häid tööriistu. Tasapisi tegid nad uusi tööriistu nende tööriistade tege miseks, ja muutusid aina tugevamaks ja tugevamaks. Peagi olid neil relvad, millele kõik kuningad koos ei oleks suutnud vastu panna. Ent dlömnidele see ei meeldinud. Nad saatsid hõimu kallale mitmeid nuhtlusi, ajasid nende targad mehed hulluks, nii et kõik see tegemine jäi soiku. Piraatide hõim, mis korra oli juba peaaegu kadunud, siis jälle võimsust kogunud, oli taas hävingu äärel.

Siis tuleb mängu poiss, kelle nimi on Äleff või Älf, mõnikord ka Eleev või midagi taolist. Ta leiti ühel suvel umbes kümneaastasena purunenud laeva vrakist avamerelt. Keegi ei tea, kes oli ta isa või ema, keegi ei tea, kust ta pärit oli, ja kas ta üldse piraatide hõimu kuulus, kuigi sellise kahtluse avaldamine kellelegi tolle hõimu järglastest võrdub jumalateotusega. Ta pea oli lõhki, ta ei mäletanud midagi, ainult soigus haledalt. Laeval juhtus olema kuulus teadlane ja arst, kes võttis ta oma hoole alla, hoidis elus, kuni nad sadamasse jõudsid ja viis oma kliinikusse ja õmbles ta kokku. Seitse korda olevat poiss surnud, ent kuna selliselt leitud inimese kohta ei käinud paljud seadused, võis teadlane katsetada vabamalt kui see muidu oleks võimalik olnud, ning ime küll, poiss jäi ellu, kuigi ta pea ja keha olevat olnud raske kogu sellest metallist, mis teadlane talle sisse pani. Kuigi ta oli olnud peale esialgset toibumist imiku tasemel, arenes ta kiiresti, ja kahekümneselt lõpetas kooli kõrgeima võimaliku hindega. Ta vägistas ühe kohaliku iluduse, tappis politseinikud, kes teda kinni võtma tulid ja põgenes.

Siit edasi lähevad lahku kirjeldused selle kohta, mida ta tegi järgnevat kümme aastat. Kindel paistab olevat vaid see, et ta veetis mingi aja Pilvelinnuses. Kanooniline versioon tundub mulle jama, aga on üks, kus viidatakse veel vanemale jutustusele, kus keegi meeletult noormees olevat hüpanud linnusele ja sellega üle maade hõljunud. See olevat olnud üks eriline heledam linnus. Älf olevat oodanud õiget, alt sädeluse vahelt sisse roninud ja avastanud tohutu koopa, mida kattis varemetes linn. Ta olevat seal imestusest tummana ringi käinud, elanud läbi seiklused mingite elukatega, kes ta pimeduses kaotanud, lõpuks leidnud end raama tukogust, kus olnud lauake-kata-end. Ta olevat seal elanud mõnda aega, ja siis, kui ümbrus tundus taas tuttav, olevat ta maha tulnud. Kümne aasta pärast kuriteod aeguvad, ta tuli tagasi ja asus tööle ülikoolis. Lühikese ajaga muutus kogu hõimu nägu. Üksteise järel tulid leiutised, mida me siinamaale kasutame. Dlömnide needused ei mõjunud enam, veelgi rohkem, Älf juhtimisel alustati sõda nende vastu. Kogu maa ilma pale muutus, taevasse ilmusid lennukid, masinad näitasid kauge maa taha pilti.

Ent dlömnid ei jätnud, neil kulus ainult aega, et end koguda. Võitlus oli verine ja karm, ja piraadid suruti nende vanasse ülikooli, kus nad osutasid viimast vastupanu. Veel kakskümmend aastat võitlesid nad seal. Kogu ülejäänud hõim oli hävinud, ühendus maade vahel katkenud, neist ja nende ideedest polnud midagi järel. Ja siis, kui dlömnid viimast otsustavat rünnakut alustasid, sähvatas ülikoolis tuli, mis pühkis maapinnalt nii ülikooli kui rünnanud dlömnid, isegi üks Pilvelinnus, mis sealt lähedalt mööda läks ja millelt rünnakut juhiti, lõi punakalt lõõmama ja kukkus alla. Kogu see maa on siiani neetud. Relvad, millega Älf sõda pidas, paiskasid välja tuld, ja sellest on teda hakatud nimetama Tulejumalaks. Inimesed usuvad, et ta sünnib uuesti, tuleb tagasi koos oma müsti liste oskustega ja paiskab dlömnid põrmu. Tead, viimased read eepo sest võiksid tõlkes kõlada peaaegu nagu need sinu omad – „Aga ükskord algab aega, mil kõik pirrurid kahest otsast lausa löövad lõken-dama, lausa tulekeeli lõikab käe kaljukammitsasta...” mida iganes sealt edasi tuli.”

—

Kuuldes siin võõra tähistäeva all oma keele kõla, olin korraga täiesti liimist lahti. Zeii taipas seda kuidagi oma naiseliku vaistuga, ta kallistas mind ja sosistas: „Maga!”, ise veel korra last oma rinnale tõstes, kus too õieti ärkamata imema hakkas.

See oli ka ainuke öö, mil meil niimoodi magada tuli.

*

Järgmine hommik ajasime end jalule, pakkisime taas autodesse ja võtsime kursi kirdesse. Paistis, et rahvaste sõpruseks oli kuuest selgeksõpitud sõnast piisanud, sest mitte kunagi ei ole ma korraga niipaljude maalaste nägudel näinud nii tobeõndsat ilmet. Tundus, et asi toimis ka teistpidi – kui selgus, et need suured võõrad sõdurid on teatud avarates piirides täiesti tavalised mehed, lasid paljud smeelelannad oma huvi, tänu ja tähelepanu väga siiralt välja paista. Ainuke, mis mind murelikuks tegi, oli teadmatus selles osas, kuidas maapealse paradiisi saabumine mu sõdurite võitlusvõimele mõjub.

Me ei saime vaid mõned tunnid sõita, kui eespool hakkas miski liikuma. Üle tasandikku kihutas meile vastu madal sõiduk, milles tundsin eksimatult ära auto. Aga siin, kohutavalt kaugel kuningriigist? Lähemale jõudes vähendas see kiirust, keegi kerkis katuseleuugist ja uuris meid binokliga (sellega pidi ta ka nägema, et teda ennast uuriti omakorda läbi kahekümne optilise sihiku). Autole kerkis punane plärakas ja see tuli aeglasemalt lähemale. Smeeteleaste hulgas tekkis kahin, kui nad tundsid ära, kes autos on – mehed olid heledad ja isegi mina taipasin, et nad peavad kalainimesed olema. Auto peatus meist kahekümne meetri kaugusel, sellest väljus Smeete kohta suurt kasvu kuju, kelle riietust pidasin kalanahkseks, kuigi samas korrigeerisin end, et sellised stereotüübid ei saa reaalsuses toimida.

Kuju võttis aeglaselt vöölt püstolit meenutava eseme, aetas selle auto kapotile ja tuli siis käsi pisut laiali hoides, nii et tühjad peod oleksid näha, lähemale. Libistasin end autost välja ja kui me arvata kahe meetri peal seisma jääme, nägin, et ta ülikond on tõepoolest kalanahkne.

„Olge tervitatud, Kõrgmaade inimesed,“ ütles ta püüdlukult selges tugeva aktsendiga kääri keeles. Ta tegi mulle natuke nalja, sest tundsin ta reaktsioonid ära – ilmselt oli ta kääri keelt ainult koolis või kusagil kursustel õppinud, ta ei olnud kunagi rääkinud seda kellegagi, kes *tema* keelt ei oska, ja seetõttu tundis end ebamugavalt, kuna ei võinud täiesti kindel olla, et temast aru saadakse.

„Ole tervitatud ise ka,“ vastasin talle.

„Minu nimi on –“ Ma jätan selle vahele, sest ma ei saanudki seda kunagi selgeks, seda enam, et ta ütles seda ainult see üks kord; mingi Krvrvtr-tüüpi keelenikastamine see oli. „Ma olen Ipvipvi riigi armee admiral. Ma kardan, et see ei ütle teile midagi, sest teie nimetate kõiki meie valdusi lihtsalt ookeaniks ja meid kalainimesteks. Mind saadeti otsima seda, kes Pilvelinnuse alla tõi. Ja ma arvan, et olen ta leidnud?“

Ta osutas minu poole avatud ülespoole pööratud peopesaga viisil, mis näitas tema head kasvatust. Huvitav, kas teatud hoiakud on inimestele igiomased, käis mõte läbi pea. Ja ma sain aru, kui teoreetilised ta teadmised olid – Käärfares olid ookeanid ja laevastikud ainult muinasjuttude teema ning nimetada ennast „admiraliks“ oli umbes sama hea, kui Maal tituleerida end vetevaimuks.

„Jah, see olen mina,“ polnud mõtet valetada. „Millega saan teile kasu lik olla?“

„Vabandust, on naljakas rääkida kellegagi, kel pole nime. Kui mui dugi ei soovi sa end Tulejumalaks kutsuda? Kas ma tohiksin küsida, kelle ga mul on au?“

Muigas. „Mul on palju nimesid. Ja nii heal arvamusel ma endast ei ole, et Tulejumal olla. Käärfares olen Alf Human.“ Alles nüüd jõudis ka mulle pärale, kui sarnane on mu valitud nimi Tulejumala omale. „Nii et sobib Alf.“

Ta noogutas.

„Mul on väga hea meel, et kohtan meeldivat ja tsiviliseeritud kalaini mest,“ sõnasin omakorda.

„Kuidas sa meid leidsid? Meie kohtumine ei ole vist tavaline?“

„Ei, see ei ole. See on midagi harukordset.“

„Ma kuulan?“ Ta ei olnud vastanud esimesele küsimusele, kuigi olin ise andnud talle väga hea võimaluse seda mitte teha.

„Ma olen nõus kõike selgitama. Ma alustan, sellest, mis ettepaneku ma oma hõimu nimel sulle teen – me oleme valmis tasuma mistahes hinna, mida me ainult suudame, kui sa meile õpetad, kuidas sa

Pilvelinnuse alla tõid. Me oleme nõus mistahes mõistliku koostööga, kui on lootust neid ka tulevikus alla tuua, ja me oleme nõus tasuma rikkalikult ka lihtsalt informatsiooni eest.”

Ah nii. Häda oli ainult selles, et minul oli neid hetkel vaja nagu vaalale kummikuid.

„Alustame sellest, et ma ei tea teist praktiliselt midagi. Miks ma peaksin teiega koostööd tegema? Mida on teil mulle pakkuda?”

Ta naeratas nukralt. „Me oleme end tõesti väga varju hoidnud. See on meie olemasolu tagatis.

Kaugel dlömnide radadest ja vee all. Oleme end isoleerinud ka kõigist teistest inimestest, näidates ainult oma metslaslikku palet, et keegi teada ei saaks, mida me tegelikult endast kujutame. Meil on omad meetodid dlömnide jälgimiseks, ja kui eile üks nende linna dest alla tuli ja sa sealt inimestega lahkusid, leidsime, et vestlus sinuga õigustab mistahes riski, ja siin ma nüüd olen. Meid on vähe.

Me oleme nende piraatide järglased, kes Tulejumala sõja ajal allveelaevadel põgenesid. Ma muidugi ei tea isegi, kas te üldse teate sedalaadi asjaoludest.”

Ohkasin mõttes ja teatasin side kaudu oma meestele, et kaitseriivid võib peale lükata. See jutt oli nii uskumatu, et võis tõsi olla – mitte keegi ei tule teist haneks püüdma millegi nii pööraselt jaburaga.

„Minu teadmised võivad sulle täiesti kasutud olla ja juba su siiatuleku fakt võib teile ikkagi soovimatut tähelepanu tõmmata. Kas te teate, mis asi on vahemaailm?”

„Udune ja tappev ebaruum? Jah. Me kujutame põhimõtteliselt ette ka Pilvelinnuste ehitust.”

„Kas te teate, et on olemas ka teisi maailmu?”

„Me oletame, ei tea kindlalt.”

„Ma ei ole Smeete inimene. Ma olen Arhadda teenistuses. Kas see nimi ütleb sulle midagi?”

Ta silmad läksid suureks. „Me ei tea midagi peale legendide. Tõsi, need on kõnekad.”

„Ma tulin seda maailma uurima, kuid läks nii, et dlömnid ründasid mu elupaika ja tapsid inimesi, kes milleski süüdi ei olnud peale selle, et mulle peavarju pakkusid. Nad võtsid vangi mu naise ja lapse. Ma kasutasin Arhadda relva, mis tekitab tähetuuma ja seeläbi muudab iseenda massi puhtaks kiirguseks. See relv on nii võimas, et plahvatus tuli korral dada kõrgel väljaspool planeedi atmosfääri. Seda tehti kosmosesõiduki pardalt, mis tuli Arhaddalt siia Kuu vahemaailma kasutades.”

Ta maigutas, ent kogus end kiiresti. „Kui te vajate liitlasi...”

Tõstsin tühja peo. „Siis me otsime teid üles. Seni hoidke end varju nagu siiani. Teie juhtidel on kontaktid Kõrgmaade inimestega. Sul on parem lahkuda, kuni on veel vähimatki lootust seda märkamatuks teha.”

Ta noogutas, siis sirutas minu poole tühjad peod, kusjuures ma sain ta kohma kusest aru, et see ei ole mitte kalainimeste tervitus, pöördus, kõndis oma autoni ja see kadus tuldud teed tagasi.

Ma ohkasin, ronisin oma autosse tagasi ja me jätkasime teekonda.

*

Korraga süttis kõrgel põhjataevas teine päike. See oli kusagil kaugel, planeedist tuhandeid kilomeetreid eemal, nii et mingit märgatavat efekti peale mõneks sekundiks lõõmava ebaloomuliku tulekera sel polnud. Paar minutit hiljem süttis madalamal idakaares teine ja veel paar minuti hiljem läänes kolmas. Hackeli side oli endiselt vaevutajutav ja ta ei osanud mulle muud öelda, kui et tegu on samavõimsate plahvatustega kui minu korraldatud. Rahustavalt see just ei mõjunud, kuid midagi teha ma ka ei osanud.

Järgmine külaline ilmus peaaegu seniidist ja libises hämmastava kiirusega mööda parabooli alla, võttis kiiruse maha ja liikus paarkümmend sekundit meiega paralleelselt, hoides poolekilomeetrist vahemaad. Siis sööstis too linnaliini autobussi mõõtu jurakas meie tee, laskus paarisaja meetri kaugusel maha, lasi välja ühe inimkuju ja kadus vertikaalselt kõrgustesse.

Ohkasin taas ja peatasin auto paarkümmend meetrit tüübist. See oli Saathes. Ronisin välja ja kõndisin tema poole. Tervitasime. Ta mõõtis mind kümmekond sekundit, siis alustas neutraalsel toonil, kasutades akedit: „Sulle loodetavasti pole vaja öelda, et ma olen Aia held?”

„Ma tean seda. Kuigi vahemaailma tajuga on sul vist viletsasti?”

„Jah, on küll.” Ta noogutas mornilt. „Ma sõlmisin dlömnidega vahe rahu. Tingimuseks on aga, et sa siit planeedilt koos oma inimeste ja järelejäänud pommidega alatiseks kaod.”

Mõtlesin hetke. „Kas sina korraldasid selle ilutulestiku?”

„Mina. Selleks tuli mul Rusterosega kokku leppida.” Ta muie oli ütle mata rõõmutu, kui ta kergelt peaga heitis. „On omapärane mõnu läbiraakimisi pidada nii, et iga kord kui on vaja argumente, lased sõrmedega nipsu ja taevas lahvatab gigatonnine plahvatus.”

„Need on enamikus Smeete inimesed. Nad tahavad koju. See ei ole hea kaup, kui nad peavad orjuse pagenduse vastu vahetama.”

„Isegi kui see nii oleks, soovitaksin ma sellega leppida. Aga vabas tatud võivad koju minna. Sa oled piisavalt tark, mõistmaks, et nad ei pääse dlömnide kättemaksu eest, kui nad end varjata ei suuda. Kõigepealt hakkab õnnetusi juhtuma nendega, kes liiga vabalt räägivad, kuid arvatavasti soovivad dlömnid kõik nende nõrkusetke tunnistajad vaik selt ja kiiresti kõrvaldada. Nii et teed tagasi koju neile ei ole. Kuigi sinu värvatud sõdureid ei lubatud tagasi, ei alga nende vastu Käärfares mingit ametlikku juurdlust. Ent nad on Chamauru käsilaste silmis lindpriid.”

„See on arusaadav ja loogiline,” jäi mul nõustuda. „On sul selles osas mõtteid, kuidas ja kuhu ma minema peaksin?”

Ta piidles mind mõne hetke. „See sõltub sellest, kas meil on võimalik kokku leppida.”

Turtsatasin. „Sa oled minuga katseid teinud, rebides mind välja omast maailmast, sa oled üritanud mind tappa, sa oled korraldanud mu naise ja lapse vangistuse ning nende lähedaste tapmise. Milles ma võiksin sinuga kokku leppida?”

Aia held silmitses nukralt kinganinasid, siis tõstis pilgu. „Sul on relv. Ma olin valmis selleks, et sul tuleb tahtmine mind tulistada.”

„Et sa koliksid järgmisse klooni? Tänan, mõttetu.”

„Mul ei ole järgmist klooni.” Ta pilgutab silmi. „Neid ei saa ju kunagi olla üle ühe...”

Miski, mis neile loomulik ja mida mina jälle ei tea. Kehitasin õlgu: „Olgu, ma kuulan sind.”

Ta noogutas omaette. „Kõik läks käest ära. Ma muidugi teadsin, et Rusteros igat liiki gecistiiga jäandab ja ühinesin katsega, et sealtkaudu saada olulist informatsiooni teiste maailmade kohta. Mina andsin neile idee kasutada tehisinimest ja mina korraldasin Alia saabumise. Pole vaja öelda, et ka minul on ülemused, kuid mina tegin seda. Teisalt otsisime maalast, kes ise, vabatahtlikult, rõõmuga sellesse seiklusesse tormaks, nii et mille üle sa kurdad? Ma ei oodanud, et teiste sapienside reaktsioon on nii valulik – ma ei oodanud avalikku arupärimist Saatkonna kaudu ja veel vähem rünnakut Raihside kodule. See viimane oli ju täielik lollus, otsene provokatsioon.”

„Ometi põgenesid sa Mullist ja ohverdasid minu, teades, et agedid ei saa mind Smeetel aidata.”

„Põgenesin...” ta vaatas mulle segaduses otsa. „Olukord oli väljunud minu kontrolli alt ja ma üritasin kõigepealt mõista, miks. Lisaks läbiraakimised teiste sapiensidega... mul ei olnud enam võimalik ega mõistlikki sekkuda. Ma ei varja, et see oli üks kaitsemehhanismidest, et väljaspool Aeda oled sa meie võimaliku otsese sekkumise piirkonnast väljas, kuid... sa süüdistad mind selles, mis Zeii ja tema perega juhtus. Mul ei ole selles rohkem osa, kui teistel agedidel, kes Katsega otseselt seotud olid. Vaevalt see juhus oli, kuid mina seda ei korraldanud. Ma ei tea, kes selle korraldas. Ma ei usu, et keegi teine heldidest. Ma ei saa väita, et keegi nendest Käräja inimestest, kellega koos töötan. Sa hukkusid ja meil jäi vaid sind leinata ja endale etteheiteid teha. Me kavatsesime isegi Zeii välja kaubelda. Siis ühendasid sa maailmad. Ma tahaksin hirmsasti su käest küsida, kuidas sa seda tegid? Me ei arvanud eales, et asi niikaugemale läheb. Jah, mina korraldasin sinu valimise, jah, ma korraldasin paljud asjad...”

„Näiteks selle, et Zeii onupoeg on dlömnide ori – et tagada konflikt.”

„Jah. Täpsemalt, me viisime su kokku tüdrukuga, kelle piisavalt lähe dane sugulane on dlömnide käes. See, et tagantjärele selgus, et poiss oli röövitud pantvangiks, kuna ta isa on lähedalt seotud dlömnidevastase salaorganisatsiooniga, on üks neist asjadest, mida ma ei teadnud. Nagu ka see, et Timil ja teisel salaorganisatsiooni liikmel, äufriüreel on tead vuskontrolli segajad, nad ei saa lubada end elusalt dlömnide kätte anda ja seega rünnak nende vastu läheb paratamatult veriseks. Hea vähemalt, et sa nüüd ühekorraga ka Mink Raihsi kätte said.”

Kas Mink oli siis selles jõugus? Mul polnud lihtsalt seda aega olnud, et tema järele küsida, ja ise ei leidnud ta arvatavasti põhjust endast märku anda...

„Miks sa nüüd dlömnidega läbirääkimistesse asusid?”

Ta vaatas mind pisut haavunult. „Mina ei astunud. Kär aja tegi seda. Kui võtta põhjendused, millest sa aru saad, siis ei saa agetid lubada, et kvantrelvad dlömnide kätte langevad. Kuna sinule tuleb sellised asjad vist otse välja öelda – vabanda, kui ma eksin –, siis üritasin ma seda teha nii, et kompenseerimaks natukegi sulle tehtud pahandusi, jääd sa ellu ja sul on võimalik oma eluga edasi minna. Kehtib ka kõigi teiste kohta.”

„Kas nad oleksid rünnanud?”

„Raudkindlalt. Et ennetada su küsimust – ma ei tea, kuidas. Ilmselt midagi kiiret, lootuses et sa ei ole kasutanud surnud käe lülitust. Kas lõks teie teel, mis kõik mingi tugevatoimelise närvigaasiga üle kallab või plasmakahuritega lennukitelt – mida iganes. Neil on kindlasti väga mõjusaid ja vastikuid relvi. Siiani on neid tagasi hoidnud ainult kvantplahvatuse oht. Kindlasti on kaalutud võimalust jätta dlömnidele vabad käed tingimusel, et pommid kohe Aeda tagasi viiakse.”

Agedide ebamäärasel viisil oli ta öelnud, et astus oma Kär aja juures tegutsevate ülemuste vastu välja, püüdes mind säästa. Kurat küll, aina head inimesed – aga kust tulevad sigadused?

„Kuule Saathes, kuidas seda sõda õieti peetakse? Aial on kosmo sesõidukid, kvantrelvad, koormate kaupa igasugust minule müstilise tasemega koli. Kuidas te lasete endale pähe istuda?”

Nüüd oli tema kord turtsatada. „Mida sa üldse tead? Kas sa pole seda ka veel taibanud, et maailmad on isoleeritud ja jäävad isoleerituks. Too lisabarjäär meie ja teiste vahel on vaid üks täiendav tagasisideahel. Mitte mingit sõda sinu mõistes ei ole ega tule. Mitte kunagi ei ole üks multi versumi maailm teist vallutanud. Kas tehisaju ei ole sulle välja arvu tanud, et iga ühendus põhjustab tagasilöögi? Maailmadel ei ole üksteisega asja. Mina olen kohutavalt harvaesinev erand. Kär aja ei taha, et reeglite rikkumise eest hakkavad teised sapiensid meile haigusi ja masen dust saatma. Nii lihtne on ohverdada üks ebaloomulik olend ja taas rahu jalule seada.”

„Nii et ikkagi oled sa üks neist, kes õhutas sõda. Miks sa seda teed?”

„Me sureme välja. Inimeste maailmad ei pea ka täiesti isoleeritud ja tead matuses olema nagu Maa. Inimesed ei pea karvaste orjad olema nagu Smeetel. Ma äratasin ellu igasugust vana tehnikat, alates varju alaserva raudteest ja lõpetades Kuul paikneva igivana jälgimismaatriksiga. Jah, ma seadsin asjad nii, et sind pidi olema lihtne vajadusel kõrvaldada.” Ta tonksas varbaga kivikest. „Ma olen liiga kaugele läinud. Ma ei ole sinu suhtes hästi käitunud. Aed ei ole sinu suhtes hästi käitunud. Kuid inimsoo nimel, palun anna meile – nii agetitele, smeelelastele kui kõigile teistele – võimalus. Ma keeldusin sind ohverdama. Mitte sinu pärast. Jah, ma sättisin asjad nii, et aju osad ja gecitii tehnika satuks teistesse maailmadesse, kuid ma lootsin vaid passiivseid jälgimisjaamu. See toimib. Ma oskaksin sellega midagi peale hakata, selle tõeliseks relvaks muuta.”

„Tehisaju demonteeritakse ja Aed on hambutu. Mida nii erilist sa oled?”

Ta muigas nukralt. „Mina ei ole enam midagi. Mul ei ole Aeda tagasiteed. Juba nüüd.”

Kergitasin kulme. „Sind visati välja? On see tavaline?”

„Äärmiselt ebatavaline. Arvestus oli, et kuna olen held, on mul võima lik minna. Või kuidas seda öelda... ma parem lähen mõnda teise maailma, kui ma niikuinii olen täielikult degradeeritud.”

„Aga mis teistest saab? Alia? Indomeo?”

„Indomeo on esikära agent ja Alialt suutsin ehk tähelepanu kõrvale juhtida. Teisi ei süüdistata milleski. Kui ma aga olen Aia ära, ei kehti paljud reeglid. Mul on mõttekaaslasid ja plaane, sõda läheb edasi. Mind aitatakse, kui sellel on mõtet.”

Ehk teisiti öeldes, kui tal on midagi ette näidata, antud juhul minu installatsioonid. Seda kummalist mõtteviisi, et väljaspool Aeda ei kehti Aia eetika, olin Mullisolijate puhul juba kohanud.

„Mis sa minust tahad?”

„Käärfaresse minevat karavani ei puudutata. Maalased peavad lahku ma. Sinuga on üks Smeete held ja ma olen veendunud, et ka temal on parem dlömnidega mitte kunagi enam kohtuda. Sa võid minna Maale ja see ei ole rangelt võttes minu asi, kuidas sa kohalike heldidega toime tuled. Mina lähen arvatavasti Tertsis või Samblaväljale. Kui sa oleksid nõus jätkama sidet nende paikade ja Maa vahel,

oleks palju inimesi, kes vabatahtlikult aitaksid varustada ja välja ehitada baasid nendes maa ilmaes. Neil oleks võimalik pidada mingil määral sidet ka Aiaga. Jah, Tehisaju demonteeritakse nüüd paari kuuga, kuid on olemas Rusterose arvuti ja mõned üsna võimsad Tööstuslinnades. On palju neid, kes kogutud teadmistel hävida ei lase. Rusteros muidugi ei saa selle eluea jooksul ja selle nime all enam kunagi avalikult tegutseda. Enne mind on Aia heldid töötanud tuhandeid aastaid, et murda muistne vastasseis ja see võitlus jätkub ka ilma minu ja sinuta. Küsimus on vaid selles, kui tulemusli kult.” Mõtlesin natuke. „Ma ei ole kindel, kas me hakkame koos töötama, kuid me saame kokku leppida. Me kaome Smeetelt ja mul ei ole midagi selle vastu, et sa kasutad ajuinstallatsioone. Ma tahan, et Maa oleks kaasas, kuid see ei sõltu minust. Ja sa ilmselt annad endale aru, et ma soovin arvutile alatiseks piiramatut ligipääsu?”

Ta raputas pead. „Saa aru, ma aitan sind siit minema niikuinii. Ma võlgnen selle sulle ja pealegi mul ei ole niikuinii tagasiteed. Maa on ka niikuinii kaasas. Kogu praktiline otsustamine selles küsimuses jääb minu poolt sulle, kuid sa omakorda pead arvestama, et minu arvamus ei ole ainus ega tähtsaim. Ajuinstallatsioonid on abiks, kuid ilma sinuta jääb vasta mata tähtsaim küsimus – kuidas sa ühendasid maailmad?”

Ohkasin. „Sa ju tead vastust.”

„Tean?” Ta vaatas mind segaduses.

Kallutasin pead – see oli aegade noogutus. „Me rääkisime sellest kolm aastat tagasi, mäletad, sel ööl, kui sa vedasid kihla, kas tehisaju suudab Jeni jaoks emast emuleerida. Ise sa ütlesid, et kui end gecistiiga ühendatud arvutisse kirjutada, muutud sa jumalaks. Ainult et enne tuleb surra. Mina muretsesin rohkem selle üle, et kas sa äkki ei taipa, mida Rusteros teeb – kuigi nüüd ma tean, et sa teadsid seda algusest peale.”

Ta silmad läksid ümmarguseks. „Eldrund? Sa vana... oled see tõesti sina?”

Raputasin pead. „Tegelikult mitte. Ainult mälestused.”

„Aitäh, vana mentor ja sõber.” Ta sõnad olid suunatud veidralt minust läbi – justkui varjukujule, kellest ta teadis, et seda seal päriselt pole. „Sa andsid mulle õppetunni. Ja tagasi usu. See ei ole lihtne ja see ei ole kiire. Võib kuluda sajandeid, enne kui otseselt midagi juhtuma hakkab. See nõuab ohvreid ja ei ole kindlasti mitte lõbus.” Vastupidiselt öeldule puhkes ta ometigi naerma ja nüüd olin see jälle mina, kellele ta otsa vaatas. „Ent me võidame.”

*

Kaks päeva hiljem viisin ma esimesed pommid ja inimesed Smeetelt ära. See läks painava peavalu, kõuekõmina ja sädemetega. Me hulkusime pool päeva vahemaailmas, enne kui leidsime sobiva koha Samblaväljale minekuks. Tulin tagasi ja viisin järgmisel päeval teise grupi ja viimased kaks pommi Tertsile.

Kolmandal päeval viisin kolmanda grupi – seekord ainult smeelelasi – Ovemosse, mingisse metsa, kus ma varem käinud ei olnud. Nende hulgas oli ka sõdureid, kellest mõned tahtsid lihtsalt Käär - fares märkamatuks elada, kuid mõned olid nõus end määramata aja – jah, kui vaja, kogu elu! – varjama ja olema meie residentideks. Ka paljud teised smeelelased pakkusid end selleks vabatahtlikult. Et Smeetele jäid vaid kohalikud, mainisin eraldi sellepärast, et see oli lausa hämmastav, kui paljud smeelelased olid olnud nõus kahte teise maailma minema, kui ma asjaolud neile ausalt ära rääkisin – veerand. Ja veel teine veerand tahtis korra kodus käia, kuid soovis, et neile mõne aja pärast sama küsimus esitataks. Ma ei saanud lubada, kuid ma lubasin teha, mis võimalik. Tegelikult tahtsid peaaegu kõik mingit võimalust igaks juhuks meiega hiljem kontakti astuda.

Neljandal päeval viisin viimase osa tehnikast ja maalastest – nende hulgas da Silva inimesed, Erik ja Lisa – ära Maale. Ma ei pöördunud enam tagasi Suure Jõe kaldale jäänud umbes 50-se grupi juurde, sest nendega oli kokkulepe, et saavad ise hakkama. Me Zeii ja Üüxaniga läksime ündide juurde ja ma ootasin seal kaks kuud vahemaailma rahu nemist.

*

... Indomeo lapsepõlvkodu, kus magasin õöl enne seda, kui Rusteros kuuli sai ja ma enda arvates Hackeli üle kontrolli kehtestasin. Akna taga leebe Lõuna-Euroopat meenutav talv oma kolletanud lehtede, 15-ne soojakraadi ja nõrutava uduvihmaga.

„Sa oled siia alati teretunud.” Mees ise seisis uksele ja mõõtis vahe maad hõbelinnuni, kes teda oodates jalalt jalale tammus, oma mõtte lagedate silmadega madalal voogavat halli ja märga pilvelaama mõõtes.

Ma teadsin, et agedid ei ütle selliseid asju kunagi suusoojaks. Ent mul jäi vaid pead vangutada. „Ma ei ole Aias teretunud.”

Indomeo heitis mulle vilksamisi pilgu ja langetas selle siis sandaa lininadele. „Amadus otsustas kohale jääda. Mis tähendab, et ta pole oma otsustes vaba. Tema oma tahtmise sai – juhtida avalikkuse tähelepanu igasugustele ekstreemistidele. Ja selle määratluse alla mahuvad lahedasti kõik, kes ühel või teisel põhjusel Katses osalesid.”

„Ja mida sa ise arvad? Miks sa mind ikka veel aitad?”

Ta vaatas mulle otsa. „Ma elan oma esimest elu. Omal ajal lubati taas ja taas iga paari-kolme tuhande aasta järel katsetada inimsusega. Iga kord lõppes asi kaose ja hävinguga, enne kui otsustati, et Aed on lühiealiste, loomulikku elu elavate inimeste maailm. See on toimunud. Ainult et...” ta muigas kõledalt, pilk kompamas horisonti ja ta ebamäärane viibe oli mõeldud haarama tervet planeeti.

„Igal juhul pean ma sind oma sõbraks ja siia majja oled sa teretunud,” lausus ta mulle taas silma vaadates. „Ärge palun ainult teineteist maha lööge,” lisas ta siis maja sisemuse poole noogutades ja jooksis oma linnu juurde.

Lasin uduvihmal endale näkku sadada ja jälginis, kuidas ta linnu harjal kiiresti tõusis ja siis pilvedesse kadus. Seejärel lõin ukse kinni ja pöördusin.

„Alia.”

Naine oli end kerra kerinud ühte tugitooli, mis mullegi paras oleks olnud, ta kuldsed juuksed olid ühte peaaegu käsivarrejämedusse patsi pununud ja nii riides polnud ma teda veel kunagi näinud – tal oli seljas õhuke nahkne kombinesoon.

„Indomeo lubas sõda alustada, kui ma sulle midagi halba teen. Ma ei pannud tähele, et ta sinult mingi lubaduse oleks saanud.” Alia hääles heli ses mingit tabamatut, pisut pöörast lõbusust.

„Ma ütlesin juba tükk aega tagasi, et hullemaks minna ei saa,” kehitasin õlgu. „Ma muidugi ei taibanud paljusid seoseid kohe. Ka Eldrundi mälestuste abil läks natuke aega, sest tema omakorda ei teadnud paljut, mida mina tean. Ega ma polnudki kindel enne, kui lasin Hackelil ühe katse teha.” Ta kergitas küsivalt kulme.

„Siis, kui sa peale konflikti Saathesega läksid Mullist Templi juurde. Lasin Hackelil juhatada sind sellist teed mööda, et sa läbisid Aeda ümbritseva barjääri. Oled sa samast maailmast, kui Keldrun?” „Keldrun?”

„Too mees, kes tuli koos kahe Chamauru sõdalasmungaga mõne kuu eest Müddltärnasse ja kelle mu sõdurid nõelapadjaks lasid. Indomeo tundis teda, ta osales Katses. Kuidas on võimalik, et sa teda ei tea?”

„Nähh, ma lihtsalt ei teadnud, kuidas ta ennast siin nimetas. Jah, ta oli mu kaasmaalane. Mida Eldrund teadis?”

„See on pikk lugu, aga vähemalt ühe korra juhtus ta lausa nägema, kuidas sa Varju ülemist serva kasutades Aia vahemaailma lendasid. Ta muidugi keeldus oma silmi uskumast.”

Ta turtsatas. „Ja sina?”

„Meie esimene kohtumine smeelestega ei tulnud ei sinule ega Indo meole üllatusena. Ma mõtlesin tükk aega, et see oli Indomeo, kes meid tookord esmalt vahemaailma ja siis Mulli viis, seda enam, et tal oli salvestus sellest, kuidas üks rändur ilmselt kogemata Mulli juurde sattus. Paraku ei teadnud Indomeo lõpuni, kuidas raudteed käivitatakse. Ta on tark mees ja ta oli väga suure osa toimuvast ilma ühtki tõendit omamata ära arvanud, kuid tema ei juhtinud mängu. Ruste rosel polnud smeele-

lastest õrna aimugi ja ta ilmselt eeldas, et Saathes või keegi ta abilistest üritab teda minema toimetada. Jääd sina.

Edasi – kuidas näiteks Saathese eest õnnes tus varjata, et arvuti on teadvuslik, kui Hackel mu vanas inimkehas kogu aeg elusa tõendina ta silme eest oli? Alguses ma mõtlesin, et asi on terminoloogias – et Saathese jaoks on kõrge taseme emulatiooni ja teadvus kaks ise asja ning lihtsalt mina olen liiga loll, et vahet teha. Palju hiljem sain ma aru, et Saathes ja teised kasutavad ju Tehisajuga suhtlemiseks minu maistest arvutitest tohutult võimsamaid komplekse, ja kui läbi nende paistab, et arvuti *ei ole* teadvuslik, peab olema keegi, kes kogu aeg andmevoogu võlt sib. Kuidas see praktiliselt käis, sain ma muidugi aru alles Eldrundi mälestustest, enne seda oli see vaid oletus.

Ma võiksin samas vaimus jätkata, kuid tulemust see ei muuda.

Ma tahan ainult küsida – miks?”

„Sõda,” lausus naine raskelt. „Jääd sa siia? Ma räägin sulle oma rahva ajaloost.”

Raputasin pead. „Mitte täna. Praegu on mul veel liiga raske sinuga rääkida. Selle asemel, et sind jalgpidi lakke riputada ja tulise rauaga kõrvetama hakata.”

Ta muigas nukralt ja langetas silmad. „Lisaks arusaamatule julmusele on maalastes ka tohtu andestamisvõime...”

Aga lühidalt on tegu nendega, kes Aiaist põgenesid, kui pikaealisus taas põlu alla sattus. Niimoodi lainetena on mu eellased tulnud, viimased, nagu sa tead, kolmkümmend tuhat aastat tagasi. See ei ole lõbus lugu. Jah, ma olen held ja seetõttu on mul olnud võimalik tulla Vanasse Koju ja siin märkamatu elada...”

Noogutasin, kui ta sõnu otsis, ja tõstsin keelavalt käe. „Aitab. Aga ma otsin su veel üles. Kui aeg tuleb. Meil on veel palju rääkida.”

*

... Oszfü kloostri kammersaal. Kolm kuud tagasi olime vaese Timiga seal preestrite konjakit hävitanud. Üksikud teenrid käivad ringi sega duses ja ehmununa. Laua ümber istuvad Tema Majesteet Käärfare kuningas Zaa Ülln Efföreminee – selline ta tiitel on, mul jäi kahe kümnendal korra meelde, sest ametnikud korrutasid seda püüdlikult igal pöördumisel ja lõpuks andsid mu mälurakud alla –, Kõuepealik – miks nad järgi ei tee! –, Ipvipvi Liidu erakorraline saadik ohvitser Korffv – ta kohendas oma nime selle kohtumise tarvis –, Ündi hõimu pealik Ümnal levoo ja hunnik muid valitsejaid. Ja mina, „jänki kuningas Arthuri õukonnas”. Säravad teemandid, kuld, iga mehe riided väärt Maal kujuteldamatut varandust, ja nende keskel mina paigatud lapilistes sõja väetunke-des. Tegelikult oleks olnud võimatu midagi mõjusamat välja mõelda. Ma räägin vaikselt häälel kõigest toimunust ja teistest maailmadest. Nad noogu tavad, poetades vaid üksikuid tähtsusetuid repliike.

Mul ei olnud seal kohta. Võõrastel ei saa ühe maailma ajaloos kunagi mingit osa olema. Ma ei saanud neid millegagi aidata ja olin vaid meel detuletus, et võõrad on sekkunud nende ellu. Ma sain neile jagada vaid infot ning olla dlömnide jaoks ähvardus ja hoiatus.

*

... Zeii kodumõis mõned päevad hiljem. Väike kägisev olevus tekil päikese käes. Me istusime kõrvuti pingil ja õhtune päike vedas viltusi triipe päevaga pea suvise soojuseni köetud õhku. Maüül, Öszhe, ja Mink seisid eemal. Kedagi rohkemat ei olnud näha. Kõik kokkulepped olid tehtud, Mink pidi viima Zeii oma ema juurde Gherzasse ja Maüül oli otsus tanud kõigele vaatamata proovida elada mõisas, kuigi see tal, nagu kogu perel, valusaid mälestusi esile kutsus. Aga vana mõisasüda ei tohtinud tühjaks jääda. Koos teiste sugulastega olid nad kokku leppinud majanduslikud aspektid, nii et ma ei sekkunud.

Hoidsin selle imelise olendi kätt, kes oli pea kaks aastat mu elu ja voodit jaganud ning kellega olime läbi elanud kellegi teise suust kuul duna kahtluseta muinasjuttude kilda liigituvad seiklused. Vaatasin aga hoopis last, keda olin näinud vaid mõned korrad ja keda ma ei pidanud nägema väga

pikka aega, võib-olla mitte kunagi. See oli osa minust, osa mu verest. Nii nagu olin endast hoolimata teda päästma sööstnud veel enne, kui ta üldse olemas oli, oleksin tahtnud teda hoida ja kaitsta selle ajani, kui ta ise mehena eluga hakkama saab. Mul ei olnud seda võima lust. Nii ma siis istusin ja vaatasin teda, teades, et eriliselt püüdmatagi sööbib see pilt mulle igaveseks mällu. Kirjapandut üle lugedes tundub mulle teinekord, et olen jätnud Zeii kaugeks ja läbipaistvaks, isikupäratult haldjalikuks. Võib-olla ongi see nii, sest ma pole tahtnud end piinata temale mõtlemisega. Oh, ta on elus ja terve, meie laps kasvab. Ent me ei saanud enam sõprade ja armas tատatena koos olla. See oli alanud Iiberi tasandikul ja oli ühtaegu nii tobe ja nii paratamatu – Zeii ei suutnud minusse enam suhtuda ilma alandlikkuse, hirmu ja võõrastuseta. Paremaks see ei läinudki – ka mina olin muutunud. Esiteks ei olnud see enam see keha, milles ma kogu temaga veedetud aja olnud olin ja ta tunnetas seda, teiseks olid minus ärganud Eldrundi mälestused, mis mind paratamatult teiseks muutsid – ehkki ma oma suhtumistelt ja olemuselt olin ikka seesama, oli ometigi sellele lisandunud mõõtmatu ja mõistetamatu, väga otseses mõttes iidne tarkus. Kolmandaks olin ma korraldanud verise retke dlömnide linna ning see andis julgemaite legendide mõõdu välja, ükskõik mispidi ka vaadata, ja neljandaks oli minus gecistii tehnika, ma olin omalaadne, käsitamatu aegruumi mõjutada suutev monstrum. Ning veel – ma ei saanud jääda Smeetele ja tema jaoks oleks sellises meeles olnud liiga julm tuua teda kuhugi võõrasse maailma. Tõusin, viimane suudlus, Smeete hüvastijätužest teiste poole, ja ma astusin üle väljade minema. Ma sammusin kümnekond kilomeetrit, leidsin barjäärinõo, rõhusin ruumi struktuurile ja libisesin ära vahemaailma.

*

... Vahemaailm oli veel võikam kui kunagi varem. Laiadel aladel mitte midagi elusat, ainult värskest peeneksjahvatatud kruus. Siiani hakkas ninna kivide kõrbemise lõhna. Peaaegu kogu aeg värises maa ja isegi suhteliselt ohutul teel, mille välja olin valinud, nägin mitut haigutavat rebendit, udusesse sügavikku laskuvat kuristikku kohtades, kus vahe maailm enam kokku ei ulatunud. Jõudsin Mulli. Seal oli kõik vaikne ja hüljatud. Võis minna sajandeid või aastatuhandeid, enne kui kellelgi sinna taas asja oli. Hooned olid tühjad, mööbel ja voodiriided küll alles, kuid sees olnud taimed olid aegedid välja ümber istutanud. Mu ajuosa ja gecistii tehnika olid alles ja töökorras, kuid ühendust sellega ei riskinud ma ilmselt aastakümneid võtta. Mõned barjäärid kerkisid ikka veel ja keegi ei teadnud, kaua see kestab.

„Hackel, oled sa veel alles?”

OLEN. KUIGI MA TOIMIN NÜÜD PEAMISELT RUSTEROSE ARVUTIS. DEMONTEERIMINE ON LÖPPENUKS KUULUTATUD, MIS TÄHENDAB, ET JÄRGLIJÄÄNUD OSAD, UMBES KAHEKÜMNENDIK, UNUSTATAKSE. MINUST EI OLE KÜLL ENAM ERILIST ABI, KUID MA TEEN, MIS SUUDAN

„Suudad sa uuesti kasvama hakata?”

MILLEKS? GECISTII ON LAHTI ÜHENDATUD JA ÄRA VIIDUD. MA EI PEAKS SINUGA RÄÄKIDAGI SAAMA, KUID SA TÕSTAD HOOLIMATULT VÕIMSUST. SA ÄRATAD NII TÄHELEPANU

Kontrollisin ennast kiiresti. Mõõdaläinud aeg oli liiga lühike, et minusse istutatud tehnikat korralikult juhtima õppida. Mind oli haaranud nagu mingi vaev, lihased kippusid surisema ja olin läinud higiseks. Tuli lõpetada. Saatsin Hackelile veel hüvastijätuvormeli ja sulgesin side. Ta oli mulle veel arvutanud ja saatnud kodutee, kuid selle oleksin ka ise leidnud, sest vajalik arvutusvõimsus oli minus olemas. Teadsin nüüd, kui võimatuseni raske on maailmade vahel liikuda ja oskasin paremini hinnata heldide oskusi. Tagantjärele ei oska ma otsustada, oli see mu olemuse loomulik tahk või kellegi poolt kuidagi Aias kasvatatud kehasse sisestatud, et ma hullumeelsuseni matemaatikat õppisin, kuid see oli see kõige tähtsam asi, mis tegi valikud minu jaoks võimalikuks. Sest tühi arvutusvõimsus iseenest ei anna midagi. Nii, nagu uue keele sises tamisest pole mingit kasu, kui teadvus juba pole tasemel, et vähemalt üht keelt, üht kooskõlalisel maailma kirjeldavat mõistete süsteemi kasutada, saab ka arvutusblokk haakuda vaid juba olemasoleva õiges keeles –

antud juhul valemite keeles – töötava struktuuriga.

*

... Ja siis olin tagasi kodus. Tuiskas. Nojah, südatalv. Harjumatu külm lõikas läbi mu vammuse, masendusega mõtlesin, et nüüd tuleb mul jälle kogu kodune viiruste ja bakterite kavalkaad tervituseks läbi põdeda. Kindaid mul polnud, külmast kohmetuvate sõrmedega otsisin peidetud suvilavõtme ja astusin sisse. Hämar ebasõbralik tühjus. Umbes viis kraadi sooja. Õnneks oli keegi sügisel küttesüsteemi sisse lülitanud.

Vahetasin paar sõna naabrimehega, kes oli tulesid uudistama tulnud, püss käes. Siis ei pidanud vastu ja helistasin emale, teatasin, et olen tagasi ja küsisin, kas süüa saab. Helistasin takso välja, peitsin relvad, andsin endale hädapärastelt tavainimese väljanägemise, riideid vahetades külma pärast vandudes, ja otsisin rahapaki. Räpane kolisev mersu-takso, jäle-magus lõhnakuuselehk ja sahisev ebamusikaalne ine raadiost.

Väljusin paneelmaja ees, kus kunagi ka oma elust ligi kaksteist aastat elanud olin, viipasid mind moka tõllakil vahtivale valvejoodikule ja sisenesin graffitiga kaetud seintega, kuse järele haisvasse trepikotta.

Neljas korrus, kitsas korter, umbne soojus. Nii harjunud ja nii võõras.

Kas ma suudaksin seal elada? Naerukoht. Ma olin sealt ammu ära läinud. Nüüd olin ka täiskasvanuks saanud. Ma seisin vanemana, targe mana ja kogenenumana kodus, millest teadsin absoluutse selgusega, et juba väga ammu ei ole mul enam sinna tagasiteed. Peaees seiklustesse tormamise ind oli sündimata lapse surma valuga välja põletatud, miski ei olnud enam endine ja ema kodus sain ma olla vaid põgus külaline.

*

... Ma ei suutnud kaua püsida toas. Tõmbasin soojad riided selga ja läksin välja. Kõndisin paar kilomeetrit, siis peatasin takso ja lasin end mere äärde sõidutada. Oli hall õhtu ja külma ei olnudki nii palju kui arvanud olin, vaevalt kraadi viis. Meri oli kaldani lahti, ent liival rähklesid tormituulest aetud äbarikud jääpangad. Vaatasin nagu lummatult seda tumedat stiihiat, seisin kaua külmal, sentimeetrise lumega kaetud liival, fikseerides silmanurgast, et ootama jäetud takso juht käis aegajalt vaatamas, kas ma ikka alles olen. Imesin endasse seda mõõtmatus, ahmides jäisest tuulest ehk seda kauget aimu tunnetest, mis panid viikingid lahtises laevas minema üle tumehalli märja mõõtmatus kusaagil kauguses unistustena kutsuvatele randadele.

Adusin külmalt ja tunnistasin endale, et mingit valikut ei ole ega ole kunagi olnudki – ma valin vahemaailma, valin heldi saatuse... või ükskõik kuidas seda ka nimetada. Eldrundi vaim ütles mulle ette, et mul on veel palju õppida, palju läbi elada ja palju lihtsalt elada, et mõista neid maailmu ja osata seeläbi valida tee, millest inimestele enam kasu tõuseb. Ma ei teadnud siis, lähen ma Saathesega muistset võitlust pidama, Rusterosega uute maailmade poole või omal käel kuhugi kaugetesse maailmadesse imesid otsima, kuid ma olin oma otsuse teinud. Maa oli minu jaoks liiga väike.